

แปลงใหญ่
Collaborative Farm

สรุปผลการถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

คำนำ

ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะคณะทำงานขับเคลื่อนระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการจัดชั้นคุณภาพของแปลงใหญ่มายาวต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลเบื้องต้นในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่แต่ละแปลงกำหนด แนวทางการพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานของแปลงใหญ่ ทั้งนี้ ได้มีการมอบหมายให้สำนักงานเกษตรจังหวัด ทุกจังหวัดพิจารณาคัดเลือกแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑ แปลง ในการดำเนินการถอดบทเรียน เพื่อเรียนรู้ การดำเนินงานและบริหารจัดการแปลงใหญ่ ต้องค์ความรู้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานแปลงใหญ่เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถขยายผลองค์ความรู้นั้นต่อไป

ในการจัดทำสรุปผลการถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ฉบับนี้ กรมส่งเสริม การเกษตรได้รับความร่วมมือจากสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ - ๖ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงาน เกษตรอำเภอ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และเกษตรกร ในการร่วมกัน ดำเนินการถอดบทเรียนแปลงใหญ่ กรมส่งเสริมการเกษตรจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสรุปผล การถอดบทเรียนแปลงใหญ่นี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจต่อไป

กรมส่งเสริมการเกษตร

มกราคม ๒๕๖๕

สารบัญ

	หน้า
กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว	๑
กลุ่มแปลงใหญ่พืชไร่	๑๐๐
กลุ่มแปลงใหญ่ไม้ยืนต้น	๑๕๔
กลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก สมุนไพร	๒๔๓
กลุ่มแปลงใหญ่ไม้ผล	๓๐๑
กลุ่มแปลงใหญ่ไม้ดอก ไม้ประดับ	๔๑๘
กลุ่มแปลงใหญ่ปศุสัตว์	๔๒๘
กลุ่มแปลงใหญ่ประมง	๔๕๘
กลุ่มแมลงเศรษฐกิจ	๔๗๒
กลุ่มแปลงใหญ่หม่อนไหม	๔๘๑
ภาคผนวก	๔๘๗

กลุ่มข่าว

กลุ่มข้าว				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
5565	กาฬสินธุ์	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่6 ตำบลนาโก อำเภอกุฉินารายณ์ (กลุ่มข้าว เกษตรอินทรีย์เป็นสุข) จังหวัดกาฬสินธุ์	ข้าว	BA
4047	ชลบุรี	แปลงใหญ่ข้าว ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี	ข้าว	AA
2962	นครปฐม	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม	ข้าว	AA
7996	นครสวรรค์	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ 6 ตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัด นครสวรรค์	ข้าว	BA
4313	นนทบุรี	แปลงใหญ่ข้าว ตำบลบางแม่นาง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	ข้าว	AA
4325	น่าน	แปลงใหญ่ข้าวบ้านดอนแก้วตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงกลาง จังหวัด น่าน	ข้าว	AA
4350	บุรีรัมย์	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ 10 บ้านสี่เหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิม พระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	BA
5257	ปทุมธานี	แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ 13 ตำบลคลองหก อำเภอกลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี	ข้าว	AA
4452	พิษณุโลก	แปลงใหญ่ข้าว กลุ่มบึงคล้าย – ชัยพัฒนา อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก	ข้าว	AA
4694	ร้อยเอ็ด	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 4 ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	ข้าว	AA
2987	ลพบุรี	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทุ่งท่าช้าง อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี	ข้าว	AA
5785	ศรีสะเกษ	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ 13 โนนสัง ตำบลโนนสัง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ	ข้าว	AA
4518	สิงห์บุรี	ข้าว ม.1,2,3,6 ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	ข้าว	AB
4521	สุโขทัย	แปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย	ข้าว	AA
4592	หนองบัวลำภู	แปลงใหญ่ข้าว ตำบลวังปลาบ่อ อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู	ข้าว	AA
5251	อุดรดิตถ์	แปลงใหญ่ข้าว วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์พัฒนาชุมชน ตำบล บ้านโคก อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์	ข้าว	AA

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ ตำบลนาโก อำเภอภูฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ (กลุ่มข้าวเกษตรอินทรีย์เป็นสุข)

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ ตำบลนาโก อำเภอภูฉินารายณ์ (กลุ่มข้าวเกษตรอินทรีย์เป็นสุข) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕ เริ่มต้นกลุ่มด้วยการทำอินทรีย์ และเป็นสมาชิกเครือข่าย

ปี ๒๕๕๖ มีการการรวมกลุ่มปลูกข้าวปลอดสารพิษเพื่อสุขภาพ จำนวน ๑๕ คน โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรมีสุขภาพดี มีรายได้ดี โดยการปลูกข้าวปลอดสารพิษ เพื่อกินเอง จึงชักชวนสมาชิกรวมกลุ่มได้ ๑๕ คน เพื่อปลูกข้าวอินทรีย์ ข้าวเจ้าพันธุ์สีนเหล็ก

ปี ๒๕๕๗ ได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และรับสมัครสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๓๐ คน

ปี ๒๕๖๐ เข้าร่วมโครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ niche market (กลุ่มข้าวโภชนาการสูง) กับ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวกาฬสินธุ์ และออกแบบบรรจุภัณฑ์ สร้างแบรนด์ และวางแผนการตลาดร่วมกับ บริษัท Heytech Passion Mall จำกัด พัฒนาการแปรรูปข้าวเป็นไอศกรีม

ปี ๒๕๖๑ เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในนามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวเกษตรอินทรีย์เป็นสุข ตำบลนาโก รวมสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ ๓๐ ราย พื้นที่ ๕๒๓ ไร่ และมีความต้องการลดต้นทุนการผลิตข้าว รวบรวมขายผลผลิตโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน และมีเงินทุนสำรองในการบริหารงานของกลุ่ม ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการฯ นอกจากนั้นกลุ่มมีการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยการปลูกผักสวนครัวตามคันนาของสมาชิก ปลูกไว้กินเองเหลือก็ขายให้คนในชุมชน เป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ในฤดูหลังนา

ปี ๒๕๖๒ เกษตรกรมีความต้องการปรับปรุงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อพัฒนาสู่การแปรรูปเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค ให้มีมูลค่ามากขึ้น จึงสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

๑ ล้านไร่ โดยมีสมาชิกทั้งหมด จำนวน ๒๖ ราย พื้นที่ ๑๑๐ ไร่

ปี ๒๕๖๓ กลุ่มแปลงใหญ่ได้สมัครเข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด เพื่อพัฒนาการผลิตของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต ลดแรงงาน ประหยัดเวลา สามารถรวบรวมผลผลิตของสมาชิกเพื่อรวมขาย และสามารถจัดการการเก็บเกี่ยวผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพ พัฒนาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ทำให้กลุ่มมีรายได้เป็นเงินทุนสำหรับดำเนินการขับเคลื่อนงานแปลงใหญ่จากการให้บริการเครื่องจักรกล สมาชิกกลุ่มมีรายได้มากขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอภูฉินารายณ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวกาฬสินธุ์ สนับสนุนส่งเสริม ให้คำปรึกษาและอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก เช่น การบริหารจัดการกลุ่ม การผลิตเมล็ดพันธุ์ดี วิธีการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตข้าว การผลิตข้าวสู่มาตรฐานอินทรีย์ และ GAP ระบบควบคุมภายใน (ICS) ของอินทรีย์ และ GAP แบบกลุ่ม การจัดทำกองทุนเมล็ดพันธุ์ไว้ให้สมาชิกกักขังในยามขาดแคลน เป็นต้น นอกจากนั้นกลุ่มยังได้ร่วมกันผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพและเชื้อราไตรโคเดอร์มาใช้ภายในกลุ่ม โดยมีเจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์และสำนักงานเกษตรอำเภอให้ความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิต

๒. สถานการณ์

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ ตำบลนาโก อำเภอภูฉินารายณ์ (กลุ่มข้าวเกษตรอินทรีย์เป็นสุข) มีสมาชิก จำนวน ๓๕ ราย พื้นที่ ๕๒๓ ไร่ สามารถผลิตข้าวเปลือกทั้ง ๔ พันธุ์ ได้แก่ กข๖, ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, มะลินิลสุรินทร์ และสีนเหล็ก ได้เฉลี่ย ๔๘๐, ๔๗๐, ๔๔๐ และ ๓๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ มีต้นทุนการผลิตต่อไร่ จำนวน ๓,๖๖๖.๙๖ บาท รายได้ต่อไร่ ๔,๘๒๑.๔๓ บาท ผลตอบแทนต่อไร่ ๑,๑๕๔.๔๖ บาท

ปัจจุบันมีสมาชิกผู้ถือหุ้นกองทุนเมล็ดพันธุ์ ๓๕ ราย จำนวน ๔๓ Һุ่นๆ ละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒๑,๕๐๐ บาท ผู้ถือหุ้นกองทุนข้าวกล้องอินทรีย์ ๒๓ ราย จำนวน ๔๖๑ Һุ่นๆ ละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๔๖,๑๐๐ บาท ฤดูฝน ปี ๒๕๖๓ กลุ่มจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน ๕๐ ตัน เป็นเงิน ๑,๒๕๐,๐๐๐ บาท (๒๕ บาท/กก. ข้าวเปลือก) จำหน่ายข้าวสารแปรรูป จำนวน ๗๐ ตัน เป็นเงิน ๒,๘๐๐,๐๐๐ บาท (๔๐ บาท/กก. ข้าวสาร) และจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว (ขนมป๊อบโรซ) เป็นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

การได้รับความช่วยเหลืองบประมาณสนับสนุน

ปี ๒๕๕๙ ได้รับการสนับสนุนเครื่องซีลสุญญากาศ จำนวน ๑ เครื่อง ได้จากโครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ niche market (กลุ่มข้าวโภชนาการสูง)

ปี ๒๕๖๐ ได้รับการสนับสนุนเครื่องทำไอศกรีม จำนวน ๑ เครื่อง ได้จากโครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ niche market (กลุ่มข้าวโภชนาการสูง)

ปี ๒๕๖๑ ได้รับสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว ๓,๐๒๕ กิโลกรัม และกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๕๐๐ ใบ

ปี ๒๕๖๒ ประธานกลุ่มจัดซื้อ เครื่องสีข้าวกล้อง จำนวน ๑ เครื่อง จากเงินทุนของประธานกลุ่ม

ปี ๒๕๖๓ ได้รับการสนับสนุนเครื่องคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๑ เครื่อง ได้จากโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

ปี ๒๕๖๔ ได้รับการสนับสนุนวัสดุ ครุภัณฑ์การเกษตร และสิ่งปลูกสร้าง จากโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด รายละเอียดดังนี้

๑. รถแทรกเตอร์ ๔๐ แรงม้า พร้อมอุปกรณ์ต่อพวง ได้แก่ (ใบมีดต้นหน้า, ผานพรวน, จอบหมุน (โรตารี)) จำนวน ๑ ชุด

๒. รถเกี่ยวนวดข้าว ขนาดไม่น้อยกว่า ๘๐ แรงม้า พร้อมรถลากรถเกี่ยว (เทรลเลอร์) จำนวน ๑ ชุด

๓. เครื่องคัดแยกสีข้าว กำลังผลิตไม่น้อยกว่า ๔๐๐ กิโลกรัม/ชั่วโมง จำนวน ๑ เครื่อง

๔. รถยกไฟฟ้า รับน้ำหนักได้ ๑,๕๐๐ กิโลกรัม จำนวน ๑ คัน

๕. กระสอบพลาสติกสาน ขนาดไม่น้อยกว่า ๒๐ x ๓๒ นิ้ว จำนวน ๖,๔๖๐ ใบ

๖. ลานตากข้าว ขนาดไม่น้อยกว่า ๑๒ x ๑๘ x ๐.๑๕ เมตร จำนวน ๑ ลาน

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

กำหนดเป้าหมายในการรวมกันผลิตข้าวคุณภาพแปลงใหญ่ โดยมีการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต การบริหารจัดการการตลาด แผนการสนับสนุน ได้แก่ ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ เพื่อเป็นรายได้เสริมเกษตรกรในโครงการเพื่อให้ บรรลุเป้าหมาย

การลดต้นทุนการผลิต

ได้ทำการบันทึกต้นทุนการผลิต เพื่อหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีต้นทุนการผลิตลดลง ๓๙๓.๙๘ บาท/ไร่ โดยมีค่าจ้างแรงงานและค่าเมล็ดพันธุ์ลดลง เนื่องจากมีการลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ และมีการเลือกใช้วิธีการปักดำ แบบต้นเดียว

การเพิ่มผลผลิต

เดิมเกษตรกรมีผลผลิตข้าว ๓๘๖ กก./ไร่ มีเป้าหมายในการเพิ่มผลผลิตให้ได้ ๔๗๐ กก./ไร่ โดยมีการดำเนินการดังนี้

๑. ใช้เมล็ดพันธุ์ดี

๒. การปรับปรุงดินโดยการหว่านปุ๋ยแล้วไถกลบก่อนปลูกข้าวและใช้โดโลไมต์ปรับสภาพดิน

๓. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๔. ใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยชีวภาพ

๕. การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดโรคแมลง

๖. การถ่ายทอดความรู้ในการผลิตโดยสร้างกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

การพัฒนาคุณภาพผลผลิต

เกษตรกรมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ โดยผ่านการรับรองแล้วร้อยละ ๖๐ และผ่านการรับรองคุณภาพตามมาตรฐาน Organic Thailand จากกรมการข้าวตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ จนถึงปัจจุบัน และจะมีการตรวจรับรอง เพื่อต่ออายุใบรับรองในฤดูกาลผลิตนี้ นอกจากนี้ยังผ่านมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ ชั้นพันธุ์จำหน่ายของกรมการข้าวอีกด้วย

การตลาด ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตข้าวและผลิตภัณฑ์

พันธุ์	ประเภทผลผลิต	ช่องทางจำหน่าย
กข๖	เมล็ดพันธุ์	โรงสีกิจเจริญ, ร้านปิยะกุล, ร้านไทยเกษตรรุ่งเรือง
	ข้าวสาร	ร้านค้าทั่วไป, งานแสดงสินค้า
ขาวดอกมะลิ ๑๐๕	ข้าวสาร	โรงพยาบาลร้อยเอ็ด, ร้านค้าทั่วไป, งานแสดงสินค้า
มะลินิลสุรินทร์	ข้าวสาร	บริษัท บางกอก ฟู้ดส์ ชาร์แนล, โรงเรียนคุ่มอง, งานแสดงสินค้า
สินเหล็ก	ข้าวสาร	บริษัท สุขสาธารณะ จำกัด, บริษัท เฮเทค ฟริสคูล, แอพพลิเคชั่นซ้อปปี, บริษัท หยตทิพย์ ชื่นจิต จำกัด, งานแสดงสินค้า
	ไอศกรีม	งานโรงเรียน, งานบุญประเพณี
	ขนมป๊อบไรซ์	ร้านค้าทั่วไป, งานแสดงสินค้า, อาหารว่างจัดประชุม

การบริหารจัดการ

๑. วางแผนและบริหารจัดการการผลิต
๒. บริหารจัดการการตลาด
๓. บริหารจัดการใช้เครื่องจักรกล
๔. บริหารจัดการกองทุนปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมัก
๕. ส่งเสริมอาชีพเสริมรายได้

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กระบวนการการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่ในส่วนภาครัฐประกอบด้วยหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงาน เกษตรอำเภอ ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยเกษตรอำเภอในบทบาทผู้จัดการจัดประชุมคณะกรรมการ ประกอบด้วย นายอำเภอ เป็นประธาน เกษตรอำเภอเป็นเลขานุการ เกษตรตำบลเป็นผู้ช่วยเลขานุการ และมี คณะกรรมการจากหน่วยงานภาคี กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน ศบคต. นายกเทศมนตรีและนายกอบต. ชกส. พัฒนาชุมชน พัฒนาที่ดิน สาธารณสุขอำเภอ ประมง อำเภอและปศุสัตว์อำเภอ เข้าร่วมประชุมรวมทั้งมีการจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงาน แปลงใหญ่ ๔ เรื่อง คือ

๑. วิเคราะห์และประเมินศักยภาพ
๒. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
๓. ถ่ายทอดความรู้การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด
๔. สรุปผล ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนา

๕. การสนับสนุน

ปี ๒๕๕๙ ได้รับการสนับสนุนเครื่องซีลสุญญากาศ จำนวน ๑ เครื่อง ได้จากโครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ niche market (กลุ่มข้าวโภชนาการสูง)

ปี ๒๕๖๐ ได้รับการสนับสนุนเครื่องทำไอศกรีม จำนวน ๑ เครื่อง ได้จากโครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ niche market (กลุ่มข้าวโภชนาการสูง)

ปี ๒๕๖๑ ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว ๓,๐๒๕ กิโลกรัม และกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๕๐๐ ใบ

ปี ๒๕๖๒ ประธานกลุ่มจัดซื้อ เครื่องสีข้าวกล้อง จำนวน ๑ เครื่อง จากเงินทุนของประธานกลุ่ม

ปี ๒๕๖๓ ได้รับการสนับสนุนเครื่องคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๑ เครื่อง ได้จากโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

ปี ๒๕๖๔ ได้รับการสนับสนุนวัสดุ ครุภัณฑ์การเกษตร และสิ่งปลูกสร้าง จากโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด รายละเอียดดังนี้

๑. รถแทรกเตอร์ ๔๐ แรงม้า พร้อมอุปกรณ์ต่อพ่วง ได้แก่ (ใบมีดต้นหญ้า, ผานพรวน, จอบหมุน (โรตารี)) จำนวน ๑ ชุด

๒. รถเกี่ยวนาข้าว ขนาดไม่น้อยกว่า ๘๐ แรงม้า พร้อมรถลากรถเกี่ยว (เทรลเลอร์) จำนวน ๑ ชุด

๓. เครื่องคัดแยกสีข้าว กำลังผลิตไม่น้อยกว่า ๔๐๐ กิโลกรัม/ชั่วโมง จำนวน ๑ เครื่อง

๔. รถยกไฟฟ้า รับน้ำหนักได้ ๑,๕๐๐ กิโลกรัม จำนวน ๑ คัน

๕. กระสอบพลาสติกสาน ขนาดไม่น้อยกว่า ๒๐ x ๓๒ นิ้ว จำนวน ๖,๔๖๐ ใบ

๖. ลานตากข้าว ขนาดไม่น้อยกว่า ๑๒ x ๑๘ x ๐.๑๕ เมตร จำนวน ๑ ลาน

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ตามเป้าหมาย ๕ ด้าน เกษตรกรผลิตข้าวได้ปลอดภัยมีคุณภาพ ต้นทุนการผลิตต่ำ ผลผลิตสูง มีความรู้ในการผลิตพืชปลอดภัยตามระบบการผลิตพืชอินทรีย์ มีการรวมกลุ่มกันผลิต แปรรูป และจำหน่าย กลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานได้

๑. การลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนจาก ๔,๓๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๓,๔๐๐บาท/ไร่ (ลดลงร้อยละ ๒๐)

๒. การเพิ่มผลผลิต ผลผลิตเพิ่มจาก ๓๘๖ กก./ไร่ มีเป้าหมายในการเพิ่มผลผลิตให้ได้ ๔๗๐ กก./ไร่ (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๗.๙)

๓. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต ผลผลิตได้มาตรฐาน Organic Thailand เมล็ดพันธุ์คุณภาพ มูลค่าข้าวเพิ่มขึ้น

๔. การตลาด เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่มีตลาดรองรับผลผลิตข้าวแน่นอน เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๕. การบริหารจัดการ มีผลผลิตตามความต้องการของตลาด มีความมั่นคงในเรื่องราคาและตลาด

๗. ผลที่เกิดขึ้น

๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ธรรมชาติที่เสียไปกลับคืนมา ซึ่งเป็นผลจากการทำการเกษตรที่ดีและปลอดภัย ใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสดไถกลบลงดินเพื่อปรับปรุงดิน สภาพของดินดีขึ้น ลดการใช้สารเคมีที่มีผลต่อสภาพ สิ่งแวดล้อมสร้างความสมดุลแก่ระบบนิเวศน์สังเกตจากการพบไส้เดือนในดินมีมากขึ้น

๒. ด้านสุขภาพ ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค เมื่อหยุดมาใช้สารเคมีในการผลิตส่งผลต่อสุขภาพทำให้ร่างกายแข็งแรง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ระบบนิเวศที่สมดุล

ส่งผลต่อสุขภาพที่ดี คนในชุมชนมีความปลอดภัยในเรื่องอาหาร อยู่กันอย่างมีความสุขเป็นเขตปลอดภัยจากสารพิษต่างๆ

๓. ด้านสังคม เกษตรกรในสมาชิกแปลงใหญ่มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดความสามัคคีเพิ่ม มากขึ้น ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาได้รับความร่วมมือจากสังคมในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเจริญอย่างยั่งยืน

๔. ด้านเศรษฐกิจ การที่สมาชิกรวมกันขายผลผลิตทำให้พ่อค้าเข้ามาซื้อผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลดีมี ความน่าเชื่อถือทั้งคุณภาพและปริมาณ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดรายจ่ายจากการใช้สารเคมีที่มีราคาแพง และจาก การรวมกลุ่มจัดทำแปลงใหญ่ที่มีการรวมกันซื้อรวมกันขาย ในรูปกลุ่ม

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

ผู้จัดการแปลงใหญ่ บริหารจัดการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องทำด้วยใจ เข้าใจในสิ่งที่ทำ ปฏิบัติร่วมกันด้วยดี มีคุณธรรม ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัว วิเคราะห์ คน พื้นที่ สินค้าให้ถูกต้อง อย่าตัดสินใจหรือคิดแทน ต้องเข้าใจ เข้าถึงนักพัฒนา วิสัยทัศน์กว้างไกล

ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวแก่สมาชิกแปลงใหญ่ เป็นสถานที่ให้สมาชิกได้ พบปะพูดคุยกัน มากขึ้น มีกิจกรรมร่วมกันทำ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในแปลงของตนเองได้

เกษตรกร ประธานกลุ่มแปลงใหญ่เป็นคนขยัน เก่ง และซื่อสัตย์ เป็นผู้ที่รักในสิ่งที่ทำ ไม่เห็นแต่ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ เข้าใจ เข้าถึง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีจิตสาธารณะ

คณะกรรมการแปลงใหญ่ ต้องทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เชื่อมโยงตลาด คณะกรรมการต้องมี ความเสียสละ อย่างยิ่งที่จะนำพากลุ่มและสมาชิกไปสู่จุดหมาย และเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ชุมชนอื่นสามารถ เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ดูงาน นำไปปฏิบัติได้

๙. ปัญหา อุปสรรค

ด้านพื้นที่ พื้นที่นาเป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝน ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้ง และสภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์ปริมาณ อินทรีย์วัตถุในดินต่ำ ด้านวิชาการ ขาดอุปกรณ์การสาธิตในฐานเรียนรู้ต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ ต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจาก ค่าจ้างแรงงานสูง สินค้าถูกกดราคา ด้านสังคม เยาวชนมีวุ่นวาย ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจ เรื่องเกษตรอินทรีย์

การแก้ไขปัญหา

ด้านพื้นที่ สร้างแหล่งน้ำประจำไร่นา ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อของบประมาณขุดหนองสระไว้เป็นแหล่งน้ำ สำรอง การปลูกปอเทืองเพื่อไถกลบซากเป็นปุ๋ยพืชสดเป็นพืชหมุนเวียนและบำรุงดินหลังการทำนา ไถกลบตอฟาง การเลี้ยง ไก่แดงเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน และปรับปรุงโครงสร้างดินเพิ่มปริมาณธาตุอาหารในดิน

ด้านวิชาการ จัดหาเอกสารวิชาการ หรือสื่อความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ประจำที่ศูนย์เรียนรู้ ประสานหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อมาให้ความรู้

ด้านเศรษฐกิจ ศึกษาหาแนวทางในการลดต้นทุนโดยนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้และประยุกต์ให้เข้ากับพื้นที่ของตน เน้นเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก สร้างเพจจำหน่ายข้าวสินเหล็กนาโก หาดตลาดเพิ่มโดยการทำสัญญาซื้อขายข้าวกล้องหอมมะลิ ๑๐๕ กับโรงพยาบาลร้อยจำนวน ๑ ปี หรือ ๓๐ ตัน

ด้านสังคม ถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ และให้ค่าตอบแทนในการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นศูนย์เรียนรู้ เรื่องเกษตรอินทรีย์ที่ครบวงจร

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. การใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงสภาพการผลิต
๒. การขยายผลแก่ส่วนรวม
๓. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔. การขยายช่องทางและเชื่อมโยงการตลาด

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑. อย่าเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่เพราะหวังผลการช่วยเหลือจากรัฐ เพราะจะทำให้เราไม่โตทั้งความคิดและศักยภาพในการพัฒนา

๒. การเกษตรแปลงใหญ่นเน้นการจัดการเกษตรเพื่อการพึ่งตนเอง พึ่งกันเอง และเรียนรู้กันอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง

๓. หากไร้ซึ่งความรู้ ปัญหา และนวัตกรรมแล้ว โอกาสที่จะแข่งขันกับคนอื่น ๆ ก็ทำได้น้อย และจะหายจากไปในที่สุด

แปลงใหญ่ข้าว ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอกะจันทร์ จังหวัดชลบุรี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

แปลงใหญ่ข้าว อำเภอกะจันทร์ จังหวัดชลบุรี จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี ๒๕๖๐ มีสมาชิกจำนวน ๓๖ ราย โดยการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตข้าวให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอกะจันทร์ เป็นจุดถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตข้าว มีการบริหารจัดการโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบการทำงานกันชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนร่วมกับเครือข่ายแปลงใหญ่ในจังหวัดชลบุรีและรับการอบรมถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากหน่วยงานภาคีต่างๆ ในพื้นที่ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการร่วมกันตั้งแต่การวางแผนการผลิตจนถึงการแปรรูปและการตลาด ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๔๒ รายและยังมีแนวโน้มเกษตรกรผู้สนใจและเตรียมความพร้อมเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๒. สถานการณ์

ปี ๒๕๖๔ แปลงใหญ่ข้าว อำเภอกะจันทร์ จังหวัดชลบุรี มีสมาชิก ๔๒ ราย พื้นที่ปลูกข้าว ๘๑๐ ไร่ ผลผลิตข้าวเฉลี่ย ๗๐๐ กิโลกรัม/ไร่ มีการปลูกข้าวทั้งนาปี และนาปรัง (ช่วงระยะเวลาเก็บเกี่ยวข้าวนาปี อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม และนาปรัง อยู่ระหว่างเดือน เมษายน - พฤษภาคม)

การพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอกะจันทร์ จังหวัดชลบุรี อยู่ระหว่างการยื่นขอรับรองมาตรฐาน GAP

๓. เป้าหมายการดำเนินงานแปลงใหญ่ ๕ ด้าน

๑. การลดต้นทุนการผลิต สามารถลดต้นทุนการผลิตจาก ๕,๐๒๐ บาท/ไร่ ลดลงเหลือ ๔,๕๔๐ บาท/ไร่ โดยวิธีการ ดังนี้
 - ๑.๑ การเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง (ข้าวปลูก)
 - ๑.๒ ลดการใช้ปุ๋ย โดยการหมักฟาง การหว่านโปเทือง(ปุ๋ยพืชสด)
 - ๑.๓ ผลิตสารชีวภัณฑ์ไว้ใช้เอง
 - ๑.๔ มีการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ ก่อนตัดสินใจใช้สารเคมี
 - ๑.๕ มีการผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน
 - ๑.๖ มีการเก็บตัวอย่างดินตรวจวิเคราะห์
๒. การเพิ่มผลผลิต
 - ๒.๑ การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
 - ๒.๒ การให้น้ำที่เหมาะสม ตามช่วงอายุของข้าว
 - ๒.๓ การเลือกช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสม (ลดการเข้าทำลายของโรคและแมลง)
 - ๒.๔ การใช้ปุ๋ยพืชสด (โปเทือง)
 - ๒.๕ การใส่ปุ๋ย และฮอร์โมนตามกำหนด
 - ๒.๖ การใส่ปุ๋ยคอกรองพื้นก่อนปลูก
๓. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต
 - ๓.๑ มีโรงสี เพื่อแปรรูปข้าวจำหน่าย มีเครื่องบรรจุสุญญากาศ เพื่อจัดเก็บรักษาคุณภาพข้าวได้นานขึ้น
 - ๓.๒ ข้าวที่แปรรูปเป็นข้าวสาร สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูง อยู่ที่กิโลกรัมละ ๓๕-๓๗ บาท/กิโลกรัม
 - ๓.๓ ได้รับรอง PGS จำนวน ๒ ราย และคาดว่าจะมีการทำเพิ่มอีก
 - ๓.๔ มีการยื่นขอรับรอง GAP จำนวน ๑๕ ราย อยู่ระหว่างการตรวจรับรอง

๔. ด้านการตลาด

การเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยการแปรรูป และจำหน่ายในรูปแบบของการรับออเดอร์ และผลิตตามความต้องการของลูกค้า มีการขายปลีกในชุมชน โรงงาน ห้างร้านที่สั่งตรงเข้ามาที่กลุ่ม แต่ติดปัญหาที่ทางกลุ่มไม่มีสถานที่เก็บข้าวเปลือกจำนวนมากไว้สำหรับแปรรูปเป็นข้าวสาร จึงจำหน่ายข้าวได้ปีต่อปี ไม่สามารถสต็อกข้าวไว้ได้

๕. การบริหารจัดการกลุ่ม

- การจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนข้าว อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี
- วางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับด้านการตลาด
- มีการระดมทุนของสมาชิก และเปิดให้สมาชิกกู้ฉุกเฉินได้
- พัฒนาสมาชิกให้เป็น Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ
- ส่งเสริมการปลูกพืชอื่น หรือกิจกรรมด้านอื่น เพื่อสร้างรายได้เสริม
- มีการประชาสัมพันธ์ /ประชุม/ติดตาม/แก้ไขปัญหา (๓ เดือน / ๑ ครั้ง)
- มีการตั้งกลุ่ม Line เพื่อแจ้งข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกภายในกลุ่มทราบ
- มีการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวอำเภอเกาะจันทร์ เข้ารับการอบรมในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องการทำนาเปียกสลับแห้งกับกรมวิชาการเกษตร เพื่อเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ และนำมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่มทราบ

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การดำเนินงานของแปลงใหญ่ข้าวเกาะจันทร์ ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรีมีการรวมกลุ่มขับเคลื่อนการทำงานกันแบบกลุ่ม มีการประชุมกันเป็นรายเดือน มีการบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานภาคีในระดับพื้นที่ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อประสานงานการขับเคลื่อนแปลงใหญ่ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

๕. การสนับสนุน

ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีที่เข้าร่วมบูรณาการดังนี้

๑. สำนักงานเกษตรจังหวัด/สำนักงานเกษตรอำเภอ ความรู้วิชาการ ,การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและการแปรรูป
๒. กรมวิชาการเกษตรให้คำแนะนำการทำ GAP
๓. กรมการข้าว สนับสนุนในเรื่องวิชาการเกษตร การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
๔. กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องใช้น้ำเพื่อทำการเกษตร การปล่อยน้ำให้กับเกษตรกรกรใช้ทำนาข้าว
๕. กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนเรื่องการตรวจสอบสภาพดิน ปุ๋ยหมัก เมล็ดปอเทือง และน้ำหมักชีวภาพ
๖. ตรวจจับพืชศุลกากร อบรมการจัดทำบัญชี (รายรับ- รายจ่าย)
๗. ธกส. สนับสนุนด้านสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำ
๘. พาณิชย์จังหวัด ให้ความรู้เรื่องการจัดทะเบียนทางการค้า การนำสินค้าไปจำหน่าย
๙. กำนันผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครเกษตร ให้ความร่วมมือ และประสานงาน
๑๐. เป็นเครือข่าย ศพก.เกาะจันทร์ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพผลผลิตอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี และเป็นจุดเรียนรู้การผลิตข้าวครบวงจรให้กับเกษตรกรที่สนใจเข้ามาศึกษา

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ตามเป้าหมาย ๕ ด้าน ในการผลิตข้าวให้มีคุณภาพของกลุ่ม โดยใช้แนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. ลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนการผลิตจาก ๕,๐๒๐ บาท/ไร่ เป็น ๔,๕๔๐ บาท/ไร่ ลดลงร้อยละ ๑๐
๒. เพิ่มผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๗๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๙๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๒
๓. เพิ่มคุณภาพผลผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิตได้มาตรฐาน GAP ทั้ง ๔๒ ราย เกษตรกร ๔๒ ราย

๔. ตลาด มีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น มีการแปรรูปข้าว และผลิตภัณฑ์จากข้าว เช่น แป้งทาน้ำ โลชั่นบำรุงผิว ลิปบาล์ม เป็นต้น แปรรูปผลผลิตข้าวให้มีจำหน่ายตลอดทั้งปี

๕. การบริหารจัดการ วางแผนการผลิตให้มีผลผลิตต่อเนื่องตลอดปี

๗. ผลที่เกิดขึ้น

การทำการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรสมาชิกได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อม กระบวนการผลิตสินค้าปลอดภัย GAP ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ลดการใช้สารเคมี ทำให้ระบบนิเวศดีขึ้น มีความสมดุลในสภาพแวดล้อม แผลงศัตรูธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น สามารถควบคุมให้อยู่ในระดับที่สมดุล ไม่เกิดการระบาดของระดับที่รุนแรง

ด้านสุขภาพ จากการผลิตสินค้าตามมาตรฐาน GAP ทำให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมี เน้นให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี และอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ ส่งผลให้สุขภาพของเกษตรกรดีขึ้น

ด้านสังคม เมื่อมีการบริหารจัดการแปลงใหญ่ ทำให้สมาชิกมีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้สมาชิกมีการพัฒนาการผลิตสินค้าของตนเองให้มีประสิทธิภาพ เกิดการเกื้อหนุนกันเองของสมาชิกแปลงใหญ่ เกิดความรักความสามัคคีภายในกลุ่ม ๆ สมาชิกแปลงใหญ่

ด้านเศรษฐกิจ เมื่อเกษตรกรร่วมกันบริหารจัดการในรูปแบบแปลงใหญ่ ร่วมกันคิด วางแผนการตลาด ร่วมกันขาย ทำให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ในปริมาณที่มาก และได้ราคาสูงขึ้น

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และความยั่งยืนในการพัฒนา

“การพัฒนาแบบพี่น้อง” สมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวอำเภอเกาะจันทร์ จะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในเรื่องของความรู้ เทคโนโลยีการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ การเพิ่มผลผลิต การลดการใช้สารเคมี การป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน การแปรรูปต่าง ๆ เพื่อพัฒนาให้กับสมาชิกแปลงใหญ่ให้สามารถผลิตข้าวให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเดียวกัน

“การร่วมคิดร่วมวิเคราะห์ วางแผนร่วมกัน” โดยการบริหารจัดการของคณะกรรมการแปลงใหญ่ข้าวอำเภอเกาะจันทร์ ร่วมกับประชุม คิวิวิเคราะห์ วางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ผ่านการประชุมสมาชิกแปลงใหญ่อย่างต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นำมาพัฒนากลุ่มฯ ให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ (Key Success Factors)

การพัฒนาควรเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ กับสมาชิก สร้างความเข้าใจถึงกระบวนการ สร้างการเรียนรู้ ประสานเครือข่าย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล พื้นที่ สินค้า ให้เกิดการพัฒนายั่งยืน

๑. คณะกรรมการกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีการแบ่งหน้าที่การทำงานชัดเจน
๒. คณะกรรมการกลุ่มสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้
๓. มีหน่วยงานมาสนับสนุนงบประมาณ
๔. มีแผนการผลิตอย่างต่อเนื่อง
๕. มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ใช้เทคนิคของการรวมกลุ่ม มีการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกอย่างต่อเนื่อง (๓ เดือน / ๑ ครั้ง) โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกนำเสนอปัญหา และอุปสรรคในการทำการผลิตข้าว และรวบรวมปัญหาที่พบแจ้งให้กับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ระดับจังหวัด เพื่อบุรณาการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้ตรงจุด และตรงตามความต้องการของเกษตรกร ได้อย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนในการทำงาน เช่น ปัญหาการระบาดของศัตรูพืช สามารถประสานสำนักงานเกษตรอำเภอเข้ามาดูแล หรือประสานศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัด

ชลบุรี เข้ามาดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนในเรื่องสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัด ด้านการลดต้นทุนการผลิตส่งเสริมให้สมาชิกลดต้นทุนโดยใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยพืชสด การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้ปูนมาร์ล เป็นต้น

โดยเทคนิคการทำงานร่วมกันต้องมีการร่วมแรง ร่วมใจในการที่จะพัฒนาสมาชิกทุกคนให้มีความรู้ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย องค์ความรู้ต่างๆที่ทางหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เข้ามาถ่ายทอดความรู้นำมาปรับใช้ และถ่ายทอดให้สมาชิกในกลุ่มได้รับรู้เท่าเทียมกัน จึงเป็นการพัฒนาสมาชิกในกลุ่มให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะจันทร์ เป็นหน่วยงานหลักที่เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมให้เกษตรกรทำนาอำเภอเกาะจันทร์ จัดตั้งเป็นแปลงใหญ่ข้าวอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี โดยมีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเข้ามาติดตาม ให้ความรู้ ประสานงานบูรณาการหน่วยงานต่างๆ ในการเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนทั้งองค์ความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต ส่งเสริมให้สมาชิกสามารถผลิตข้าว และกลุ่มมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสร้างความยั่งยืนให้กับกลุ่มในการบริหารจัดการด้วยตัวเอง

๙. ปัญหา/อุปสรรค

๑. ปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง (ฤดูนาปรัง)
๒. ปัญหาสถานที่จัดเก็บผลผลิตไม่เพียงพอ ในการเก็บผลผลิตข้าวไว้แปรรูป
๓. ปัญหาเรื่องโรคและแมลงในข้าว

เงื่อนไข/ข้อจำกัด

๑. ขาดสถานที่จัดเก็บข้าวเปลือก โรงสีข้าว ทำให้การแปรรูปข้าวไม่สามารถผลิตขายได้ทั้งปี
๒. วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ที่ทันสมัย
๓. ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร

แนวทางการแก้ไข

๑. ประสานหน่วยงานชลประทานแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในการผลิตข้าว
๒. เสนอของบประมาณในการจัดทำโรงเรือนสำหรับเก็บข้าวเปลือกไว้แปรรูป
๓. ใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงานคนมากขึ้น

๔. ถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูข้าว และแนวทางการป้องกันกำจัดที่ถูกต้อง เหมาะสม ประสานหน่วยงานจากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี เข้าไปช่วยเหลือสนับสนุน

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้

การใช้การตลาดนำการผลิต เพื่อพัฒนาต่อยอดให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่สามารถผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด เพื่อให้สมาชิกมีความมั่นใจว่าถ้ามีการรวมกลุ่มกันผลิตแล้ว ผลผลิตที่ได้จะสามารถขายได้ในราคาที่สูง มีตลาดรับซื้อที่แน่นอน โดยใช้กลไกในการขับเคลื่อน ดังนี้

๑. คณะกรรมการกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีการแบ่งหน้าที่การทำงานชัดเจน
๒. มีหน่วยงานภาคี ร่วมบูรณาการทำงานร่วมกัน
๓. ขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ ในการพัฒนาต่อยอดกิจกรรม
๔. มีแผนการผลิต การบริหารจัดการ พัฒนาด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง
๕. มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ของกลุ่มสมาชิกอย่างต่อเนื่องและชัดเจน
๖. จัดตั้งเป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกรที่สนใจทั้งนอกและในพื้นที่
๗. มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัย

การเชื่อมโยงการค้าดำเนินงานกับหน่วยงานภาคประชาชน เอกชน

๑. มีการเชื่อมโยงการตลาดภายในชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าแก่เกษตรกรในชุมชน และภายนอกชุมชน

๒. มีการสร้างเครือข่ายในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูป(ข้าวสาร) กับกลุ่มผู้บริโภคโดยตรง และจำหน่ายผ่านทางร้าน ตามออเดอร์ที่สั่งเข้ามาที่กลุ่ม

๓. มีการสร้างแบรนด์สินค้าให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ง่าย ผ่าน Line QR Code ซึ่งสามารถสั่งซื้อสินค้ากับผู้ขายผ่านทางช่องทาง Line ส่วนตัวโดยตรง

๔. มีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากข้าวให้มากขึ้น สร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่ตรงตามความต้องการตลาด และผู้บริโภค

๑๑. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำ

แปลงใหญ่ที่จะประสบความสำเร็จต้องเกิดจากความพร้อมทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ สังคม เศรษฐกิจ ซึ่งจะสามารถรวมกลุ่มแปลงใหญ่ให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์ โดยมีเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าร่วมในแปลงใหญ่เพื่อพัฒนาและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เปิดช่องทางการตลาดผ่านระบบทางออนไลน์ ปรับรูปแบบการทำเกษตรแบบเดิม ๆ มาใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสามารถเพิ่มผลผลิต ลดการใช้แรงงานภาคการเกษตรลงได้ จึงทำให้แปลงใหญ่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยตัวเองได้อย่างยั่งยืน

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

๑.๑ ประวัติกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑ ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

เกษตรกรตำบลทุ่งขวาง มีการผลิตข้าวแบบดั้งเดิม ไม่คำนึงถึงคุณภาพของผลผลิต นิยมปลูกพืชชนิดเดียวกัน ติดต่อกันเป็นเวลานาน ต่างคนต่างขายผลผลิต เน้นการกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารเคมี ส่งผลให้ดินเสื่อมคุณภาพ ผลผลิต ตกต่ำ ราคาขายขึ้นอยู่กับโรงสี คุณภาพชีวิตเกษตรกรไม่ดี จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทำให้เกษตรกรรวมตัวกันคิดหา วิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวของตำบลทุ่งขวาง ซึ่งถือเป็นอาชีพดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายาย จะทำอย่างไรให้การทำงานยังคงอยู่คู่กับชุมชนตำบลทุ่งขวาง และเกษตรกรอยู่ดีกินดี มีสุขภาพ ที่ไม่เสื่อมโทรม ปลอดภัยจากสารเคมี จึงรวมกลุ่มกันผลิตข้าวปลอดภัยขึ้น แต่เกษตรกรยังขาดความรู้ด้านการผลิต การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มคุณภาพผลผลิต และการตลาด ในปี ๒๕๖๑ สำนักงานเกษตรอำเภอกำแพงแสน ได้เข้ามาส่งเสริมและ สนับสนุนให้กลุ่มเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เข้าถึงแหล่ง ความรู้ทางวิชาการด้านการผลิต การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มคุณภาพผลผลิต และการตลาด จากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรให้เห็นความสำคัญของการ รวมกลุ่มกันเพื่อการผลิตข้าวปลอดภัย จึงได้จัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑ ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีสมาชิกที่ จำนวน ๓๒ ราย และมีพื้นที่ จำนวน ๔๒๕ ไร่

๑.๒ การเชื่อมโยงกระบวนการทำงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และแปลง ใหญ่

อำเภอกำแพงแสน มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน ๔ ศูนย์ ได้แก่

๑) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ ๑ ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน เป็นศูนย์ เรียนรู้หลักด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าว

๒) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ ๑๐ ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน เป็นศูนย์ เรียนรู้เครือข่ายด้านศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ ๗ ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน เป็น ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านเกษตรอินทรีย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ ๑๑ ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน เป็น ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน ซึ่งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน ๔ ศูนย์ เปรียบเสมือนโรงเรียนของเกษตรกรในพื้นที่ของตำบลทุ่งขวาง เนื่องจาก มีเกษตรกรและแปลงต้นแบบ การให้เกษตรกรได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการผลิตสินค้าเกษตรได้จาก ๔ ศูนย์ดังกล่าว กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑ ตำบลทุ่งขวาง ก็เช่นเดียวกัน ได้มาเรียนรู้ด้านการผลิตข้าวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ ๑ ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้หลักด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าว ก็มีการเชื่อมโยง กระบวนการทำงานร่วมกัน ในรูปแบบการบูรณาการ ความร่วมมือ ร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาการผลิตข้าวให้กับ กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว และเกษตรกรในตำบล ทุ่งขวางและตำบลใกล้เคียง มีการประชุมวางแผนผ่านเวทีเชื่อมโยง ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ จำนวน ๔ ครั้งต่อปี และสร้างเกษตรกรต้นแบบ และแปลงเรียนรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีการ ลดต้นทุนการผลิต เป้าหมาย ๔ ด้าน

๑) ลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยมีเป้าหมายลดต้นทุนการผลิตลงไร่ละ ๕๐๐ บาท

๒) การวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยสั่งตัดตามค่าวิเคราะห์ดิน

๓) การใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี

- ๔) ผลผลิตข้าวมีคุณภาพดี
มีการจัดทำฐานเรียนรู้
- ๑) การใช้และการผลิตเชื้อราแบคทีเรีย ปิที
 - ๒) การใช้และการผลิตสารสะเดา
 - ๓) การใช้และการผลิตเชื้อราไตรโคเดอมา
 - ๔) การใช้และการผลิตสารชีวเวอร์เรีย

พร้อมทั้ง มีแปลงพยายกรณ์การระบาดของศัตรูพืช เป็นแหล่งศึกษาดูงาน รวมทั้ง เป็นจุดให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่างๆให้กับเกษตรกร โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอกำแพงแสน สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม และหน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยง

๒. สถานการณ์

๒.๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การบริหารจัดการ และบทบาทที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑ ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีสมาชิกที่ จำนวน ๓๒ ราย และมีพื้นที่ จำนวน ๔๒๕ ไร่

๒.๒ การขับเคลื่อนการดำเนินงานและการสื่อสารกับสมาชิก แบ่งเป็น ๔ รูปแบบ คือ

- ๑) ประชุมเพื่อวางแผนการผลิตร่วมกันก่อนที่จะปลูกข้าว ปี ๒ ครั้ง (ทำนา ๒ รอบ/ปี)
- ๒) ประชุมในวันครบกำหนดวันส่งหุ้นของกลุ่มประจำเดือน จะเป็นการสอบถามเรื่องทั่วไปแจ้งข่าวสารรายงานปัญหาต่างๆของสมาชิก และร่วมกันแก้ปัญหา
- ๓) ประชุมเฉพาะกิจ ในกรณีที่เกิดปัญหาหรือต้องการปรึกษาหารือเรื่องเร่งด่วน ที่เกิดปัญหาภายในกลุ่ม จะมีการประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ อาทิ เช่น ปัญหาเรื่องน้ำน้อยที่ส่งผลกระทบต่อฤดูทำนา ปัญหาเรื่องโรคและแมลง และปัญหาด้านสภาพอากาศที่แปรปรวนส่งผลกระทบต่อผลผลิต

๔) การติดต่อระหว่างสมาชิกแปลงใหญ่ นอกเหนือจากการประชุม สามารถปรึกษาปัญหาผ่านช่องทาง LINE กลุ่ม

๒.๓ การกำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มมีความโปร่งใสและชัดเจน คณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มร่วมกันแบ่งออกเป็น ๖ หมวด ดังนี้ รายละเอียดตามภาคผนวก

- หมวดที่ ๑ วัตถุประสงค์
- หมวดที่ ๒ สมาชิกและกลุ่ม
- หมวดที่ ๓ การประชุม
- หมวดที่ ๔ คณะกรรมการบริหารกลุ่ม
- หมวดที่ ๖ ข้อเบ็ดเสร็จ

๓. เป้าหมายและแผนปฏิบัติงาน (๕ ด้าน)

- ๑) เป้าหมายในการพัฒนา ๕ ด้าน
 ๑. ลดต้นทุนการผลิต จาก ๕,๐๐๐ บ./ไร่ เป็น ๓,๐๐๐ บ./ไร่
 ๒. เพิ่มผลผลิต จาก ๘๐๐ กก./ไร่ เป็น ๑,๐๐๐ กก./ไร่
 ๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต พัฒนาคุณภาพพืชผักให้ได้รับมาตรฐาน GAP ทั้งหมด
 ๔. การบริหารจัดการ
 - วางแผนการผลิตให้มีผลผลิตสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง

- มีแหล่งรวบรวมผลผลิต และคัดบรรจุสินค้า ตามมาตรฐาน
- พัฒนาสมาชิกให้เป็น Smart Farmer

๕. ตลาด

- ส่งสินค้าสู่บริษัทส่งออก และตลาดทั่วไป
- ส่งสินค้าสู่ตลาด modern trade
- พัฒนาบรรจุภัณฑ์

๒) แผนปฏิบัติการงานรายแปลงประจำปีงบประมาณ ปี ๒๕๖๔

๑.ด้านการลดต้นทุน

- รวมกันวิเคราะห์ดิน
- อบรมถ่ายถอดความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยทดแทนสารเคมี

๒.การเพิ่มผลผลิต

- ผลิตปุ๋ยหมัก

๓.การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- สำรวจข้อมูลสมาชิกที่ได้ GAP
 ๑. สมาชิกที่ได้ GAP แล้ว
 ๒. สมาชิกที่ยื่นขอ GAP แล้ว
 ๓. จำนวนสมาชิกที่ไม่ผ่านครั้งที่ ๑
 ๔. จำนวนสมาชิกที่ยังไม่ได้ GAP
- อบรมการเป็นผู้จัดการแปลงใหญ่

๔.การบริหารจัดการ

- จัดประชุมเวทีทำแผน/ปรับปรุงข้อมูลแปลงใหญ่
- จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและปรับปรุงสมาชิก
- ติดตามและชี้แจงสถานการณ์น้ำ
- ประชุมกลุ่มสมาชิก ครั้งที่ ๑ และ ๒
- ประชุมผู้นำแปลงใหญ่ร่วมกับ ศพก.

๓) แผนการผลิตข้าวประจำปี ๒๕๖๔

ในการทุกๆปี คณะกรรมการและสมาชิกจะมีการประชุมเพื่อวางแผนการผลิตร่วมกัน ก่อนจะถึงฤดูทำนา ซึ่งใน ๑ ปี จะทำนา ๒ รอบ คือ รอบที่ ๑ ปลูกเดือนมีนาคม เก็บเกี่ยวเดือนกรกฎาคม รอบที่ ๒ เดือนปลูกเดือนสิงหาคม เก็บเกี่ยวธันวาคม โดยเกษตรกรจะร่วมกันวางแผนและพิจารณาเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ และเป็นไปตามความต้องการของตลาด ซึ่งพันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าว กข ๗๙ ข้าวหอมมะลิ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวหอมปทุมธานี ๑ และข้าวปิ่นเกษตร ๑ จึงมีแผนการผลิตและผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับต่อการปลูกข้าว ๑ รอบ

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ การเชื่อมโยงการดำเนินงานกับหน่วยงานภาครัฐ

- ๑) สำนักงานเกษตรจังหวัด/สำนักงานเกษตรอำเภอ ด้านความรู้วิชาการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าด้านการเกษตร
- ๒) กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนเรื่องการตรวจวิเคราะห์ดินและการปรับปรุงบำรุงดิน
- ๓) กรมวิชาการเกษตร ให้ความรู้ด้านการผลิตพืชปลอดภัย GAP

- ๔) ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ อบรมด้านการทำบัญชี (บัญชีครัวเรือน)
- ๕) มีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกัน ผู้นำหมู่บ้าน อาสาสมัครหมู่บ้าน Smart Farmer และกลุ่มยุทธศาสตร์ในหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้สู่ชุมชน
- ๖) มีการพัฒนาแปลงใหญ่ให้เป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาสินค้าให้มีการรับรองตามกฎหมาย
- ๗) ได้รับการสนับสนุนความรู้ทางวิชาการและปัจจัยการผลิตจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี

๗.๑) โครงการส่งเสริมระบบเกษตรแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓

กลุ่มได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจากโครงการส่งเสริมระบบเกษตรแปลงใหญ่ จำนวน ๓ ปี และมีการจัดอบรมและทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. จัดเวทีชุมชน
๒. จัดประชุมของหน่วยงานภาคีร่วมกับผู้นำกลุ่มนาแปลงใหญ่ระดับจังหวัด
 - ครั้งที่ ๑ เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกัน
 - ครั้งที่ ๒ เพื่อสรุปและประเมินผลการดำเนินงาน
๓. จัดประชุมเพื่อติดตามและหาแนวทางการขับเคลื่อนนาแปลงใหญ่หลังปีที่ ๓ และส่งเสริมให้มีการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชนในกลุ่มนาแปลงใหญ่
๔. จัดประชุมผู้ประกอบการรับจ้างเครื่องจักรกล
๕. จัดเวทีเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP ด้าน ICS
 - นาแปลงใหญ่ต่อเนื่อง ปี ๒๕๖๑ และ ปี ๒๕๖๒
 - นาแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๓
๖. ประชุมเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์ และข้าว GAP ครบวงจร ปี ๒๕๖๒/๖๓ ภายใต้โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร และบันทึกข้อตกลง (MOU) ด้านการเชื่อมโยงการตลาด ข้าวเปลือกปทุมธานี ๑ ปี ๒๕๖๒ ตามโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๒

๗.๒) โครงการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๔

- กลุ่มได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว กข ๗๙ จากโครงการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๔ จำนวน ๒,๐๐๐ กิโลกรัม
๑. จัดเวทีชุมชน
 ๒. จัดเวทีเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP ด้าน ICS
 ๓. จัดประชุมเชื่อมโยงตลาดข้าว กข ๗๙

๔.๒ การเชื่อมโยงการดำเนินงานกับหน่วยงานภาคประชาชน สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน

๑) ได้รับการอบรมความรู้ทางวิชาการ

- ๑.๑) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน อบรมถ่ายทอดการเก็บเมล็ดพันธุ์
- ๑.๒) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน อบรมการใช้ฟางข้าวเพาะเห็ดฟางเพื่อลดการเผาฟาง
- ๑.๓) เรียนรู้การใช้สารกำจัดวัชพืช โดย บริษัทไอซีพีลัดดา

๑.๔) บริษัท โรงเส้นหมี่ขอเฮง จำกัด สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ (ปีนเกษตร ๑) สำหรับเพาะปลูกในแปลงใหญ่

๑.๕) บริษัท คูโบต้านครปฐม จำกัด สนับสนุนองค์ความรู้พร้อมสาธิตวิธีการปลูกข้าว

๒) เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงาน

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลทุ่งขวาง เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม ประชาชนทั่วไปในชุมชนหรือนอกชุมชน มีเกษตรกรและชาวบ้านทั่วไปมาศึกษาดูงานเพื่อการนำไปปรับใช้

๒.๑) ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

๒.๒) ต้อนรับคณะศึกษาดูงานสำนักงานจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมที่ ๒๒

๒.๓) ต้อนรับคณะศึกษาดูงานคณะครูและนักเรียน โรงเรียนอ้อกระทิง

๒.๔) ต้อนรับคณะศึกษาดูงานคณะครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านหลักเมตร

๒.๕) การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการการจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนอาชีพ จากสำนักตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดนครปฐม โดยส่งเสริมให้สมาชิกมีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ครัวเรือน การทำบัญชีของกลุ่มการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ โดยสมาชิกทุกรายได้รับการถ่ายทอด และสามารถบันทึกบัญชีต้นทุนอาชีพได้

๒.๖) การจัดหาทุนสนับสนุน (เงิน/ปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่)

๑) กลุ่มแปลงใหญ่ได้รับความรู้และคำแนะนำจากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครปฐม ในการจัดทำบัญชีและการระดมทุนเพื่อสร้างเงินทุนหมุนเวียนให้กลุ่ม โดยกลุ่มมีการกำหนดเก็บทุนเรือนหุ้นจากสมาชิก คนละ ๑๐๐ บาท/เดือน เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนในการซื้อพันธุ์ข้าว สารเคมี สารกำจัดศัตรูพืช ทำให้สมาชิกซื้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด สามารถช่วยเหลือสมาชิกที่มีทุนน้อย นอกจากนี้ยังมีเงินปันผลประจำปี ปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่มีทุนหมุนเวียน จำนวน ๑๓๘,๘๐๐ บาท

๒) ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี ปีละไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ กิโลกรัม

๕. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๕.๑ ลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มแปลงใหญ่ สามารถลดต้นทุนการผลิตจาก ๕,๐๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๓,๐๐๐ บาท/ไร่ โดยทำกิจกรรม ดังนี้

๑) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สมาชิกจำนวน ๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๓๒ ราย ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยสามารถลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีได้เฉลี่ย ๖๕๕ บาท/ไร่

๒) ใช้วิธีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน โดยสมาชิกมีความรู้เรื่องการพยากรณ์การระบาดของโรค และแมลง เกษตรกรไม่จำเป็นต้องซื้อสารกำจัดศัตรูพืชโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ เกษตรกรเปลี่ยนมาใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี เช่น สารสกัดจากสะเดา ไตรโคเดอร์มา บิวเวอเรีย โดยมีการนัดหมายกันภายในกลุ่มเพื่อทำการขยายสารชีวภัณฑ์และแจกจ่ายให้แก่สมาชิกนำไปใช้ในแปลงตนเอง สามารถลดต้นทุนได้ประมาณ ๓๕๐ บาท/ไร่

๓) มีการทำนาคาโดยรดนาคา ใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ ๑๐ - ๑๕ กิโลกรัม/ไร่ เมื่อเทียบกับนาหว่านซึ่งจะใช้เมล็ดพันธุ์ ๒๐ - ๒๕ กิโลกรัม/ไร่ สามารถลดต้นทุนเมล็ดพันธุ์ได้ประมาณไร่ละ ๒๒๕ บาท

๕.๒ การเพิ่มผลผลิต

กลุ่มแปลงใหญ่มีการเพิ่มผลผลิตข้าว จาก ๘๐๐ ก.ก./ไร่ เพิ่มเป็น ๑,๐๐๐ ก.ก./ไร่ โดยดำเนินการ ดังนี้

- การปรับปรุงบำรุงดินโดยการไถกลบตอซัง ปลูกปอเทือง บำรุงดิน ก่อนทำการเพาะปลูกข้าว

- สมาชิกทั้งหมดใช้เมล็ดพันธุ์ดีจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี

๕.๓ การพัฒนาคุณภาพ

เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพ คือ สมาชิกทั้งหมดได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ซึ่งสมาชิกได้ผ่านการรับรองแล้ว จำนวน ๑๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๓๒ ราย โดยแผนการพัฒนาต่อไป คือ การขอการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP แบบกลุ่ม ซึ่งปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อขอการรับรอง โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอกำแพงแสน และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี เป็นหน่วยงานสนับสนุน

๕.๔ การแปรรูปและการตลาด

เดิมสมาชิกต่างคนต่างขายโดยตรงให้กับโรงสี เมื่อรวมกลุ่มแปลงใหญ่ได้มีการพัฒนาแปรรูปผลผลิตเป็นข้าวสาร โดยกลุ่มมีโรงสีขนาดเล็กสำหรับแปรรูปผลผลิตของสมาชิก ผลิตภัณฑ์ที่ได้เป็นข้าวสารแบ่งบรรจุขนาด ๑ กิโลกรัม และ ๕ กิโลกรัม จำหน่ายตลาดในชุมชน ออกบูทตามงานต่างๆ เช่น ตลาดนัดศิลปากร ตลาดเกษตรกร และช่องทางออนไลน์

๕.๕ การบริหารจัดการตามกิจกรรมของแผน

กลุ่มแปลงใหญ่มีการวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยได้วางแผนการผลิตในปี ๒๕๖๔ ให้สมาชิกจำนวน ๓๒ ราย ปลูกข้าวพันธุ์ปทุมธานี ๑ พื้นที่ปลูกรวม ๔๒๔.๕ ไร่ ผลผลิตที่คาดว่าจะได้ ๓๓๓๙.๘ ตัน ซึ่งกลุ่มได้จัดเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี ไว้ให้แก่สมาชิกเรียบร้อยแล้ว

๑) มีแหล่งรวบรวมผลผลิต และคัดบรรจุสินค้า ตามมาตรฐาน

๒) พัฒนาสมาชิกให้เป็น Smart Farmer สมาชิกจำนวน ๓๒ ราย ได้รับการพัฒนาเป็น Smart Farmer แล้วจำนวน ๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ และเป็น Smart Farmer ต้นแบบ

๓) มีการวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน

๕.๖ การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว

การลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวร้อยละ ๘๐ มีการทำกิจกรรมการเกษตรหลากหลายนอกเหนือจากการทำนาข้าว เช่น การปลูกพืชผัก การทำไร่ การทำประมงเลี้ยงสัตว์น้ำ และการเลี้ยงสัตว์ เช่น โคนม เป็นต้น ทำให้ลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตผลผลิตข้าวตกต่ำ สมาชิกสามารถนำกิจกรรมอื่นๆ มาเป็นรายได้ของครอบครัวได้ นอกจากนี้กิจกรรมบางอย่างสามารถเกื้อกูลกันได้ เช่น การนำวัสดุเหลือใช้จากการทำนา คือฟางข้าว มาเป็นวัสดุคลุมแปลงผัก นำรำจากการสีข้าวมาใช้เลี้ยงปลา หรือเลี้ยงสัตว์ได้ นำมูลสัตว์มาทำปุ๋ยคอกใช้ในแปลงผัก ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง

๖. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

๖.๑ ด้านการลดต้นทุนการผลิต

๑) เป็นแหล่งผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ ให้บริการสมาชิกรวมไปถึงเกษตรกรในชุมชน

๒) เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ อบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี การลดต้นทุนการผลิต และการให้บริการด้านอารักขาพืช

๓) สมาชิกสามารถลดต้นทุนการผลิตด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยการใช้สารชีวภัณฑ์หรือศัตรูธรรมชาติทดแทนการใช้สารเคมี

๔) สมาชิกยอมรับเทคโนโลยีนำไปปฏิบัติ และขยายผลสู่เกษตรกรทั่วไป

๕) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สมาชิกจำนวน ๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๓๒ ราย ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยสามารถลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีได้เฉลี่ย ๖๕๕ บาท/ไร่

๖) การลดต้นทุนโดยการปลูกข้าวแบบทำนาค้ำโดยใช้รถดำนา ช่วยในเรื่องของการลดเมล็ดพันธุ์ข้าว และเรื่องการดูแลรักษา

๖.๒ ด้านการเพิ่มผลผลิต

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวแปลงใหญ่ ตำบลทุ่งขวาง สามารถเพิ่มผลผลิต จาก ๘๐๐ ก.ก./ไร่ เพิ่มเป็น ๑,๐๐๐ก.ก./ไร่ โดยดำเนินการ ดังนี้

- ๑) มีการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการปลูกปุ๋ยคอกเพื่อปรับปรุงดิน แล้วทำการไถกลบ
- ๒) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวแปลงใหญ่ ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดีจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี

๖.๓ ด้านคุณภาพผลผลิต

การพัฒนาคุณภาพผลผลิต คือ สมาชิกผู้ปลูกข้าวแปลงใหญ่ทั้งหมด ปลูกข้าวได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ซึ่งสมาชิกได้ผ่านการรับรองแล้ว จำนวน ๑๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๓๒ ราย โดยแผนการพัฒนาต่อไป คือ การขอการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP แบบกลุ่ม ซึ่งปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อขอการรับรอง เป้าหมายเกษตรกรแปลงใหญ่ได้รับ ใบรับรอง GAP ทั้งหมด ๓๒ ราย หรือ ๑๐๐ %

๖.๔ ด้านการตลาด

การแปรรูปผลผลิตข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร โดยกลุ่มมีโรงสีข้าวขนาดเล็กสำหรับแปรรูปผลผลิตของสมาชิกผลิตภัณฑ์ที่ได้เป็นข้าวสารแบ่งบรรจุ ขนาด ๑ กิโลกรัม และ ๕ กิโลกรัม

การจำหน่ายตลาดในชุมชน การออกบูทตามงานต่างๆที่หน่วยงานราชการได้จัด เช่น ตลาดนัดศิลปากร ตลาดเกษตรกร มีการสร้างเครือข่ายด้านการตลาด และช่องทางออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ฯลฯ

๖.๕ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

๖.๕.๑ การปรับใช้นวัตกรรม

เกษตรกรแปลงใหญ่มีการปรับใช้นวัตกรรม ในการผลิตข้าว ได้แก่ กล่องลูบเทือก เครื่องผสมปุ๋ยสั่งตัด รถตักข้าว เพื่อลดการใช้แรงงานคน โดยเกิดจากการทดลองและปรับใช้จากเครื่องจักรเดิม

๑) กล่องลูบเทือก ช่วยในการปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ ลดการใช้น้ำ และแก้ไขปัญหาวัชพืชในที่ดอนน้ำไม่มา ทำเป็นลักษณะคล้ายกล่องประยุกต์ใช้ร่วมกับรถไถโดยใช้ดันด้านหน้าช่วยให้ควบคุมง่ายขึ้น เนื่องจากการใช้ผูกกับรถไถเดินตามแบบเดิมทำให้ควบคุมทิศทางได้ยาก

๒) เครื่องผสมปุ๋ยสั่งตัด มีการผสมปุ๋ยสั่งตัดตามค่าวิเคราะห์ดิน จากเดิมต้องใช้แรงงานคนในการผสมปุ๋ยจึงได้มีการประยุกต์โดยการนำถัง ๒๐๐ ลิตร มาดัดแปลงเป็นเครื่องผสมปุ๋ย โดยได้แนวคิดจากเครื่องผสมปุ๋ยขนาดเล็ก

๓) รถตักข้าวดัดแปลงมาจากรถไถเดินตาม มาปรับเป็นรถนั่งขับเพิ่มระบบไฮดรอลิกช่วยลดแรงงานคนในการตักข้าว และยกกระสอบ นอกจากนี้ยังช่วยลดระยะเวลาในการขนย้าย

๖.๕.๒ นำงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิตข้าว

๑) เครื่องตีตารางนาปาเป้า (Roller Planting Marker) ช่วยให้ระยะห่างระหว่างต้นข้าวมีระยะที่แน่นอน สามารถบริหารจัดการวัชพืชได้สะดวกขึ้น และปรับให้ระบบนิเวศแปลงนามีอากาศถ่ายเทได้สะดวกขึ้น

๒) แอปพลิเคชันระบบที่ปรึกษาชาวนาไทย หรือ กลาสไรซ์ (GLAS RICE) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยศูนย์วิจัยข้าวคลองหลวง กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว ร่วมกับ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมาใช้วางแผนการผลิต การคัดเลือกพันธุ์ข้าว เพื่อช่วยลดความเสี่ยงจากศัตรูพืชสำคัญ เช่น โรคไหม้ และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ด้านข้าว การพยากรณ์อากาศ การระบาดของโรคและแมลง และการจัดการราคาขาย

๖.๕.๓ เกษตรกรรมแม่นยำสูง

แอปพลิเคชันรีคัลท์ พยากรณ์อากาศ ตรวจสอบอุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน เพื่อตรวจสอบสภาพอากาศก่อนการฉีดพ่นสารชีวภัณฑ์ และการเก็บเกี่ยวผลผลิต

๖.๕.๔ เกษตรกรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ในการพัฒนาการผลิต

เทคโนโลยีนวัตกรรมของแปลงใหญ่ข้าว ตำบลทุ่งขวาง เกิดจากการเรียนรู้ ปรับปรุง พัฒนา และต่อยอดโดยการนำสิ่งที่มีอยู่เดิมมาปรับให้สามารถใช้งานได้สะดวกมีความเหมาะสมกับการใช้งาน ช่วยลดปัญหาเรื่องขาดแคลนแรงงาน และลดระยะเวลาการดำเนินงาน แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ เทคโนโลยีการผลิต และเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว

๑) เทคโนโลยีการผลิต ได้แก่ กล่องลูบเทือก เครื่องจักรร่อนน้ำ รถไถนึ่งข้าว รถดำนา ลีตเตอร์กำจัดวัชพืช ชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืช โดรนฉีดพ่นสาร เครื่องผสมปุ๋ยสั่งตัด

๑.๑) กล่องลูบเทือก ช่วยในการปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ เพื่อลดการใช้น้ำและแก้ไขปัญหาวัชพืชในขั้นตอน

๑.๒) รถไถนึ่งข้าว ช่วยลดการใช้แรงงาน ค่าใช้จ่าย และลดระยะเวลาการไถนา

๑.๓) รถดำนา ช่วยลดการใช้แรงงาน ลดระยะเวลาในการดำนา ประหยัดเมล็ดพันธุ์ และยังได้ข้าวที่มีระยะห่างแน่นอน สะดวกต่อการสำรวจโรคและแมลง นอกจากนี้ยังลดการเกิดข้าวปนที่จะเกิดขึ้นในแปลงได้ง่าย ทำให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่บริสุทธิ์

๑.๔) เครื่องจักรร่อนน้ำ ลดการใช้น้ำ โดยวิธีเปียกสลับแห้งแก้งข้าว เพื่อกระตุ้นให้ข้าวแตกกอ ลดปัญหาเรื่องโรคและแมลง

๑.๕) ลีตเตอร์กำจัดวัชพืช พรวนดินต้นข้าว เพิ่มออกซิเจนให้รากข้าว กระตุ้นให้ข้าวแตกกอ เพิ่มความแข็งแรงต่อต้นข้าว และช่วยกำจัดวัชพืชในแปลงให้เป็นปุ๋ยพืชสด เป็นการลดต้นทุนอีกทางหนึ่ง

๑.๖) ชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช มีการนำเชื้อราไตรโคเดอร์มา และเชื้อราบิวเวอเรียมาใช้ในแปลง เพื่อป้องกันกำจัดเชื้อรา และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในแปลง โดยมีการผลิตขยายชีวภัณฑ์ร่วมกันของสมาชิก

๑.๗) โดรนฉีดพ่นสาร ลดระยะในการฉีดพ่น สามารถควบคุมการระบาดของโรคและแมลงได้อย่างรวดเร็ว ลดการใช้แรงงานคน

๑.๘) เครื่องผสมปุ๋ยสั่งตัด ช่วยลดต้นทุนจากการซื้อปุ๋ยสูตรจากร้านค้า ทำให้ได้ปุ๋ยเต็มสูตร ตรงตามค่าวิเคราะห์ของแต่ละแปลง นอกจากนี้ยังช่วยลดแรงงานคนในการผสมปุ๋ย

๒) เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว ได้แก่ รถตัดข้าว เครื่องอบข้าว เครื่องนึ่งข้าว เครื่องสีข้าว เครื่องคัดเปอร์เซ็นต์ข้าว เครื่องเขย่าข้าวสาร และเครื่องสีลู่สุญญากาศ

๒.๑) รถตัดข้าว ช่วยลดแรงงานคน และลดระยะเวลาในการตัดข้าว หรือยกกระสอบ

๒.๒) เครื่องอบข้าว ใช้ในช่วงที่มีฝนตก ช่วยลดความชื้น ลดการแตกหักของเมล็ดข้าว และลดการปนเปื้อนจากมูลสัตว์ หินกรวด

๒.๓) เครื่องนึ่งข้าว ลดการใช้แรงงานคน และทำให้ทำงานได้สะดวกรวดเร็วขึ้น

๒.๔) เครื่องสีข้าว สามารถแปรรูปได้ทั้งข้าวกล้อง และข้าวขาว สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้ ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง

๒.๕) เครื่องคัดเปอร์เซ็นต์ข้าว แยกเมล็ดข้าวหัก และข้าวเต็มเมล็ด ให้ได้ข้าวมีคุณภาพ เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

๒.๖) เครื่องเขย่าข้าวสาร ลดปัญหาข้าวตกค้างบนตะแกรง ขณะทำการขัดขาว เนื่องจากมีเมล็ดข้าวติดค้างบริเวณรูตะแกรง

๒.๗) เครื่องซีลสุญญากาศ ช่วยรักษาคุณภาพของข้าวให้สามารถเก็บรักษาได้นานขึ้น และเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

๒.๕.๕ การเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce จัดจำหน่าย ณ ที่ทำการแปลงใหญ่ ข้าว ตำบลทุ่งขวาง ร้านค้าชุมชน และสื่อสังคมออนไลน์ (face book)

๒.๕.๖ สร้างแบรนด์ของตนเอง แปลงใหญ่ข้าว ตำบลทุ่งขวาง ใช้ชื่อข้าวหอมหลักเมตร ในการจำหน่าย ซึ่งอยู่ภายใต้ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรทุ่งขวาง จัดจำหน่ายโดยวิสาหกิจชุมชนตำบลทุ่งขวาง

๒.๖ ความยั่งยืน

๒.๖.๑ ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

๑) มีความรู้ด้านการเกษตรสามารถเป็นวิทยากร

๒) มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และมีความริเริ่มสร้างสรรค์

๓) มีความเป็นผู้นำ ซื่อสัตย์ เสียสละต่อส่วนรวม

๔) มีความรู้ด้านเทคโนโลยี รู้จักนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่

๕) มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการ

ดำเนินชีวิต

๒.๖.๒ ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวมีการจัดตั้งตั้งแต่ ปี ๒๕๖๑ จนถึงปัจจุบันดำเนินการครบ ๓ ปี เกษตรกรได้มีโอกาส ได้เข้าถึงแหล่งความรู้ทางวิชาการจากหน่วยงานราชการ และเอกชน จนสามารถดำเนินการตามเป้าหมาย ๕ ด้าน สามารถลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต มีการเพิ่มคุณภาพ และมูลค่าของผลผลิต มีการสร้างแบรนด์เป็นของตนเองมีการสร้างเครือข่ายด้านการตลาด มีการบริหารจัดการภายในกลุ่ม มีกฎระเบียบข้อบังคับ มีการระดมหุ้น สร้างเงินกองทุนหมุนเวียนเพื่อร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน ปัจจุบันสมาชิกได้รับการพัฒนาเป็น Smart farmer จำนวน ๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๐ นอกจากนี้มีสมาชิกได้รับการคัดเลือกเป็น Smart farmer ต้นแบบด้านแหล่งเรียนรู้วิถีเกษตร และได้รับรางวัลผลงานด้านการเกษตร ดังนี้

- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ ในการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่น ระดับจังหวัด ประจำปี ๒๕๖๓

- รางวัลชนะเลิศ ในการประกวดศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลทุ่งขวาง ระดับจังหวัด ประจำปี ๒๕๖๓

- รางวัลชนะเลิศ ในการประกวดศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลทุ่งขวาง ระดับจังหวัด ประจำปี ๒๕๖๔

- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ ในการประกวดข้าวไรท์เบอร์รี่ รสชาติดี ประจำปี ๒๕๖๓

๒.๖.๓ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

กลุ่มแปลงใหญ่มีการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการปลูกปุ๋ยคอกเพื่อปรับปรุงดิน แล้วทำการไถกลบ และใช้น้ำหมักย่อยสลายต่อซึ่งข้าวเป็นการเพิ่มธาตุอาหารในดินและไม่ทำลายหน้าดิน เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ได้มีการร่วมกันทำปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์มาบำรุงดิน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและประหยัด

๒.๖.๔ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

กลุ่มแปลงใหญ่ยังมีการวางแผนการใช้น้ำร่วมกับชลประทานก่อนฤดูทำนาทุกครั้ง มีการทำนาปีละ ๒ ครั้ง ร่วมการปลูกพืชบำรุงดิน โดยใช้พืชน้ำน้อย รู้จักใช้อุปกรณ์ให้น้ำที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การใช้ระบบสปริงเกอร์ให้พืชในแปลงเพาะปลูกพืช

๒.๖.๕ การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศและลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม

กลุ่มแปลงใหญ่มีแนวทางการผลิตสินค้าโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่ได้มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลทุ่งขวาง สามารถบริหาร

จัดการศัตรูพืชในพื้นที่ชุมชนได้อย่างเหมาะสมด้วยตนเอง มีการผลิตและขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ เช่น แตนเบียน แมลงหางหนีบ และไส้เดือนฝอย มีการผลิตและขยายชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อรา บิวเวอร์เรีย รวมไปถึงมีการสำรวจแปลงพยากรณ์ ติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช และแจ้งสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชให้สมาชิกและคนในชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดการระบาดของศัตรูพืชในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช ผลผลิตข้าวได้รับรับรองมาตรฐาน GAP ทำให้ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

๖.๖.๖ Zero waste

นำแนวทาง (Zero waste Management) หรือแนวคิดขยะเหลือศูนย์ มาประยุกต์ใช้ โดยยึดหลักการที่ว่า “ขยะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้” ยึดตามเป้าประสงค์คือ “การทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและกำจัดที่เหลือ (residue) ด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ

๑) ลดปริมาณของเสียที่จะทิ้งให้เหลือน้อยที่สุด เช่น การลดการใช้สารเคมีในการผลิตทางการเกษตร เช่น ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า ปุ๋ยเคมี ฯลฯ

๒) การใช้วัตถุดิบการผลิตที่สามารถนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ให้ได้มากที่สุด เช่น การผลิตน้ำหมัก และปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง การนำฟางข้าวมาคลุมดินในการปลูกพืช

๓) การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้กระดาษบรรจุหีบห่อ หรือการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากพลาสติกย่อยสลายได้

๔) การพัฒนาการนำขยะกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้มากที่สุด เช่น การนำขยะอินทรีย์มาแปรรูปเป็นปุ๋ยหมักโดยผ่านกระบวนการย่อยสลายด้วยไส้เดือนดิน

๕) การช่วยยกระดับเป้าหมายทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถเลี้ยงตัวเอง ได้ภายในชุมชน เช่น การส่งเสริมกระบวนการผลิตพืชผักให้ได้มาตรฐานปลอดภัย สามารถจำหน่ายในตลาดที่หลากหลายทั้ง ตลาดชุมชน ตลาดห้างสรรพสินค้า ฯลฯ

๖) การสร้างงานให้กับชุมชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เช่น การส่งเสริมอาชีพเสริมการผลิตพืชผัก และปัจจัยการผลิตอินทรีย์ ผ่านรูปแบบกระบวนการกลุ่มที่ถูกต้องตามกฎหมาย

๗) การนำฟางข้าวมาเผาเห็ดฟาง เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับสมาชิก

๗. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน จนสามารถรักษาคุณภาพได้เกรด A เท่าเดิม (AA)

๗.๑ มีการเชื่อมโยงกระบวนการทำงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และแปลงใหญ่

๗.๒ มีกระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ การบริหารจัดการ และบทบาทที่เกี่ยวข้อง ทุกคนรับทราบบทบาทหน้าที่

๗.๓ มีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการผลิตร่วมกัน สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน

๗.๔ กลุ่มมีการเชื่อมโยงการดำเนินงานกับหน่วยงานภาครัฐและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอและเกษตรจังหวัดเข้าไปดูแลและประสานให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

๗.๕ กลุ่มเงินทุนหมุนเวียน มีการกำหนดเก็บทุนเรือนหุ้นจากสมาชิก คนละ ๑๐๐ บาท/เดือน เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนในการซื้อพันธุ์ข้าว สารเคมี สารกำจัดศัตรูพืช ทำให้สมาชิกซื้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด สามารถช่วยเหลือสมาชิกที่มีทุนน้อย

๗.๖ มีผลการดำเนินงาน ตามเป้าหมาย ด้านการลดต้นทุนการผลิต มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิต มีการพัฒนาด้านการแปรรูปและการตลาด

๗.๗ กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

๗.๘ สมาชิกได้รับการพัฒนาเป็น Smart farmer จำนวน ๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๐

๘. ปัญหา อุปสรรค

ผลผลิตของกลุ่มไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด จึงมีแนวทางแก้ปัญหา โดยวางแผนการผลิตร่วมกัน และเพิ่มพื้นที่การปลูกข้าวคุณภาพให้มากขึ้น มีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มแปลงใหญ่ในอำเภอใกล้เคียงเพื่อเชื่อมโยงตลาดและผลผลิต

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๙.๑ ขอรับรองมาตรฐานการจัดการคุณภาพ GAP ทุกแปลง

๙.๒ พัฒนาคุณภาพของข้าวด้านโภชนาการ สารอาหาร

๙.๓ พัฒนาด้านการแปรรูปผลผลิตให้มีคุณภาพ และผลิตข้าวให้ตรงกับความต้องการของตลาดและพอเพียงกับความต้องการของผู้บริโภค

๑๐. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

กลุ่มอยากจะทำโรงสีและโรงเก็บผลผลิตเพื่อเก็บผลผลิตของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งงบประมาณจะใช้จากเงินทุนหมุนเวียนกลุ่ม

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ ตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

หมู่ ๖ ตำบลยางขาว ประสบปัญหาน้ำท่วมและมีปัญหาด้านผลผลิตข้าวที่ได้ราคาตกต่ำไม่คุ้มทุน จึงได้มีการรวมกลุ่มตามคำแนะนำของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อปรับปรุงการผลิตข้าวของเกษตรกรให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้น โดยศึกษาข้อมูลการเพาะปลูกข้าวแบบลดต้นทุนและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ จึงตกลงกันในกลุ่มว่าจะปลูกแบบระบบผลิตเปียกสลับแห้ง เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร เนื่องจากข้าวเป็นพืชทนน้ำซึ่งถ้าต้นข้าวแช่น้ำตลอดเวลาจะทำให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ต้นข้าวอ่อนแอ ซีโรค ไม่แตกกอ ผลผลิตลดลง เป็นต้น และแม้ว่าเกษตรกรเปลี่ยนมาปลูกข้าวแบบระบบเปียกสลับแห้งแล้ว แต่ก็ยังประสบปัญหาราคาข้าวตกต่ำ

กลุ่มสามัคคีพันธุ์ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน หมู่ ๖ ตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เริ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และเริ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่บริษัทเอกชนหลายแห่ง จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครสวรรค์จนถึงปัจจุบัน กลุ่มได้ตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชนในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และให้ชื่อว่า กลุ่มสามัคคีพันธุ์ข้าว, ศูนย์ข้าวชุมชน ตั้งอยู่ หมู่ ๖ ตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้รหัสทะเบียน ๖๐๑๐๐๕/๐๐๓๒ มีสมาชิกจัดตั้งกลุ่มรวม ๒๙ ครัวเรือน และกลุ่มได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยใช้ชื่อว่า วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านยางขาว ตั้งอยู่ เลขที่ ๕๘/๓ หมู่ ๖ ตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ใช้รหัสทะเบียน ๖-๖๐-๑๐-๐๕/๑-๐๐๒

กลุ่มได้จดทะเบียนเป็นนาแปลงใหญ่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยใช้รหัสแปลง ๗๙๙๖ ปัจจุบันมีสมาชิกนาแปลงใหญ่รวมทั้งหมด ๓๘ คน มีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ ๘๐๐ ไร่ และผลิตข้าวคุณภาพจำนวน ๔๖๙ ไร่ รวมทั้งหมด ๑,๒๖๙ ไร่

๒. สถานการณ์

๑. พื้นที่ปลูกทั้งหมด ๑,๒๖๙ ไร่
๒. ความเหมาะสมของพื้นที่ S๑ ทั้งหมด
๓. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๓๘ ราย
๔. ชนิดสินค้า ข้าว
๕. คุณภาพผลผลิตมาตรฐาน GAP จำนวน ๓๘ ราย
๖. สมาชิกแปลงใหญ่ จำนวน ๓๘ ราย
๗. ผลผลิตรวม ๑,๕๐๐ ตันต่อรอบการผลิต
๘. ดำเนินการในรูปของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน
๙. ผู้จัดการแปลง นายประยูร แต่งทรัพย์
๑๐. ประธานแปลงใหญ่ นายประยูร แต่งทรัพย์

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

๑. ด้านการลดต้นทุน

กลุ่มมีเป้าหมายการลดต้นทุนการผลิตให้ได้ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ คือ เดิมต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย ๔,๖๕๐ บาท/ไร่ เหลือ ๓,๗๒๐ บาท/ไร่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

- มีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- การผลิตปุ๋ยหมัก สารป้องกันเชื้อรา ไว้ใช้เอง
- ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ด้วยวิธีการปักดำ
- มีการหว่านถั่ว,ปอเทือง เพื่อปุ๋ยพืชสดในนาข้าว เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี

- มีการไถกลบหน้าดิน งดเผาตอซัง ตากแดด เพื่อพักหน้าดิน
- ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้หลักการ IPM

๒. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

กลุ่มมีเป้าหมายการเพิ่มผลผลิตให้ได้ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ คือจากเดิมผลผลิตเฉลี่ย ๑,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มเป็น ๑,๒๐๐ กิโลกรัม/ไร่ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

- ใช้เมล็ดพันธุ์ดีจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว
- กลุ่มมีการตรวจวิเคราะห์ดินและใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- การทำนาแบบเปียกสลับแห้งแก้ปัญหาหาล่มทำให้ต้นข้าวแตกกอ โรคและแมลงลดลง ผลผลิตสูงขึ้น
- กำจัดวัชพืชในร่องนาดำ โดยใช้โรตารีหีดเดอร์ (อีหอบ)

๓. การพัฒนาคุณภาพ

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ (กลุ่มสามัคคีพันธุ์ข้าว) ตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นกลุ่มที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวส่งให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว บริษัทเอกชน และแปรรูป ผลผลิตในแปลงมีการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐาน และปัจจุบันดำเนินการแบบระบบควบคุมภายใน GAP SEED กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มสามัคคีพันธุ์ข้าวกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครสวรรค์

๔. การตลาด

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ (กลุ่มสามัคคีพันธุ์ข้าว) ตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินการด้านการตลาดที่แน่นอน ซึ่งมีการจำหน่าย ๓ ช่องทาง คือ จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครสวรรค์ , จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับบริษัทเอกชน (บริษัทเกษตรอาหาร, บริษัทเจ้าพญา) และการแปรรูปจำหน่ายบางส่วน

๕. การบริหารจัดการ

- บริหารจัดการการผลิต การรวมกลุ่ม และการตลาด
- บริหารจัดการใช้เทคโนโลยี
- ส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้

- การส่งต่ออาชีพการทำนาให้รุ่นต่อไปตระหนักถึงความสำคัญในอาชีพทำนาพื้นฐานของคนไทย สร้างชาวนารุ่นใหม่ โดยสมาชิกกลุ่มสอนและนำลูกหลาน นักเรียน และเยาวชนในท้องถิ่น ให้ความรู้และ เทคนิคแนวทางในการทำนาต่อไป

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

และการบูรณาการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตข้าวคุณภาพ มีการรับคณะศึกษาดูงานและประชาชนทั่วไป ในการศึกษาดูงาน

๕. การสนับสนุน

กลุ่มได้รับการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงาน ระหว่างปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒ จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเมื่อครบกำหนดดำเนินงานปีที่ ๔ ซึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณแล้ว จึงต้องพึ่งพาตนเอง รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณจังหวัด และกลุ่มจังหวัด

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ในเรื่องของการลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ ทางกลุ่มได้ดำเนินงานตามเป้าหมายที่วางไว้ และกลุ่มได้ตั้งเป้าหมายไว้ในเรื่องของการแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิต คุณภาพ และราคา โดยการให้ความรู้และ

วิธีการปฏิบัติและตัวอย่างจริง ในการลดต้นทุนการผลิต และบริหารพัฒนาคุณภาพผลผลิต จนสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

กลุ่มแปลงใหญ่ต้นแบบข้าวหอมที่ ๖ ตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ประสบความสำเร็จ ภายใต้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐเป็นอย่างดี

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

๑. เกษตรกรในกลุ่มให้ความร่วมมือ เข้มแข็ง สามัคคี
๒. ผู้นำกลุ่ม ผู้จัดการกลุ่มต้องมีความเข้มแข็ง และเสียสละ มีความคิดไกล และใฝ่หาความรู้ กำนนำความเปลี่ยนแปลง

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. พัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์
๒. พัฒนาคุณภาพผลผลิต
๓. ขยายสมาชิกในพื้นที่

๑๐ ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ

๑. พัฒนา Young Smart farmer ในพื้นที่ มาเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินงาน
๒. สร้างเครือข่ายกับกลุ่มแปลงใหญ่ ในจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและองค์ความรู้
๓. สร้างเครือข่ายแปลงใหญ่กับ กลุ่ม องค์กร ในชุมชน

แปลงใหญ่ข้าว ตำบลบางแม่นาง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑

ที่ตั้งกลุ่ม บ้านเลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลบางแม่นาง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

พิกัด Latitude : N :๑๓.๘๗๖๔๓๔, Longitude : E :๑๐๐.๓๗๑๓๓

ผู้จัดการแปลง นางสาวกุลศิริ กลั่นนุรักษ์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าวคลองหลวง

คณะกรรมการบริหารกลุ่ม

ประธาน นายชัยชิต ดีสวัสดิ์

รองประธาน นายประสาน เกตุศรี

เลขานุการ นายณัฐพงษ์ ผิวผ่อง

เหรัญญิก นายสุชิน มามีทรัพย์

ประชาสัมพันธ์ นายสุรชัย สุขพร้อม

สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ๗๕ ราย และพื้นที่เข้าร่วมโครงการ ๑,๑๕๑ ไร่

ผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๑๕ ราย พื้นที่ ๒๓๐ ไร่

ผลิตข้าวเปลือกคุณภาพดี จำนวน ๖๐ ราย พื้นที่ ๙๒๑ ไร่

ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP แบบกลุ่ม จำนวน ๑ กลุ่ม มีสมาชิก ๗๘ ราย พื้นที่ ๑,๑๕๘ ไร่

๒. สถานการณ์

ก่อนเข้าร่วมโครงการ ผลผลิตเฉลี่ย ๘๗๑ กก./ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๔,๖๙๓ บาท/ไร่ กำไรสุทธิ ๕๓๓ บาท/ไร่

ปี ๒๕๖๑ (หลังเข้าร่วม) ผลผลิตเฉลี่ย ๘๔๗ กก./ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๓,๒๖๓ บาท/ไร่ กำไรสุทธิ ๒,๑๓๓ บาท/ไร่

ปี ๒๕๖๒ (หลังเข้าร่วม) ผลผลิตเฉลี่ย ๙๐๒ กก./ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๓,๙๒๓ บาท/ไร่ กำไรสุทธิ ๑,๗๗๖ บาท/ไร่

ปี ๒๕๖๓ (หลังเข้าร่วม) ผลผลิตเฉลี่ย ๙๐๒ กก./ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๓,๕๓๘ บาท/ไร่ กำไรสุทธิ ๑,๗๗๖ บาท/ไร่

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

เป้าหมาย ๑ การลดต้นทุนการผลิต

สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ ๒๐

เป้าหมาย ๒ การเพิ่มผลผลิต

สามารถเพิ่มผลผลิตได้ร้อยละ ๒๐

เป้าหมาย ๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต

สามารถพัฒนาการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการผลิตข้าวที่ปลอดภัย GAP

เป้าหมาย ๔ การบริหารจัดการ

๔.๑ การรวมกลุ่มที่เป็นทางการ ได้แก่ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน

๔.๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่

๔.๓ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่

๔.๔ การกำหนดกฎระเบียบกลุ่ม

๔.๕ การทำแผนธุรกิจในระดับกลุ่มและรายบุคคล

๔.๖ การจัดหาปัจจัยการผลิตและการใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน

๔.๗ การจัดการเงินทุนและทรัพยากรของกลุ่ม

เป้าหมาย ๕ การเพิ่มช่องทางการตลาด และ/หรือการทำเกษตรพันธะสัญญา

มีตลาดรับรองและมีที่จำหน่ายที่แน่นอน

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๑. การจัดเวทีเรียนรู้ด้านการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดย ศูนย์วิจัยข้าวคลองหลวง กรมการข้าว

การจัดเวทีเรียนรู้ด้านการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ดำเนินการจัดตั้ง ๓ ปี โดยปีแรก ถ่ายทอดความรู้เบื้องต้นในการผลิตข้าวตามมาตรฐาน GAP เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับเกษตรกร และปีที่สอง ดำเนินการโดยการฝึกปฏิบัติให้แก่คณะกรรมการของกลุ่มฝึกเข้าตรวจประเมินแปลงของสมาชิกภายในกลุ่ม และจัดทำเอกสารควบคุมภายในกลุ่ม และยื่นตรวจเพื่อขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) แบบกลุ่ม ทั้งนี้ ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ยื่นขอรับรองมาตรฐาน GAP แบบกลุ่ม จำนวน ๑ กลุ่ม มีสมาชิก ๗๘ ราย พื้นที่ ๑,๑๕๓ ไร่ และ ปี ๒๕๖๓ พัฒนาระบบควบคุมภายในกลุ่ม (ICS)

๒. อบรมการผลิตเชื้อชีวภัณฑ์ โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี และสำนักงานเกษตรอำเภอบางใหญ่ กรมส่งเสริมการเกษตร

- ปี ๒๕๖๑ ดำเนินการอบรมการผลิตชีวภัณฑ์ฯ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอบางใหญ่ และมีสมาชิกเข้าร่วม จำนวน ๒๐ ราย

- ปี ๒๕๖๒ จัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรด้านการบริหารจัดการศัตรูข้าวให้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย โดยเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร โดยกำหนดหลักสูตร และเน้นการฝึกปฏิบัติจริง ดำเนินการ ๔ ครั้ง

๓. การไถกลบตอซัง งดเผาฟางและตอซังพืช โดย สถานีพัฒนาที่ดินนนทบุรี กรมพัฒนาที่ดิน

- ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ นายชัยชิต ดีสวัสดิ์ เข้าร่วมกิจกรรมไถกลบตอซัง งดเผาฟางและตอซังพืช แปลงนาสาธิต จำนวน ๑๐ ไร่

- ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ นางสาว อนันต์ คุ่มแวน เข้าร่วมกิจกรรมไถกลบตอซัง งดเผาฟางและตอซังพืช แปลงนาสาธิต จำนวน ๑๐ ไร่

๔. เป็นจุดเรียนรู้การใช้เครื่องหยอดข้าวและจัดงานรณรงค์ส่งเสริมการทำนาแปลงใหญ่ ระดับจังหวัดนนทบุรี

- ปี ๒๕๖๑ เป็นจุดเรียนรู้การใช้เครื่องหยอดข้าวและจัดงานรณรงค์ส่งเสริมการทำนาแปลงใหญ่ โดยดำเนินการวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ แปลงนาสาธิตของนายชัยชิต ดีสวัสดิ์ กลุ่มนาแปลงใหญ่ตำบลบางแม่นาง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยมี นางจุลฉนิ ไพฑูรย์เจริญลาภ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว เป็นประธานกล่าวเปิดงาน และและมีนายมานิตย์ บุญเขียว ประธานกลุ่มนาแปลงใหญ่ระดับจังหวัดนนทบุรี เป็นผู้กล่าวรายงานการจัดงานรณรงค์ส่งเสริมการทำนาแปลงใหญ่ มีเกษตรกรเข้าร่วม จำนวน ๕๐ ราย และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐร่วมจัดนิทรรศการให้ความรู้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมงาน ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

๑) พันธุ์ข้าว โดยศูนย์วิจัยข้าวคลองหลวง

๒) การพยากรณ์การผลิตข้าว โดยศูนย์วิจัยข้าวคลองหลวง

๓) การจัดการโรคและศัตรูข้าว โดยกรมการข้าว

๔) การจัดการดินเพื่อการปลูกข้าว โดยกรมพัฒนาที่ดิน

๕) การเรียนรู้เรื่องสารเคมีและปุ๋ย โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี

๖) จุดบริการตรวจสอบสุขภาพ โดยนิมิตใหม่คลินิกเวชกรรม

- ๗) จุดแสดงผลงานของกลุ่มมาแปลงใหญ่กรุงเทพมหานคร
 ๘) จุดจำหน่ายสินค้าในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการเสวนา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์การทำนา และปัญหาที่ดำเนินการโครงการที่ผ่านมา

๕. การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต ภายใต้โครงการฯ และหน่วยงานที่สนับสนุน

- ๑) ศูนย์วิจัยข้าวคลองหลวง กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว
- สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว กข ๔๑ ชั้นพันธุ์ขยาย จำนวน ๓ ปี (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓) รวมทั้งสิ้น ๗,๘๗๕ กิโลกรัม
 - กระจกอบสานพลาสติก จำนวน ๕๐๐ ใบ
 - สนับสนุนชุดเครื่องปลูก ให้กลุ่มเกษตรกรยืมไปใช้เพื่อใช้ส่งเสริมและสาธิตการปลูกข้าวแบบประณีตเป็นแถวเป็นแนว ทำให้ใช้ลดอัตราเมล็ดพันธุ์ข้าว สามารถลดต้นทุน และดูแลรักษาข้าวได้สะดวก โดยให้นายชัยชิต ดีสวัสดิ์ ประธานแปลง เป็นผู้ยืมใช้เครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าววง พร้อมอุปกรณ์ จำนวน ๑ เครื่อง (เลขครุภัณฑ์ กข๕๙-๑-๐๕๐๘-๔๐-๐๐๓) ซึ่งในการยืมใช้เครื่องจะต้องต่ออายุการยืมทุกปีของปีงบประมาณ กรมการข้าว
- ๒) สถานีพัฒนาที่ดินนนทบุรี กรมพัฒนาที่ดิน
- ปี ๒๕๖๑ สนับสนุนน้ำหมักชีวภาพ จำนวน ๘๘๐ ลิตร
 - ปี ๒๕๖๒ สนับสนุนน้ำหมักชีวภาพ จำนวน ๑,๒๑๐ ลิตร
- ๓) สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร
- ปี ๒๕๖๒ โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวปลอดภัยแบบครบวงจร และการลดต้นทุนการผลิตข้าวโครงการงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้สนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรให้กับกลุ่ม ได้แก่
 ๑. รถแทรกเตอร์ ๖๐ แรงม้า จำนวน ๑ คัน
 ๒. ผานไถ ๖ ผาน จำนวน ๑ ชุด
 ๓. รถไถเดินตาม จำนวน ๑ คัน
 ๔. รถเทรลเลอร์พ่วงท้าย จำนวน ๑ คัน
 - ปี ๒๕๖๔ โครงการภายใต้กรอบนโยบายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภายใต้แผนงานฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชนของจังหวัด จังหวัดนนทบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ให้ดำเนินการโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวปลอดภัยแบบครบวงจร และการลดต้นทุนการผลิตข้าว
 - สนับสนุนเครื่องอัดฟาง จำนวน ๑ เครื่อง

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

เป้าหมาย ๑ การลดต้นทุนการผลิต

- สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ ๒๐
- ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย : ลดต้นทุนการผลิตของชุมชน ๒๐% คือ จาก ๔,๖๙๓ บาท/ไร่ เหลือ ๓,๕๓๘ บาท/ไร่ โดยวิธีการลดการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว จาก ๓๐ กก./ไร่ ให้เหลือ ๒๕ กก./ไร่ รวมทั้งใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และสำรวจและประเมินสถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวก่อนใช้สารเคมี

เป้าหมาย ๒ การเพิ่มผลผลิต

- สามารถเพิ่มผลผลิตได้ร้อยละ ๒๐
- ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย : สามารถเพิ่มผลผลิตได้ร้อยละ ๒๐ จาก ๘๐๐ กก./ไร่ เพิ่มเป็น ๙๖๐ กก./ไร่ โดยวิธีการใส่ปุ๋ยให้ถูกช่วงเวลา

เป้าหมาย ๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต

สามารถพัฒนาการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการผลิตข้าวที่ปลอดภัย GAP

ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย : ได้การรับรองมาตรฐานการผลิต GAP แบบกลุ่ม จำนวน ๗๘ ราย มีพื้นที่ ๑,๑๕๓.๒ ไร่

เป้าหมาย ๔ การบริหารจัดการ

๔.๑ มีการรวมกลุ่มที่เป็นทางการ

๔.๒ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่

๔.๓ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่

๔.๔ มีการกำหนดกฎระเบียบกลุ่ม

๔.๕ มีการทำแผนธุรกิจในระดับกลุ่มและรายบุคคล

๔.๖ มีการจัดหาปัจจัยการผลิตและการใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน

๔.๗ มีการจัดการเงินทุนและทรัพยากรของกลุ่ม

เป้าหมาย ๕ การเพิ่มช่องทางการตลาด และ/หรือการทำเกษตรพันธะสัญญา

มีตลาดรับรองและมีที่จำหน่ายที่แน่นอน

ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย : มีตลาดรับรองและมีที่จำหน่ายที่แน่นอน

๗. ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่ม

๑ ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

๑) ตลาดรองรับ : โรงสี, ผู้ประกอบการ, ผู้บริโภค

๒) คน : การรวมกลุ่มในการผลิตข้าวปลอดภัย, เป้าหมายเดียวกัน มีทิศทางดำเนินงานเดียวกัน

๓) ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตร และทุน

๔) องค์ความรู้ : ด้านการผลิตข้าว เช่น พันธุ์ข้าว การจัดการศัตรูข้าว, ด้านการตลาด

๕) สร้างแรงจูงใจ : ราคาข้าว, การเชิดชูและยกย่องชาวนาที่ประสบความสำเร็จ

๖) การเชื่อมโยง เครือข่าย ผู้ผลิตข้าว ผู้บริโภค และผู้ประกอบการ

๒ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม

๑) ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีไม่มีโรงสี หรือผู้ประกอบการ เข้ามารับซื้อข้าวเปลือกที่ผ่านมาตรฐาน GAP และมีราคาไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ

๒) การรวมกลุ่มของเกษตรกร ขาดเป้าหมายร่วมกัน และเกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของวัตถุประสงค์ของโครงการฯ อย่างแท้จริง

๓) เกษตรกรยังไม่มีความรู้เรื่องการตลาด และยังไม่มีการเชื่อมโยง เครือข่าย ผู้ผลิตข้าว ผู้บริโภค และผู้ประกอบการ อย่างเป็นระบบที่ยั่งยืน

๓ ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของกลุ่ม

๑) ยกกระดับคุณภาพข้าวให้ได้มาตรฐาน และสร้างเอกลักษณ์สินค้าของตนเอง รวมทั้งสร้างความเชื่อถือของสินค้าของตนเอง เช่น นนทบุรีการ์นต์

๒) สร้างแรงจูงใจในการรวมกลุ่ม โดยการให้เห็นความสำคัญในการรวมกลุ่ม เช่นการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต หรือการขายสินค้าที่ผลิตโดยกลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่

๓) จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ในพื้นที่จังหวัด

๔) การประชุม วางแผนการดำเนินงาน ระหว่างหน่วยงานภาคีและผู้นำกลุ่มนาแปลงใหญ่ ก่อนการดำเนินงาน กิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่ และควรมีการประชุมติดตามระหว่างการทำงานกิจกรรมต่างๆ เพื่อติดตามความก้าวหน้าและ ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานกิจกรรมนั้น

แปลงใหญ่ข้าวบ้านดอนแก้วตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ที่ตั้งแปลง หมู่ที่ ๑ ตำบลพระธาตุ อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

พิกัดแปลง X ๖๙๙๕๔๐ Y ๒๑๓๙๑๘๗

ความเป็นมา

พื้นที่ลุ่มน้ำเปือ เป็นพื้นที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรมาก ซึ่งมีลำนํ้าเปือไหลผ่านตลอดปี และมีหมู่บ้านตั้งอยู่สองฝั่งลำนํ้าเปือ เกษตรกรส่วนใหญ่ยึดการปลูกข้าวเป็นหลัก และได้ทำการปลูกแบบใช้แรงงานสัตว์เลี้ยงคือควายใช้ไถนาและหาเมล็ดพันธุ์เท่าที่จะหาได้ในพื้นที่และได้ปลูกสืบทอดกันหลายชั่วอายุคน จนกระทั่งปัจจุบันทางกลุ่มปลูกข้าวเล็งเห็นความสำคัญในด้าน การใช้เมล็ดพันธุ์ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือและนวัตกรรมขึ้นมาทดแทน การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก การทำบัญชีครัวเรือน จึงได้รวมกลุ่มกันก่อตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนบ้านดอนแก้ว ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

ปี พ.ศ.๒๕๕๗ เริ่มก่อตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยทางคณะกรรมการหมู่บ้านได้มีแนวทางร่วมกันว่าในชุมชนบ้านดอนแก้วส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก ซึ่งไม่ได้มีการรวมกลุ่มจริงจัง ประกอบกับยังขาดองค์ความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆ เช่นด้านพืช ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง จึงได้ประชุมร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ มีสมาชิกทั้งหมด ๒๕ คน และได้คัดเลือกประธานกลุ่มคือ นายคนอง ฤทัยรัตน์ มีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งครบชุด

ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ปรับกระบวนการเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวบ้านดอนแก้ว ที่ทำการกลุ่ม เลขที่ ๑๑๔ หมู่ ๑ ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเกษตรกรครบวงจร ต.พระธาตุ และมีอีกหลายหน่วยงานของภาครัฐ กลุ่มมีการปลูกข้าวปีละ ๑ ครั้ง หลังจากว่างจากการทำนา สมาชิกจึงได้รวมตัวกันทำปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ และได้แจกจ่ายให้สมาชิกในกลุ่มได้มีการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ ทั้งจำหน่ายให้กับคนในพื้นที่และแจกจ่ายให้สมาชิก หลังจากช่วงหลังทำนาก็จัดทำโครงการแปรรูปอาหารผลไม้ตามฤดูกาล คือ การแปรรูปข้าว แปรรูปมะม่วงหิมพานต์ แปรรูปมะขาม แปรรูปกล้วย โดยทางกลุ่มแบ่งการปลูกข้าวเป็น ๒ กลุ่มดังนี้

๑. กลุ่มผลิตข้าวเปลือกไว้บริโภคเป็นข้าวคุณภาพดี

๒. กลุ่มผลิตข้าวเปลือกเพื่อคัดเป็นสายพันธุ์ดี เพื่อเก็บไว้ใช้และ

เพื่อจำหน่ายในกลุ่มและพื้นที่ใกล้เคียงโดยมีวัตถุประสงค์ให้ชุมชนมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพแบบยั่งยืนตลอดจนมาถึงปัจจุบัน

ในปี ๒๕๖๑ ได้เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยได้ขยายเครือข่ายสมาชิกเพิ่มขึ้น ภายในอำเภอเชียงกลางและอำเภอข้างเคียงในการ จัดตั้งกลุ่มโดยใช้ชื่อว่า กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวบ้านดอนแก้ว ตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงกลาง โดยมีสมาชิกทั้งหมด ๑๐๐ รายพื้นที่ ๓๑๓.๒๕ ไร่ และมีกองทุนหมุนเวียน ๒๐๑ हु้นๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงินทั้งหมด ๒๐,๑๐๐ บาท เพื่อใช้เป็นทุนในการตั้งกลุ่ม และใช้ในการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่ม เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพื่อชุมชน ที่มีการบริหารจัดการโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้นำหลักความรู้วิชาการจากหน่วยงานภาครัฐมาสนับสนุนเสริมศักยภาพของกลุ่ม

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลเชียงกลาง อำเภอเชียงกลาง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเชียงกลาง อำเภอเชียงกลาง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเปือ อำเภอเชียงกลาง

๒. สถานการณ์

พื้นที่ปลูกปัจจุบัน สมาชิกจำนวน ๑๐๖ ราย พื้นที่ ๓๑๓.๒๕ ไร่ ผลผลิตจำนวน ๒๐๔ ตัน ได้รับการถ่ายทอดความรู้การผลิตจากศูนย์วิจัยข้าวแพร่ และจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนสารปรับสภาพดิน กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการกำจัดโรคและแมลง

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๑) **ด้านการลดต้นทุน** เน้นการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ตลอดกระบวนการผลิต ตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในทุกแปลง การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ ฮอร์โมนต่าง ๆ เพื่อทดแทนสารเคมีให้มากขึ้น การทำบัญชีครัวเรือน บัญชีฟาร์มและบัญชีต้นทุนอาชีพ พร้อมทั้งวิเคราะห์ทางบัญชีเพื่อนำมาปรับปรุงการผลิต รวมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา วิจัยคิดค้นเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการลดต้นทุนการผลิต และผลักดันให้มีการนำมาใช้อย่างจริงจัง กลุ่มวางเป้าหมายในการผลิตข้าวไว้ คือลดต้นทุนการซื้อปุ๋ยเคมี ดังนี้

๑.๑) ด้านการรวมซื้อปัจจัยการผลิตในรูปแบบของกลุ่ม คือ การซื้อปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของแต่ละพื้นที่

๑.๒) การกลุ่มส่งเสริมให้สมาชิกปรับปรุงบำรุงดิน โดยเน้นให้สมาชิกทำปุ๋ยหมักขึ้นมาจากภายในกลุ่ม ซึ่งก็จะมีปุ๋ยหมักหลายแบบเพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้งาน เป็นการลดการใช้ปุ๋ยเคมีลง

๒) **ด้านการเพิ่มผลผลิต** เน้นการนำองค์ความรู้ ผลงานวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการผลิตตลอดกระบวนการผลิตตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเพิ่มผลผลิตให้เกษตรกรในโครงการอย่างต่อเนื่อง

๓) **ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิต** เน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้เกษตรกรในโครงการอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการผลิต ตั้งแต่เพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าสู่สากล ทุกแปลงต้องได้รับมาตรฐานการผลิต GAP จากกรมการข้าว

๔) **ด้านการตลาด** มีการวางแผนการตลาดร่วมกันในทุกภาคส่วน ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิต การประเมินผลผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า ด้วยการศึกษาสถานการณ์การผลิตและการตลาดของสินค้า พัฒนาสินค้าและรักษาคุณภาพสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด เพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา

๕) **ด้านการบริหารจัดการ** เน้นกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลักดันเกษตรกรที่มีความสนใจและต้องการพัฒนาตนเองเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ Young Smart Farmer เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อสืบทอดการบริหารจัดการให้มีความยั่งยืน รวมทั้งเชื่อมโยง ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ภายในพื้นที่แปลงใหญ่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ มีการประชุมคณะกรรมการคณะกรรมการแปลงใหญ่อย่างต่อเนื่อง

๔.๒ มีการสร้างฐานการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน

๔.๓ มีการเปิดรับสมาชิกเพิ่ม

๔.๔ มีการถ่ายทอดความรู้อย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของเกษตรกร/ชุมชน

๕. การสนับสนุน

ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ โดยผ่านคณะกรรมการแปลงใหญ่ในระดับจังหวัด หน่วยงานจากกรมการข้าวดำเนินงานโดยศูนย์วิจัยข้าวแพร่ และหน่วยงานต่างๆ จัดทำแผนการพัฒนาแปลงใหญ่ที่เกิดจากการจัดเวทีแต่ละครั้ง สนับสนุนสารปรับปรุงสภาพดิน อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตข้าวคุณภาพ

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑) ด้านการลดต้นทุน เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือเกษตรกรทุกรายมีการคุณภาพในการใส่ปุ๋ยในแปลงนา และมีการทำปุ๋ยหมักขึ้นเอง

๒) ด้านการเพิ่มผลผลิต จากเป้าหมายที่วางไว้คือเพิ่มผลผลิตจาก ๕๐๐ กก.ต่อไร่เป็น ๗๕๐ กก.ต่อไร่

๓) ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิต สมาชิกทุกรายทุกแปลงที่เข้าร่วมโครงการได้รับมาตรฐานการผลิต

๔) ด้านการตลาด มีการเชื่อมโยงด้านการตลาดไว้ล่วงหน้าร่วมกับโรงสีพระราชทาน

๕) ด้านการบริหารจัดการ เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ คือการเน้นกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลักดันเกษตรกรที่มีความสนใจและต้องการพัฒนาตนเองเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ Young Smart Farmer เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อสืบทอดการบริหารจัดการให้มีความยั่งยืนให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ

๗. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ เกษตรกรมีแหล่งเรียนรู้การผลิตข้าว

๗.๒ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด

๗.๓ มีการเชื่อมโยงการตลาดกับผู้ประกอบการล่วงหน้า

๗.๔ เมล็ดพันธุ์ข้าวเริ่มเป็นที่รู้จักและต้องการของตลาดมีพ่อค้าต่างจังหวัดมารับซื้อผลผลิตมากกว่าเดิม

๗.๕ เกษตรกรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานทุกอย่างภายในกลุ่ม

๗.๖ มีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

๘.๑ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคณะกรรมการแปลงใหญ่และสมาชิกทุกคน

๘.๒ ได้รับการบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

๘.๓ บริบทของชุมชนมีความเอื้ออาทรต่อกัน

๘.๔ ผู้นำในชุมชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี

๘.๕ เกษตรกรมีความพึงพอใจในการขับเคลื่อนภารกิจต่างๆ เช่น กิจกรรมในนาแปลงใหญ่

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๙.๑ พัฒนาองค์ความรู้ให้เกษตรกรผู้จัดทำแปลงสามารถคัดเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ตรงตามพันธุ์คัดพันธุ์เองได้ มีห้องตรวจสอบควบคุมคุณภาพ คณะกรรมการสามารถตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สุ่มตัวอย่างจากสมาชิกได้

๙.๒ พัฒนากลุ่มผู้ใช้ผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อระดมทุนบริหารจัดการสู่ธุรกิจการค้าพึ่งพาตนเอง

๙.๓ จัดทำบรรจุภัณฑ์ (ถุงบรรจุ) เป็นของตนเอง สร้างเอกลักษณ์ด้วยคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ทำให้เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรผู้ใช้สามารถแข่งขันกับเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตจากบริษัทหรือศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช กรมการข้าว และผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว อื่น ๆ ได้

๙.๔ เป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีสนับสนุนโรงสีข้าวพระราชทานตามแนวพระราชดำริ

๙.๕ เป็นสมาชิกชมรมผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเมล็ดข้าวจังหวัดน่านเพื่อขยายพื้นที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้มากขึ้น

๙.๖ ประสานความร่วมมือ (บูรณาการ) เครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สมาชิกชมรม ผู้ผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดน่าน , ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ , ศูนย์เมล็ดพันธุ์แพร่ กรมการข้าว จัดทำแผนปริมาณ การผลิต และการตลาด

๙.๗ พัฒนาเครื่องคัดแยกเมล็ดพันธุ์เป็นของตนเอง สามารถคัดแยกข้าวครึ่งเมล็ดได้

๑๐. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑๐.๑ การพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์แหล่งผลิตข้าวคุณภาพ

๑๐.๒ คณะกรรมการจะต้องมาจากความตั้งใจจริงที่จะทำงานเพื่อกลุ่มด้วยความเสียสละ

๑๐.๓ กลุ่มจะต้องมีการประชุมและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

๑๐.๔ มีแผนการผลิตที่ชัดเจนและเชื่อมโยงการตลาดอย่างต่อเนื่อง

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

นางสาวศศิณา จตุเชื้อ ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ให้ข้อมูลการปลูกข้าวในตำบลเจริญสุขว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าวนาปี มีการปลูกข้าวนาปีกันในทุกครัวเรือน เพื่อไว้บริโภคภายในครัวเรือน เหลือจากการบริโภคก็ขายสู่ตลาด การปลูกข้าวพึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก และจะมีแหล่งน้ำสาธารณะในบางพื้นที่ ทำให้มีผลผลิตไม่สูงมากนัก ขึ้นกับสภาพดินฟ้าอากาศ ต่อมาในบางพื้นที่ได้มีการขุดสระ และมีคลองสาธารณะเพิ่มขึ้น ทำให้มีแหล่งน้ำสำหรับเกษตรกรมากขึ้น และสามารถช่วยแก้ปัญหาในฤดูแล้งได้ แต่ในบางฤดูกาลที่ฝนไม่ตก ก็ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ไม่มีน้ำเพียงพอต่อการเกษตร และปัญหาในกลุ่มเกษตรกรยังมีในเรื่องของต้นทุนการผลิตที่สูง ผลผลิตตกต่ำ การใช้ปุ๋ยเคมีที่ไม่ตรงกับความต้องการของดิน คุณภาพข้าวต่ำ นอกจากนี้เกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่มกันผลิต ต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างขาย พันธุ์ข้าวมีข้าวปน และซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่สูง ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตข้าวสูง

ปี ๒๕๖๑ เกษตรกรบ้านสีเหลี่ยมหมู่ที่ ๑๐ ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยที่อยู่บริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกันที่พร้อมจะพัฒนาการผลิตและการตลาดร่วมกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยวางระบบการผลิต และการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๒. สถานการณ์

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์เริ่มมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวในปี ๒๕๖๑ รหัสแปลง ๔๓๕๐ สินค้า คือ ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ มีสมาชิกประมาณ ๓๐ รายและในปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๓๘ ราย มีพื้นที่ที่ปลูกข้าวทั้งหมด ๖๔๒.๕๐ ไร่ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย มีการวางแผนระบบการผลิตรวมกัน บริหารจัดการไปในแนวทางเดียวกัน โดยกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์ทางการค้า การพัฒนาคุณภาพข้าวในรูปแบบแปลงใหญ่ร่วมกับวิสาหกิจชุมชน โดยแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในกลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าว (กลุ่มไข่แดง) สมาชิก ๒๕ ราย ผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิก และผลิตเมล็ดพันธุ์ส่งสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่

๒. กลุ่มข้าวอินทรีย์ สมาชิก ๔๖ ราย ได้รับรองมาตรฐานจากกรมการข้าว ซึ่งอยู่ในระยะปรับเปลี่ยน

๓. กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ สมาชิก ๔๖ ราย ซึ่งมีการรวมกลุ่มกันทำปุ๋ย นำเศษวัสดุเหลือใช้ภายในชุมชนมาทำปุ๋ย

๔. กลุ่มเห็ดฟาง สมาชิก ๑๕ ราย นำวัสดุเหลือใช้จากการเก็บเกี่ยว เช่น ฟางไปใช้ในการทำเห็ดก่อเกิดรายได้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๕. กลุ่มผู้เลี้ยงโค-กระบือ สมาชิก ๓๕ ราย มีการเลี้ยงโค-กระบือ ซึ่งในช่วงฤดูกาลที่ไม่ทำนาจะมีการเลี้ยงโค – กระบือเป็นหลัก ซึ่งสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้ในครอบครัวและมีรายได้ในช่วงที่ไม่มีการทำนา โดยกลุ่มมีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มเพื่อดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

๑. นางสาวศศิณา จตุเชื้อ

ประธานกลุ่มแปลงใหญ่

๒. นายระพี ภาตรา

ผู้จัดการแปลงกลุ่มแปลงใหญ่

๓. นางสาวชฎาพร โสภาก	เหรียญก
๔. นายบุญลือ เกตรา	เลขานุการ
๕. นางสาวสายยุทธ โสภาก	ประชาสัมพันธ์

๓. เป้าหมาย (๕ด้าน)

การกำหนดเป้าหมายในการรวมกลุ่มผลิตข้าวคุณภาพ มีการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต การบริหารจัดการ การตลาด แผนการสนับสนุน ได้แก่ ด้านการเกษตรอื่น ๆ ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ เพื่อเป็นรายได้เสริมเกษตรกรในโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

การลดต้นทุนการผลิต

เป้าหมายการลดต้นทุนการผลิตข้าวของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลียม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

- หว่านไถกลบปอเทืองก่อนทำนา
- ผลิตปุ๋ยใช้เอง (ปุ๋ยหมัก , ปุ๋ยชีวภาพ)
- ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์
- ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ลดการใช้สารเคมี
- ผลิตสารชีวภาพใช้เองทดแทนสารเคมี
- รวมกันซื้อปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์
- รวมกลุ่มใช้เครื่องจักรกล

การเพิ่มผลผลิต

การดำเนินการของกลุ่ม แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลียม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป้าหมายในการเพิ่มผลผลิต

- ใช้เมล็ดพันธุ์ดี
- การปรับปรุงดินโดยการหว่านปอเทืองแล้วไถกลบก่อนปลูกข้าวและใช้โดโลไมต์ปรับสภาพดิน
- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยชีวภาพ
- การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดโรคแมลง
- การถ่ายทอดความรู้ในการผลิตโดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนเกษตรกร
- วางแผนช่วงระยะเวลาการเก็บเกี่ยว
- การบริหารจัดการน้ำ

การพัฒนาคุณภาพผลผลิต

- การอบรมและตรวจรับรองการผลิตตามมาตรฐาน GAP, อินทรีย์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานและปลอดภัย ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น โดยมีการให้ความรู้ ตรวจสอบแปลงเบื้องต้นเพื่อขอมาตรฐาน (ตามงบประมาณ)

- การจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- การแปรรูปและบรรจุภัณฑ์

การตลาด

- ขายในรูปแบบออนไลน์

- จำหน่ายในรูปแบบข้าวแปรรูป

การบริหารจัดการ

- วางแผนและบริหารจัดการการผลิต
- บริหารจัดการการตลาด
- บริหารจัดการการใช้เครื่องจักรกล
- บริหารจัดการกองทุนปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมัก
- ส่งเสริมอาชีพเสริมรายได้

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ มีการบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ส่วนปกครอง กรมที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการพัฒนาชุมชน กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ และกรมประมง กรมส่งเสริมสหกรณ์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยได้มีการวางแผนการขับเคลื่อนงานดังนี้

๑. วิเคราะห์และประเมินศักยภาพ
๒. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
๓. ถ่ายทอดความรู้การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การบริหารจัดการ การตลาด และการสนับสนุนได้แก่ ด้านการประมง และปศุสัตว์
๔. ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนา

แผนการบริหารแปลงใหญ่แบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดกิจกรรมเป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการ งบประมาณ ระยะเวลาดำเนินการ และหน่วยงานรับผิดชอบดังนี้

แผนลดต้นทุนการผลิต

๑. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
๒. ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน
๓. รณรงค์ไถกลบตอซัง
๔. พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร
๕. ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้ภายในกลุ่ม
๖. สนับสนุนเครื่องหยอดข้าวขนาด ๔ แถว

แผนเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๑. การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ โดยการใช้เทคโนโลยี จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืชชุมชน อบรมถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การบริหารจัดการศัตรูข้าว และการถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ที่ดีแก่กลุ่มเกษตรกร
๒. จัดการฝึกอบรมตามหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
๓. จัดฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร การผลิตข้าวอินทรีย์และการสร้างมูลค่าเพิ่ม

แผนการบริหารจัดการ

๑. ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี
๒. รวมกลุ่มสมาชิกนาแปลงใหญ่ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว นาแปลงใหญ่ บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งกลุ่ม เช่น กลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มจัดการศัตรูข้าว และกลุ่มผู้ใช้เครื่องจักรกล

แผนการตลาด

๑. จัดประชุมเพื่อเตรียมแผนรองรับการตลาด
๒. ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับตลาดออนไลน์

๕. การสนับสนุน

การสนับสนุนที่ผ่านมาจากกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีเหลือง ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

๑. ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจากกรมการข้าว
๒. ได้รับการสนับสนุนเครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ กรมการข้าว
๓. ได้รับงบประมาณสนับสนุนในกลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ กรมการข้าว
๔. ได้รับการฝึกอบรมโครงการส่งเสริมการผลิต การแปรรูป การตลาด สินค้าเกษตรปลอดภัย การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร
๕. ได้รับการฝึกอบรม การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การจัดทำบัญชี จากศพก. กรมส่งเสริมการเกษตร
๖. การจัดการดินและปุ๋ยชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ตามเป้าหมาย ๔ ด้าน เกษตรกรปลูกข้าวได้อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพ ต้นทุนการผลิตต่ำ ผลผลิตสูง มีความรู้ในการผลิตพืชปลอดภัยตามระบบการผลิตพืชแบบ GAP มีการรวมกลุ่มการผลิต แปรรูป และจำหน่าย กลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานได้

๑. มีการลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนจาก ๕๘๗๐ บาท/ไร่ เป็น ๔๖๐๐ บาท/ไร่
๒. การเพิ่มผลผลิต และความชื้น ๑๕ % ผลผลิตเพิ่มจาก ๔๕๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๕๒๐ กิโลกรัม/ไร่
๓. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP และอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์มีคุณภาพ ข้าวมามูลค่าเพิ่มขึ้น
๔. การบริหารจัดการ มีผลผลิตตามความต้องการของตลาด เกษตรกรมีรายได้เสริมจากการเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ โค กระบือ และเห็ดฟาง

๗. ผลที่เกิดขึ้น

ในการทำการเกษตรแปลงใหญ่ เกษตรกรได้รับผลที่เกิดขึ้นในเชิงบวก จากกิจกรรมการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ธรรมชาติที่เสียไปกลับคืนมา ซึ่งเป็นผลจากการทำการเกษตรที่ดีและปลอดภัย ใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสดไถกลบลงดินเพื่อปรับปรุงดิน สภาพของดินดีขึ้น ลดการใช้สารเคมีที่มีผลต่อสภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลแก่ระบบนิเวศ สืบเนื่องจากการพบไส้เดือนดินมีมากขึ้น
๒. ด้านสุขภาพ ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เมื่อหยุดมาใช้สารเคมีในการผลิต ส่งผลดีต่อสุขภาพ ทำให้ร่างกายแข็งแรง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ระบบนิเวศที่สมดุล ส่งผลต่อสุขภาพที่ดี คนในชุมชนมีความปลอดภัยในเรื่องอาหาร คนในชุมชนมีความสุขและเป็นเขตปลอดภัยจากสารพิษต่าง ๆ
๓. ด้านสังคม เกษตรกรของแปลงใหญ่มีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดความสามัคคีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาได้รับความร่วมมือจากสังคมในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเจริญอย่างยั่งยืน
๔. ด้านเศรษฐกิจ การที่สมาชิกรวมกันขายผลผลิตทำให้พ่อค้าซื้อผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลผลิตมีความน่าเชื่อถือทั้งคุณภาพและปริมาณ ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ลดรายจ่ายจากการใช้สารเคมีที่ราคาแพง

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน ทีมผู้จัดการแปลง เมื่อมีการจัดอบรมต้องไปศึกษาพร้อมกันทั้ง ๓ คน เพื่อให้เรียนรู้ไปพร้อมกัน และคณะกรรมการแปลงใหญ่ ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เชื่อมโยงตลาด คณะกรรมการมีความเสียสละอย่างยิ่งที่นำพากลุ่มและสมาชิกไปสู่เป้าหมาย และเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ชุมชนอื่นสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ ดูงานและนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งความสำเร็จเหล่านี้เกิดจากปัจจัยดังนี้

- ประธาน ผู้จัดการแปลงใหญ่ และกรรมการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุกอย่างต้องทำด้วยใจ มีความเข้าใจในสิ่งที่ทำ ปฏิบัติร่วมกันด้วยดี มีคุณธรรม ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัว วิเคราะห์คน พื้นที่ สินค้า ให้ถูกต้อง เข้าใจ เข้าถึง นักพัฒนา วิทยุทัศน์กว้างไกล เป็นผู้ประสานงานที่ดี

- ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวแก่สมาชิกแปลงใหญ่ เป็นสถานที่ให้สมาชิกได้พบปะพูดคุย มีกิจกรรมร่วมกัน เกิดการและเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในแปลงของตนเองได้

- เกษตรกร ประกลุ่มแปลงใหญ่เป็นคนขยัน เก่ง และซื่อสัตย์ เป็นผู้ที่รักในสิ่งที่ทำ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ที่จะได้รับ เข้าใจ เข้าถึง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีจิตสาธารณะ และสมาชิกในกลุ่มมีความเข้มแข็ง แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

๙. ปัญหาและอุปสรรค

๑. เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่มีอายุมาก ความสามารถในการผลิตมีอย่างจำกัด

๒. หน่วยงานที่ลงพื้นที่แปลงใหญ่มีหลายหน่วยงาน ทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาในการประกอบอาชีพ ควรบูรณาการการทำงาน คน เงินงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานไม่เกิดความซ้ำซ้อน และเกษตรกรมีเวลาประกอบอาชีพ

๓. แหล่งน้ำต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ควรมีแหล่งน้ำสาธารณะที่สามารถนำไปใช้ด้านการเกษตรเพียงพอในแต่ละฤดูกาลผลิต

๑๐. แผนการพัฒนา

๑. ทางกลุ่มเขียนขอโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงการตลาด โดยได้ขอซื้อเครื่องเกี่ยวนาข้าว และจะนำมาใช้ภายในกลุ่มเพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

๒. การจัดทำแบรนด์ข้าวเป็นของกลุ่ม เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า

๓. มีการจัดทำการตลาดออนไลน์ เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงกลุ่มลูกค้าทางไกลได้ และสามารถเพิ่มปริมาณการขายสู่ตลาด

๔. มีการแปรรูปสินค้าเพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาด เช่น จัดทำชุดของขวัญในเทศกาลต่าง ๆ การทำข้าวกล้องงอก

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ควรมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรยังต้องมีการพึ่งพาหน่วยงานรัฐ เป็นผู้แนะนำและมีการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง

แปลงใหญ่ข้าวหอมที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑. ประวัติความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ มีคลองชลประทานทอดตัวเป็นเส้นตรงยาวในแนวทิศเหนือ - ใต้ มีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน ชาวบ้านมีการตั้งบ้านเรือนและมีพื้นที่ดินทำการเกษตรเรียงรายขนานไปเลยบริเวณคลองไปตลอดระยะทางกว่า ๒๑ กิโลเมตร มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ราว ๑๐,๘๑๒ ไร่ มีเกษตรกรทั้งหมด ๖๐๑ ครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาถึงกว่าร้อยละ ๗๙ หรือ ๔๗๕ ครัวเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นพื้นที่นาข้าวถึง ๑๐,๑๐๓ ไร่ (ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ปี ๒๕๖๓, สำนักงานเกษตรอำเภอคลองหลวง) โดยพื้นที่ทำนาส่วนมากจะอยู่ในบริเวณท้ายตำบล คือ พื้นที่หมู่ ๑๒ ถึงหมู่ ๑๔ มีเกษตรกรรวมถึง ๒๗๘ ราย หรือ ๕,๖๙๑ ไร่ ผลผลิตที่ได้เกษตรกรจะจำหน่ายเอง โดยขายให้กับโรงสีสหกรณ์การเกษตรอำเภอคลองหลวง โรงสีเอกชน หรือท่าข้าวในพื้นที่อำเภอคลองหลวงหรือพื้นที่ใกล้เคียง

การประกอบอาชีพทำนาของเกษตรกรในตำบลคลองหก เกษตรกรได้ปฏิบัติตามวิธีที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมา เกษตรกรมักประสบปัญหาในการประกอบอาชีพมาโดยตลอด ทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ มีรายจ่ายสูงแต่รายได้เท่าเดิมหรือลดลง ทำให้มีปัญหาค่าครองชีพไม่เพียงพอใช้จ่ายในครัวเรือนเป็นอย่างยิ่ง

กระทั่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายใต้การขับเคลื่อนของสำนักงานเกษตรอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ เจ้าของ ศพก. และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก มีการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้จัดการแปลงเป็นผู้บริหารจัดการพื้นที่ในทุกกิจกรรมตลอด Supply chain ของสินค้าเกษตรชนิดนั้นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน อยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการร่วมกัน ทำให้เกิดการรวมตัวกันผลิตและจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีที่ดีและเหมาะสมในการลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยที่เพิ่มขึ้นด้วย โดยมีเป้าหมายในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ ๓๐ ล้านไร่ ในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ กรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานรับผิดชอบรอง ได้แก่ กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมชลประทาน กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมหม่อนไหม สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ สำนักงานเกษตรอำเภอคลองหลวง ได้รับนโยบายและงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรให้ดำเนินการโครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อ ภายใต้ร่มพระบารมี งบประมาณชุมชนละ ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้ชุมชนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยชุมชนเอง ซึ่งชุมชนหมู่ ๑๒-๑๔ คลองหก ได้มีมติร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน โดยมุ่งหวังในการให้ชาวนาในชุมชน มีเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี มีคุณภาพไว้ใช้เพาะปลูก มีเกษตรกรได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ ประมาณ ๔๐๐ ราย เนื้อที่ ๔,๐๐๐ ไร่ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นมืออาชีพทำนา มีการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวใช้ตลอดทุกฤดูกาลผลิต มีแต่เพียงบางรายที่เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง แต่ก็เป็นส่วนน้อย และเมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้ ก็มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งหลังจากสิ้นสุดโครงการ ยังมีกลุ่มเกษตรกรส่วนหนึ่งมีความต้องการดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไป

ซึ่งในเวลาต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยความร่วมมือกับกรมการข้าว ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ข้าว ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรเหล่านั้น จึงรวมตัวกันจัดตั้งเป็น แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

โดยเสนอขอจัดตั้งกับคณะกรรมการแปลงใหญ่ระดับจังหวัด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑ การจากการรวมตัวกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่หมู่ที่ ๑๒ ๑๓ และ ๑๔ บางส่วน ตำบลคลองหก เกิดจากการต่อยอดการดำเนินโครงการจากการมีความคิดในการจะผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้/จำหน่ายกันเองในพื้นที่ และแปรรูปเป็นสินค้าจำหน่ายให้คนในชุมชนได้บริโภคสินค้าคุณภาพดี ราคาถูก มีสมาชิกเริ่มต้นในการจัดตั้ง จำนวน ๓๑ คน พื้นที่ ๗๑๘ไร่ ซึ่งสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรอำเภอคลองหลวง จึงได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปทุมธานีในการจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผลิตข้าวเปลือกคุณภาพดี และเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพตรงตามมาตรฐานโดยบูรณาการร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอคลองหลวง เป็นผู้ส่งเสริมให้คำแนะนำ และหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่ ตลอดจนหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์การบริหารส่วนตำบลและเอกชน เป็นผู้ให้การสนับสนุน

การกำหนดบทบาทหน้าที่

ปัจจุบันแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีสมาชิก ๕๑ ราย พื้นที่ปลูกรวม ๑,๐๔๐ ไร่ สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มแต่ละรายต้องมีความสมัครใจ และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความถูกต้อง

หน่วยงานที่ปรึกษา

- สำนักงานเกษตรอำเภอคลองหลวง
- สำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี
- สหกรณ์การเกษตรคลองหลวง จำกัด
- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปทุมธานี
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ จังหวัดปทุมธานี
- สถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี
- ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาคลองหลวง (ตลาดไท)

๒.สถานการณ์

การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

มีการประชุมต่อเนื่อง

กลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ มีการประชุมวางแผนร่วมกันอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบที่เป็นทางการ แต่การบันทึกรายงานการประชุม และการประชุมกลุ่มย่อย หรือประชุมเพียงเฉพาะกิจ และการประชุมเพื่อถ่ายทอดความรู้ตามกิจกรรม/โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ ในพื้นที่

มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหา

กลุ่มมีการประชุมบูรณาการร่วมกับชุมชน และท้องถิ่นในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์และข้าวเปลือกคุณภาพดี ซึ่งเป็นสินค้าหลักของกลุ่ม ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานของกรมการข้าว

มีการกำหนดกฎระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

กลุ่มสมาชิกมีการกำหนดกฎระเบียบ หรือ ข้อตกลงร่วมกันไว้โดยสมาชิกร่วมกับคณะกรรมการ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการบริหารตามความเหมาะสม มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพียงคร่าว ๆ แต่มีระบบให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อตกลงที่กำหนด (ตามเอกสารในภาคผนวก)

สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จาก ศพก.

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์เครือข่ายของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ประเภท ศูนย์เรียนรู้ ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน โดยมีนายธีรพงศ์พันธุ์ ฉิมคราม เป็นประธานแปลงใหญ่ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการบริหาร ศพก. อำเภอลองหลวงด้วย

การประชุมหารือ

ในการประชุมปรึกษาหารือต่าง ๆ กลุ่มจะประชุมกัน ณ ที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. อยู่แล้ว และใช้บ้านสมาชิกซึ่งเป็นผู้นำชุมชนหรือบ้านเลขานุการกลุ่ม เป็นสถานที่จัดอบรมให้กับสมาชิก ในโอกาสที่มีหน่วยงานมาจัดอบรม เพื่อลดภาระให้สมาชิกไม่ต้องเสียเวลามาก และสะดวกในการเดินทางมาจัดอบรมของวิทยากรจากหน่วยงาน หรือจาก ศพก.หลัก อีกด้วย

การวางแผน

แปลงใหญ่จะประชุมวางแผนการดำเนินการ ณ ที่ทำการแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. อำเภอลองหลวง รวมทั้งการวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม ทำแผนการผลิตรายบุคคล แผนการผลิตของกลุ่ม การกำหนดแนวทาง การทำงาน บูรณาการร่วมกัน

การถ่ายทอดความรู้ ศึกษาดูงาน

กลุ่มแปลงใหญ่ฯ ใช้ทั้ง ศพก.หลักและเครือข่าย ศพก. เป็นที่อบรมถ่ายทอดความรู้และใช้เป็นแหล่งศึกษาดูงาน ให้แก่สมาชิกหรือเกษตรกรที่สนใจทั่วไป

จัดทำแปลงเรียนรู้

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีการนำเอาเทคโนโลยีการใช้โดรนเพื่อการเกษตรมาเป็นเครื่องทุ่นแรงในการฉีดพ่นสารเคมีระหว่างการเพาะปลูกข้าว ซึ่งสามารถลดความเสียหายที่เกิดขึ้นในแปลงเพาะปลูก และสามารถลดต้นทุนสารเคมีได้ โดยมีนายธีรพงศ์พันธุ์ ฉิมคราม เป็นเกษตรกรต้นแบบการทำเมล็ดพันธุ์ข้าว และนายณัฐพงษ์ ญาณลาพ คณะกรรมการกลุ่มฯ เป็นเจ้าของแปลงเรียนรู้

เกษตรกรต้นแบบเจ้าของแปลงเรียนรู้: นายณัฐพงษ์ ญาณลาพ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เบอร์โทร ๐๙๘-๐๐๔-๑๖๗๗

เทคโนโลยีเด่นของศูนย์: การใช้โดรนทางการเกษตร, การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว, การแปรรูปข้าวเบื้องต้น

หลักสูตรการเรียนรู้ : การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูกไว้ใช้เอง

ฐานการเรียนรู้

ฐานการเรียนรู้ ที่ ๑ การใช้โดรนทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต

ฐานการเรียนรู้ ที่ ๒ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง

ฐานการเรียนรู้ ที่ ๓ การแปรรูปข้าวเบื้องต้น

แปลงเรียนรู้ การใช้โดรนทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและความก้าวหน้าของแปลงตามที่กำหนดและความครบถ้วนของข้อมูลที่บันทึกข้อมูลเข้าระบบให้เป็นปัจจุบัน

มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานรายแปลง พร้อมทั้งปรับปรุงข้อมูลในระบบ <https://co-farm.doae.go.th>

๑ ข้อมูลพื้นฐานรายแปลง

๒ ข้อมูลรายละเอียดแปลงใหญ่

๓ ข้อมูลพื้นฐานรายบุคคล

๔ บันทึกผลการบริหารจัดการ

มีเป้าหมายและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

มีเป้าหมายในการพัฒนาแปลงทั้ง ๕ ด้าน

๑. ด้านการลดต้นทุน ลดต้นทุนการผลิต ไร่ละ ๑๓.๖๗ จาก ๔,๔๖๐ บาท /ไร่ เป็น ๓,๘๕๐ บาท /ไร่
๒. ด้านการเพิ่มผลผลิต เพิ่มผลผลิต ไร่ละ ๗.๓๑ จาก ๘๒๐ กก. /ไร่ เป็น ๘๘๐ กก. /ไร่
๓. ด้านพัฒนาคุณภาพผลผลิต เพิ่มมูลค่าผลผลิตได้มาตรฐาน GAP
๔. ด้านการตลาด เพิ่มช่องทางการจำหน่ายเพิ่มมูลค่าผลผลิต ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
๕. ด้านการบริหารจัดการ การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

นอกจากกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมจากหน่วยงานต่าง ๆ และกลุ่มยังให้ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและหน่วยงานต่าง ๆ เสมอ เพื่อการสร้าง ความเข้าใจในด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และข้าวคุณภาพดี ตามระบบมาตรฐาน GAP ได้แก่

หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปทุมธานี
- สำนักงานเกษตรอำเภอคลองหลวง
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี
- สถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี
- สำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ปทุมธานี
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดปทุมธานี

หน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โรงไฟฟ้าวังน้อย

การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่

กระบวนการสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้เกิดการรับรู้และการเรียนรู้และช่องทางการทำความรู้จักกันของสมาชิก และคณะกรรมการ โดยผ่านกระบวนการจัดประชุมต่าง ๆ ดังนี้

๑. การประชุมหมู่บ้าน/การประชุมโดย อบต.
๒. การประชุมระหว่างคณะกรรมการ ศพก. อำเภอคลองหลวง และคณะกรรมการแปลงใหญ่ฯ
๓. การประชุมตามวาระสำคัญ หรือเร่งด่วน

๔. การประชุมใหญ่ประจำปี เพื่อสรุปบัญชี และปันผล

๕. การจัดอบรมให้ความรู้จากหน่วยงานภาคี/หน่วยงานราชการ

การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีการจัดทำบัญชีการเงินของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอโดยเลขานุการและற்றுณิกของกลุ่มเป็นผู้จัดบันทึก นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่ม มีการทำบัญชีต้นทุนอาชีพ/บัญชีต้นทุนการผลิตของตัวเอง ตามที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ดังนี้

บัญชีการเงิน/บัญชีหุ้น ,บัญชีเงินกู้

- บัญชีการถือหุ้นและปันผลของสมาชิกของกลุ่ม
- บัญชีเงินกู้ของสมาชิกของกลุ่ม

บัญชีธนาคาร

กลุ่มมีบัญชีเงินฝากของกลุ่มที่เปิดบัญชีไว้กับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาคลองหลวง โดยใช้บัญชีนี้ต่อเนื่องมาจากที่เคยได้รับงบประมาณ โครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน

บัญชีต้นทุนการผลิตของสมาชิก

รับการสนับสนุนความรู้จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดปทุมธานี ทั้งจากโครงการอบรมเกษตรกรผู้นำ ศพก. และการอบรมการทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เอง

การอบรมให้ความรู้ การทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนอาชีพ

๕. การสนับสนุน

การจัดหาทุนสนับสนุน (เงินและ/หรือปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่)

ในการจัดหาทุนสนับสนุนด้านต่าง ๆ ของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มมีกระดุมหุ้นจากสมาชิกหุ้นละ ๒๐๐ บาท และยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และเอกชน ทั้งในรูปแบบของการสนับสนุนงบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับดำเนินกิจการของกลุ่ม และสารชีวภัณฑ์ สำหรับใช้ในแปลงสาธิต ดังนี้

๑. เงินระดุมหุ้นจากสมาชิกหุ้นละ ๒๐๐ บาท

ปี ๒๕๖๐ จำนวนสมาชิกที่ถือหุ้น ๖๑ ราย

จำนวนหุ้นทั้งหมด ๔๔๔ หุ้น

มูลค่าหุ้นทั้งหมด เป็นเงิน ๘๘,๘๐๐ บาท

ปันผล (ยังไม่มีการปันผล)

ปี ๒๕๖๑ จำนวนสมาชิกที่ถือหุ้น ๙๘ ราย

จำนวนหุ้นทั้งหมด ๙๔๗ หุ้น

มูลค่าหุ้นทั้งหมด เป็นเงิน ๑๘๙,๔๐๐ บาท

ปันผล ๙๔,๗๐๐ บาท

ปี ๒๕๖๒ จำนวนสมาชิกที่ถือหุ้น ๙๘ ราย

จำนวนหุ้นทั้งหมด ๑,๑๓๑ หุ้น

มูลค่าหุ้นทั้งหมด เป็นเงิน ๒๒๖,๒๐๐ บาท

ปันผล ๑๑,๓๑๐ บาท

ปี ๒๕๖๓ จำนวนสมาชิกที่ถือหุ้น ๙๕ ราย
 จำนวนหุ้นทั้งหมด ๑,๔๗๒ หุ้น
 มูลค่าหุ้นทั้งหมด เป็นเงิน ๒๙๔,๔๐๐ บาท
 ปันผล (ยังไม่มีการปันผล เนื่องจาก ยังไม่ได้จัดประชุมใหญ่ตามวาระที่กำหนด)

๒. การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ
 กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อฯ ปี ๒๕๖๐ เพื่อใช้เป็นทุนเริ่มต้นในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ค่าจ้างแรงงาน และทุนหมุนเวียนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จำนวนเงิน ๑,๔๔๓,๒๕๐ บาท และในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้รับการสนับสนุนจากโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และเชื่อมโยงการตลาด งบประมาณ ๒,๙๘๓,๓๕๐ บาท

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

มีการดำเนินการตามแผนและกิจกรรมที่ตั้งไว้

ลดต้นทุนการผลิต

- การใช้สารย่อยสลายฟาง ช่วยลดต้นทุนการปุ๋ยเคมี เกษตรกรสมาชิกกลุ่มบางรายมีการทดลองกิจกรรมร่วมกับบริษัทโดรน ในการใช้สารย่อยสลายฟางฉีดพ่นในระหว่างขั้นตอนการเตรียมแปลง เพื่อย่อยสลายฟาง เพิ่มอินทรีย์วัตถุ และธาตุไนโตรเจน สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของปุ๋ยเคมี และลดการใช้ปุ๋ยเคมี โดยเฉพาะปุ๋ยยูเรียได้กึ่งหนึ่งจากที่เคยใช้ตามปกติ รวมทั้งมีการใช้โดรนในการฉีดพ่นสารชีวภัณฑ์อีกด้วย

- การใช้ปุ๋ย PGPR ๒ ลดต้นทุนการผลิต ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี มีโครงการให้สมาชิกแปลงใหญ่ ได้ทดลองใช้ปุ๋ย PGPR ๒ หรือที่เรียกอย่างง่ายว่า “ปุ๋ยรากข้าว” ซึ่งเป็นปุ๋ยที่ประกอบด้วยจุลินทรีย์ที่อาศัยอยู่บริเวณรอบราก ที่สามารถช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโต และสร้างสารกระตุ้นการเจริญเติบโตของพืชได้ ทำให้ข้าวดูดซึมปุ๋ยได้ดีขึ้น จากงานทดลองของกรมวิชาการเกษตร พบว่าช่วยเพิ่มปริมาณรากข้าวได้ร้อยละ ๒๐ ลดการใช้ปุ๋ยเคมีได้ประมาณร้อยละ ๒๕ จึงนำมาใช้เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- การปลูกปอเทือง เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินปทุมธานี ได้สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ปอเทือง ให้แก่แปลงใหญ่ข้าว เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงบำรุงดิน ให้มีความสมบูรณ์ดีขึ้น ซึ่งสามารถช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมี คือ ปุ๋ยไนโตรเจน/ยูเรีย ในฤดูปลูกถัดไปได้เป็นอย่างดี

เพิ่มผลผลิต

- การใช้ ปุ๋ย PGPR ๒ เพื่อช่วยเพิ่มผลผลิต ซึ่งนอกจากจะช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้แล้ว ยังสามารถใช้ในการช่วยเพิ่มผลผลิตได้เช่นกัน โดยพบว่า สามารถเพิ่มผลผลิตข้าวได้ถึง ร้อยละ ๑๐ นอกจากนี้ยังทำให้ต้นข้าวแข็งแรง ลำต้นแกร่ง ต้านทานโรคและแมลง ไม่ล้มง่าย ทำให้ลดความเสียหายของผลผลิตลงได้เช่นกัน

พัฒนาคุณภาพผลผลิต

- การผลิตข้าวตามระบบ GAP (Good Agricultural Practices) สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ได้รับการอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และหลักการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ถูกต้องตามมาตรฐานจากศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี เพื่อให้สามารถผลิตข้าวเปลือกคุณภาพดี และเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพได้

การตลาด

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ มีการจำหน่ายผลผลิตข้าวของสมาชิกให้แก่ สหกรณ์การเกษตรคลองหลวง และบางส่วนจำหน่ายให้กับโรงสีหรือทำข้าวที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง และมีแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพและมาตรฐานของทางราชการ เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิก และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ใกล้เคียง ในราคาสมาชิก เพื่อให้สมาชิกและเกษตรกรได้มีเมล็ดพันธุ์ที่ดี ราคาถูกใช้เพาะปลูกและช่วยลดต้นทุน

การบริหารจัดการ

๑) การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนระยะสั้นให้แก่สมาชิก โดยกลุ่มให้สมาชิกสามารถกู้เงินจากกลุ่มเพื่อนำไปใช้เป็นเงินลงทุนในการเพาะปลูกแก่สมาชิกได้ ตามเขตงานและอัตราดอกเบี้ยที่กำหนด

๒) การบริหารจัดการปัจจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ เพื่อให้สมาชิกที่มีความต้องการได้รับปัจจัยได้รับอย่างทั่วถึงและตรงตามความต้องการ โดยเก็บเงินค่าข้าวปลูกกระสอบละ ๒๐๐ บาท เงินที่ได้นำไปเป็นกองทุนของกลุ่ม

ทีมผู้จัดการแปลงมีการกำกับ ดูแล และการแก้ไขปัญหาของแปลงใหญ่

นายธีรพงษ์ พันธุ์ ฉิมคราม ประธานแปลงใหญ่และคณะกรรมการ ได้เข้าร่วมประชุมกับสมาชิกทุกครั้ง และยังให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการเข้าร่วมประชุม หรือส่งตัวแทนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำเอาเรื่องที่ได้จากการประชุมกับหน่วยงานราชการมาถ่ายทอดให้สมาชิกแปลงใหญ่ได้ทราบ และใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทางราชการและระหว่างสมาชิก

การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว (การผลิตและรายได้)

เนื่องจากสินค้าของกลุ่มมีเพียงข้าว จึงได้มีการเพิ่มความหลากหลายของพันธุ์ข้าว เพื่อลดความเสี่ยง โดยเฉพาะข้าวพันธุ์หอมปทุม ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองเป็นพืช GI โดยมีการแปรรูปเบื้องต้นเป็นข้าวกล้องและข้าวสารขัดขาว เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของกลุ่ม นอกจากนี้ สมาชิกยังมีการปลูกพืชรอง คือ อ้อยคั้นน้ำ เพื่อให้เป็นแหล่งรายได้เสริมของสมาชิกเอง และยังมีแผนร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว และกรมส่งเสริมสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพข้าวให้ได้มาตรฐานส่งออกอีกด้วย

๗. ผลลัพธ์ (ผลที่เกิดขึ้น)

การลดต้นทุนการผลิต

กิจกรรมการผลิตสารชีวภัณฑ์ และสารสกัดสะเดา

สมาชิกแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้ผ่านการอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และการอบรมเกษตรกรผู้นำ ศพก. แล้วทุกราย และได้รับการอบรมการทำสารชีวภัณฑ์ และสารสกัดสะเดา และได้นำไปปรับใช้กับการทำนาของตนเอง โดยสมาชิกที่ผ่านการอบรมสามารถผลิตสารสกัดสะเดาใช้เองและลดต้นทุนสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวใช้เองได้

กิจกรรมส่งเสริมการใช้ปุ๋ยน้ำหมักสับปะรด ในการปรับปรุงบำรุงดิน

สมาชิกแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้ผ่านการอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และการอบรมเกษตรกรผู้นำ ศพก. แล้วทุกราย และได้รับการอบรมการทำปุ๋ยน้ำหมักสับปะรด โดยนำไปใช้ในขั้นตอนการหมักฟาง ช่วงที่มีการเตรียมแปลงในฤดูถัดไป ทำให้สามารถเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารที่เกิดจากการย่อยสลายของฟางข้าวในนาข้าวได้ ช่วยให้สามารถลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีลงได้เป็นอย่างดี

ด้านเพิ่มผลผลิต

ผลผลิตข้าวเปลือกคุณภาพดีของสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอ คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี นอกจากจะจำหน่ายเป็นข้าวเปลือกเจ้าให้แก่โรงสีสหกรณ์การเกษตรคลองหลวง โรงสีเอกชน และทำข้าวในพื้นที่แล้ว สมาชิกบางส่วนยังได้แบ่งข้าวเปลือกมาสีเป็นข้าวสารไว้ทั้งบริโภคเอง และจำหน่ายให้แก่ชุมชนอีกด้วย แต่ในเบื้องต้น ยังมีสมาชิกเพียง ๒-๓ รายเท่านั้น ที่สีเพื่อจำหน่าย เนื่องจากเครื่องสีข้าวของกลุ่มมีขนาดกำลังการผลิตน้อย จึงยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน ดังนั้นกลุ่มแปลงใหญ่จึงได้เข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่ และเชื่อมโยงตลาด ซึ่งได้มีแผนในการขอสนับสนุนเครื่องสีข้าวเพื่อขยายกำลังการผลิตข้าวสาร ซึ่งงบประมาณได้รับการอนุมัติแล้วอยู่ระหว่างดำเนินโครงการฯ

นอกจากการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารแล้ว กลุ่มยังมีการผลิตและคัดเมล็ดพันธุ์เพื่อเป็นสินค้าของกลุ่มอีกเช่นกัน

ด้านคุณภาพผลผลิต

การผลิตข้าวของแปลงใหญ่ข้าวหอมที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี นั้น สมาชิกมีความใส่ใจในการผลิตทุกขั้นตอน ตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช หรือ GAP ตั้งแต่เริ่มเตรียมแปลงปลูก การดูแลรักษา จนถึงขั้นตอนการเก็บเกี่ยว โดยสมาชิก จำนวน ๑๘ ราย จากสมาชิกจำนวน ๔๕ ราย ได้ผ่านการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามระบบ GAP จากศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี กรมการข้าว เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ด้านการตลาด

สินค้าของแปลงใหญ่ข้าว หอมที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีข้าวเจ้าเป็นหลัก โดยแบ่งย่อยออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี กลุ่มได้เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์กับกรมการข้าว โดยมีแผนทำการปลูก คัดแยก บรรจุกระสอบ และจำหน่ายเป็นสินค้าของกลุ่ม โดยส่วนหนึ่งจำหน่ายให้แก่สมาชิกของกลุ่ม และเกษตรกรในชุมชน ในราคาย่อมเยา ถูกกว่าที่ขายตามท้องตลาดแต่ได้ราคาที่ดีกว่าการขายเป็นข้าวเปลือกให้โรงสี ส่วนที่เหลือจำหน่ายให้แก่สหกรณ์การเกษตรอำเภอคลองหลวง จำกัด

๒) ข้าวเปลือกคุณภาพดี กลุ่มมีการรับจ้างสีข้าวสาร นอกจากนี้สมาชิกบางรายของกลุ่ม มีการจัดแปลงปลูกข้าวหอมปทุมเพื่อนำไปสีเป็นข้าวสารบรรจุกระสอบไว้บริโภคและจำหน่ายด้วย

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

กลุ่มเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ข้าว หอมที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีการพัฒนาระบบการเกษตรใช้ในการผลิต เพื่อช่วยลดต้นทุน หรือลดความเสียหายในระหว่างระบบการผลิตของตน และยังเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของตนด้วยดังนี้

การปรับใช้นวัตกรรม

- กลุ่มมีการใช้ใช้โดรน ร่วมกับสารสกัดธรรมชาติ ช่วยในการย่อยสลายฟางข้าวในช่วงแรกของการเตรียมแปลง ซึ่งฟางข้าวที่ย่อยสลายสามารถช่วยเติมอินทรีย์วัตถุในแปลง และเพิ่มธาตุอาหารในดินได้ โดยใช้

โดรนเพื่อการเกษตรในการฉีดพ่นสารสกัดธรรมชาติ ในอัตรา ๑ ขวด ต่อ ๑ไร่ สามารถเร่งระยะเวลาในการหมักฟางได้สั้นลงถึง ๒ เท่า

- เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นเครื่องมือสำคัญชนิดหนึ่ง ที่ช่วยในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีของกลุ่มเพื่อจำหน่ายหรือใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ปลูกของสมาชิกเอง

- เครื่องสีข้าว เป็นเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่ช่วยในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าข้าว จากปกติสมาชิกขายในรูปแบบข้าวเปลือกให้โรงสี ซึ่งจำหน่ายได้ราคาค่อนข้างต่ำ คือ ข้าวขาวตันละ ๖,๐๐๐ - ๗,๕๐๐ บาท และข้าวหอมจังหวัด (ข้าวหอมปทุมธานี) ตันละ ๗,๕๐๐ - ๘,๕๐๐ บาท ขึ้นกับระดับความชื้นของเมล็ดข้าว เมื่อนำไปสีเป็นข้าวสารแล้ว สามารถจำหน่ายได้ถึงตันละ ๒๕,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ ยังสามารถจำหน่ายรำข้าว และแกลบ ที่เกิดจากการสีข้าว เป็นรายได้ที่เพิ่มขึ้นมาได้อีกด้วย

นางงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต

- สมาชิกแปลงใหญ่ จำนวน ๕ ราย ได้ทดลองใช้ PGPR๒ หรือปุ๋ยรากข้าว ซึ่งมีประสิทธิภาพในการเพิ่มปริมาณรากของข้าว ทำให้ข้าวสามารถดูดซึมธาตุอาหารได้ดี จึงช่วยให้ประหยัดปุ๋ย ข้าวมีการแตกกอได้ดีขึ้น ทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยนำปุ๋ย PGPR๒ ผสมไปกับปุ๋ยเคมีที่ใส่ให้ข้าว ซึ่งเกษตรกรทดลองใช้ พบว่า ต้นข้าวสามารถเจริญเติบโตได้ดีขึ้น

เกษตรกรรมแม่นยำสูง

- สมาชิกแปลงใหญ่มีการนำโดรนเพื่อการเกษตรมาใช้ในการฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า ทำให้สามารถช่วยลดต้นทุนค่าสารเคมีได้ เนื่องจากการใช้โดรนในการฉีดพ่น จะมีการคำนวณปริมาณสารเคมีตามจำนวนพื้นที่ที่ใช้ เพราะโดรนมีข้อจำกัดในการรับน้ำหนักสิ่งของที่บรรทุกไว้ที่ไม่มากนัก และผู้บังคับเครื่องสามารถตั้งโปรแกรมวางแผนที่การบินได้ทั่วแปลงโดยพื้นที่ไม่ซ้อนทับกัน ละอองสารเคมีที่ฉีดพ่นด้วยโดรนมีขนาดเล็กเป็นฝอย อีกทั้งแรงลมที่เกิดจากการหมุนของใบพัด ช่วยให้ละอองฟุ้งกระจายได้ทั่วถึงบริเวณต้นพืชที่ฉีดพ่น จึงทำให้ประหยัดสารเคมีได้ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เกษตรกรรมมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ในการพัฒนาการผลิต

- ปัจจุบัน แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีมีเครื่องจักรกลที่เป็นทรัพย์สินของกลุ่มและมีการใช้งานอยู่คือ เครื่องตัดเมล็ดพันธุ์และเครื่องสีข้าวชนิดละ ๑ เครื่อง ซึ่งคณะกรรมการแปลงใหญ่และสมาชิกบางราย สามารถใช้งานเครื่องได้ ส่วนสมาชิกที่ใช้งานเองไม่ได้ ก็มาขอรับบริการได้เช่นกัน

การสร้างสินค้านวัตกรรม เปลี่ยนจากผลิตสินค้าวัตถุดิบไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม

- ปัจจุบันสินค้ากลุ่มแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ยังมีเพียงเมล็ดพันธุ์ข้าว และข้าวสาร ยังไม่มีการแปรรูปเป็นสินค้าชนิดอื่น แต่กลุ่มมีแนวความคิดที่จะทำสินค้าแปรรูปอื่น ๆ จากข้าวจำหน่าย เพื่อให้เกิดความหลากหลายของสินค้าและสมาชิกมีรายได้มากขึ้น

การเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่าน e-commerce

- ช่องทางการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี นั้น ปัจจุบันมีเพียงการขายตรงให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิก และสหกรณ์การเกษตรคลองหลวงหรือโรงสีเอกชนเท่านั้น แต่ในอนาคต กลุ่มมีแนวความคิดที่จำหน่ายสินค้าแปรรูปของกลุ่มผ่านช่องทางอื่น ๆ เช่น ขายออนไลน์ เป็นต้น

สร้างแบรนด์ของตนเอง

- แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้รับการสนับสนุนจากกรมการข้าว ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งอยู่ระหว่างการสร้างแบรนด์เป็นของตัวเอง

๘. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จและมีความยั่งยืน

การสร้างความสำเร็จและความยั่งยืนของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เกิดจากความร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่มที่เป็นชาวนา บ้านใกล้เรือนเคียงกัน ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพของตน ที่มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนทั้งอาชีพ ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยมีองค์ประกอบ ๕ ด้าน ได้แก่

ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีนายธีรพงศ์พันธุ์ ฉิมคราม เป็นประธานคณะกรรมการในการบริหารจัดการกลุ่ม และเป็นผู้จัดการแปลงใหญ่ด้วย ทำให้กลุ่มมีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งนายธีรพงศ์พันธุ์ มีความเป็นผู้นำ เสียสละ มีความรู้ ความสามารถในการติดต่อ สื่อสาร ประสานงานและเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ กับหน่วยงานภาคี และกลุ่มเกษตรกร ทั้งในด้านการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ การผลิตและการตลาดได้เป็นอย่างดี

ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

- กลุ่มแปลงใหญ่มีการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการทุกหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน หรือที่เป็นภาคีเครือข่ายเป็นอย่างดี

- กลุ่มมีการระดมหุ้นจากสมาชิก และปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน ดังนี้

ปี ๒๕๖๐ จำนวนสมาชิกที่ถือหุ้น ๖๑ ราย

จำนวนหุ้นทั้งหมด ๔๔๔ หุ้น

มูลค่าหุ้นทั้งหมด เป็นเงิน ๘๘,๘๐๐ บาท

ปันผล (ยังไม่มีการปันผล)

ปี ๒๕๖๑ จำนวนสมาชิกที่ถือหุ้น ๙๘ ราย

จำนวนหุ้นทั้งหมด ๙๔๗ หุ้น

มูลค่าหุ้นทั้งหมด เป็นเงิน ๑๘๙,๔๐๐ บาท

ปันผล ๙๔,๗๐๐ บาท

จำหน่ายข้าวปลุก (สนับสนุนจากกรมการข้าว) ๖๓ ลูก เป็นเงิน ๗๔,๙๐๐ บาท

จ่ายสวัสดิการ เลี้ยงกลุ่ม ๒,๕๖๐ บาท

เงินคงเหลือในปีบัญชี ๒๓๔,๒๘๙ บาท

ปี ๒๕๖๒ จำนวนสมาชิกที่ถือหุ้น ๙๘ ราย

จำนวนหุ้นทั้งหมด ๑,๑๓๑ หุ้น

มูลค่าหุ้นทั้งหมด เป็นเงิน ๒๒๖,๒๐๐ บาท

ปันผล ๑๑,๓๑๐ บาท

เงินคงเหลือในปีบัญชี ๒๔๗,๐๙๓ บาท

ปี ๒๕๖๓ จำนวนสมาชิกที่ถือหุ้น ๙๕ ราย

จำนวนหุ้นทั้งหมด ๑,๔๗๒ หุ้น

มูลค่าหุ้นทั้งหมด เป็นเงิน ๒๙๔,๔๐๐ บาท

ปันผล (ยังไม่มีการปันผล เนื่องจาก ยังไม่ได้จัดประชุมใหญ่ตามวาระที่กำหนด)

จำหน่ายข้าวปลุก (สนับสนุนจากกรมการข้าว) ๑๖๐ ลูก เป็นเงิน ๑๖,๐๐๐ บาท

เงินคงเหลือในปีบัญชี ๒๔๗,๐๙๓ บาท

- ดอกเบี้ยเงินกู้จากสมาชิก (อัตราร้อยละ ๑๐ บาท/ระยะเวลา ๖ เดือน) เงินต้นที่ปล่อยกู้ ๓๙,๐๐๐ บาท

(ระยะเวลา ก.ย. ๖๓ – ๒๘ ก.พ. ๖๔) จำนวนสมาชิกที่ขอกู้ ๑๓ ราย ดอกเบี้ยที่ได้จากเงินกู้ ๓,๙๐๐

ความมั่นคงของสินค้าของกลุ่ม

- สินค้าของกลุ่มมีตลาดรองรับที่แน่นอน โดยมีสหกรณ์การเกษตรคลองหลวงรับซื้อ และสามารถจำหน่ายได้อย่างต่อเนื่องทุกผลิตภัณฑ์

- กลุ่มได้ดำเนินการจดทะเบียน เป็นวิสาหกิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรอำเภอคลองหลวง

การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและยั่งยืน

- กลุ่มมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการหมักฟางเพื่อคืนธาตุอาหารให้ดินอย่างสม่ำเสมอ และยังเป็น การช่วยอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตในดินได้ดี ดินไม่เสื่อมโทรมด้วย

การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

- กลุ่มมีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ มีการดูแลรักษาแหล่งน้ำอย่างสม่ำเสมอ และมีการฟื้นฟูอย่างดี มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบการใช้น้ำร่วมกันกับทุกชุมชน

การทำเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

- กลุ่มมีการทำเกษตรแบบเกษตรปลอดภัย มีการใช้สารเคมีน้อยที่สุดและปลอดภัยกับสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศในแปลงนาที่สุด โดยมีการสำรวจโรคและแมลงก่อนฉีดพ่นสารเคมีทุกครั้ง

ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม

- **กิจกรรมทำสารสกัดสะเดาและสารชีวภัณฑ์** โดยสมาชิกมีการใช้สารสกัดสะเดา และสารชีวภัณฑ์อื่น ๆ ในการดูแลข้าวระหว่างฤดูการผลิตอยู่เป็นประจำ

- **กิจกรรมการทำน้ำหมักสับประรดใช้เอง** เพื่อช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีในฤดูกาลเพาะปลูกซึ่งนอกจากจะช่วยประหยัดต้นทุนแล้ว ยังเป็นการฟื้นฟูจุลินทรีย์ และความสมบูรณ์ตามธรรมชาติให้แก่ดินในแปลงนาด้วย

- **Zero waste**

- **กิจกรรมรณรงค์ไม่เผาฟาง**

สมาชิกมีส่วนร่วมกิจกรรมการรณรงค์ไม่เผาฟาง ลดมลพิษ ลดการเกิดฝุ่น PM.๒.๕ ซึ่งนอกจากจะร่วมกิจกรรมแล้วยังนำไปปฏิบัติในการทำนาของสมาชิกแปลงใหญ่ด้วย

- **การอัดฟางขายเพื่อลดขยะ เพิ่มรายได้**

นอกจากการที่สมาชิกลดการเผาฟาง และเปลี่ยนมาเป็นการหมักฟางในแปลงนาแล้ว สมาชิกยังมีการจ้างให้รถอัดฟาง มาทำการเก็บอัดฟางจากในแปลงนาของตน เพื่อนำไปใช้งานอื่น ๆ ที่จำเป็น หรือจำหน่ายเพื่อเกิดรายได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการช่วยนำฟางออกจากแปลงนา อำนวยความสะดวกในการเตรียมแปลงปลูกในฤดูถัดไปของเกษตรกรได้อีกด้วย

๙. สรุปผลการดำเนินงาน

แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ ด้วยสมาชิกเริ่มต้น ๓๑ ราย พื้นที่ ๗๑๘ ไร่ มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการซึ่งได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งจากสมาชิก มีนายธีรพงศ์พันธุ์ ฉิมคราม เป็นประธาน นางเรณู ปาละสิริ เกษตรอำเภอลองหลวง เป็นผู้จัดการแปลงในปีแรก และปัจจุบันมีนายธีรพงศ์พันธุ์ ฉิมคราม เป็นทั้งประธานแปลงและผู้จัดการ ดำเนินการภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม สร้างความเข้มแข็ง ความเป็นปึกแผ่น จนมีเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกให้ความสนใจ ขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติมจนสามารถขยายกลุ่ม เปิดขายหุ้น ปัจจุบันกลุ่มมีเงินทุนที่เป็นเงินหุ้นถึงกว่า ๑,๔๗๒ หุ้น มูลค่าหุ้นถึง ๒๙๔,๔๐๐ บาท นอกจากนี้ กลุ่มยังมีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมการข้าว และจากค่าบริการสีข้าวและคัดข้าวให้แก่สมาชิก มีการผลิตปัจจัยการผลิต เช่น สารชีวภัณฑ์ และสารสกัดสะเดา เพื่อใช้เอง มีการผลิตและเก็บเมล็ดพันธุ์ใช้เอง เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาชิก และความเข้มแข็ง ยั่งยืนของอาชีพการทำนา และขยายสู่การผลิตเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ จำหน่ายให้แก่เพื่อนร่วมอาชีพในชุมชน ในราคาที่ย่อมเยา สร้างความยั่งยืนให้แก่ชาวนาในชุมชนต่อไป

๑๐. ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเป็นอย่างดี สมาชิกร่วมกันวิเคราะห์ วางแผนการทำงาน แผนการผลิตร่วมกับคณะกรรมการ และคณะทำงานที่ได้รับมอบหมายในส่วนต่าง ๆ และช่วยกันกำกับ ติดตามการทำงานของคณะกรรมการและคณะทำงาน พร้อมทั้งช่วยกันแก้ไขปัญหาของกลุ่มอย่างใกล้ชิด เกิดการผลิตที่เป็นแบบลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต เพิ่มมูลค่าผลผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิตสู่มาตรฐาน GAP และการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการผลิต เพื่อให้เกิดการยอมรับจากบุคคลภายนอกกลุ่ม ที่จะเป็นตลาดในอนาคต และยังสามารถเป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกร หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานภาครัฐได้อีกด้วย

นอกจากนี้ ในปี ๒๕๖๔ แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้รับสนับสนุนงบประมาณจาก โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด งบประมาณ ๒,๙๘๓,๓๕๐ บาท เพื่อนำมาพัฒนา และเพิ่มศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มให้มีคุณภาพดี เพิ่มรายได้และลดต้นทุนการผลิตให้แก่สมาชิกกลุ่มและชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

แปลงใหญ่ข้าว กลุ่มบึงคล้าย - ชัยพัฒนา อำเภอพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

บ้านบึงคล้าย หมู่ ๑๓ ตำบลศรีภิรมย์ เกษตรกรส่วนมาก ทำนา เป็นอาชีพหลัก โดยสำนักงานเกษตรอำเภอพรมพิราม สหกรณ์การเกษตรพรมพิราม และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพิษณุโลก ได้เข้ามาส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทำให้เริ่มจัดตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชนบึงคล้าย - ชัยพัฒนา ในปี ๒๕๕๗ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบึงคล้าย - ชัยพัฒนา เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๘ จึงมีการระดมหุ้น หุ้นละ ๕๐ บาท ได้เงินทุน ๘,๐๐๐ เพื่อนำไปซื้อกระสอบ และได้จดทะเบียนพาณิชย์เพื่อทำการค้าอย่างถูกต้อง เป็นจุดเริ่มต้น ที่กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เพื่อกระจายในชุมชน และมีกระบวนการผลิตตามมาตรฐาน GAP โดยกลุ่มมีการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน เพื่อบริหารจัดการและดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่อง

ต่อมาในปี ๒๕๖๐ ศูนย์ข้าวชุมชน บึงคล้าย-ชัยพัฒนา ได้ร่วมเป็น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย ของอำเภอพรมพิราม โดยสมาชิกได้เข้าร่วมการอบรม พัฒนาความรู้และเทคโนโลยี จึงเกิดความสนใจในการพัฒนาและต่อยอด จึงได้จัดตั้งเป็นกลุ่มนาแปลงใหญ่ ในปี ๒๕๖๑ ชื่อกลุ่ม แปลงใหญ่ข้าว กลุ่มบึงคล้าย - ชัยพัฒนา อ.พรมพิราม จ.พิษณุโลก โดยรวบรวมสมาชิกที่เป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเดิม และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ หมู่ ๑๒ และ หมู่ ๑๓ ต.ศรีภิรมย์ ซึ่งมีความเข้าใจที่ตรงกัน ในการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันบริหารจัดการ ร่วมกันผลิตรวมกันขาย และหวังผลในด้านสร้างอำนาจต่อรอง สร้างโอกาสให้มีแหล่งตลาดที่แน่นอนในการจำหน่ายผลผลิต และปี ๒๕๖๒ กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว กลุ่มบึงคล้าย - ชัยพัฒนา อำเภอพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ได้ร่วมเป็น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เครือข่าย ของอำเภอพรมพิราม

๒. สถานการณ์

ชื่อประธานกลุ่ม นางวันดี เกตุทอง โทร.๐๘๓-๙๕๙๖๒๓๘

ที่ทำการกลุ่ม หมู่ ๑๓ บ้านบึงคล้าย ตำบลศรีภิรมย์ อำเภอพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

พิกัด X ๖๐๖๗๐๐ Y ๑๘๘๘๗๓๓

พื้นที่ปลูกปัจจุบัน พื้นที่ ๑,๐๒๓ ไร่

ข้อมูลสมาชิกกลุ่ม จำนวนสมาชิกทั้งหมด ๓๙ ราย

สินค้าที่ผลิต ได้แก่ ข้าว พันธุ์ กข ๔๙ กข ๔๗ กข ๔๑ พิษณุโลก ๒ ขาวดอกมะลิ ๑๐๕

ผลผลิตรวม ๗๖๗ ตัน ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๖,๑๙๓ บาท/ไร่

คณะกรรมการบริหารกลุ่ม

คณะกรรมการบริหารกลุ่ม แปลงใหญ่ข้าว กลุ่มบึงคล้าย - ชัยพัฒนา อ.พรมพิราม จ.พิษณุโลก

๑. นางวันดี เกตุทอง	ประธาน
๒. นายสมชาติ มีชื่อ	รองประธาน
๓. นางการดา มาสูตร	เลขานุการ
๔. นายสำรวย นกทอง	เหรัญญิก
๕. นายอำนาจ มั่นประสงค์	ประชาสัมพันธ์
๖. นางสาวจำเรือน แก้วสุขเรือง	กรรมการ
๗. นางจำเรียง แก้วสุขเรือง	กรรมการ
๘. นางสุดใจ นกทอง	กรรมการ
๙. นางประนอม พุ่มจันทร์	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑. ควบคุม กำกับ ดูแล การดำเนินงานของคณะกรรมการแต่ละฝ่าย
 ๒. ควบคุมในเรื่องการรับเงิน การจ่ายเงิน การสะสมเงิน การฝากและการเก็บรักษา
 ๓. ควบคุมการจัดทำบัญชี และทะเบียนต่าง ๆ ของกลุ่มให้ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
 ๔. ควบคุมดูแล เก็บรักษาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตลอดจนทรัพย์สินของกลุ่มให้อยู่ในสภาพอันดีและปลอดภัย และพร้อมที่จะให้ผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบได้ทันที
 ๕. เสนอแนะคณะกรรมการดำเนินการในการปรับปรุง และแก้ไขการบริหารงานของกลุ่ม
 ๖. ควบคุมดูแลการจัดทำงบดุลรวมทั้งบัญชีกำไรขาดทุนและรายงานประจำปีแสดงผลการดำเนินงานของกลุ่ม เสนอคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา เพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ออุมัติ
 ๗. พิจารณาการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของกลุ่ม เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาเสนอให้ที่ประชุมใหญ่ออุมัติ
 ๘. พิจารณาแผนงานและงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกลุ่มเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา และเสนอที่ประชุมใหญ่ออุมัติ
 ๙. ทำนิติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มตามที่คณะกรรมการดำเนินการมอบหมาย
- การแบ่งบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ออกเป็น ๕ ด้าน
๑. ด้านเมล็ดพันธุ์และปุ๋ย นางนริญา ไกรกิจราษฎร์
 ๒. ด้านอารักขาพืช นางจำเรียง แก้วสุขเรือง
 ๓. ด้านเครื่องจักรกลการเกษตร นายพร้อมพงษ์ เย้โก้
 ๔. ด้านควบคุมคุณภาพ นางประนอม พุ่มจันทร์
 ๕. ด้านการตลาด นายสมชาติ มีชื่อ

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

ลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มแปลงใหญ่ ลดต้นทุนการผลิตลดลง ๑๐% รายละเอียด ดังนี้

รายการ	ก่อน	
	จำนวนเงิน (บาท)	
ต้นทุนผันแปรต่อไร่		
๑. ค่าจ้างเตรียมดิน/ไถนา	๖๕๐	๖๒๐
๒. ค่าเมล็ดพันธุ์	๒๕๐	๑๙๐
๓. ค่าจ้างเพาะกล้า	๑๙๐	๑๔๒
๔. ค่าจ้างโยนกล้า	๔๖๐	๔๖๔
๕. ค่าจ้างฉีดพ่นยา	๒๔๐	๒๔๐
๖. ค่าจ้างหว่านปุ๋ย	๑๕๐	๑๕๐
๗. ค่าปุ๋ยเคมี	๔๕๐	๓๙๐
๘. ค่ายาปราบวัชพืช	๑๒๐	๑๐๐
๙. ค่ายาปราบศัตรูพืช	๔๒๙	๒๐๐
๑๐. ค่าฮอร์โมน	๑๕๐	๑๐๐
๑๑. ค่าไฟสูบน้ำ	๘๖๐	๗๙๐
๑๒. ค่าเก็บเกี่ยว	๔๐๐	๔๐๐

๑๓.ค่าขนส่ง	๒๙๔	๒๙๔
ต้นทุนคงที่		
- ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	๕๕๐	๕๕๐
- ค่าเช่าที่ดิน	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐
ต้นทุนรวม (บาท/ไร่)	๖,๑๙๓	๕,๖๓๐
ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	๗๕๐	๘๒๕
ราคาขาย (บาท/กก.)	๑๒.๕๐	๑๒.๕๐
รายได้ (บาท/ไร่)	๙,๓๗๕	๑๐,๓๑๒.๕๐
กำไรสุทธิต่อไร่	๓,๑๘๒	๔,๖๘๒.๕๐

เพิ่มผลผลิต

๑. ใช้พันธุ์ดี
๒. ใช้ปุ๋ยถูกต้องและเหมาะสม
๓. มีการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการปลูกปุ๋ยคอก และพืชตระกูลถั่วต่างๆ
๔. มีการจัดการน้ำที่ดี ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก ๗๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ เป็น ๘๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐)

เพิ่มคุณภาพผลผลิต

ผลผลิตข้าวของสมาชิก ๓๙ ราย พื้นที่ ๑,๐๒๓ ไร่ ได้รับรองมาตรฐาน GAP / GAP กลุ่ม สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ได้รับรองมาตรฐาน GAP Seeds จำนวน ๒๐ ราย กลุ่มแปลงใหญ่ใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ดี มีการคัดพันธุ์ปนเพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองในฤดูกาลต่อไป ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ๑๐๐ % และได้มาตรฐาน GAP

การตลาด

กลุ่มแปลงใหญ่มีการซื้อขายล่วงหน้า เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี มีข้อตกลงร่วมกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพิษณุโลก สหกรณ์การเกษตรพรหมพิราม มีตลาดที่แน่นอนรวมทั้งตลาดในชุมชน

การบริหารจัดการ

- บริหารจัดการการเงินหมุนเวียนในการหาปัจจัยการผลิต
- บริหารจัดการใช้เครื่องจักรการเกษตรร่วมกัน
- บริหารจัดการกองทุนแม่ปุ๋ย เพื่อใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่ ในส่วนภาครัฐ ประกอบด้วย หลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอได้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยเกษตรอำเภอ ในบทบาทผู้จัดการจัดประชุม คณะกรรมการ ประกอบด้วย นายอำเภอ เป็นประธาน เกษตรอำเภอเป็นเลขานุการ เกษตรตำบลเป็น ผู้ช่วยเลขานุการ และมีคณะกรรมการจากหน่วยงานภาคี คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน ศบกต. ธกส. พัฒนาชุมชน พัฒนาที่ดิน สาธารณสุขอำเภอ ประมงอำเภอ และปศุสัตว์อำเภอ เป็นต้น เข้าร่วมประชุม รวมทั้งมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงาน แปลงใหญ่ ๔ เรื่อง คือ

๑. วิเคราะห์และประเมินศักยภาพ
๒. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
๓. ถ่ายทอดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน และการตลาด และศึกษาดูงานตลาดส่งออก

๔. สรุปบทเรียน ประเมินผลและร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนา นอกจากนี้ผู้จัดการแปลงทำหน้าที่เชื่อมโยงตลาดโดยการประสานให้โรงสีในพื้นที่มาเข้าร่วมพูดคุยในเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้ในการผลิตข้าวคุณภาพดี สถานีพัฒนาที่ดิน ให้ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ และการปรับปรุงบำรุงดินด้วย ปอเทือง หินฟูน ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดพิษณุโลก ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคและแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ ถ่ายทอดความรู้การผลิตสารชีวภัณฑ์ เพื่อใช้เอง ให้ความรู้ใน หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ให้ความรู้แก่สมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อสร้างอาชีพที่เป็นทางเลือกแก่เกษตรกร ประกอบด้วย ประมง ปศุสัตว์ กศน. กระทรวงกลาโหม หน่วยงานที่ให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่ม การทำบัญชี คือ สหกรณ์ ตรวจจับบัญชีสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด หน่วยงานสนับสนุนเงินทุน คือ ธกส. หน่วยงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานแปลงใหญ่ คือ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร หน่วยงานที่ให้ความรู้เรื่องการใช้น้ำ คือ ชลประทาน หน่วยงานที่ให้ความรู้เรื่องการตลาด คือ พาณิชย์จังหวัด หน่วยงานท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพระ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมของ แปลงใหญ่

๕. การสนับสนุน

กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวมีแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และสมาชิกกลุ่มด้วยตนเอง ศพก. มีประธานศูนย์ คือ นายสามารถ แบนครบุรี เป็นวิทยากรประจำ ศพก. ให้ความรู้แก่สมาชิก โดย ศพก. เป็น ศูนย์รวมของหน่วยงานภาครัฐ ๑๔ หน่วยงาน องค์กรท้องถิ่น หน่วยงาน ให้ความร่วมมือสนับสนุน กิจกรรมต่าง ๆ ภายใน ศพก. และแปลงใหญ่ โดย ศพก. แห่งนี้ ประกอบด้วยฐานการเรียนรู้ ๔ ฐาน เกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เข้าร่วมประชุมหารือพร้อมทั้งเรียนรู้การผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สมาชิกได้พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้นำความรู้ และปัจจัยการผลิตมาให้แก่สมาชิกสมาชิกแปลงใหญ่เองเป็นแหล่งความรู้ที่นำมาแลกเปลี่ยนกัน เช่น การผลิตข้าวอินทรีย์ การผลิตน้ำหมักจากผลไม้ การผลิตฮอร์โมนไข่ การทำน้ำส้มควันไม้ การเพิ่มผลผลิต และคุณภาพข้าว

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ตามเป้าหมาย ๕ ด้าน เกษตรกรผลิตข้าวได้ปลอดภัยมีคุณภาพ ต้นทุนการผลิตต่ำ ผลผลิตสูง มีความรู้ในการผลิตพืชปลอดภัยตามระบบการผลิตพืชแบบ GAP มีการรวมกลุ่มกันผลิต แปรรูป และจำหน่าย กลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานได้

๑. การลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนจาก ๖,๑๙๓ บาท/ไร่ ลดลงเหลือ ๕,๖๓๐บาท/ไร่ (ลดลงร้อยละ ๑๐)

๒. การเพิ่มผลผลิตเพิ่มจาก ๗๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ เป็น ๘๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ ที่ความชื้น ๑๕% (เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๐)

๓. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP เมล็ดพันธุ์คุณภาพ มูลค่าข้าวเพิ่มขึ้น

๔. การตลาด เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่มีตลาดรองรับผลผลิตข้าวแน่นอน เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๕. การบริหารจัดการ มีผลผลิตตามความต้องการของตลาด มีความมั่นคงในเรื่องราคาและตลาดเกษตรกรส่งเสริมอาชีพ เสริมหลังฤดูการทำนา ปลูกพืชผัก ปลูกถั่วต่างๆ เพื่อเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ในการทำการเกษตรแปลงใหญ่ เกษตรกรสมาชิกได้รับผลกระทบ จากกิจกรรมดำเนินงานด้านต่างๆดังนี้

๑.ด้านสิ่งแวดล้อมทำให้ธรรมชาติที่เสียไปกลับคืนมา ซึ่งเป็นผลจากการทำการเกษตรที่ดีและปลอดภัย ใช้ ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด ไถกลบดินเพื่อปรับปรุงดิน สภาพของดินดีขึ้น ลดการใช้สารเคมีที่มีผลต่อสภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลแก่ระบบนิเวศน์สังเกตจากการพบไส้เดือนในดินมีมากขึ้น

๒.ด้านสุขภาพ ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค เมื่อหยุดมาใช้สารเคมีในการผลิตส่งผลดีต่อ สุขภาพ ทำให้ร่างกายแข็งแรง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ระบบนิเวศที่สมดุล ส่งผลต่อสุขภาพที่ดี คนในชุมชนมีความปลอดภัยในเรื่องอาหาร อยู่กันอย่างมีความสุขเป็นเขตปลอดภัยจากสารพิษต่างๆ

๓.ด้านสังคม เกษตรกรในสมาชิกแปลงใหญ่มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดความสามัคคีเพิ่ม มากขึ้น ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาได้รับความร่วมมือจากสังคมในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเจริญอย่างยั่งยืน

๔.ด้านเศรษฐกิจ การที่สมาชิกรวมกันขายผลผลิตทำให้พ่อค้าเข้ามาซื้อผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลผลิตมีความน่าเชื่อถือทั้งคุณภาพและปริมาณ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดรายจ่ายจากการใช้สารเคมีที่มีราคาแพง และจาก การรวมกลุ่มจัดทำแปลงใหญ่ที่มีการรวมกันซื้อรวมกันขาย ในรูปกลุ่ม

๘.๑ ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

ผู้จัดการแปลงใหญ่ บริหารจัดการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องทำด้วยใจ เข้าใจในสิ่งที่ทำ ปฏิบัติร่วมกันด้วยดี มีคุณธรรม ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัว วิเคราะห์ คน พื้นที่ สินค้า ให้ถูกต้องอย่า ตัดสินใจหรือคิดแทน ต้องเข้าใจ เข้าถึง นักพัฒนา วิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นทั้งคุณอำนวยและประสานที่ดี

ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวแก่สมาชิกแปลงใหญ่ เป็นสถานที่ให้สมาชิกได้ พบปะ พูดคุยกัน มากขึ้น มีกิจกรรมร่วมกันทำ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ใน แปลงของตนเองได้

เกษตรกร ประธานกลุ่มแปลงใหญ่เป็นคนขยัน เก่ง และซื่อสัตย์ เป็นผู้ที่รักในสิ่งที่ทำ ไม่เห็นแต่ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ เข้าใจ เข้าถึง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีจิตสาธารณะ

๘.๒ ปัจจัยที่ทำให้ทิศทางการพัฒนาลดลง

๑. เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่อายุมาก ความสามารถในการผลิตมีอย่างจำกัด

๒. หน่วยงานที่ลงพื้นที่แปลงใหญ่มีหลายหน่วยงาน ทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาในการประกอบอาชีพควรร บูรณาการการทำงาน ทั้งคน เงินงบประมาณงาน เพื่อให้การทำงานไม่เกิดการซ้ำซ้อนกัน และเกษตรกรมีเวลา ประกอบอาชีพ

๓. แหล่งน้ำต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ควรเป็นแหล่งน้ำชลประทาน การจัดทำแปลงใหญ่จะไม่มี ปัญหา

๙. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑. ควรมีศูนย์กลางที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของสมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อสร้างความเชื่อใจ ความสามัคคี เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

๒. หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ควรมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรยังต้องพึ่งพาหน่วยงานของรัฐ เป็นผู้แนะนำและมีการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการดำเนินในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนมาก่อนการดำเนินการแบบแปลงใหญ่ โดยการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนเมื่อปี พ.ศ ๒๕๕๔ มีสมาชิก ๕๐ ราย และต่อมารัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ จึงได้มีการก่อตั้งกลุ่มนาแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ขึ้นในปี พ.ศ ๒๕๖๐ โดยมีสมาชิกเริ่มแรก ๓๒ ราย มีพื้นที่ทำการเกษตร ๔๙๐ ไร่ และได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ในปี พ.ศ ๒๕๖๑ โดยมีนางประสาน พาโคกทม เป็นประธานกลุ่ม สมาชิกทุกคนที่เข้าร่วมโครงการได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ของโครงการแปลงใหญ่อย่างเคร่งครัด และหน่วยงานภาคีได้เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มเรื่อยมาจนกลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างเข้มแข็ง นางประสาน พาโคกทม ประธานกลุ่มนาแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ ต.โพนสูง อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด ได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรทุกอย่างเป็นเกษตรอินทรีย์และส่งเสริมให้สมาชิกปรับเปลี่ยนเป็นทำเกษตรอินทรีย์ และปัจจุบันสมาชิกในกลุ่มได้ปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเป็นเกษตรอินทรีย์ทุกราย และกลุ่มได้แปรรูปผลผลิตข้าวอินทรีย์ และเพื่อขยายกลุ่มลูกค้าให้กว้างขึ้น รวมถึงต้องการพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น นางประสาน พาโคกทม จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ในทุกแหล่งช่องทาง และของค์ความรู้จากหน่วยงานราชการทั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จังหวัดร้อยเอ็ด สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์ จนทราบว่า การปลูกข้าวตามพื้นที่ Zoning ตามสภาพอากาศและชุดดิน จะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และพื้นที่ตำบลโพนสูงเป็นเขตทุ่งกุลาร้องไห้จึงทำให้เหมาะสมในการปลูกข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ และผลผลิตได้เป็นมีคุณภาพและรสชาติดี

๒. สถานการณ์

ในปี ๒๕๖๒ กลุ่มได้ขอรับการตรวจประเมินรับรองมาตรฐานอินทรีย์ และกลุ่มได้รับการตรวจประเมินให้เป็นที่กลุ่มที่อยู่ระหว่างปรับเปลี่ยนปีที่ ๑ และ ปี พ.ศ ๒๕๖๓ เข้าสู่ระยะปรับเปลี่ยนปีที่ ๒ จำนวนสมาชิกที่ขอรับรอง ๒๘ รายพื้นที่ ๒๕๑.๒๕ ไร่ และเข้าร่วมโครงการการผลิตข้าวคุณภาพมาตรฐานข้าว EU/USDA/ GI (ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้) และได้รับรองมาตรฐานจนถึงปัจจุบัน และกลุ่มขอรับรองมาตรฐานอินทรีย์ ออแกนิกไทยแลนด์ (อินทรีย์ล้านไร่) จำนวนสมาชิกที่ขอรับรอง ๓๗ ราย พื้นที่ ๒๕๗ไร่

ปี ๒๕๖๓ ได้จัดตั้งเป็นศูนย์ชุมชน ต่อมาศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวร้อยเอ็ดได้ยกระดับให้เป็นศูนย์สำรองเมล็ดพันธุ์ข้าว และรัฐบาลมีนโยบายและได้อนุมัติโครงการโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาดทางกลุ่มได้รับการพิจารณาโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลุ่มนาแปลงใหญ่ ด้านการผลิต ด้านการพัฒนาคุณภาพ/มาตรฐาน และด้านการตลาด ซึ่งสมาชิกทุกคนพร้อมที่จะเดินไปพร้อมกัน ช่วยเหลือกันในทุกๆเรื่อง เพื่อให้กลุ่มก้าวต่อไปจนถึงจุดหมายและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชนต่อไป

ในปัจจุบันปี ๒๕๖๔ กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.๔ ต.โพนสูง อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด มีสมาชิกจำนวน ๓๒ คน พื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๔๙๐ ไร่ จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีการผลิตข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ที่ได้รับรองมาตรฐานอินทรีย์สากล (EU และUSDA) จำนวน ๒๘ ราย และมาตรฐานอินทรีย์ไทยแลนด์ จำนวน ๓๒ ราย แบ่งพื้นที่ออกตามความเหมาะสมในการเพาะปลูกข้าวเป็น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ต้นทุนในการผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ ๒,๔๕๘ บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๒๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวที่ปลูกในพื้นที่มี ๒ สายพันธุ์ ดังนี้ ข้าวพันธุ์ กข ๖ และข้าวพันธุ์ ขาวดอกมะลิ ๑๐๕

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต มีเป้าหมายในการลดต้นทุนในการทำนาจาก ๒,๗๐๐ บาทต่อไร่ เหลือ ๒,๔๕๘ บาทต่อไร่ โดยการผลิตปุ๋ยใช้เองเพื่อเป็นการลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร เช่น รถเกี่ยวนาข้าว ล้ออัตรากาใช้เมล็ดพันธุ์ โดยการใช้อ้อยหอยอดข้าวแทนการหว่าน และมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง

๓.๒ การเพิ่มผลผลิต ผลผลิตข้าวเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ มีเป้าหมายเพิ่มผลผลิตเป็น ๓๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยการใช้เมล็ดพันธุ์ดี การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด เช่น การปลูกปอเทือง ถั่วพรี้า การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การกำจัดวัชพืช ตัดหญ้าค่านา เพื่อเป็นการลดแมลงศัตรูข้าว การใช้สารชีวภัณฑ์ การผลิตและใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา

๓.๓ การเพิ่มมูลค่าการผลิต โดยสมาชิกทุกรายต้องผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้คุณภาพ มีร้อยละของการออก ร้อยละ ๙๕ การผลิตเมล็ดพันธุ์ นอกจากจะเป็นการลดต้นทุนในการผลิตแล้ว ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าข้าวจาก ข้าวกิโลกรัมละ ๑๐ -๑๒ บาท เมื่อจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์จะได้ราคาไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ ๒๐ บาท และการแปรรูป เป็นข้าวสารบรรจุสุญญากาศจำหน่ายเอง และข้าวกล้อง

๓.๔ การตลาด มีการเชื่อมโยงการตลาดทำสัญญาซื้อขายกับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ร้อยเอ็ด และทำ MOU กับสหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ และบริษัทค่านึงกรูปีอินเตอร์เทรด และกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อรวบรวมผลผลิตจำหน่าย และแปรรูป

๓.๕ การบริหารจัดการ มีการวางแผนบริหารจัดการการผลิต การรวบรวมผลผลิต และปัจจัยในการผลิต

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๔ ตำบลโพธิ์สูง อำเภอปทุมรัตน์ มีการบริหารจัดการกลุ่ม ด้วยการดำเนินการของคณะกรรมการกลุ่ม โดยมีนางประสาน พาโคกหอม เป็นประธานกลุ่ม มีการแบ่งกลุ่มย่อยในการบริหารจัดการกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มการดำเนินกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบของมีวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ภายใต้อีโคโนวิสาหกิจชุมชนปลูกพืชเศรษฐกิจพอเพียง บ.งานใต้

๕. การสนับสนุน

๕.๑ กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตจนถึงการตลาด แบนด์สินค้า วัสดุอุปกรณ์ การผลิตสารชีวภัณฑ์ ตลาด MOU กับโรงพยาบาล สนับสนุนการแปรรูปข้าวและครุภัณฑ์ เป็นหน่วยงานประสานการบูรณาการ

๕.๒ กรมการข้าว โดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวร้อยเอ็ด ปัจจัยการผลิต เครื่องเป่าทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ งบประมาณเมล็ดพันธุ์ จัดการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

๕.๓ กรมพัฒนาที่ดิน การทานาการปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ วัสดุการทำปุ๋ยอินทรีย์ การตรวจวิเคราะห์ดิน สารปรับปรุงดิน เมล็ดพันธุ์ปอเทือง แผนที่ชุดดิน

๕.๕ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ การจัดทำบัญชีฟาร์มและบัญชีครัวเรือน

๕.๖ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดร้อยเอ็ด และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สนับสนุนในเรื่องของการสร้างแบรนด์สินค้าและการขายในตลาดออนไลน์

๕.๖ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สนับสนุนการทำงานวิจัยและเครื่องหอยอดเมล็ดพันธุ์ข้าว ๖ แถว

๕.๗ สำนักงานประมงจังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์ สนับสนุนพันธุ์สัตว์ในการดำรงชีพ

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

แปลงใหญ่ข้าวตำบลโพนสูงเป็นการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนจึงทำให้ การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายในด้านการลดต้นทุนร้อยละ ๒๐ มาตรฐานการผลิต อินทรีย์ การตลาด MOU และ การบริหารกลุ่มวิสาหกิจแปลงใหญ่

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ ด้านเศรษฐกิจ การร่วมกิจกรรมแปลงใหญ่ทำให้ผู้ร่วมโครงการมีความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับการปลูกข้าว ที่มีความปลอดภัย ไม่ต้องใช้สารเคมีมาก รู้จักใช้สารชีวภัณฑ์ ใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และต้องอาศัยการหมั่นสำรวจแปลง จึงทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่ลดลง ผลผลิตที่มีคุณภาพดี และปลอดภัย ทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น เนื่องจากปัจจุบันบริโภคได้ให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพมากขึ้น มีการใช้แรงงาน ในครัวเรือน การเข้าร่วมโครงการทำให้รู้จักการวางแผนการทำงาน ทำให้รู้จัก การใช้แรงงานที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ การวางแผนการทำงานทำให้ลดปัญหาการจ้างแรงงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดการลดต้นทุนการผลิต การใช้สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ทำให้ร่างกายไม่ต้องสัมผัสกับการใช้สารเคมีซึ่งส่งผลให้ร่างกายเกิดความปลอดภัยมากขึ้น

๗.๒ ด้านสังคม ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดโอกาสในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน ทำให้สมาชิก เกิดความผูกพัน เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น

๗.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมี ทำให้ลดการตกค้างในดิน น้ำ อากาศ ส่งผลให้เกิดมลพิษน้อยลง นอกจากนี้ยังเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้ทรัพยากรเกิดการฟื้นฟูตัวเอง โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยหลัก และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิต

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๘.๑ ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

นางประธาน พาโคกทม ประธานแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๔ ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสามารถประสานติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ ได้และ โดยได้รับคัดเลือกเป็นผู้นำในด้านต่างๆ เช่น

๑. เற்றுญิกแปลงใหญ่ของอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑. ประธานเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน

๑. ครูบัญชีอาสา

๑. ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบทฤษฎีใหม่

๑. ได้รับเชิญเพื่อเป็นวิทยากรให้แก่หน่วยงานต่างๆในจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างต่อเนื่อง

๘.๒ ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

๑. แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๔ ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการบริหารเงินทุนหมุนเวียนกลุ่ม โดยในปัจจุบันมีเงินทุนค่าหุ้น ๑๐,๒๐๐ บาท

๒ การมีส่วนร่วมในชุมชน

๑. กลุ่มสามารถสร้างงานให้กับสมาชิกและชุมชน โดยการสร้างอาชีพเสริมให้กับสมาชิกและผู้สูงวัยในชุมชน ในกระบวนการผลิต รวมทั้งต่อยอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กับสมาชิกของกลุ่ม

๒. กลุ่มจัดทำอาหารเลี้ยงชาวบ้านที่มาร่วมลงแขกเกี่ยวข้าวในแปลงข้าวสาธารณะของชุมชน

๓. กลุ่มให้เงินช่วยเหลือสมาชิกที่เจ็บป่วยและยากไร้

๔. มีส่วนร่วมกับงานประจำปีของอำเภอโดยนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสนับสนุนเป็นของรางวัล
๕. ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ด้วยการบำรุงพระพุทธศาสนา ในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางวัดจัดขึ้นเป็นประจำและต่อเนื่อง
๖. ร่วมทำแนวป้องกันการเกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าตำบลโพนสูง
๗. ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด และประชาชนผู้มีจิตอาสา แจกข้าวและอาหารแห้ง ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบช่วง โควิด-๑๙

๓. การมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา

๑. เปิดโอกาสให้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด ใช้สถานที่เพื่อทำการเรียนการสอนแก่นักศึกษา อศ.กช.
๒. เป็นแหล่งบ่มเพาะยุวเกษตรกร โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษานำเด็กนักเรียนเข้ามาศึกษาดูงานและฝึกหัดการทำนาตามวิถีดั้งเดิม
๓. ร่วมจัดกิจกรรม “งานวันเด็กแห่งชาติ” สร้างความรักและสามัคคีในชุมชน

๘.๓ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและยั่งยืน

กลุ่มมีการใช้ปั๊มน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ในการสูบน้ำในการประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิง และใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการทำกิจกรรมของกลุ่ม โดยได้รับการสนับสนุนจากพลังงานจังหวัดร้อยเอ็ด

๘.๔ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

การทำนาในกลุ่มแปลงใหญ่ ที่นาส่วนมากจะใช้น้ำฝนในการทำนา

๘.๕ การทำเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๔ ตำบลโพนสูง ได้รับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์จากกรมการข้าว โดยผ่านการตรวจรับรอง จำนวน ๓๗ ราย โดยมีการประชาสัมพันธ์ หาแนวร่วมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ตำบลโพนสูง ที่สนใจทำเกษตรอินทรีย์มาเป็นเครือข่ายอีกด้วย

๘.๖ ลดการใช้สารเคมีที่ผลเสียกับสิ่งแวดล้อม

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ ตำบลโพนสูง เป็นจุดถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร จุดสาธิต และสถานที่สำหรับการให้บริการความรู้ด้านการบริหารจัดการการใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก สำหรับเกษตรกรและผู้สนใจทั้งในตำบลและชุมชนใกล้เคียง และมีการผลิตสารชีวภัณฑ์ เชื้อราบีเวอร์เรีย ไตรโคเดอร์มา เมตาไรเซียม เพื่อใช้กำจัดโรคและแมลงในแปลงข้าวของสมาชิก

๘.๗ Zero waste

กลุ่มได้ดำเนินการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยการปฏิบัติดังนี้

๑. สมาชิกกลุ่มอัดฟางที่เหลือจากการเก็บเกี่ยว นำมาเป็นอาหารสัตว์เลี้ยง ส่วนต่อซังไถกลบเพื่อหมักเป็นปุ๋ยบำรุงดิน
๒. เศษที่เหลือจากคัดแยกเมล็ดพันธุ์ข้าวนำไปทำเป็นปุ๋ยหมัก
๓. เศษอาหารและเศษพืชผักนำไปเป็นหมักเป็นน้ำหมัก

๙. ปัญหา อุปสรรค

- ๑ สภาพพื้นที่เพาะปลูกในบางพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ผลผลิตต่ำไม่เกิดแรงจูงใจในการเพาะปลูก
- ๒ เกษตรกรยังยึดติดกับกระบวนการผลิตแบบเดิมๆ อีกทั้งยังประสบกับปัญหาแรงงานไม่เพียงพอ บางกิจกรรมต้องใช้การจ้างแรงงานจากภายนอก

๓ มีการทำการเกษตรหลายกิจกรรม ทำให้มีเวลาไม่เพียงพอในการทำการผลิต และทำให้ไม่มีเวลาในการสำรวจดูแลแปลงได้อย่างเต็มที่

๔ การดำเนินงานกิจกรรมแปลงใหญ่มีหลายหน่วยงาน บางครั้งยังขาดการบูรณาการในเรื่องของการลงพื้นที่ดำเนินการ ส่งผลกระทบต่อเวลาในการดำเนินกิจกรรมของเกษตรกร

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

แผนยุทธศาสตร์การบริหารงานของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.๔ ต.โพนสูง อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด.

แนวความคิด - ทำไม่ชวานาต้องซื้อข้าวแพง

- ทำไมต้องขายข้าวให้คนอื่น

การวิเคราะห์ - พื้นฐานสมาชิกเป็นชวานา สามารถผลิตข้าวได้ปีละหลายตันโดยการทั่วไป

- การผลิตเพื่อบริโภค

- การผลิตเพื่อจำหน่าย

- ค่าต้นทุนปุ๋ย พันธุ์ข้าว ค่าไถ ค่าเกี่ยว

ความเป็นไปได้

พื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็นเขตทุ่งกุลาร้องไห้ได้การยอมรับเป็นข้าวหอมมะลิที่โลกให้การยอมรับว่าข้าวที่ดีและอร่อยที่สุด

เครือข่าย - ผู้บริโภคข้าวคุณภาพในประเทศ

- ผู้บริโภคข้าวอินทรีย์

- ผู้บริโภคทั่วไป

จุดอ่อน จุดแข็ง

จุดแข็ง- การผลิตข้าวหลายชนิดพันธุ์

- มีใบรับรองหลายสถาบันเรามีพื้นที่เหมาะสมทุกด้าน

- มีเครือข่ายบุคลากรที่มีความสามารถอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้

จุดอ่อน - ทุนสำรอง

- ตลาดส่งออก

- งบประมาณน้อย

การวางเป้าหมาย

- ในปีงบประมาณนี้เราจะผลิตข้าวให้ได้ ๔๕ ตัน/ปี

- กลุ่มเราจะมีรายได้ไม่ต่ำกว่า ๗๐%

- ปีฤดูกาลข้าว จะต้องขายได้ ๒ เท่าของข้าวปี ๒๕๖๔/๒๕๖๕ ๒๕๖๕

- สมาชิกจะได้กำไรไม่ต่ำกว่า ๗๐% ๕ ปี

- ข้าวโรงสีปลอดภัยในปี ต้องมีผู้บริโภคทั่วทุกภาคของประเทศไทยจะ ๒๕๖๕

- บ้านจวนใต้ และใกล้เคียงจะต้องซื้อข้าวของเราเท่านั้น และจะได้กินข้าวที่ปลอดภัย

กลยุทธ์ กลวิธี การตลาด

เปิดร้านหรือสำนักงานเพื่อจำหน่ายข้าว

- จำหน่าย ปลีกส่ง

- จำหน่ายกระสอบ

- จำหน่ายรำ

- จำหน่ายแกลบ
- ปลายข้าว
- จำหน่ายขายทางออนไลน์
- จำหน่ายข้าวหลากหลายพันธุ์ ข้าวมะลิ ข้าวไรซ์เบอร์รี่

การผลิตข้าวคุณภาพ

- ข้าวคัดพันธุ์ (ไม่ปลอมปน)
- ข้าวพรีเมียม

การแปรรูป

- อัดแคปซูล (สุญญากาศ)
- การทำข้าวหลายอย่างมารวมกัน (การแปรรูป)
- การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- การค้าข้าวควรมีคุณธรรม มีจรรยาบรรณของผู้ขาย
- การลดราคาถูกความไว้วางใจ
- การบริการรวดเร็วถูกใจ
- การซื้อขายตรงไปตรงมาความหน้าเชื่อถือสะอาด

การโฆษณาประชาสัมพันธ์

- ใช้โซเชียล
- แผ่นพับหรือโบรชัวร์
- ออกแบบบูทกิจกรรมต่างๆ

กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทุ่งท่าช้าง อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

อำเภอสระโบสถ์ ห่างจากจังหวัดลพบุรีประมาณ ๗๐ กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๒๒๐ กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางถนนพหลโยธิน ทางหลวงหมายเลข ๑ จาก กรุงเทพฯ-สระบุรี-ลพบุรี มีเนื้อที่ประมาณ ๓๐๔.๖๑ ตารางกิโลเมตร คิดเป็น ๑๙๐,๐๐๐ ไร่โดยประมาณ พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณ ๑๗๗.๕ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ ประมาณ ๑๐๗.๓ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๗๐,๐๐๐ ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น ๕ ตำบล ๔๖ หมู่บ้าน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสระโบสถ์ อาณาเขตติดต่อกับ ทิศเหนือจรดอำเภอโคกเจริญ และบางส่วนของอำเภอหนองม่วง (ตำบลขอนแก่น) ทิศใต้จรดอำเภอโคกสำโรง ทิศตะวันออกจรดอำเภอชัยบาดาล และอำเภอโคกสำโรง และทิศตะวันตกจรดอำเภอหนองม่วง และบางส่วนของอำเภอโคกสำโรง แบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นทั้งหมด ๕ หมู่บ้าน พื้นที่ตำบลทุ่งท่าช้าง มีประมาณ ๒๐.๕๕ ตารางกิโลเมตร ในส่วนของสภาพดินมีอยู่ ๓ ชุดหน่วยดิน ชุดที่ ๑ ชุดดินวัฒนา (Wa) ชุดดินที่ ๑๘ ชุดดินโคกสำโรง (Ksr) ชุดดินที่ ๓๓ ชุดดินตะพานหิน (Tph) พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะสมกับการปลูกพืชไร่ ข้าว และไม้ผล ตามลำดับ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาด พื้นที่ที่มีความลาดเท ลักษณะภูมิอากาศ จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบร้อนชื้นสลับแล้ง ตามการจำแนกภูมิอากาศตามแบบของ KOPPEN (KOPPEN's classification) ในเขตนี้จะมีฤดูฝนและฤดูแล้งแตกต่างกันอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมี ฝายเก็บน้ำ ๑ แห่ง คือ ฝายบ้านอ่างทอง ในส่วนของการคมนาคมมีถนนลาดยาง คอนกรีตเสริมเหล็ก และถนนลูกรัง เข้าถึงทุกหมู่บ้าน สภาพการเพาะปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก (๗,๗๖๗ ไร่) ปลูกพืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน (๙๘๔ ไร่) มันสำปะหลัง (๒๒๕ ไร่) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (๓๕ ไร่) และมีการเพาะปลูกพืชที่หลากหลาย เช่น การทำสวนไม้ผล การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในปัจจุบันการเพาะปลูกพืชของเกษตรกรตำบลทุ่งท่าช้าง มีลักษณะการผลิตเพื่อการค้าเป็นหลัก มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

ปี ๒๕๖๑ เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร แรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตรน้อยลง ส่งผลให้อายุเฉลี่ยของแรงงานภาคการเกษตรสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตลดลง การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากขาดแคลนทุนทรัพย์ที่มีพื้นที่ปลูกข้าวอยู่บริเวณหมู่ที่ ๑ - ๕ ตำบลทุ่งท่าช้าง เกษตรกรจึงรวมตัวกันเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี และสำนักงานเกษตรอำเภอสระโบสถ์ เป็นผู้ให้คำแนะนำการเข้าร่วมโครงการดังกล่าวจากระบบส่งเสริมการเกษตร (MRCF) ได้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งพื้นที่ คน และสินค้า รวมถึงการส่งเสริมการเกษตรตามรูปแบบแปลงใหญ่ โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทุ่งท่าช้าง”

๒. สถานการณ์

ซึ่งในปัจจุบันปี ๒๕๖๔ มีสมาชิกจำนวน ๗๓ ราย พื้นที่จำนวน ๑,๐๘๘ ไร่ ทั้งนี้ กลุ่มได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนชื่อว่า “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่ ต.ทุ่งท่าช้าง” รหัสทะเบียน ๑-๑๖-๐๘-๐๓/๑-๐๐๑๙ ที่อยู่ ๙๐/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งท่าช้าง อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี และในปี ๒๕๖๓/๖๔ กลุ่มแปลงใหญ่ได้เข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด จดทะเบียนนิติบุคคลในชื่อว่า “ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ บ้านทุ่งท่าช้าง” มีเป้าหมายในการผลิตข้าวแปลงใหญ่มีคุณภาพ โดยการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ยกย่องบรรดาข้าว รวมถึงคุณภาพชีวิตความมั่นคง ในอาชีพของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน

ทีมผู้จัดการนาแปลงใหญ่บ้านทุ่งท่าช้าง มี ๓ คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่และเกษตรกร

๑. นางสาวพัชรี อินลอย เกษตรอำเภอสระโบสถ์ ผู้จัดการแปลงใหญ่

๒. นายจุน อินทร์วิสัย ประธานกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่
 ๓. นางสาวอริศรา พันยะฤทธิ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ ที่ปรึกษากลุ่ม

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

เป้าหมายในการรวมกันผลิตข้าวของกลุ่ม โดยมีการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพ และการเพิ่มช่องทางการตลาด ดังนี้

๑. ลดต้นทุนการผลิต กลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิตข้าวได้ ๗๐๐ บาทต่อไร่ จากเดิมการผลิตข้าวของเกษตรกรมีต้นทุนอยู่ที่ ๓,๖๘๐ บาทต่อไร่ (ผลิตข้าว ๑ ครั้งต่อปี) เมื่อรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ กลุ่มวางเป้าหมายในการผลิตข้าวไว้ คือ การผลิตข้าวปลอดภัยทั้งหมด ซึ่งกลุ่มมีวิธีการลดต้นทุน ดังต่อไปนี้

๑.๑ ด้านปัจจัยการผลิต

- ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์จากหน่วยงานราชการและมีการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เอง
- ไม่ใช้สารเคมี หันมาใช้สารชีวภัณฑ์แทน เช่น เชื้อราบิวเวอร์เรีย เชื้อราไตรโคเดอร์มา
- ลดอัตราเมล็ดพันธุ์ข้าว จาก ๒๐ กก./ไร่ เป็น ๑๐ กก./ไร่ โดยใช้เครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์สามารถ

ลดต้นทุนได้ ๒๘๐ บาท/ไร่

๑.๒ ด้านแรงงาน

- ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ทดแทนการใช้แรงงานคน

๒. การเพิ่มผลผลิต กลุ่มสามารถเพิ่มผลผลิตข้าวได้ ๗๖ กิโลกรัมต่อไร่ จากเดิมเกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ย ๔๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ กลุ่มสามารถเพิ่มผลผลิตให้ได้ ๕๓๖ กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีวิธีการ ดังต่อไปนี้

- ใช้น้ำหมักชีวภาพสูตรต่างๆ เช่น น้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย น้ำหมักจุลินทรีย์นม เป็นต้น
- ไม่เผาตอซังข้าวให้ใช้การไถกลบตอซังแทน
 - การเตรียมดินโดยการปรับดินให้มีระดับเดียวกัน
 - การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมปุ๋ยเคมี ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน
 - การใช้สารที่ผลิตได้เองทั้งฮอร์โมน สารป้องกันกำจัดโรค แมลง

๓. การบริหารจัดการ เมื่อเข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด และวางแผนการดำเนินการในการเป็นเกษตรแปลงใหญ่ แผนการบริหารจัดการเครื่องจักรกล ดังต่อไปนี้

๓.๑ ประธานกลุ่ม

- วางนโยบายและแผนการดำเนินงานของกลุ่ม
- ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกของกลุ่มปฏิบัติตามนโยบาย แนวทาง หรือแผนปฏิบัติงานของกลุ่มตามข้อกำหนดของกลุ่ม หรือข้อกำหนดอื่น ๆ

- ควบคุมการดำเนินงานของสมาชิกให้การผลิตเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

๓.๒ รองประธานกลุ่ม

- ควบคุมการดำเนินงานของสมาชิกให้การผลิตเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
- ปฏิบัติงานแทนประธานกลุ่มในกรณีที่ได้รับมอบหมาย หรือในกรณีที่ประธานกลุ่มไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

- ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกปฏิบัติตามนโยบาย แนวทาง หรือแผนปฏิบัติตามข้อกำหนดของกลุ่มหรือข้อกำหนดอื่นๆ

๓.๓ เภรัญญิก

- ดูแลและจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย

- ควบคุม จัดเก็บและรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงิน

๓.๔ เลขานุการ

- สรุปรายงานผลการดำเนินงานและผลการประชุมให้ประธานกลุ่มทราบ
- ดำเนินงานในการจัดทำและเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประชุม

๓.๕ ประชาสัมพันธ์

- ติดต่อประสานงานและออกข่าวสารหรือเรื่องราวต่างๆ ซึ่งที่ประชุมได้ลงมติไว้แล้วให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและดำเนินการ

- ต้อนรับหน่วยงานราชการหรือองค์กรภายนอกที่มาติดต่อกับกลุ่ม

รายละเอียดการบริหารจัดการเครื่องจักรกลตามภาคผนวก ก

๔. การพัฒนาคุณภาพ ทางกลุ่มมีการพัฒนาคุณภาพ โดยได้รับการรับรองแปลงคุณภาพ GAP จำนวน ๑๑ ราย และได้รับรองแปลงคุณภาพเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๑๑ ราย

๕. การเพิ่มช่องทางการตลาด เมื่อมีการรวมเป็นแปลงใหญ่จึงได้มีการประชุมวางแผนการผลิตก่อนการปลูก เพื่อกำหนดเป้าหมายผลผลิตและช่องทางการตลาด เป้าหมายสำคัญคือ การผลิตข้าวปลอดภัย มีการรวมผลผลิตจำหน่าย และแปรรูปผลผลิต ดังต่อไปนี้

๕.๑ จำหน่ายให้แก่สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. (สกต.)

๕.๒ แปรรูปเป็นข้าวสารโดยโรงสีชุมชนจำหน่ายในชุมชน และบริเวณใกล้เคียง

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่ ในส่วนภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอสระโบสถ์ ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จัดประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี เจ้าหน้าที่จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวลพบุรี เจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดลพบุรี เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลพบุรี เจ้าหน้าที่จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดลพบุรี และกรรมการแปลงใหญ่ข้าวบ้านทุ่งท่าช้าง เพื่อวางแผนทางการดำเนินกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานในแปลงใหญ่ รวมทั้งมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานแปลงใหญ่ ๔ เรื่อง คือ

๑. วิเคราะห์และประเมินศักยภาพ

๒. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๓. ถ่ายทอดความรู้ในการลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ และการตลาด

๔. สรุบทบทเรียน ประเมินผล และร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนา

- สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรีร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอสระโบสถ์ สนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยงในการขับเคลื่อนแปลงใหญ่

- ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวลพบุรี ให้ความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิต พร้อมให้ยืมเครื่องจักรอุปกรณ์ในการผลิต

- สถานีพัฒนาที่ดิน ให้ความรู้ในการทำน้ำหมักชีวภาพ และการปรับปรุงบำรุงดิน

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ให้ความรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพ

- หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ให้ความรู้แก่สมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อสร้างอาชีพที่เป็นทางเลือกแก่เกษตรกร

ประกอบด้วย ประมง ปศุสัตว์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) พัฒนาชุมชน

- หน่วยงานที่ให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่ม คือ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลพบุรี สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลพบุรี สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลพบุรี

เทคนิคการบูรณาการการทำงาน

การใช้ปัญหาความเสี่ยงด้านราคาและตลาดที่ไม่แน่นอน ของเกษตรกรเป็นจุดเริ่มต้นในการบูรณาการงานของหน่วยงานต่างๆ เข้ามาแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกแปลงใหญ่ โดยใช้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการกับโครงการอื่นๆ เช่น โครงการศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน โครงการศูนย์จัดการศัตรูพืช เป็นต้น

กลไกการขับเคลื่อน

กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวมีแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรข้าว (ศพก.) ศพก. มีประธานศูนย์ คือ นายจุน อินทร์วิลัย เป็นวิทยากรประจำศพก. ให้ความรู้แก่สมาชิก โดย ศพก. เป็นศูนย์รวมของหน่วยงานภาครัฐ ให้ความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ภายใน ศพก. และแปลงใหญ่ โดย ศพก. แห่งนี้ เกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เข้าร่วมประชุมหารือ พร้อมทั้งเรียนรู้การผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สมาชิกได้พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้นำความรู้ และปัจจัยการผลิตมาให้แก่สมาชิก สมาชิกแปลงใหญ่เองเป็นแหล่งความรู้ที่นำมาแลกเปลี่ยนกัน เช่น การผลิตฮอร์โมนไข่ การผลิตปุ๋ยหมัก การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย การลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น

๕. การสนับสนุน

กลุ่มแปลงใหญ่มีเป้าหมายที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวในระยะยาวให้กับชาวนาในพื้นที่ตำบลทุ่งท่าช้างและใกล้เคียง เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีความมั่นคงในอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยได้ดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิตข้าว เน้นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าว ใช้วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิต การบริหารจัดการผลผลิตและการตลาดไปพร้อมกัน รวมถึงสนับสนุนการวางแผนการผลิตและปัจจัยที่จำเป็น ส่งเสริมให้ชุมชนบริหารจัดการกันเอง โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษา เพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตข้าว เป็นไปได้ด้วยดี จึงได้ดำเนินการระดมทุนจากสมาชิก เพื่อเป็นเงินทุนในการจัดหาปัจจัยการผลิต สนับสนุนให้แก่สมาชิก รวมทั้งเป็นทุนในการบริหารจัดการการดำเนินงานต่าง ๆ โดยคณะกรรมการกลุ่มจะนำเงินทุนดังกล่าว ฝากเข้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สาขาสระโบสถ์ เป็นจำนวน ๑๔,๑๐๐ บาท

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

เป้าหมาย ๕ ด้าน ของการผลิตข้าวของกลุ่ม เมื่อดำเนินการตามกิจกรรมต่างๆ ทำให้บรรลุตามเป้าหมายดังนี้

๑. การลดต้นทุนการผลิต กลุ่มสามารถลดต้นทุนในการผลิตข้าวลงได้จากเดิม ๗๐๐ บาทต่อไร่ โดยลดต้นทุนจากค่าปัจจัยการผลิต เช่น ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นต้น และค่าจ้างแรงงานปรับเปลี่ยนไปใช้เครื่องจักรกลเกษตรแทน

๒. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ด้วยกระบวนการผลิตแบบปลอดภัย กลุ่มสามารถเพิ่มผลผลิตเฉลี่ย ๗๖ กิโลกรัมต่อไร่ โดยการไถกลบตอซัง ใช้น้ำหมักชีวภาพ

๓. การบริหารจัดการ มีการวางแผนการใช้เครื่องจักรกลภายในกลุ่มโดยจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแล เพื่อให้เกิดเงินทุนกลุ่ม

๔. การพัฒนาคุณภาพ ข้าวของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เป็นที่ต้องการของตลาดในพื้นที่ เนื่องจากผู้บริโภคมีความมั่นใจในสินค้าที่ปลอดภัย

๕. การเพิ่มช่องทางการตลาด มีการจำหน่ายให้แก่สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. (สกต.) อีกทั้งแปรรูปเป็นข้าวสารโดยโรงสีชุมชนจำหน่ายในชุมชน และบริเวณใกล้เคียง

๗. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ (Key Success Factors)

“รวมกันผลิต รักษาคุณภาพ ตลาดนำทาง”

ทีมผู้จัดการแปลง ได้บริหารจัดการสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยร่วมกันคิดกับเกษตรกรในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร และกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเป็นผู้จัดการแปลง และเป็นพี่เลี้ยงให้เกษตรกรในการบริหารจัดการแปลงใหญ่

ศพก. ศคปช. และ ศจช. เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวแก่สมาชิกแปลงใหญ่ โดยสมาชิกจะเข้าไปเรียนรู้ในเรื่องการตรวจวิเคราะห์ดิน การจัดการศัตรูพืช สารชีวภัณฑ์ และเป็นสถานที่ทำให้สมาชิกได้มาพบปะกันมากขึ้น เกษตรกรมีการตื่นตัว พุดคุยกันมากขึ้น เนื่องจากมีกิจกรรมที่ร่วมกันทำมากขึ้น เช่น การจัดอบรม การรวมกันทำน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น

เกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รักษาคุณภาพมาตรฐานของกลุ่ม

๘. ปัญหา อุปสรรค

เนื่องจากในปัจจุบันเป็นช่วงของสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของแปลงใหญ่ มีการชะลอตัวเป็นไปด้วยความล่าช้า เพราะเกษตรกรต้องปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ โนนสัง ตำบลโนนสัง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑. ความเป็นมา

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ ตำบลโนนสัง ตั้งอยู่เลขที่ ๖๖/๒ หมู่ ๑๓ ต.โนนสัง อ.กันทรารมย์ จ.ศรีสะเกษ
เกษตรกรบ้านหนองบัวไชยวาน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา รวมกลุ่มครั้งแรกจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน รหัสทะเบียน : ๗-๓๓-๐๓-๐๒/๑-๐๐๑๓ ชื่อ กลุ่มผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๙ จำนวน ๓๐ ราย เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์และผลิตข้าวหอมมะลิ ต่อมาปี ๒๕๖๑ ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่(ข้าว) ของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมี นายบุญศรี ประสาร เป็นประธานกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ โนนสัง ตำบลโนนสัง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ๒๕๖๑ ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน ๕๓ ราย มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นนาข้าว ๗๒๐ ไร่ มีเป้าหมายจะผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ซึ่งเน้นการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ผลิตพันธุ์ข้าวอินทรีย์คุณภาพ และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด ทั้งตลาดชุมชน ตลาดกลาง ตลาดโมเดิร์นเทรด รวมถึงขยายไปยังตลาดต่างประเทศ และได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยใช้ชื่อว่า วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ โนนสัง ตำบลโนนสัง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สมาชิกในกลุ่มได้ระดมหุ้น ๆ ละ ๑๐๐ บาท คนละไม่เกิน ๕๐๐ บาท เพื่อดำเนินงานพัฒนาต่อไป

ที่ตั้งกลุ่มมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ จรดกับบ้านหนองไธ้ **ทิศตะวันออก** จรดกับบ้านหนองหวาย **ทิศใต้** จรดกับบ้านบักขี้ยาง **ทิศตะวันตก** จรดกับบ้านโนนสัง

๒. สถานการณ์

การดำเนินงานในปัจจุบัน

ในปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ ตำบลโนนสัง ตั้งอยู่เลขที่ ๖๖/๒ หมู่ ๑๓ ต.โนนสัง อ.กันทรารมย์ จ.ศรีสะเกษ มีสมาชิก จำนวน ๕๓ คน พื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๗๒๐ ไร่ จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสมาชิกผ่านการอบรมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมย่อย ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำนวน ๕๓ คน และอยู่ในระหว่างการตรวจประเมินแปลงจำนวน ๕๓ ราย พื้นที่ปลูกข้าวแบ่งพื้นที่ออกตามความเหมาะสมในการเพาะปลูกข้าวเป็น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ในการเพาะปลูกปานกลาง (S๒) คิดเป็นร้อยละ ๘๘ ของพื้นที่ทั้งหมด ต้นทุนในการผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ ๒,๗๐๐ บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๒๖๒.๘ กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวที่ปลูกในพื้นที่มี ๒ สายพันธุ์ ดังนี้ ข้าวพันธุ์ กข ๖ และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕

การจัดการกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรมีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การจัดการกับสมาชิกที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยมีการบริหารจัดการสมาชิกกลุ่มเก่าและขยายการรับสมัครสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น ทำให้มีกำลังการผลิตมากขึ้น และกลุ่มมีความเข้มแข็งและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

ตาราง แสดงจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการและปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อฤดูปลูก ดังนี้

ฤดูการผลิต	จำนวนสมาชิก (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
๒๕๕๙	๓๐	๕๔๐	๑๒๐	๒๕๐ - ๓๐๐
๒๕๖๐	๓๐	๕๔๐	๑๐๘	๑๘๐ - ๒๐๐
๒๕๖๑	๕๓	๗๒๐	๑๗๕	๒๕๐ - ๓๐๐
๒๕๖๒	๕๓	๗๒๐	๒๐๔	๒๕๐ - ๓๐๐
๒๕๖๓	๕๓	๗๒๐	๒๑๖	๓๐๐ - ๓๕๐

๒๕๖๔	๕๓	๗๒๐	๒๖๒.๘	๓๕๐ - ๔๐๐

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ ตำบลโนนสัง ได้ดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีและตรงกับความต้องการของชุมชนมาตั้งแต่ ปี ๒๕๕๙ จึงได้เล็งเห็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นหลายๆ ด้าน เช่น ค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น สมาชิกบางรายผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่ได้คุณภาพ ขาดแหล่งเงินทุนปัจจัยการผลิต และองค์ความรู้ต่างๆ ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการกระจายพันธุ์และการตลาด กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ ตำบลโนนสัง จึงได้มีแนวความคิดริเริ่ม “การลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าผลผลิต สร้างกลุ่ม ให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน”

ตาราง แสดงสรุปปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขหรือแนวทางพัฒนากลุ่ม

ที่	ปัญหาอุปสรรค	แนวทางแก้ไขหรือแนวทางพัฒนากลุ่ม
๑	ค่าจ้างแรงงานสูง	การใช้รถปัดดำ และรถเกี่ยวขนาดแทนแรงงานคน
๒	สภาวะภัยแล้ง	การใช้เครื่องหยอดข้าวแทนการปักดำ
๓	ผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่ได้คุณภาพ	การตั้งคณะกรรมการฝ่ายควบคุมแปลงขยายพันธุ์และฝ่ายตรวจสอบภายใน
๔	ต้นทุนการผลิตสูง	ลดการใช้สารเคมีปรับเปลี่ยนมาใช้อินทรีย์และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
๕	ขาดเงินทุน	จดวิสาหกิจชุมชนเพื่อขอสินเชื่อจาก ธกส.
๖	ขาดองค์ความรู้และปัจจัยการผลิต	ฝึกอบรมตามโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมย่อยส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์
๗	ความยั่งยืนของกลุ่ม	สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิก

นอกจากนี้ยังมีการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการประชาสัมพันธ์กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มสามารถเป็นต้นแบบการปลูกข้าวอินทรีย์ในชุมชนได้
๒. สามารถผลิตข้าวพันธุ์ดีไว้ใช้ในชุมชนอย่างพอเพียง
๓. สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้กับผู้ที่สนใจในการผลิตข้าว
๔. ขอใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)

ด้านการผลิต

สมาชิกได้รวมกลุ่มกันเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ดีในระบบการปลูกแบบอินทรีย์และกระจายเมล็ดพันธุ์ตามความต้องการของชุมชน รวมทั้งเป็นลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตข้าวให้สูงขึ้นโดยการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรใช้ให้เหมาะสม เช่น การปลูกข้าวด้วยวิธีการใช้เครื่องหยอดข้าวแห้ง การใช้รถเกี่ยวขนาดข้าวแทนแรงงานคน การปรับเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ รวมไปถึงการจัดหาแหล่งเงินทุนและปัจจัยการผลิต เป็นต้น

การเปลี่ยนวิธีการปลูกข้าวด้วยการหยอดข้าวแห้งใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตรา ๕ - ๘ กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และข้าววัชพืช ข้าวเรื้อ การใช้เครื่องกำจัดวัชพืชในร่องน่ายต่อการตรวจตัดพันธุ์ปน นอกจากนี้ต้นข้าวจากการปักดำและการหยอดข้าวแห้งจะมีลักษณะเป็นแถวมีช่องระหว่างกอ สามารถระบายอากาศและความชื้นได้ดี ไม่ช้ก นำให้เกิดการระบาดของโรคแมลง จึงไม่สิ้นเปลืองสารป้องกันกำจัดโรคแมลง ทำให้ข้าวแตกกอได้ดีสม่ำเสมอ ได้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

ตาราง เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไร่ โดยใช้แรงงานคนปักดำและเครื่องหยอดข้าวแบบแห้งของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ ปี พ.ศ.๒๕๖๓

ต้นทุนการปักดำ	ต้นทุนการใช้เครื่องหยอดข้าว
ไถตะ ๒๐๐ บาท/ไร่	ไถตะ ๒๐๐ บาท/ไร่
ไถแปร ๒๐๐ บาท/ไร่	ไถป่นดิน ๓๐๐ บาท/ไร่
ไถคราด + ตกกล้า ๓๐๐ บาท/ไร่	ค่าแรงในการหยอด (จ้างรถหยอด) ๒๐๐ บาท/ไร่
จ้างถอนกล้า ๓ บาท/๕๐ มัด /ไร่ = ๑๕๐ บาท	เมล็ดพันธุ์ ๘ กก./ไร่ = ๒๐๐ บาท
ค่าจ้างแรงงานปักดำ ๓ คน /ไร่ = ๙๐๐ บาท	
เมล็ดพันธุ์ ๑๐ กก/ไร่ = ๒๕๐ บาท	
รวมต้นทุนในการปักดำ ๒๐๐๐ บาท	รวมต้นทุนในการใช้เครื่องหยอด ๙๐๐ บาท

การลดใช้ปุ๋ยเคมี ปรับเปลี่ยนมาใช้อินทรีย์ และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งกลุ่มมีการรณรงค์เฝ้าติดตามเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน วัตถุประสงค์ของสมาชิกที่มีอยู่ในท้องถิ่นมารวมกันทำปุ๋ยหมักรองพื้นก่อนปลูกข้าวและทำน้ำหมักชีวภาพใช้ในระยะเวลาแตกกอและตั้งท้องเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวให้สูงขึ้น

ตาราง เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไร่ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์กับปุ๋ยเคมีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกข้าวปลอดภัยบ้านหนองหิน ปี พ.ศ. ๒๕๖๓

การใช้ปุ๋ยเคมี		การใช้ปุ๋ยอินทรีย์		ลดต้นทุน (บาท / ไร่)
การใส่ปุ๋ย	ราคา (บาท / ไร่)	การใส่ปุ๋ย	ราคา (บาท / ไร่)	
ช่วงแตกกอ (๑๖-๒๐-๐)	๔๐๐	เตรียมดิน (ปุ๋ยหมัก พด. ๑) ใช้วัสดุจากท้องถิ่น(ขี้วัว ฟางข้าว)	๑๐๐	๓๐๐
ช่วงตั้งท้อง (๑๖-๑๖-๔,๔๖-๐-๐)	๔๓๕	ช่วงแตกกอ (น้ำหมักชีวภาพพด. ๒) ช่วงตั้งท้อง(ปุ๋ยอินทรีย์)	๑๐๐ ๒๒๐	๓๒๐
รวม	๘๓๕		๔๒๐	๔๑๕

- การใช้รถเกี่ยวขนาดพร้อมเครื่องลากจูงการใช้รถเกี่ยวขนาดเพื่อช่วยลดต้นทุนค่าจ้างแรงงานและลดระยะเวลาในการเกี่ยว สามารถวางแผนเกี่ยวข้าวของสมาชิกกลุ่มให้ตรงกับระยะเวลาการเกี่ยวเกี่ยว ที่เหมาะสมได้

ตาราง เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไร่ โดยใช้รถเกี่ยวขนาดกับแรงงานคนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกข้าวปลอดภัยบ้านหนองหิน ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

การเกี่ยวเกี่ยว	การใช้คนเกี่ยว (บาท / ไร่)	การใช้รถเกี่ยว (บาท / ไร่)	ลดต้นทุน (บาท / ไร่)
การจ้างเหมาเกี่ยวข้าว ๑ ไร่	๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐	๖๐๐	๔๐๐ - ๙๐๐

- การควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกข้าวปลอดภัยบ้านหนองหิน ได้จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมแปลงขยายพันธุ์ข้าว เพื่อควบคุมและตรวจสอบการตรวจตัดพันธุ์ปนของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานแปลงขยายพันธุ์ของกรมการข้าว หลังจากเก็บเกี่ยว นวด ตาก และบรรจุกระสอบแล้วได้สุ่มตัวอย่างและส่งให้ศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่นตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบสุ่มตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกแต่ละรายซ้ำอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ เมื่อนำไปปลูกจะได้ต้นข้าวที่มีความแข็งแรงและมีความสม่ำเสมอสามารถเพิ่มผลผลิตได้
- ได้ทำข้อตกลงการรับซื้อข้าว (MOU) กับโรงสีรับซื้อข้าวในพื้นที่

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต มีเป้าหมายในการลดต้นทุนในการทำนาจาก ๓,๔๐๐ บาทต่อไร่ เหลือ ๒,๗๐๐ บาทต่อไร่ โดยการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินที่ผลิตใช้เองเพื่อเป็นการลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร เช่น รถเกี่ยวนวดข้าว ลอตอตราการใช้เมล็ดพันธุ์ โดยการใช้เครื่องหยอดข้าวแห่งแทนการหว่าน และมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง

๓.๒ การเพิ่มผลผลิต ผลผลิตข้าวเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ มีเป้าหมายเพิ่มผลผลิตเป็น ๓๖๕ กิโลกรัมต่อไร่ โดยการใช้เมล็ดพันธุ์ดี จากเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวกลุ่ม การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด เช่น การปลูกพืชถั่ว ถั่วพรี การกำจัดวัชพืช ตัดหญ้าค่านา เพื่อเป็นการลดแมลงศัตรูข้าว การใช้สารชีวภัณฑ์ การผลิตและใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา และจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง

๓.๓ การเพิ่มมูลค่าการผลิต โดยสมาชิกทุกรายต้องผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพ อัตราร้อยละของการออกร้อยละ ๙๕ การผลิตเมล็ดพันธุ์ นอกจากจะเป็นการลดต้นทุนในการผลิตแล้ว ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าข้าวจาก ข้าว กิโลกรัมละ ๑๐ - ๑๒ บาท เมื่อจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์จะได้ราคาไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ ๒๐ บาท และการแปรรูป มีการนำข้าวมาแปรรูปเป็นข้าวสาร และข้าวกล้อง

๓.๔ การตลาด มีการเชื่อมโยงการตลาดกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวศรีสะเกษ และกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อรวบรวมผลผลิตจำหน่าย และแปรรูป

๓.๕ การบริหารจัดการ มีการวางแผนบริหารจัดการการผลิต การรวบรวมผลผลิต และปัจจัยในการผลิต

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ ตำบลโนนสัง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีการบริหารจัดการกลุ่ม โดยนายบุญศรี ประสาร ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ และมีโครงสร้างกลุ่ม ดังนี้

๑. นายบุญศรี ประสาร	ประธานกลุ่มแปลงใหญ่
๒. นายพรมมา ประสาร	รองประธานกลุ่ม
๓. นายสมศรี ศรีใส	เหรัญญิก
๔. นายพรชัย ศรีใส	ผู้ช่วยเหรัญญิก
๕. นายบัวลี ธรรมแก้ว	เลขานุการ
๖. นายสมศรี พงษ์พันธ์	ผู้ช่วยเลขานุการ
๗. นายสีอาน เพชรผา	ประชาสัมพันธ์
๘. นางวราภรณ์ เชื้อเคน	ปฏิคม
๙. นายวีรัตน์ มะลัย	ฝ่ายการตลาด

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

๑. เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการผลิตข้าวในชุมชน รวมทั้งพัฒนาส่งเสริมชาวนาให้มีความสามารถในการผลิต การจัดการผลผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้อย่างพอเพียงและต่อเนื่อง เพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้

๒. เป็นศูนย์กลางการผลิตและกระจายพันธุ์ดี การพยากรณ์เตือนภัยการระบาดของศัตรูข้าว การถ่ายทอด เทคโนโลยีการผลิตข้าว และบริการข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ ให้เกษตรกรในชุมชน รวมทั้งการบริการเครื่องจักรกล การเกษตรให้แก่สมาชิก ตลอดจนการจัดสวัสดิการและการสร้างกิจกรรมเสริม เพื่อเพิ่มรายได้หรือลดรายจ่ายให้กับสมาชิก

๓. อนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีเกี่ยวกับชาวนา เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน รวมทั้งการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและรักษาระบบนิเวศในนาข้าว

๔. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

๕. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปลูกข้าวอินทรีย์แบบครบวงจรรวมถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์

จุดมุ่งหมายของกลุ่ม

๑. เพื่อพัฒนาคุณภาพข้าวหอมมะลิอินทรีย์

๒. เพื่อช่องทางการแข่งขันทางการตลาด

๓. เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มมูลค่าของผลผลิต

๔. เพื่อปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์

การบริหารจัดการกลุ่ม

- มีคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารกลุ่มแปลงใหญ่ คณะกรรมการฝ่ายเมล็ดพันธุ์ และคณะกรรมการดูแลเครื่องจักรกล ซึ่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

- จัดทำโครงสร้างการบริหารงาน กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ โนนสัง เพื่อสร้างกลไกควบคุม การปฏิบัติและการควบคุมคุณภาพผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิก

- มีคณะกรรมการในการตรวจสอบแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ของสมาชิก

- กำหนดบทบาทและหน้าที่คณะกรรมการอย่างชัดเจน

- จัดทำระเบียบข้อบังคับศูนย์ข้าวชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ โนนสัง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่

- มีการประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องและกำหนดให้มีการประชุมใหญ่สามัญสมาชิก ปีละ ๑ ครั้ง ภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

๕. การสนับสนุน

หน่วยงานที่เข้ามาให้การสนับสนุน

๑. กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนรถพาร์ทแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์ฟางต่าง ๆ เครื่องหยอดข้าว ๘ แถว พร้อมลูกกลิ้ง รถเกี่ยวนาข้าว เทลเลอร์ลากสำหรับรถเกี่ยวนาข้าว เครื่องพ่นอเนกประสงค์ เครื่องคัดและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าว เครื่องสีข้าวกล้อง/ข้าวสาร และตรวจสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าว และดำเนินการ ถ่ายทอดความรู้ ในด้านการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตและการเพิ่มคุณภาพการผลิต ตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

๒. สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการถ่ายทอดความรู้เรื่องดินและปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. การลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๔๐๐ บาทต่อไร่ เป็น ๒,๗๐๐ บาทต่อไร่ โดยลดการใช้สารเคมี ลดการอัตรการใช้เมล็ดพันธุ์ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ลดค่าจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยว และมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้เอง

๒. การเพิ่มผลผลิต จาก ๒๑๖ กิโลกรัมต่อไร่ เป็น ๒๖๒.๘ กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ มีการไถกลบตอซัง และปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ใช้สารชีวภัณฑ์ในนาข้าว เช่น จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ไตรโคเดอร์มา บีวเวอร์เรีย เพื่อช่วยเร่งการเจริญเติบโต กำจัดโรคแมลงศัตรูในนาข้าว และมี ตรวจจับเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นแหล่ง ที่อยู่อาศัยของแมลงและเชื้อโรค

๓. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ผลิตตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)

๔. การตลาด มีการเชื่อมโยงตลาดของกลุ่มสมาชิกนาแปลงใหญ่กับผู้ค้า (ทำMOU) สร้างภาคีเครือข่ายระดับอำเภอ

๕. การบริหารจัดการการผลิตให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานและปริมาณผลผลิตที่มีปริมาณที่เหมาะสม มีการเชื่อมโยงตลาดสร้างภาคีเครือข่าย

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ

การร่วมกิจกรรมนาแปลงใหญ่ทำให้ผู้ร่วมโครงการมีความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ การวางแผนการผลิต ไม่ต้องใช้สารเคมี รู้จักใช้สารชีวภัณฑ์ ใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และต้องหมั่นสำรวจแปลง ต้นทุนการผลิตจะลดลง ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ และปลอดภัยทั้งเกษตรกรและผู้บริโภค สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคหันมาสนใจในเรื่องสุขภาพมากขึ้น

ด้านสังคม

เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน เกิดโอกาสในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น สร้างภาคีเครือข่ายมากขึ้น

ด้านสิ่งแวดล้อม

ลดการใช้สารเคมี สมาชิกกลุ่มทุกคนจะปลูกปอเทือง ถั่วพริ้ว หลังการเก็บเกี่ยวข้าวเพื่อทำปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน ทำให้ลดการตกค้างในดิน น้ำ อากาศ ส่งผลให้เกิดมลพิษน้อยลง นอกจากนี้ยังเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม ทำให้ทรัพยากรเกิดการฟื้นฟูตัวเอง โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยหลัก และเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการผลิต

มีการใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าเพิ่มจากฟางข้าว โดยส่งผลให้มีการลดการเผาฟางและตอซัง ทั้งนี้ ได้นำอัดฟางก้อนไปใช้เลี้ยงสัตว์และจำหน่ายเป็นการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกและกลุ่ม โดยกลุ่มมีเครื่องอัดฟางเป็นของตนเอง

กิจกรรมสิ่งแวดล้อม

ร่วมรณรงค์โครงการงดเผาฟาง ไถกลบตอซัง

โครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ผลิตปุ๋ยหมักใช้เอง

การใช้ชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและใช้ชีววิธี

ความยั่งยืนของแปลงใหญ่

เกษตรต้นแบบของกลุ่มสามารถถ่ายทอดความรู้ จากรุ่นสู่รุ่นได้องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ไม่สูญหาย และมีการประชุมเป็นประจำเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และมีโครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจน ทำให้การขับเคลื่อนภายในกลุ่มดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีกฎระเบียบข้อบังคับ กฎ กติกาของกลุ่มที่แท้จริง มีการระดมทุนของ

กลุ่ม มีคุณธรรมในการดำเนินงาน มีการพัฒนาองค์ความรู้ให้กลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เช่น เข้าร่วมฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เป็นต้น

๘. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

๑ เกษตรกรสมาชิก มีความเชื่อมั่นและมีศรัทธาต่อตนเอง มีความสามัคคี ขยัน อดทน รู้จักการเรียนรู้อยู่เสมอ มีการทำบัญชีครัวเรือน การวางแผนการผลิตเพื่อจะได้ทราบต้นทุนในการผลิตที่แท้จริง และเพื่อหาวิธีลดต้นทุนการผลิต

๒ ผู้นำกลุ่ม เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้นแบบได้และมีความรู้ความสามารถ มีความโปร่งใส มีความเสียสละ มีความคิด ก้าวหน้า และรู้จักถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกในกลุ่ม มีการพบปะพูดคุย ประชุมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

๓ กลุ่มได้รับการสนับสนุนเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีวัสดุ อุปกรณ์ที่ ทันสมัย ซึ่งจะทำให้ช่วยลดต้นทุนการผลิต เช่น เครื่องหยอดข้าว รถเกี่ยวนาข้าว เครื่องพ่นอเนกประสงค์ เครื่องคัดและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าว เครื่องสีข้าวกล้อง/ข้าวสาร เป็นต้น และมีการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ และประชาสัมพันธ์กลุ่ม

๔ สภาพพื้นที่สิ่งแวดลอม ต้องมีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะทรัพยากร และปริมาณน้ำที่เพียงพอเหมาะสม

๖ การได้รับการสนับสนุน การช่วยเหลือทั้งทางด้านความรู้ เทคโนโลยีที่สำคัญจากกรมส่งเสริมการเกษตร

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑ สภาพพื้นที่เพาะปลูกในบางพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ผลผลิตต่ำ

๒ เกษตรกรยังยึดติดกับกระบวนการผลิตแบบเดิมๆ ไม่กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง

๓ มีทุนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไม่เพียงพอ ขาดเทคโนโลยีใหม่ๆในการพัฒนากลุ่ม

๔ มีการทำการเกษตรหลายกิจกรรม จึงไม่มีเวลาเพียงพอในการผลิต และการสำรวจ ดูแลแปลงได้อย่างเต็มที่

๕ การดำเนินงานกิจกรรมแปลงใหญ่มีหลายหน่วยงาน บางครั้งยังขาดการบูรณาการของหน่วยงาน

๖ ขาดองค์ความรู้ในการนำไปใช้พัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์

แปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

๑. ความเป็นมาของแปลงใหญ่

แปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว เริ่มก่อตั้งจากการรวมตัวกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ ม.๑, ๒, ๓, และ ๖ ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอรพรมบุรี จำนวน ๓๓ ราย ที่ประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูงและราคาข้าวตกต่ำ รวมไปถึงปัญหาในด้านการผลิต ได้แก่ น้ำไม่เพียงพอ และการได้รับน้ำในพื้นที่ที่ยังไม่สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของพื้นที่ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนการบริหารจัดการด้านการตลาดที่ยังไม่เป็นรูปแบบที่ชัดเจน จึงได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อปรึกษาหารือกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีการปรับปรุงบำรุงดิน ใช้น้ำอย่างประหยัดและลดการใช้สารเคมี บริหารจัดการตั้งแต่การปลูก การเก็บเกี่ยว จนถึงการจัดจำหน่าย โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มนาแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบางน้ำเชี่ยว และจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุน เช่น ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชัยนาท มาให้ความรู้ด้านการผลิตข้าวพันธุ์ดีที่เหมาะสม (GAP) การปรับปรุงบำรุงดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินสิงห์บุรี รวมไปถึงหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตที่สอดคล้องกับพื้นที่

๒. สถานการณ์

๒.๑ ขอบเขตและที่ตั้ง

แปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว ตั้งอยู่ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พิกัดทางภูมิศาสตร์ x ๖๕๕๒๘๑ y ๑๖๓๓๘๕๑ เริ่มก่อตั้งโดยการรวมกลุ่มกันของสมาชิก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน ๗๐๗ ไร่ แปลงย่อย จำนวน ๑๑๖ แปลง เกษตรกรสมาชิก จำนวน ๓๓ ราย ชนิดพันธุ์ข้าว ปทุมธานี ๑ โดยมีนายณรงค์ฤทธิ์ สายนาคน เป็นประธานแปลงใหญ่ และเป็นผู้จัดการแปลง

อาณาเขตติดต่อ ดังนี้ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านแปง	อำเภอรพรมบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านหม้อ	อำเภอรพรมบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหัวสำโรง	อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลโรงช้าง	อำเภอรพรมบุรี

การจัดทำขอบเขตที่ตั้งรายแปลงที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ โดยยึดแนวทางและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนด คืออยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ละแวกเดียวกัน ง่ายต่อการบริหารจัดการน้ำ และดินมีความเหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมราชการที่รับผิดชอบ เช่น สำนักงานโครงการชลประทานจังหวัด และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามหาราช สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด และเกษตรกรผู้นำที่รอบรู้ในเรื่องพื้นที่ ร่วมกันกำหนดขอบเขตของโครงการ

๒.๒ ข้อมูลโครงสร้างของกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่ม

ปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่ตำบลบางน้ำเชี่ยว มีการบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีโครงสร้างการบริหารงานแบบผสมผสาน คือมีการบริหารงานโดยตรงจากประธานแปลงไปยังคณะกรรมการและคณะกรรมการไปยังสมาชิก และการบริหารงานแบบแนวราบ โดยมีการเชื่อมโยงโดยตรงกับคณะกรรมการ ในระดับเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว มีการติดตามการดำเนินงานโดยการจัดให้มีการประชุมประจำเดือน หากมีกิจกรรมหรือเรื่องเร่งด่วนก็มีการประสานงานประชุมทั้งในลักษณะกลุ่มย่อย (เฉพาะคณะกรรมการ) และกลุ่มใหญ่ (คณะกรรมการและสมาชิกทั้งหมด)

รายนามคณะกรรมการแปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว

๑. นายณรงค์ฤทธิ์	สายนาคน	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายอนันต์	บุญนาคน	รองประธานคณะกรรมการ
๓. นางสดใส	สมบุญน	คณะกรรมการ (ฝ่ายศูนย์ข้าวฯ)
๔. นายพรเทพ	คำสัตย์	คณะกรรมการ (ฝ่ายศูนย์ ศจช.)
๕. นายสมศักดิ์	จิ้นเจือ	คณะกรรมการ (ฝ่ายศูนย์ ศคปช.)
๖. นายกมล	แสงพงษ์	คณะกรรมการ (ฝ่ายศูนย์ จักรกลฯ)
๗. นางสดใส	สมบุญน	คณะกรรมการ (ฝ่ายตลาด)
๘. นางสุบิล	ตุ้มพ่วง	เลขานุการและคณะกรรมการ
๙. นางสดใส	สมบุญน	เหรัญญิก

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

๓.๑ การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา

คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน และทบทวนทุกปี

ประเด็น การพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา				กิจกรรม
	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓	ปี ๒๕๖๔	
๑. ลดต้นทุน การผลิต	ลดต้นทุนการ ผลิต ร้อยละ ๕	ลดต้นทุนการ ผลิต ร้อยละ ๕	ลดต้นทุนการ ผลิต ร้อยละ ๕	ลดต้นทุนการ ผลิต ร้อยละ ๕	- ได้รับถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้ ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน - ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์
๒. เพิ่มผลผลิต	ผลผลิต เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕	ผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕	ผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕	ผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕	- การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี - การปรับปรุงบำรุงดินโดยการใช้ พืชปุ๋ยสด - การเพิ่มคุณภาพผลผลิตโดยใช้น้ำ หมักหัวปลา (สารเร่ง พด.๒)
๓. การพัฒนา คุณภาพผลผลิต สู่มาตรฐาน	สมาชิกได้ รับรอง มาตรฐาน GAP ร้อยละ ๑๐	สมาชิกได้ รับรอง มาตรฐาน GAP ร้อยละ ๑๐	สมาชิกได้ รับรอง มาตรฐาน GAP ร้อยละ ๕๐	สมาชิกได้ รับรอง มาตรฐาน GAP ครบทุกราย	- ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ มาตรฐาน GAP แก่เกษตรกร สมาชิก ทุกราย -ขอรับรองมาตรฐาน จากกรมการ ข้าว
๔. การบริหาร จัดการกลุ่ม	สามารถ ร่วมกันจัดซื้อ จัดหาปัจจัย การผลิตให้ สมาชิก ร้อย ละ ๓๐	สามารถร่วมกัน จัดซื้อจัดหา ปัจจัยการผลิต ให้สมาชิก ร้อย ละ ๔๐ และ จัดตั้งเป็น วิสาหกิจชุมชน	สามารถร่วมกัน จัดซื้อจัดหา ปัจจัยการผลิต ให้สมาชิก ร้อย ละ ๖๐ และ จัดตั้งเป็น วิสาหกิจชุมชน	สามารถร่วมกัน จัดซื้อจัดหา ปัจจัยการผลิต ให้สมาชิก ร้อย ละ ๗๐ และ จัดตั้งเป็น วิสาหกิจชุมชน	๑. วางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน ก่อนฤดูการปลูก ๒. ร่วมกันจัดหาจัดซื้อปัจจัยการ ผลิต เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ
๕. การตลาด	สมาชิกมีแหล่ง จำหน่ายสินค้า	สมาชิกมีแหล่ง จำหน่ายสินค้าที่	สมาชิกมีแหล่ง จำหน่ายสินค้าที่	สมาชิกมีแหล่ง จำหน่ายสินค้าที่	๑. ร่วมกันขายผลผลิต ๒. ทำ MOU กับโรงสี (ราคา

	ที่ แ น น อ น ร้อยละ ๙๐	แน่นอน ร้อยละ ๙๐ และทำข้อตกลงซื้อขาย MOU กับผู้ประกอบการ	แน่นอน ร้อยละ ๑๐๐ และทำข้อตกลงซื้อขาย MOU กับผู้ประกอบการ	แน่นอน ร้อยละ ๑๐๐ และทำข้อตกลงซื้อขาย MOU กับผู้ประกอบการ และมีช่องทางจำหน่ายเพิ่มขึ้นมากกว่า ๒ ช่องทาง	เพิ่มขึ้น ๒๐๐ บาท/ตัน) ๓. เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า เช่น ขายตรง ขายส่ง ขายออนไลน์

๓.๒ แผนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

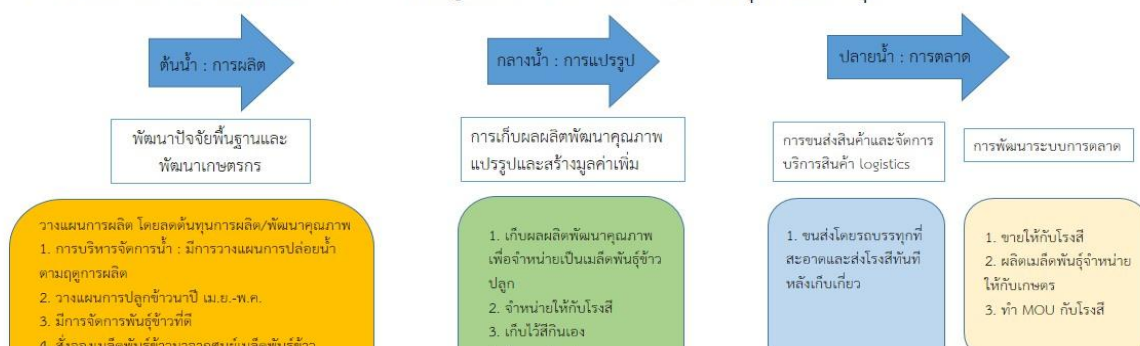
ในแต่ละปีก่อนเริ่มเข้าสู่ฤดูการเพาะปลูก คณะกรรมการกลุ่มนาแปลงใหญ่ตำบลบางน้ำเชี่ยว จัดการประชุมและจัดทำแผนการปฏิบัติงานรายแปลง พร้อมทั้งจัดทำแผนธุรกิจรายบุคคล โดยมีการจัดเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม ทบทวนผลงานในรอบปีที่ผ่านมา และมีการชี้แจงกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆจะได้เข้ามาสนับสนุนเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม รวมทั้งใช้แผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) และมีการถ่ายทอดความรู้ต่างๆเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนา การจัดทำโดยแผนปฏิบัติงานรายแปลง แผนปฏิบัติงานของผู้จัดการแปลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๕ ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การตลาดและการบริหารจัดการ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว (SWOT Analysis)

จุดแข็ง(S)	จุดอ่อน(W)
๑. สภาพดินเหมาะสมกับการปลูกข้าว ๒. ระบบส่งน้ำชลประทานทั้งหมด ๓. ลงมือปฏิบัติเองทุกคน ๔. ภูมิปัญญาด้านการปลูกข้าว ๕. คณะกรรมการเข้มแข็ง	๑. ความร่วมมือของสมาชิก ๒. ขาดความรู้ในการเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสม และการผลิตเมล็ดข้าวพันธุ์ดี ๓. ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการน้ำสูง (สูบน้ำ)
โอกาส(O)	อุปสรรค(T)
๑. อยู่ในเขตชลประทาน ๒. มีหน่วยงานราชการสนับสนุนความรู้ ๓. จดทะเบียนกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน	๑. ภัยธรรมชาติ ๒. โรคแมลงศัตรูพืช

Road Map

ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ต.บางน้ำเชี่ยว อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี

๓.๓ กลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่ม

คณะกรรมการกลุ่มนาแปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ จนถึงปัจจุบันเข้าปีที่ ๔ ด้วยการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน คือ

- ๑) ลดต้นทุนการผลิตอย่างน้อย ปีละ ๑๐ %
- ๒) เพิ่มผลผลิตอย่างน้อยปีละ ๑๐ %
- ๓) พัฒนาคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน GAP หรืออินทรีย์ให้ได้ ๑๐๐ % ในปี ๒๕๖๔
- ๔) บริหารจัดการกลุ่มให้เข้มแข็ง
- ๕) เพิ่มช่องทางการตลาดให้มากกว่า ๑ แห่ง มีการวางแผนปฏิบัติงานและปฏิบัติตามแผน ดังนี้

๓.๓.๑ การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

กลุ่มกำหนดแผนการประชุมสำหรับคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ดังนี้

กำหนดแผนการประชุม	ช่วงเวลา	เรื่องเข้าที่ประชุม	ผู้รับผิดชอบ
๑. การประชุมคณะกรรมการ	-	๑. รายงานผลการดำเนินงาน ๒. ปัญหา/อุปสรรค ๓. เรื่องจากส่วนราชการ ๔. เรื่องพิจารณา ๕. อื่นๆ	เลขาฯ กลุ่ม
๒. การประชุมสมาชิก	อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง -ก่อนเข้าสู่ฤดูกาลผลิต -หลังฤดูกาลผลิต -ประชุมเฉพาะกิจถ้ามีเรื่องต้องให้สมาชิกรับทราบ	๑. สรุปผลการดำเนินงาน ๒. สรุปสถานการณ์การเงิน ๓. วางแผนการผลิตเช่นเตรียมจัดหาปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ ๔. ทบทวนกฎระเบียบ ๕. อื่นๆ	เลขาฯ และ คณะกรรมการ

๓.๒ สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จาก ศพก.

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว ได้มีการเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลหัวป่า อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดสิงห์บุรี เช่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการผลิตข้าว การอบรมเกษตรกรผู้นำโดยสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทั้ง ๓๓ ราย เข้าไปอบรมที่ศูนย์ ศพก. การปลูกผักสวนครัวตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการนำเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ไปดูงานที่ ศพก. และร่วมถึงการร่วมงานในวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field day)

ข้อมูลพื้นฐานรายแปลง ประจำปี ๒๕๖๔

แผนปฏิบัติงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (Action Plan) รายแปลง
แปลงใหญ่ทั่วไปข้าว ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี
ข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่

- พื้นที่ปลูกข้าว ๗๐๗ ไร่ ความเหมาะสมเป็น S๑ ทุกแปลง
- เกษตรกร ๓๓ ราย
- ผลผลิตข้าว ๕๘๓,๓๐๐ ก.ก./ปี
- ผู้จัดการแปลง เกษตรอำเภอพรหมบุรี
- คณะกรรมการแปลงใหญ่ ประกอบด้วย นายณรงค์ฤทธิ์ สายนาคน, นายอนันต์ บุญนาคน,
เป้าหมายในการพัฒนา ๕ ด้าน

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา
๑. ลดต้นทุนการผลิต	จาก ๓,๘๕๐ บาท/ไร่ เป็น ๓,๔๘๗ บาท/ไร่ (ลดลง ๙.๒ %)
๒. เพิ่มผลผลิต	จาก ๘๐๐ กก./ไร่ เป็น ๘๒๕ กก./ไร่ (เพิ่มขึ้น ๓.๑ %)
๓. เพิ่มคุณภาพ	เกษตรกรยังไม่ได้รับมาตรฐาน GAP กำลังอยู่ระหว่างดำเนินการขอรับรองระบบ
๔. การตลาด	ส่วนใหญ่มีการขายเป็นข้าวเปลือก มีเพียงบางส่วนที่ขายเป็นเมล็ดพันธุ์และมีการสีเป็นข้าวสารขายในชุมชน
๕. การบริหารจัดการ	มีการวางแผนการผลิตและการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค มีการวางแผนการจำหน่าย หาแหล่งจำหน่ายและขยายตลาดเพิ่มเติม

๓.๓.๔ การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการปฏิบัติงาน

คณะกรรมการกลุ่มมีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน พร้อมมีการวางแผนปฏิบัติงานและกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนเพื่อช่วยงานการขับเคลื่อนการดำเนินงานของแปลงใหญ่ให้มีประสิทธิภาพ

๓.๓.๕ การประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมาแปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว เป็นกลุ่มที่ได้รับโอกาสที่ดีจากหน่วยงานภาครัฐ และนอกจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แล้ว ยังมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นเครือข่ายให้การสนับสนุนความรู้และปัจจัยการผลิต ดังนี้

การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์	การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี	หน่วยงานภาคี
- สารปรับสภาพดิน	- การปรับสภาพดิน - การเก็บตัวอย่างดิน - การตรวจวิเคราะห์ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดสิงห์บุรี
	- การเพิ่มช่องทางการตลาด - การประชาสัมพันธ์สินค้า	สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
	- จัดทำVTR เอกสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ตามช่องทางสื่อต่างๆ	เกษตรอำเภอพรหมบุรี

- สนับสนุนจากหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์	การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี	หน่วยงาน
- เมล็ดพันธุ์ข้าว	- การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว - การทำนาแบบลดต้นทุน - การผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และ GAP	ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชัยนาท
วัสดุการทำน้ำหมักชีวภาพ	- ปุ๋ยน้ำหมักหัวปลา - การตรวจวิเคราะห์ดิน	สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสิงห์บุรี
- วัสดุการผลิตบิวเวอเรีย, ไตรโคเดอร์มา	- การบริหารจัดการศัตรูข้าว - การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	สำนักงานเกษตรจังหวัดสิงห์บุรี

๓.๓.๖ การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่

คณะกรรมการแปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว มีการกำหนดเป็นระเบียบของกลุ่ม จะมีการประชุมสามัญประจำปี ปีละ ๑ ครั้ง เพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานประจำปี และยังมีการประชุมคณะกรรมการหรือประชุมสมาชิกอย่างต่อเนื่องเป็นช่องทางการสื่อสารกับสมาชิกมีการกำหนดแผนการประชุมโดยประชุมคณะกรรมการทุกเดือน และประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง คือ ก่อนเข้าสู่ฤดูก่อนผลิต และหลังฤดูการผลิต และมีการประชุมเฉพาะกิจเรื่องที่ต้องให้สมาชิกรับทราบโดยด่วน

๓.๓.๗ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

ทางสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว พร้อมทั้งสอนการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพอย่างละเอียด แก่สมาชิกทุกราย ๑ ครั้ง/ปี กำกับและให้คำแนะนำ จำนวน ๑ ครั้ง/ปี พร้อมติดตามการจัดทำบัญชีอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง นอกจากนี้ยังคัดเลือกเกษตรกรที่มีศักยภาพในการจัดทำบัญชีต้นทุนและอบรมเข้มให้ จำนวน ๓๓ ราย

๔. ผลลัพธ์ตามเป้าหมายการดำเนินงาน

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลบางน้ำเชี่ยว มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน และวางแผนการดำเนินงานตามกิจกรรม ซึ่งผลการดำเนินงาน ในปี ๒๕๖๓ มีดังนี้

ประเด็นการพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา	กิจกรรม	ผลตามกิจกรรม
๑. ลดต้นทุนการผลิต	- ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๕	- ได้รับความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน - ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์	- ค่าปุ๋ยลดลงจากเดิม ๖๕ กก./ไร่ เป็น ๕๐ กก./ไร่ - ค่าเมล็ดพันธุ์ลดลงจากเดิม ๒๕ กก./ไร่ เป็น ๑๕ กก./ไร่ ทำให้ต้นทุนการผลิตจาก ๔,๖๐๕ บาท/ไร่ ลดลงเป็น ๔,๓๙๕ บาท/ไร่ (ลดลง ร้อยละ ๔.๖)
๒. เพิ่มผลผลิต	- ผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕	- การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี - การปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด - การเพิ่มคุณภาพผลผลิตโดยใช้น้ำหมักหิวปลา (สารเร่งพด.๒)	- ผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก ๗๙๘ กก./ไร่ เป็น ๘๖๐ กก./ไร่ (เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๗.๘) -เกษตรกรสมาชิกเข้าร่วมโครงการปรับปรุงบำรุงดิน (กรมพัฒนาที่ดิน) จำนวน ร้อยละ ๗๐
๓. การพัฒนาคุณภาพผลผลิตสู่มาตรฐาน	- เกษตรกรสมาชิกได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน GAP ทุกราย - ได้รับรองครบทุกราย ในปี ๒๕๖๔	- ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน GAP แก่เกษตรกรสมาชิก ทุกราย - เกษตรกรขอรับรองมาตรฐาน GAP จากกรมการข้าว	

๔. การบริหารจัดการกลุ่ม	- ร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิตให้สมาชิก ร้อยละ ๔๐ และจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	- วางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน ก่อนฤดูการปลูก - ร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว, ปุ๋ยเคมี	- กลุ่มมีการรับซื้อข้าวจากสมาชิกและแปรรูปขายเป็นวิสาหกิจชุมชน - มีการจัดแผนการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร, การจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี, ร่วมกันซื้อปุ๋ยและปัจจัยการผลิตต่างๆ
๕. การตลาด	- สมาชิกมีแหล่งจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน ร้อยละ ๙๐ และทำข้อตกลงซื้อขาย (MOU) กับผู้ประกอบการ	- ร่วมกันขายผลผลิต - ทำ MOU กับโรงสี (ราคาเพิ่มขึ้น ๒๐๐ บาท/ตัน)	- ทำข้อตกลงซื้อข้าวเปลือก MOU กับโรงสี

๔.๓ การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว

ในการส่งเสริมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งด้านนโยบายการส่งเสริมเกษตรกร ทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง หรือเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อลดความเสี่ยงในการปลูกข้าวอย่างเดียว กอปรกับ

สภาพพื้นที่ของตำบลโพทรวรมมีความเหมาะสมกับการทำเกษตรที่หลากหลายเกษตรกรสมาชิกมีภูมิปัญญา และเข้าใจการดำรงชีวิตแบบวิถีพอเพียง จึงทำการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งปลูกพืชผัก ไม้ผล เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา ทำให้เกษตรกร มีรายได้เสริมอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างรายได้และป้องกันความเสี่ยงจากการขาดรายได้ในช่วงที่ไม่ได้ปลูกข้าว เป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือน และเป็นการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง อีกด้วย

๔.๔ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

๔.๔.๑ การปรับใช้นวัตกรรม

การใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกรตำบลบางน้ำเชี่ยว เมื่อได้ผลดีแล้วจึงถอดองค์ความรู้จัดทำเป็นปฏิทินการปลูกข้าว พร้อมจัดทำแบบบันทึกข้อมูลการปลูกข้าว แจกจ่ายให้กับสมาชิกแปลงใหญ่นำไปปรับใช้

๕. ความยั่งยืน

๕.๑ ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

นายณรงค์ฤทธิ์ สายนาคน ประธานแปลงใหญ่ตำบลบางน้ำเชี่ยว เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มนาแปลงใหญ่ตำบลบางน้ำเชี่ยว เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่พร้อมที่จะพัฒนา มีความเป็นผู้นำ ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการบริหารงานกลุ่ม ดังนี้

๑. การใช้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน เช่น การทำนาปีละ ๒ ครั้งในช่วงฤดูแล้ง ปลูกปอเทืองเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน การเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินให้ และการใช้สารชีวภาพเช่นน้ำหมักปลาช่วยให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์

๒. ความสามารถในการสื่อสารกับสมาชิก ส่วนราชการหรือหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสามารถสร้างความเชื่อมั่นทำให้การบริหารกลุ่มพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓. เป็นบุคคลที่มีความสามารถและมีจิตอาสา อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเข้ารับการอบรมในด้านการบริหารจัดการต่างๆ และนำความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม

๕.๒ ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

กลุ่มมีการพัฒนาจากการรวมตัวกันแบบกลุ่มธรรมชาติ จัดตั้งและจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เมื่อ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ รหัสทะเบียนเลขที่ ๑-๑๗-๐๔-๐๓/๑-๐๐๑๔ มีกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม

๕.๓ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

กลุ่มกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาด้านคุณภาพสินค้า โดยให้สมาชิกทุกรายได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐาน GAP ในปี ๒๕๖๒ กำหนดเป้าต้องได้รับรองครบทุกรายในปี ๒๕๖๔ ซึ่งมีกิจกรรมที่ดำเนินการ ดังนี้

๕.๔ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

กลุ่มมีความตระหนักถึงการส่งเสริมให้ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า ซึ่งเป็นที่ทราบโดยทั่วว่าสภาพพื้นที่ของตำบลบางน้ำเชี่ยวเป็นที่ราบลุ่ม อยู่ในเขตชลประทานทั้งหมด แต่ถ้าในฤดูแล้งปีใดเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงและแห้งแล้งพื้นที่ตำบลบางน้ำเชี่ยวก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน การส่งเสริมให้ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าด้วยกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผลการดำเนินงาน
๑. การทำนาแบบใช้น้ำน้อยเพื่อการประหยัดน้ำ(เปียกสลับแห้ง)	ฤดูนาปี/ปรัง	สมาชิกที่ปลูกข้าว ใช้วิธีการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง จำนวน ๓๓ ราย
๒. การทำนาจำนวน ๒ ครั้งต่อปีเพื่อการประหยัดน้ำ	ฤดูนาปี/ปรัง	สมาชิกที่ปลูกข้าว ทำนาปีละ ๒ ครั้ง

๓.การปลูกพืชใช้น้ำน้อยในช่วงฤดูแล้ง	ฤดูแล้ง	ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จำนวน ๓ ราย พื้นที่ ๘ ไร่ ปลูกปอเทือง จำนวน ๒ ราย พื้นที่ ๖๐ ไร่
๔.การปรับปรุงแหล่งน้ำไว้ใช้	ฤดูแล้ง	ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ ขุดลอกบ่อปลา ๑ แห่ง -บ่อหลาธรรมชาติเก็บน้ำและปล่อยปลา

๕.๕ การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

กลุ่มมีความตระหนักถึงความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการรักษาสภาพแวดล้อมให้ฟื้นคืนสภาพที่อุดมสมบูรณ์ด้วย ข้าวปลา อาหาร ด้วยวิธีการปรับเปลี่ยนวิถีการปลูกข้าวให้มีคุณภาพปลอดภัยจนถึงอินทรีย์ จึงการส่งเสริมด้วยกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผลการดำเนินงาน
๑. การทำนาจำนวน ๒ ครั้งต่อปีเพื่อการประหยัดน้ำ	ฤดูนาปี/ปรัง	เพื่อลดปัญหาดินเสื่อมโทรมสมาชิกที่ปลูกข้าว ทำนาปีละ ๒ ครั้ง
๒. การปลูกพืชใช้น้ำน้อยในช่วงฤดูแล้ง เพื่อเพิ่มรายได้ในช่วงที่ไม่ได้ทำนา	ฤดูแล้ง	-ปลูกข้าวโพดอาหารสัตว์จำนวน ๑ ราย พื้นที่ ๘ ไร่ ปลูกปอเทือง จำนวน ๒ ราย พื้นที่ ๖๐ ไร่
๔.การส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๑	- มีสมาชิกจำนวน ๓ ราย ที่เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน
๕.ส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้	ปี ๒๕๕๘ เป็นต้นมา	-สมาชิกทุกรายนอกจากทำนาเป็นหลักยังปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือน
๖.ส่งเสริมการเลี้ยงปลา	ปี ๒๕๕๘ เป็นต้นมา	-สมาชิก จำนวน ๔ ราย มีการเลี้ยงปลาทั้งปลาช่อนและปลาเบญจพรรณ
๗. การไถกลบตอซัง	ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒	-สมาชิกที่ทำนา ๒ ครั้ง/ปีทุกรายจะไถกลบตอซัง

๕.๖ ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม

กลุ่มมีความตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพสมาชิก ผู้บริโภคและการรักษาสภาพแวดล้อมให้ฟื้นคืนสภาพที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยวิธีการปรับเปลี่ยนวิถีการปลูกข้าวให้มีคุณภาพปลอดภัยจนถึงอินทรีย์ จึงการส่งเสริมด้วยกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผลการดำเนินงาน
๑. การทำนาจำนวน ๒ ครั้งต่อปี	ฤดูนาปี/ปรัง	-เพื่อตัดวงจรชีวิตของโรคและแมลงศัตรูข้าว ซึ่งเป็นผลให้เกษตรกรใช้สารเคมีลดลง
๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สมุนไพรไล่แมลง น้ำหมักชีวภาพและสารชีวภัณฑ์	ปี๒๕๕๘ เป็นต้นมา	- สมาชิกทุกรายได้รับความรู้และวัสดุในการผลิตสมุนไพรไล่แมลง น้ำหมักชีวภาพและสารชีวภัณฑ์
๓. การส่งเสริมให้ลดการใช้สารเคมี โดยมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในพื้นที่แปลงใหญ่	ปี ๒๕๖๐ เป็นต้นมา	๑. ลดสารเคมีในการกำจัดวัชพืช
		๒. ลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง -ใช้สมุนไพร/สารชีวภาพ/ชีวภัณฑ์ทดแทน เช่นสารสะเดาหมัก เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบีเวอร์เรีย

๖. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๖.๑ คณะกรรมการมีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะประธานแปลงมีความมุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

๖.๒ หน่วยงานการให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนงานในรูปแบบประชารัฐ

๖.๓ เกษตรสมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม

๗. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ

๗.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การส่งเสริมและสนับสนุนการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการพัฒนาที่ครอบคลุม ทั้ง ๕ ด้าน สามารถช่วยเหลือเกษตรกรและมีการทำงานแบบบูรณาการของหน่วยงานได้อย่างแท้จริง ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรให้การช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

๗.๒ ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ เป็นแนวทางในการนำเกษตรกรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมโครงการควรชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรให้สมัครใจเข้าร่วม

๘. ปัญหา อุปสรรค

๘.๑ ต้นทุนการผลิตสูงต้องพึ่งปัจจัยการผลิตจากภายนอก และเกษตรกรส่วนใหญ่อายุมาก ไม่มีแรงงานเกษตร และไม่มีคนสืบทอดอาชีพการทำนา ทำให้ผลผลิตที่ได้ ไม่คุ้มกับทุน รวมไปถึงการขาดยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า

๘.๒ สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด ๑๙ ทำให้ขาดการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดต่อกับสมาชิกไม่ต่อเนื่อง

๘.๓ สถานการณ์น้ำไม่เพียงพอกับการปลูกข้าว การได้รับน้ำที่ไม่ตรงกับความต้องการในการเจริญเติบโตของข้าว

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๙.๑ ส่งเสริมและพัฒนาให้สมาชิกสามารถรับรองมาตรฐาน GAP ครบทุกราย

๙.๒ พัฒนาสินค้าให้มีความหลากหลาย และเพิ่มช่องทางการตลาด

๙.๓ พัฒนาที่จะเป็นแหล่งผลิตพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

๙.๔ พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพการทำนา สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมานำเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆมาปรับใช้กับการปลูกข้าว

แปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีรัตนา จังหวัดสุโขทัย

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีรัตนา จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ๑๗,๒๔๘ ไร่ ซึ่งเป็นการทำการเกษตรนอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนาซึ่งทำได้ปีละครั้ง มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี ประมาณ ๑๖,๕๐๓ ไร่ ตำบลบ้านน้ำพุเป็นแหล่งปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ที่ใหญ่ที่สุดในอำเภอศรีรัตนา ผลผลิตมีลักษณะพิเศษ คือ มีกลิ่นหอมมากกว่าปลูกพื้นที่อื่น ๆ เกษตรกรมักปลูกข้าวตามวิธีของเกษตรกรที่มุ่งเน้นปริมาณผลผลิตต่อไร่ โดยการใช้อัตราการทำนาเมล็ดพันธุ์จำนวนมาก ทำให้เกิดการระบาดของโรคและแมลงได้ง่าย ส่งผลให้ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช และใส่ปุ๋ยเคมี เพื่อเพิ่มผลผลิตโดยไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนการผลิตเกิดความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศในแปลงนา และในการจัดการผลผลิตของเกษตรกร เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรจะนำไปขายที่ลานรับซื้อโดยพ่อค้าคนกลาง จะกำหนดราคารับซื้อข้าวจากเกษตรกร บางส่วนเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย โดยไม่มีการรวมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อราคา หรือแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ทำให้ราคาผลผลิตต่ำ

นายกมล โฉมคุ้ม สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดสุโขทัย (ผู้ทรงคุณวุฒิ) อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ บ้านก้ว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีรัตนา จังหวัดสุโขทัย เป็นผู้ที่ปรับเปลี่ยนการทำนาแบบสารเคมี มาทำเกษตรอินทรีย์ เต็มรูปแบบจนสำเร็จ จึงได้ถ่ายทอดความรู้ สู่เพื่อนบ้านจากเพื่อนบ้านสู่ชุมชน

นางสายฝน ช่างเขียน ประธานคณะผู้ปฏิบัติงานสภาเกษตรกรตำบลบ้านน้ำพุ (ผู้แทนเกษตรกรระดับตำบลบ้านน้ำพุ) เกษตรกร หมู่ที่ ๓ บ้านก้ว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีรัตนา จังหวัดสุโขทัย อดีตนางานนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน จนสุขภาพร่างกายไม่ดี ประกอบกับ บิดาสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง จากการทำนาแบบใช้สารเคมี ตนจึงลาออกจากงานประจำ กลับมาทำการเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมีอย่างจริงจัง และยึด นายกมล โฉมคุ้ม เป็นต้นแบบเสมอมา และแปรรูปจำหน่ายข้าวสารเอง

ปี ๒๕๕๗ สำนักงานเกษตรอำเภอศรีรัตนา ได้จัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านน้ำพุ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มีความสนใจลดต้นทุนการผลิต และปรับเปลี่ยนมาทำนาแบบลดการใช้สารเคมี ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันระหว่างเกษตรกร

ต่อมาปี ๒๕๕๙ สภาเกษตรกรจังหวัดสุโขทัยและสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสุโขทัย ได้จัดทำโครงการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบล รายสินค้าเกษตร ตามมติสภาเกษตรกรจังหวัดสุโขทัย ให้ดำเนินการ อำเภอละ ๑ ตำบลเป็นอย่างน้อย ตำบลบ้านน้ำพุ จึงเป็น ๑ ตำบลของอำเภอศรีรัตนา ในการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบล รายสินค้าเกษตร ส่งเสริมการรวมกลุ่มโดยไม่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง แต่เน้นสิ่งที่มีในชุมชน แล้วมาสร้างความเข้มแข็งให้ยั่งยืน จึงได้รวมกลุ่มกันขึ้นมา จำนวน ๑๓ ราย เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ โดยการนำข้าวเปลือกหอมมะลิ ๑๐๕ มารวมกันคนละ ๒๕ ถึง ช่วยการสีข้าวเปลือก ช่วยกันคัดข้าวสาร เพื่อจำหน่าย ในราคากิโลกรัมละ ๓๐-๔๐ บาท เพื่อการจำหน่ายในตลาดถนนคนเดินและงานจำหน่ายสินค้าต่างๆ ในจังหวัดสุโขทัย ต่อมาจึงเพิ่มสมาชิกเป็นจำนวน ๒๕ ราย

เมื่อปี ๒๕๖๐ จึงได้มีการจัดตั้งเป็น “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามรอยพ่อชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง” และได้จัดตั้งแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ ตามโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ขึ้น

๒. สถานการณ์

แปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีรัตนา จังหวัดสุโขทัย ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมีสมาชิกเริ่มแรกจำนวน ๓๐ ราย ๓๒๕ ไร่ โดยเน้นการลดต้นทุนการผลิต และผลิตตามระบบการรับรองตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย (GAP)

ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิก ๕๖ ราย พื้นที่ ๑,๐๒๑ ไร่ สามารถลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๒๒๐ บาท/ไร่ เหลือ ๓,๑๔๕ บาท/ไร่ คิดเป็นต้นทุนการผลิตที่ลดลง ๑,๐๗๕ บาท/ไร่ สมาชิกกลุ่มได้รับการรับรองการผลิตตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย (GAP) จำนวน ๔๘ ราย และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Thailand) จำนวน ๘ ราย

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

- ๓.๑ ลดต้นทุนการผลิต อย่างน้อยร้อยละ ๒๐
- ๓.๒ เพิ่มผลผลิต อย่างน้อยร้อยละ ๒๐
- ๓.๓ สมาชิกกลุ่มทุกราย ได้รับการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐาน GAP
- ๓.๔ สามารถบริหารจัดการกลุ่มจนเกิดความเข้มแข็งได้
- ๓.๕ ผลผลิตของกลุ่มมีตลาดที่แน่นอน

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

- ๔.๑ วิเคราะห์ศักยภาพเกษตรกร พื้นที่ปลูก และชนิดพืชที่ต้องส่งเสริม และโดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา ดังนี้
 - ๑) ส่งเสริมการลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิต
 - ๒) ส่งเสริมและพัฒนาข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานข้าวปลอดภัย
 - ๓.) ส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง
 - ๔.) ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มและการแปรรูปส่งเสริมและพัฒนาช่องทางการตลาด
- ๔.๒ สร้างทีมเกษตรกรผู้นำโดยเริ่มจากสมาชิก ศพก. ศจช. และ ศตปช. ซึ่งเป็นศูนย์ที่อยู่ในพื้นที่ และเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านการลดการใช้สารเคมี และการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยให้ทีมเกษตรกรผู้นำประชาสัมพันธ์เชิญชวนเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมกลุ่มเพื่อจัดตั้งแปลงใหญ่
- ๔.๓ จัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุและขอรับรองแปลงใหญ่ต่อคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด (Chief of Operation) และจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การถ่ายทอดความรู้ การบริหารจัดการรูปแบบแปลงใหญ่ ๕ ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐาน GAP การตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม
- ๔.๔ ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งจากหน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานภายนอก และเอกชน เพื่อให้การแนะนำและสนับสนุนด้านองค์ความรู้ และงบประมาณในการพัฒนาสินค้าของกลุ่ม

๕. การสนับสนุน

- ๕.๑ ปี ๒๕๖๑ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวดำเนินการอบรมให้ความรู้กลุ่มเกษตรกร และตรวจรับรองมาตรฐานในระยะแรก
- ๕.๒ ปี ๒๕๖๑ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสุโขทัยประสานเครือข่ายได้จัดทำข่าวทางสื่อออนไลน์ และได้มีการประชาสัมพันธ์ไปอย่างแพร่หลาย จึงเป็นที่มาของการเชื่อมโยงตลาดต่างประเทศ
- ๕.๓ ปี ๒๕๖๑ ได้รับการสนับสนุนจากโครงการเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย งบประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ บาท เพื่อจัดซื้อเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว เครื่องบดแป้ง และเครื่องแพ็คสุญญากาศ
- ๕.๔ ปี ๒๕๖๓ บริษัท ปตท. สผ. จำกัด สนับสนุนงบประมาณ ๔๗๗,๐๐๐ บาท เพื่อจัดทำบ่อแก๊สชีวภาพ และจัดซื้อเครื่องสีข้าวแบบอินทรีย์ ให้กับกลุ่ม

๕.๕ ปี ๒๕๖๓ กรมการข้าวสนับสนุนเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ และเมล็ดพันธุ์ข้าวชั้นพันธุ์ขยายและชั้นพันธุ์จำหน่าย และจัดตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชน

๕.๖ ปี ๒๕๖๓ กรมพัฒนาที่ดิน สนับสนุนปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน ๑๓๐ ตัน

๕.๗ ปี ๒๕๖๔ บริษัท ปตท. สผ. จำกัด เครื่องสีข้าวอินทรีย์แบบสแตนเลส จำนวน ๑ เครื่อง

๕.๘ ปี ๒๕๖๔ ได้รับการสนับสนุนโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด เพื่อก่อสร้างอาคารแปรรูป วัสดุปัจจัยการผลิตและพัฒนาคุณภาพข้าว งบประมาณ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๒๒๐ บาท/ไร่ เหลือ ๓,๑๔๕ บาท/ไร่ คิดเป็นต้นทุนการผลิตที่ลดลง ๑,๐๗๕ บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๔๗

๖.๒ เพิ่มมูลค่าผลผลิตจากการแปรรูปเป็นข้าวสาร จาก ๑๐,๐๐๐ บาท/ตัน เป็น ๑๘,๐๐๐ บาท/ตัน คิดเป็นร้อยละ ๘๐

๖.๓ สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จำนวน ๕๖ ราย ได้รับการรับรองการผลิตตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย (GAP) จำนวน ๔๘ ราย และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Thailand) จำนวน ๘ ราย

๖.๔ บริหารจัดการกลุ่ม

๑) กลุ่มมีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนชื่อ “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามรอยพ่อชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบ้านน้ำพุ”

๒) กลุ่มมีการจดทะเบียนพาณิชย์ชื่อ “ห้างหุ้นส่วนจำกัดแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ”

๓) สมาชิกมีรายได้จากการรวมหุ้นและปันผลของกลุ่ม ซึ่งปัจจุบันมี ๒๐๐ หุ้น ๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท และมีการปันผล ดังนี้

ปี ๒๕๖๒ ปันผลหุ้นละบาท ๓๘๐ บาท

ปี ๒๕๖๓ ปันผลหุ้นละบาท ๕๒๐ บาท

๔) กลุ่มมีการจัดตั้งเป็น “ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลบ้านน้ำพุ”

๖.๕ ผลผลิตของกลุ่มมีตลาดที่แน่นอน ได้แก่ สมาคม Suan Thai ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งตกลงจ้างโรงสีเส้นข้าวไทย สีข้าวเปลือก และบรรจุภัณฑ์ให้กับทางสมาคม โดยมีข้อตกลง คือ โรงสีต้องล้างเครื่องสีข้าวทั้งหมด และช่วงที่สีข้าวอินทรีย์ของแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ ขอให้โรงสีหยุดการสีข้าวภายนอกทั้งหมด และจัดการขนส่งโดย บริษัท ทีเอ็น กู๊ดส์ จำกัด ผ่านตู้คอนเทนเนอร์ โดยบรรจุแพ็คเกจ ๒ กิโลกรัม

ปี	รายการสินค้า	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)
๒๕๖๒	ขายข้าวเปลือก ตันละ ๒๕,๐๐๐ บาท	๖๐ ตัน	๑,๕๐๐,๐๐๐
๒๕๖๓	ขายข้าวสาร ตันละ ๕๐,๐๐๐ บาท	๑๔ ตัน	๗๐๐,๐๐๐
๒๕๖๔	จัดทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ข้าวเปลือก ตันละ ๒๕,๐๐๐ บาท	อย่างน้อย ๔๐ ตัน (ขึ้นอยู่กับผลผลิตของสมาชิก)	๑,๐๐๐,๐๐๐

๑) ขายเมล็ดพันธุ์ให้กับเกษตรกรทั้งในและนอกชุมชน ดังนี้

- ปี ๒๕๖๒ ขายเมล็ดพันธุ์ข้าว ๕ ตันๆ ละ ๒๕,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๒๕,๐๐๐ บาท

- ปี ๒๕๖๓ ขายเมล็ดพันธุ์ ๘ ตันๆ ละ ๒๕,๐๐๐ บาท เป็น ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒) ในปี ๒๕๖๑ บริษัท ปตท. สผ. จำกัด จัดซื้อข้าวสารของกลุ่ม จำนวน ๕๐ ตัน ๆ ละ ๔๕,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๒๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อนำไปมอบให้ผู้มาเติมน้ำมันในเทศกาลปีใหม่ ภายใต้โครงการ “ปีใหม่ ข้าวใหม่”

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ เกิดกระบวนการผลิตแบบครบวงจร คือ ผลิต แปรรูป และหน่าย โดยเกษตรกรสามารถบริหารจัดการกลุ่มจนเกิดความเข้มแข็ง และมีตลาดที่แน่นอน

๗.๒ เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอน และมีอาชีพที่มั่นคง

๗.๓ สืบค้นการเกษตรในพื้นที่ มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการผลิตอย่างต่อเนื่อง เกิดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่หลากหลาย ได้แก่ ข้าวสาร เมล็ดพันธุ์ข้าว แป้งจากจมูกข้าวเพื่อทำขนมครก

๗.๔ เกิดการเชื่อมโยงงานและสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุในการนำเครื่องจักสานมาใส่ข้าวสารของกลุ่มเพื่อนำไปเป็นของฝาก ของขำรวย และภาชนะลดโลกร้อน

๗.๕ กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ สามารถเข้าถึงเงินกู้ดอกเบี้ยถูกจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โครงการให้สินเชื่อปรับเปลี่ยนการผลิต หรือโครงการ XYZ จำนวนเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๗.๖ กลุ่มได้รับรางวัลที่สร้างชื่อเสียงและทำให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ดังนี้

- ๑) รางวัลชนะเลิศ วิสาหกิจชุมชน ดีเด่น ระดับจังหวัด ปี ๒๕๖๓
- ๒) รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑ การประกวดแปลงใหญ่ดีเด่น ระดับจังหวัด ปี ๒๕๖๓
- ๓) รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑ การประกวดแปลงใหญ่ดีเด่น ระดับจังหวัด ปี ๒๕๖๔

๗.๗ สามารถพัฒนาสมาชิกกลุ่มเป็นเกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer) จำนวน ๑ ราย และเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) จำนวน ๒ ราย

๗.๘ กลุ่มถูกพัฒนาเป็น Smart Group

๗.๙ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็น Smart Product

๘ ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

ปัจจัยภายใน

- ๑) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ทำให้ผลผลิตมีลักษณะพิเศษ คือ มีกลิ่นหอมมากกว่าปลูกพื้นที่อื่น ๆ
- ๒) มีเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ ได้แก่ นายกล โฉมคุ้ม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ และเป็นเกษตรกรรายแรกของจังหวัดสุโขทัย ที่ได้รับรองมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์
- ๓) ผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประสานงานหน่วยงาน คู่ค้า จนประสบความสำเร็จ
- ๔) กลุ่มมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น การจักสานมาประยุกต์ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ การเคลือบข้าวด้วยสมุนไพร เป็นต้น
- ๕) สมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของกลุ่ม ทั้งด้านการจัดการแปลงของตนเองให้ตรงตามเงื่อนไขการรับรองมาตรฐานการผลิต และมีความซื่อสัตย์ทำตามระเบียบกลุ่ม นอกจากนี้ สมาชิกยังมีการพัฒนาตนเองจนเป็น Young Smart Farmer จำนวน ๒ ราย
- ๖) กลุ่มมีการจัดหาเครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิต เช่น เครื่องแพ็คสุญญากาศ เครื่องยิงสีข้าว เป็นต้น

ปัจจัยภายนอก

- ๑) มีหน่วยงานให้การสนับสนุนทั้งในด้านวิชาการ และงบประมาณในการจัดหาเครื่องมือ ปัจจัยการผลิต รวมถึงการประสานงานด้านการตลาด ทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาได้ง่าย
- ๒) มีการเข้าถึงแหล่งทุน เช่น ธ.ก.ส. หน่วยงานเอกชน เพื่อนำมาจัดซื้อเครื่องมือวัสดุและเป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มได้ง่าย
- ๓) กลุ่มสามารถเข้าถึงการใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ง่าย การนำเสนอสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้มีผู้บริโภค และคู่ค้า สามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย
- ๔) มีเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรทั้งในและนอกจังหวัดสุโขทัย ในการให้ความแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิชาการและการบริหารจัดการกลุ่ม

๙. ปัญหา อุปสรรค

๙.๑ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่ของสมาชิกเป็นพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ไม่ตรงตามเงื่อนไขในการขอรับรองมาตรฐานการผลิตพืช กลุ่มจึงได้รวบรวมเอกสารหลักฐานของสมาชิกเพื่อขออนุญาตกับผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย และใช้เอกสารดังกล่าวขอรับรองมาตรฐานการผลิตพืช

๙.๒ พื้นที่ปลูกของสมาชิกอยู่นอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝน ทำประสบปัญหาภัยธรรมชาติบ่อยครั้ง กลุ่มจึงเสนอให้สมาชิกเข้าร่วมโครงการขุดบ่อกักเก็บน้ำขนาดเล็ก ของกรมพัฒนาที่ดิน และเสนอโครงการขุดเจาะบ่อบาดาล กับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๙.๒ ปีที่ผ่านมาได้จำหน่ายข้าวสารอินทรีย์แต่ยังต้องนำข้าวเปลือกของสมาชิกของกลุ่มไปจ้างโรงสีเนื่องจากกลุ่มไม่มีเครื่องสีข้าวแบบอินทรีย์ กลุ่มจึงได้ดำเนินการจัดหาทุนมาซื้อเครื่องสีข้าวแบบอินทรีย์ ซึ่งจะดำเนินการสีข้าวในปีการผลิต ๒๕๖๔ นี้

๙.๓ ไม่สามารถบริหารจัดการหลังการเก็บเกี่ยวได้เนื่องจากกลุ่มขาดสถานที่ในการจัดเก็บผลผลิตของสมาชิกระดมทุนสมาชิกมาก่อสร้างยุ้งฉางของกลุ่ม ที่สามารถเก็บข้าวได้มาก

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑๐.๑ กลุ่มสามารถรับซื้อผลผลิตของสมาชิกเพื่อมาแปรรูปแบบครบวงจรได้ทั้งหมด

๑๐.๒ พัฒนาผลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความหลากหลาย ได้แก่ ข้าวสารอินทรีย์ แป้งจุ่มข้าว น้ำมันรำข้าว อินทรีย์ ข้าวสารเคลือบสมุนไพร และสามารถจำหน่ายได้หลายช่องทาง

๑๐.๓ พัฒนาคูณภาพและบรรจุภัณฑ์ภายใต้แบรนด์ “สุขโข” ให้ได้รับรองมาตรฐาน GMP

๑๐.๔ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ตรงตามมาตรฐาน ของกรมการข้าว เพื่อจำหน่ายในชุมชน

๑๐.๕ เป็นจุดเรียนรู้ ศึกษาดูงานด้านการผลิตและแปรรูปข้าวอินทรีย์แบบครบวงจร

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑๑.๑ กระบวนการผลิตและการแปรรูปผลผลิต ควรให้มีผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากรำ หรือ แกลบแดง

๑๑.๒ ควรให้กรรมการกลุ่มที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีการเงิน และบัญชีควบคุมวัสดุ พัฒนาระบบการจัดทำบัญชีให้เป็นทางการมากขึ้น

๑๑.๓ ควรรักษาการผลิตตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย (GAP) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Thailand) ของสมาชิกไว้

แปลงใหญ่ข้าว ตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู

๑. สถานการณ์

ก่อตั้งปี ๒๕๖๑

จำนวนสมาชิก ๑๓๕ ราย พื้นที่เข้าร่วมโครงการ ๑๐๑๐ ไร่

คิดเป็นร้อยละ...๔...ของพื้นที่ทำการเกษตรชนิดสินค้าเดียวกับแปลงใหญ่ของอำเภอ

ที่ทำการแปลงใหญ่ ๑๑๓ หมู่ ๗ ตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู

พิกัด X=๘๑๘๑๙๕ Y=๑๙๒๙๗๔๖

สินค้าหลัก ข้าว สินค้ารอง อ้อย

ผู้จัดการแปลงนายเวช วังหอม เบอร์โทร ๐๘๙๙๔๐๖๖๐๐

ประธานแปลงนายพรคภูมิ วรรณชัย เบอร์โทร ๐๘๗๙๔๑๖๖๔๐

➤ รูปแบบการรวมกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชน

๒. การดำเนินงานตามเป้าหมาย ๕ ด้าน

๒.๑ การลดต้นทุน จากเดิม ๔๖๓๐ บาท/ไร่ ลดลงเหลือ ๓๙๗๕ บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ๑๔

กิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อลดต้นทุนการผลิต

๑. ผลิตสารชีวภัณฑ์

๒. ผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพจากจุลินทรีย์ท้องถิ่น

๓. การใช้เครื่องจักรกล

๔. ผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้เอง

๕. การลดการใช้สารเคมี

(เช่น ลดอัตราการใช้พันธุ์ ผลิตพันธุ์เพื่อใช้เอง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ การใช้สารชีวภัณฑ์ การผลิตปุ๋ยใช้เอง การใช้เครื่องจักรกล การลดการใช้พลังงาน การลดการใช้สารเคมี การคัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพ การนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด การใช้เครื่องจักรกล การลดการใช้พลังงาน การทำบัญชีกลุ่ม การวางแผนการผลิตที่ดี เป็นต้น)

๒.๒ เพิ่มผลผลิต จากเดิม ๔๐๐ กก./ไร่ เพิ่มเป็น ๔๙๐ กก./ไร่

๒.๓ พัฒนาคุณภาพผลผลิต

มาตรฐานการผลิต

PSG (ที่มาอบจ.) จำนวน.....๑.....ราย

อยู่ระหว่างขอ GAP จำนวน.....๘๐.....ราย

คุณภาพผลผลิต

ขายตามคุณภาพ (เกรด) เพิ่มขึ้นร้อยละ.....๑๐.....

๒.๔ การตลาด

ตลาดออนไลน์ จำนวน.....๕.....ราย (ระบุสถานที่จำหน่าย facebook , Line)

๕. ตลาดอื่นๆ จำนวน.....๓๐.....ราย

การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของแปลงใหญ่ ดำเนินการอย่างไร (เช่น การแปรรูป การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การสร้างตราสินค้า เป็นต้น)

๑.มีการแปรรูปข้าว เช่น สบู่ ข้าวแตน

๒.มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

๓. มีการสร้างตราสินค้าของกลุ่ม

๒.๕ การบริหารจัดการ

รวมกลุ่มบริหารจัดการการผลิตร่วมกัน เช่น วางแผนการผลิต จัดซื้อปัจจัยการผลิต ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร บริหารจัดการน้ำ เป็นต้น

รวมกลุ่มบริหารจัดการการตลาดร่วมกัน เช่น วางแผนการตลาด จำหน่ายผลผลิต เป็นต้น

รวมกลุ่มบริหารจัดการองค์กร เช่น จัดตั้งกลุ่ม / องค์กรเกษตรกร บริหารจัดการเงินทุนและผลตอบแทน เป็นต้น มีการจัดตั้งกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์

๓. การติดตาม และประเมินผล

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. การผลิตโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่
๒. ส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกรในแต่ละแปลงให้มีความเข้มแข็ง
๓. พัฒนาการบริหารจัดการการตลาด/เชื่อมโยงตลาด
๔. มีบริหารจัดการโครงการ/การพัฒนาผู้จัดการแปลง
๕. เพิ่มคุณภาพโดยการให้ได้รับการรับรองคุณภาพ(GAP)
๖. การเกษตรผสมผสาน/อาชีพเสริมสำหรับครัวเรือน
๗. จัดระบบการปลูกพืชสำหรับพืชอายุสั้น

๕. ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ปัญหา

๑. ขาดความรู้เรื่องโรคและแมลง
๒. ขาดความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่
๓. ขนาดกลุ่มมีจำนวนสมาชิกมากเกินไป

แนวทางแก้ไข

๑. มีการให้ความรู้เรื่องโรคและแมลง
๒. มีการให้ความรู้การผลิตโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่

แปลงใหญ่ข้าว วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์พัฒนาชุมชน ตำบลบ้านโคก อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านโคก อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี ประกอบอาชีพหลัก คือ การทำนาข้าว ซึ่งสามารถปลูกข้าวได้ ๓ รอบ/ปี แต่ส่วนใหญ่จะทำนา ๕ รอบ/ปี โดยในตำบลบ้านโคกมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด ๑๒,๕๕๐ ไร่ ซึ่งโดยเฉลี่ยจะได้ผลผลิตข้าวเปลือกไร่ละ ๘๐ ถึง ๘๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกในตำบลบ้านโคก ได้แก่ พิษณุโลก ๒, กข ๔๑, กข ๒๙, กข ๔๙, กข ๖๑, ข้าวไรซ์เบอร์รี่, ข้าวหอมนิล, ข้าวสินเหล็ก, ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ และข้าว กข ๔๑ พวง

ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรอินทรีย์พัฒนาชุมชน” ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เริ่มต้นจากสมาชิกจำนวน ๔๐ รายปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น ๑๐๘ ราย ลักษณะเริ่มเป็นการผลิตข้าวเพื่อขายให้กับพ่อค้าคนกลางตามราคาตลาด ต่อมาทางกลุ่มเริ่มมีการแปรรูปข้าวในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ และได้เปลี่ยนแนวคิดจากเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ที่มีต้นทุนต่ำ และยังมีสุขภาพดีเพราะเป็นข้าวปลอดจากสารเคมี โดยทางกลุ่มเล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของข้าวอินทรีย์ และโอกาสในการทำธุรกิจข้างกล้องอินทรีย์ รวมถึงผลิตภัณฑ์ต่อยอด ซึ่งยังมีช่องทางการเจริญเติบโตในอนาคต

เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ด้านข้าว เนื่องจากมีช่องทางในการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ คือ ด้านเงินทุน ด้านการตลาดที่มีตลาดรองรับแน่นอน ด้านการสนับสนุนปัจจัยให้กับสมาชิก และต้องการลดต้นทุนการผลิต เริ่มจัดตั้งเป็นแปลงเตรียมความพร้อมในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้รับการพิจารณาจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่ข้าว และได้รับงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๑

๒. สถานการณ์

แปลงใหญ่ข้าว วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์พัฒนาชุมชน มีสมาชิกจำนวน ๓๒ ราย พื้นที่ ๖๗๐ ไร่ ผลผลิตประมาณ ๘๐ ถึงไร่ รวมผลผลิต ๕๓๖ ตัน ต้นทุนการผลิตข้าวหน้าปี ๔,๐๐๐ บาท ข้าวหน้าปี ๕,๐๐๐ บาท รายได้อยู่ ๓,๒๖๑,๒๐๐ บาท แปลงใหญ่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอฟิชัย ในการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้การปลูกข้าว การลดต้นทุน การป้องกันกำจัดโรคแมลง สถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี ให้การสนับสนุนในการตรวจสอบสภาพดิน การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ สนับสนุนในด้านเมล็ดพันธุ์ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อุดรธานี ให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มูลนิธิเก๋เกษตร สนับสนุนการลดต้นทุนเพิ่มผลผลิตในเรื่องการใช้ปุ๋ย การใช้กรตน้ำส้ม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี สนับสนุนเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ เครื่องผสมปุ๋ย โดยให้แนวทางในการให้ความสำคัญตั้งแต่การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ ปัจจุบันมีเกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์ให้กับกลุ่มอยู่ที่จำนวน ๑๐ ราย รวมพื้นที่ประมาณ ๑๐๘ ไร่ เป็นข้าวไรซ์เบอร์รี่ ๕๐ ไร่ ข้าวสินเหล็ก ๓๐ ไร่ และข้าวหอมมะลิ ๑๐๐ ไร่ โดยข้าวไรซ์เบอร์รี่ ๑ ปี ทำได้ครั้งเดียว เพราะถ้าทำนอกฤดูสีข้าวจะไม่เข้ม ส่วนสายพันธุ์ กข. ข้าวหอมมะลิสามารถทำได้ตลอดทั้งปี โดยได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุกจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ให้การจัดหาปัจจัยทางการผลิต เช่น ปุ๋ย ยา ของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้ลดต้นทุนดอกเบี้ยในการซื้อปัจจัยการผลิตทำให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น

๓. เป้าหมาย (๕ด้าน)

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวได้มีการกำหนดเป้าหมายทั้ง ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ลดต้นทุนการผลิต

- จากเดิม ๔,๐๐๐ บาทต่อไร่ เป็น ๒,๐๐๐ บาทต่อไร่ โดยการลดค่าใช้จ่ายในส่วนเครื่องจักรกลทางการเกษตร มีแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองในกลุ่ม ลดปริมาณการใช้ปุ๋ยจากเดิม ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ เป็น ๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่

๒. การเพิ่มผลผลิต

- จากเดิม ๘๐๐ กิโลกรัม/ต่อไร่ เป็น ๑,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ในปริมาณที่พอดี กับช่วงเวลาที่เหมาะสม การผลิตฮอร์โมนใช้เอง การตรวจสอบดูแลแปลงอย่างสม่ำเสมอ

๓. การพัฒนาคุณภาพ/มาตรฐาน

- สมาชิกกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๓๒ ราย ได้รับมาตรฐานอินทรีย์ จำนวน ๒๒ ราย

๔. การบริหารจัดการ

- มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบและแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ตั้งแต่การดูแลเมล็ดพันธุ์ การทำปุ๋ย น้ำหมัก และการตรวจสอบสิ่งเจือปนในแปลงเมล็ดพันธุ์ จนถึงวันเก็บเกี่ยว

- มีการกำหนดการประชุมสมาชิก ปีละ ๓ ครั้ง เป็นหลัก มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านทาง Line Group

๕. การจัดการด้านตลาด

- มีการทำ MOU กับสหกรณ์เมืองลับแล ในการรับซื้อผลผลิตข้าว

- มีการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ เพจ facebook ในกลุ่มต่าง และ facebook ขายสินค้าประมาณ ๕ %

- กลุ่ม Line ตัวแทนจำหน่าย กว่า ๓๐ คน ประมาณ ๗๐ %

- ขายหน้าร้าน ๒๐%

- ผ่านวิทยุชุมชน ๕%

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ ทางกลุ่มได้ให้ความสำคัญตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพเพื่อได้เมล็ดพันธุ์ที่ดี มีคุณภาพ

การจัดการทรัพยากรบุคคล โดยมีการวางแผนโครงสร้าง องค์กร การกำหนดอัตรากำลังและคุณสมบัติของพนักงานในแต่ละตำแหน่ง เพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีสวัสดิการต่างๆกับพนักงานรวมทั้งคณะกรรมการ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงาน

การได้รับความรู้และเรียนรู้เพื่อนำมาปฏิบัติจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งสำนักงานเกษตรอำเภอพิชัย ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ ทั้งการใช้สารชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนทางการผลิต

๕. การสนับสนุน

ทางกลุ่มแปลงใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ สำนักงานเกษตรอำเภอพิชัย สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอุตรดิตถ์ สำนักงานสภาเกษตรกร ธนาคารออมสิน และ ธ.ก.ส. และ อ.บ.ต ในพื้นที่ โดยมีการสนับสนุนดังนี้

๑. การสนับสนุนในเรื่องเครื่องจักรกลทางการเกษตร วัสดุอุปกรณ์ ต่างๆในการพัฒนาคุณภาพ การแปรรูปผลผลิต ทางกลุ่มมีการบริหารจัดการโดยการจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการดูแล ควบคุมการใช้งาน มีบริการให้กับสมาชิกในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาดทั่วไป และการจ้างแรงงานภายในกลุ่มโดยให้สมาชิกเข้ามาเป็นผู้รับจ้างด้วย เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก

๒. การจัดอบรมให้ความรู้ตั้งถึงการการผลิตข้าว การศึกษาดูงาน การแปรรูปผลผลิตข้าว การทำข้าวกล้องงอก การพัฒนากลุ่มภายใต้วิสาหกิจชุมชน การอบรมให้ความรู้ในเรื่องการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน การผลิตให้ได้มาตรฐาน GAP และ ออ. ความรู้เรื่องการใช้สารชีวภาพและการป้องกันกำจัดโรคและแมลงในนาข้าว

๓. การตลาดและแหล่งเงินทุน ได้รับการส่งเสริมในเรื่องของแหล่งเงินทุนการกู้ยืม จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การจัดทำบัญชีกลุ่ม การจัดทำบรรจุภัณฑ์ ของกลุ่มเพื่อให้เกิดการแปรรูปและสร้างตลาดที่หลากหลายขึ้น การบริหารจัดการเงินทุนภายในในกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมีการหมุนเวียนเงินทุนในกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

กลุ่มมีการตั้งเป้าหมาย ในการลดการใช้สารเคมี ลดการใช้ปุ๋ย โดยการปรับเปลี่ยนมาเป็นการปักดำมากขึ้น เพื่อ
ง่ายต่อการดูแล และการคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมของแต่ละฤดูการผลิต ช่วยให้การดูแลง่ายขึ้น การคัดเลือกพันธุ์ทำให้
สะดวก รวมถึงการดูแลด้านโรคแมลง การเก็บเกี่ยว ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นได้ไม่ต่ำกว่า ๑ ตันต่อไร่ ซึ่งเป็นไปตาม
เป้าหมายที่กลุ่มได้กำหนดไว้ และกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

สามารถแยกผลที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มมีอาคาร สำนักงานกลุ่ม มีโกดังในการเก็บข้าว สามารถส่งเสริมในการดำเนินการด้านตลาดได้อย่าง
ต่อเนื่อง สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น สร้างอาชีพเสริมให้กับสมาชิกและคนในชุมชนได้ มีการทำการตลาดได้อย่าง
หลากหลายและมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของพ่อค้าคนกลาง โรงสี และตลาดออนไลน์

๒. ด้านสังคม

กลุ่มมีประสบการณ์การปลูกข้าวมายาวนาน มีเครือข่ายเกษตรกรที่มีแนวคิดการทำเกษตรปลอดภัย ปลอดภัย
สารพิษ เกษตรอินทรีย์และสนใจในการปลูกข้าวพันธุ์ใหม่ๆที่มีราคาสูงและเป็นที่ต้องการของตลาด ครอบครัวได้อยู่
ร่วมกันมีกิจกรรมร่วมกันไม่ต้องออกนอกพื้นที่เพื่อทำงาน กลุ่มมีส่วนร่วมับชุมชนมากขึ้นร่วมกิจกรรม
สาธารณประโยชน์ เช่น โรงทาน กฐิน ผ้าป่า เป็นต้น

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม

การทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เป็นการลดต้นทุนการผลิต การผลิตปุ๋ยใช้เองในกลุ่ม การผลิต
สารชีวภาพเพื่อลดการใช้สารเคมี เช่น BM จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง กรดน้ำส้ม การลดเลิกการเผาฟางในนาข้าว
ปรับเปลี่ยนเป็นการหมักฟาง การหว่านเมล็ดปอเทือง การปลูกพืชตระกูลถั่ว (ปุ๋ยพืชสด) เพื่อบำรุงดิน

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

๘.๑ ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. การเข้าใจในผลผลิต โดยการเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงที่เหมาะสมตามอายุ รวมทั้งวิธีการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม
ลดการปนของพันธุ์ข้าว การลดความชื้นไม่เกิด ๑๔ % หลังเก็บเกี่ยว ๒๐ ชม. การจัดเก็บผลผลิตในภาชนะ/อุปกรณ์ที่ดี
๒. คณะกรรมการ/สมาชิกให้ความร่วมมือดี ด้วยความสมัครใจ
๓. มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน
๔. มีกฎระเบียบกลุ่มที่ชัดเจน
๕. มีการปันผลให้กับสมาชิกทุกปี

๘.๒ ปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาลดลง

๑. ผลผลิต เช่นมีพันธุ์ปน การเก็บเกี่ยวตอนอายุไม่เหมาะสม
๒. ราคาผลผลิตต่ำ
๓. ปัจจัยจากสังคม เช่น การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา ๑๙
๔. สภาพภูมิอากาศ/สิ่งแวดล้อม ที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน การเกิดฝนแล้ง หรือน้ำท่วม
๕. สภาพเศรษฐกิจ เช่นภาวะราคาปุ๋ยแพง น้ำมันแพง

๙. ปัญหา อุปสรรค

การผลิต

- การใช้เมล็ดพันธุ์ไม่มีคุณภาพ แก้ไขโดยการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการรับรอง ตรงตามพันธุ์ จากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ได้มาตรฐานของกรมการข้าว หรือบริษัทที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานราชการ
- โรคและแมลงศัตรูพืช สร้างความเสียหายของผลผลิต แก้ไขได้การสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูข้าวตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว การป้องกันการเข้าทำลายของศัตรูพืชตามแผนการควบคุมการผลิตข้าว
- ปัจจัยการผลิตที่สูง แก้ไขโดยการผลิตปุ๋ยใช้เองในกลุ่ม การผลิตสารชีวภัณฑ์
- เงินทุน
- สมาชิกไม่มีการบริหารจัดการเงินที่ได้รับจากกลุ่ม ส่งผลให้ไม่สามารถคืนเงินให้กลุ่มได้ตามกำหนดเวลา
- ราคาผลผลิตต่ำ

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

แผนรายบุคคล

- มีการทำแผนรายบุคคลทุกปี
- อบรมให้ความรู้สมาชิก

แผนธุรกิจ

- จะต้องมีการปรับปรุงแผนธุรกิจของกลุ่ม

แผนพัฒนาแปลง

- เพิ่มผลผลิต
- เพิ่มช่องทางการตลาด
- พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ให้ได้มาตรฐาน อย. GMP ฮาลาน

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

จากกลุ่ม

เสนอให้หน่วยงานสนับสนุนการขอรับรองมาตรฐานฮาลาน

จากเจ้าหน้าที่

- เสนอแนะให้กลุ่มมองถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในรูปแบบแปลงใหญ่และเป้าหมาย ๕ ด้าน
- กลุ่มสร้างความเข้มแข็ง ร่วมมือการดำเนินการ ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา
- การวางแผนการผลิตของกลุ่มให้ครบวงจร
- การปรับปรุงโครงสร้างให้ครอบคลุม
- การต่อยอดธุรกิจ
- การต่อยอดผลิตภัณฑ์

กลุ่มพีชไร่

กลุ่มพืชไร่				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
5525	ขอนแก่น	แปลงใหญ่ประชารัฐ(อ้อย) หมู่ที่ 4 ตำบลโคกงาม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น	อ้อย	BA
3106	ชัยภูมิ	กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ 3 ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ	มันสำปะหลัง	BA
	ตาก	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก	มันสำปะหลัง	
3212	นครพนม	แปลงใหญ่สับปะรด ตำบลนาโน อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม	สับปะรด	AB
3305	แพร่	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมู่ที่1 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	AA
5403	ยโสธร	แปลงใหญ่ถั่วลิสง หมู่ 6,11 ตำบลกุ้งจาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร	ถั่วลิสง	AA
6226	สระบุรี	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 61 ตำบลซับสนุ่น อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	BA
3459	หนองคาย	แปลงใหญ่สับปะรด ตำบลหนองปลาปาก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย	สับปะรด	BA
5136	อุดรธานี	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ 5,7,9 ตำบลน้ำพัน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี	มันสำปะหลัง	AA
6148	อุทัยธานี	กลุ่มแปลงใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานบ้านทุ่งมน -ทุ่งยาว หมู่9 ตำบลไผ่เขียว อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	อ้อย	BA

แปลงใหญ่ประชารัฐ (อ้อย) หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกงาม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

๑. ความเป็นมา

นายสุทนต์ นุบาล ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ประชารัฐ (อ้อย) หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกงาม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น และสมาชิก เดิมชาวชุมชนอำเภอบ้านฝาง มีการปลูกอ้อยมาก่อน เป็นการทำไร่ร่นต่อไร่ทำตามกันมา โดยไม่ประกอบกิจกรรมอื่นใดร่วมด้วยเลย เป็นลักษณะต่างคนต่างทำต่างคนต่างขายทำให้เกิดปัญหาในเรื่องต้นทุนในการผลิตมีราคาสูง และราคาผลผลิตที่ได้ตกต่ำ จึงได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มนาแปลงใหญ่ ในปี ๒๕๖๐ มีสมาชิกจำนวน ๔๐ ราย รวมกันบริหารจัดการ มีการแบ่งหน้าที่ผู้รับผิดชอบชัดเจน มีกฎระเบียบ มีการจัดตั้งกองทุนในกลุ่ม โดยมีนายสุทนต์ นุบาล เป็นผู้จัดการแปลง (รวมกันจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่โดยจดทะเบียนในนามแปลงใหญ่แปลงใหญ่ประชารัฐ(อ้อย) หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกงาม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น) โดยมีนายสุทนต์ นุบาล เป็นประธาน และเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆพร้อมด้วยสมาชิก เพื่อผลประโยชน์และผลผลิตที่ดีในด้านการเกษตรแปลงใหญ่ โดยมีเกษตรกรอำเภอบ้านฝาง, เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฝาง, เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรบ้านฝาง เป็นผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุนในการดำเนินงานมาตลอด

๒. สถานการณ์ปัจจุบัน

ในปัจจุบัน กลุ่มแปลงใหญ่ประชารัฐ (อ้อย) หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกงาม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น มีสมาชิกจำนวน ๔๒ คน พื้นที่ปลูกอ้อยจำนวน ๖๒๒.๗๕ ไร่ จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสมาชิกเป็น Smart farmer จำนวน ๑ ราย ต้นทุนในการผลิตเฉลี่ยอยู่ ๙,๓๐๕ บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๑๒,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ อ้อยที่ปลูกในพื้นที่มีหลายสายพันธุ์ เช่น ขอนแก่น ๓ , K๙๒ และ K๙๕ เป็นต้น

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

เป้าหมายในการรวมกลุ่มของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ประชารัฐ (อ้อย) หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกงาม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

๑. ลดต้นทุนการผลิต กลุ่มมีเป้าหมายในการลดต้นทุนในการทำไร่อ้อยจาก ๑๑,๕๓๐ บาท/ไร่ เหลือ ๙,๓๐๕ บาท/ไร่ ด้วยแนวทางดังนี้

- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน มีการนำดินไปวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินแล้วนำค่าที่ได้มาคำนวณเป็นปุ๋ยสั่งตัด ทำให้ลดปริมาณปุ๋ยที่ต้องใส่เพิ่มลง

- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง เพื่อเป็นการลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี

- การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตรกร เช่น รถคีบอ้อย, การใช้สารเคมีโดยรถ ๒๔ แรง และการบริหารจัดการวัชพืช

- การผลิตต้นพันธุ์ไว้ปลูกเอง

๒. การเพิ่มผลผลิต ผลผลิตอ้อยเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๐,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ กลุ่มมีเป้าหมายที่จะเพิ่มผลผลิตเป็น ๑๒,๐๐ กิโลกรัม/ไร่ ด้วยแนวทางดังนี้

- การใช้ท่อนพันธุ์ปลอดโรค

- มีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด เช่น การปลูกปอเทือง ถั่วพริ้ว เป็นต้น

- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

- การกำจัดวัชพืช โดยใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน เช่น โรตารี คราดสปริง

- การใช้สารชีวภัณฑ์

๓. การเพิ่มมูลค่าการผลิต กลุ่มมีเป้าหมายในการเพิ่มมูลค่าอ้อยดังนี้

- การปลูกอ้อยคั้นน้ำในอนาคต

- สมาชิกทุกรายต้องผลิตพันธุ์อ้อยของตนเอง
- การแปรรูป มีการนำอ้อยมาผลิตเป็นอ้อยคั้นน้ำสด

๔. การตลาด มีการเชื่อมโยงการตลาดกับกลุ่มผู้ปลูกอ้อยคั้นน้ำ

๕. การบริหารจัดการ มีการวางแผนบริหารจัดการการผลิต การรวบรวมผลผลิต และปัจจัยในการผลิต

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลุ่มแปลงใหญ่ประชารัฐ (อ้อย) ต. โคกงาม มีแปลงตัวอย่างเพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงระบบการจัดการน้ำ โดยมีแปลงของนายคำสี ลาภูล หมู่ ๔ ต. โคกงาม ซึ่งมีการจัดการระบบน้ำโดยใช้น้ำใต้ดินและระบบสปริงเกอร์ทำให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น

๕. การสนับสนุน

การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานระดับพื้นที่ ในส่วนของภาครัฐประกอบด้วยหลายหน่วยงาน ซึ่งได้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนนโยบายระบบส่งเสริม การเกษตรแบบแปลงใหญ่ แต่ละหน่วยงานมีการบูรณาการในพื้นที่ ดังนี้

กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนเครื่องจักรกลในกระบวนการผลิตเพื่อลดขั้นตอน

สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ในด้านการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และการเพิ่มคุณภาพการผลิต

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฝาง ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ในด้านการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และการเพิ่มคุณภาพการผลิต ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

การส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ข้าว ได้มีการบูรณาการร่วมกับโครงการอื่น ๆ เช่น โครงการยกระดับเกษตรแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด, โครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อ ภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ร่วมกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นต้น

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ตามเป้าหมาย ๕ ด้าน ของการผลิตข้าวของกลุ่ม เมื่อดำเนินการตามกิจกรรมต่างๆ จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายดังนี้

๑. การลดต้นทุนการผลิต กลุ่มจะสามารถลดต้นทุนการผลิตอ้อยได้จาก ๑๑,๕๓๐ บาทต่อไร่ เหลือ ๙,๓๐๐๕ บาทต่อไร่ ลดลง ๒,๒๒๕ บาท/ไร่ โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

- ลดการใช้สารเคมี โดยการใช้น้ำหมักและสารชีวภัณฑ์ใช้เอง

- ลดการใช้ปุ๋ยเคมี โดยการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จากเดิม ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ เหลือ ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ และทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง

- ลดค่าจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยวโดยการใช้เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ต่างๆ แทนเช่น เครื่องสางใบอ้อย รถคีบอ้อย

- ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อพันธุ์อ้อยโดยการผลิตพันธุ์อ้อยไว้ใช้แทน

๒. การเพิ่มผลผลิต สมาชิกในกลุ่มจะสามารถเพิ่มผลผลิตอ้อยจากเดิม ๑๐,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๒,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยการเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจ ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน มีการเฝ้าติดตามผล และปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

๓. การเพิ่มมูลค่า มีการนำอ้อยมาผลิตเป็นอ้อยคั้นน้ำสด

๔. การตลาด มีการเชื่อมโยงตลาดของกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่กับโรงงานน้ำตาล และกลุ่มอ้อยคั้นน้ำ มีการหาช่องทางการตลาดเพิ่ม

๕. การบริหารจัดการ มีการบริหารจัดการการผลิตให้ได้คุณภาพและปริมาณผลผลิตที่ได้มีปริมาณที่เหมาะสม มีคุณภาพ และให้เป็นที่ต้องการของตลาด มีการรวบรวมผลผลิตเพื่อรวมกันขาย เชื่อมโยงตลาด สร้างรายได้เสริมให้เกษตรกร จากการทำเกษตรอื่นๆ ได้แก่ ผักสวนครัว การขายมูลสัตว์ เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑. ด้านเศรษฐกิจ

- การร่วมกิจกรรมอ้อยแปลงใหญ่ทำให้ผู้ร่วมโครงการมีความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับการปลูกอ้อย ที่มีความปลอดภัย ไม่ต้องใช้สารเคมีมาก รู้จักใช้สารชีวภัณฑ์ ใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และต้องอาศัยการหมั่นสำรวจแปลง จึงทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่ลดลง

- ผลผลิตที่มีคุณภาพดี และปลอดภัย ทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น โดยการตัดอ้อยสดเข้าโรงงาน

- มีการใช้แรงงานในครัวเรือน การเข้าร่วมโครงการทำให้รู้จักการวางแผนการทำงาน ทำให้รู้จัก การใช้แรงงานที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ การวางแผนการทำงานทำให้ลดปัญหาการจ้างแรงงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดการลดต้นทุนการผลิต

- การใช้สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ทำให้ร่างกายไม่ต้องสัมผัสกับการใช้สารเคมีซึ่งส่งผลให้ร่างกายเกิดความปลอดภัยมากขึ้น

๒. ด้านสังคม

- ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดโอกาสในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม

- เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน ทำให้สมาชิกเกิดความผูกพัน เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม

การหมั่นสำรวจแปลงอ้อย และการหันมาใช้สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ทำให้ลดการใช้สารเคมี ซึ่งทำให้ลดการตกค้างในดิน น้ำ อากาศ ส่งผลให้เกิดมลพิษน้อยลงนอกจากนี้ยังเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้ทรัพยากรเกิด การฟื้นฟูตัวเอง โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยหลัก และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิต

๘. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและยั่งยืน

สมาชิกบางคนในกลุ่มเป็นวัยกลางคน ทำให้กลุ่มสามารถถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นได้องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ไม่สูญหาย และการมีโอกาสพบปะพูดคุย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ได้อย่างต่อเนื่อง และมีการเลือก ประธาน รองประธาน กรรมการ ทำให้มีผู้ขับเคลื่อนหลักภายในกลุ่ม ตัวแทนกลุ่มมีการเข้าร่วมเวทีเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ซึ่งจะช่วยให้มีโอกาสพบปะ กับกลุ่มที่ประสบความสำเร็จแล้ว นำมาเล่าให้สมาชิกกลุ่มฟังเพื่อเป็นการสร้างแรงกระตุ้น แรงจูงใจในการพัฒนาในกลุ่ม

สิ่งที่กลุ่มเกษตรกรอ้อยแปลงใหญ่ เชื่อว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในชุมชน และเป็นสิ่ง ที่ช่วยให้การพัฒนาเกิดขึ้นจริงและมีความยั่งยืน มีทั้งปัจจัยภายนอก และภายใน ดังนี้

๑. ปัจจัยภายใน คือ เกษตรกร และสมาชิกในกลุ่มในชุมชน ดังนี้

- เกษตรกรสมาชิก มีความเชื่อมั่นและมีศรัทธาต่อตนเอง มีความสามัคคี ชยัน อดทน รู้จักเรียนรู้ อยู่เสมอ มีการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อจะได้ทราบต้นทุนในการผลิตที่แท้จริง และเพื่อหาวิธีลดต้นทุนการผลิต

- ผู้นำกลุ่ม เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้นแบบได้และมีความรู้ความสามารถ มีความเสียสละ มีความคิดก้าวหน้า และรู้จักถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกในกลุ่ม มีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

- กลุ่มได้รับการสนับสนุนทั้งก่อนพันธุ์ที่มีคุณภาพ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยซึ่งจะทำให้ช่วยลดต้นทุนการผลิต เช่น เครื่องปลูกอ้อย เครื่องคีบอ้อย เครื่องสางใบอ้อย เป็นต้น

- สินค้ามีคุณภาพ มีความปลอดภัย ได้รับมาตรฐานการรับรองซึ่งจะทำให้เกิดความ น่าเชื่อถือ นอกจากนี้การมีผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย บรรจุภัณฑ์ที่สะอาด ดูมีมาตรฐานก็จะทำให้เกิดการยอมรับ ทำให้ มีช่องทางการจำหน่ายมากขึ้น

ปัจจัยภายนอก

- สภาพพื้นที่ สิ่งแวดล้อม ต้องมีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญ และปริมาณน้ำที่เพียงพอเหมาะสมกับความต้องการ

- การได้รับการสนับสนุน การช่วยเหลือทั้งทางด้านความรู้ แหล่งเงินทุน เทคโนโลยีที่สำคัญ จากภาครัฐและเอกชน เช่น สหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ บริษัทคูโบต้า โรงงานน้ำตาล เป็นต้น

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑. ปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม
๒. อยู่ห่างเขตชลประทาน
๓. สภาพพื้นที่เพาะปลูกไม่เหมาะสม ทำให้ผลผลิตที่ได้รับน้อยไม่เกิดแรงจูงใจในการเพาะปลูก
๔. เกษตรกรยังยึดติดกับกระบวนการผลิตแบบเดิมๆ อีกทั้งยังประสบกับปัญหาแรงงานไม่ เพียงพอ บางกิจกรรมต้องใช้การจ้างแรงงานจากภายนอก
๕. มีทุนในการดำเนินกิจกรรมไม่เพียงพอ
๖. ปัญหาการระบาดของโรค แมลง
๗. มีการทำการเกษตรหลายกิจกรรม ทำให้มีเวลาไม่เพียงพอในการทำการผลิต ทำให้ไม่มีเวลาในการสำรวจ ดูแลแปลงได้อย่างเต็มที่

แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๓ ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

มันสำปะหลัง เป็นพืชที่นิยมปลูกกันมากในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกือบทุกจังหวัด ข้อได้เปรียบของการปลูกพืชไร่ชนิดนี้เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ว่าสามารถปลูกให้ขึ้นและลงหัวได้ในดินดอนเกือบทุกประเภทยกเว้นดินเกลือ ไม่ว่าจะเป็ดินที่สมบัติดีเลวอย่างไร เช่น อาจเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุอาหารต่ำมาก เช่น ดินทรายจัด ดินร่วนปนทราย ดินหินโผล่และอื่น ๆ นอกจากนั้นยังเป็นพืชไร่ที่มีความทนทานต่อสภาวะอากาศที่แห้งแล้งได้ดี การปลูกและการขยายพันธุ์ทำได้ง่ายและมีต้นทุนการผลิตไม่สูงมากนัก จัดได้ว่าเป็นพืชไร่ที่มีความเหมาะสมกับเกษตรกรที่มีฐานะยากจนหรือมีทุนน้อยและยังชีพอยู่ด้วยการผลิตพืชในพื้นที่ที่มีสภาพฝนแปรปรวน และมีปัญหาความแห้งแล้ง และดินเลวที่ไม่สามารถจะปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ได้ดีนั้นมีความเสี่ยงต่อการล้มเหลวสูง หรือมีต้นทุนการผลิตโดยทั่วๆ ไปสูงกว่ามันสำปะหลัง

เกษตรกรในอำเภอภักดีชุมพล ส่วนใหญ่ทำไร่มันสำปะหลังเป็นหลัก ปี ๒๕๖๓ มีเกษตรกรขึ้นทะเบียนปลูกมันสำปะหลัง กับสำนักงานเกษตรอำเภอภักดีชุมพล จำนวน ๒,๒๓๗ ราย พื้นที่ ๒๖,๗๘๒ ไร่ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เกษตรกร ม. ๒ และ ม. ๓ ต.วังทอง ได้มีการเปลี่ยนมาปลูกพืชมันสำปะหลัง แทนการปลูกนาข้าวกันมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันประสบปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ส่งผลให้มันสำปะหลังชะงักการเจริญเติบโต หัวมันสำปะหลังโตไม่เต็มที่ ทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่ น้อย เเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำ ขายไม่ได้ราคา ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาหนี้สิน รายได้ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ อีกทั้งราคาซื้อขายหัวมันสำปะหลังในพื้นที่มีราคาต่ำ เนื่องจากพื้นที่อยู่ห่างไกลจากโรงงานรับซื้อ ทำให้มีต้นทุนการขนส่งที่สูง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้สมัครเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๓ ต.วังทอง ที่ตั้งกลุ่ม บ้านปราสาทมะค่า หมู่ที่ ๓ ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ

๒. สถานการณ์ปัจจุบัน

หลังจากมีการรวมกลุ่มบริหารจัดการในรูปแบบแปลงใหญ่ปี ๒๕๖๑ กลุ่มได้รับความรู้จากการฝึกอบรมศึกษาดูงาน พัฒนาแปลงเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยใช้เทคโนโลยีในการลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน ทำให้ปัจจุบันกลุ่มมีสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

- สมาชิกจำนวนรวม ๕๐ ราย
- ขนาดพื้นที่รวม ๖๘๘ ไร่
- ผลผลิตโดยเฉลี่ย ๓,๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (จากเดิม ๒,๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่) คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐
- ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๔,๐๐๐ บาทต่อไร่ (จากเดิม ๖,๘๐๐ บาท/ไร่) คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐๓
- รายได้เฉลี่ย ๗,๗๐๐ บาท/ไร่/ปี (๓,๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ x ราคาเฉลี่ย ๒.๒ บาท/กิโลกรัม)

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๑. การลดต้นทุน

กลุ่มได้รับการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงาน รวมถึงจัดทำแปลงเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง ทำให้สมาชิกได้รับความรู้ ทักษะและสามารถนำมาใช้ในแปลงของตนเอง ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตได้ตามวัตถุประสงค์ โดยกลุ่มมีกิจกรรมในการลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิต ดังนี้

- การรวมกลุ่มจัดหาปัจจัยการผลิตร่วมกัน ได้แก่ พันธุ์ ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ เครื่องจักรกลการเกษตร และแรงงาน ช่วยลดต้นทุน
- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการทำน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้เอง เพื่อช่วยลดต้นทุนด้านสารเคมี และปุ๋ยเคมี
- การใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงดิน เช่น ปอเทือง ถั่วพรี

- การใช้เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อลดต้นทุนและการใช้แรงงาน ได้แก่ ระบบน้ำหยดช่วยเพิ่มผลผลิตต่อหน่วย เครื่องจักรกลการเกษตรช่วยลดต้นทุนค่าแรงงาน ระบบพลังงานแสงอาทิตย์

จากการทำการผลิตด้วยวิธีการดังกล่าวทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต จาก ๖,๙๐๐ บาทต่อไร่ เหลือ ๔,๐๐๐ บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐๓

๒. การเพิ่มผลผลิต

- การใช้สารวัตกรรม เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต
- การใช้จุลินทรีย์ที่ผลิตใช้เองเพื่อเพิ่มผลผลิต
- การปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้โครงสร้างของดินมีความเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง
- การติดตามตรวจสอบวิธีการปลูกทำให้สมาชิกสามารถเพิ่มผลผลิต

ทำให้เพิ่มผลผลิตจาก ๒,๘๐๐ กิโลกรัมต่อไร่เป็น เป็น ๓,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐

๓. การพัฒนาคุณภาพ

สมาชิกกลุ่มได้ให้ความสำคัญต่อการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตามมาตรฐานตามความต้องการของตลาด ซึ่งโรงงานต้องการหัวมันสำปะหลังสดที่มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง มากกว่าร้อยละ ๓๐ และหัวมันต้องสะอาดปราศจากสิ่งเจือปน สมาชิกลดการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช และแมลงศัตรูพืชตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ โดยมีกิจกรรมภายในกลุ่มเพื่อส่งเสริมการผลิตหัวมันสำปะหลังสะอาดเปอร์เซ็นต์แป้งสูง ตามความต้องการของตลาด ดังนี้

- การตรวจเยี่ยมแปลงแนะนำการผลิตของสมาชิก
- การวางแผนการปลูก เพื่อให้ได้ผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาด และวางแผนการตรวจรับรองมาตรฐาน
- ส่งเสริมการตรวจรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) โดยมีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและประสานงานหน่วยงานตรวจรับรอง
- ส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้มีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆของกลุ่ม

๔. การตลาด

ปัจจุบันทางกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม.๓ ต.วังทอง มีการทำสัญญากับลามารับซื้อมันสำปะหลังเอกชน เพื่อให้ได้ราคาที่ดีกว่าและมีการเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยการแปรรูปด้วยเครื่องสับมันสำปะหลัง

๕. การบริหารจัดการกลุ่ม

ด้านการสร้างการรับรู้ร่วมกัน การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและรวมกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ กำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม การประชุมสมาชิกเพื่อรับทราบทำความเข้าใจการรวมกลุ่ม มีกฎ ระเบียบ กติกาของกลุ่ม มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานชัดเจน และนำมาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ให้สมาชิกรับทราบและทำความเข้าใจในกฎ ระเบียบ กติกาของกลุ่มและสามารถปฏิบัติได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลง โดยได้รับการพัฒนาความรู้จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้แก่

- การร่วมประชุมวางแผนการผลิต
- การขยายผลการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิก และเกษตรกรอื่นๆที่มีความสนใจ
- การจัดทำแปลงเรียนรู้ โดยประธานกลุ่มเป็นแปลงตัวอย่าง
- การร่วมจัดนิทรรศการและการจำหน่ายสินค้า

ด้านการวางแผนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตต่อเนื่องตามความต้องการของตลาด โดยทีมผู้จัดการจัดประชุมชี้แจง วางแผนการผลิต การตลาดร่วมกับสมาชิก และการออกติดตามให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหา ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนากลุ่ม พัฒนาสมาชิก

- การบริหารจัดการตามกิจกรรมของแผน
- วางแผนการปลูก และตรวจแปลงเพื่อประมาณการณ์ผลผลิต
- การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว (การผลิตและรายได้)

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๑. การบูรณาการกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

๑) กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม. ๗ ต.วังทอง อ.ภักดีชุมพล จ.ชัยภูมิ

๒) กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม. ๑๑ ต.บ้านเจียง อ.ภักดีชุมพล จ.ชัยภูมิ

โดยมีการติดต่อประสานงานกันทุกสัปดาห์ เพื่อคอยช่วยเหลือเรื่องต่างๆ เช่น ปัจจัยการผลิต การรวบรวมผลผลิต

๒. การขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่

๑) มีการสื่อสารแจ้งข้อมูลข่าวสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ทั้งทางเอกสาร ทางโทรศัพท์ ทางไลน์ เพื่อให้สมาชิกได้ทราบข้อมูลความเคลื่อนไหวการผลิต การตลาด การจัดประชุม การอบรม การร่วมแสดงสินค้า

๒) การประชุม เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ทั้งการผลิต ปัญหาและการแก้ไขปัญหา ประเด็นในการประชุมได้แก่

- กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม
- การบริหารจัดการกลุ่ม
- ปัญหาที่เกษตรกรพบในแปลงและการแก้ไข
- การวางแผนการผลิต
- การวางแผนการตลาด
- การใช้เทคโนโลยีในการผลิต
- การทำปุ๋ยอินทรีย์ และจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์
- การปรับปรุงบำรุงดิน

๕. การสนับสนุน

กลุ่มได้รับการสนับสนุนในด้านองค์ความรู้การผลิตมันสำปะหลัง การตลาด เงินทุน จากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่

๑. กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม ถ่ายทอดความรู้การผลิต ติดตามให้คำแนะนำและมอบคู่มือและปัจจัยการผลิต

๒. กรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ปรับปรุงดิน การตรวจวิเคราะห์ดิน

๓. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ดำเนินการถ่ายทอดความรู้การทำบัญชี

๔. กรมวิชาการเกษตร ดำเนินการ ถ่ายทอดความรู้ ตรวจรับรองแปลง ตรวจรับมาตรฐานสินค้า

๕. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ สนับสนุนสินเชื่อ

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. การลดต้นทุน

สามารถลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง จากเดิมต้นทุน ๖,๘๐๐ บาท / ไร่ ลดลงเหลือ ๔,๐๐๐ บาท / ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐๓ ทำให้เกษตรกรสมาชิกมีกำไรเพิ่มขึ้น

๒. การเพิ่มผลผลิต

มีการใช้เทคโนโลยีการผลิต เช่น ใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การใช้จุลินทรีย์ ช่วยให้มันสำปะหลังเจริญเติบโตได้ดี สามารถเพิ่มผลผลิตจาก ๒,๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มเป็น ๓,๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ และยังสามารถที่จะเพิ่มผลผลิตต่อไปได้อีก

๓. การพัฒนาคุณภาพสินค้า

การพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน GAP ปัจจุบันสมาชิกยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากพบปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เพราะว่าเป็นพื้นที่ป่าไม้ ตอนนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการขออนุญาตจากทางป่าไม้

๔. การตลาด

กลุ่มแปลงใหญ่มีตลาดที่แน่นอน มีการทำสัญญาซื้อขายกับลานมันสำปะหลัง เพื่อให้ได้ราคาที่ดีกว่าและมีการเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยการแปรรูปด้วยเครื่องสับมันสำปะหลัง

๕. การบริหารจัดการ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้เกษตรกรสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรมีอาชีพการเกษตรที่มั่นคง มีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑. ด้านเศรษฐกิจ จากการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการลดต้นทุน ลดแรงงาน และเพิ่มมูลค่าผลผลิต เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการผลผลิต มีกำลังในการใช้จ่ายเศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น

๒. ด้านสังคม พบว่ากลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่และเกษตรกรทั่วไปในชุมชนมีความสามัคคี และจากการประกอบอาชีพการเกษตรที่มั่นคง มีรายได้ที่แน่นอน ทำให้ดึงดูดแรงงานในครัวเรือนที่ไปทำงานในเมืองใหญ่และประสบปัญหาเรื่องไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ กลับบ้านมาทำอาชีพการเกษตรในชุมชนมากขึ้น

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม เกษตรกรมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น จากการลดใช้สารเคมีการเกษตร ใส่ใจเรื่องสุขภาพของตัวเองและชุมชนมากขึ้น

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๓ ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ได้เข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ยกระดับการรวมกลุ่มจากเดิมเป็นการดำเนินงานในรูปแบบนิติบุคคล ในชื่อ “ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม.๓ ต.วังทอง” จัดทำโครงการ แผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานยกระดับแปลงใหญ่ในด้านการผลิตด้วยเทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตร รถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์ต่อพ่วง โดยได้รับงบประมาณอุดหนุนการดำเนินงานในวงเงิน ๒,๘๓๕,๒๐๐.๐๐ บาท นำไปจัดซื้อเครื่องจักร ครุภัณฑ์นำไปการบริหารจัดการให้เกิดรายได้ เกษตรกรสมาชิกมีต้นทุนการผลิตที่ลดลง และผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร มีอาชีพการเกษตรที่มั่นคงอย่างยั่งยืน

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

- การรวมกลุ่ม สมาชิกทุกคนเข้ามารวมกลุ่มด้วยความสมัครใจ มีการทำกิจกรรมร่วมกันทุกช่วงเวลา เช่น อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การนำสินค้าออกจำหน่าย การประสานงานเครือข่าย

- การประชุม กลุ่มมีการประชุมสามัญประจำปี ๑ ครั้ง และมีการประชุมย่อยตามวาระความจำเป็นเร่งด่วนที่มีภาระกิจ

๒. การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

กลุ่มมีการนำเศษวัสดุกลับมาทำปุ๋ยหมักใช้เองหมุนเวียนอยู่ในแปลง การบริหารจัดการแปลงปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง การใช้ท่อนพันธุ์ภายในแปลงปลูกและยังสามารถจำหน่ายท่อนพันธุ์ดีเป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง การใช้แรงงานในครอบครัว ไม่พึ่งพาแรงงานรับจ้างหรือใช้แรงงานรับจ้างให้น้อยที่สุด

๓. การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอยู่แบบพอเพียง ทำสวน ทำนา เลี้ยงปลา ปลูกผักสวนครัว เพื่อให้ครอบครัวมีกินมีใช้โดยไม่ต้องซื้อ และทำให้ตนและครอบครัวมีความสุข มีความมั่นคง ยั่งยืนอยู่ในสังคมได้อย่างสบาย การทำแต่ความดี และไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่นให้เขาเดือดร้อน การใช้จ่ายก็ใช้จ่ายแต่สิ่งจำเป็นไม่ฟุ่มเฟือยให้รายรับมากกว่ารายจ่ายให้เหลือเก็บบ้างตามความเหมาะสม เพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัวอย่างยั่งยืนตลอด

๔. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

การใช้ระบบน้ำในแปลงปลูกมันสำปะหลัง ทำให้ประหยัดการใช้น้ำและใช้น้ำได้อย่างคุ้มค่า

๕. การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

การใช้ปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ จุลินทรีย์จากปลวก ใช้ในแปลงปลูกมันสำปะหลังเป็นการสร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศ

๖. ลดการใช้สารเคมีที่มีผลกับสิ่งแวดล้อม

กลุ่มมีการทำน้ำหมักชีวภาพ ทำสารขับไล่แมลง เพื่อใช้แทนปุ๋ยเคมี สารเคมี และกลุ่มมีเป้าหมายในการผลิตมันสำปะหลังปลอดสารพิษ

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑. ต้องการขยายพื้นที่การผลิตแต่ติดปัญหาขาดแหล่งน้ำการเกษตร
๒. ประสพภัยธรรมชาติ น้ำท่วม โรค แมลงศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตลดลง
๓. การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ดำเนินการยังไม่เต็มที่ เนื่องจากขาดปัจจัยการผลิต และมีราคาสูง
๔. ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้มีปัญหาการขอรับรองมาตรฐาน
๕. เกษตรกรบางรายสูงอายุ และขาดทายาทสืบทอด
๖. สมาชิกใหม่ยังขาดองค์ความรู้เรื่องการผลิตมันสำปะหลังให้ได้มาตรฐาน

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. พัฒนางองค์ความรู้สมาชิก และทีมผู้จัดการแปลงให้มีความรู้เท่าทันต่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มากขึ้น
๒. เพิ่มพื้นที่การแปรรูปและเทคโนโลยีต่างๆในการแปรรูป (เครื่องสับมันสำปะหลัง, เครื่องทำมันเส้น) เพื่อรองรับความต้องการของตลาด ไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาคุณภาพสินค้าอย่างต่อเนื่อง
๓. จัดตั้งกองทุนน้ำหมักชีวภาพเพื่อช่วยลดต้นทุนด้านสารเคมี และปุ๋ยเคมี
๔. พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของกลุ่ม อาทิเช่น การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑. ให้มีกิจกรรมพัฒนาสมาชิก ทีมผู้จัดการอย่างต่อเนื่อง เช่น การติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด การอบรมฝึกทักษะด้านต่างๆ

๒. ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แก้ไขปัญหาการรับรองมาตรฐานในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์
๓. ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงการเพิ่มช่องทางการตลาดในอนาคต

แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

มันสำปะหลัง เป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ บ้านเด่นวัว ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า มาอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันการผลิตมันสำปะหลังของอำเภอวังเจ้า ประสบปัญหาเรื่องผลผลิตราคาตกต่ำ ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกรรายย่อย พื้นที่เพาะปลูกไม่มีระบบชลประทาน และการผลิตเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรในพื้นที่ เช่น ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง ได้แก่ ค่าพันธุ์พืช ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าใช้จ่ายของเครื่องจักรกล และค่าจ้างแรงงานด้านการเกษตร รวมทั้งปัญหาการขาดอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต

สำนักงานเกษตรจังหวัดตากได้ดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรและเพิ่มรายได้ของเกษตรกรตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น มีการบริหารจัดการร่วมกันให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ราคาถูก เช่น ปุ๋ย พันธุ์ และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด โดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ นางประพิศ รักยิ้ม ผู้ใหญ่บ้านเด่นวัว หมู่ ๔ ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก เกษตรกรต้นแบบด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง เป็นเกษตรกรที่มีความรู้ความสามารถในการผลิตมันสำปะหลังให้มีคุณภาพ ปลูกมันสำปะหลังระบบน้ำหยดและใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อลดต้นทุนในการผลิต สามารถถ่ายทอดความรู้และเป็นแบบอย่างให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ได้ เข้าหารือร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า และได้รับโอกาสในการเข้าร่วมอบรมถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เช่น การผลิตสารชีวภัณฑ์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การตรวจวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยสั่งตัด บัญชีต้นทุนอาชีพ จึงเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่และจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน พร้อมด้วยเกษตรกรจำนวน ๙๐ ราย พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังรวม ๑,๓๗๔ ไร่ เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับตลาดและพัฒนาเกษตรกรในชุมชนอย่างยั่งยืน จนถึงปัจจุบันมีเกษตรกรในพื้นที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกแปลงใหญ่จำนวน ๘๙ ราย พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังรวม ๒,๓๐๐ ไร่

๒. สถานการณ์

๑. พื้นที่ปลูก จำนวน ๑,๓๗๔ ไร่

๒. สมาชิก ๘๐ ราย

๓. สินค้า มันสำปะหลัง

๔. ทีมผู้จัดการแปลง

- ผู้จัดการแปลง นายไตรรงค์ ชาญพิชิต เกษตรอำเภอวังเจ้า

- ผู้ช่วยผู้จัดการแปลง นางสาวนฤมล วงศ์กิจ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๕. ประธานแปลงใหญ่

- นางประพิศ รักยิ้ม

๖. การสนับสนุน การจัดอบรม วิทยากร ปัจจัยการผลิต และในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้รับการสนับสนุนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ภายใต้โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด จำนวน ๒,๑๔๘,๘๐๐ บาท

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

๑. ลดต้นทุนการผลิต ลดลง ๒๐ %

- ก่อนเข้าร่วม : ๕,๐๐๐ บาท/ไร่
- หลังเข้าร่วม : ๔,๑๐๐ บาท/ไร่

๒. เพิ่มผลผลิต เพิ่มขึ้น ๒๐ %

- ก่อนเข้าร่วม : ๒.๕ - ๓ ตัน/ไร่
- หลังเข้าร่วม : ๔ ตัน/ไร่

๓. พัฒนาคุณภาพ/พัฒนาให้ได้มาตรฐาน

- คัดเลือกท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ เป็นสายพันธุ์ที่ได้รับการรับรอง นำมาจากแหล่งเชื่อถือได้ปลอดภัย เพื่อให้สมาชิกได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของตลาด

๔. บริหารจัดการ

- จัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในส่วนต่างๆอย่างชัดเจน

๕. จัดการด้านการตลาด

- สมาชิกร่วมกันทำสัญญาซื้อขายกับแหล่งรับซื้อโดยตรง เพื่อลดการกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๑. ลดต้นทุนการผลิต

- การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ โดยฝึกอบรมการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์ในแปลงมันสำปะหลังให้แก่สมาชิกโดยบูรณาการร่วมกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับแปลงสมาชิกดังนี้

- ๑) สามารถป้องกันเชื้อราและลดเชื้อราสาเหตุของโรคพืช
- ๒) สามารถเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตของพืชให้เร็วขึ้น ทำให้ต้นพืชมีความต้านทานต่อโรค
- ๓) ช่วยเร่งกระบวนการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุในดินให้เร็วขึ้น และช่วยเพิ่มธาตุอาหารในดิน

- การใช้ระบบน้ำหยดในแปลง วางแผนระบบน้ำในแปลงสาธิตให้สมาชิกได้ศึกษาแผนการจัดการน้ำในพื้นที่ เพื่อเป็นการประหยัดน้ำ แก้ปัญหาภัยแล้ง สามารถปลูกมันสำปะหลังได้ตลอดทั้งปี และให้ผลผลิตดีโดยไม่ต้องรอคอยน้ำฝน

๒. เพิ่มผลผลิตและคุณภาพ

- การวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

- ๑) เพื่อหาธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ในดินอย่างชัดเจน
- ๒) สามารถวิเคราะห์ให้เกษตรกรเห็นผลของการปริมาณธาตุอาหารที่มากหรือน้อยเกินไป
- ๓) สามารถให้ปุ๋ยให้ตรงตามความต้องการของพืชเพื่อเพิ่มผลผลิตได้
- ๔) เกิดความคุ้มค่าต่อการลงทุน

๓. การตลาด

- มีจุดรับซื้อเพื่อรองรับผลผลิตในพื้นที่และรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง

๔. การบริหารจัดการ

- การจัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดทำต้นทุนการผลิต การวางแผนการผลิต
- การพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer เข้าร่วมอบรมถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานต่างๆ และศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างทักษะใหม่ๆได้อย่างมีคุณภาพ

- สนับสนุนให้สมาชิกพึ่งพาตนเอง ใช้วัสดุในพื้นที่อย่างคุ้มค่า เช่น ปลูกพืชผักสวนครัวบริเวณรอบแปลง ปลูกเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน เก็บมูลสัตว์ไปทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ เพื่อพัฒนาให้เกิดแปลงเรียนรู้เพิ่มขึ้น

๕. การสนับสนุน

๑. งบประมาณ จากกรมส่งเสริมการเกษตร โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ สนับสนุนกิจกรรมแปลงเรียนรู้

๒. หลังจากกลุ่มแปลงใหญ่ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับสมาชิกมาเป็นระยะเวลา ๔ ปี ทำให้กลุ่มมองเห็นแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อไร่ ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน และเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง โดยการรวมกันซื้อปัจจัยการผลิต – ขยายผลผลิต ของสมาชิกกลุ่ม จึงขอรับการสนับสนุนงบประมาณโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ผ่านคณะกรรมการบริหารโครงการฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจำนวนเงิน ๒,๑๔๘,๘๐๐ บาท มีรายการสนับสนุนดังนี้

- ๑) รถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์ต่อพ่วง
- ๒) เครื่องวัดเปอร์เซ็นต์แป้งหัวมันสำปะหลังแบบดิจิตอล
- ๓) อุปกรณ์เสริม (รถแทรกเตอร์) ชุดบุงกีหน้า
- ๔) ขยายเขตระบบจำหน่ายไฟฟ้าติดตั้งหม้อแปลงขนาด ๓๐ KVL

โดยได้ดำเนินการจดทะเบียนนิติบุคคลในนาม บริษัทแปลงใหญ่มันสำปะหลังเด่นวิฑาก จำกัด เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นรูปธรรม

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. เกษตรกรนำเทคโนโลยีระบบน้ำมาใช้กับแปลงมันสำปะหลัง ใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการสารเคมี วิเคราะห์ดินและใช้ปุ๋ยสั่งตัดให้เหมาะสมกับพื้นที่

๒. การคัดเลือกท่อนพันธุ์ทำให้ลดความเสียหายที่เกิดจากโรคระบาด ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ

๓. สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง เข้าใจถึงการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ

๔. จัดเก็บข้อมูลเพื่อวางแผนการผลิตในปีต่อไปได้อย่างแม่นยำ

๕. เกษตรกรสามารถพึ่งพาตัวเองและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑. เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อไร่และผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน

๒. เกษตรกรมีการวางแผนการผลิตและบริหารจัดการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และบูรณาการงานร่วมกับ ศพก. หรือหน่วยงานอื่นๆ

๔. เกษตรกรสามารถพึ่งพาตัวเองและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และความร่วมมมือของกลุ่มแปลงใหญ่อื่นๆ

๒. การวางแผนร่วมกับแหล่งรับซื้อ กำหนดฤดูกาลผลิต คุณภาพผลผลิต เพื่อต่อรองราคาระหว่างเกษตรกรและผู้ซื้อ

๓. ตั้งเป้าหมายของการผลิตในแต่ละปี เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกร

๔. เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี รวมถึงการเข้าร่วมประชุมในเวทีต่างๆ เพื่อรับทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันกับหน่วยงานอื่น

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑. การกำหนดราคาการรับซื้อน้ำมันสำปะหลังในบางช่วงยังไม่แน่นอน
๒. ฝนทิ้งช่วง
๓. การบันทึกข้อมูลของสมาชิกยังไม่ชัดเจนครบทุกแปลง

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. ปรับปรุงและพัฒนาแปลงของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้สามารถลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพของผลผลิต
๒. พัฒนาศักยภาพเกษตรกรเพื่อให้สามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบและเป็นแปลงเรียนรู้ได้
๓. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการและเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้ตรงต่อความต้องการของตลาด
๔. สามารถบริหารจัดการกลุ่มและสร้างฐานะเปียบในการจำหน่ายผลผลิตอย่างเป็นรูปธรรม

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑. ใช้กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของ ศพก. ในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับ ฤดูกาลผลิต และบริบทของพื้นที่
 ๑. จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบในพื้นที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกษตรกรได้มีโอกาสมาเรียนรู้จากแปลงเรียนรู้ต้นแบบควร จะมีหลายจุดตามสภาพของพื้นที่ ล
 ๓. สร้างแรงจูงใจในการถ่ายทอดความรู้ โดยเน้นย้ำให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเพื่อ เพิ่มรายได้
 ๔. ให้เกษตรกรต้นแบบ เป็นวิทยากรประจำฐานเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ให้กับ เกษตรกร และผู้สนใจ

แปลงใหญ่สับปะรด ตำบลนาใน อำเภอโพธารมย์ จังหวัดนครพนม ปี ๒๕๖๑

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

อำเภอโพธารมย์มีเกษตรกรปลูกสับปะรดจำนวน ๑๗๐ ครัวเรือน พื้นที่ปลูกมีมากกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ พื้นที่ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่อยู่ที่ตำบลนาในเพราะมีสภาพพื้นที่และดินเหมาะแก่การปลูกสับปะรด มีลักษณะเป็นเนินน้ำไม่ท่วมขัง ในอดีตเกษตรกรจะปลูกแซมร่องสวนยางพารา แต่พอต้นยางพาราโตขึ้นจึงเริ่มขยายออกมาปลูกตามสวน และพื้นที่ว่างเปล่า ในช่วงแรกเกษตรกรไม่มีองค์ความรู้มากพอ ขาดเทคโนโลยีด้านต่างๆ ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ คุณภาพผลผลิตไม่ได้มาตรฐานตามที่พ่อค้าหรือโรงงานต้องการ ผลผลิตมักออกช่วงเวลาเดียวกันเกิดปัญหาล้นตลาด อีกทั้งมีปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลางกดราคา การปลูกสับปะรดจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ต่อมาในปี ๒๕๖๑ สำนักงานเกษตรอำเภอโพธารมย์ได้เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันผลิต และพัฒนาองค์ความรู้ด้านการปลูกสับปะรด รวมถึงตั้งคณะทำงาน และเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกร มีการบริหารจัดการร่วมกัน ร่วมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน สามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๒. สถานการณ์

๑. สมาชิกปัจจุบัน จำนวน : ๑๑๕ คน

๒. พื้นที่ปลูกสับปะรด : ๙๙๗ ไร่

๓. ผู้จัดการแปลง : นายแสงเทียน มะอินทร์

๔. พื้นที่ดำเนินการ ๑๐ หมู่บ้าน

๑). หมู่ ๑ ต.นาใน ๑๒ ราย

๒) หมู่ ๒ ต.นาใน ๑๘ ราย

๓) หมู่ ๓ ต.นาใน ๓๘ ราย

๔) หมู่ ๔ ต.นาใน ๓ ราย

๕) หมู่ ๕ ต.นาใน ๓ ราย

๖. หมู่ ๖ ต.นาใน ๑๘ ราย

๗. หมู่ ๗ ต.นาขมิ้น ๑ ราย

๘. หมู่ ๘ ต.นาใน ๒๐ ราย

๙. หมู่ ๙ ต.นาขมิ้น ๑ ราย

๑๐. หมู่ ๑๑ ต.โพนบก ๑ ราย

๕. ผลผลิตเฉลี่ยในปัจจุบัน ประมาณ ๖,๐๐๐ กก./ไร่ ต้นทุนการผลิตในปีแรกประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท สามารถเก็บผลผลิตได้ ๒-๓ ครั้ง สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ สามารถขายสับปะรดได้ในราคา ๘-๑๕ บาท/กก. ขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตที่ออกมาในแต่ละเดือน กลุ่มแปลงใหญ่สับปะรดนาในได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรตั้งแต่จัดตั้งกลุ่ม และการอบรมถ่ายทอดให้ความรู้ในด้านต่างๆทำให้สามารถผลิตสับปะรดที่มีคุณภาพได้มากยิ่งขึ้น

๓. เป้าหมาย (๕ด้าน)

ทีมผู้จัดการแปลง สมาชิกแปลงใหญ่ ประชุมเพื่อวางแผนกำหนดเป้าหมาย และกำหนดกิจกรรมที่นำสู่การพัฒนาตามประเด็นทั้ง ๕ ด้าน ดังนี้

ประเด็น	เป้าหมาย	กิจกรรม	ช่วงเวลา	ผู้ปฏิบัติงาน

			ปฏิบัติงาน	
ลดต้นทุน	ลดต้นทุนได้ ๑๐%	๑. ให้ความรู้สมาชิกเรื่องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ๒. ให้ความรู้สมาชิกเรื่องการเก็บหน่อพันธุ์ ๓. ให้ความรู้สมาชิกเรื่องการเตรียมดิน	ปี ๒๕๖๑-๖๔	คณะกรรมการ/สมาชิก หน่วยบูรณาการ ภาครัฐ เอกชน
เพิ่มผลผลิต	เพิ่มผลผลิตได้ ๒๐%	๑. ให้ความรู้เรื่องการใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒. ให้ความรู้สมาชิกเรื่องระยะเวลาปลูกที่เหมาะสม ๓. ให้ความรู้เรื่องช่วงเวลาการปลูกสับปะรด	ปี ๒๕๖๑-๖๔	คณะกรรมการ/สมาชิก หน่วยบูรณาการ ภาครัฐ เอกชน
พัฒนาคุณภาพ	๑. สมาชิกทุกรายรู้ระยะเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ๒. สมาชิกที่มีเอกสารสิทธิ์ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP.	๑. ให้ความรู้สมาชิกเรื่องระยะเวลาที่เหมาะสมในการเก็บผลผลิต ๒. ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องมาตรฐาน GAP.	ปี ๒๕๖๑-๖๔	คณะกรรมการ/สมาชิก หน่วยบูรณาการ ภาครัฐ เอกชน
บริหารจัดการ	๑. สมาชิกรวมกันซื้อวัตถุดิบ เช่น หน่อพันธุ์ และปุ๋ย ๒. มีการประชุมสมาชิกตามแผนที่กำหนด ๓. มีการประชุมกรรมการตามแผนที่กำหนด	๑. ประชุมสมาชิก ๒ เดือน/ครั้ง ๒. ประชุมกรรมการ ๔๕ วัน/ครั้ง ๓. ลงทะเบียนสมาชิกที่จะซื้อ หน่อพันธุ์ และปุ๋ย	ปี ๒๕๖๑-๖๔	คณะกรรมการ/สมาชิก หน่วยบูรณาการ
การตลาด	๑. สมาชิกรวมกันจำหน่ายผลผลิต ๒. สมาชิกร่วมกันซื้อปัจจัย ๓. มีตลาดจำหน่ายที่แน่นอน	๑. ให้ความรู้สมาชิกเรื่องการตลาด / ช่องทางการจำหน่าย ๒. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคี ๓. ประสานงานกับไปรษณีย์	ปี ๒๕๖๑-๖๔	คณะกรรมการ/สมาชิก หน่วยบูรณาการ ภาครัฐ เอกชน

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลุ่มแปลงใหญ่สับปะรดตำบลนาในมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรแปลงสับปะรด นายสิทธิชัย หัตถะสา (เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด) เป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกสับปะรดให้กับสมาชิกแปลงใหญ่และเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในพื้นที่ตำบลนาใน โดยในศูนย์เครือข่าย ศพก. มีฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การปลูกสับปะรด

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การให้ปุ๋ยสับปะรด

ฐานเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การทำน้ำหมักชีวภาพจากสับปะรด นอกจากนี้ยังร่วมกลุ่มกับแปลงใหญ่สับปะรดท่าอุเทน ในการจัดหาตลาดและจัดซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในการช่วยเหลือด้านการตลาด

๕. การสนับสนุน

๑) ประสานเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในอำเภอท่าอุเทน เพื่อเชื่อมโยงด้านการตลาด การรับซื้อสับปะรดจากพ่อค้า รวมถึงการทำบรรจุภัณฑ์ร่วมกันในชื่อ สับปะรดท่าอุเทน

๒) ได้รับการสนับสนุนแท่งค้ำน้ำ ขนาด ๔๐๐,๐๐๐ ลิตร พร้อมระบบสูบน้ำพลังแสงอาทิตย์จากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เขต ๑๐ จังหวัดอุดรธานี

๓) ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนมในการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตสับปะรดให้มีคุณภาพ และในปี ๒๕๖๔ ได้รับสนับสนุนงบประมาณโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด งบประมาณ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยทางกลุ่มมีการจัดซื้อจัดจ้างดังนี้

- ก่อสร้างโรงเรือนรวบรวมผลผลิต
- จัดซื้อรถแทรกเตอร์ ๕๑ แรงม้าพร้อมอุปกรณ์
- จัดซื้อรถบรรทุกน้ำเอนกประสงค์ ๓,๐๐๐ ลิตร
- ติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้า
- จัดซื้อสารปรับปรุงบำรุงดิน ๔๑.๕ ตัน

๔) กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุน เมล็ดปอเทือง โดโลไมท์ พด๒. รวมถึงสอนวิธีทำน้ำหมักชีวภาพจากสับปะรด และการตรวจวิเคราะห์ดิน

๕) มหาวิทยาลัยนครพนมให้ความรู้เรื่องการพัฒนาต่อยอดสินค้า GI

๖) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครพนม ให้ความรู้เรื่องการจัดทำบัญชี และการคิดต้นทุนการผลิต

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. การลดต้นทุน

สมาชิกแปลงใหญ่สามารถลดต้นทุนการปลูกครั้งแรก จาก ๒๐,๐๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๑๘,๐๐๐ บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐ จากการปฏิบัติดังนี้

๑) ลดการใช้ปุ๋ยเคมี โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และไม่ทิ้งใบสับปะรดแต่ใช้ตัดหญ้าป่นให้เป็นชั้นเล็กๆ แล้วไถกลบ ทำให้ลดการปุ๋ยเคมีลงได้

๒) สมาชิกคัดเลือกเก็บหน่อพันธุ์ใช้เอง และบางแปลงปลูกด้วยจุก สับปะรด ทำให้ลดต้นทุนค่าหน่อพันธุ์ลงได้

๓) สมาชิก เตรียมดิน ด้วยการไถ ผาน ๓ และ ผาน ๖ และตากดิน ประมาณ ๒ อาทิตย์ก่อนปลูก จากนั้นใช้โรตารีปั่นตีดิน ตามด้วยทำร่องปลูกสับปะรด ทำให้ลดค่าแรงในการกำจัดวัชพืชได้

๒. การเพิ่มผลผลิต

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่สามารถเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ จาก ๕,๐๐๐ กก./ไร่ เป็น ๖,๐๐๐ กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๐ โดยการปฏิบัติดังนี้

๑) การทำน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นทำให้สับปะรดเจริญเติบโตได้ดี มีอัตราติดผลสูง

๒) การเพิ่มจำนวนหน่อพันธุ์/ไร่ จาก ๖,๐๐๐-๖,๕๐๐ หน่อ เป็น ๘,๐๐๐ หน่อ/ไร่ ทำให้ได้ผลผลิต

เพิ่มขึ้น

- ๓) เลือกช่วงเวลาการปลูกที่เหมาะสมทำให้สับปะรดมีอัตราการรอดสูง
๓. การพัฒนาคุณภาพ
- ๑) ให้ความรู้กับสมาชิกเรื่องช่วงเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมสับปะรดไม่สุกจนเกินไป
 - ๒) แปลงสับปะรดของสมาชิกที่มีเอกสารสิทธิ์ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP
๔. การบริหารจัดการ
- ๑) มีการประชุมคณะกรรมการตามระยะเวลาที่กำหนด
 - ๒) มีการประชุมสมาชิกเพื่อรับฟังปัญหาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทุกๆ ๒ เดือน
 - ๓) จัดทำปฏิทินการผลิตเพื่อป้องกันผลผลิตล้นตลาด
๕. การเชื่อมโยงตลาด
- ๑) การลงนาม MOU กับโรงคัดตัดแต่งและแปรรูปสินค้าสินค้าเกษตรจังหวัดนครพนม
 - ๒) ประสานงานกับไปรษณีย์อำเภอโพนสวรรค์ เพื่อจัดส่งสินค้า และขอส่วนลดค่าจัดส่ง
 - ๓) ร่วมกับกลุ่มแปลงใหญ่สับปะรดท่าอุเทน เพื่อจัดส่งสับปะรดให้ TOP Supermarket

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑. ด้านเศรษฐกิจ สมาชิกมีรายได้เสริมสามารถพึ่งตนเองได้ โดยเน้นไปที่การลดต้นทุนการผลิต และลดการใช้สารเคมี และการนำเทคโนโลยีต่างๆมาปรับใช้ เช่น การฉีดพ่นปุ๋ย ทำให้ลดการสูญเสีย การให้น้ำสับปะรดแบบสปริงเกอร์ทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และเกิดรายได้ได้อย่างยั่งยืน
๒. ด้านสังคม ด้านสังคม ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดโอกาสในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน ทำให้สมาชิกเกิดความผูกพัน เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น
๓. ด้านสิ่งแวดล้อม สมาชิกเน้นการผลิตแบบพึ่งธรรมชาติ ใช้สารเคมีน้อยมาก มีการใช้ตุ้ตดหญ้าป้อนและใบสับปะรดก่อนโลกบเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน เน้นการผลิตน้ำหมักชีวภาพใช้เองจากเปลือกและผลสับปะรดที่ไม่ได้ขนาด เน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดในการปรับปรุงบำรุงดิน

๘. ปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาลดลง

เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่มีอายุมาก และมีอาชีพที่หลากหลายเช่น ทำนา สวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน ค้าขาย ทำให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนกันน้อยลง และภาวะโรคระบาดโควิด๑๙ ทำให้เกิดผลผลิตล้นตลาด เพราะบางช่วงเวลารถบรรทุกไม่สามารถเดินทางมารับซื้อผลผลิตได้

๙. ปัญหาและอุปสรรค

๑. ปัญหาเรื่องแปลงสับปะรดขาดระบบน้ำ ทางกลุ่มแก้ปัญหาโดยการจัดซื้อรถบรรทุกน้ำมาฉีดพ่น และเลือกช่วงเวลาในการเพาะปลูกให้เหมาะสม
๒. ปัญหาเรื่องรถบรรทุกขนาดใหญ่เข้าแปลงสับปะรดไม่ได้ ทางกลุ่มแก้ปัญหาโดยจัดสร้างจุดรวบรวมผลผลิต เพื่อให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่จุดเดียว
๓. ปัญหาเรื่องเกษตรกรอายุเยอะ ในช่วงการระบาดของโรคโควิด๑๙ มีลูกหลานเกษตรกรเดินทางกลับมาอยู่บ้านเยอะขึ้น ทางกลุ่มเน้นถ่ายทอดความรู้ในด้านการผลิต เพื่อพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มากขึ้น

๑๐. แผนพัฒนาที่กลุ่มวางไว้ต่อไป

๑. รวบรวมผลผลิตให้มีการซื้อขายที่โรงรวบรวมผลผลิตจุดเดียว
๒. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการทำปุ๋ยใช้เอง

๓. ส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพจากเปลือกและผลสับประรดที่ไม่ได้ขนาด

๔. ร่วมกับกลุ่มแปลงใหญ่สับประรดท่าอุเทน ในการคัดเลือกสับประรดคุณภาพดี ส่ง TOP Supermarket

๑๑. ข้อเสนอแนะและคำแนะนำต่างๆ

การรวมกลุ่มจัดตั้งแปลงใหญ่จะต้องอาศัยความสามัคคีของสมาชิกภายในกลุ่ม และความเสียสละของประธานและคณะกรรมการบริหารงาน และต้องจัดทำบัญชีชี้แจงสมาชิกอย่างโปร่งใส

แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

๑. ประวัติความเป็นมา

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ผลผลิตไม่มีคุณภาพ ศัตรูพืชระบาด ราคาผลผลิตตกต่ำ และสภาพอากาศแปรปรวน เกษตรกรได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่บ้านวังหม้อและบ้านผาราง หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ซึ่งมีพื้นที่จำนวน ๓,๕๑๐ ไร่ โดยเกษตรกรมีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูฝนและหลังฤดูทำนาปี พื้นที่ส่วนใหญ่ช่วงฤดูฝนเป็นพื้นที่ดอนและช่วงฤดูแล้งในพื้นที่หลังจากการทำนาปี จึงมีความเหมาะสมและสามารถทำการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ สำนักงานเกษตรอำเภอร่องขวางจึงได้เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่และรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งเกษตรกรให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งมีการรวมตัวกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ โดยเกษตรกรสนใจเข้าร่วมกลุ่มจำนวน ๖๓ ราย พื้นที่รวม ๕๐๕ ไร่ เพราะเล็งเห็นว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชทางเลือกที่ใช้ใช้น้ำน้อย มีความต้องการของตลาดเพื่อผลิตเป็นอาหารสัตว์ สำนักงานเกษตรอำเภอร่องขวางจึงได้ดำเนินการส่งเสริมให้กลุ่มจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และขอรับงบประมาณผ่านโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เพื่อขอรับการอบรมให้ความรู้การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agriculture Practices : GAP) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยคอก การเตรียมดินที่ดี การใช้น้ำอย่างคุ้มค่า รวมถึงการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และวัสดุอุปกรณ์

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งศรี มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโดยคัดเลือกจากสมาชิกเกษตรกรภายในกลุ่ม คณะกรรมการบริหารของกลุ่มตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินนโยบายส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่โดยเน้นการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และลดต้นทุนการผลิตพัฒนาในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากการผลิตได้อย่างยั่งยืน

ปี ๒๕๖๑ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่และจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทุ่งศรี ทะเบียนเลขที่ ๖-๕๔-๐๘-๐๒-๑-๐๐๘๒ ที่ทำการเลขที่ ๑๐/๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน ๖๓ ราย พื้นที่ ๕๐๕ ไร่ เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และข้าวโพดเมล็ดพันธุ์คุณภาพ มีการบริหารจัดการสินค้าร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกษตรกร มีรายได้เพิ่มขึ้น

๒. สถานการณ์ปัจจุบัน

ปี ๒๕๖๓ มีสมาชิกทั้งหมด ๖๓ ราย พื้นที่ ๕๐๕ ไร่โดยเฉลี่ยเกษตรกร ๑ ราย จะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่าง ๑๐-๒๐ ไร่ เกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูฝน ช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม ผลผลิตออกช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคมและปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม ผลผลิตออกช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ผลผลิตเฉลี่ย ๗๕๐ กิโลกรัม/ไร่ ปริมาณผลผลิต ๔๐๐ ตัน ราคาจำหน่ายกิโลกรัมละ ๗ บาท (ความชื้น ๑๔ เปอร์เซ็นต์) คิดเป็นมูลค่า ๒,๘๐๐,๐๐๐ บาท

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง ได้ต่อยอดงานวิจัยและพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์นครสวรรค์ ๓ จากศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ กรมวิชาการเกษตร เป้าหมายเพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดไว้ใช้เองในช่วงฤดูฝน ซึ่งต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปริมาณมากถึง ๒,๐๒๐ กิโลกรัม (ใช้เมล็ดพันธุ์ ๔ กิโลกรัม/ไร่) คิดเป็นมูลค่า ๓๔๓,๔๐๐ บาท (ราคาเฉลี่ยเมล็ดพันธุ์ ๑๗๐ บาท/กิโลกรัม) โดยต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไว้ใช้เอง อยู่ที่ราคา ๓๐ บาท/กิโลกรัม สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ๖๐๐ บาท/ไร่ และมีตลาดรับซื้อผลผลิตตลอดฤดูกาล โดยทำข้อตกลงกับสหกรณ์การเกษตรร่องขวาง จำกัด ซึ่งมีการรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอร่องขวาง เป็นตลาดที่แน่นอน

ทีมผู้จัดการแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มี ๓ คน ประกอบด้วย

- นางสาวเรียม ยอดสอน ผู้จัดการแปลงใหญ่
- นายพลากร สิริราชฤทธิ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ ผู้ช่วยผู้จัดการ
- นายภูเบศ สิริราชพงศ์ เกษตรอำเภอร่องขวาง ที่ปรึกษา

ทีมผู้จัดการแปลงใหญ่ ได้มีแผนการติดตามการดำเนินงานให้ไปตามระยะเวลา และเป้าหมาย จัดทำแผนเพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาต่างๆให้งานมีความก้าวหน้าจนสามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมายพัฒนา
๑. ลดต้นทุนการผลิต ไร่ละ ๑๕	เฉลี่ยลดลง ๖๐๐ บาท/ไร่
๒. เพิ่มผลผลิต ไร่ละ ๑๕	เฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่
๓. พัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้ GAP	จำนวน ๖๓ ราย
๔. การบริหารจัดการกลุ่ม	จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเข้มแข็งพึ่งตนเองได้
๕. ตลาด	ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่ายได้

เป้าหมายในการรวมกันผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แปลงใหญ่ของกลุ่ม "แยกกันผลิต รวมกันขาย" โดยมีการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต เพิ่มมูลค่าผลผลิต การตลาด และการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

๑. ลดต้นทุนการผลิต

- ลดค่าใช้จ่ายการใช้เมล็ดพันธุ์ เกษตรกรมีการผลิตพ่อแม่พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (พันธุ์ตากฟ้า ๑ และตากฟ้า ๓) โดยเปรียบเทียบต้นทุนดังนี้

ต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (เดิม)

ต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ใหม่)

๑.ค่าไถ่	๕๐๐ บาท	๑.ค่าไถ่	๕๐๐ บาท
๒.ค่าแรงงานปลูก	๑๕๐ บาท	๒.ค่าแรงงานปลูก	๑๕๐ บาท
๓.ค่าเมล็ดพันธุ์	๕๑๐ บาท	๓.ค่าเมล็ดพันธุ์	๑๒๐ บาท
๔.ค่าปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕	๑,๒๐๐ บาท	๔.ค่าปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕	๑,๐๕๐ บาท
๕.ค่าสารเคมีฆ่าแมลง/โรค	๑๕๐ บาท	๕.ค่าสารเคมีฆ่าแมลง/โรค	๗๕ บาท
๖.ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	๑๐๐ บาท	๖.ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	๑๐๐ บาท
๗.ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย	๑๕๐ บาท	๗.ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย	๑๕๐ บาท
๘.ค่าเก็บเกี่ยว	๑,๐๐๐ บาท	๘.ค่าเก็บเกี่ยว	๑,๐๐๐ บาท
๙.ค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐ บาท	๙.ค่าเช่าที่ดิน	๕๐๐ บาท
รวมต้นทุน	๔,๒๖๐ บาท/ไร่	รวมต้นทุน	๓,๖๔๕ บาท/
ผลผลิต	๗๕๐ กิโลกรัม/ไร่	ผลผลิต	๗๕๐ กิโลกรัม/ไร่

- ลดค่าใช้จ่ายการใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรมีการผสมปุ๋ยใช้เองจากแม่ปุ๋ย/การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ลดค่าใช้จ่ายการใช้สารเคมี (โรค/แมลง) เกษตรกรมีควมคุมโรค/แมลง โดยหลักการ IPM

๒. การเพิ่มผลผลิต

กลุ่มมีเป้าหมายที่จะเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยการใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕

๓. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

กลุ่มมีเป้าหมายที่จะเพิ่มคุณภาพผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ได้มาตรฐานการผลิตรับรอง GAP ในปี ๒๕๖๓ จำนวน ๖๓ ราย

๔. การตลาด

จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในราคากิโลกรัมละ ๖๐ บาท ให้แก่สมาชิกแปลงใหญ่ ส่วนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั่วไป จำหน่ายให้แก่ สหกรณ์การเกษตรร่องกวางและลานรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั่วไป ในราคากิโลกรัมละ ๙ - ๑๒ บาท

๕. การบริหารจัดการ

เป้าหมายการบริหารจัดการของกลุ่มแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ดังนี้

- การบริหารจัดการตลาด การรวมกลุ่มบริหารจัดการการตลาดร่วมกัน เช่น วางแผนการตลาด การจำหน่ายผลผลิต

- การบริหารจัดการสร้างรายได้เสริม สมาชิกกลุ่มมีรายได้เสริมจากพืชไร่และพืชชนิดอื่นๆ ได้แก่ ยาสูบ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง พืชผักต่างๆ

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๑. การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่ในส่วนของภาครัฐทั้งในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ โดยมีคณะกรรมการเพื่อร่วมขับเคลื่อนการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ดังนี้

๑) คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดแพร่

๒) คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร จังหวัดแพร่

(Chief of Operation : CoO)

๓) คณะทำงานบริหารจัดการการขับเคลื่อนระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จังหวัดแพร่ จำนวน ๔ ทีม ประกอบด้วย ทีมการตลาด ทีมการตลาดต้นทุน ทีมการบริหารจัดการ ทีมผู้จัดการแปลง

๒. สำนักงานเกษตรอำเภอได้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยเกษตรอำเภอร่องกวาง ในบทบาทที่ปรึกษาหลัก จัดประชุมหน่วยงานภาคี คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน ศบกต. ศพก.นายกเทศมนตรี ธกส.พัฒนาชุมชน พัฒนาที่ดิน สาธารณสุขอำเภอ ประมงอำเภอ และปศุสัตว์อำเภอ เป็นต้น เข้าร่วมประชุม รวมทั้งมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานแปลงใหญ่ ๕ เรื่อง คือ

๑) วิเคราะห์และประเมินศักยภาพ

๒) ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๓) ถ่ายทอดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน และการตลาด

๔) การจัดทำแปลงเรียนรู้ ในประเด็นที่เกษตรกรสนใจ

๕) สรุบบทเรียน ประเมินผล และร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนา

๓. แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตำบลทุ่งศรี จังหวัดแพร่ ได้สังเกตเห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะมีต้นทุนการผลิตสูง จากการที่ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดจากบริษัทเอกชน จึงมีแนวทางที่จะลดต้นทุนของสมาชิก โดยการผลิตพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ไว้ใช้เองในกลุ่ม และนำไปจำหน่ายในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาดให้แก่สมาชิก การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของแปลงใหญ่ ม.๑,๒ ต.ทุ่งศรี ปีเพาะปลูก ๒๕๖๒/๒๕๖๓ มีต้นทุนเฉลี่ย ๔,๒๖๐ บาท/ไร่ ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๗๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาขายในช่วงเดือนมีนาคม ๒๕๖๓ เฉลี่ย กิโลกรัมละ ๗.๓๖ บาท ณ ความชื้น ๑๔% ผลตอบแทนเมื่อค่าใช้จ่าย ๑,๒๖๐ บาทต่อไร่ ในช่วงฤดูการผลิตเกษตรกรในแปลงใหญ่ประสบปัญหาหนอนกระทู้อข้าวโพดระบาดจำเป็นต้องใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น คณะกรรมการกลุ่มได้บริหารจัดการกลุ่มโดยมีการประชุมวางแผนการผลิตและซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน จึงทำให้ซื้อในราคาที่ถูกลง กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ม.๑,๒ ต.ทุ่งศรี มีความเข้มแข็ง และยังมีโอกาสพัฒนาเกษตรกรผู้สนใจหันมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เมล็ดพันธุ์ (ตากฟ้า ๑ และตากฟ้า ๓) ในช่วงฤดูแล้ง เพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์นครสวรรค์ ๓ ในช่วงฤดูฝน เพื่อลดต้นทุนการผลิตจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้เอง ถือเป็นตัวอย่างที่ดีให้เกษตรกร ที่ประสบปัญหาการทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้งได้ซึ่งจะเป็นทางเลือกให้เกษตรกรเพิ่มรายได้และลดต้นทุนการผลิตในฤดูกาลผลิตต่อไปได้

๕. การสนับสนุน

๑. สถานีพัฒนาที่ดิน ให้ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ และการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอก

๒. สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดแพร่ในการอบรมให้ความรู้การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและการบริหารจัดการด้านตลาด

๓. ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์ สำนักงานเกษตรอำเภอร่องวาง ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การเตรียมพื้นที่ การปลูก การดูแลแปลงพันธุ์ การเก็บเกี่ยว ทำความสะอาด การเก็บรักษาเพื่อรอจำหน่าย

๔. จัดทำแผนที่ (Zoning) เพื่อจัดทำแผนการจัดการสินค้าข้าว ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจระดับอำเภอร่วมกับสถานีพัฒนาที่ดินแพร่

๕. การจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีฟาร์ม การรวมกลุ่ม โดยสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

๖. พัฒนาเกษตรกรปราดเป็รื่อง (Smart Farmer) พัฒนาและสร้างเครือข่าย Smart Farmer ต้นแบบ

๗. หน่วยงานสนับสนุนเงินทุน คือ ธกส.

๘. หน่วยงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานแปลงใหญ่ คือ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

๙. หน่วยงานที่ให้ความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ย คือ ชลประทาน

๑๐. หน่วยงานที่ให้ความรู้เรื่องการตลาด คือ พาณิชย์จังหวัดแพร่

๑๑. หน่วยงานท้องถิ่น เทศบาลตำบลร่องวาง สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมของแปลงใหญ่อบรมเรื่องการฟื้นฟูธรรมชาติและป่าไม้

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. ลดต้นทุนการผลิต สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตำบลทุ่งศรี ได้มีการผลิตเมล็ดพันธุ์นครสวรรค์ ๓ เพื่อลดต้นทุนการผลิตจากต้นทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากกิโลกรัมละ ๑๗๐-๑๘๐ บาท เป็น ๓๐-๔๐ บาท และมีการใช้ปุ๋ยผสมเองจากแม่ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิตจากต้นทุนเดิมกิโลกรัมละ ๓๐ บาท เป็นกิโลกรัมละ ๒๓ บาท สามารถลดต้นทุนได้ ร้อยละ ๑๕

๒. การเพิ่มผลผลิต สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตำบลทุ่งศรี มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้มีความสมบูรณ์จากสภาพดินเป็นกรดผลผลิตอยู่ที่ ๗๐๐-๗๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากใช้ปุ๋ยมูลขี้ไก่ ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มเป็น ๙๐๐-๑,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๕

๓. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ส่งเสริมให้มีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้มีคุณภาพและปลอดภัยตามความต้องการของตลาด และได้รับการรับรองมาตรฐานทุกแปลง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๔. การตลาด จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ให้แก่สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ส่วนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั่วไป จำหน่ายให้แก่สหกรณ์การเกษตรร้องกวางและลานรับซื้อข้าวโพดในพื้นที่

๕. การบริหารจัดการ ใช้การบริหารจัดการกลุ่มผ่านระบบกองทุนหมู่บ้าน เพื่อจัดซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน ทำให้สามารถลดต้นทุนปัจจัยการผลิตเนื่องจากซื้อในปริมาณที่มากทำให้ได้ราคาถูกลงกว่าท้องตลาด และสมาชิกยังสามารถกู้เงินจากกองทุนเพื่อใช้เป็นทุนในการลงทุนประกอบอาชีพได้อีกด้วย

๗. ผลที่เกิดขึ้น

๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยแบบ GAP ปลอดภัยทั้งเกษตรกรและผู้บริโภค ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทำให้ระบบนิเวศดีขึ้น สร้างความสมดุลให้กับสิ่งแวดล้อมการทำปุ๋ยหมัก ส่งเสริมการไถกลบ เป็นการลดการเผาวัสดุทางการเกษตรลดมลพิษ มลภาวะหมอกควัน ทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

๒. ด้านสุขภาพ ด้วยกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ระบบนิเวศที่สมดุล ส่งผลต่อสุขภาพที่ดีปลอดภัยทั้งเกษตรกรและผู้บริโภค

๓. ด้านสังคม เพิ่มการรวมกลุ่มเกษตรกร มีการบริหารจัดการแบบแปลงใหญ่ มีการแลกเปลี่ยนภายในกลุ่มเกษตรกร เกิดความสามัคคีทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

๔. ด้านเศรษฐกิจ มีการรวมกลุ่มเกษตรกร มีการวางแผนการผลิต และการตลาด เพิ่มการแข่งขันเพื่อเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๕. ความยั่งยืน

๑) การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำเอง เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการขุดสระน้ำสำหรับกักเก็บน้ำ สร้างถังเก็บน้ำไว้ใช้เองเพื่อเก็บน้ำในช่วงฤดูฝนเพื่อนำมาใช้ในฤดูแล้ง ช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำลงได้

๒) การปรับปรุงบำรุงดิน

- ใช้มูลไก่ จากชุมชนและสมาชิกแปลงใหญ่ที่เลี้ยงไก่มาผสมเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์

- การใช้ปุ๋ยผสมเองจากแม่ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต

- การผลิตเมล็ดพันธุ์นครสวรรค์ ๓ เพื่อลดต้นทุนการผลิตจากต้นทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยง

สัตว์จากกิโลกรัมละ ๑๗๐-๑๘๐ บาท เป็น ๓๐-๔๐ บาท

๓) ทีมผู้จัดการแปลงใหญ่ มีการพูดคุยหารือร่วมกัน สอบถามปัญหาการดำเนินงานระหว่างกันอยู่ตลอดเวลา เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรับทราบนโยบายการดำเนินงานและเรียนรู้การดำเนินงานแปลงใหญ่ และนำมาปรับใช้ในพื้นที่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. ผู้จัดการแปลง บริหารจัดการสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยเข้าใจ เข้าถึงเกษตรกร รู้จักพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร สามารถกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพของตนเอง

๒. ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตคุณภาพแก่สมาชิกแปลงใหญ่ และเป็นสถานที่ทำให้สมาชิกได้มาพบปะกันมากขึ้น เกษตรกรมีการตื่นตัว พูดคุยกันมากขึ้น เนื่องจากมีกิจกรรมที่

ร่วมกันทำมากขึ้น เช่น การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การเรียนรู้ระบบนิเวศน์ การจัดทำแปลงพยานการ ระบาดศัตรูพืช เป็นต้น

๓. ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและต่างพื้นที่ มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มวางไว้

วางแผนใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และเกษตรกรรุ่นใหม่ (YSF) ที่มีความพร้อมในการพัฒนาต่อยอดสูง ให้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการพัฒนากิจกรรมของแปลงใหญ่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างเกษตรกรทุกรุ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยวางแผนตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ด้านการลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมการเพิ่มคุณภาพ ผลผลิต สู่มาตรฐานสินค้าเกษตร ตลอดจนแปรรูปเพิ่มมูลค่า สร้างแบรนด์การค้าให้กับผลิตภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ ภายใต้ชื่อ “big farm tungsri”

๑๐. ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เรื่องช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย การตลาดออนไลน์ อย่างง่ายที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้

แปลงใหญ่ถั่วลิสง หมู่ ๖,๑๑ ตำบลกู่จาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร
(กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเวียง)

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงบ้านนาเวียง หมู่ ๖ และหมู่ ๑๑ เดิมสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลักโดยอาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรไม่มีระบบชลประทาน สภาพพื้นที่ทำการเกษตรเป็นที่ดอนและที่ลุ่มน้ำท่วมขัง จากสภาพพื้นที่การเกษตรที่ไม่เอื้ออำนวยทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ชุมชนจึงได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาคความยากจนร่วมกันทำให้เกิดแนวคิดในการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเวียงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ โดยมีความมุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนในครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น หาอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้เพิ่มจากการทำนา โดยเริ่มปลูกถั่วลิสงเพื่อรับประทานในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นถั่วลิสงฝักสด มีการดำเนินกิจกรรมแปรรูปและจำหน่ายผลผลิตจากถั่วลิสง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้จดทะเบียน “วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเวียง” มีการปลูกถั่วลิสงเพิ่มมากขึ้น มีผลผลิตสูงขึ้นและนำผลผลิตถั่วลิสงมาแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ถั่วลิสงคั่วทราย ถั่วตัด ถั่วกรอบแก้ว ถั่วลิสงทอดเกลือ ถั่วลิสงคั่วสมุนไพร และวาฟเฟิลถั่วลิสงจำหน่ายผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงภายใต้ชื่อ “ถั่วดินเวียงทอง” จัดตั้งเป็นศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วชุมชนนาเวียง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวนสมาชิก ๒๐ ราย รวมทั้งจัดตั้งแปลงใหญ่ถั่วลิสง หมู่ ๖, ๑๑ ตำบลกู่จาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ เพื่อดำเนินการตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พัฒนาตามเป้าหมาย ๕ ด้าน

๒. สถานการณ์ปัจจุบัน

ปัจจุบันแปลงใหญ่ถั่วลิสง หมู่ ๖, ๑๑ ตำบลกู่จาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร มีสมาชิก ๑๐๐ ราย พื้นที่ปลูกถั่วลิสงจำนวน ๕๘๕ ไร่ มีผลผลิตประมาณปีละ ๑๔๖ ตัน ต้นทุนการผลิต ๘,๐๐๐ บาทต่อไร่ ผลผลิต ๒๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ถั่วลิสงของชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ มี ๒ เมล็ด ผิวเรียบ เปลือกบาง กะเทาะเปลือกง่าย ตากแห้งเร็ว เนื้อแน่น เม็ดเต็ม รสชาติหวาน มัน หอมกรอบ มีความโดดเด่นและแตกต่างจากถั่วลิสงของพื้นที่อื่น

ด้านแหล่งน้ำที่สะดวกและทิศตะวันออกมีลำเซบายไหลผ่านทำให้มีน้ำเพียงพอสำหรับการปลูกถั่วลิสงด้านแรงงาน ใช้แรงงานในครัวเรือนและชุมชน เช่น การลงแขก การปลูกถั่วลิสงจะดำเนินการปลูกในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม และเก็บเกี่ยวก่อนจะถึงฤดูฝนประมาณเดือนเมษายน - พฤษภาคมของทุกปี ขั้นตอนของการปลูกถั่วลิสงปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP)

๑. ข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่

- รหัสแปลง ๕๔๐๓ สินค้า ถั่วลิสง สมาชิก ๑๐๐ ราย พื้นที่ ๕๘๕ ไร่
- ผลการจัดชั้นคุณภาพ A (ประจำปี ๒๕๖๓ และปี ๒๕๖๔)
- ชื่อผู้จัดการแปลง นางสาวฐิติพร โคกศรี ชื่อประธานแปลง นายประยูร สายสอน
- ที่อยู่ ๒๔ หมู่ ๖ ตำบลกู่จาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร โทรศัพท์ ๐๘๖ ๒๔๘๓๓๔๘
- ชื่อทะเบียนนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ถั่วลิสงบ้านนาเวียง
- ชื่อประธานกลุ่มที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล นายประยูร สายสอน
- พิกัดที่ตั้งแปลง โชน ๔๘ x = ๔๓๗๒๓๒ y = ๑๗๓๒๖๓๔

๒. รูปแบบ/กิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม

กิจกรรมของแปลงใหญ่ถั่วลิสง หมู่ ๖, ๑๑ ตำบลกู่จาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร (กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเวียง) ดำเนินกิจกรรมที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันทั้งการเก็บเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง การเพาะปลูกถั่วลิสง การแปรรูปถั่วลิสง และการตลาดโดยการรวบรวมถั่วลิสง/ผลผลิตเพื่อจำหน่าย ดังภาพที่ ๑

๓. สินค้าที่กลุ่มผลิตและจำหน่าย

๑) ถั่วลิสงฝักแห้ง ผลิตถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน ๙ เพื่อแปรรูปภายในกลุ่ม และวางแผนการผลิตร่วมกับสมาชิก โดยผลิตตามความต้องการของตลาด

๒) เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง มีการผลิตและจำหน่ายให้กับศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยโสธร ลูกค้าทั่วไป และเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองของสมาชิก ดังนี้

- ถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน ๙
- ถั่วลิสงพันธุ์ขอนแก่น ๕
- ถั่วลิสงพันธุ์ขอนแก่น ๖
- ถั่วลิสงพันธุ์ขอนแก่น ๗

๓) ผลิตภัณฑ์/แปรรูปถั่วลิสง (ตราสินค้า “ถั่วดินเวียงทอง”)

- ถั่วลิสงคั่วทราย
- ถั่วตัด
- ถั่วกรอบแก้ว
- ถั่วลิสงทอดเกลือ
- ถั่วลิสงคั่วสมุนไพร
- วาฟเฟิลถั่วลิสง

๔) ผลิตภัณฑ์อื่นๆ

- ถ่านอัดแท่งจากเปลือกถั่วลิสง
- น้ำหมักชีวภาพ

๓. เป้าหมายพัฒนา ๕ ด้าน

๑. ด้านลดต้นทุนการผลิต จากเดิมต้นทุน ๘,๔๐๐ บาท/ไร่ ลดลงเหลือ ๖,๗๒๐ บาท/ไร่

- เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง
- การจัดการวัชพืชที่ดี และเหมาะสม ไม่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช
- การจัดการศัตรูพืชอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ ได้แก่ ไตรโคเดอร์มา

และบิวเวอร์เรีย และน้ำหมักชีวภาพในการผลิต

- การจัดการดินและน้ำ มีการตรวจวิเคราะห์ดินและใช้ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์
- ใช้เทคโนโลยีด้านเครื่องจักรกลเข้ามาช่วย

๒. ด้านเพิ่มผลผลิต จากเดิมผลผลิต ๒๕๐ ก.ก./ไร่ เพิ่มเป็น ๓๐๐ ก.ก./ไร่

- มีการจัดการแปลงที่ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม
- มีการวางแผนการปลูกให้เหมาะสมกับฤดูกาล
- ใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ตามค่าวิเคราะห์ดิน และอย่างถูกต้องเหมาะสม
- มีการจัดระยะการปลูกที่ถูกต้อง

๓. ด้านพัฒนามาตรฐานสินค้า

- ผลิตถั่วลิสงได้มาตรฐาน GAP จำนวน ๑๒๒ แปลง พื้นที่ ๑๕๕ ไร่

- มาตรฐาน อย./OTOP/มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

๔. ด้านการตลาด

- รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตและสามารถกำหนดราคาขายได้ด้วยตนเอง
- จำหน่ายให้ลูกค้าโดยตรง เช่น โรงงานแปรรูปถั่วลิสง (โก๋แก่) เครือข่ายภายในจังหวัด ลูกค้าทั่วไป ทั้งรูปแบบเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง ถั่วลิสงฝักแห้ง และถั่วลิสงฝักสด
- จำหน่ายหน้าร้าน/งานแสดงสินค้าในจังหวัดและต่างจังหวัด
- จำหน่ายผ่านตัวแทนจำหน่าย/ช่องทางการขายออนไลน์ต่างๆ

๕. ด้านการบริหารจัดการ

- วางแผนการผลิต แผนการตลาดและแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกัน
- ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
- แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม มีโครงสร้างภายในองค์กรและบทบาทหน้าที่

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๑. การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน สนับสนุนการดำเนินงานของแปลงใหญ่ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาแปลงใหญ่ ๕ ด้าน โดยสำนักงานเกษตรอำเภอคำเขื่อนแก้ว ในฐานะหน่วยงานผู้จัดการแปลง ร่วมกับแปลงใหญ่จัดเวทีวิเคราะห์จัดทำแผน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาร่วมกัน และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ

๒. เชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มแปลงใหญ่และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในอำเภอและจังหวัด เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านความรู้ พัฒนาสินค้าถั่วลิสงของกลุ่ม ผ่านเวทีการประชุมต่างๆ การสนับสนุนของหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานภาคี

๓. ได้มีการขยายผลองค์ความรู้ที่เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงทั้งในและต่างจังหวัด ดังนี้

๑) ส่งเสริมขยายผลในพื้นที่ใกล้เคียงและต่างจังหวัด ส่งเสริมการปลูกถั่วลิสงเพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรในพื้นที่

๒) เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานของเกษตรกรในเรื่องการแปรรูปถั่วลิสงเพิ่มมูลค่าที่หลากหลายสามารถเรียนรู้ได้ ดังนี้ ๑) การแปรรูปถั่วลิสงคั่วทราย ๒) การแปรรูปถั่วตัด ๓) การแปรรูปถั่วกรอบแก้ว ๔) การแปรรูปถั่วคั่วสมุนไพร ๕) การแปรรูปถั่วทอดเกลือ และ ๖) การแปรรูปวาฟเฟิลถั่วลิสง

๔. สมาชิกมีส่วนร่วมดำเนินการวางแผนการผลิต วางแผนการตลาด พัฒนาผลิตภัณฑ์ และได้รับการพัฒนาเกษตรกรด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

๕. การสนับสนุน

๑. ระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

ได้รับการสนับสนุนระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน ๒ จุด ครอบคลุมพื้นที่ปลูก ๕๘๕ ไร่ ตามโครงการระบบกระจายน้ำหนองบ่อ - หนองแซ่ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ จากสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ๑๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรน้ำ สามารถช่วยลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตถั่วลิสง

๒. เงินทุนหมุนเวียน

ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อพัฒนาแปลงใหญ่ เป็นเงิน ๓,๖๔๐,๐๐๐ บาท จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อนำมาใช้ในการรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกสำหรับนำมาแปรรูปเพิ่มมูลค่ารวมทั้งรวบรวมผลผลิตและเมล็ดพันธุ์เพื่อจำหน่ายเป็นถั่วลิสงฝักแห้งตามความต้องการของตลาด

๓. การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

- ๑) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด - ให้คำปรึกษาแนะนำ ถ่ายทอดความรู้
- ๒) สำนักงานเกษตรจังหวัด/สำนักงานเกษตรอำเภอ - ถ่ายทอดความรู้ สนับสนุนปัจจัยการผลิต
- ๓) สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด - สนับสนุนโดโลไมท์/ น้ำหมักชีวภาพ / วัสดุตรวจวิเคราะห์ดิน
- ๔) สำนักงานสหกรณ์จังหวัด - อบรมให้ความรู้ด้านการตลาด สินเชื่อรวบรวมข้าว
- ๕) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด - ถ่ายทอดความรู้ บัญชีต้นทุนอาชีพ, แนะนำการทำบัญชี
- ๖) โครงการชลประทานจังหวัด - ดูแลระบบน้ำชลประทาน
- ๗) ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร - ถ่ายทอดความรู้ คำปรึกษาแนะนำมาตรฐานเกษตร

๔. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ

- ๑) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด - สนับสนุนกล่องบรรจุภัณฑ์ และการออกแบบตราสินค้า
- ๒) จังหวัดยโสธร - อบรม/สนับสนุนปัจจัยการผลิต
- ๓) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด - ถ่ายทอดความรู้ กล่องบรรจุภัณฑ์ และร่วมงานแสดงสินค้า

การตลาด

- ๔) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด - รับรองมาตรฐาน OTOP บรรจุภัณฑ์ และสติ๊กเกอร์สินค้า
- ๕) องค์การบริหารส่วนจังหวัด - ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- ๖) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร - สินเชื่อวิสาหกิจชุมชน/พัฒนาศักยภาพผู้นำ
- ๗) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด - รับรองมาตรฐาน อย./ ถ่ายทอดความรู้ ๕ ส. ในโรงงาน
- ๘) ศูนย์บริการการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอคำเขื่อนแก้ว- อบรมให้

ความรู้อาชีพเสริม

- ๙) สำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค ๑๑ กรมทรัพยากรน้ำ- สนับสนุนระบบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

๕. เงินทุนและปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่

- ๑) ระดมหุ้นจากสมาชิก หุ้นละ ๑๐๐ บาท
- ๒) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยง

การตลาด งบประมาณ ๒,๙๙๘,๕๐๐ บาท

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย ผลการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๓

แปลงใหญ่ถั่วลิสง หมู่ ๖,๑๑ ตำบล กู่จาน อำเภอ คำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร มีการดำเนินงานแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายในด้านการลดต้นทุนการผลิต ๒๐%, การเพิ่มผลผลิต ๑๖%, มาตรฐาน GAP, การทำการตลาดทั้งแบบออนไลน์ และการตลาดเชิงรุก รวมถึงการบริหารธุรกิจกลุ่มแปลงใหญ่

๑. ด้านลดต้นทุนการผลิต

สมาชิกมีต้นทุนการผลิตถั่วลิสง จากเดิม ๘,๐๐๐ บาท/ไร่ จากการดำเนินกิจกรรมตามแผนสามารถลดต้นทุนได้ ๑,๐๐๐ บาท/ไร่ คงเหลือต้นทุนการผลิต ๗,๐๐๐ บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕

๒. ด้านเพิ่มผลผลิต

ผลผลิตถั่วลิสงของกลุ่ม จากเดิม ๒๕๐ กิโลกรัม/ไร่ จากการดำเนินกิจกรรมตามแผน ทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๖

๓. ด้านคุณภาพผลผลิต

กลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ต่างๆ ดังนี้

- พื้นที่ปลูกได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP
- ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐาน อย./ มพช./ OTOP

๔. ด้านการตลาด (ตลาดรองรับ ราคาสูงกว่าตลาด)

กลุ่มร่วมกันกับสมาชิกวางแผนการผลิตถั่วลิสงให้สอดคล้องกับแผนการตลาด มีตลาดรองรับทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ทำให้สมาชิกสามารถจำหน่ายถั่วลิสงในราคาที่เป็นธรรมตามคุณภาพถั่วลิสงและสูงกว่าราคาที่ถูกค้าภายนอกมารับซื้อ มีผลกำไรจากการผลิตถั่วลิสงเนื่องจากมีต้นทุนการผลิตลดลง ส่งผลให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินไม่เพิ่มขึ้นหรือสามารถบริหารจัดการหนี้สินได้ โดยมีตกลงและกำหนดราคาซื้อขายถั่วลิสงล่วงหน้าสูงกว่าราคาตลาด โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเวียงรับซื้อถั่วลิสงฝักแห้ง กิโลกรัมละ ๔๐ บาท

๕. ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

กลุ่มมีการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และคณะผู้จัดการ ประธานแปลง และคณะกรรมการ มีการวางแผนร่วมกันรวมทั้งมีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

๗. ผลที่เกิดขึ้น

๑. ด้านเศรษฐกิจ

- ๑) เกษตรกรสามารถจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล มีการวางแผนการเพาะปลูกพืชเพื่อลดความเสี่ยง
- ๒) การลดต้นทุนการผลิตโดยการตรวจวิเคราะห์ดิน, การใช้เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด, การบริหารจัดการแปลงอย่างถูกต้องเหมาะสม, ผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง
- ๓) มีการพัฒนาคุณภาพสินค้า, แบรินด์สินค้า, มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์, การพัฒนาเครือข่าย
- ๔) เน้นการผลิตโดยใช้หลักการการตลาดนำการผลิต, เกษตรกรมีความพึงพอใจในการขายซึ่งสามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น, เข้าถึงแหล่งเทคโนโลยี และแหล่งเงินทุน

๒. ด้านสังคม

- ๑) เกิดการรวมกลุ่ม รวมผลผลิต รวมซื้อ รวมขายอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒) มีความสามัคคี ก่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
- ๓) เป็นกลุ่มตัวอย่างแก่เกษตรกรทั่วไปในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานของชุมชน

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม

๑) การจัดการแปลงใหญ่ทุกขั้นตอนของการปลูกถั่วลิสงปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการคุณภาพ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP) เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมผนวกกับการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ถั่วลิสงให้ตรงตามสายพันธุ์ไทนาน ๙ การเตรียมดิน ดินบริเวณที่ปลูกจะต้องมีการไถตากดินเพื่อกำจัดวัชพืชและเชื้อโรคดินมีความชื้นพอเหมาะ การปลูก ให้น้ำ กำจัดวัชพืช การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวจนถึงกระบวนการแปรรูปผลผลิต

- ๒) ไม่ใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช มีการใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง

๔. ความยั่งยืนของแปลงใหญ่

- ๑) การบริหารจัดการโดยคณะกรรมการกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
- ๒) มีการพัฒนาแปลงใหญ่โดยเน้นการตลาดนำการผลิต
- ๓) กลุ่มและสมาชิกได้รับผลตอบแทนและมีความพึงพอใจ ทำให้เกิดความศรัทธาในระบบแปลงใหญ่ตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาดก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาแปลงใหญ่ต่อไป

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ (Key Success Factor) และยั่งยืน

๑. มีความสามัคคีภายในกลุ่ม
๒. การบริหารจัดการกลุ่ม
๓. การมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์) กรรมการและสมาชิกมีความศรัทธาและความไว้วางใจ

๙. ปัญหา อุปสรรค

เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - ๑๙) ทำให้การดำเนินการจัดประชุม การจัดเวทีถอดบทเรียน การสัมมนา และการพบปะเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด ส่งผลให้เกิดการลดความเสี่ยงในการประกอบการ ดังนี้

๑. การรวบรวมผลผลิตถั่วลิสงได้ต่ำ สาเหตุจากสมาชิกขายผลผลิตให้แก่ลูกค้าภายนอกที่สามารถจ่ายเงินสดได้ทันที กลุ่มจะต้องมีเงินทุนมากพอที่จะรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกได้ และทำข้อตกลงและสร้างแรงจูงใจให้แก่สมาชิกในกลุ่ม

๒. สถานที่เก็บผลผลิตไม่เพียงพอ เนื่องจากยุ่งฉางเก็บผลผลิตส่วนกลางของกลุ่มมีขนาดเล็ก พื้นที่ไม่เพียงพอในการเก็บผลผลิตทั้งหมด กลุ่มจะต้องทำข้อตกลงกับสมาชิกให้เก็บผลผลิตไว้กับสมาชิกพร้อมทำบัญชีการเก็บผลผลิตแต่ละบุคคล

๓. ขาดบุคลากรในการทำงาน ในการผลิตฝักถั่วลิสง และการคัดขนาดจะต้องใช้แรงงานคนในการคัดแยก จึงจะต้องจ่ายค่าจ้างในอัตราที่เหมาะสม และลดการใช้แรงงานโดยใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงาน

๔. ไม่มีลานตาก ในช่วงการเก็บผลผลิตตรงกับหน้าฝน กลุ่มจะต้องจัดหาลานตากที่มีมาตรฐานเพื่อให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ

๕. แปรรูปผลผลิตไม่ทันตามของลูกค้าสั่ง เนื่องจากปัจจุบันการแปรรูปถั่วลิสงทุกขั้นตอนจะใช้แรงงานคน ดังนั้นกลุ่มจะต้องจัดหาเครื่องจักรเข้ามาเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตให้ทันตามของลูกค้าต้องการ

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. การพัฒนาคุณภาพ

- ๑) ขอรับรองมาตรฐานการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP) ทุกแปลง
- ๒) สินค้าดีมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

๒. การพัฒนาเกษตรกร

- ๑) สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอาชีพของตนเอง
- ๒) มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและต่อกลุ่ม
- ๓) เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด

๓. การพัฒนาด้านการตลาด

- ๑) จัดหาวัตถุดิบให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด
- ๒) สร้างเครือข่าย
- ๓) มีการทำ MOU กับตลาดอื่น
- ๔) เพิ่มช่องทางการจำหน่าย
- ๕) ตลาดนำการผลิต
- ๖) การแปรรูปผลิตภัณฑ์
- ๗) การพัฒนาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือในการสร้างมูลค่าให้แก่ผลผลิต อาทิ เช่น ลานตากพลังงาน

แสงอาทิตย์

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑. เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคน
๒. การระดมทุนของสมาชิกแปลงใหญ่ และสมาชิกทั่วไป
๓. ความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และความจริงจังในการทำงานของคณะกรรมการและความไว้วางใจของสมาชิก
๔. การบริหารกลุ่มอย่างเข้มแข็ง

แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี ๖๑ ตำบลซับสนุ่น อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

นายสมบุรณ์ สุขเกษม ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี ๖๑ ตำบลซับสนุ่น อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และสมาชิกกลุ่มเล่าว่า การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลซับสนุ่น มักประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ ผลผลิตขาดคุณภาพ ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่สามารถกำหนดได้เอง ทำให้เกษตรกรมีรายได้น้อย เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แบบรวมกลุ่มบริหารจัดการการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตลอดฤดูกาลผลิต การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แบบต่างคนต่างปลูก ขาดการรวมกลุ่มและการจัดการที่ดีจึงไม่มีอำนาจในการต่อรองจากปัญหาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แบบเดิม ๆ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตำบลซับสนุ่นจึงได้รวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรให้คำแนะนำเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ปี ๒๕๖๑ นายสมบุรณ์ สุขเกษม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๒ และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดประชุมชี้แจงเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตำบลซับสนุ่น มีนายสมบุรณ์ สุขเกษม เป็นแกนนำหลักในภาคส่วนของเกษตรกรต้นแบบ ในรูปแบบการจัดการเกษตรแปลงใหญ่ เปลี่ยนแนวคิดและการปฏิบัติของเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิต เริ่มจากการลดการใช้สารเคมี ทั้งนี้เริ่มจากการปฏิบัติเพื่อให้เห็นเป็นตัวอย่าง มีแปลงเรียนรู้การระบาดของศัตรูพืชและแปลงพยากรณ์ จนประสบความสำเร็จและถ่ายทอดให้แก่สมาชิกและเกษตรกรที่สนใจทั่วไป เกษตรกรในกลุ่มได้มาเรียนรู้ร่วมกัน ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมดิน มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินควบคู่กับการใช้อินทรีย์วัตถุ การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยใช้เครื่องจักรในการหยอดเมล็ดซึ่งสามารถกำหนดระยะห่างระหว่างต้น และกำหนดเมล็ดพันธุ์ต่อหลุมได้ มีการสำรวจศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติ ปี ๒๕๖๑ กลุ่มได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรตามรูปแบบแปลงใหญ่

๒. สถานการณ์ปัจจุบัน

แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี ๖๑ ตำบลซับสนุ่น ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลซับสนุ่น อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี มีสมาชิก ๔๐ คน พื้นที่ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีเอกสารสิทธิ์รวม ๗๘๐ ไร่ โดยกลุ่มมีการบริหารจัดการในรูปแบบกลุ่มมีคณะกรรมการจำนวน ๑๕ คน มีการวางแผนการผลิตร่วมกันและพัฒนาคุณภาพการผลิตตามมาตรฐาน GAP โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี สำนักงานเกษตรอำเภอมวกเหล็ก รวมถึงหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และบริษัท เบทาโกร จำกัด ร่วมกันให้ความรู้เรื่องการผลิตจนถึงการเชื่อมโยงตลาด จากภาคเอกชน และได้จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน ในปี ๒๕๖๒

ในปี ๒๕๖๑ ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสมาชิกจำนวนประมาณ ๗๒๐,๐๐๐ กก. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๙๒๓ กก. ต้นทุนการผลิต ๔,๒๕๐ บาท/ไร่

ในปี ๒๕๖๒ ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสมาชิกจำนวนประมาณ ๗๖๘,๐๐๐ กก. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๙๘๔ กก. ต้นทุนการผลิต ๓,๙๕๔ บาท/ไร่ เกษตรกรได้รับรอง GAP จำนวน ๕ ราย

ในปี ๒๕๖๓ ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสมาชิกจำนวนประมาณ ๘๒๐,๐๐๐ กก. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๑,๐๕๐ กก. ต้นทุนการผลิต ๓,๖๑๒ บาท/ไร่ เกษตรกรได้รับรอง GAP จำนวน ๑๕ ราย

เป้าหมายในปี ๒๕๖๔ ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสมาชิกจำนวนประมาณ ๘๕๘,๐๐๐ กก. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๑,๑๐๐ กก. ต้นทุนการผลิตเหลือ ๓,๔๐๐ บาท/ไร่ เกษตรกรได้รับรอง GAP จำนวน ๔๐ ราย

๓. เป้าหมาย

กำหนดเป้าหมายในการรวมกันผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แปลงใหญ่ โดยมีการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการ การตลาด

๑. การลดต้นทุน

การผลิตเป้าหมายการลดต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ได้จากเดิมการผลิตของเกษตรกรมีต้นทุน ๔,๒๕๐ บาทต่อไร่ เหลือ ๓,๔๐๐ บาทต่อไร่ วิธีการดำเนินงาน

- หว่านไถกลบพอเทืองก่อนเตรียมดิน
- ผลิตปุ๋ยใช้เอง (ปุ๋ยหมัก+ปุ๋ยชีวภาพ)
- ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์
- ลดการใช้ปุ๋ยเคมี
- ลดการใช้สารเคมี
- ผลิตสารชีวภัณฑ์ใช้เองทดแทนสารเคมี
- รวมกันซื้อปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์
- รวมกลุ่มใช้เครื่องจักรกล

๒. การเพิ่มผลผลิต

เดิมเกษตรกรมีผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๙๒๓ กก./ไร่ มีเป้าหมายในการเพิ่มผลผลิตให้ได้ ๑,๑๐๐ กก./ไร่ โดยมีการดำเนินการดังนี้

- ใช้เมล็ดพันธุ์ดี
- การปรับปรุงดินโดยการหว่านพอเทืองแล้วไถกลบก่อนปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยชีวภาพ
- การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดโรคแมลง
- การถ่ายทอดความรู้ในการผลิตโดยสร้างกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๓. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต

- การอบรมและตรวจรับรองการผลิตตามมาตรฐาน GAP เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานและปลอดภัย ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น กิโลกรัมละ ๐.๑๐ บาท โดยให้ความรู้และตรวจแปลงเบื้องต้นในปี ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๓ จำนวน ๑๕ ราย เป้าหมายในปี ๒๕๖๔ จำนวน ๔๐ ราย เพื่อขอมาตรฐาน GAP บูรณาการร่วมกับสำนักงานปศุสัตว์ที่ดินเพื่อเกษตรกร จังหวัดสระบุรี

๔. การตลาด

- ตกลงซื้อ-ขาย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับบริษัท เบทาโกร จำกัด โดยเปิดลานรับซื้อผลผลิตในพื้นที่เพื่อลดค่าขนส่ง และถ้าได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ราคาผลผลิตเพิ่ม ๐.๑๐ บาท/กก.

๕. การบริหารจัดการ

- วางแผนและบริหารจัดการการผลิต
- การรวมหุ้นประจำปีและการปันผล
- บริหารจัดการการตลาด

- บริหารจัดการใช้เครื่องจักรกล
- บริหารจัดการกองทุนกลุ่ม
- ส่งเสริมอาชีพเสริมรายได้

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กระบวนการการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่ในสวนภาครัฐประกอบด้วยหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอแม่จัน ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยเกษตรอำเภอในบทบาทผู้จัดการจัดประชุม คณะกรรมการประกอบด้วย นายอำเภอ เป็นประธาน เกษตรอำเภอเป็นเลขานุการ เกษตรตำบลเป็นผู้ช่วยเลขานุการและมีคณะกรรมการจากหน่วยงานภาคี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน ศพก. ประธาน ศบกด. นายกอบต. ชกส. พัฒนาชุมชน พัฒนาที่ดิน สาธารณสุขอำเภอ ประมงอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ บริษัทเอกชน เข้าร่วมประชุมรวมทั้งมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานแปลงใหญ่ ๔ เรื่อง คือ

๑. วิเคราะห์และประเมินศักยภาพ
๒. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน
๓. ถ่ายทอดความรู้การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการการตลาด และการสนับสนุนได้แก่ ด้านประมง ด้านปศุสัตว์
๔. สรุปผล ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนา

๕. การสนับสนุน

ในปี ๒๕๖๔ กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี ๖๑ ตำบลซับสนุ่น ไต่กรับการสนับสนุนเครื่องมือและเครื่องจักรทางการเกษตรโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตให้กับกลุ่มแปลงใหญ่ โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการร่วมกันบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและยกระดับการผลิตไปสู่สินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

รายการที่ขอสนับสนุนงบประมาณ

๑. รถเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พร้อมระบบ KIS จำนวน ๑ คัน	ราคา ๑,๙๘๕,๐๐๐ บาท	
๒. เครื่องพ่นยา จำนวน ๑ เครื่อง	ราคา ๓๕,๐๐๐	บาท
๓. เทเลอร์ลากจูงจำนวน ๑ เครื่อง	ราคา ๑๑๐,๐๐๐	บาท
๔. โดรน ขนาด ๑๗ ลิตร จำนวน ๑ เครื่อง	ราคา ๑๘๘,๐๐๐	บาท
๕. เครื่องปั่นไฟ จำนวน ๑ เครื่อง	ราคา ๑๘,๐๐๐	บาท
๖. รถแทรกเตอร์ รุ่น L5018SP จำนวน ๑ คัน	ราคา ๖๒๘,๐๐๐	บาท
๗. สายพ่นยา ยาว ๒๐ เมตร จำนวน ๑ ม้วน	ราคา ๕๐๐	บาท
รวมงบประมาณ	๒,๙๖๔,๕๐๐	บาท

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ตามเป้าหมายการพัฒนา ๕ ด้าน เกษตรกรผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีคุณภาพ การลดต้นทุนการผลิตการเพิ่มผลผลิต มีความรู้ในการผลิตพืชปลอดภัยตามระบบการผลิตพืชแบบ GAP มีการรวมกลุ่มกันผลิตและการตลาด กลุ่มมีความเข้มแข็งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานได้

๑. การลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนจาก ๔,๒๕๐ บาท/ไร่ เป็น ๓,๔๐๐ บาท/ไร่ (ลดลงร้อยละ ๒๐)

๒. การเพิ่มผลผลิต ผลผลิตเพิ่มจาก ๙๒๓ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๑,๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ ที่ ความชื้น ๑๔.๕ % (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐)

๓. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP

๔. การตลาด เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่มีตลาดรองรับผลผลิตแน่นอน เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๕. การบริหารจัดการ มีผลผลิตตามความต้องการของตลาด มีความมั่นคงในเรื่องราคาและตลาดเกษตรกร

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ในการดำเนินงานการเกษตรแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี ๖๑ ตำบลซับสนุน สมาชิกได้รับผลจากกิจกรรมดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ธรรมชาติที่เสียไปกลับคืนมา ซึ่งเป็นผลจากการทำการเกษตรที่ดีและปลอดภัย ใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสดไถกลบดินเพื่อปรับปรุงดิน สภาพของดินดีขึ้น ลดการใช้สารเคมีที่มีผลต่อสภาพสิ่งแวดล้อมสร้างความสมดุลแก่ระบบนิเวศน์สังเกตจากการพบไส้เดือนในดินมีมากขึ้น

๒. ด้านสุขภาพ ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค เมื่อหยุดมาใช้สารเคมีในการผลิตส่งผลดีต่อสุขภาพทำให้ร่างกายแข็งแรง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ระบบนิเวศน์ที่สมดุลส่งผลต่อสุขภาพที่ดี คนในชุมชนมีความปลอดภัยในเรื่องอาหาร

๓. ด้านสังคม เกษตรกรในสมาชิกแปลงใหญ่มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดความสามัคคี

เพิ่มขึ้น ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาได้รับความร่วมมือจากสังคมในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเจริญอย่างยั่งยืน

๔. ด้านเศรษฐกิจ การที่สมาชิกรวมกันขายผลผลิตทำให้พ่อค้าเข้ามาซื้อผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลิตมีความน่าเชื่อถือทั้งคุณภาพและปริมาณ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดรายจ่ายจากการใช้สารเคมีที่มีราคาแพง และจากการรวมกลุ่มจัดทำแปลงใหญ่ที่มีการรวมกันซื้อรวมกันขาย ในรูปกลุ่ม

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ

๑. ผู้จัดการแปลงใหญ่ บริหารจัดการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องทำด้วยใจ เข้าใจในสิ่งที่ทำปฏิบัติร่วมกันด้วยดี มีคุณธรรม ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัว วิเคราะห์ คน พื้นที่ สินค้า ให้ถูกต้องอย่าตัดสินใจหรือคิดแทน ต้องเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา วิสัยทัศน์กว้างไกล มีการประสานงานที่ดี

๒. ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตฯ แก่สมาชิกแปลงใหญ่ เป็นสถานที่ให้สมาชิกได้พบปะพูดคุยกัน มากขึ้น มีกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในแปลงของตนเองได้

๓. เกษตรกร ประธานกลุ่มแปลงใหญ่เป็นคนขยัน เก่ง และซื่อสัตย์ ไม่เห็นแต่ผลประโยชน์ส่วนตนที่จะได้รับ เข้าใจ เข้าถึง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีจิตสาธารณะ

๙. ปัญหา/อุปสรรค

๑. เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่อายุมาก ความสามารถในการผลิตมีอย่างจำกัด

๒. หน่วยงานที่ลงพื้นที่แปลงใหญ่มีหลายหน่วยงาน ทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาในการประกอบอาชีพควรรบูรณาการการทำงาน ทั้งคนเงินงบประมาณ เพื่อให้การทำงานไม่เกิดการซ้ำซ้อนกัน และเกษตรกรมีเวลาประกอบอาชีพ

๓. การขอรับรองแหล่งผลิต GAP พืช ผู้ถือกรรมสิทธิ์ในเอกสารสิทธิไม่ตรงกับชื่อสมาชิกแปลงใหญ่ผู้ขอ
การรับรองแหล่งผลิต GAP พืช

๔. แหล่งน้ำต้องอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ และน้ำฝน เป็นหลัก

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. พัฒนาสมาชิกในกลุ่มที่อายุน้อยให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ YSF

๒. วางแผนการดำเนินงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมการเกษตรเพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนกัน

๓. พัฒนาผลผลิตของสมาชิกให้ได้ตามมาตรฐาน GAP ทั้ง ๔๐ ราย

๔. พัฒนาแหล่งน้ำโดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑๑. ข้อเสนอแนะ

๑. พัฒนาให้เป็นเครือข่ายแปลงใหญ่ระดับอำเภอเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง

๒. จัดประชุมคณะกรรมการแปลงใหญ่ระดับอำเภอเดือนละ ๑-๒ ครั้ง

๓. หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ควรมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรยังต้องพึ่งพาหน่วยงานของ
รัฐเป็นผู้แนะนำ และมีการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง

แปลงใหญ่สับปะรด ตำบลหนองปลาปาก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

๑. ความเป็นมา

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอศรีเชียงใหม่ ปลูกสับปะรดประมาณ ๔,๐๒๙ไร่ เกษตรกร ๒๙๗ ครัวเรือน ต้นทุนการผลิตประมาณ ๑๘,๐๐๐ บาท/ไร่/ปี ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ ๖,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดตำบลหนองปลาปาก ตำบลพระพุทธบาท และตำบลบ้านหม้อ ตามลำดับ ซึ่งเกษตรกรใช้เงินทุนสูง การผลิต และการดูแลรักษา ยังใช้ความรู้ที่มีมาไม่เต็มที่ และยังไม่มีการนำเทคโนโลยีการผลิตมาใช้กับสับปะรด

ในปี ๒๕๖๑ สำนักงานเกษตรอำเภอได้เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่ม ทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในรูปแบบการลดต้นทุนการผลิต และการนำเทคโนโลยีการเกษตรมาใช้ในการผลิต ให้มีประสิทธิภาพ และการรับรองมาตรฐานการผลิตพืช (GAP) ทั้งรายเดี่ยว และรายกลุ่ม ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ในการผลิตพืชอย่างมีคุณภาพ ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง กลุ่มได้ดำเนินการจัดวิสาหกิจชุมชน ในวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ ในนาม แปลงใหญ่สับปะรดอำเภอศรีเชียงใหม่

แปลงใหญ่สับปะรดตำบลหนองปลาปาก มีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าสับปะรดโดยการจัดการผลผลิตให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามตลาดต้องการ ซึ่งเดิมมีการจำหน่ายผลผลิตแบบคละไม่มีการคัดเกรดสินค้า ทำให้ได้ราคาต่ำและถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง และกลุ่มเพิ่มกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตที่เกินความต้องการของตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สับปะรด ได้แก่ คุกกี้ สับปะรดกวน น้ำสับปะรด สบู่ และ น้ำยาล้างจาน อื่นๆ เพื่อสร้างรายได้-ลดรายจ่ายในครัวเรือน เกิดการกระจายรายได้ให้กับสมาชิก และคนในชุมชน กลุ่มแปลงใหญ่สับปะรดตำบลหนองปลาปาก จึงมีมติกลุ่มที่จะสร้างอาคารคัดแยกผลผลิตสับปะรดและอาคารแปรรูปสับปะรด และวัสดุอุปกรณ์สำหรับการแปรรูปสับปะรด เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตจากที่สินค้าราคาต่ำจากราคากิโลกรัมละ ๑๐ บาท แปรรูปสับปะรดให้มีมูลค่ามากขึ้น สร้างความแปลกใหม่และหลากหลาย ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น เมื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทำให้มีอายุการเก็บไว้ได้นานขึ้น

๒. สถานการณ์

- ชื่อแปลงใหญ่ : แปลงใหญ่สับปะรด ตำบลหนองปลาปาก
- ที่ตั้งกลุ่ม : บ้านเลขที่ ๑๓๓ หมู่ที่ ๙ ต.หนองปลาปาก อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
- พื้นที่เข้าร่วมแปลงใหญ่ : ๘๗๓ ไร่
- ประธานแปลงใหญ่ : นายไพรวรรณ อุตมะ
- จำนวน สมาชิก ๖๘ ราย

๑. การดำเนินการกลุ่ม ปี ๒๕๖๑

- เริ่มดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม
- จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนในนาม แปลงใหญ่สับปะรดอำเภอศรีเชียงใหม่
- กลุ่มได้รับงบประมาณสนับสนุน ๒๔๐,๐๐๐ บาท โดยมีการดำเนินการจัดซื้อปัจจัยการผลิตตาม

ความต้องการของกลุ่ม ดังนี้

- ๑) ปุ๋ยเคมี ๔๖-๐-๐ จำนวน ๒,๕๐๐ กิโลกรัม
- ๒) ปุ๋ยเคมี ๒๑-๐-๐ จำนวน ๒,๕๐๐ กิโลกรัม
- ๓) ปุ๋ยเคมี ๐-๐-๕๐ จำนวน ๒๕๐ กิโลกรัม
- ๔) ปุ๋ยเคมี ๐-๐-๖๐ จำนวน ๒,๕๐๐ กิโลกรัม
- ๕) ปุ๋ยเคมี ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๒,๕๐๐ กิโลกรัม
- ๖) ธาตุอาหารแคลเซียมโบรอน จำนวน ๑๐๐ ลิตร

๗) สารเพิ่มประสิทธิภาพ ๑๑๒ ลิตร

๘) ป้ายแปลงเรียนรู้

- จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบ จำนวน ๑ แปลง ของนายไพรวรรณ อุตมะ พื้นที่ ๓ ไร่

- ซื้อปัจจัยการผลิต คือ แม่ปุ๋ย เพื่อลดต้นทุนการผลิต (ปุ๋ยสั่งตัด) ให้แก่สมาชิก เมื่อได้ผลผลิตแล้ว ต้องคืนทุน เพื่อเก็บเป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มต่อไป

๒. การดำเนินการกลุ่ม ปี ๒๕๖๒

- หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมบูรณาการ โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก หน่วยงานภาครัฐ เช่น สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานสหกรณ์การเกษตรจังหวัดหนองคาย สำนักงานเกษตรจังหวัด หนองคาย ในการสนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการจัดการแปลง โดยเข้าร่วมการประชุมอบรม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเกษตรกรสมาชิก

- งบประมาณสนับสนุน ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต จำนวน ๖๘,๕๐๐ บาท ดำเนินการ จัดซื้อปัจจัยการผลิตตามความต้องการของกลุ่ม ดังนี้

๑) ถุงพลาสติก ขนาด ๑๘ x ๒๘ นิ้ว จำนวน ๑๖๐ กิโลกรัม

๒) ถุงพลาสติก ขนาด ๑๒ x ๒๐ นิ้ว จำนวน ๑๖๐ กิโลกรัม

๓) ป้ายกำกับสินค้า จำนวน ๓,๔๖๐ แผ่น

- สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่สับปะรดตำบลหนองปลาปาก ส่วนใหญ่มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงสวน ในราคากิโลกรัมละ ๑๒ - ๑๖ บาท โดยมีช่องทางการจำหน่าย ดังนี้

๑) ช่องทางการสื่อสารกลุ่ม ผ่านแอปพลิเคชันไลน์

๒) แหล่งจำหน่ายผลผลิต พ่อค้ากลาง, ตลาดนัดชุมชน

๓) ห้างสรรพสินค้า

- สมาชิกได้รับการรับรอง GAP จำนวน ๔๐ ราย

๓. การดำเนินการกลุ่ม ปี ๒๕๖๓

- หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมบูรณาการ โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก หน่วยงานภาครัฐ เช่น สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานสหกรณ์การเกษตรจังหวัดหนองคาย สำนักงานเกษตรจังหวัด หนองคาย ในการสนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการจัดการแปลง โดยเข้าร่วมการประชุมอบรม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเกษตรกรสมาชิก

- กลุ่มได้ขอรับงบประมาณโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด

- ผลผลิตสับปะรดราคา ๑๐ - ๑๒ บาท

- ช่องทางการตลาด พ่อค้าคนกลาง จุดรับซื้อตำบลบ้านหม้อ ตำบลหนองปลาปาก ห้างสรรพสินค้า จำหน่ายทางออนไลน์

๔. การดำเนินการกลุ่ม ปี ๒๕๖๔

- หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมบูรณาการ โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก หน่วยงานภาครัฐ เช่น สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานสหกรณ์การเกษตรจังหวัดหนองคาย สำนักงานเกษตรจังหวัด หนองคาย ในการสนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการจัดการแปลง โดยเข้าร่วมการประชุมอบรม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเกษตรกรสมาชิก

- เกษตรกรดำเนินการขอการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๒๐ ราย

๓. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต มีการพัฒนาคุณภาพสับปะรดเป็นมาตรฐาน GAP ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๔๐ ราย ปี ๒๕๖๔ จำนวน ๒๐ ราย รวมทั้งหมด ๖๐ ราย และยังมีเกษตรกรยังสนใจร่วมโครงการอีก แต่ไม่มีงบประมาณสนับสนุน

๔. การตลาด เกษตรกรสามารถนำผลผลิตเข้าจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และมีการจำหน่ายออนไลน์

๕. การบริหารจัดการ กลุ่มแปลงใหญ่มีการจัดประชุมกลุ่ม และการประชุมคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

๗. ผลที่เกิดขึ้น

๑. มีการดัดแปลงการผลิต การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ให้เหมาะสมกับพื้นที่

การปลูกสับปะรดจะเลือกพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำใช้ได้ตลอดทั้งปี ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง และเพิ่มคุณภาพสับปะรดออกนอกฤดูตลาด เพื่อเน้นการขายผลสดส่งตลาด เช่น ปัจจุบันจะเลือกปลูกในพื้นที่ใกล้แม่น้ำลำคลอง จากเดิมที่ปลูกสับปะรดโดยวิธีธรรมชาติไม่มีการใช้สารบังคับการออกดอก ทำให้ประสบปัญหาล้มตลาด สับปะรดราคาตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตออกมามาก และออกพร้อมกันทุกสวน จึงมีการบริหารจัดการการผลิตสับปะรด และมีเกษตรกรรายอื่นๆทำตาม ดังนี้ คือ

๑.๑ มีการไถดินที่ลึก เพื่อเป็นการปรับโครงสร้างดิน

๑.๒ มีการให้น้ำสับปะรดในแปลงปลูก ความถี่ในการให้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ และให้ในปริมาณที่เพียงพอ ไม่ให้มาก หรือน้อยจนเกินไป เพราะจะมีผลต่อคุณภาพของผลผลิต โดยมีเครื่องให้น้ำสับปะรดแบบสปริงเกอร์ขนาดกลาง ให้น้ำ ๑ ครั้งในพื้นที่ ๒ ไร่ โดยต่อเข้ากับเครื่องสูบน้ำเพื่อเป็นการเร่งการเจริญเติบโต และควบคุมคุณภาพผลผลิต

๑.๓ ใช้เครื่องพ่นแรงดันสูง เพื่อฉีดพ่นสารบำรุง หรือพ่นสารเคมี

๑.๔ มีการใช้สารเร่งเพื่อบังคับการออกดอก เพื่อบังคับให้ผลผลิตออกในช่วงที่มีราคาแพง

๒. มีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตพืชในด้านต่างๆ เช่น ด้านพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม

๒.๑ ด้านพื้นที่ เลือกพื้นที่ปลูกที่เป็นที่ราบหรือที่ดอนที่อยู่ใกล้กับแม่น้ำ ลำคลอง เพื่อประหยัดต้นทุนในการให้น้ำสับปะรด ไม่ต้องเสียเงินซื้อน้ำ ซื้อแต่น้ำมันมาใช้กับเครื่องสูบน้ำที่มีอยู่แล้ว เนื่องจากพื้นที่ปลูกสับปะรดมีการปลูกซ้ำในแปลงเดิม หลีกเลี่ยงการปลูกซ้ำที่ได้ยาก และดินเสื่อมคุณภาพ จึงทำการพักดินไว้ไม่ปลูกติดต่อกัน โดยหลังจากเก็บผลผลิตแล้ว จะใช้รถไถติดผานไถและมีเครื่องสับต้นสับปะรดในแปลงป่นให้ละเอียดกระจายทิ้งไว้ในแปลง ไถกลบ เพื่อให้เน่าเปื่อยผุพังกลายเป็นปุ๋ยธรรมชาติ พักดินไว้ รอปลูกในโอกาสต่อไป มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงโครงสร้างดิน ทำการปลูกสับปะรด เพื่อปรับโครงสร้างดินและเพิ่มความหวาน

๒.๒ ด้านเศรษฐกิจ

- เป็นกลุ่มวางแผนการผลิตสับปะรดตำบลหนองปลาปาก

- วางแผนการผลิตให้มีผลผลิตออกตลอดทั้งปี โดยการบังคับการออกดอกสับปะรด ชุดละ

๑๐ ไร่ ต่อ ๒๐ วัน ให้ได้ ผลสับปะรด เพื่อส่งตลาดผลสด ในส่วนของตนเองผลผลิตออก วันละ ๕ ตัน

ตาราง รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตสับปะรดโดยประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓

ปี	ผลผลิตเฉลี่ย/ ไร่ (กก.)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	รายได้/ไร่/ปี (บาท)	ต้นทุน/ไร่/ปี (บาท)	กำไร/ไร่/ปี (บาท)
๒๕๖๑	๔,๐๐๐	๕	๒๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐

๒๕๖๒	๕,๐๐๐	๘	๔๐,๐๐๐	๑๘,๐๐๐	๒๒,๐๐๐
๒๕๖๓	๖,๐๐๐	๑๐	๖๐,๐๐๐	๑๕,๐๐๐	๔๕,๐๐๐

๒.๓ ด้านสังคม

- เป็นแปลงใหญ่สับปะรดตำบลหนองปลาปาก อำเภอศรีเชียงใหม่
- เป็นแหล่งรับซื้อ ขยายสับปะรดภายในอำเภอศรีเชียงใหม่

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. การผลิตที่ถูกหลักการเกษตรที่ดีและเหมาะสม มีความตั้งใจในการผลิตและเป็นเกษตรผ่านการฝึกอบรม และมีการผลิตที่ถูกหลักการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP)

๒. มีการบริหารจัดการการผลิตและการตลาดที่ดี (แผนการผลิตและการตลาด) มีการบริหารจัดการการผลิตและการตลาดที่ดี มีการวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยการบังคับการออกดอกสับปะรด ชุดละ ๑๐ ไร่ ต่อ ๒๐ วัน ให้ได้ผลสับปะรด เพื่อส่งตลาดผลสดในสวนของตนเอง วันละ ๕ ตัน มีการวางแผนการผลิตเพื่อให้มีส่งตลาดอย่างต่อเนื่อง

๓. เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตของสมาชิก โดยเปิดจุดรวบรวมผลผลิตที่ทำการแปลงใหญ่ รับซื้อจากสมาชิกในราคาที่เป็นธรรม ตามราคาท้องตลาด โดยจะติดต่อพ่อค้ารับซื้อจากต่างจังหวัดมารับซื้อที่บ้าน และส่งไปจำหน่ายที่ ตลาดเมืองทอง จังหวัดอุดรธานี ตลาดขายส่งในจังหวัดนครราชสีมา ตลาดขายส่งที่จังหวัดร้อยเอ็ด นอกจากนี้ยังติดต่อกับโรงงานสับปะรดในจังหวัดระยองมารับซื้อผลผลิตสับปะรดตามราคาประกันหน้าโรงงาน หรือบางครั้งก็นำไปส่งโรงงานที่จังหวัดระยองเอง โดยการรับซื้อจากสมาชิกที่เป็นขาประจำกันเป็นส่วนมาก เพราะควบคุมคุณภาพผลผลิตได้ สังเกตได้จากมีรถขนส่งหลายคัน

๔. การใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงสภาพการผลิต

- การแก้ปัญหาสับปะรดแกนดำ-แกนขาว ผลสับปะรดมีแกนสีดำ-สีขาว นี้จะพบมากในสับปะรดที่แก่จนจะเก็บผลได้แล้ว สับปะรดที่ผ่านช่วงแล้งและร้อนเป็นระยะเวลาานาน ๆ สลับกับฝนตกในช่วงผลใกล้จะแก่ จะเกิดโรคนี้นี้ได้มารวมทั้งการใช้ปุ๋ยยูเรียติดต่อกันในอัตราที่สูงมีแนวโน้มทำให้เกิดโรคนี้นี้ได้ ลักษณะอาการภายนอกผลไม่ค่อยแตกต่างจากสับปะรดที่ปกติ แต่เนื้อภายในผลจะแข็ง เป็นไต มีบางส่วนเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เกิดอาการเป็นหย่อม ๆ หรือแพร่กระจายทั่วทั้งลูกก็ได้ ทำให้ความหวานลดลง สับปะรดที่มีผลขนาดใหญ่จะเป็นโรคนี้นี้มากกว่าผลที่มีขนาดเล็ก การแก้ไข

๑) การคลุมผลด้วยหญ้าคาเพื่อป้องกันแสงแดดเผาไหม้ และลดการเกิดแกนขาว

๒) การใช้สารเพิ่มผลผลิตและปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสม ถูกช่วงเวลา

๓) หมั่นตรวจแปลง การเคาะผล เพื่อดูระดับความเสียหายจากการเป็นโรค

- การให้น้ำสับปะรดแบบประหยัด โดยการให้น้ำแบบสปริงเกอร์บีกัน จะลดค่าใช้จ่าย ได้ผลผลิตสูงในพื้นที่มีแหล่งน้ำที่ใกล้แหล่งน้ำ ให้มีการให้น้ำให้ถูกลง ทุก ๑๕-๓๐ วัน โดยการเช็คความชื้นของดินโดยยกการกำดินด้วยมือ หากกำแน่นๆ ดินยังเป็นก้อน แสดงว่าดินยังมีความชื้นเพียงพอ

- การใช้เครื่องฉีดพ่นน้ำปุ๋ย และเทคนิคการใส่ปุ๋ยที่เหมาะสม จะทำให้ผลผลิตเพิ่มดีกว่าไม่ใช้ ๑๐-๔๐%

๕. กลุ่มแปลงใหญ่มีประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาหารือ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม กลุ่มมีความสนใจศึกษา ค้นคว้าหาความรู้จากประสบการณ์ การศึกษาดูงาน การอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายต่าง ๆ การวางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบ ทุกขั้นตอนคำนึงถึง ความปลอดภัยของผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม ต่อยอดความรู้โดยการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้สนใจ

๕. ความต่อเนื่องของการทำไร่ / การขยายพื้นที่/การเพิ่มมูลค่าผลผลิตและการตลาด มีการทำไร่สับปะรดมาอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน

๖. การเพิ่มมูลค่าผลผลิตและการตลาด โดยมีการคัดขนาดผลของสับปะรด หลายขนาด จำหน่ายหลายราคา เป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิต และเพื่อเพิ่มราคา ส่วนที่ไม่ได้คุณภาพขายโรงงานที่จูดรับซื้อของตนเองหรือนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น น้ำสับปะรด สับปะรดกวน คุกกี้ น้ำยาล้างจาน สบู่ น้ำยาซักผ้า สครับขัดผิว

๙. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

กิจกรรมการเกษตรแต่ละกิจกรรม ต้องอาศัยระยะเวลาในการชื้อวัดความสำเร็จ และเห็นผลเป็นรูปธรรม เช่น การปรับเปลี่ยนพื้นที่การปลูกสับปะรดแบบใช้สารเคมีแบบเข้มข้น ให้เป็นพื้นที่แปลงเรียนรู้ผลิตสับปะรดปลอดภัยมีการลงทุนสูงในระยะแรก ทั้งค่าจ้างแรงงานปรับพื้นที่ ตลอดจนการบริหารจัดการดิน และน้ำอย่างยั่งยืน จะต้องอาศัยระยะเวลาทำให้เกษตรกรที่เข้ามาศึกษาดูงานยังไม่เห็นความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

๑๐. แผนการพัฒนากลุ่ม

๑. จะหาวิธีการจัดการผลผลิตสับปะรดให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป ทั้งในด้านปริมาณผลผลิต คุณภาพผลผลิตให้เป็นที่ต้องการของตลาด

๒. เพิ่มผลผลิตสับปะรดนอกฤดูตามความเหมาะสม ตามสถานการณ์ของตลาด

๓. อยู่คู่กับสับปะรดนอกฤดู และอยู่กับราคาสับปะรดที่เป็นเอกภาพ (กำหนดราคาเองได้ สมาชิก และให้ผู้ค้าร่วมอยู่รอด)

๔. ให้กลุ่มและสมาชิกได้ค้าขายกันในราคาที่เป็นธรรม

๕. จะลดการใช้สารเคมีในการผลิตพืช ใช้เท่าที่จำเป็นเพื่อความปลอดภัยของตนเอง และผู้บริโภค

๖. พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสับปะรด

แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๕,๗,๙ ตำบลน้ำพัน อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

๑. ประวัติและความเป็นมา

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลน้ำพัน อำเภอนองวัวซอ ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม ซึ่งมีความหลากหลายได้แก่ การปลูกข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา ปาล์มน้ำมัน นอกจากนี้ยังมีการทำปศุสัตว์ เช่น โคเนื้อ สุกร แพะ ไก่ เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันในกิจกรรมต่างๆของคนในชุมชน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ พบการระบาดของเพลี้ยแป้งสีชมพูในแปลงมันสำปะหลัง ในเขตพื้นที่ ตำบลน้ำพัน เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาแนวทางในการป้องกันกำจัด โดยมีหน่วยงานในพื้นที่ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ และภาคีเครือข่าย ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ต่อมา ปี ๒๕๕๘ มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ต.น้ำพัน เพื่อแก้ปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำ โดยกลุ่มฯรับซื้อผลผลิตผลจากสมาชิก เพื่อส่งต่อไป ส.ก.ต.จังหวัดอุดรธานี กลุ่มฯเริ่มมีการบริหารจัดการที่ดี มีความเข้มแข็ง จึงได้ขอจดทะเบียนเป็น วิสาหกิจชุมชนมันเส้นสะอาดหนองแซงสร้อย หมู่ ๕ ๗ ๙ กลุ่มฯก็มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง หลังจากนั้นกลุ่มมีการกู้เงินทุนจาก ธ.ก.ส. เป็นจำนวนเงิน ๒ ล้านบาท เพื่อนำมาพัฒนากลุ่ม โดยมีการซื้อที่ดินจำนวน ๒ ไร่ และสร้างอาคารทำการและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อใช้ดำเนินการในกิจการของกลุ่ม จนกระทั่ง ปี ๒๕๖๑ กลุ่มฯได้มีการยกระดับเป็นแปลงใหญ่ ภายใต้ชื่อแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๕ ๗ ๙ ตำบล น้ำพัน อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยมีสมาชิกจำนวน ๔๔ ราย และมีพื้นที่ ๓๗๑ ไร่

๒. สถานการณ์

๑. ที่ตั้ง หมู่ที่ ๗ บ้านหนองแซงสร้อย ตำบลน้ำพัน อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พิกัด X: ๒๓๔๓๓๙ Y: ๑๙๑๗๑๑๘ มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น และมีแปลงเรียนรู้จำนวน ๔ ไร่

๒. พื้นที่ปลูก...๓๗๑... ไร่

๓. ความเหมาะสมพื้นที่ (ระบุ S๑,S๒,S๓,N) ...S๒ ทั้งหมด...

๔. ชนิดสินค้า.....มันสำปะหลัง และมันสำปะหลังแปรรูป

๕. สมาชิก.....๔๔.....ราย เป็น Smart Farmer.....๒๑.....ราย

๖. ผลผลิตรวม....๒,๒๐๐... ตัน

๓. เป้าหมาย (๕ด้าน)

๑. ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๒๐

- ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรแทนการใช้แรงงานคน

- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง

- ใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- ใช้ปุ๋ยสั่งตัด/ผสมแม่ปุ๋ยใช้เอง

๒. เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๒๐

- การเลือกใช้พันธุ์ที่ดี

- แช่ว่อนพันธุ์ก่อนปลูก

- การปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

- ใช้น้ำหมักชีวภาพพ่นบำรุง

- การสำรวจแมลงศัตรูพืช

๓. เพิ่มคุณภาพ

- ถ่ายทอดความรู้เรื่องการพัฒนาคุณภาพผลผลิต
- การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต
- แปรรูปผลผลิตเป็นมันเส้นตากแห้ง/อาหารสัตว์

๔. การตลาด

- ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรหลักสูตรการบริหารจัดการตลาด/เชื่อมโยงการตลาด
- สำรวจความต้องการของตลาดและแหล่งรับซื้อผลผลิต
- จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดสินค้าของกลุ่ม

๕. การบริหารจัดการ

- พัฒนาผู้จัดการแปลง
- ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการบริหารจัดการ
- ร่วมกันซื้อปัจจัย/วัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย
- ร่วมกันจำหน่ายผลผลิต
- ถ่ายทอดความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กร
- วางแผนให้เกษตรกรลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว
- วางแผนให้สมาชิกลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวโดยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เลี้ยง

สัตว์ ปลูกพืชอื่น ๆ เป็นต้น

๔ การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๑. ดำเนินการโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมันเส้นสะอาดหนองแขงสร้อย หมู่ ๕ ๗ ๙

๒. เลขทะเบียนกลุ่ม : ๔-๔๑-๐๓-๐๕/๑-๐๐๒๕.....

๓. ผู้จัดการแปลง นายสาคร เพ็งแสน ที่อยู่ ๑๓๘ ม.๙ ต.น้ำพัน อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี โทร.

๐๙๒ ๗๑๐๖๒๓๗

๔. คณะกรรมการแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๕,๗,๙ มีมติเข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด (โครงการ/แผนงานภายใต้งบประมาณของรัฐบาล) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยได้จดทะเบียนนิติบุคคล ชื่อ บริษัท เกษตรแปลงใหญ่ ๕๗๙ จำกัด

๕ กฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๕,๗,๙

๑) คณะกรรมการหรือสมาชิกทุกคนต้องถือหุ้นอย่างน้อย ๑ หุ้น ขึ้นไป หุ้นละ ๑๐๐ บาท โดยสมาชิกสามารถขอถือหุ้นเพิ่มขึ้น เมื่อใดก็ได้ โดยต้องแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการดำเนินการ แต่จำนวนหุ้นสูงสุดไม่เกิน ๒๐๐ หุ้น การชำระค่าหุ้นสมาชิกจะต้องชำระเป็นเงินสด ภายในระยะเวลา ๑ เดือน หลังการขอสิทธิ

๒) คณะกรรมการมีมติให้กลุ่มจัดทำงบดุล - ฐานะทางการเงิน ทูกรอบ ๑๒ เดือน ซึ่งถือเป็นรอบปีการบัญชีของกลุ่ม ในวันที่ ๑ มิถุนายน ของทุกปี กลุ่มต้องมีรายการแสดงสินทรัพย์ - หนี้สิน และทุนของกลุ่ม

๓) การเข้าร่วมประชุม คณะกรรมการหรือสมาชิกต้องทุกคนต้องเข้าร่วมประชุม เพื่อรับทราบรายละเอียดร่วมกัน และมีสิทธิ์เสนอความคิดเห็นหรือออกเสียง หากคณะกรรมการหรือสมาชิกไม่เข้าร่วมฯ ในครั้งดังกล่าวให้ถือว่าผู้แทนที่มีสิทธิในการออกเสียงลงมติการประชุมแทนในที่นี้ ในกรณีกรรมการหรือ

สมาชิกขาดการประชุมต่อเนื่องจำนวน ๓ ครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควรให้สมาชิกการพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือตามมติของกลุ่ม

๔) คณะกรรมการมีวาระในการดำรงตำแหน่ง คราวละ ๒ ปี และเป็นเวลาติดต่อกันไม่เกิน ๒ วาระ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของสมาชิกกลุ่ม เป็นรายบุคคล

๕) ผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

๕.๑ การขายผลผลิตให้แก่กลุ่มในราคาที่เป็นธรรม

๕.๒ ได้รับส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่สมาชิก จากหน่วยงานภาคีต่างๆ

๕.๓ ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และจัดซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่ถูกกว่าท้องตลาด

๖) กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ จัดสรรผลกำไรสนับสนุนทุนให้แก่โรงเรียน ชุมชน หมู่บ้าน รวมถึงส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

๗) การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก/คณะกรรมการ

๗.๑ เสียชีวิต

๗.๒ ลาออก / หมดวาระ

๗.๓ มีมติให้ออก จากการทำผิดระเบียบปฏิบัติของกลุ่มฯ

๕. การสนับสนุน

แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๕ ๗ ๙ ตำบลน้ำพันฯ ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน โดยผ่านการอบรมหลักสูตรต่างๆมากมาย เช่น การบริหารจัดการกลุ่ม การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง การทำบัญชีต้นทุน การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการใช้ปุ๋ยลดต้นทุนการผลิต การบริหารจัดการศัตรูข้าวแบบผสมผสาน(IPM) เป็นต้น

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. ด้านลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนจาก ๓,๕๐๐ บาท/ไร่ เหลือต้นทุน ๓,๑๕๐ บาท/ไร่

๒. ด้านเพิ่มผลผลิต ผลผลิตเพิ่มจาก ๕,๐๐๐ กิโลกรัม /ไร่ เป็น ๖,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่

๓. ด้านคุณภาพผลผลิต

- มีพัฒนาการปลูกมันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยมีการนำระบบน้ำหยดมาใช้ในแปลงเรียนรู้ของกลุ่ม

- มีการแปรรูปผลผลิตบางส่วนเป็นมันเส้นตากแห้ง/อาหารสัตว์

๔. ด้านการตลาด (เช่น มีตลาดรองรับ, ราคาสูงกว่าตลาด ฯลฯ)

- มีเพจเฟซบุ๊กของกลุ่มแปลงใหญ่

- กลุ่มแปลงใหญ่ฯ มีการสำรวจความต้องการของตลาดและแหล่งรับซื้อผลผลิต

- เข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ ฯ ทำให้มีลานเอนกประสงค์ ตาซังใหญ่ และเครื่องจักรรองรับการรับซื้อมันฯ จากสมาชิก และเกษตรกรนอกกลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิก รวมถึงการรับซื้ออย่างพารา (ยางก้อนถ้วย) ซึ่งในพื้นที่มีการปลูกยางด้วย

- มีการ MOU กับโรงงานมันสำปะหลังในจังหวัดอุดรธานีรับซื้อผลผลิตในนามกลุ่มแปลงใหญ่ ทำให้ได้ราคาสูงกว่าการขายแบบรายย่อย อย่างน้อยร้อยละ ๕ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี ทุกปี

๕. การปรับใช้นวัตกรรม

- แผลงใหญ่มันสำปะหลังฯ มีการนำเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยสั่งตัด/การผสมแม่ปุ๋ย มาใช้ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ที่ทางกลุ่มผลิตขึ้นเอง

๖. นำงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต

- แผลงใหญ่มันสำปะหลังฯ มีการนำพันธุ์มันสำปะหลังจาก ศูนย์ขยายพันธุ์พืชฯ จังหวัดอุดรธานี ที่ผ่านการทดสอบความเหมาะสมในพื้นที่มาขยายในแปลงเรียนรู้ของกลุ่มฯ เพื่อขยายสู่สมาชิกต่อไป

- แผลงใหญ่มันสำปะหลังฯ มีการนำศัตรูธรรมชาติมาปล่อยในพื้นที่เพื่อควบคุมศัตรูมันสำปะหลังเกษตรกรรมแม่นยำสูง

- แผลงใหญ่มันสำปะหลังฯ มีการนำเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้ในขั้นตอนการผลิตมันสำปะหลัง โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมดิน การดูแลรักษา (ใส่ปุ๋ย, กำจัดวัชพืช) การเก็บเกี่ยว และการแปรรูปผลผลิต

การใช้เครื่องจักรเทคโนโลยีนวัตกรรม การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ในการพัฒนาการผลิต

- แผลงใหญ่มันสำปะหลังฯ มีการนำระบบการให้น้ำพืช (ระบบน้ำหยด) มาทดลองใช้ในการเพิ่มผลผลิตให้กับมันสำปะหลัง

- แผลงใหญ่มันสำปะหลังฯ มีการนำเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการผสมแม่ปุ๋ย มาใช้ในการเพิ่มผลผลิตให้กับมันสำปะหลัง

๖. การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ทำให้กลุ่มแปลงใหญ่จัดซื้อจัดจ้างเครื่องจักร เครื่องมือ รวมถึงอาคาร เพื่อใช้ในการหาเงินรายได้เข้ามาสู่กลุ่มแปลงใหญ่ และทำให้เกิดทุนหมุนเวียนของกลุ่มสูงขึ้น เพื่อจะต่อยอดในการยกระดับคุณภาพของกลุ่มต่อไป

๗. สร้างสินค้าที่เป็นนวัตกรรม เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าวัตถุดิบ ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม

- แผลงใหญ่มันสำปะหลังฯ มีการแปรรูปหัวมันฯสด เป็นมันเส้นสะอาดเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า

- แผลงใหญ่มันสำปะหลังฯ มีการแปรรูปหัวมันฯสด เป็นอาหารสัตว์ เช่น อาหารสัตว์ปีก วัว แพะ เป็นต้น จำหน่ายในชุมชน นอกจากหัวมันสดแล้ว ยังได้นำใบมันสำปะหลังมาเป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์ การเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce

- มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์กลุ่มตำบล อำเภอ เฟสบุ๊ก เป็นต้น

สร้างแบรนด์ของตนเอง

- กลุ่มอยู่ระหว่างการพัฒนาแบรนด์สินค้าเป็นของตนเอง โดยปัจจุบันจำหน่ายภายใต้ วิสาหกิจชุมชนมันเส้นสะอาดหนองแสงสร้อย หมู่ ๕ ๗ ๙ และการดำเนินธุรกิจในอนาคต บ.เกษตรแปลงใหญ่ ๕๗๘ จำกัด

๘. มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ การทำปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและผสมแม่ปุ๋ยใช้เองของกลุ่มฯ ทำแปลงขยายพันธุ์มันสำปะหลังที่ได้รับจากศูนย์ขยายพันธุ์พืชฯ ที่ ๑๐ จังหวัดอุดรธานี การนำศัตรูธรรมชาติมาปล่อยในพื้นที่เพื่อควบคุมศัตรูมันสำปะหลัง การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ของแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๕ ๗ ๙ ตำบลน้ำพัน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีแปลงสาธิตการให้น้ำมันสำปะหลัง (ระบบน้ำหยด) การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองพร้อมจำหน่ายให้แก่สมาชิก และเกษตรกรในพื้นที่ การได้รับงบประมาณสนับสนุนในการเข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด (ตาซังใหญ่ ลานคอนกรีตพร้อมอาคาร รถตัก และเครื่องตมลาน)

๗. ผลที่เกิดขึ้น

๑. เกษตรกรสามารถจัดทำแผนการผลิตของสมาชิก มีการวางแผนการเพาะปลูกพืช
๒. การลดต้นทุนการผลิตโดยการตรวจวิเคราะห์ดิน, การใช้เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด, การบริการจัดการแปลง อย่างถูกต้องเหมาะสม, ผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง
๓. มีการพัฒนาคุณภาพสินค้า, แปรชนิดสินค้า, มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์, การพัฒนาเครือข่าย
๔. เกษตรกรมีความพึงพอใจในการขายซึ่งสามารถขาย ได้ในราคาที่สูงขึ้น
๕. เกิดการรวมกลุ่ม รวมผลผลิต รวมซื้อ รวมขายอย่างมีประสิทธิภาพ
๖. มีความสามัคคี ก่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
๗. เป็นกลุ่มตัวอย่างแก่เกษตรกรทั่วไปในการเป็นแหล่งเรียนรู้

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ (Key Success Factor) และยั่งยืน

๑. มีความสามัคคีภายในกลุ่ม
๒. การบริหารจัดการกลุ่ม โดยคณะกรรมการกลุ่มมีความเข้มแข็ง ความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และความจริงใจในการทำงานของคณะกรรมการและความไว้วางใจของสมาชิก
๓. การมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์) กรรมการและสมาชิกมีความศรัทธาและความไว้วางใจ
๔. มีการสร้างทายาทเกษตรกร
๕. มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน สถาบันอุดมศึกษาและภาคเอกชนคอยให้คำแนะนำ คำปรึกษาในการพัฒนากลุ่ม

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. กลุ่มแปลงใหญ่มีการวางแผนการผลิตมันสำปะหลังแบบอินทรีย์ เพื่อจำหน่ายในราคาที่สูงขึ้น และการเปิดรับสมาชิกและพื้นที่ในการเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่
๒. การผลิตถ่านชีวภาพจากเหง้ามันสำปะหลัง

๑๐. ปัญหา อุปสรรค

เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - ๑๙) ทำให้การพบปะเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด

๑๑. ข้อเสนอแนะ

ควรรำลึกความรู้อันดีๆ และเป็นประโยชน์ของสถาบันการศึกษามาให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ได้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาภาคการเกษตร

**กลุ่มแปลงใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานบ้านทุ่งมน-ทุ่งยาว หมู่ที่ ๙ ตำบลไผ่เขียว
อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี**

๑. ความเป็นมา

พื้นที่หมู่ ๙ บ้านทุ่งมน – ทุ่งยาว ตำบลไผ่เขียว อ.สว่างอารมณ์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกอ้อยเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีโรงงานรับซื้อในพื้นที่ เป็นการผลิตอ้อยเพื่อส่งอ้อยเข้าโรงงานน้ำตาลตามระบบโคเวต้า ซึ่งการปลูกอ้อยในระยะแรกไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่สูง มีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ผลผลิตที่ได้ไม่ตรงตามมาตรฐานที่โรงงานต้องการ เกษตรกรต้องแบกรับภาระขาดทุน ต่อมา ในปี ๒๕๖๑ สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างอารมณ์ได้ดำเนินการโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จึงนำโครงการดังกล่าวเข้าส่งเสริมในพื้นที่ ซึ่งแจ้งแนวทางการพัฒนาและประโยชน์ที่จะได้รับ เกษตรกรในพื้นที่หมู่ ๙ ต.ไผ่เขียวและพื้นที่ข้างเคียง จึงได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ขึ้น

๒. สถานการณ์

ปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่อ้อยโรงงานบ้านทุ่งมน – ทุ่งยาว หมู่ที่ ๙ ต.ไผ่เขียว มีสมาชิก ๕๔ ราย พื้นที่เข้าร่วมโครงการ ๙๓๑ ไร่ และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจในนาม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอ้อยแปลงใหญ่โรงงานเกษตรบ้านทุ่งมน – ทุ่งยาว หมู่ที่ ๙ ต.ไผ่เขียว ทำให้ทางกลุ่มได้รับการถ่ายทอดความรู้ ในการการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การจัดการคุณภาพสินค้า การตลาดและการรวมกลุ่ม โดยเน้นให้เกษตรกรมีส่วนร่วม และมีความเข้มแข็งทำให้สามารถบริหารจัดการกลุ่มด้วยตนเอง จากปัญหาข้างต้นประกอบกับปัจจุบันเกษตรกรในกลุ่มส่วนใหญ่ยังคงปลูกอ้อยแบบไว้ต่อ เนื่องจากในการปลูกอ้อยใหม่จะต้องใช้ต้นทุนที่สูง เพราะต้องใช้แรงงานคนในการปลูกและจะใช้เวลานาน เมื่ออ้อยโตขึ้นจะต้องดูแลรักษา โดยเฉพาะวัชพืชเป็นปัญหาที่สำคัญทั้งในอ้อยปลูกใหม่และอ้อยต่อ หากไม่สามารถป้องกันหรือจัดการได้อย่างทันเวลาและเหมาะสม จะทำให้อ้อยแตกกออ่อนลงและผลผลิตที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ในช่วงการเก็บเกี่ยวอ้อยเกษตรกรส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีเผาทำลายใบอ้อยเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่งผลกระทบให้ดินสูญเสียอินทรีย์วัตถุ ความชื้น จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในดิน และธาตุอาหารพืชการเจริญเติบโต ผลผลิตอ้อยที่ได้ตกต่ำ มีค่าความหวานลดลง รวมทั้งเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งในการผลิตอ้อยโรงงานในกลุ่มแปลงใหญ่หมู่ที่ ๙ ต.ไผ่เขียว จะใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่เป็นผลทำให้เกษตรกรต้องแบกรับภาระการลงทุนที่เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถเปลี่ยนจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิม ให้เป็นการเกษตรสมัยใหม่ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตและลดต้นทุน ดังนั้นทางกลุ่มแปลงใหญ่จึงมีแนวคิดที่จะขอรับการสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรที่จำเป็นต่อการผลิตอ้อยเพื่อยกระดับและเพิ่มศักยภาพในกระบวนการผลิตอ้อยโรงงานให้ดีขึ้น

๓. เป้าหมาย

๑. ลดต้นทุนการผลิต กลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ๗๓๐ บาท/ไร่ จากเดิมต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกรมีต้นทุนอยู่ที่ ๕,๑๗๐ บาทต่อไร่ หรือคิดเป็นการลดต้นทุนลง ๑๕ % และมีมูลค่าด้านเศรษฐกิจที่ลดต้นทุนได้รวม ๖๖๑,๐๑๐ บาท เมื่อรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ กลุ่มมีวิธีการลดต้นทุน ดังนี้

- การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ส่งเสริมการใช้แรงงานจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงาน เช่น การไถระเบิดดินดาน การปลูกการไถพรวนกำจัดวัชพืช

๒. การเพิ่มผลผลิต กลุ่มสามารถเพิ่มผลผลิตผลิตเฉลี่ยได้ ๒ ตัน/ไร่ จากเดิมผลผลิตเฉลี่ย ๑๐ ตันต่อไร่ เป็นผลผลิตเฉลี่ย ๑๒ ตัน/ไร่ หรือคิดเป็นการเพิ่มผลผลิต ๒๐ % และมีผลผลิตเพิ่มขึ้นรวม ๑๐๘ ตัน โดยมีวิธีการ ดังนี้

- การส่งเสริมการเลือกใช้พันธุ์ดีที่เหมาะสมกับพื้นที่
- การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง ตรงชนิด ปริมาณ
- การส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลในกระบวนการผลิต
- เก็บเกี่ยวตามอายุที่เหมาะสม

๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต เมื่อมีการรวมแปลงใหญ่จึงได้มีการประชุมวางแผนการตลาด ก่อนการปลูกเพื่อกำหนดเป้าหมายผลผลิตและช่องทางการตลาด จากเดิมต้องตัดอ้อยเผาทำให้ถูกตัดราคาตันละ ๓๐ บาทถ้าเปลี่ยนมาตัดอ้อยสดจะได้ราคาเพิ่มเป็นตันละ ๑๓๐ บาท คิดเป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้น ๑,๔๕๒,๓๖๐ บาท

๔. การบริหารจัดการ เมื่อมีการรวมแปลงใหญ่จึงได้มีการประชุมหาข้อตกลง และวางแผนการดำเนินการในการเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่ดังนี้

- การตั้งคณะกรรมการแต่ละด้านเพื่อดำเนินการ
- การประชุมวางแผนการตลาด ก่อนการปลูก
- บริหารจัดการทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม
- การรวมกลุ่มในการจัดหา จัดซื้อ ปัจจัยการผลิตอ้อยโรงงาน
- การพัฒนาสมาชิกแปลงใหญ่ให้เป็น Smart Farmer
- การประสานหน่วยงานภาครัฐให้ความรู้กับสมาชิกภายในกลุ่ม

๕. การตลาด เนื่องจากกลุ่มแปลงใหญ่อ้อยโรงงานเกษตรกรบ้านทุ่งมน - ทุ่งยาว มีโรงงานน้ำตาลในพื้นที่ทำให้ได้รับโอกาสในเรื่องของตลาด และยังส่งผลให้เกษตรกรภายในกลุ่มได้รับโควตาจากโรงงานน้ำตาลโดยไม่ต้องผ่านผู้รับเหมาภายนอก

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

แปลงใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานบ้านทุ่งมน-ทุ่งยาว ม.๙ ต.ไผ่เขียว มีแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมันสำปะหลัง (ศพก.เครือข่าย) และสมาชิกกลุ่มด้วยตนเอง เกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เข้ามาร่วมประชุมหารือ พร้อมทั้งเรียนรู้การอ้อยโรงงาน อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้นำความรู้ และปัจจัยการผลิตมาให้แก่สมาชิก

การนำปัญหาของเกษตรกรเป็นตัวตั้ง แล้วบูรณาการงานของหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาแก้ปัญหาที่ตรงกับความต้องการของสมาชิกแปลงใหญ่ โดยใช้ ศพก.เครือข่าย เป็นแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการกับโครงการอื่น ๆ เช่น การอบรมและการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์วิจัยพืชไร่สุพรรณบุรี เพื่อพัฒนาระบบการผลิตด้วยนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มผลผลิต เป็นต้น

๕. การสนับสนุน

ในส่วนภาครัฐ ประกอบด้วย หลายหน่วยงานเช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานีได้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จัดประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินอุทัยธานี, สหกรณ์จังหวัดอุทัยธานี, สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์, ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี และสำนักงานเกษตรอำเภอสว่างอารมณ์ เพื่อวางแผนแนวทางการดำเนินกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานในแปลงใหญ่ รวมทั้งมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานแปลงใหญ่ ๖ เรื่อง คือ

วิเคราะห์จัดทำแผนและรวบรวมข้อมูล จัดประชุมกลุ่มชี้แจงเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในกลุ่มให้เห็นถึงประโยชน์ ความสำคัญ และวิธีการดำเนินงานของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม เขียนแผนโครงการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มในการลดต้นทุนการผลิตการเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ มุ่งเน้นให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

รูปแบบการผลิต แปลงใหญ่อ้อยโรงงานเกษตรบ้านทุ่งมน – ทุ่งยาว ม.๙ ต.ไผ่เขียว อ.สว่างอารมณ์ มุ่งเน้นการผลิตอ้อยสดส่งโรงงาน ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรในการผลิตเพื่อให้ได้น้ำหนักตามมาตรฐานโรงงานต้องการ ลดการใช้สารเคมี ให้เกษตรกรในกลุ่มไม่ขาดทุนในการผลิต โดยมีช่องทางตัดอ้อยส่งโรงงานน้ำตาลมิตรเกษตร อ.สว่างอารมณ์ จ.อุทัยธานี

รูปแบบธุรกิจ บริการเครื่องจักรกลให้กับสมาชิกในอัตราค่าบริการที่ต่ำกว่าท้องตลาด เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่และเกษตรกรทั่วไปผลิตอ้อยสดที่มีคุณภาพส่งโรงงาน

ตลาดเป้าหมาย เกษตรกรชาวไร่อ้อยส่งผลิตอ้อยสดส่งโรงงานน้ำตาลตามคู่สัญญากับโรงงานน้ำตาลมิตรเกษตร โดยผลผลิตต้องมีคุณภาพได้มาตรฐาน ค่าความหวาน (C.C.S) ได้ตามมาตรฐาน เพื่อไม่ให้ถูกหักค่าความหวานและส่งอ้อยได้ตามกำหนดโควตาของตนเอง เพื่อไม่ให้ถูกหักเงินประกัน และลดความเสี่ยงต่อเกษตรกรในกลุ่มไม่ให้เกิดอ้อยค้างปี เนื่องจากตัดอ้อยไม่ทันปิดหีบอ้อยเพราะปัญหาการเก็บเกี่ยวไม่ทัน

เชื่อมโยงการตลาดระหว่างผู้ผลิตแปลงใหญ่และผู้ซื้อ เมื่อดำเนินการจัดสรรงบประมาณตามโครงการยกระดับแปลงใหญ่ ทำการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตอ้อยอย่างครบวงจร ผลผลิตที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรในกลุ่มจะส่งโรงงานน้ำตาลมิตรเกษตรผ่านโควต้า โดยเกษตรกรจะไม่ขาดทุน เพราะต้นทุนการผลิตที่ลดลง ใช้สารเคมีน้อยลง และผลผลิตอ้อยสดได้มาตรฐานที่โรงงานต้องการ เนื่องจากมีการนำเทคโนโลยีเครื่องจักรกลทางการเกษตรที่กลุ่มของงบประมาณจัดหามาเพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกรในกลุ่ม

การบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน

โดยคณะกรรมการฯ และผู้รับผิดชอบในกลุ่มต้องจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายของกลุ่มให้ชัดเจน และชี้แจงทุกครั้งในการประชุมตามที่กลุ่มนัดหมายและมีการจัดสรรเงินตามหมวดหมู่

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑) เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการผลิตอ้อย ลดต้นทุน ของสมาชิกในกลุ่มโดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรสมัยใหม่ที่เหมาะสม

๒) เพิ่มผลผลิตต่อไร่ และเพิ่มคุณภาพของอ้อยให้ได้มาตรฐาน ลดการใช้สารเคมี ตามความต้องการของตลาดและอุตสาหกรรมการผลิต

๓) ลดการเผาอ้อยในพื้นที่การเกษตร ส่งผลให้ลดปัญหาหมอกควัน ฝุ่นละออง เกิดรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๗. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ (Key Success Factors)

“การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน การมีส่วนร่วม การสื่อสารการกำหนดเป้าหมาย” ทีมผู้จัดการแปลงบริหารจัดการสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยเข้าใจ เข้าถึงเกษตรกร รู้จักพื้นที่วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร สามารถกระตุ้นให้เกษตรกรเรียนรู้เพื่อพัฒนาเป็นผู้จัดการแปลง และเป็นพี่เลี้ยงให้เกษตรกรในการบริหารจัดการแปลงใหญ่ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้เกิดการบูรณาการในพื้นที่อย่างแท้จริง

ศปก.เครือข่าย เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังคุณภาพแก่สมาชิก แปลงใหญ่ และเป็นสถานที่ทำให้สมาชิกได้มาพบปะกันมากขึ้น เกษตรกรมีการตื่นตัว พุดคุยกันมากขึ้น เนื่องจากมีกิจกรรมที่ร่วมกันทำมากขึ้น เช่นการจัดอบรม

๘. ปัญหา อุปสรรค

ในปี ๒๕๖๓ อำเภอสว่างอารมณ์ประสบปัญภัยธรรมชาติจากภาวะฝนทิ้งช่วง ทำให้อ้อยโรงงานของกลุ่มแปลงใหญ่ได้รับผลกระทบโดยตรง ผลผลิตที่ได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เกษตรกรบางรายอ้อยได้รับความเสียหายทั้งหมด

กลุ่มไม้ยืนต้น

กลุ่มไม้ยืนต้น				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
4829	กระบี่	กลุ่มแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลเขาติน อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่	ปาล์มน้ำมัน	BA
3093	ฉะเชิงเทรา	กลุ่มแปลงใหญ่ไผ่ หมู่ 9 ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	ไผ่	AA
3160	ตรัง	แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน หมู่ 3 ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	ปาล์มน้ำมัน	AA
5455	นราธิวาส	แปลงใหญ่ยางพารา สหกรณ์ชาวสวนบ้านโคกเคียน จำกัด หมู่ ๘ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส	ยางพารา	BA
3259	บึงกาฬ	กลุ่มแปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนยางพาราเหล่าทอง หมู่ 10 ตำบลเหล่าทอง อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ	ยางพารา	AA
2520	ประจวบคีรีขันธ์	แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน หมู่ 7 ตำบลกำเนิดนพคุณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	ปาล์มน้ำมัน	AA
3182	ปัตตานี	แปลงใหญ่ยางพารา ตำบลตะโละไกรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี	ยางพารา	AA
3283	พังงา	แปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา	ยางพารา	AA
5407	พัทลุง	แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง	ปาล์มน้ำมัน	AA
3312	ภูเก็ต	แปลงใหญ่มะพร้าว หมู่ 2 ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	มะพร้าว	BC
2382	แม่ฮ่องสอน	แปลงกาแฟ บ้านแม่อุคหลวงหมู่ 5 ตำบลแม่อุค อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน	กาแฟ	AA
3354	ระนอง	แปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ หมู่ ๑ ตำบลเกาะพยาม อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง	มะม่วงหิมพานต์	AA
3383	ลำปาง	แปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง	โกโก้	AA
3403	เลย	แปลงใหญ่ไผ่ หมู่ 2 ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย	ไผ่	AA
2850	สกลนคร	แปลงใหญ่หวาย ตำบลวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร	หวาย	AA
3419	สมุทรสงคราม	แปลงใหญ่มะพร้าว หมู่ที่ 7 ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม	มะพร้าว	AA

กลุ่มแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลเขาหิน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ปี ๒๕๖๑

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลเขาหินเกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ตำบลเขาหิน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ในปี ๒๕๖๑ วัตถุประสงค์เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลิตปาล์มน้ำมัน ประกอบกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีนโยบายโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร จึงเป็นโอกาสที่เกษตรกรในพื้นที่ตำบลเขาหินได้เข้ารับการช่วยเหลือ เนื่องจากสภาพพื้นที่ก่อนหน้าที่จะรวมตัวกันเกษตรกรทำการผลิตปาล์มน้ำมันแบบรายเดี่ยว ไม่มีองค์ความรู้ ไม่มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้า ทำให้ผลผลิตที่ได้ขายในราคาต่ำ อีกทั้งไม่มีความรู้เรื่องการจัดการสวนปาล์มน้ำมันที่ดีทำให้ได้ผลผลิตน้อย และมีค่าใช้จ่ายต้นทุนการผลิตสูง

๒. สถานการณ์

ข้อมูลพื้นฐานกลุ่ม/ทะเบียนกลุ่ม

รูปแบบการรวมกลุ่ม เป็นการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลเขาหิน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวนสมาชิกกลุ่ม ๕๐ ราย ๘๘๗ ไร่ ที่ตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ เลขที่ ๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลเขาหิน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัด GPS ที่ทำการ Lat =๘.๓๓๐๓๔ Long =๘๙.๐๘๓๒๙

พื้นที่รวมทั้งหมด ๘๘๗ ไร่

รูปแบบการเก็บเกี่ยว จำหน่าย/ผู้รับซื้อ มีทั้งการเก็บเกี่ยวเอง จ้างทีมเก็บเกี่ยว ส่วนการจำหน่ายขายให้โดยตรงกับโรงงาน หรือขายให้ลานเทใกล้เคียง

ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย (บาท/ก.ก.) ๓.๘๐ บาท/ก.ก.

ราคาขายเฉลี่ย (บาท/ก.ก.) ๔.๘๐ บาท (ปี ๒๕๖๐) ๓.๘๐ บาท (ปี๒๕๖๑)

๓. เป้าหมายการพัฒนา ๕ ด้าน

ข้อตกลงกลุ่ม

- กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่มร่วมกัน
- การลดต้นทุนการผลิต
- กิจกรรมที่ดำเนินการลดต้นทุนการผลิต

๑. ใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินและใบของพืช โดยที่กลุ่ม มีการส่งตัวอย่างวิเคราะห์ใบและดิน จากประธานกลุ่ม ๑ ตัวอย่าง, การเก็บตัวอย่างดิน-ใบ หลักการใส่ปุ๋ยตามผลการวิเคราะห์ดิน-ใบ และมาตรฐานละลายปาล์มการเก็บเกี่ยวตามมาตรฐาน

๒. อบรมการผลิตปุ๋ยชีวภาพสำหรับปาล์มน้ำมัน เช่น การทำน้ำหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักแห้งจากมูลสัตว์

๓. อบรมการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น การปลูกพืชแซมสวนปาล์มน้ำมัน การสร้างรายได้เสริมในสวนปาล์มน้ำมัน โดยสนับสนุนพันธุ์ผักเหมียงให้เกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๕๐ ราย รายละ ๑๖ ต้น เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตในแปลงของเกษตรกรและลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

เป้าหมายเพื่อลดต้นทุนการผลิต จาก ๓.๘๐ บาท/ก.ก. เป็น ๒.๕๐ บาท/ก.ก.

เพิ่มผลผลิต จากค่าเฉลี่ย ๒.๙๐ ตัน./ไร่/ปี เป็น ๔.๐ ตัน./ไร่/ปี

กิจกรรมที่ดำเนินการเพิ่มผลผลิต

อบรมและปฏิบัติตามแนวทางมาตรฐาน RSPO เช่น การใช้ปุ๋ย การจัดการสวนปาล์มน้ำมัน

เป้าหมายเพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต คือ การเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมัน สด สุก ทุกทะลาย ๑๐๐ %

การตลาด

กิจกรรมที่ดำเนินการพัฒนาการตลาด

๑. ให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับ การวางแผนการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดกระบี่
๒. จัดประชุมเพื่อเชื่อมโยงการขายปาล์มน้ำมันพันธุ์ดี ให้มีผลผลิตสูง และมีผลผลิตสม่ำเสมอตลอดปี

เป้าหมายการพัฒนาการตลาด คือ ให้กลุ่มสามารถจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพได้ในราคาที่ยุติธรรม

การบริหารจัดการ

กิจกรรมที่ดำเนินการบริหารจัดการกลุ่ม

๑. จัดตั้งคณะกรรมการกลุ่ม
๒. บริหารจัดการกลุ่มร่วมกันในด้านการผลิต

เป้าหมายการพัฒนาการบริหารจัดการ คือ ให้กลุ่มสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตัวเอง

การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มเกษตรกร ลานเท/โรงงานสกัด

ปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่ ตำบลเขาติน อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ มีการเชื่อมโยงการตลาดกับ โรงงาน บริษัท ศรีเจริญปาล์ม ออยล์ จำกัด ที่มีความร่วมมือในการทำข้อตกลงในการจัดทำปาล์มน้ำมันคุณภาพ ส่งจำหน่ายให้กับโรงงาน หากได้ตามข้อตกลงจะได้รับราคาพิเศษจากโรงงาน มีสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มแปลงใหญ่ สามารถจำหน่ายปาล์มน้ำมันและมีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

กิจกรรมเสริมรายได้ ลดต้นทุน

สมาชิกในแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลเขาติน อำเภอเขาพนม ที่ทำกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ในสวนปาล์มน้ำมัน รวม ร้อยละ ๖๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๕๐ ราย ส่วนพื้นที่อื่นๆ ยังไม่เหมาะในการทำอาชีพเสริมเนื่องจากมีพื้นที่สวนปาล์มน้ำมันอยู่ห่างไกลจากที่อยู่อาศัย

ลักษณะการเสริมรายได้ เป็นการทำกิจกรรมอื่นๆ เสริม เช่น ไข่ ปลาตุก ไข่เนื้อ วัว เป็ด และสุกรและมีการปลูกพืช ผัก เช่น ผักตัดยอดต่างๆ ได้แก่ ชะอม มะม่วงหิมพานต์ มะนาว พริก ผักเหมียง ถั่วพู มะเขือ เป็นต้น

กิจกรรมการขอรับรองมาตรฐาน

สมาชิกแปลงใหญ่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน RSPO

ปี ๒๕๖๔ แปลงใหญ่เข้าร่วมโครงการผลิตปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมกับ GIZ เพื่อเตรียมความพร้อมในการขอรับรองมาตรฐาน RSPO

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ การอบรม ไม่น้อยกว่า ๓ ครั้ง/ปี

จัดเวทีวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม ดังนี้

๑. จัดทำแผนรายแปลง
๒. การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรด้านการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
๓. การทำบัญชีต้นทุน การจดบันทึกและการประเมินผลข้อมูลผลผลิต
๔. การให้คำแนะนำเพื่อรับรองมาตรฐาน RSPO
๕. พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่ Smart Farmer และความเข้มแข็งของกลุ่ม/องค์กร/วิสาหกิจชุมชน
๖. การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรเน้นการบริหารจัดการกลุ่ม การเชื่อมโยงตลาด

๔.๒ การขับเคลื่อนในการดำเนินงาน โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

ขับเคลื่อนงานกิจกรรม/หลักสูตร ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ -๒๕๖๓ ดังนี้

- จัดเวทีและอบรมสมาชิกแปลงใหญ่น้อย ๓ ครั้งต่อปี

- การจัดการสวนปาล์มน้ำมันที่ดี การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต

ผลการดำเนินงานแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๓

เป้าหมายเพื่อลดต้นทุนการผลิต จาก ๓.๒๐ บาท/ก.ก. เป็น ๒.๐ บาท/ก.ก.

- สาธิตการปุ๋ยโคนปาล์มน้ำมันด้วยทะเลลายปาล์มเปล่าเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

เป้าหมายเพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต

- เพิ่มผลผลิต จากค่าเฉลี่ย ๒.๙๐ ตัน./ไร่/ปี เป็น ๔.๐ ตัน./ไร่/ปี
- การเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมัน สด สุข ทุกทะเลลาย ๑๐๐ %
- กิจกรรมอบรมและปฏิบัติตามแนวทางมาตรฐาน RSPO เช่น การใช้ปุ๋ย การจัดการสวนปาล์มน้ำมัน การขุดร่องน้ำเพื่อกักเก็บน้ำ

๔.๓ การขับเคลื่อนในการดำเนินงาน โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

๔.๓.๑ สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิกแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลเขาหิน กรมส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๑

๑. จัดทำแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการน้ำ โดยการขุดร่องน้ำสำหรับเก็บกักน้ำในสวนปาล์มน้ำมัน กลุ่มเสนอให้ใช้พื้นที่สวนปาล์มน้ำมันของ นางสาวอัมรา รุ่งเรืองศรี ม.๕ ต.เขาหิน อ.เขาพนม จ.กระบี่ พื้นที่ ๑๕ ไร่ ให้เป็นแปลงสาธิต เนื่องจากเป็นพื้นที่ ที่มีความเหมาะสม ด้วยสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม และกำลังจะเข้าสู่ช่วงการปลูกปาล์มทดแทน จึงตัวอย่างที่ดีในการจัดการพื้นที่โดยการขุดร่องน้ำในสวนปาล์มน้ำมัน

๒. จัดทำแปลงเรียนรู้การปูทางใบปาล์มน้ำมัน เพราะการปูทางใบปาล์มน้ำมันเป็นวิธีการที่สามารถช่วยรักษาความชื้นในดิน ช่วยให้สวนปาล์มน้ำมันมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นทั้งยังสามารถลดต้นทุนการผลิตจากการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้ด้วย กลุ่มฯจึงกำหนดให้มีกิจกรรมการปูทางใบปาล์มน้ำมัน ใน ๒ จุด ได้แก่

- จุดที่ ๑ ของนายวิเวก แก้วกล้า พื้นที่ ๒๕ ไร่ ม.๖ ต.เขาหิน เนื่องจาก เป็นสวนปาล์มน้ำมันที่มีการจัดการดี เจ้าของสวนมีความเอาใจใส่ในการทำสวนปาล์ม กิจกรรมการปูทางใบปาล์มน้ำมันจึงสามารถนำไปต่อยอดการพัฒนาสวนปาล์มน้ำมันและสามารถให้สมาชิกคนอื่นๆในบริเวณใกล้เคียงไปดูตัวอย่างได้

- จุดที่ ๒ ของนางระเบียบรัตน์ มณีมัย พื้นที่ ๑๐ ไร่ ม.๕ ต.เขาหิน เนื่องจากบริเวณสวนดังกล่าวที่ตั้งอยู่ ณ ที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ฯ สมาชิกสามารถเดินทางได้สะดวกและสามารถจัดการได้ง่าย เหมาะสมในการเป็นแปลงเรียนรู้ที่ดีมาก

๓. สนับสนุนให้สมาชิกทุกคนได้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมันของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม จึงควรให้มีการทำปุ๋ยจากทะเลลายเปล่า เนื่องจากเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในพื้นที่และมีปริมาณธาตุอาหารที่เหมาะสม วิธีการคือให้ทำปุ๋ยหมักไว้กระจายตามจุดต่างๆในกลุ่มแปลงใหญ่ฯ เมื่อปุ๋ยหมักเริ่มนำไปใช้ได้แล้ว ก็ให้สมาชิกไปตักบรรจุกระสอบ เพื่อนำไปใช้ในสวนปาล์มน้ำมันของตนเองได้ทุกคน โดยกลุ่มได้ตกลงกันให้แบ่งเป็นจุดกระจายตามหมู่บ้าน เพราะมีสมาชิกครบทั้ง ๙ หมู่บ้าน ในตำบลเขาหิน อำเภอเขาพนม สามารถแบ่งได้ ๖ จุด ดังนี้

จุดที่ ๑ ทำปุ๋ยหมัก ณ หมู่ที่ ๑ สวนของนายไพฑูรย์ สังข์ช่วย จำนวน ๑๐ ตัน

จุดที่ ๒ ทำปุ๋ยหมัก ณ หมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๕ สวนของนายเป็ม มรกต จำนวน ๓๐ ตัน

จุดที่ ๓ ทำปุ๋ยหมัก ณ หมู่ที่ ๓ สวนของนางสุมิตรา กาสัง จำนวน ๑๐ ตัน

จุดที่ ๔ ทำปุ๋ยหมัก ณ หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่ ๘ สวนของนายจรูญศักดิ์ กลับส่ง จำนวน ๑๐ ตัน

จุดที่ ๕ ทำปุ๋ยหมัก ณ หมู่ที่ ๖ และหมู่ที่ ๙ สวนของนายวิเวก แก้วกล้า จำนวน ๓๐ ตัน

จุดที่ ๖ ทำปุ๋ยหมัก ณ หมู่ที่ ๗ สวนของนางกาญจนา ช่วยบำรุง จำนวน ๑๐ ตัน

๔.๓.๒ สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิกแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลเขาหิน กรมส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๒

- ลดต้นทุนโดยใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สนับสนุนแม่ปุ๋ยในแปลงต้นแบบ
- การให้ความรู้ด้านดินและปุ๋ยสำนักงานเกษตรอำเภอร่วมกับเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน

๔.๓.๓ สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิกแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลเขาหิน กรมส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๓

- สนับสนุนปุ๋ยชีวภาพอาร์บัสคูลาร์ไมคอร์ไรซาแก่สมาชิก เพื่อใช้ในสวนปาล์มน้ำมัน

๔.๔ หน่วยงานปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

กิจกรรม/หลักสูตร ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

๔.๔.๑ การอบรม/ศึกษาดูงานกระบวนการในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และการบริหารจัดการกลุ่ม เทคโนโลยี การลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การตลาด และเรียนรู้แปลงปาล์มน้ำมันคุณภาพ ในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒ ณ ที่ทำการกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันอำเภออ่าวลึก/ศูนย์เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภออ่าวลึก (นายพันธ์ศักดิ์ จิตรรัตน์)

๔.๔.๒ การอบรมเชิงปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิตสินค้าเกษตรแปลงใหญ่ ระหว่างวันที่ ๒๖ – ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กม.๙๙ หมู่ที่ ๕ ตำบลเขาหิน อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

๔.๔.๓ การอบรม/ศึกษาดูงานส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรด้านการเพิ่มคุณภาพสินค้าเกษตร และการเชื่อมโยงตลาด ระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๒ ณ จังหวัดชุมพร

๔.๓.๓ สหกรณ์นิคมท่าแซะ จำกัด ตำบลท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

๔.๔.๔ ศูนย์เรียนรู้ศาสตร์พระราชา โครงการพัฒนาพื้นที่หนองใหญ่ตามพระราชดำริ จ.ชุมพร

๔.๔.๕ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

๔.๔.๖ ศูนย์การเรียนรู้การปลูกปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (CPI Learning Center) อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ศูนย์ต้นแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๒

๑. นางกาญจนา ช่วยบำรุง หมายเลขบัตรประชาชน ๓๘๑๐๒๐๐๐๙๒๗๓๙บ้านเลขที่ ๑๘ ม.๗ ต.เขาหิน อ.เขาพนม จ.กระบี่

- ส.ป.ก. สนับสนุนวัสดุการเกษตร ได้แก่ อาหารไก่สำหรับลูกไก่พื้นเมือง, อาหารไก่สำหรับไก่ไข่, ต้นผักกูด และต้นผักเหมียง

๒. นายประสิทธิ์ รุ่งเรืองศรี หมายเลขบัตรประชาชน ๓๘๑๐๒๐๐๐๒๖๗๖)บ้านเลขที่ ๙๐ ม.๕ ต.เขาหิน อ.เขาพนม จ.กระบี่

- ส.ป.ก. สนับสนุนวัสดุการเกษตร ได้แก่ ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕, สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (แบบดูดซึม) และต้นผักเหมียง

สมาชิกแปลงใหญ่ จำนวน ๔๘ ราย

- ส.ป.ก. สนับสนุนวัสดุการเกษตร ได้แก่ มูลวัว, ต้นผักกูด และต้นผักเหมียง

กิจกรรม/หลักสูตร ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

ส.ป.ก.กระบี่ จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานเรื่องการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและการเชื่อมโยงเครือข่ายการค้าภายในและภายนอกประเทศ ให้แก่เกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๔๐ ราย ระหว่างวันที่ ๖-๗

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลเขาปูน อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านควนอารี หมู่ที่ ๙ ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

ต้นแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๓

๑. นางระเบียบรัตน์ มณีมัย หมายเลขบัตรประชาชน ๓๘๑๐๒๐๐๐๒๖๖๘ บ้านเลขที่ ๔ หมู่ที่ ๕ ตำบลเขาหิน อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

- ส.ป.ก. สนับสนุนวัสดุการเกษตร ได้แก่ แม่ปุ๋ย สูตร ๔๖-๐-๐, แม่ปุ๋ย สูตร ๑๘-๔๖-๐, แม่ปุ๋ย สูตร ๐-๐-๖๐, เมล็ดพันธุ์ฝักบัว และเมล็ดพันธุ์ฝักกวางตุ้ง

๒. นายสุริยะ กิ่งชุม หมายเลขบัตรประชาชน ๕๘๑๐๒๙๐๐๐๑๑๓๓ บ้านเลขที่ ๒๔/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลเขาหิน อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

- ส.ป.ก. สนับสนุนวัสดุการเกษตร ได้แก่ แม่ปุ๋ย สูตร ๔๖-๐-๐, แม่ปุ๋ย สูตร ๑๘-๔๖-๐, แม่ปุ๋ย สูตร ๐-๐-๖๐ เมล็ดพันธุ์ฝักบัว และเมล็ดพันธุ์ฝักกวางตุ้ง

๔.๕ หน่วยงานสถานที่พัฒนาที่ดิน

- สนับสนุนวัสดุสำหรับผลิตปุ๋ยหมัก
- สนับสนุนการตรวจวิเคราะห์ดิน
- สนับสนุนสารปรับปรุงดินโดโลไมท์

๔.๖ สำนักงานตรวจบัญชีและสหกรณ์

- สนับสนุนองค์ความรู้ในการทำบัญชีต้นทุนครัวเรือนแก่สมาชิกทุกราย

๕. ผลลัพธ์ที่ได้และผลที่เกิดขึ้น

๕.๑ สมาชิกลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๒๐ จาก

- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง
- การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหมัก และละลายปลาในแปลงปาล์มน้ำมัน

เพิ่มผลผลิต จากค่าเฉลี่ย ๒.๙๐ ตัน/ไร่/ปี เป็น ๔.๐ ตัน/ไร่/ปี

๕.๒ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- การปลูกพืชแซมสวนปาล์มน้ำมัน, การสร้างรายได้เสริมในสวนปาล์มน้ำมัน โดยสนับสนุนพันธุ์ฝักเหมียยให้เกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๕๐ ราย รายละ ๑๖ ต้น เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตในแปลงของเกษตรกรและลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

๕.๓ พัฒนาคุณภาพปาล์มน้ำมัน

- การเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมัน สด สุก ทุกทะลาย ๑๐๐ %
- ปี ๒๕๖๔ แปลงใหญ่เข้าร่วมโครงการผลิตปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อ

สิ่งแวดล้อมกับ GIZ เพื่อเตรียมความพร้อมในการขอรับรองมาตรฐาน RSPO

๕.๔ การตลาด

- การวางแผนการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดย สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกระบี่
- มีการเชื่อมโยงกับโรงงาน เช่น การจำหน่ายผลผลิตให้แก่ โรงงานบริษัท ศรีเจริญปาล์ม ออยล์ จำกัด

๕.๕ การบริหารจัดการ

- มีคณะกรรมการกลุ่มสำหรับบริหารกลุ่ม
- มีการระดมหุ้นเพื่อลงทุน

- มีการจดทะเบียนเป็นบริษัทแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลเขาติน จำกัด ผลที่เกิดขึ้นเกษตรกรในชุมชนให้ความสนใจและเข้ามาศึกษาดูงานจากกลุ่ม ดังนี้

๖. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

๖.๑ ผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มมีความสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้ดี

๖.๒ สมาชิกกลุ่มมีความสามัคคีเข้มแข็ง ให้ความร่วมมือกับกลุ่มด้วยดี

๗. ปัญหาอุปสรรค

แหล่งน้ำไม่เพียงพอ ปัจจุบันใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ (คลองน้ำแดง ,คลองพอกะ)

๘. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ในอนาคต

- เป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านปาล์มน้ำมันครบวงจร- ขยายผลให้เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันพื้นที่ตำบลเขาติน ร้อยละ ๕๐ ครัวเรือน ลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ ๒๐ และเพิ่มผลผลิตอัตราร้อยละ ๒๐

๙. ข้อเสนอแนะและคำแนะนำต่างๆ

หากไม่มีงบประมาณกลุ่มจะใช้จ่ายเงินจากการระดมหุ้นในนามบริษัทแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลเขาติน จำกัด

แปลงใหญ่ไม้ หนุ่ ๙ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

กลุ่มแปลงใหญ่ไม้อำเภอท่าตะเกียบ แต่เดิมชื่อ “กลุ่มไม้ตงบ้านอ่างเตย” ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.๒๕๕๑ นำโดยนาย ประสิทธิ์ รูปต่ำ เป็นผู้นำไม้ตงสายพันธุ์ “ศรีปราจีน” มาปลูกในพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นคนแรก จำนวน ๒๐๐ กอ เมื่อไม้ตงเริ่มแทงหน่อก็ตัดหน่อไม้ตงขายในชุมชน ทำกิ่งพันธุ์ขายและแจกกิ่งพันธุ์ให้แก่เพื่อนบ้านที่สนใจนำไปปลูก เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวและสร้างเครือข่าย ในการรวบรวมผลผลิตภายในชุมชน หลังจากนั้นก็มีโอกาสได้รู้จักนายบุญชิน ทิศสะนั กเกษตรกรอำเภอ สนามชัยเขต ที่เป็นผู้รับซื้อผลผลิตรายใหญ่ และนำผลผลิตหน่อไม้ตงไปขายที่จังหวัดปราจีนบุรี แต่ประสบปัญหาพ่อค้าคนกลางกดราคา จึงได้รวมกลุ่มของ เกษตรกรผู้ปลูกไม้ตง พร้อมกับจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้อำเภอสนามชัยเขต มีสมาชิกจำนวน ๖๕ ราย จัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ และนายประสิทธิ์ รูปต่ำ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นรองประธาน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้อำเภอสนามชัยเขต

ปี ๒๕๕๙ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการปลูกไม้ตงมากขึ้น เกษตรกร ๘๔ ราย พื้นที่ปลูกรวม ๘๔๗ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๑,๔๕๐ กิโลกรัม (ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอท่าตะเกียบ ปี ๒๕๖๑) และมีการจัดตั้งเป็น “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้อำเภอท่าตะเกียบ” กับสำนักงานเกษตรอำเภอท่าตะเกียบ มีสมาชิกกลุ่ม จำนวน ๖๐ ราย พื้นที่ปลูกไม้ตงรวม ๖๐๑ ไร่ อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอใกล้เคียง โดยมีนาย ประสิทธิ์ รูปต่ำ เป็นประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้อำเภอท่าตะเกียบ

ปี ๒๕๖๑ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้อำเภอท่าตะเกียบ ได้เข้าร่วม “โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่” โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเจ้าภาพหลัก และได้ผ่านการรับรองเป็นแปลงส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (Single Command) เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๑ มีนายประสิทธิ์ รูปต่ำ เป็นผู้จัดการและประธานแปลงใหญ่ไม้อำเภอท่าตะเกียบ มีสมาชิก ๓๔ ราย พื้นที่ ๓๑๗ ไร่ ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๔๐ ราย พื้นที่ ๓๕๒ ไร่

ปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่ไม้อำเภอท่าตะเกียบ มีสมาชิก ๔๐ ราย พื้นที่ ๓๕๒ ไร่ โดยสมาชิกจำนวนทั้งหมด ๔๐ ราย ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practice) รายบุคคล และจัดรับซื้อผลผลิตของกลุ่มผ่านการรับรองมาตรฐานโรงงานผลิตอาหารตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ใบอนุญาตที่ ๒๔ - ๒ - ๐๑๐๖๒ กลุ่มมีการดำเนินการตามแนวทาง “การตลาดนำการผลิต” ทั้งนี้กลุ่มได้ส่งผลผลิตออกไปจำหน่ายยังตลาดผักร่วมใจ (GAP) ตลาดไท จังหวัดปทุมธานี และตลาดต่างๆ ในจังหวัดราชบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสระบุรี และห้างสรรพสินค้าแม็คโครสาขาฉะเชิงเทรา นครนายก และศูนย์กระจายสินค้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสมุทรสาคร ผลผลิตของสมาชิกกลุ่มรับซื้อทั้งหมดเพื่อนำไปกระจายในตลาดดังกล่าว

๒. สถานการณ์

ชื่อกลุ่ม	: แปลงใหญ่ไม้ หนุ่ ๙ ตำบลท่าตะเกียบ
ชนิดสินค้า	: ไม้ตง, ไม้เลียงหวาน
สถานที่ตั้ง	: เลขที่ ๗๙ หมู่ที่ ๙ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา
จำนวนสมาชิก	: ๔๐ คน
พื้นที่	: ๓๕๒ ไร่
ผู้จัดการแปลงใหญ่	: นายประสิทธิ์ รูปต่ำ
ประเภทกิจการ	: ผลิตและจำหน่ายหน่อไม้ตงสด หน่อไม้เลียงหวานสด, ไม้เลียงหวานต้ม ฯลฯ
พิกัดที่ทำการกลุ่ม	: ค่า X = ๗๘๖๓๒๓, ค่า Y = ๑๕๐๒๖๓๒

คณะกรรมการบริหารกลุ่ม อยู่ในวาระคราวละ ๓ ปี กรณีกรรมการบริหารกลุ่มพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้สมาชิกกลุ่มคัดเลือก และลงมติในที่ประชุมใหญ่

คุณสมบัติของสมาชิก

๑. เป็นผู้ที่ไม่ถูกไต่ถาม อย่างไม่เกิน ๑ ไร่ ในพื้นที่อำเภอท่าตะเียบและพื้นที่ใกล้เคียง
๒. สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มโดยสมัครใจและกรอกรายละเอียดในใบสมัครตามความเป็นจริง
๓. พร้อมปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของคณะกรรมการกลุ่มฯ
๔. การพ้นจากการเป็นสมาชิก คือ
 - (๑) ตาย
 - (๒) ลาออก โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อเลขานุการกลุ่ม
 - (๓) คณะกรรมการมีมติให้ออก
๕. ประชุมประจำเดือนทุกๆ วันที่ ๙ ของทุกๆ เดือน และประชุมสมาชิกประจำปี ละ ๑ ครั้ง ในวันที่ ๙ มกราคม ของทุกปี ณ ที่ทำการกลุ่มฯ หมู่ ๙ ตำบลท่าตะเียบ
๖. สมาชิกที่พ้นจากการเป็นสมาชิก จะรับค่าหุ้นคืนเต็มจำนวน
๗. เก็บเงินฌาปนกิจ คนละ ๒๐๐ บาท (กรณีสมาชิกหรือคนในครอบครัวเสียชีวิต)
๘. การสมัครเป็นสมาชิก
 - เงินหุ้น คนละ ๒,๐๐๐ บาท (จ่ายเมื่อสมัครสมาชิกครั้งแรก)
 - เงินออมทรัพย์ คนละ ๖๐๐ บาท/ปี
 - ค่าธรรมเนียม คนละ ๒๐ บาท

ปี ๒๕๖๑ ปริมาณผลผลิตหน่อไม้แดงของกลุ่มแปลงใหญ่ไม้อำเภอท่าตะเียบ ปริมาณ ๓๒๓.๙ ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๓,๒๒๓,๔๕๓ บาท

ปี ๒๕๖๒ ปริมาณผลผลิตหน่อไม้แดงของกลุ่มแปลงใหญ่ไม้อำเภอท่าตะเียบ ปริมาณ ๔๒๒.๒ ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๓,๘๔๑,๒๑๓ บาท

ปี ๒๕๖๓ ปริมาณผลผลิตหน่อไม้แดงของกลุ่มแปลงใหญ่ไม้อำเภอท่าตะเียบ ปริมาณ ๓๔๑.๒๑ ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๓,๓๘๐,๒๙๑ บาท

ตารางที่ ๑ แสดงการได้รับสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมจากหน่วยงานต่าง ๆ

หน่วยงาน / กิจกรรม	งบประมาณสนับสนุน				
	ปี ๒๕๕๙	ปี ๒๕๖๐	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓
๑) สำนักงานเกษตรจังหวัด,อำเภอ - โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ - โครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน GAP - โครงการเกษตรอินทรีย์ - โครงการสนับสนุนการแปรรูปฯ			๒๗๐,๘๐๐ ๔๐,๘๐๐ ๓๑,๘๐๐	๖๕,๐๐๐ ๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐
๒) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนใน			๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	

เขต สปก.)					
๓) สถานีพัฒนาที่ดินฉะเชิงเทรา	-	-	-	๑๗๐,๐๐๐ (ปุ๋ยหมัก ๕๐ ตัน) ๑๓๐,๐๐๐ (น้ำหมัก ๑๐,๐๐๐ ลิตร)	๑๗๐,๐๐๐ (ปุ๋ยหมัก ๕๐ ตัน) ๖๕,๐๐๐ (น้ำหมัก ๕,๐๐๐ ลิตร)
๔) สำนักงานประมงจังหวัด - สนับสนุนอาหารปลา ๓ กระสอบ			๑,๒๐๐		
๕) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ จังหวัด			๑,๑๙๐ (ถ่ายทอด ความรู้)		
๖) องค์การบริหารส่วนตำบลท่า ตะเกียบ			๑๘,๐๐๐ (ปรับปรุง ทางเข้า แปลง)		
๗) องค์การบริหารส่วนจังหวัด ฉะเชิงเทรา	-				๕๐๐,๐๐๐ (ศึกษาดูงาน)
๘) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด	-				
๙) ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร	-				
๑๐) อุตสาหกรรมจังหวัด	-				อบรมการแปร รูปผลิตภัณฑ์ “ซาโปไฟฟ์”
๑๑) กรมทรัพยากรน้ำ					ก่อสร้างฝาย ชะลอน้ำขนาด เล็ก

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๑. มีการปรับปรุงและจัดทำแผนแปลงใหญ่ในการปฏิบัติทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต
เพิ่มคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ เป็นประจำทุกปี
๒. มีการจัดทำแผนแปลงใหญ่ ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ

ประเด็น	เป้าหมาย	กิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมาย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1. ลดต้นทุนการผลิต	ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ 20 ลดต้นทุนการผลิต จาก ๘,๖๗๐ บาท/ไร่ เป็น ๖,๓๓๐ ก.ก./ไร่	1. ใช้กระบวนการระบบโรงเรียนเกษตรกรในการบริหารจัดการไร่ (เรียนรู้การขยายพันธุ์, การเตรียมดิน การใส่ปุ๋ย, การแต่งกอไม้, การตัดแต่งกอไม้, การวางระบบน้ำสำหรับปลูกไม้, การคลุมหน่อไม้, การตัดผลผลิตหน่อไม้ การไว้ลำต้น การบำรุงรักษา และการทำไม้ตงนอกฤดู 2. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ในปริมาณที่เหมาะสม 3. ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ เช่น น้ำหมักปลา จุลินทรีย์หน่อกล้วย ปุ๋ยหมักจากเปลือกหน่อไม้ ฯลฯ 4. การปรับปรุงบำรุงดิน ได้แก่ ใช้ปูนมาร์ลปรับปรุงสภาพดิน และใช้ปุ๋ยพืชสด เช่น ถั่วพราง ถั่วพุ่ม ฯลฯ 5. ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ทดแทนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในการจัดการน้ำในแปลงปลูก	กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน/กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
2. เพิ่มผลผลิต	เพิ่มผลผลิต ร้อยละ 20 เพิ่มผลผลิต จาก ๑,๕๐๐ ก.ก./ไร่ เป็น ๑,๘๐๐ ก.ก./ไร่	1. ใช้กระบวนการระบบโรงเรียนเกษตรกรในการบริหารจัดการไร่ (เรียนรู้การขยายพันธุ์, การเตรียมดิน การใส่ปุ๋ย, การแต่งกอไม้, การตัดแต่งกอไม้, การวางระบบน้ำสำหรับปลูกไม้, การคลุมหน่อไม้, การตัดผลผลิตหน่อไม้ การไว้ลำต้น การบำรุงรักษา และการทำไม้ตงนอกฤดู 2. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ในปริมาณและระยะเวลาที่เหมาะสม 3. ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ เช่น น้ำหมักปลา จุลินทรีย์หน่อกล้วย ปุ๋ยหมักจากเปลือกหน่อไม้ ฯลฯ 4. การปรับปรุงบำรุงดิน ได้แก่ ใช้ปูนมาร์ลปรับปรุงสภาพดิน และใช้ปุ๋ยพืชสด เช่น ถั่วพราง ถั่วพุ่ม ฯลฯ 5. มีการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ให้เพียงพอในช่วงผลิตไม้ตงนอกฤดู และจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม	กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน/กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน, กรมทรัพยากรน้ำ
3. เพิ่มคุณภาพ	พัฒนาคุณภาพผลผลิต ได้มาตรฐาน GAP 100 % (ได้รับ GAP แล้ว 34 ราย)	1. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตไม้ตงคุณภาพ ตามมาตรฐาน GAP 2. รับสมัครเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ไม่ สมัครขอรับรองระบบการผลิตไม้ GAP แบบกลุ่ม	ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรระยอง /กรมส่งเสริมการเกษตร/ทีมผู้จัดการแปลง
4. การตลาด	1. ผลิตหน่อไม้คุณภาพดี จำหน่ายตลาดต่างๆ ปีละ 684 ตัน	1. กำหนดพื้นที่เป้าหมายเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อผลิตหน่อไม้คุณภาพดี พื้นที่ 352 ไร่ เพื่อจำหน่ายผลผลิตไปยังตลาดต่างๆ และอบรมถ่ายทอดความรู้การใช้การผลิตไม้แบบลดต้นทุน ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบการผลิตไม้ที่ได้มาตรฐาน GAP เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพดีและเป็นที่ต้องการของตลาดและจำหน่ายได้ราคาสูง	ทีมผู้จัดการแปลง/กรมส่งเสริมการเกษตร/ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรระยอง /พาณิชย์จังหวัด
5. การบริหารจัดการ	- ผลผลิตเป็นที่ต้องการ และเพียงพอต่อความต้องการของตลาด - ร่วมกันบริหารจัดการ วางแผนการผลิต/ปัจจัยการผลิต/การตลาด	1. วางแผนการผลิตก่อนปลูก รายบุคคลและในรูปแบบกลุ่มย่อย - กลุ่มเกษตรกรผลิตหน่อไม้ผลผลิตที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาด 2. วางแผนเพื่อจัดการปัจจัยการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก และสอดคล้องกับแนวทาง การผลิตไม้แบบลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต 3. มีการบริหารจัดการกองทุนกลุ่มแปลงใหญ่มีกองทุนจากสมาชิกที่นำผลผลิตมาจำหน่ายให้กลุ่มหักเป็นเงิน เป็นกองทุนหมุนเวียนของกลุ่ม เงินหุ้น 4. การจัดทำบัญชีต้นทุนส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องการทำต้นทุนอาชีพ รายบุคคล รายกลุ่ม 5. จัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายตรวจประเมินแปลง เพื่อให้คำแนะนำต่างๆ กับสมาชิกกลุ่มฯ	ทีมผู้จัดการแปลง/กรมส่งเสริมการเกษตร/ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด/ อุตสาหกรรมจังหวัด/พาณิชย์จังหวัด

การปรับปรุงและจัดทำแผนแปลงใหญ่ในการปฏิบัติทั้ง ๕ ด้าน

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ สำนักงานเกษตรอำเภอท่าตะเกียบ ดำเนินการจัดทำแผนแปลงใหญ่ในการปฏิบัติ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ลด ต้นทุน เพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ ร่วมกับหน่วยงานภาคีต่างๆ เช่น สถานีพัฒนา ที่ดินฉะเชิงเทรา สำนักงานสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา สปก.ฉะเชิงเทรา ธกส. เป็นต้น

๔.๒ มีการบูรณาการการทำงานในพื้นที่ ดังนี้

- มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ สนับสนุนการออกแบบโลโก้ตราสัญลักษณ์กลุ่มฯ
- DEPA สวทช. และสภาเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทรา สนับสนุนระบบ SmartFarm ในแปลงไม้ตง
- เจ้าหน้าที่ตลาดผักร่วมมือใจ (GAP) ตลาดไท จังหวัดปทุมธานี ติดตามสถานที่รับซื้อผลผลิตไม้ตง
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา ติดตามให้คำปรึกษาในการขอใบรับรองโรงงานผลิตอาหารตาม

มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้น

๕. การสนับสนุน

กลุ่มแปลงใหญ่มีการประสานหน่วยงานสนับสนุนทุนและปัจจัยการผลิตเพื่อการพัฒนา กลุ่ม ดังนี้

๑. ขอสนับสนุนสินเชื่อแปลงใหญ่ จำนวนเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท จาก ธสท. เพื่อดำเนินการปรับปรุงโรงเรือนคัดบรรจุผลผลิต ธนาคารปุ๋ยของกลุ่ม กองทุนหมุนเวียนในการพัฒนาการปลูกไม้

๒. จัดทำแผนพัฒนาฯ ร่วมกับสถานีพัฒนาที่ดินฉะเชิงเทรา เพื่อจัดทำ “ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์” เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้กับสมาชิก

๓. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา สนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ เช่น ซาโปไม้ พร้อมบรรจุภัณฑ์

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ผลการดำเนินงานแปลงใหญ่ไม้อำเภอท่าตะเกียบ หมู่ 9 ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประเด็น 5 ด้าน	ปี 2561 - 2562		ปี 2563	
	เป้าหมาย	ผลงาน	เป้าหมาย	ผลงาน
1. ลดต้นทุนการผลิต	ร้อยละ 26.99 จาก 8,670 บาท/ไร่ เป็น 6,330 บาท/ไร่	ลดต้นทุนได้ 2,340 บาท/ไร่ - ใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ โดยธนาคารปุ๋ย(ลดต้นทุนได้ 1,440 บาท) - ลดใช้ปุ๋ยเคมี และผสมปุ๋ยใช้เอง (ลดต้นทุนได้ 300 บาท) - ใช้ถุงดำคลุมหน่อไม้แดงซ้ำ ลดต้นทุนได้ 600 บาท	ร้อยละ 5.21 จาก 6,330 บาท/ไร่ เป็น 6,000 บาท/ไร่	ลดต้นทุนได้ไร่ละ 330 บาท
2. เพิ่มผลผลิต	ร้อยละ 50.67 จาก 1,500 ก.ก./ไร่ เป็น 2,260 ก.ก./ไร่	เพิ่มผลผลิตได้ 760 ก.ก./ไร่ - ใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพจากธนาคารปุ๋ยฯ - ใช้ถุงดำคลุมหน่อ ใ้หน่อใหญ่ และอวบ	ร้อยละ 10.00 จาก 2,260 ก.ก./ไร่ เป็น 2,486 ก.ก./ไร่	เพิ่มผลผลิตได้ไร่ละ 226 ก.ก.
3. เพิ่มคุณภาพ/มูลค่า	- พัฒนาคุณภาพผลผลิตของสมาชิกให้ได้มาตรฐาน GAP 100 % - โรงเรือนผลิตผ่านการรับรองมาตรฐาน GMP	- สมาชิกได้รับมาตรฐาน GAP จำนวน 34 ราย คิดเป็น 100% (สมาชิกทั้งหมด 34 ราย) - จุดรับซื้อผลผลิตผ่านมาตรฐานโรงงานผลิตอาหารตามมาตรฐาน 14 แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ใบอนุญาตที่ 24 - 2 - 01062 - ได้รับมาตรฐาน อย. เลขที่ 24-2-01062-6-0001 (หน่อไม้ต้มท่าตะเกียบ)	- พัฒนาคุณภาพผลผลิตของสมาชิกให้ได้มาตรฐาน GAP 100 % - การขอรับรองมาตรฐาน GAP แบบกลุ่ม	- สมาชิกได้รับมาตรฐาน GAP จำนวน 40 ราย คิดเป็น 100% (สมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 40 ราย) - อยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนการควบคุมภายใน ICS การขอรับรองมาตรฐาน GAPแบบกลุ่ม
4. การตลาด	1. ตลาดไท 2. ตลาดปทุมมงคล, ตลาดศรีเมือง, ตลาดสี่มุมเมือง 3. ห้างสรรพสินค้าแมคโคร	1. ตลาดร่วมใจ (GAP) ปริมาณ 350 ตัน 2. ตลาดปทุมมงคล, ตลาดศรีเมือง, ตลาดสี่มุมเมือง ปริมาณ 30 ตัน 3. ห้างสรรพสินค้าแมคโคร ปริมาณ 42 ตัน (รวมปริมาณ 422 ตัน เพิ่มขึ้น 98 ตันจากปี 2561)	ผลผลิต 450 ตัน 1. ตลาดไท 2. ตลาดปทุมมงคล, ตลาดศรีเมือง, ตลาดสี่มุมเมือง 3. ห้างสรรพสินค้าแมคโคร	1. ตลาดร่วมใจ (GAP) ปริมาณ 219 ตัน 2. ตลาดปทุมมงคล, ตลาดศรีเมือง, ตลาดสี่มุมเมือง ปริมาณ 35 ตัน 3. ห้างสรรพสินค้าแมคโคร ปริมาณ 22 ตัน (ข้อมูลถึง มิ.ย.63)
5. การบริหารจัดการ	- วางแผนการผลิตรายบุคคล - พัฒนาระบบการจัดการทำบัญชี - จัดทำกองทุนสำรองกลุ่ม	- กลุ่มวางแผนจำหน่ายผลผลิตโดยการแบ่งเวรส่งผลผลิตของสมาชิก - จัดหาระบบคอมพิวเตอร์และเครื่องส่ง FAX เพื่อใช้การลงระบบบัญชีและติดต่อกับห้างสรรพสินค้าแมคโคร - ได้รับเงินสนับสนุนสินเชื่อแปลงใหญ่ 1,000,000 บาทจาก ธสท. เพื่อจัดทำธนาคารปุ๋ยและพัฒนาการผลิต (ครั้งที่ 1 ปี 2561) - ได้รับเงินสนับสนุนสินเชื่อแปลงใหญ่ 1,000,000 บาทจาก ธสท. เพื่อจัดทำเป็นกองทุนหมุนเวียน (ครั้งที่ 2 ปี 2562)	- วางแผนการผลิตรายบุคคล - พัฒนาระบบการจัดการทำบัญชี - จัดทำกองทุนสำรองกลุ่ม	- กลุ่มวางแผนจำหน่ายผลผลิตโดยการแบ่งเวรส่งผลผลิตของสมาชิก - จัดทำระบบบัญชีกลุ่มฯ - ได้รับเงินสนับสนุนสินเชื่อแปลงใหญ่ 2,000,000 บาท เพื่อจัดทำเป็นกองทุนหมุนเวียนในกลุ่มและเพิ่มศักยภาพการผลิตของสมาชิก เช่น เพิ่มพื้นที่ปลูกไม้ตง การสร้างแหล่งน้ำ ฯลฯ

๖.๑ ด้านการลดต้นทุนการผลิต

สมาชิกมีการลดต้นทุนการผลิตร้อยละ ๒๖.๙๙ (๒,๓๔๐ บาท/ไร่) จาก ๘,๖๗๐ บาท เป็น ๖,๓๓๐ บาท (มูลค่า ๖๑๗,๗๖๐ บาท) โดยการใช้ปุ๋ยหมักจากเปลือกหน่อไม้ ปุ๋ยคอก น้ำหมักจาก พ.ด.๒ ทำให้สามารถลดค่าปุ๋ยเคมี ๓๐๐ บาทจากการผสมปุ๋ยใช้เอง ซึ่งปัจจัยการผลิตร่วมกัน ลดค่าปุ๋ยคอก ๑,๔๔๐ บาท และใช้ถุงดำคลุมหน่อไม้ต่งซ้ำลดต้นทุนได้ ๖๐๐ บาท

๖.๒ ด้านเพิ่มผลผลิต

สมาชิกมีการเพิ่มผลผลิตร้อยละ ๕๐.๖๗ (๗๖๐ กิโลกรัม/ไร่) จาก ๑,๕๐๐ กิโลกรัม เป็น ๒,๒๖๐ กิโลกรัม (ปริมาณ ๙๘,๓๐๐ กิโลกรัม) โดยการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักจากเปลือกหน่อไม้ ปุ๋ยคอก และ น้ำหมักจาก พ.ด.๒ และใช้ถุงดำคลุมหน่อไม้ต่ง เพื่อให้หน่อใหญ่ อวบ และรสชาติดี

๖.๓ ด้านคุณภาพผลผลิต

๑. สมาชิกผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๔๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐
๒. จุดรับซื้อผลผลิตของกลุ่มผ่านการรับรองมาตรฐานโรงงานผลิตอาหารตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ใบอนุญาตที่ ๒๔ - ๒ - ๐๑๐๖๒ จำนวน ๑ จุด
๓. ได้รับมาตรฐาน ออย.เลขที่ ๒๔-๒-๐๑๐๖๒-๖-๐๐๐๑ ผลผลิตภัณฑ์หน่อไม้ต้มทำตะเกียบ

๖.๔ ด้านการตลาด

๑. พิธี MOU การผลิตสินค้าแปลงใหญ่ตามแนวทาง “การตลาดนำการผลิต” โดยทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกลุ่มแปลงใหญ่ไม้ กับ ตลาดผักร่วมใจ (ตลาดไท) โดยต้องผลิตสินค้าที่มีมาตรฐาน GAP
๒. วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ คณะกรรมการแปลงใหญ่ไม้อำเภอท่าตะเกียบ ร่วมพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “การส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัยและการตลาดนำการผลิต” ระหว่างกรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงาน สปก.กับตลาดไท โดยมีนายกฤษฎา บุญราช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน

๗. ผลที่เกิดขึ้น

๗.๑ การนำเทคโนโลยีและงานวิจัยมาปรับใช้นวัตกรรม

มีการใช้ถุงดำขนาด ขนาด ๗ X ๑๘ นิ้ว ใส่เศษวัชพืช หรือฟางข้าวคลุมหน่อไม้ต่งเพื่อให้ได้รสชาติ หวานกรอบ หน่อใหญ่ อวบ และน้ำหนักดี ขนาดของหน่อใหญ่ขึ้น ๓๐ - ๔๐ % แทนการใช้ดินพอกโคน หรือปักคลุมหน่อไม้ต่ง

มีการใช้เครื่องยนต์ตัดแปลงจากรถไถนาเดินตาม นำมาล้างผลผลิตหน่อไม้ต่ง ทำให้ลดแรงงานในการล้างผลผลิตหน่อไม้ต่งได้ถึง ๑๐ คน/วัน หรือลดรายจ่ายได้วันละ ๓,๐๐๐ บาท ประสิทธิภาพการทำงาน ๑ ชั่วโมง สามารถล้างผลผลิตได้ ๓,๐๐๐ กิโลกรัม

มีการร่วมจัดทำแปลงทดสอบสูตรเคมีที่ใช้ และระยะปลูกไม้ต่ง เพื่อหาสูตรปุ๋ยและระยะปลูกที่ให้ผลผลิตมากที่สุด โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรฉะเชิงเทรา (อยู่ระหว่างการทดลอง) ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ผลการทดลองตลอดฤดูกาล ๑ กอ (๕ - ๖ ลำ) ให้ผลผลิตหน่อไม้ต่ง ประมาณ ๓๐ หน่อ

๗.๒ เกษตรกรรมแม่นยำสูง

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และสภาเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทรา สนับสนุนระบบ Smart Farm ในแปลงปลูกไม้ต่งตรวจวัดความชื้นในอากาศ อุณหภูมิ ปริมาณแสง ความชื้นในดิน เป็นต้นเพื่อกำหนดปริมาณการให้น้ำ

๗.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของแปลงใหญ่

๑. มีการใช้ปุ๋ยมูลสัตว์จากแปลงใหญ่โคขุนตำบลท่าตะเกียบ ใสในแปลงไม่ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต และใช้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

๒. มีการใช้ฟางข้าวร่วมกับมูลดำในการคลุมหน่อไม้ตง เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต สามารถใช้ซ้ำได้หลายครั้ง จนกว่ามูลดำจะขำรูด ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย

๓. มีการนำเศษหน่อไม้ตงและเปลือกหน่อไม้ตงหลังกระบวนการตัดล้างทำความสะอาดหน่อไม้ นำมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และนำไปใช้ในแปลงปลูก

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. กลุ่มมีความเข้มแข็งและมีความสามัคคี มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน และช่วยกันทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

- มีการประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องเดือนละ ๑ ครั้ง

- มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ด้วยระบบบัญชี

- การมีส่วนร่วมของสมาชิก และชุมชน เช่น การลงหุ้น การออมเงินจากการจำหน่ายผลผลิต และมีการปันผลคืนให้กับสมาชิก

๒. การบริหารงานของกลุ่ม ในการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีตลาดจำหน่ายที่แน่นอน และผลผลิตยังเป็นที่ต้องการของตลาดอีกจำนวนมาก และผลผลิตของสมาชิกสามารถจำหน่ายได้ทั้งหมด

๓. การพัฒนาด้านคุณภาพ สินค้าได้รับมาตรฐาน GAP และสถานที่ดำเนินการได้รับมาตรฐาน GMP

๔. การเรียนรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มช่องทางการตลาดมากขึ้น และเรียนรู้การพัฒนาด้านการตลาด เช่น ลักษณะวิธีการจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์

๕. ผู้นำ มีวิสัยทัศน์ แนวคิด การวางแผน การพัฒนา การแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน เช่น การใช้เครื่องมือทำความสะอาดหน่อไม้ทดแทนแรงงานคน การใช้มูลดำในการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มผลผลิตของหน่อไม้

๖. มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนจำนวนมาก

๗. การจดบันทึกของสมาชิกรายบุคคล ทำให้เห็นเงินรายได้ในแต่ละปีอย่างชัดเจน และทำให้เกษตรกรในชุมชนอยากเข้าร่วมเป็นสมาชิกมากขึ้น

- ข้อมูลการซื้อขายผลผลิตในแต่ละปี ทำให้ทราบสถานการณ์ของราคา และปริมาณผลผลิต กลุ่มนำมาใช้วางแผนในการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตนานขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยการผลิตไม่ออกฤดู

๘. ลูกหลานของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน มีรายได้จากการจำหน่ายหน่อไม้ และช่วยงานกลุ่ม

๙. ชุมชนใกล้เคียงเห็นผลงานความสำเร็จของกลุ่ม ทำให้มีการขยายผลสู่ชุมชนใกล้เคียง

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑. แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิตไม้ตงนอกฤดูของสมาชิก ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการขอรับการสนับสนุนการสร้างฝายชะลอน้ำ จากกรมทรัพยากรน้ำ ดำเนินการแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๔

๒. พื้นที่ปลูกไม้ตงของสมาชิกแปลงใหญ่ลดลงประมาณ ๑๕๐ ไร่ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยกรอกเคียน ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการเปิดรับสมาชิกกลุ่มใหม่ในพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอใกล้เคียงเพื่อเพิ่มพื้นที่ผลิตไม้ตง

๑๐. แผนการพัฒนาของกลุ่มในอนาคต

กลุ่มแปลงใหญ่ไม้ หมู่ ๙ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีแผนในการดำเนินงานของกลุ่มในอนาคตโดยมีเป้าหมาย ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ใช้เทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น ระบบโซล่าเซลล์สูบน้ำในแปลงปลูก เป็นต้น

๒. พัฒนาคุณภาพผลผลิตจาก GAP สู่มาตรฐานอินทรีย์

๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิตโดย

โดยกลุ่มแปลงใหญ่ไม้ ห่ม ๙ ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับงบประมาณ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตามโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด เพื่อดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. ด้านการผลิต เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อลดต้นทุนการผลิต

๑.๑ กิจกรรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จัดซื้อวัสดุผลิตและเครื่องจักรฯ โดยกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จำหน่ายให้กับสมาชิก

๒. ด้านการพัฒนาคุณภาพ/มาตรฐาน เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกสามารถแปรรูปผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตได้

๒.๑ กิจกรรมแปรรูปผลผลิตหน่อไม้ จัดซื้อเครื่องซีลสุญญากาศ เครื่องซีลฝากระป๋องอัตโนมัติ เครื่องหั่นเนื้อกระสังค์ ซึ่งนั่งสแตนเลส หม้อต้มสแตนเลส เป็นต้น

๒.๒ กิจกรรมแปรรูปลำไม้ไผ่ จัดซื้อเครื่องเหลาแหลมไม้ตะเียบ เครื่องขัดเสี้ยนไม้ตะเียบ เครื่องซีลแพ็คไม้ตะเียบ เตาเผาถ่าน เครื่องอัดถ่านไฟฟ้า เป็นต้น

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑. กลุ่มต้องมีความเข้มแข็งและความสามัคคี การแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน และช่วยกันทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ด้วยระบบบัญชี สมาชิกมีส่วนร่วมต่างๆ เช่น การลงหุ้น การออมเงินจากการจำหน่ายผลผลิต และมีการปันผลคืนให้กับสมาชิก เป็นต้น

๒. ดำเนินการตามแนวทาง “การตลาดนำการผลิต”

แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลทุ่งยาว หมู่ที่ ๓ ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ตำบลทุ่งยาวเป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันที่สำคัญในอำเภอปะเหลียน มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันมากเป็นลำดับที่ ๒ รองจากพื้นที่ปลูกยางพารา โดยช่วงแรกจะเป็นเกษตรกรรายใหญ่และต่อมาผลผลิตปาล์มน้ำมันมีราคาดี ตลาดมีความต้องการสูง และการยางแห่งประเทศไทยมีการส่งเสริมให้ปลูกแทนยางพาราและมีทุนสนับสนุน จึงทำให้มีเกษตรกรรายย่อยหันมาปลูกปาล์มน้ำมันกันมากขึ้น เป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ยังไม่มีการรวมกลุ่มกัน ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ในการจัดการสวนปาล์มให้มีคุณภาพ มีข้อปัจจัยการผลิตตามท้องตลาดในราคาสูง ต่างคนต่างขาย ภายหลังรัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สำนักงานเกษตรอำเภอปะเหลียนได้ชี้แจง ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินการโครงการฯ เกษตรกรจึงเห็นควรรวมกลุ่มกันเข้าร่วมโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาข้างต้น

๒. สถานการณ์

โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลทุ่งยาว เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๖๑ ในปีแรก มีพื้นที่ ๘๒๐.๒๕ ไร่ สมาชิก ๖๐ ราย ต้นทุนการผลิตก่อนเข้าร่วมโครงการ ๖,๖๐๐ บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๒,๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่ ราคาเฉลี่ย ๒.๙๐ บาท/กิโลกรัม ผ่านไป ๓ ปีหลังเข้าร่วมโครงการสำนักงานเกษตรอำเภอปะเหลียน ร่วมกับหน่วยงานภาคี เข้าไปให้ความรู้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกมีการพัฒนาในเรื่องต่างๆ มีการจัดการสวนปาล์ม น้ำมันให้มีประสิทธิภาพ มีการส่งตัวอย่างดินไปตรวจวิเคราะห์ มีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน มีการผลิตปาล์มน้ำมันที่มีคุณภาพ ได้รับการรับรอง RSPO และ GAP มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ มีเงินทุนหมุนเวียนในการจัดซื้อปัจจัยการผลิต และจำหน่ายในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด โดยหลังดำเนินโครงการ ๔ ปีโครงการ มีพื้นที่ดำเนินการเพิ่มขึ้นเป็น ๙๕๕ ไร่ สมาชิก ๖๓ ราย ต้นทุนการผลิตหลังเข้าร่วมโครงการ ๕,๒๘๐ บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๒,๘๒๐ กิโลกรัม/ไร่ ราคาเฉลี่ย ๔.๐๐ บาท/กิโลกรัม

๓. เป้าหมาย(๕ ด้าน)

การกำหนดหลักเกณฑ์เป้าหมายการพัฒนา ๕ ด้านตามระบบโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลทุ่งยาว สำนักงานเกษตรอำเภอปะเหลียนใช้ข้อมูลอ้างอิงจากหลายภาคส่วนมาประกอบ เช่น คู่มือปาล์ม น้ำมัน กรมวิชาการเกษตร ข้อมูลโซนนิ่งปาล์มน้ำมันอำเภอปะเหลียน ข้อมูลผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และการสำรวจข้อมูลจากสมาชิกแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลทุ่งยาว

ลดต้นทุนการผลิต(๒๐%)

ลดต้นทุนการผลิตจาก ๖,๖๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๕,๒๘๐ บาท/ไร่

เพิ่มผลผลิต(๒๐%)

สามารถเพิ่มผลผลิตจากผลผลิตเฉลี่ย ๒,๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๒,๘๘๐ กิโลกรัม/ไร่

พัฒนาคุณภาพผลผลิต/มาตรฐานการผลิต

พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน GAP ทุกแปลง

การตลาด

รวบรวมผลผลิตโดยการเปิดลานเทของกลุ่มฯ

บริหารจัดการ

การส่งเสริมการรวมกลุ่ม เพื่อจัดการการผลิต การตลาด การส่งเสริมด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นไปในรูปแบบบูรณาการ โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอปะเหลียนเป็นหน่วยงานหลัก และมีหน่วยงานภาคี ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดตรัง สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง โครงการชลประทาน จังหวัดตรัง สถานีพัฒนาที่ดินตรัง หน่วยงานภาคเอกชน เป็นต้น เข้ามาให้ความรู้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง หลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้สมาชิก ได้นำไปปฏิบัติ ทำให้บรรลุผลในเป้าหมายการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน

๕. การสนับสนุน

ตลอดระยะเวลา ๓ ปีที่ดำเนินโครงการ นอกจากได้รับการถ่ายทอดความรู้แล้ว ยังได้รับงบประมาณสนับสนุน เพื่อจัดซื้อปัจจัยการผลิต จากหน่วยงานต่างๆ เพื่อมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพให้ครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนา ๕ ด้าน เช่น จัดซื้อปัจจัยการผลิต แม่ปุ๋ยนำมาผลิตปุ๋ยสั่งตัดให้แก่สมาชิก สารปรับสภาพดิน(โดโลไมต์) เพื่อปรับสภาพดิน เป็นต้น

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ลดต้นทุนการผลิต(๒๐%)

ผล สามารถลดต้นทุนการผลิตจาก ๖,๖๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๕,๒๘๐ บาท/ไร่(๒๐.๐๐ %)เป็นไปตามเป้าหมาย เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต เช่น มีการใช้สารปรับสภาพดิน(โดโลไมต์) มีการส่งดินไปตรวจวิเคราะห์ และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งใช้ปุ๋ยในปริมาณที่สอดคล้องตรงกับความต้องการของปาล์ม นำเศษขยะ ซากพืช ซากสัตว์มาทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อใช้ฉีดพ่นในสวนปาล์ม ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้

เพิ่มผลผลิต(๒๐%)

ผล สามารถเพิ่มผลผลิตจากผลผลิตเฉลี่ย ๒,๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๒,๘๘๐ กิโลกรัม/ไร่(๒๐.๐๐ %) เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากมีการจัดการสวนปาล์มน้ำมันที่ถูกต้อง เช่น การตัดแต่งทางใบ การใส่ปุ๋ย เป็นต้น ทำให้สามารถเพิ่มผลผลิต

พัฒนาคุณภาพผลผลิต/มาตรฐานการผลิต

ผล ได้รับการรับรอง RSPO จำนวน ๑๑ ราย และ GAP จำนวน ๒๕ ราย ไม่เป็นไปตามเป้า ทั้งนี้ เนื่องจากการได้รับการรับรอง GAP ไม่มีผลเทียบเท่ากับระบบ RSPO ซึ่งเป็นมาตรฐานที่โรงงานรับซื้อยอมรับ และให้ราคาสูงกว่า

ตลาด

ผล มีแหล่งจำหน่าย/ช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น จาก ๑ แหล่ง เป็น ๒ แหล่ง มีการ Contact Farming กับลานเทโคกแก้ว(บริษัท ตรังน้ำมันปาล์ม จำกัด) โดยการส่งรายชื่อสมาชิกแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันให้กับลานเท ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากการจัดตั้งลานเทปาล์ม ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ในการดำเนินการ

บริหารจัดการ

ผล มีการจัดตั้งกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนในชื่อ วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลทุ่งยาว โดยมีคณะกรรมการมีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีกฎระเบียบ ช้องบังคับ ปัจจุบัน กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียน จำนวน ๓๒๐,๐๐๐ บาท ในการจัดซื้อปัจจัยการผลิต และจำหน่ายในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด เป็นไปตามเป้าหมาย

๗. ผลที่เกิดขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ สังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนของแปลงใหญ่

การดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สมาชิกมีความตระหนักในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อม นำเศษขยะที่เหลือใช้ (Waste Zero) มาทำน้ำหมักชีวภาพ เป็นการช่วยลดขยะ รักษาสิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ทำให้สมาชิก มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และอยู่อย่างมีความสุข

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน/ปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาลดลง

ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

การที่สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานแปลงใหญ่ เปิดรับเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ๆ ต่างๆ รวมถึงทุกคนให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของกลุ่ม มีคณะกรรมการขับเคลื่อน และมีการบริหารงานที่ชัดเจน โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอปะเหลียน และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องคอยเป็นที่ปรึกษา จะทำให้แปลงใหญ่ฯ ประสบความสำเร็จ และอยู่ได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาลดลง

ไม่มี

๙. ปัญหา อุปสรรค

- การปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ยึดแนวทางการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในรูปแบบเดิมๆ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันที่ถูกต้อง จึงต้องอาศัยเวลา และทำแปลงตัวอย่างให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง เช่น เรื่องการใช้ปุ๋ยเคมี เดิมเกษตรกรนิยมใช้ปุ๋ยสูตรสำเร็จที่มีขายทั่วไปตามท้องตลาดซึ่งมีราคาค่อนข้างสูง ภายหลังเมื่อเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปให้ความรู้ และทดลองใช้ปุ๋ยสังเคราะห์ในแปลงต้นแบบก็จะได้เห็นถึงความแตกต่าง ที่เห็นได้ชัดเจนคือ ช่วยลดต้นทุนการผลิต ภายหลังในเรื่องของผลผลิตมีแนวโน้มจะสูงขึ้น จึงได้หันมาใช้ปุ๋ยสังเคราะห์ ซึ่งทางกลุ่มฯ มีจำหน่ายในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาดมาก

- การบริหารจัดการกลุ่ม แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลทุ่งยาว เป็นกลุ่มใหม่ที่เกิดจากการรวมตัวกันของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันตำบลทุ่งยาว และตำบลใกล้เคียง ในช่วงแรกประสบปัญหาเรื่องต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ สมาชิกยังไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องของการบริหารจัดการกลุ่ม ต่อมาได้มีการให้ความรู้ และกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับร่วมกัน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ มีการยื่นจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน มีการประชุมกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทของสมาชิก ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการไปได้อย่างยั่งยืน

๑๐. แนวทางการพัฒนาที่กลุ่มวางไว้ต่อไป

กลุ่มฯ มีการบริหารจัดการ มีการวางแผนในการพัฒนาโดยยึดเป้าหมายในการพัฒนา ๕ ด้านเหมือนเดิม โดยกลุ่มมีแผนที่จะซื้อเครื่องผสมปุ๋ยมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และเน้นเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความมั่นคง และยั่งยืน เพิ่มในเรื่องสวัสดิการ และเงินปันผลสมาชิก ซึ่งมีคณะกรรมการในการบริหารจัดการกลุ่ม มีเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอปะเหลียน และหน่วยงานภาคี คอยให้คำปรึกษา

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

ไม่มี

**แปลงใหญ่อย่างพารา สหกรณ์ชาวสวนบ้านโคกเคียน จำกัด หมู่ที่ ๘ ตำบลโคกเคียน
อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส**

๑. สถานการณ์ปัจจุบัน

- ข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่ไม่เป็นปัจจุบัน ทั้งข้อมูลพื้นที่และข้อมูลเกษตรกร
- การรายงานผลในระบบ <https://co-farm.doe.go.th/> ไม่เป็นปัจจุบัน (ก่อนและหลังโครงการ รวมทั้งแผน ๕ ด้าน)

๒. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๒.๑ ด้านการผลิต

ผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยวิธีการดังต่อไปนี้

- การอบรมถ่ายทอดความรู้ในการดูแลจัดการสวน
- เกษตรกรที่ได้รับความรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปดูแลจัดการสวน เช่น การใส่ปุ๋ย และการเก็บเกี่ยวที่

ถูกวิธี

๒.๒ การลดต้นทุนการผลิต

ลดต้นทุนการผลิต โดย

- ลดอัตราการใช้พันธุ์ ผลิตพันธุ์เพื่อใช้เอง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ การใช้สารชีวภัณฑ์ การผลิตปุ๋ยใช้เอง การใช้เครื่องจักรกล การลดการใช้พลังงาน การลดการใช้สารเคมี

๑. ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

๒. ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช

๒.๓ การพัฒนาคุณภาพสินค้า/ผลผลิต

พัฒนาพื้นที่การผลิตให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้น

๒.๔ การตลาด

- พัฒนาคุณภาพให้มีความหลากหลาย เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด

๓. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่

การยางแห่งประเทศไทย ให้ความรู้ในด้านการจัดการสวนยางที่ถูกต้องและเหมาะสม การผลิตปุ๋ยจากมูลไส้เดือน

สถานีพัฒนาที่ดิน ให้ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินการทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ และการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์

กรมวิชาการเกษตร โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาสให้ความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน **สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส** ให้ความรู้เรื่อง GAP และตรวจประเมินแปลงเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับรองแปลงตามระบบ การจัดทำฝักรักแค้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่ม

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน และทำหน้าที่เก็บข้อมูลด้านต้นทุนการผลิต รายได้ของเกษตรกร

สำนักงานชลประทานจังหวัดนราธิวาส ให้ความรู้เรื่องการใช้น้ำ การสำรวจพื้นที่เพื่อจัดทำระบบส่งน้ำด้วยไฟฟ้า

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ทำหน้าที่ประสานงานติดต่อหน่วยงานระดับจังหวัดในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ จัดเก็บข้อมูลการดำเนินงานแปลงใหญ่ในภาพรวม

หน่วยงานภาครัฐอื่นๆให้ความรู้แก่สมาชิกแปลงใหญ่เพื่อสร้างอาชีพที่เป็นทางเลือกแก่เกษตรกรประกอบด้วย ประมง, ปศุสัตว์, สถานีพัฒนาที่ดิน, ศูนย์หม่อนไหมฯ
 หน่วยงานสนับสนุนเงินทุน คือ ธกส.
 หน่วยงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานแปลงใหญ่ คือสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา

๔. การสนับสนุน

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา จะเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้ามาขับเคลื่อนแปลงใหญ่ โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นผู้ประสานงานกับเกษตรกรในพื้นที่ การเตรียมสมาชิก การเตรียมสถานที่ เพื่อการจัดกิจกรรมต่างๆ

๕. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ตามเป้าหมาย ๕ ด้านของการดำเนินกิจกรรมแปลงใหญ่ เมื่อดำเนินการตามกำหนดระยะที่วางไว้ สามารถบรรลุตามเป้าหมายดังนี้

การลดต้นทุนการผลิต กลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิตของปุ๋ยเคมีโดยการใช้การผสมปุ๋ยใช้เอง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตปุ๋ยจากมูลไส้เดือนใช้เอง และการใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ผลิตขึ้นเอง นอกจากนี้ยังมีการแผ้วถางป่า จัดการสวนให้มีความสะอาด เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี สามารถลดต้นทุนลงได้ ๔๐๐-๕๐๐ บาท/ไร่

การเพิ่มผลผลิต เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตของตนเองโดยการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตเอง และการดูแลผลผลิตในแต่ละช่วงเวลาอย่างใกล้ชิด

การตลาด กลุ่มมีการจัดการระบบเป็นอย่างดี ทำให้มีสมาชิกเป็นลูกค้าประจำ ไม่มีปัญหาเรื่องการตลาด

การบริหารจัดการกลุ่ม

มีการประชุมคณะกรรมการแปลงใหญ่ระดับพื้นที่เป็นประจำ เพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนางานของแปลงใหญ่

การจัดระบบแบ่งโซนพื้นที่เข้าดูแลของหน่วยงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม โดยเจ้าหน้าที่จะรับผิดชอบตามงานของหน่วยงานต่างๆที่ได้จัดสรรลงไปให้กับเกษตรกร และเป็นการถ่ายทอดความรู้แบบบุคคล

ผลกระทบ

การทำกรเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่เกษตรกรสมาชิกได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน

ด้านสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรที่สำคัญเช่น ดิน น้ำ มีการเรียนรู้และรับทราบข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านสุขภาพ เกษตรกรรู้จักการใช้สารชีวภัณฑ์มากขึ้น ทำให้ลดการใช้สารเคมี

ด้านสังคม มีการพบปะกันมากขึ้น ทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่ม และเป็นช่องทางสื่อสารในการแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดของชุมชนให้ปลอดภัยยิ่งขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และการอบรมเพิ่มความรู้เรื่องอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในสวนยาง

๖. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร? เกิดความยั่งยืนอย่างไร?

ความยั่งยืนในการพัฒนา

ทีมผู้จัดการแปลง และเกษตรกรผู้นำในท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันในการอย่างจริงจัง ไม่หาประโยชน์กันภายในกลุ่ม และบางครั้งต้องเสียสละเวลาเพื่อช่วยเหลือกัน

๗. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ (Key Success Factors)

“การรวมกลุ่มของสมาชิกทุกคนที่ให้ความร่วมมือ ยอมรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ และให้ความร่วมมือด้วยทุกครั้ง”

ผู้จัดการแปลงเข้าใจเกษตรกร รู้จักพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง สามารถกระตุ้นให้เกษตรกรเรียนรู้เพื่อพัฒนาเป็นผู้จัดการแปลง และเป็นพี่เลี้ยงให้เกษตรกรในการบริหารจัดการแปลงใหญ่

ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต แก่สมาชิกแปลงใหญ่และเป็นสถานที่จัดประชุมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม เช่น การจัดอบรม การประชุมกลุ่ม การศึกษาดูงาน เป็นต้น โดยพื้นที่ดำเนินงานแปลงใหญ่ ก็อยู่ภายใต้ศพก. ด้วย

ปัจจัยอุปสรรค

๑. เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ มีกิจกรรมการเกษตรหลายอย่าง ไม่ค่อยมีเวลาว่าง
๒. หน่วยงานที่ลงมาที่แปลงใหญ่หลายหน่วยงาน ทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาประกอบอาชีพ

๘. เงื่อนไข/ข้อจำกัด

๑. การดำเนินงานส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรยังต้องการรับปัจจัยการผลิตของแต่ละหน่วยงานที่สนับสนุน
๒. การนัดหมายเพื่อจัดประชุม อบรม หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ จะเป็นภาระอยู่กับผู้จัดการแปลงและเกษตรกรเจ้าของศูนย์เรียนรู้

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. การรวมกลุ่มเพื่อผลิตและจำหน่ายปุ๋ยจากมูลไส้เดือน
๒. สนับสนุนให้สมาชิกทุกรายได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

แปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนยางพาราเหล่าทอง หมู่ ๑๐ ตำบลเหล่าทอง อำเภอโซ่พิสัยจังหวัดบึงกาฬ

๑.ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เดิมเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหล่าทอง ซึ่งเริ่มดำเนินการเมื่อ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๗ จากการรวมตัวของ ชาวสวนยางพาราเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง ได้ดำเนินส่งเสริมให้กลุ่มสมาชิกผู้สนใจได้ผลิตน้ำยางคุณภาพ โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับซื้อน้ำยางสดจากสมาชิกและผู้สนใจนำน้ำยางพารา ยางก้อนถ้วย และยางแผ่นดิบ ด้วย ราคามาตรฐานยุติธรรม มีเครื่องวัด % DRC ที่ทันสมัยเชื่อถือได้ทุกขั้นตอน น้ำยางที่ได้มานั้น ส่วนหนึ่งทางกลุ่มได้แปร รูปเป็นยางแผ่นรมควันและส่วนหนึ่งขายเป็นน้ำยางพาราสด จากการดำเนินงานที่ผ่านมาน้ำยางพาราดิบที่รับซื้อ สามารถ ต่อยอดเพิ่มมูลค่าแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการแปรรูปเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ หลากหลาย ต่อมาทางกลุ่มได้เข้าร่วมโครงการตามนโยบายของภาครัฐ คือโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลง ใหญ่ โดยมีสมาชิกรวมกันจำนวน ๓๘ ราย มีพื้นที่ปลูกยางพาราและให้ผลผลิตแล้ว ๕๑๕ ไร่ โดยเกษตรกรสมาชิกกลุ่ม แปลงใหญ่ยางพาราเหล่าทองเองและแปลงใหญ่ยางพาราอำเภอโซ่พิสัยอีก ๓ กลุ่ม นำผลผลิตมาขายให้กับแปลงใหญ่ ยางพาราเหล่าทอง นอกจากนี้กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางพาราจากอำเภอใกล้เคียงก็ยังสามารถนำผลผลิตยางพารามาขาย ให้กับกลุ่มแปลงใหญ่ยางพาราเหล่าทองด้วยเช่นกัน

๒.สถานการณ์

ที่ผ่านมาทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนในเรื่องการรวมกลุ่ม การต่อยอดทางธุรกิจจากหลายหน่วยงานของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่นโครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อการเกษตรที่ยั่งยืนและ โครงการอื่นเรื่อยมา โดยล่าสุดเพื่อเป็นขยายโอกาสและต่อยอดธุรกิจให้มีการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตอบ โจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืนและปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ ทางกลุ่มแปลงใหญ่ยางพาราเหล่าทอง ได้เข้าร่วมโครงการโดย ความเห็นชอบของสมาชิกกลุ่ม เพื่อขอรับการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อพัฒนาแปลงใหญ่ โดยเป็นขอรับการสนับสนุนเพื่อขอ เป็นค่าลงทุน ในการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์และเครื่องจักรกลขนาดเล็ก และเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับรวบรวมผลผลิต ยางพารา ซื้อเครื่องจักรในการผลิตรองเท้าบู๊ตและรองเท้านักเรียนจากยางพารา ๑๐๐ % วงเงิน ๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดย เสนอผ่านคณะกรรมการ OT , COO และคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัดเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑ โดยกลุ่มมีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมโครงการขอรับการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อพัฒนาแปลงใหญ่ในครั้ง นั้นคือ

๑. เพื่อส่งเสริมเกษตรกรชาวสวนยางพารามีที่จำหน่ายน้ำยางพาราชั้นและยางแผ่นดิบ ซึ่งโดยมากในพื้นที่ส่วนมาก จะขายเป็นยางก้อนถ้วย เป็นการขายที่ได้มาตรฐานตาม % DRC ที่มี
๒. เพื่อเพิ่มมูลค่าให้น้ำยางพารา โดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์พร้อมใช้อื่นๆ เช่น รองเท้าบู๊ตแผ่นรองกันลื่น หมอน ยางพารา ค้อนยางและผลิตภัณฑ์อื่นๆ
๓. เพื่อเป็นสถานประกอบการรองรับแรงงานในชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนด้านการแปรรูป การทำเกษตร แบบแปลงใหญ่
๔. เพื่อแก้ไขปัญหายางพาราตกต่ำ โดยเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในการรวมกลุ่มในรูปแบบเกษตร แบบแปลงใหญ่ ทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำสวนยางพาราจากการขายยางก้อน ถ้วย เป็นน้ำยางพาราชั้นหรือขอรับการสนับสนุนเพื่อขอเป็นค่าลงทุน ในการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์และเครื่องจักรกล เนื่องจากไม่เสี่ยงต่อการใช้สารเคมี และสามารถสร้างอำนาจต่อรองด้านการตลาดได้ แต่หลังจากลงมือดำเนินการผลิต ระบบเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตมีข้อขัดข้องต้องส่งซ่อมจึงพักการผลิตลง

๓.เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๑. การลดต้นทุนการผลิต จาก ๗,๒๓๐ บาท/ไร่ เป็น ๖,๔๔๐ บาท/ไร่ (+๑๐.๙๓ %)
๒. การเพิ่มผลิต จาก ๒๑๐ กก./ไร่ เป็น ๒๓๕ กก./ไร่ (+๑๐.๖๔ %)
๓. การพัฒนาคุณภาพ เพิ่มเปอร์เซ็นต์เนื้อยางแห้ง (%DRC) จาก ๒๘% เป็น ๓๓% (+๙.๒๔%)
๔. สิ้นค้าจากการแปรรูปยางเช่น อีซูบลีอกตัวหนอน รองเท้านักเรียน หมอนยางพารา อาสนะ เส้าหลักลาย
๕. บริหารจัดการกลุ่มแบบวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่และจดทะเบียนนิติบุคคลเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๔

๔.การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

รวมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ มาพัฒนาคุณภาพและรูปแบบผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง พร้อมให้สมาชิกความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีเกี่ยวกับยางพารา และส่งเสริมสมาชิกทำอาชีพเสริม เช่นการเลี้ยงไส้เดือน ทำให้รายได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยเป็นเครือข่าย ศพก.จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านยางพาราและนวัตกรรมการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรและจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาด โดยความร่วมมือของเกษตรกรต้นแบบ YSF และผู้ที่สนใจทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด

๕. การสนับสนุน

๑. สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ และสำนักงานเกษตรอำเภอโซ่พิสัย สนับสนุนความรู้ทางด้านวิชาการและปัจจัยการผลิตในรูปแบบโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่และโครงการต่อยอดทางธุรกิจของกลุ่มผ่านโครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อ ภายใต้พระบารมีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด

๒. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสนับสนุนข้อมูลและแนวทางการตลาด เพิ่มโอกาสทางการตลาดจัดให้มีแหล่งขายหรือจัดแสดงสินค้า

๓. มีหน่วยงานจากหลายจังหวัดมาใช้เป็นแหล่งศึกษาดูงานเรื่องการแปรรูปยางพารา

๔. สำนักงานปศุสัตว์/สถานีพัฒนาที่ดินบึงกาฬ แนะนำส่งเสริมข้อมูลทางวิชาการ ในการปรับปรุงบำรุงดิน และการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต

๕. หน่วยงานภาคในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความรู้ทางวิชาการแก่กลุ่มแปลงใหญ่ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๖. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ให้ความรู้ในเรื่องการทำบัญชีของกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีความรู้เรื่องการทำบัญชีอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน

๗. การยางแห่งประเทศไทย จังหวัดบึงกาฬ ให้การสนับสนุนข้อมูล/ความรู้ทางวิชาการ

๘. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ช่วยสนับสนุนสินเชื่อและการจัดทำแผนธุรกิจ

๙. สำนักงานปศุสัตว์/สำนักงานประมงในพื้นที่ส่งเสริมและให้ความรู้ในการทำเกษตรผสมผสานเพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตัวเองได้ โดยไม่หวังรายได้จากยางพาราอย่างเดียว

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

- รวมกลุ่มกันเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตยางพาราในพื้นที่อำเภอโซ่พิสัยและอำเภอใกล้เคียง จากการขายยางก้อนถ้วย เป็นน้ำยางข้นหรือยางแผ่น ตลอดจนแปรรูปเป็นเพื่อเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

- มีการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตในกลุ่ม มีการศึกษาทำแปลงเรียนรู้เปรียบเทียบเรียนรู้และพัฒนาจากความต้องการของกลุ่มเอง

- รวมกลุ่มต่อรองด้านการตลาดและเชื่อมโยงการตลาด

- ทำ MOU ซื้อขายผลผลิตระหว่างสมาชิกแปลงใหญ่หรือกลุ่มสหกรณ์ และบริษัทอื่นๆ

- มีการส่งขายผลิตภัณฑ์ให้บริษัทฯ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายการตลาดของกลุ่ม
 - มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เป็นของฝากขึ้นชื่อของบึงกาฬ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหลายหน่วยงาน
- อนาคตจะมีการทำผลิตภัณฑ์สำหรับผู้ป่วยในโรงพยาบาล เป็นต้น
- ตลาดท้องถิ่น ตลาดชุมชน จำหน่ายโดยตรงและผ่านตัวแทน ออกบูทแสดงสินค้า
 - ตลาดภายนอก ส่งโดยตรง/บริษัทรับจ้าง/ไปรษณีย์ไทย
 - ตลาดต่างประเทศ จัดส่งโดยเอเยนต์ซึ่งทำธุรกิจค้าต่างประเทศ เช่น จีน เป็นต้น
 - ส่งเสริมการขายโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อออนไลน์ เป็นต้น
 - มีการบริหารจัดการรายได้ที่ชัดเจนและยุติธรรม

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑. เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและผู้สนใจศึกษาดูงาน เรื่องยาวพาราครบวงจร
๒. เป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อชุมชน ช่วยส่งเสริมการใช้ยางของประเทศ
๓. สร้างรายได้ให้ชุมชน ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงยั่งยืน

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ

๑. กล้าเปลี่ยนแปลงและปรับตัวตามเทคโนโลยีใหม่ๆ
๒. มีความสามัคคีในกลุ่ม มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน
๓. ผู้นำกลุ่มมีวิสัยทัศน์

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

- ทำผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่หลากหลายตามความต้องการทางตลาดและมีมูลค่าที่สูง
- ทำสินค้าพรีเมียม เพื่อส่งออกตรงไปยังตลาดต่างประเทศ
- ขยายพื้นที่แปรรูปและฐานการผลิตที่มากขึ้น
- ผลิตสินค้าสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่ม เช่น นักกีฬา คนพิการ เป็นต้น
- พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายสำหรับงานอื่นๆ เช่น อีบุ๊กล็อก แผ่นทางเดิน เป็นต้น
- ผลิตเสาหลักลายและแบล็กบอร์ดให้กับทางหลวงชนบท

๑๐. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

กลุ่มแปลงใหญ่พาราเหล่าทองอยากได้รับการสนับสนุนห้องแล็บ และห้องประชุมที่รองรับเกษตรกรผู้สนใจดูงาน ๑๐๐ คน เพื่อให้บริการเกษตรกรที่มาดูงานให้มีความสะดวกมากขึ้น

แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน หมู่ ๗ ตำบลกำเนิดนพคุณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

โครงสร้างภาคการเกษตรของไทย เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีพื้นที่ถือครอง ทางการเกษตรขนาดเล็ก และเป็นการผลิตที่มีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกร เช่น ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ราคาผลผลิตขาดเสถียรภาพ ปัญหาการขาดอำนาจการต่อรองของเกษตรกร รวมทั้งปัญหาด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ยังไม่เข้าถึงตัวเกษตรกรได้เท่าที่ควร การส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิต และการบริหารจัดการร่วมกัน ผลผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านตลาด และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน โดยใช้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ราคาเป็นธรรม เป็นการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการจัดการด้านการตลาดโดยหน่วยงานภาครัฐ ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกอำเภอบางสะพาน มีพื้นที่การเกษตร จำนวน ๒๑๗,๘๔๕ ไร่ ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน ๒๔,๗๐๔ ไร่ คิดเป็น ๑๑.๓๔ เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด สถานการณ์การปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอำเภอบางสะพานส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย พื้นที่ถือครองทางการเกษตรมีขนาดเล็ก ผลผลิตเฉลี่ย ๒,๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี ต้นทุนการผลิต ๓.๑๐ บาท/กิโลกรัม

ปี ๒๕๖๐ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันอำเภอบางสะพานประสบปัญหาสภาพอากาศแปรปรวน ฝนทิ้งช่วงทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตน้อยหรือไม่ได้ผลผลิตตามรอบการผลิต ต้นทุนการผลิตสูง จึงเกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน เพื่อรับความรู้และเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ พัฒนาคุณภาพปาล์มน้ำมัน เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต

๒. สถานการณ์

ปัจจุบันแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน หมู่ ๗ ตำบลกำเนิดนพคุณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในระบบ co-farm มีสมาชิก ๔๑ ราย พื้นที่ ๔๒๐ ไร่ ผลผลิตปาล์มน้ำมันเฉลี่ย ๓.๙๕ ตัน/ไร่/ปี ต้นทุนการผลิต ๒.๙๓ บาท/กิโลกรัม มีการดำเนินกิจกรรมในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ มีการประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง และมีการส่งเสริมอาชีพเสริมให้แก่สมาชิก คือ การเลี้ยงผึ้งโพรงในสวนปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เมื่อได้รับผลผลิตแล้ว มีการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดเพื่อรองรับสินค้าของกลุ่ม และมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ – ชีวภาพ ใช้เองอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มปริมาณการผลิตขึ้นทุกๆปี สมาชิกมีการรวมกันซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุน มีการถ่ายทอดความรู้ โดยวิทยากรกลุ่มถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกตามช่วงระยะเวลาการผลิต โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่กับสมาชิก สมาชิกกับสมาชิก ร่วมกันแก้ไขปัญหาตลอดฤดูกาลผลิต เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐยังให้การสนับสนุนให้ได้รับมาตรฐาน RSPO ปาล์มน้ำมันเพื่อยกระดับมาตรฐานพืชปาล์มน้ำมัน มีการเชื่อมโยงการตลาดกับโรงงานปาล์มน้ำมันในพื้นที่มีการทำสัญญาซื้อขาย โดยสมาชิกแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันจะขายผลผลิตที่มีคุณภาพ และโรงงานจะรับซื้อในราคาเกรดพรีเมียม

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน

๑. เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม และบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิต และรวมกันจำหน่าย โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน

๒. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต และมีผลผลิตเพิ่มขึ้น รวมทั้ง ผลผลิตมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น จากการผลิตปาล์มน้ำมัน

๓. สร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกิดองค์กรเกษตรกรที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่ปาล์มน้ำมันได้ทั้งระบบ

๔. แก้ไขปัญหาราคาคาผลผลิตปาล์มน้ำมัน

๕. เป็นต้นแบบ และเป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกร และการตลาดให้แก่เกษตรกรทั้งในพื้นที่อำเภอบางสะพาน และพื้นที่อื่นๆ ที่สนใจ

๖. สร้างระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้เทคโนโลยี และการพัฒนานวัตกรรมต่อยอดจากผลผลิตปาล์มน้ำมัน

คณะกรรมการแปลงใหญ่

เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันอำเภอบางสะพาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ ภายใต้คณะกรรมการขับเคลื่อนแปลงใหญ่ระดับอำเภอนั้น จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันอำเภอบางสะพาน หมู่ที่ ๗ ตำบลกำเนิดนพคุณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย

๑) นายสมศักดิ์ ทองถึก	ประธาน	ประธาน
๒) นายประภาส พ่วงตรง	รองประธาน	รองประธาน
๓) นายบัว ทุมเพชร	เหรัญญิก	เหรัญญิก
๔) นานิตย์ ตันอนุพันธ์	กรรมการ	กรรมการ
๕) นายสุดใจ สดชื่น	กรรมการ	กรรมการ
๖) นายธวัช พิมสอ	กรรมการ	กรรมการ
๗) นายเสวก แก้วทอง	กรรมการ	กรรมการ
๘) นายสมพจน์ แสงเงิน	กรรมการ	กรรมการ

ทุนของกลุ่ม สมาชิกจำนวน ๔๑ ราย รวมเป็นเงิน ๒๔๙,๑๘๘.๗๐ บาท สำหรับซื้อปัจจัยการผลิตบริการให้กับสมาชิก

ค่าหุ้	๑๘,๑๐๐	บาท
ค่าบำรุง	๓,๑๘๕	บาท
อื่นๆ	๒๒๗,๙๐๓.๗๐	บาท
รวม	๒๔๙,๑๘๘.๗๐	บาท

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

การกำหนดเป้าหมายแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันอำเภอบางสะพานเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มบริหารจัดการร่วมกัน และสร้างองค์ความรู้ให้แก่สมาชิก ให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพ และเชื่อมโยงการตลาด และเป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกร และการตลาด ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่อำเภอบางสะพาน หรือพื้นที่อื่นๆ ที่สนใจ กลุ่มแปลงใหญ่มีการวิเคราะห์ SWOT ก่อวางแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของกลุ่ม

เป้าหมายในการพัฒนา ๕ ด้าน

๑. การลดต้นทุนการผลิต

การลดต้นทุนการผลิตโดยการวิเคราะห์ด้านต้นทุนการผลิตรายปีของสมาชิก เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ ได้รับการตรวจวิเคราะห์ดิน และส่งผลให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ โดยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ มีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งช่วยลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลง โดยสมาชิกยังผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ทำให้สมาชิก

ลดต้นทุนการผลิตในปี ๒๕๖๑ ลดต้นทุนได้ ๑๓.๙๐ % ปี ๒๕๖๒ ลดต้นทุนได้ ๓๙.๓๒ % จากการนำความรู้เรื่องการ
ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยหมักมาใช้ในกระบวนการผลิตปาล์มน้ำมันและสามารถลดต้นทุนการผลิตได้
จากการผสมปุ๋ยใช้เอง และซื้อปุ๋ยร่วมกันของสมาชิก วิเคราะห์ด้านต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมัน

๒. การเพิ่มผลผลิต

อำเภอบางสะพาน เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกปาล์มน้ำมัน เมื่อมีโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบ
แปลงใหญ่ ทางกลุ่มจึงเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน เพื่อหาความรู้และเทคโนโลยีการผลิต
สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพปาล์มน้ำมัน ซึ่งทางกลุ่มมีการจัดกิจกรรมเพิ่มผลผลิต อาทิ การวิเคราะห์ค่าดิน การใช้
ปุ๋ยอินทรีย์-ชีวภาพ เพื่อปรับปรุงบำรุงดินและโครงสร้างดิน การใช้โดโลไมท์เพื่อควบคุม pH ให้คงที่ ลดปัญหาการ
ขาดธาตุอาหาร แคลเซียม แมกนีเซียม และซิลิกอนในดิน เพิ่มค่าการดูดซับ และความสามารถในการแลกเปลี่ยน CEC
ของดิน เทคนิคการห่มดินและกองทางใบ เพื่อควบคุมความชื้นในดิน และปฏิบัติตามแผนการผลิตปาล์มน้ำมัน เป็น
ต้น

โดยการห่มดินและกองทางใบ คอยรักษาความชื้นในดิน คอยห่มดินช่วยรักษาความชื้นในช่วงหน้าแล้ง
ความชื้นดีทะเลาก็ดีตาม ช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ยับยั้งการเจริญเติบโตของวัชพืช และทางใบจะย่อย
สลายกลายเป็นปุ๋ยให้กับปาล์มน้ำมันต่อไป โดยการห่มดิน ด้วยการปูทางใบและกองทางปาล์ม (หลังจากการเก็บเกี่ยว
ผลผลิตและแต่งทาง) ทางใบจะคืนธาตุอาหารให้กับดิน ทางใบปาล์มน้ำมัน จำนวน ๑ ไร่ (๑.๖ ต้น) มีให้ธาตุไนโตรเจน
(N) ๙ - ๑๒ กก. ธาตุฟอสฟอรัส (P) ๕ กก. ธาตุโพแทสเซียม (K) ๑๙ กก. และ ซีเซอโรไรท์ ๑๑ กก

๓. การเพิ่มคุณภาพสินค้า

การอบรมสมาชิก ในการตัดปาล์มคุณภาพ ตามมาตรฐานอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน โดยกลุ่มมีการรับประกัน
คุณภาพผลผลิตของเกษตรกร วิธีบริหารจัดการของกลุ่มคือ ควบคุมโดยการให้ความรู้เรื่องการคัดเลือกทะลายปาล์ม
น้ำมันสุก โดยยึดมาตรฐานจากการสังเกตสีของผลปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีส้มและจำนวนผลที่สูงจะร่วงหล่น
ลงบนดินประมาณ ๑๐ ถึง ๑๒ ผล ถือเป็นผลปาล์มสุกที่สามารถใช้ได้ ในกรณีที่สมาชิกขายปาล์มน้ำมันที่ไม่ได้
มาตรฐาน เกิน ๑ % ต่อเดือน กลุ่มจะมีมาตรการควบคุมสมาชิกรายดังกล่าว โดยโรงงานส่งผลรายงานปาล์มน้ำมัน
รายบุคคลให้กับคณะกรรมการกลุ่มทราบ กลุ่มจะมีการบริหารจัดการโดยให้คณะกรรมการกลุ่มย่อยตามพื้นที่ที่
รับผิดชอบเข้าไปตรวจสอบ และควบคุมคุณภาพการตัดปาล์มน้ำมัน พร้อมให้คำแนะนำแก่สมาชิก ถ้าสมาชิกตัด
ปาล์มน้ำมันไม่ได้คุณภาพติดต่อกัน ๓ เดือน คณะกรรมการกลุ่มย่อยจะนำเข้าไปประชุมกลุ่มแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน
เพื่อพิจารณาดำเนินการแก้ไขต่อไป

- การให้ความรู้มาตรฐานสินค้า RSPO เบื้องต้น และมาตรฐานระบบการผลิต GAP พืช แก่สมาชิก เพื่อเป็น
แนวทางในการปฏิบัติการผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพ

๔. การตลาด

การรวบรวมผลผลิตเพื่อต่อราคากับโรงงาน กลุ่มจะรับสมาชิกเพื่อรวบรวมผลผลิตตามกระบวนการกลุ่ม
พร้อมควบคุมคุณภาพ เพื่อให้ทราบปริมาณผลผลิตของกลุ่ม เพื่อทำการต่อราคากับโรงงานเพื่อได้ราคาเกรดพรีเมียม
โดยทางโรงงานจะออกบัตรสมาชิกเกษตรกรให้กับสมาชิกแปลงใหญ่ สามารถส่งผลผลิตที่โรงงานได้โดยไม่ต้องนำ
ผลผลิตมารวมกัน

๕. การบริหารจัดการ

กลุ่มมีการบริหารจัดการในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ และวางแผนการจัดซื้อปัจจัยการผลิต ปุ๋ยเคมี
ให้แก่สมาชิก โดยมีคณะกรรมการกลุ่ม เป็นผู้ดำเนินงานตามแผน เช่น แผนการผลิต, แผนการรวบรวมผลผลิต,
แผนการจำหน่าย, แผนการบำรุงรักษาเครื่องจักรกลร่วมกับกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพบางสะพาน

มีการจัดตั้งผู้ดูแลแปลงแต่ละพื้นที่เพื่อกำกับ ดูแล และแก้ไขปัญหาของแปลงใหญ่ และรวบรวมปัญหาหรือประเด็นอื่นๆ มาเข้าที่ประชุม ให้ที่ประชุมรับทราบและพิจารณา โดยมีการแบ่งคณะกรรมการกลุ่มใหญ่ แบ่งเป็น ๕ กลุ่มย่อย ตามพื้นที่ตำบล เพื่อควบคุมดูแลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง ดังนี้

- กลุ่มที่ ๑ พื้นที่ความรับผิดชอบ ตำบลกำเนิดนพคุณ
- กลุ่มที่ ๒ พื้นที่ความรับผิดชอบ ตำบลพงค์ประศาสน์
- กลุ่มที่ ๓ พื้นที่ความรับผิดชอบ ตำบลทองมงคล
- กลุ่มที่ ๔ พื้นที่ความรับผิดชอบ ตำบลร่อนทอง
- กลุ่มที่ ๕ พื้นที่ความรับผิดชอบ ตำบลแม่รำพึง

การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดียว (การผลิต และรายได้)

กลุ่มมีการเลี้ยงผึ้งโพรงในแปลงปาล์มน้ำมัน แบบระบบกลุ่ม จำนวน ๓๐ ไร่ อยู่ที่ แปลงนายประภาส พ่วงตรง จำนวน ๒๐ ไร่ แปลงนายอนุกุล พลอยบุตร จำนวน ๕ ไร่ แปลงนายเล็ก ลิ่มประเสริฐ จำนวน ๕ ไร่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมัน และช่วยในเรื่องระบบนิเวศในสวนปาล์ม ผึ้งจะเป็นดัชนีตัวชี้วัดระบบนิเวศ บอกถึงความชื้นในสวน ความอุดมสมบูรณ์ของแปลง และช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

เกษตรกรสมาชิกผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ปกติปาล์มน้ำมันต้องการน้ำ ๑,๘๐๐ มิลลิลิตร/ปี (ปี ๒๕๖๑ ปริมาณน้ำฝน ๑,๙๐๙ มิลลิลิตร/ปี และปี ๒๕๖๒ ปริมาณน้ำฝน ๑,๓๐๓ มิลลิลิตร/ปี) กลุ่มมีการวางแผนจัดหาแหล่งน้ำ ซึ่งสมาชิก ๗๐ % จะมีแหล่งน้ำใช้ในแปลงปาล์มน้ำมัน (ขุดสระ/ฝายกักน้ำ/บ่อน้ำตื้น/บ่อบาดาล) นอกจากนั้นอาศัยน้ำฝน กลุ่มจึงมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการให้น้ำในแปลงปาล์มกับสมาชิก โดยเน้นการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า โดยใช้ระบบสปริงเกอร์ และระบบร่องน้ำผิวหน้าดิน ซึ่งกลุ่มจะมีการส่งเสริมใช้ระบบน้ำดังกล่าว ซึ่งช่วยให้สมาชิกได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพดีอีกด้วย

เกษตรกรสมาชิกผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ส่งเสริมให้สมาชิกปลูกพืชผสมผสาน เช่น การปลูกปาล์มในปีที่ ๑ - ๓ ปลูกสับปะรดแซมในแปลงปาล์มน้ำมัน หรือปลูกพืชแซมสวนปาล์มน้ำมัน ช่วงอายุปาล์มน้ำมัน ๑๐ - ๑๕ ปี เช่น ไม้เศรษฐกิจ พืช สัก มะค่า เป็นต้น

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

มีการประชุมกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ทุก ๓ เดือน และจัดให้มีการประชุมใหญ่ของสมาชิกแปลงใหญ่น้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อสรุปการดำเนินการกลุ่ม มีการประชุมของคณะกรรมการแปลงใหญ่อย่างสม่ำเสมอทุกเดือน โดยเป็นการประชุมร่วมกับคณะกรรมการ ศพก.อำเภอบางสะพาน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ และวางแนวทางการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้กลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ มีการสร้างช่องทางสื่อสารผ่าน Application line เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

- กลุ่ม line ชื่อ วิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมัน/ศดปช.
- กลุ่ม line ชื่อ ปาล์มเชื่อมโยงโรงงาน
- กลุ่ม line ชื่อ คณะกรรมการปาล์มน้ำมัน

การประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเกษตรอำเภอบางสะพาน สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการเกษตร การเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย การจัดการผลผลิต

สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อใช้ร่วมกับสารเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิต องค์ความรู้ด้านการเกษตร การผลิตปุ๋ยสั่งตัด การวิเคราะห์ดิน

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ประจวบคีรีขันธ์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ตลอดจนส่งเสริมการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพของเกษตรกรสมาชิก

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชุมพร สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการคัดเลือกพันธุ์ การใส่ปุ๋ย ระบบน้ำ การปลูกทุเรียน ไร้และแมลง

ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันสุราษฎร์ธานี สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตปาล์มน้ำมัน การวิเคราะห์ดิน/ใบ เพื่อให้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์

เครือข่ายปาล์มน้ำมันกระบี่ สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพ

ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงผึ้งโพรงเป็นอาชีพเสริมในสวนปาล์มน้ำมัน

ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร ให้ความรู้ด้านแหล่งเงินทุน การกู้เงินในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแบบกลุ่มเกษตรกร

บริษัท ทองมั่งคลออุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด สนับสนุนเศษวัสดุปาล์มน้ำมัน (ทะเลาะปาล์มน้ำมันเพื่อนำมาทำปุ๋ยหมัก) และเชื่อมโยงด้านการตลาด

บริษัท พีพีพี กรีน คอมเพล็กซ์ จำกัด สนับสนุนเป็นที่ศึกษาดูงานกระบวนการผลิตปาล์มน้ำมัน (น้ำมันพืช) และเชื่อมโยงด้านการตลาด

บริษัท ชุมพรอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) (CPI) สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิตปาล์มน้ำมันให้มีคุณภาพ

๕. การสนับสนุน

กลุ่มมีการระดมทุนจากสมาชิก หุ้นละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท และบริหารจัดการทำปุ๋ยอินทรีย์เพื่อจำหน่ายให้กับสมาชิก พร้อมทั้งมีคณะกรรมการบริหารจัดการเงินทุน โดยจัดตั้งเป็นเงินกองทุนกลุ่มเพื่อนำไปใช้บริหารในปีต่อไป

นอกจากปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่ ด้านงบประมาณแล้ว กลุ่มยังได้รับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้จากภาคีเครือข่าย อาทิเช่น

- การสนับสนุนด้านองค์ความรู้ จาก สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ

- การสนับสนุนจากกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ตำบลกำเนิดนพคุณ ด้านงบประมาณ จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

- ดำเนินการหาแหล่งทุน ธกส. (ล้านละร้อย) ในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ด้านลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มมีโครงการช่วยลดต้นทุนผลผลิตปาล์มน้ำมันให้กับสมาชิก ในด้านต่างๆ เช่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการรวมกันซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อทำปุ๋ยสั่งตัด โดยกลุ่มมีโครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มขึ้นทุกปี (ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑๐๐ ตัน ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๑๐๐ ตัน ปี ๒๕๖๓ จำนวน ๒๒๐ ตัน) และกลุ่มได้รับการสนับสนุนเศษวัสดุปาล์มน้ำมัน ทะเลาะปาล์ม จากบริษัท ทองมั่งคลออุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด จำนวน ๕๐ ตัน ในปี ๒๕๖๓ โดยเปรียบเทียบต้นทุนได้ดังนี้

- ปี ๒๕๖๑ ต้นทุน ๓.๕๙ บาท/กิโลกรัม

- ปี ๒๕๖๒ ต้นทุน ๒.๕๓ บาท/กิโลกรัม

ต้นทุนลดลง ๑.๐๖ บาท/กิโลกรัม

ด้านการเพิ่มผลผลิต

กลุ่มมีกิจกรรมการช่วยเพิ่มผลผลิตให้กับสมาชิก ในด้านต่างๆ เช่น การจัดบันทึกกิจกรรมแปลง มีการวางแผนการผลิตรวมกัน การวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยสั่งตัด การให้น้ำ การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP ให้แก่สมาชิก ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และมีคุณภาพที่ดีขึ้นตามความต้องการของโรงงาน โดยผลผลิตเพิ่มขึ้นดังนี้

ปี ๒๕๖๑ ผลผลิตเฉลี่ย ๓.๔๕ ตัน/ไร่

ปี ๒๕๖๒ ผลผลิตเฉลี่ย ๓.๙๕ ตัน/ไร่

ผลผลิตเพิ่มขึ้น ๐.๕๗ ตัน/ไร่

ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิต

กลุ่มมีกิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิตปาล์มน้ำมันให้กับสมาชิก เช่น จัดให้มีการประชุมทำความเข้าใจสมาชิกผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ด้านมาตรฐานอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน มาตรฐาน RSPO พัฒนาคุณภาพผลผลิตปาล์มน้ำมันตามมาตรฐาน โดยดูจากลักษณะทางกายภาพของ % น้ำมันปาล์ม ที่ได้มาตรฐาน ๑๘ % ขึ้นไป จัดอบรมมาตรฐานการผลิต GAP พืช แก่สมาชิก เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช การสนับสนุนปัจจัยการผลิต อบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกด้วยกัน สมาชิกกับเจ้าหน้าที่ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากกรมวิชาการเกษตร ในด้านการคัดเลือกพันธุ์ การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมัน การป้องกันโรคแมลง การจัดการระบบน้ำในแปลงปาล์ม และศึกษาดูงาน ณ บริษัทชุมพรอุตสาหกรรม ปาล์มน้ำมัน เพื่อพัฒนาผลผลิตปาล์มน้ำมันให้ได้คุณภาพ ตามความต้องการของบริษัท เป็นต้น

คุณภาพผลผลิตปาล์มน้ำมันตามมาตรฐาน โดยดูจากลักษณะทางกายภาพของ % น้ำมันปาล์ม ที่ได้มาตรฐาน ๑๘ % ขึ้นไป

ด้านการตลาด

แปลงใหญ่ทำสัญญาซื้อขายกับโรงงานอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันทองมงคลจำกัด และได้ราคาสูงสุดของราคาซื้อขายปาล์มน้ำมัน ณ วันนั้น ๆ เช่น ราคาหน้าโรงงาน ๓.๑๐ บาท/กิโลกรัม สมาชิกแปลงใหญ่จะขายได้ในราคา ๓.๔๐ บาท/กิโลกรัม (มากกว่าเกษตรกรทั่วไป ๐.๓๐ บาท/กิโลกรัม)

ด้านการรวบรวมผลผลิต

กลุ่มควบคุม ดูแลปริมาณผลผลิต และคุณภาพผลผลิต ร่วมกับโรงงาน กลุ่มใช้หลักเกณฑ์ดังนี้ ให้ความรู้เรื่องการตัดปาล์มสุก และควบคุมปริมาณปาล์มดิบห้ามเกิน ๑% ต่อเดือน โดยกลุ่มจะรวบรวมรายชื่อสมาชิก พร้อมพื้นที่ปลูก ส่งให้กับบริษัท ทองมงคลอุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด เพื่อทำข้อตกลงด้านราคากับบริษัท ตามจำนวนผลผลิตเฉลี่ยของจังหวัด ๒.๘๐ ตัน/ไร่ และกลุ่มจะส่งผลผลิตให้กับบริษัทตามจำนวนที่ได้แจ้งไว้ ทางบริษัทจะทำการออกบัตรสมาชิกเกษตรกรกลุ่มปาล์มแปลงใหญ่อำเภอบางสะพาน ทำให้สมาชิกสามารถนำผลผลิตไปส่ง ณ บริษัท ทองมงคลอุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด ได้ด้วยตนเอง

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

กลุ่มแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันมีการปรับใช้นวัตกรรมสนับสนุนให้สมาชิก ใช้นวัตกรรมในการส่งเสริมการผลิต การใช้เทคโนโลยี ใช้เครื่องมือ เครื่องจักรในการผลิต การห่มดิน การใช้ปุ๋ยสั่งตัด ตามค่าวิเคราะห์ดิน การให้น้ำ เป็นต้น

กลุ่มแปลงใหญ่ได้นำนวัตกรรมการเพิ่มผลผลิต โดยนำทฤษฎีของกรมวิชาการเกษตรผสมผสานกับผลงานวิจัยของ ดร.ชูลีพร มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ บริษัท ชุมพรอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) หรือ CPI มาดำเนินการบริหารจัดการแปลงปาล์มน้ำมันในแปลงสมาชิก โดยทำการคำนวณการใส่ปุ๋ยให้กับสมาชิก

กลุ่มมีการจัดเก็บสถิติปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีฤดูกาลผลิต ร่วมกับศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันสุราษฎร์ธานี เพื่อเตรียมการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอกับความต้องการของพืชปาล์มน้ำมัน

เกษตรกรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ในการพัฒนาการผลิต กลุ่มมีการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร จากกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ตำบลกำเนิดนพคุณ อำเภอบางสะพาน มาทดแทนการใช้แรงงานคนในการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น สายพานลำเลียง เครื่องย่อยวัสดุทางการเกษตร

สร้างช่องทาง e-commerce กับบริษัท ทองมั่งคลออุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด เพื่อแจ้งราคาผลผลิตทาง online ทุกวัน ทำให้สมาชิกทราบราคาปาล์มน้ำมันก่อนนำไปจำหน่าย

จากการดำเนินโครงการแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน สามารถสรุปความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

๗.๑ ด้านการรวมกลุ่ม/ผู้นำกลุ่ม/สมาชิกกลุ่ม

- ผู้นำกลุ่ม มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ในการจัดการบริหารแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันอย่างมีประสิทธิภาพ
- กลุ่มมีการกระจายอำนาจของผู้นำกลุ่ม ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม

- สมาชิกของกลุ่มฯ มีความรู้ทักษะความเข้าใจ และประสบการณ์การปลูกปาล์มน้ำมัน เป็นระยะเวลาานาน
- กลุ่มมีสมาชิก ปี ๒๕๖๐ จำนวน ๔๑ ราย อยู่ในพื้นที่ตำบลกำเนิดนพคุณ ปัจจุบัน เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐๕ ราย ทั่วทั้งอำเภอบางสะพาน ในปี ๒๕๖๓

- กลุ่มประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มฯ อาทิ การลดต้นทุนการผลิต/การเพิ่มผลผลิตให้กับปาล์มน้ำมันทั้งระบบ/เป็นต้นแบบ และเป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านการผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพ ให้แก่เกษตรกรทั้งในพื้นที่อำเภอบางสะพาน และพื้นที่อื่นๆที่สนใจ

- กลุ่มฯ มีกฎระเบียบกติกาที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่ม

๗.๒ ด้านการผลิต/ผลงานของกลุ่ม

- ต้นทุนการผลิตลดลง จากการวางแผนการผลิต
- มีการผลิตปาล์มน้ำมันตามมาตรฐานอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน
- การจัดทำบันทึกกิจกรรมแปลง / การจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต / บัญชีครัวเรือน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตที่แท้จริง

- กลุ่มมีการส่งเสริมและสนับสนุนการให้ความรู้ตลอดฤดูกาลผลิต

๗.๓ ด้านการตลาด

- เชื่อมโยงการตลาดกับเครือข่ายผู้ผลิตปาล์มน้ำมัน ทั้งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และต่างจังหวัด อาทิเช่น จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี เป็นต้น

- สมาชิกในกลุ่มสามารถจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน โดยได้ราคาสูงกว่าราคารับซื้อหน้าโรงงาน ในฐานะการเป็นสมาชิกแปลงใหญ่

๗.๔ ด้านองค์ความรู้/นวัตกรรม

- สมาชิกใช้นวัตกรรมในการผลิต ใช้เครื่องมือ เครื่องจักรในการผลิต การห่มดิน การใช้ปุ๋ยสั่งตัด ตามค่าวิเคราะห์ดิน การให้ปุ๋ยโดยระบบน้ำ เป็นต้น

๗.๕ ด้านวิถีชีวิต/สังคม/ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม

- เกษตรกรมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง จากการทำการเกษตรปลอดภัย

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

แนวความคิดการบริหารกลุ่มแปลงใหญ่ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. ความสามัคคีในกลุ่ม
๒. การบริหารจัดการกลุ่ม
๓. การมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์)
๔. กรรมการและสมาชิกมีศรัทธาร่วมกันมีความไว้วางใจ

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

แผนการพัฒนาต้นน้ำ

- ลดต้นทุนการผลิต โดยการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมปุ๋ยอินทรีย์ เป้าหมายสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ร้อยละ ๒๐ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔

- เพิ่มผลผลิต โดยการทำระบบน้ำ การวางแผนการผลิต พร้อมกับปฏิบัติงานตามแผนการผลิต ปาล์มน้ำมัน

- พัฒนาคุณภาพการผลิต พัฒนาการผลิตปาล์มน้ำมันให้ได้มาตรฐานอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ตามที่โรงงานรับซื้อกำหนด โดยควบคุมและดูแลผลผลิตปาล์มน้ำมันให้ได้น้ำมัน ๑๘ เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป

- บริหารจัดการกลุ่มสร้างความเข้มแข็งเชื่อมโยงเครือข่าย เป้าหมายกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีเครือข่ายในการพัฒนาการผลิตปาล์มน้ำมันที่เข้มแข็ง

แผนการพัฒนากลางน้ำ

- สมาชิกในกลุ่มสามารถจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน โดยได้ราคาสูงกว่าราคารับซื้อหน้าโรงงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการผลิต และความมั่นคงในอาชีพให้กับสมาชิก

แผนการพัฒนาปลายน้ำ

- เชื่อมโยงการตลาดกับเครือข่ายผู้ผลิตปาล์มน้ำมัน ทั้งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และต่างจังหวัด อาทิเช่น จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี กระบี่ เป็นต้น

- ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้การผลิตด้วยเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

เป้าหมายระยะยาว

๑. ยกกระดับศักยภาพกลุ่มเป็นศูนย์เรียนรู้ ในทุกมิติของการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างครบวงจร
๒. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตอย่างยั่งยืน

๑๐. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

ใช้กระบวนการกลุ่มในการบริหารจัดการแปลงใหญ่ เน้นให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม มีการระดม ทุนของสมาชิกแปลงใหญ่และสมาชิกทั่วไป การบริหารกลุ่มอย่างเข้มแข็ง ความซื่อสัตย์ / สุจริตโปร่งใส และความ จริ่งใจในการทำงานของคณะกรรมการและสมาชิก เกิดการยอมรับในการบริหารงานทุกขั้นตอน

แปลงใหญ่ยางพารา ตำบลตะโละไกรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

อำเภอไม้แก่น เป็นพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกพืชยางพาราเป็นเศรษฐกิจหลัก ในอำเภอไม้แก่น มีทุกตำบลมีพื้นที่ปลูกต่าง ๆ กัน เช่น ตะโละไกรทอง ๑,๒๗๒ ไร่ ดอนทราย ๓๑๘ ไร่ ไทรทอง ๑,๔๕๐ ไร่ และไม้แก่น ๘๘๖ ไร่ ทั้งหมด ๔,๐๒๖ ไร่ ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอไม้แก่น สำหรับพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ โดยมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ข้อจำกัดของการครอบครองไร่ต่อครัวเรือน และปัญหาพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกทั้งยังเป็นพื้นแหล่งน้ำใช้ในการประกอบกรเกษตรแห้งไม่มี ดังนั้นด้วยเกษตรกรเดิมที่เคยมีผลผลิตของยางที่มีราคาสูงทำให้เกษตรกรหลายหันมาปลูกกันมากโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยที่จะเกิดขึ้นมา ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามลำดับ ต่อมาเจ้าหน้าที่ได้ให้ความรู้มาจัดระบบในเรื่องการปลูกพืชที่เหมาะสม zoning ให้แก่เกษตรกรเพื่อให้เกิดการตัดสินใจในเรื่องการปลูกพืชให้เหมาะสมและให้เกิดประสิทธิภาพหลายด้าน

ต่อมาในปี ๒๕๖๑ ได้มีโครงการระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่เข้ามา เพื่อเกิดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อชนิดพืชในพื้นที่ เกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชยางพารา เพื่อจัดตั้งแปลงใหญ่ยางพาราขึ้น โดยมีพื้นที่ดำเนินการหลัก ในตำบลตะโละไกรทองและตำบลไม้แก่น ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมต่อการปลูกพืชยางพารา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ การรวมกลุ่มองค์กร และการตลาด สามารถให้เกษตรกรมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยมีเกษตรกรต้นแบบของ ศพก.ยางพารา ในปี พ.ศ.๒๕๖๒ ได้จัดให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรดินเสมอพัฒนาขึ้นเพื่อจัดการรวบรวมผลผลิตขึ้นในพื้นที่ พร้อมทั้งแก้ปัญหาเรื่องยางพาราที่มีปัญหาอย่างต่อเนื่อง

๒. สถานการณ์

ชื่อแปลงใหญ่: แปลงใหญ่ยางพารา ต.ตะโละไกรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

ประเภท: แปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๑

ที่ตั้ง/ที่ทำการกลุ่ม: หมู่ที่ ๑ ตำบล ตะโละไกรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

พิกัดที่ตั้งศูนย์: พิกัด โชน๔๗ x: ๐๗๙๔๕๙๔ y: ๐๗๓๒๗๔๓

ประธานแปลงใหญ่: นายบุญธรรม คงแก้ว เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๙๗๕๒๗๔๘

ผู้จัดการแปลงใหญ่: นายสับรี ไมบู

พื้นที่เข้าร่วมโครงการ: พื้นที่ทั้งหมด ๓๗๕.๒๕ ไร่ จำนวน ๑๘๒ แปลง

จำนวนสมาชิก: ๑๒๐ ราย

ชนิดพืชที่ดำเนินการ: ยางพารา

ผลผลิต ๑๑๓ กก./ไร่ ต้นทุน บาท/ไร่ ต้นทุนเฉลี่ย ๕,๕๐๐ บาท/ไร่/ปี

ต้นทุนเดิม ๒,๗๐๐ บาท/ไร่/ปี

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ ลดต้นทุนการผลิต

- สมาชิกแปลงใหญ่ร้อยละ ๘๐ ผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพใช้ในสวนยาง

๓.๒ เพิ่มผลผลิต

- สมาชิกแปลงใหญ่ยางพาราใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน

๓.๓ พัฒนาคุณภาพ/พัฒนาให้ได้มาตรฐาน

- ผลผลิตของเกษตรกรจากเดิม ขี้ยาง มาเปลี่ยนเป็น ยางก้อนถ้วย

๓.๔ บริหารจัดการ

สมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจเกษตรกรดินเสมอพัฒนา

- จัดประชุมกลุ่มอย่างน้อย ๑ ครั้ง/เดือน
- สมาชิกกลุ่มได้รับการถ่ายทอดความรู้ประเด็นดังนี้

๑ การเพิ่มประสิทธิภาพ โดยการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ, การใช้กรดฟอสฟอริกในการผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพ, การใช้ปุ๋ยเคมีสั่งตัดบูรณาการกับสหกรณ์การเกษตรเป็นผู้จำหน่ายในราคาสมาชิก

๒ การสร้างความเข้มแข็งในองค์กร สมาชิกได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการผลิตยางพาราก้อนถ้วยเพื่อจำหน่ายโดยตรงกับโรงงาน

๓.๕ จัดการด้านการตลาด

กลุ่มแปลงใหญ่ยางพาราได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจเกษตรกรดินเสมอพัฒนา ที่ตั้ง ๑๐๕ ม.๑

บ้านดินเสมอ ต.ตะโละไกรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี เป็นที่รวบรวมผลผลิต โดยการผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพเพื่อส่งจำหน่ายให้กับโรงงานศรีตรังอินดัสทรี อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เกษตรกรจะได้จำหน่ายราคาขายที่สูงขึ้น

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานกระทรวงเกษตรสหกรณ์ ซึ่งหน่วยงานภาคีเครือข่ายได้ร่วมกันวางแผนความร่วมมือกันโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

ลำดับที่	หน่วยงาน	แผนงานตามบทบาทหน้าที่
๑.	การยางแห่งประเทศไทย สาขา สายบุรี	ส่งเสริมและการใช้เทคโนโลยีการใช้ในสวนยางพารา
๒.	สถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี	ดำเนินกิจกรรมส่งเสริม การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ มอบปัจจัยการผลิต โดโลไมท์ ปรับปรุงสภาพกรด-ด่างของดิน สาธิตผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
๓.	สหกรณ์จังหวัดปัตตานี	อบรมความรู้แบบการบริหารกลุ่ม สหกรณ์ปัสผสม
๔.	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์	อาสาบัญชีสหกรณ์ แนะนำการจดบัญชีการผลิต และการจัดทำ
๕.	สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี	การเพิ่มรายได้ในสวนยางพาราเพื่อเพิ่มรายได้
๖.	กรมวิชาการเกษตร	ตรวจรับรองมาตรฐานใบค้ายาง
๗.	โรงงานศรีตรังอินดัสทรี	ด้านการตลาดผลผลิต

๕. การสนับสนุน

- ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร ในการมอบปัจจัยการผลิตให้แก่กลุ่ม เช่น การปลูกพืชเสริมรายได้ / การกำจัดโรครากขาว
- กลุ่มแปลงใหญ่ยางพาราได้ทำ MOU กับโรงงานศรีตรังอินดัสทรี อำเภอเอียง จังหวัดนราธิวาส

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑ ผลการดำเนินงาน

- จากการจัดตั้งเวทีและจัดทำแผนการดำเนินการของกลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา สรุปประเด็นหลักในการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลดังนี้

๑. การสร้างความเข้มแข็งในกลุ่ม/องค์กร
๒. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเกษตรกรที่พัฒนาแล้ว
๓. การผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพ
๔. การสร้างเครือข่ายการผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพ
๕. เชื่อมโยงการตลาด(โรงงาน)
๖. การสร้างอาชีพเสริมในสวนยางพารา

๒ การบรรลุวัตถุประสงค์/ผลลัพธ์

๑. รวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อผลิตยางก้อนถ้วย จำนวน ๑ กลุ่ม
๒. รวบรวมผลผลิตจำหน่ายให้กับกลุ่มและขยายจุดรวบรวม ๓ จุด ๒ ตำบล
๓. เชื่อมโยงการตลาดกับโรงงานศรีตรังอินดัสทรี อำเภอเอียง จังหวัดนราธิวาส
๔. สมาชิกปลูกพืชแซมสวนยางพารา เช่น สละอินโด ผักเหลียง, ผักกระดุม, สับปะรด, เลี้ยงสัตว์ปีก

เป็นต้น

๕. ได้นำคณะกรรมการกลุ่มศึกษาดูงานกลุ่มผลิตยางครบ ที่อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี

๗. ผลที่เกิดขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕
- ผลผลิตมีราคาสูงขึ้น เฉลี่ย ๒.๕ บาท/กิโลกรัม

สังคม

- มีพื้นที่รวบรวมผลผลิต

ด้านสิ่งแวดล้อม

- มีการใช้สารอินทรีย์ในยางพารา

ความยั่งยืนของแปลงใหญ่

- แปลงใหญ่ที่เข้มแข็ง มีการพัฒนาความรู้และคุณภาพของกลุ่มให้มีศักยภาพอย่างต่อเนื่องและผลผลิตที่คุ้มต้นทุนต้นของโรงงานเกิดการยอมรับ

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. ผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็ง
๒. สมาชิกทุกคนกฎระเบียบของกลุ่ม
๓. ผู้นำสามารถนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้จริง
๔. กลุ่มแปลงใหญ่เกิดการยอมรับคุณภาพต่อโรงงาน

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑. ราคาไม่แน่นอน
๒. เกิดการแข่งขันระหว่างพ่อค้าที่มารับซื้อในพื้นที่

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. มีการขยายกิจการให้เพิ่มขึ้น และมีกิจกรรมทำปุ๋ยทางเลือกเพื่อลดต้นทุน
๒. ขยายเครือข่ายในพื้นที่ใกล้เคียง
๓. เพิ่มสวัสดิการให้แก่สมาชิก
๔. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

เป็นโครงการที่ทำให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้กันเองและรวมแก้ปัญหาในพื้นที่โดยใช้การบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อเกิดความยั่งยืนด้วยตนเอง

๑๒. ที่มาของข้อมูล (ผู้ถอดองค์ความรู้)

- ชื่อ นายสัبری ไมบู ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
- สำนักงานเกษตรอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

๑๓. วันเดือนปีที่ถอดองค์ความรู้

- เดือนสิงหาคม ๒๕๖๔

แปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ หมู่ที่ ๒ ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ในพื้นที่ตำบลท่าอยู่ เกษตรกรจะมีการปลูกยางพาราอย่างแพร่หลาย โดยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในตำบลท่าอยู่ ได้มีการรวมกลุ่มกันขึ้น ใช้ชื่อว่า “กลุ่มขยายยางบ้านท่าอยู่” ซึ่งดำเนินการรวบรวมผลผลิตยางพาราในตำบลท่าอยู่และตำบลใกล้เคียงเพื่อนำไปจำหน่ายต่อไปและได้ดำเนินต่อมาเรื่อย ๆ จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ กลุ่มขยายยางบ้านท่าอยู่ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา กรมส่งเสริมการเกษตร จึงจัดตั้งเป็น “กลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขยายยางบ้านท่าอยู่” ขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมการแปรรูปยางพาราและขยายยางพารา โดยมีการรวบรวมผลผลิตยางพาราจากสมาชิกเพื่อแปรรูปและขาย

ในช่วงที่ราคายางพารามีราคาสูง เกษตรกรมีการปลูกยางพาราเป็นจำนวนมาก ซึ่งในช่วง ปีพ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้นมา ราคายางพารามีแนวโน้มที่ต่ำลงเรื่อย ๆ โดยลดลงไม่ถึงกิโลกรัมละ ๑๐๐ บาท ทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนจากสภาวะราคายางพาราที่ตกต่ำลงเรื่อย ๆ แต่เกษตรกรเกือบทั้งหมดก็ยังคงมีการจำหน่ายยางพาราในรูปแบบแผ่นอยู่ ซึ่งสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขยายยางบ้านท่าอยู่ก็ยังคงมีการทำยางพาราในรูปแบบแผ่นมาจำหน่ายที่กลุ่มเสมอ แต่ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนจากราคาที่ต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการขายมาเป็น การขายยางก้อนถ้วย กว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์ และก็มีแนวโน้มที่จะปรับมาเป็นการทำยางก้อนถ้วยเพิ่มขึ้น เนื่องจากไม่คุ้มกับค่าแรงและสะดวกในการจำหน่าย แต่กลุ่มก็ยังคงมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาเรื่อย ๆ

ในปี พ.ศ.๒๕๖๑ จึงได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ขึ้น โดยมีเป้าหมายในการพัฒนา ๕ ด้าน คือ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการและการตลาด และมีการสนับสนุนงบประมาณต่อเนื่อง ๓ ปี เพื่อพัฒนาสินค้ายางพาราให้มีคุณภาพ โดยใช้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอตะกั่วทุ่ง ในขณะนั้น เป็นที่ตั้งกลุ่มและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน

๒. สถานการณ์

แปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ มีสมาชิก ๔๐ ราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อยู่ใน หมู่ที่ ๒ ตำบลท่าอยู่ และบางส่วนอาศัยอยู่นอกพื้นที่ แต่เป็นพื้นที่ใกล้เคียง มีพื้นที่รวม ๔๘๘ ไร่ โดยมีผู้จัดการแปลงใหญ่ คือ นายสมพงษ์ พรผล ประธานแปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ ผู้ช่วยผู้จัดการแปลง คือ นายรัตนพล คุ้มภัย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ส่วนใหญ่ ปลูกยางพาราพันธุ์ส่งเสริม คือ RRIM ๖๐๐ โดยมีสภาพเป็นส่วนเดียว และปลูกตามเกณฑ์ของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางพารากำหนด มีต้นทุนการผลิตจำนวน ๙,๔๖๐ บาท/ไร่/ปี โดยส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานประมาณ ๕,๐๐๐ บาท มีการใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี สมาชิกแปลงใหญ่ส่วนใหญ่ไม่มีการแปรรูปเป็นน้ำยางแผ่น โดยจะทำเป็นยางก้อนถ้วย ผลผลิตยางพารารวมประมาณ ๑๔๓ ตันต่อไร่

แปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้จากกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานภาคี ดังนี้

- ๑) สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา สนับสนุนแม่ปุ๋ยโครงการแปลงใหญ่และเครื่องผสมปุ๋ย
- ๒) สถานีพัฒนาที่ดินพังงา สนับสนุนการตรวจวิเคราะห์ดินเบื้องต้น/โตไลไม่ท์
- ๓) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพังงา สนับสนุนองค์ความรู้และส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเป็นสหกรณ์
- ๔) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดพังงา สนับสนุนองค์ความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน และบัญชีต้นทุนอาชีพ

๕) การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดพังงา ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิต

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต จาก ๑๑๐๘๐ บาท/ไร่ เป็น ๙๕๖๐ บาท/ไร่ โดยได้มีการดำเนินการ ดังนี้

- สมาชิกแปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ มีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินซึ่งได้มีการประสานกับประธานแปลงใหญ่ให้ดำเนินการเก็บตัวอย่างดินจากแปลงของสมาชิก นำมาส่งตรวจวิเคราะห์ดินกับทางสถานีพัฒนาที่ดินพังงา และนำผลวิเคราะห์ไปชี้แจงกับสมาชิกในกลุ่มให้ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่

- มีการส่งเสริมให้สมาชิกมีการปรับปรุงบำรุงดิน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินพังงาเข้ามาร่วมให้คำแนะนำ

- มีการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้กลไกของ ศพก. ซึ่งดำเนินการโดย สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงาและสำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชด้วย

๓.๒ การเพิ่มผลผลิต จาก ๒๖๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี เป็น ๒๙๕ กิโลกรัม/ไร่/ปี โดยได้มีการดำเนินการ ดังนี้

- ส่งเสริมให้สมาชิกมีการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสม มีการส่งเสริมให้สมาชิกมีการนำดินไปตรวจวิเคราะห์และสร้างความตระหนักในการใช้ปุ๋ยของสมาชิก

- การให้ความรู้เรื่องการจัดการสวนที่ถูกต้อง มีการจัดทำแปลงตัวอย่างในการเพิ่มผลผลิตเพื่อเป็นแปลงเรียนรู้แก่สมาชิกแปลงใหญ่

- การถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยผ่านกระบวนการของ ศพก.

๓.๓ การพัฒนาคุณภาพ สมาชิกแปลงใหญ่มีเป้าหมายในการปลูกยางพารา มีแปลงที่มีมาตรฐานลดการใช้สารเคมี และมีระบบนิเวศน์/สิ่งแวดล้อมที่ดี ถ่ายทอดความรู้ในการดูแลสวนยางพาราให้สามารถผลิตยางพาราได้ได้เปอร์เซ็นต์น้ำยางที่สูงขึ้นกว่าเดิม ส่งเสริมการปลูกพืชร่วมยางเพื่อเสริมรายได้ ได้แก่ ผักเหมียง เป็นต้น

๓.๔ การบริหารจัดการกลุ่ม แปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมข้อตกลงต่าง ๆ ให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง มีการอบรมคณะกรรมการกลุ่มให้มีบทบาทความรับผิดชอบและมีองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม นอกจากนี้ยังได้มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน และมีการบูรณาการการดำเนินการร่วมกับ ศพก. และเน้นให้สมาชิกแปลงใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง

๓.๕ การตลาด แปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ มีการรวบรวมผลผลิตเพื่อทำการประมูลทุกวันอังคาร ทุกสัปดาห์ ทำให้ราคายางพาราที่เกษตรกรจะได้รับมีราคาเพิ่มขึ้นจากท้องตลาด ๔-๘ บาท/กิโลกรัม

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงาและสำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง จัดเวทีวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาและจัดทำแผนรายแปลง ถ่ายทอดความรู้ ด้านการลดต้นทุน/การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต/ตลาดและการเชื่อมโยงการตลาด จากนั้นทบทวนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนสมาชิกให้เป็นปัจจุบันและบันทึกข้อมูลเข้าระบบ <https://co-farm.doae.go.th> มีการดำเนินการผ่าน ศพก. โดยมีการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันในการจัดงานวันพืชมงคล คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาคีอื่น ๆ ที่ร่วมขับเคลื่อนและสนับสนุน เช่น การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดพังงา สถานีพัฒนาที่ดินพังงา สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดพังงา สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพังงา เป็นต้น

แปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ แปลงต้นแบบ ซึ่งมีนายสมพงษ์ พรผล เป็นวิทยากรประจำแปลง โดยมีองค์ความรู้ในเรื่องของ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาผลผลิต การบริหารจัดการและการตลาด

๕. การสนับสนุน

๕.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา สนับสนุนแม่ปุ๋ยโครงการแปลงใหญ่และเครื่องผสมปุ๋ย

๕.๒ สถานีพัฒนาที่ดินพังงา สนับสนุนการตรวจวิเคราะห์ดินเบื้องต้น/โดโลไมท์

๕.๓ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพังงา สนับสนุนองค์ความรู้และส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเป็นสหกรณ์

๕.๔ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดพังงา สนับสนุนองค์ความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน และบัญชีต้นทุนอาชีพ

๕.๕ การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดพังงา ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิต

๕.๖ การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มฯ จะมีการประชุมหารือ และได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกก่อนการดำเนินการ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้ เช่น การลดต้นทุน โดยการใช้น้ำหมักชีวภาพจากปลาการใช้น้ำหมักชีวภาพตามค่าวิเคราะห์ดิน ตลอดจนการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนที่เกิดดอกผลจากการผสมปุ๋ยจำหน่ายให้สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ การลดต้นทุนสมาชิกสามารถลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะปุ๋ยเคมี เนื่องจากมีการรวมกลุ่มกันซื้อทำให้ราคาปัจจัยการผลิตถูกลง และมีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินทำให้ลดต้นทุนในการใช้ปุ๋ยที่เกินความเหมาะสม

๖.๒ การเพิ่มผลผลิต ได้แก่ ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม มีองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ ใช้น้ำหมักชีวภาพ จัดทำแปลงต้นแบบ การทำจุดเรียนรู้ให้กับสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๖.๓ พัฒนาคุณภาพผลผลิต มีการควบคุมคุณภาพยางก้อนถ้วยของแปลงสมาชิกที่นำมาจำหน่ายให้กับกลุ่ม กำหนดราคาของเกรดยางก้อนถ้วยที่ต่างกัน เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพที่สุดก่อนจำหน่าย

๖.๔ การตลาด ในการวางแผนการตลาดของกลุ่มแปลงใหญ่อย่างพาราตำบลท่าอยู่ มีการพัฒนาระบบการตลาดควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต โดยนำระบบตลาดประมูลยางก้อนถ้วยคุณภาพมาใช้ในการจำหน่ายผลผลิต ซึ่งดำเนินการประมูลทุกสัปดาห์ ทุกวันอังคาร และยังคงดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยใช้กลไกของกรรมการบริหารกลุ่มได้ดำเนินการ

๖.๕ บริหารจัดการ สมาชิกมีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนการผลิตและการตลาด รวมทั้งมีการรวมกลุ่มจัดหาปัจจัยการผลิต และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง กองทุนของกลุ่มมีการขยายตัวจากการสนับสนุนของภาครัฐ ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ทั่วถึงและครบถ้วนตามความต้องการกลุ่มแปลงใหญ่อย่างพารามีความเข้มแข็ง สามารถต่อยอดกิจกรรมอื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ ด้านเศรษฐกิจ เช่น มีการนำเทคโนโลยี งานวิจัยมาปรับใช้ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร ให้นำไปปรับใช้ นอกจากนั้นมีการนำงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนา โดยการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อลดต้นทุนการผลิตในการปลูกพืชเสริมรายได้ เช่น การปรับเปลี่ยนเป็นพืชผสมผสาน การปลูกผักเหมียง เป็นต้น

๗.๒ ด้านสังคม ทั้งสมาชิกในกลุ่มและเพื่อนบ้านใกล้เคียง โดยเกษตรกรสมาชิกกลุ่มฯ มีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ปรับเปลี่ยนมาใช้เพราะเห็นถึงความแตกต่างของผลกำไรที่เกิดขึ้น

๗.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม การลดการใช้สารเคมีและการปลูกพืชผสมผสาน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก

๘. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

๘.๑ ผู้จัดการแปลงบริหารจัดการโดยยึดถือเป็นหน้าที่ที่ต้องทำของผู้บริหาร มีความตั้งใจและรอบรู้ในบทบาทการพัฒนาอย่างดี มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และโน้มน้าวสมาชิกให้ตระหนักต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้อย่างยั่งยืน

๘.๒ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นแหล่งเรียนรู้ของสมาชิกแปลงใหญ่ เป็นเวทีของการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตยางพาราและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการผลิตยางพารา

๘.๓ การประชุมหมู่บ้านประจำทุกเดือน สามารถแจ้งข่าวสารและผู้ช่วยผู้จัดการแปลงสามารถติดตามความก้าวหน้าได้และยังเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหมู่บ้านด้วย

๘.๔ สมาชิกแปลงใหญ่มีอาชีพหลักคือยางพาราเป็นรายได้หลัก จึงต้องพัฒนาการปลูก การดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑. สมาชิกแปลงใหญ่ส่วนใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

๒. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าใช้งบประมาณสูง

๓. การสนับสนุนของหน่วยงานขาดความเป็นเอกภาพ ไม่บูรณาการเท่าที่ควร เพราะมีข้อกำหนดเฉพาะของแต่ละโครงการ/กิจกรรม

๔. ราคาผลผลิตตกต่ำในปัจจุบัน

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางต่อไป

๑๐.๑ การพัฒนาคุณภาพผลผลิตยางก้อนถ้วยให้มีคุณภาพ

๑๐.๒ การลดความเสี่ยง โดยการประกอบอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชผัก การปลูกสับปะรด ผักเหมา และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเป็นรายได้เสริม นอกเหนือจากการทำสวนยางพารา

๑๐.๓ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการแปรรูปยางพารา เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตยางพารา

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ

๑๑.๑ กลุ่มต้องเกิดจากความสนใจของเกษตรกรในพื้นที่ มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ และมีความรู้สมาชิก จะต้องให้ความร่วมมือและเป็นผู้มีจิตอาสา

๑๑.๒ มีการระดมทุน เพื่อจัดทำเป็นกองทุนหมุนเวียน ทั้งนี้เพื่อเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อนำเงินทุนไปพัฒนาการผลิตยางพาราของตนเอง

๑๑.๓ ควรใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นร่วมกับข้อมูลทางวิชาการ เช่น การทำปุ๋ยหมัก การปลูกพืชร่วมยาง เป็นต้น

แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เกษตรกรในตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่รับน้ำในฤดูฝนเพื่อระบายลงสู่ทะเลน้อย หรือทะเลสาบสงขลา จึงทำให้เกษตรกรบางส่วนหันมาเข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สนับสนุนยกทรงปรับเปลี่ยนพื้นที่นาเป็นพืชอื่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในปี ๒๕๔๘ และเกษตรกรก็ได้นำปาล์มน้ำมันมาปลูกในร่องสวนที่ขุด แต่เนื่องจากไม่มีความรู้เรื่องปาล์มน้ำมันทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่มีคุณภาพ ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ไม่รู้จักการใช้ปุ๋ยตลอดถึงการดูแลรักษา จึงทำให้เกษตรกรเริ่มปรับเปลี่ยนเป็นพืชอื่น บ้างก็ปล่อยให้สวนให้รกร้าง

ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ ราคาปาล์มน้ำมันถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เป็นพืชทางเลือกให้กับเกษตรกรที่จะเปลี่ยนรูปแบบจากการปลูกข้าวเป็นปาล์มน้ำมัน มีเกษตรกรจำนวนหนึ่งในตำบลมะกอกเหนือและตำบลใกล้เคียงหันมาปลูกปาล์มน้ำมัน

จนในปี ๒๕๖๑ ได้รวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง นำทีมโดยนายสมเกียรติ ทองพันธ์ ซึ่งในขณะนั้นทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ขอสมัครเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

๒. สถานการณ์

ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๔๐ ราย พื้นที่แปลงใหญ่ทั้งหมด ๗๗ แปลง ๓๙๙ ไร่ ตั้งแต่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ดำเนินการงานในรูปแบบแปลงใหญ่ ภายใต้ชื่อแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน จนทำให้แปลงใหญ่มีการพัฒนา ดังนี้

๒.๑ อำนาจในการต่อรองราคาปาล์มน้ำมัน สืบเนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำในปี ๒๕๖๑ ทางกลุ่มจึงประชุมสมาชิกเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาและได้ข้อสรุปว่ากลุ่มต้องไปต่อรองราคากับลานเทที่รับซื้อผลผลิตสมาชิก โดยให้ประธานแปลงใหญ่คือนายสมเกียรติ ทองพันธ์ ไปขอพบประธานบริษัทปาล์มน้ำมันที่จังหวัดตรังที่มาเปิดตลาดเทที่ในจังหวัดพัทลุง เพื่อขอให้ทางบริษัทมาสอนวิธีการและเทคนิคตัดปาล์มน้ำมันที่ถูกต้องให้กับสมาชิกแปลงใหญ่ ทางบริษัทก็ส่งเจ้าหน้าที่มาแนะนำทุกขั้นตอนในการตัดปาล์มน้ำมัน เมื่อสอนเสร็จแล้ว นายสมเกียรติ ทองพันธ์ ประธานแปลงใหญ่ฯ ก็ได้กลับไปบริษัทอีกครั้งเพื่อต่อรองราคาให้กับสมาชิกแปลงใหญ่ว่าถ้าหากสมาชิกแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลมะกอกเหนือ ตัดปาล์มสุกมาขายให้ลานเทแล้ว ทางลานเทจะรับซื้อปาล์มน้ำมันของสมาชิกแปลงใหญ่ ตำบลมะกอกเหนือ ราคาสูงกว่าเกษตรกรรายอื่นได้ไหม โดยอ้างว่าเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลมะกอกเหนือ ได้รับความรู้การตัดปาล์มน้ำมันที่ถูกต้องแล้ว และจะตัดปาล์มสุกมาขายที่ลานเท ทางบริษัทที่รับซื้อปาล์มน้ำมันก็ตกลงรับซื้อปาล์มน้ำมันของสมาชิกแปลงใหญ่ราคาสูงกว่าห้องตลาด ๐.๒๐ บาท โดยทางลานเทมีชื่อและทะเบียนรถของสมาชิกแปลงใหญ่ ตำบลมะกอกเหนือ ครบทุกคน เมื่อสมาชิกแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลมะกอกเหนือ มาขายปาล์มน้ำมันแจ้งว่ามาจากแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลมะกอกเหนือ พร้อมแจ้งชื่อและทะเบียนรถก็จะสามารถขายได้ราคาสูงกว่าเกษตรกรรายอื่น

๒.๒ ต้นทุนการผลิตลดลง (ลดต้นทุน)

๒.๒.๑ ก่อนเข้าร่วมแปลงใหญ่สมาชิกแปลงใหญ่ไม่ได้ทราบว่าปาล์มต้องการธาตุอาหารเท่าไร ในดินมีเท่าไร ต้องใส่ปุ๋ยเท่าไรถึงจะเพียงพอต่อความต้องการ สมาชิกก็จะซื้อปุ๋ยจากร้านค้า บางคนก็ซื้อปุ๋ยสูตรเสมอ ๑๕-๑๕-๑๕ ไปใส่บ้าง เพราะไม่มีความรู้ แต่เมื่อได้รวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ มีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ การประชุม

การศึกษาดูงาน และจากการเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง ทำให้สมาชิกทราบว่าการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เอาดินไปวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าต้องเติมปุ๋ยไปเท่าไร ในช่วงไหน การใส่ปุ๋ยก็ใช้แม่ปุ๋ยแทนการใช้ปุ๋ยสูตรเสมอ ทำให้สมาชิกแต่ละคนลดต้นทุนการผลิตลงได้ และเมื่อสมาชิกแปลงใหญ่ทุกคนต้องซื้อปุ๋ยเหมือนกัน จึงได้ประชุมกันและตกลงกันว่าสมาชิกแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลมะกอกเหนือ จะ “รวมกันซื้อ” ปุ๋ย เพื่อลดต้นทุนการผลิต ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน จำนวน ๒๑๒,๓๙๒ บาท

๒.๒.๒ เลี้ยงแตนแดงในร่องสวนเพื่อเพิ่มธาตุไนโตรเจน สมาชิกในตำบลมะกอกเหนือที่ปลูกปาล์ม น้ำมันในร่องสวนจะนำแตนแดงที่ได้รับการสนับสนุนจาก ศวพ.พัทลุง โดยเริ่มนำไปทดลองเลี้ยงในร่องสวนแปลงเรียนรู้ของกลุ่ม และเมื่อพิสูจน์แล้วว่าสามารถลดปริมาณปุ๋ยไนโตรเจน (๒๑-๐-๐) ได้ ก็นำมาขยายผลสู่แปลงสมาชิก โดยสมาชิกแปลงใหญ่สามารถมาเอาพันธุ์แตนแดงจากแปลงเรียนรู้นำไปขยายพันธุ์ที่แปลงได้

๒.๒.๓ การย่อยทางปาล์มน้ำมัน เพื่อนำมาทำปุ๋ยอินทรีย์ สืบเนื่องจากการอบรมของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้สมาชิกรู้ว่าใบและทางปาล์มน้ำมันมีธาตุอาหารเหลืออยู่ ประกอบว่าการตัดทางปาล์มกองไว้สูง ๆ ทำให้เป็นแหล่งขยายพันธุ์ของด้วงแรดศัตรูพืชที่สำคัญของปาล์มน้ำมัน และถ้านำไปทิ้งในร่องสวนจะทำให้น้ำเสียเลี้ยงปลาในร่องสวนไม่ได้ สมาชิกก็เลยมาประชุมและหาแนวทางจัดหาเครื่องย่อยทางปาล์มน้ำมัน และได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณจังหวัด จำนวน ๙ เครื่อง ปัจจุบันสมาชิกที่ตัดแต่งทางใบสามารถมาเบิกเครื่องย่อยทางปาล์มได้ที่ผู้ดูแลและควบคุมวัสดุอุปกรณ์ของกลุ่ม

๒.๓ ผลผลิตปาล์มน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น (เพิ่มผลผลิต) ก่อนเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ สมาชิกตัดปาล์มน้ำมันเฉลี่ยอยู่ที่ ๓,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี พอเข้าร่วมโครงการเกิดกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้น ทำให้ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ ๓,๙๐๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี

๒.๔ ตัดปาล์มน้ำมันสุก (เพิ่มคุณภาพและการตลาด) ปัจจุบันสมาชิกแปลงใหญ่ตัดปาล์มน้ำมันสุกไปขายลานเทและได้ราคาสูงกว่าท้องตลาด ๐.๒๐ บาท และสามารถขายได้ราคาสูงกว่าท้องตลาดได้ จำนวน ๒ ลานเท คือ ๑. ลานเทบริษัทตั้งน้ำมันปาล์ม จำกัด ๒. ลานเทสมคิดบ้านไสยวน

๒.๕ การบริหารจัดการ ก่อนเข้าร่วมโครงการสมาชิกไม่ได้สนใจทำบัญชีเป็นเรื่องเป็นราว ส่วนใหญ่ไม่ทำบันทึก และเมื่อเข้าร่วมโครงการมีหน่วยงานมาสอนการทำบัญชี สมาชิกทำบัญชีต้นทุนการผลิต ปริมาณผลผลิตที่ขายต่อรอบ ราคาต่อรอบ สามารถหาค่าเฉลี่ยแต่ละคนได้ นอกจากนี้ได้จัดกลุ่มย่อยของสมาชิกตามสภาพพื้นที่ออกเป็น ๔ กลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มย่อยสามารถเสวนา แลกเปลี่ยนรู้ได้ง่ายขึ้น เมื่อมีปัญหาก็นำปัญหามาพูดคุยในการประชุมกลุ่มใหญ่เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา และนอกจากนี้ยังสร้างกลุ่มไลน์ใช้เป็นแนวทางในการติดต่อ สื่อสาร แจ้งข่าวสารของทางราชการ หรือราคาปาล์มน้ำมันของแต่ละลานเทในแต่ละวันที่เข้ามาศึกษาดูงานและผู้สนใจ ที่นำไปต่อยอดในพื้นที่ตนเอง

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต ต้นทุนเดิม จำนวน ๘,๙๗๐ บาทต่อไร่ ใน ปี ๒๕๖๓ ต้นทุนลดลงเหลือจำนวน ๖,๙๘๐ บาทต่อไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๑๙)

๓.๒ การเพิ่มผลผลิต ปริมาณผลผลิตเดิม จำนวน ๓,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ในปี ๒๕๖๓ ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน ๓,๙๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๓๐)

๓.๓ การเพิ่มคุณภาพ สมาชิกแปลงใหญ่ตัดปาล์มน้ำมันสุก ร้อยละ ๑๐๐

๓.๔ การตลาด มีแหล่งรับซื้อผลผลิตของสมาชิก ร้อยละ ๑๐๐ ทางกลุ่มได้ตกลงกับบริษัทที่รับซื้อปาล์ม น้ำมัน รับซื้อปาล์มน้ำมันของสมาชิกแปลงใหญ่ราคาสูงกว่าท้องตลาด ๐.๒๐ บาทต่อกิโลกรัม

๓.๕ การบริหารจัดการ

- ๑) มีคณะกรรมการบริหาร จำนวน ๑ คณะ มีกลุ่มย่อย ๔ คณะ
- ๒) มีระเบียบบริหาร
- ๓) มีการการรวมหุ้น ๆ ละ ๕๐ บาท มีเงินทุนรวม ๖,๕๐๐ บาท
- ๔) การประชุมสมาชิก ปีละ ๓ ครั้ง
- ๕) การประชุมกรรมการ ปีละ ๓ ครั้ง
- ๖) มีสำนักงานกลุ่ม ที่ตั้ง ๒๗ หมู่ที่ ๒ ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
- ๗) มีการรวมซื้อปัจจัยฯ ได้แก่ แม่ปุ๋ย
- ๘) มีแปลงตัวอย่าง จำนวน ๑ แปลง ได้แก่ แปลงเรียนรู้การผลิตปาล์มน้ำมัน ของ นายสมเกียรติ ทองพันธ์ พื้นที่ปลูกจำนวน ๘-๒-๓๐ ไร่ พันธุ์สุราษฎร์ธานี ๒

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังนี้

๔.๑ การบริหารกลุ่ม

- ๔.๑.๑ จัดให้มีแผนพัฒนากลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์
- ๔.๑.๒ จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ/สมาชิกตามกำหนด
- ๔.๑.๓ กำหนดความรับผิดชอบของคณะกรรมการและหัวหน้ากลุ่มย่อยแต่ละคนทุกตำแหน่ง
- ๔.๑.๔ ให้มีที่ทำการกลุ่มเพื่อเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการ
- ๔.๑.๕ ประสานงานกับผู้จัดการแปลง/ผู้ช่วยผู้จัดการแปลงอย่างสม่ำเสมอ
- ๔.๑.๖ จัดสรรหรือแบ่งปันหรือมอบหมายกิจกรรมให้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม
- ๔.๑.๗ มีข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มที่เป็นปัจจุบัน
- ๔.๑.๘ ควบคุมสมาชิกในการทำกิจกรรมให้เป็นไปตามระเบียบและข้อกำหนด
- ๔.๑.๙ ประสานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม

๔.๒ คณะกรรมการกลุ่มร่วมกับผู้จัดการ/ผู้ช่วยผู้จัดการแปลงใหญ่ ดำเนินการจัดทำแผนและกระบวนการพัฒนากลุ่ม ดังนี้

๔.๒.๑ การจัดทำแผนพัฒนากลุ่ม

- ๑) จัดทำแผนพัฒนากลุ่มและกิจกรรมแปลงใหญ่ประจำปีทุกปี
- ๒) การจัดทำแผนจะต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วมทั้งการคิดวางแผนและปรึกษาพิจารณาแผน
- ๓) เนื้อหาของแผนงาน มีองค์ประกอบดังนี้

- จัดทำแผนพัฒนาจำนวน ๕ ด้าน คือ ด้านการลดต้นทุนการผลิต ด้านการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านการตลาด และด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

- แผนแต่ละด้านจะต้องระบุกิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงาน ช่วงเวลา สถานที่ ปริมาณงาน ผู้รับผิดชอบ ผู้สนับสนุน/หน่วยงานสนับสนุน และ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๔) ร่วมกับผู้จัดการ/ผู้ช่วยผู้จัดการแปลงใหญ่ นำเสนอโครงการต่อหน่วยงานภาคีที่

เกี่ยวข้อง

๔.๒.๒ กระบวนการพัฒนากลุ่ม

๑) ข้อกำหนดในกระบวนการพัฒนากลุ่มภายใต้กิจกรรมต่างๆ สมาชิกทุกคนจะต้องให้ความสำคัญและร่วมมือในการปฏิบัติการ

๒) สนับสนุนกิจกรรมของสมาชิกให้สอดคล้องกับความต้องการและฤดูกาลผลิต

๓) จัดให้มีระบบการติดตามและรายงานความก้าวหน้าแผนพัฒนา

๔) มอบหมายให้กรรมการรับผิดชอบการติดตามการดำเนินงานในแต่ละด้าน

๕) มอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มย่อยติดตามการดำเนินการพัฒนาของสมาชิกในกลุ่มย่อยที่รับผิดชอบ

๖) มีการนำเสนอความก้าวหน้าการดำเนินงานในการประชุมคณะกรรมการทุกครั้ง

๗) ร่วมและอำนวยความสะดวกกับหน่วยงานที่สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

๕. การสนับสนุน

๑. โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ สำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง กรมส่งเสริมการเกษตร

๒. โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด งบประมาณ ๒,๙๙๙,๙๐๐ บาท

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ การลดต้นทุนการผลิต ต้นทุนเดิม จำนวน ๘,๙๗๐ บาทต่อไร่ ใน ปี ๒๕๖๓ ต้นทุนลดลงเหลือจำนวน ๖,๙๘๐ บาทต่อไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๑๙) กำหนดกิจกรรม ดังนี้

๑) ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิต เป้าหมาย ๒ ครั้ง/คน/แห่ง

๒) เก็บตัวอย่างดิน เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๓) ผลิตปุ๋ยสั่งตัด เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๔) ผลิตน้ำหมักชีวภาพ เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๕) ผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๖) การย่อยทางปาล์มน้ำมัน เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๗) ส่งเสริมการเลี้ยงແเหนงในร่องสวนเพื่อเพิ่มธาตุไนโตรเจน เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๖.๒ การเพิ่มผลผลิต ปริมาณผลผลิตเดิม จำนวน ๓,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ในปี ๒๕๖๓ ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน ๓,๙๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๓๐) กำหนดกิจกรรม ดังนี้

๑) ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิต เป้าหมาย ๒ ครั้ง/คน/แห่ง

๖.๓ การเพิ่มคุณภาพ สมาชิกแปลงใหญ่ตัดปาล์มน้ำมันสุก ร้อยละ ๑๐๐ กำหนดกิจกรรม ดังนี้

๑) ถ่ายทอดความรู้การผลิตตามมาตรฐาน GAP เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๒) ถ่ายทอดความรู้การตัดปาล์มให้มีคุณภาพ เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๖.๔ การตลาด มีแหล่งรับซื้อผลผลิตของสมาชิก ร้อยละ ๑๐๐ ทางกลุ่มได้ตกลงกับบริษัทที่รับซื้อปาล์ม น้ำมัน รับซื้อปาล์มน้ำมันของสมาชิกแปลงใหญ่ราคาสูงกว่าท้องตลาด ๐.๒๐ บาทต่อกิโลกรัม กำหนดกิจกรรม ดังนี้

๑) ถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงด้านการตลาด เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๒) การต่อรองราคาปาล์มน้ำมันกับลานรับซื้อ

๖.๕ การบริหารจัดการ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารกลุ่มให้มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น กำหนดกิจกรรม ดังนี้

- ๑) ประชุมคณะกรรมการและสมาชิก เป้าหมาย ๓ ครั้ง/คน/แห่ง
- ๒) ถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการในรูปแบบสหกรณ์ เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง
- ๓) ถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการกลุ่ม เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง
- ๔) ถ่ายทอดความรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีฟาร์ม เป้าหมาย ๑ ครั้ง/คน/แห่ง

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ สมาชิกแปลงใหญ่มีความรู้ นำเทคโนโลยีการผลิตมาใช้ในการบริหารจัดการสวนปาล์มน้ำมันให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๗.๒ สมาชิกแปลงใหญ่มีการลดต้นทุนการผลิต ผลผลิตเพิ่มขึ้นและมีคุณภาพ สามารถจำหน่ายได้ราคาที่สูงกว่าท้องตลาด รายได้ที่ได้รับเพิ่มมากขึ้น

๗.๓ มีเกษตรกร บุคคลภายนอก และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามาศึกษาการดำเนินงาน สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มแปลงใหญ่เพิ่มขึ้น

๗.๔ เกษตรกรในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงสนใจในการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เนื่องจากมีการบริหารจัดการตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

การดำเนินงานภายใต้กลุ่มแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีเกษตรกรที่เป็นผู้นำ มีคณะกรรมการที่สามารถบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง มีกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และสมาชิกมีความสนใจ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี กลุ่มแปลงใหญ่จึงสามารถดำเนินกิจกรรมได้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน

๙. ปัญหา อุปสรรค

๙.๑ ราคาผลผลิตตกต่ำ ราคาไม่แน่นอน

๙.๒ ขาดแรงงานในครัวเรือนทำให้มีการจ้างแรงงานในการจัดการสวนเป็นส่วนใหญ่

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑๐.๑ พัฒนากลุ่มแปลงใหญ่เพื่อให้ได้มาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมมิติความยั่งยืน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (RSPO)

๑๐.๒ เปิดลานเทของกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อรับซื้อผลผลิตของสมาชิก ของเกษตรกรในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑๑.๑ การบริหารจัดการกลุ่มต้องมีความวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกิจกรรมในแต่ละด้าน และช่วงเวลาที่สมาชิกสามารถปฏิบัติได้

๑๑.๒ ส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้และเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อให้การขับเคลื่อนงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แปลงใหญ่มะพร้าว หมู่ ๒ ตำบลป่าคอก อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี

๑.ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี (๒๕๖๑) ระบุว่าปีเพาะปลูกพืช ๒๕๖๑/๖๒ จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ทำการเกษตร ๙๑,๘๑๕ ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ยางพารา มะพร้าว สับปะรดทุเรียน และทุเรียน ซึ่งในส่วนของมะพร้าว มีการเพาะปลูก ๒ ชนิด คือมะพร้าวบริเวณผลแก่ และมะพร้าวบริเวณผลอ่อน โดยมีสถานการณ์การผลิตและการตลาดรวมทั้งปัญหาในการผลิตมะพร้าวของจังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวคือ (๑) มะพร้าวบริเวณผลแก่ เกษตรกรจำนวน ๕๕๗ ครัวเรือน พื้นที่ปลูก ๔,๖๔๐ ไร่ พื้นที่ให้ผล ๔,๑๔๐ ไร่ ปริมาณผลผลิต ๑,๖๖๖ ตัน มูลค่า ๕๔.๙๙ ล้านบาท และ (๒) มะพร้าวผลอ่อน เกษตรกรจำนวน ๒๑๓ ครัวเรือน พื้นที่ปลูก ๑,๐๙๓ ไร่ พื้นที่ให้ผล ๖๘๗ ไร่ ปริมาณผลผลิต ๓,๓๔๔ ตัน มูลค่า ๕๐.๕๑ ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นการปลูกแบบผสมผสาน มีบางส่วนปลูกเชิงเดี่ยว และก่อนเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ มีการดูแลตามธรรมชาติ ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการมากนัก ปริมาณผลผลิตต่อทะลายค่อนข้างต่ำ ผลมีขนาดเล็กและน้ำหนักน้อย

๒.สถานการณ์

แปลงใหญ่มะพร้าว อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี มีที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๒ ตำบลป่าคอก อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวนสมาชิกเริ่มต้น ๓๑ คน พื้นที่แปลงใหญ่ ๑๒๓ ไร่ สภาพพื้นที่และภูมิอากาศมีความเหมาะสม สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มีการปลูกมะพร้าว ๒ ชนิด คือ มะพร้าวน้ำหอม และมะพร้าวบริเวณผลแก่ (มะพร้าวแกง) ๒ รูปแบบ คือ พืชเชิงเดี่ยว และผสมผสานร่วมกับพืชสวนชนิดอื่นๆ เช่น ผักพื้นบ้าน และ ผลไม้เมืองร้อน ผลผลิตเฉลี่ย ๓,๙๐๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี สมาชิกที่มาร่วมเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ มีการรวมกันเป็นกลุ่มย่อยทำกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละหมู่บ้าน แต่ละตำบล ก่อนที่จะปรับเป็นกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าว ทำให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวมีความหลากหลายทางภูมิสังคม กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวมีกิจกรรมการดำเนินงานกลุ่มดังต่อไปนี้

ผู้จัดการแปลง ปี ๒๕๖๑ นายเสรี อุมตลาภ ประธานแปลงใหญ่มะพร้าว

ความรู้และเทคโนโลยีที่ทีมผู้จัดการแปลงได้แนะนำให้กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ได้ปฏิบัติ

- การเลือกต้นพันธุ์มะพร้าว ควรเลือกจากแหล่งพันธุ์ดี

- การปลูก นิยมใช้ระยะปลูก ๗ x ๗ และ ๘ x ๘ รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๓-๐ ประมาณ ๑

กำมือ ผสมกับสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ปริมาณ ๑ ช้อนชา

- แนวคิดในการใส่ปุ๋ย อินทรีย์นำ เคมีตาม ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ๔ - ๕ กิโลกรัม/ต้น/ปี ปริมาณปุ๋ยเคมี

ขึ้นอยู่กับอายุต้นมะพร้าว แบ่งใส่ ๑ - ๓ ครั้ง/ปี ช่วงต้นฝนและปลายฝน เช่น อายุต้นมะพร้าว ๑ ปี ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ผสมกับปุ๋ยยูเรีย สัดส่วน ๑ : ๑ ปริมาณ ๐.๕ กิโลกรัม/ต้น/ปี อายุต้นมะพร้าว ๒ ปี ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ผสมกับปุ๋ยยูเรีย สัดส่วน ๑ : ๑ ปริมาณ ๑ - ๒ กิโลกรัม/ต้น/ปี ต้นมะพร้าวอายุ ๓ ปีขึ้นไป ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ หรือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๓-๑๓-๒๑ ผสมกับ ๐-๐-๖๐ ปริมาณ ๓ - ๔ กิโลกรัม/ต้น/ปี

- การปรับสภาพดิน แนะนำให้ใส่ปูนโดโลไมท์ก่อนให้ปุ๋ย ๑ เดือน

- การกำจัดวัชพืช ตลอดปี ขึ้นอยู่กับปริมาณวัชพืชและเกษตรกร

- การจัดการศัตรูพืช ได้รับความรู้และสนับสนุนวัสดุเพื่อช่วยป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากสำนักงาน

เกษตรจังหวัด/อำเภอ ศวพ. ร่วมกับภูมิปัญญาชาวบ้าน

- การให้น้ำ ต้องให้น้ำอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะช่วงฝนทิ้งช่วงหรือฤดูแล้ง ต้องให้น้ำ อย่างต่อเนื่อง

ประมาณ ๓ เดือน หากน้ำไม่เพียงพออาจจะกระทบต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิต

- การเก็บเกี่ยว มีการเก็บเกี่ยวตลอดปี ขึ้นอยู่กับอายุ ความสมบูรณ์ และชนิดของมะพร้าว โดยทั่วไปเกษตรกรเก็บเกี่ยว ทุกๆ ๑๕ วัน

- การจำหน่าย มีพ่อค้ามารับซื้อถึงสวน และ จำหน่ายเอง

๕. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ได้รับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร ระหว่างปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓ รวมทั้งสิ้น ๓๘๔,๓๓๔ บาท นอกจากนี้ได้มีการบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรภูเก็ต สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต สำนักงานตรวจบัญชีและสหกรณ์ภูเก็ต สำนักงานสหกรณ์จังหวัดภูเก็ต ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ภูเก็ต เป็นต้น ในการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนโครงการฯ

๓.เป้าหมาย (๕ ด้าน)

ระยะเวลาระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓

ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๕

เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๕

พัฒนาคุณภาพ ร้อยละ ๕๐ ของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ได้รับรองมาตรฐาน GAP พืช

เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มะพร้าว เช่น แปรรูปเป็นน้ำมะพร้าวสกัดเย็น ในช่วงราคามะพร้าวตกต่ำ หรือ มีผลผลิตออกสู่ตลาดในปริมาณมาก

การรวมกลุ่ม รับสมัครเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวเข้าร่วมเป็นกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าว จำนวน ๓๑ ราย ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ณ ที่ทำการกลุ่มฯ

๔.การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรภูเก็ต สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต สำนักงานตรวจบัญชีและสหกรณ์ภูเก็ต สำนักงานสหกรณ์จังหวัดภูเก็ต ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ภูเก็ต เป็นต้น ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายระดับต่างๆ สนับสนุนปัจจัยการผลิต ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนโครงการฯ

๕.การสนับสนุน

กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าว ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต และหรืองบประมาณโครงการดังต่อไปนี้

แหล่งงบประมาณ

๕.๑ กรมส่งเสริมการเกษตร

- โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
- โครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน
- แปลงเรียนรู้จัดการศัตรูมะพร้าว

๕.๒ งบภาค

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนากิจการบริหารจัดการมะพร้าว
- โครงการพัฒนาคุณภาพดินในพื้นที่ปลูกมะพร้าวภาคใต้

องค์ความรู้

- การบริหารจัดการโครงการแปลงใหญ่ โดยทีมผู้จัดการแปลง/ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรภูเก็ต ให้ความรู้การผลิตตามมาตรฐาน GAP

- สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต จัดทำแผนที่รายแปลง และสนับสนุนวัสดุปรับปรุงดิน
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดภูเก็ต ให้ความรู้การรวมกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่ม
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดภูเก็ต ให้ความรู้การทำบัญชีและต้นทุนอาชีพรายแปลง
- ประธาน ศพก.อำเภอถลาง ให้ความรู้และสาธิตการทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น
- คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ม.ราชภัฏภูเก็ต การสร้างแบรนด์ การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าว
- ประธานเจ้าหน้าที่ด้านการตลาด บริษัทคุณแม่จู้ ให้ความรู้การตลาดสินค้าเกษตรและการเชื่อมโยงตลาด

๖.ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

- ด้านเศรษฐกิจ ก่อนเข้าร่วมโครงการ ผลผลิตประมาณ ๘ ผล/ทะลายและมีผลเล็ก น้ำหนักน้อยประมาณ ๑ - ๑.๒ กก/ผล หลังจากเข้าร่วมโครงการ มีการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการสวนตามหลักวิชาการ ทำให้มะพร้าวแปลงใหญ่มีคุณภาพมากขึ้น เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถหาตลาดได้ด้วยตัวเอง ดังนี้
- มะพร้าวแกง หรือมะพร้าวบริโภคผลแก่ มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เป็น ๑๕ - ๒๐ ผล/ทะลาย ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักเพิ่มขึ้นเป็น ๑.๕ - ๒ กก/ผล จำนวนผลต่อทะลาย เพิ่มขึ้นเป็น ๑๒ - ๑๕ ผล/ทะลาย ทำให้ได้ราคาเพิ่มขึ้น ถ้าเก็บขายเอง ๒๕ บาท/ผล ถ้าผู้จะซื้อมาเก็บเอง ราคา ๑๗ บาท/ผล

- มะพร้าวน้ำหอม จำนวนผลไม่น้อยกว่า ๑๐ ผล/ทลาย เก็บเกี่ยวประมาณ ๑ - ๒ ทลาย/ต้น/เดือน รสชาติความหวานเพิ่มขึ้น ราคาจำหน่ายหน้าสวนเพิ่มขึ้นจาก ๑๐ บาท เป็น ๑๒ - ๑๕ บาท

- ด้านสังคม การรวมกลุ่ม ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว เข้าถึงองค์ความรู้และบริการจากหน่วยงานต่างๆ ได้สะดวกมากขึ้น

- ด้านสิ่งแวดล้อม แปลงใหญ่มะพร้าว เป็นต้นแบบให้ผู้สนใจใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการปลูกมะพร้าวในพื้นที่ว่างเปล่า เป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและมีการปรับเปลี่ยนจากยางพาราเป็นแปลงมะพร้าวบริโภคผลอ่อน

๘. ปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาลดลง (เกรด B เป็น เกรด C)

- กลุ่มไม่เข้มแข็ง ขาดความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมร่วมกัน

๙. ปัญหา อุปสรรค

- กลุ่มไม่เข้มแข็ง ขาดความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมร่วมกัน เกษตรกรอยู่กระจายหลายตำบล

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มวางไว้ต่อไป

- การหมุนเวียนสถานที่จัดกิจกรรมพบปะของสมาชิก ไปตามแต่ละตำบล เพื่อให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความน่าสนใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับสมาชิกที่อยู่ห่างไกล

- ส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young smart farmer) เข้ามาร่วมในการขับเคลื่อนแปลงใหญ่มะพร้าว

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

- สมาชิกแปลงใหญ่ มีส่วนร่วมทบทวนทิศทางการพัฒนา เป้าหมาย และวิธีการดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมและศักยภาพกลุ่ม

- การหมุนเวียนสถานที่จัดกิจกรรมพบปะของสมาชิก ไปตามแต่ละตำบล เพื่อให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความน่าสนใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับสมาชิกที่อยู่ห่างไกล

- ส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young smart farmer) เข้ามาร่วมในการขับเคลื่อนแปลงใหญ่มะพร้าว

แปลงกาแพ บ้านแม่อุคหลวง หมู่ ๕ ตำบลแม่อุค อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๑. ความเป็นมาก่อนเปลี่ยนแปลงใหญ่

กาแพดอยแม่อุค เกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๖ โดยการส่งเสริมของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้นำต้นกาแพมาปลูกในพื้นที่บ้านแม่อุคหลวง เพื่อเป็นพืชทดแทนในการปลูกฝิ่นและลดปัญหายาเสพติดบนพื้นที่สูง ต้นกาแพได้เจริญเติบโตตามกาลเวลาและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างน่าพอใจ โดยในระยะแรกเกษตรกรปลูกกาแพและจำหน่ายในรูปของกาแพผลสุก (กาแพเซอร์) แต่เนื่องด้วยปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำและถูกกดราคาจากพ่อค้า เกษตรกรจึงหันมาจำหน่ายกาแพในรูปของกาแพกะลา ต่อมาในปี ๒๕๖๑ รัฐบาลได้ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรในรูปของเกษตรแปลงใหญ่ เกษตรกรผู้ปลูกกาแพบ้านแม่อุคหลวงจึงได้รวมกลุ่มกันเพื่อเข้าร่วมโครงการส่งเสริมกาแพรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อเป็นศูนย์กลางของเกษตรกรผู้ปลูกกาแพทั้งในด้านการผลิตและการตลาด รวมทั้งเป็นจุดสาธิตเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตกาแพในชุมชนและได้ดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ชื่อ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแพปลอดสารพิษบ้านแม่อุคหลวง ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมทั้งการผลิตและการแปรรูปกาแพ

๒. สถานการณ์

แปลงกาแพ บ้านแม่อุคหลวงหมู่ ๕ ตำบลแม่อุค อำเภอขุนยวม เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสมาชิกเริ่มต้นจำนวน ๓๐ ราย พื้นที่ปลูกกาแพรวมจำนวน ๑๒๗ ไร่ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๔๐ ราย พื้นที่ ๒๒๓ ไร่

- พื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกกาแพ (S๑)

- กาแพที่ปลูกเป็นกาแพอาราบิก้า มีหลายสายพันธุ์ ได้แก่ ทริปปริก้า (ร้อยละ๑๐) คาร์ทิมอร์ (ร้อยละ ๓๐) และ เชียงใหม่ ๘๐ (ร้อยละ ๖๐)

- ปริมาณผลผลิต ก่อนเข้าร่วมโครงการ ๑,๒๐๐ ก.ก./ไร่ หลังเข้าร่วมโครงการ ๑,๔๔๐ ก.ก./ไร่

- ต้นทุน ก่อนเข้าร่วมโครงการ ๓,๒๕๐ บาท/ไร่ หลังเข้าร่วมโครงการ ๒,๙๒๕ บาท/ไร่

- รายได้ ก่อนเข้าร่วมโครงการ สมาชิกในกลุ่มมีการขายผลผลิตกาแพเซอร์ให้กับพ่อค้าคนกลาง โดยไม่มีการคัดเลือกผลผลิตที่สุกแก่เต็มที่ ได้ในราคา ๑๐ – ๑๓ บาท/กก. หลังเข้าร่วมโครงการมีการรวมตัวเพื่อทำการแปรรูป ปัจจุบัน เกษตรกรสามารถขายผลผลิตกาแพเซอร์ให้กับกลุ่ม โดยทำข้อตกลงว่าจะต้องเก็บกาแพที่สุกแก่เต็มที่และไม่เป็นมอดเจาะผล ได้ในราคา ๑๕ – ๑๗ บาท/กก.

โดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตลอดจนจากหน่วยงานภาคีต่างๆ ในระดับอำเภอ อาทิเช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ (พช.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จึงทำให้กลุ่มมีผลิตภัณฑ์ออกมาจำหน่ายในรูปแบบต่างๆ

๓.เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑) ลดต้นทุนการผลิต

- ส่งเสริมให้สมาชิกมีการผลิตปุ๋ยหมักใช้เองในทุกแปลง

- มีการผลิตสาร...

- มีการผลิตสารชีวภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อทดแทนการใช้สารเคมีให้มากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตเชื้อราบีเวอร์เรีย เพื่อใช้ในป้องกันกำจัดมอดเจาะกาแพ

- สนับสนุนการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีกำจัดศัตรูกาแฟ การป้องกันกำจัดศัตรูกาแฟแบบผสมผสาน (IPM) เช่น การใช้กับดักล่อ

- ส่งเสริมการทำวัคซีนพืช และการใช้แคลเซียมโบรอน ใช้เองเพื่อลดต้นทุน
- ส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการลดต้นทุน

๓.๒) การเพิ่มผลผลิต

- ส่งเสริมให้สมาชิกใช้ปุ๋ยหมักควบคูปุ๋ยเคมีเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน
- ส่งเสริมการจัดการแปลง มีการตัดแต่งกิ่งเพื่อบำรุงต้น
- ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการระบบน้ำในแปลง
- ส่งเสริมการทำวัคซีนพืช และการใช้แคลเซียมโบรอน เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟ

๓.๓) มาตรฐานการผลิตและการเพิ่มมูลค่าของสินค้า

- มีการจัดการคุณภาพผลผลิต เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับราคาผลผลิต เช่น การตัดแต่งกิ่ง การเน้นการผลิตแบบปลอดภัย ลดใช้สารเคมี และมาตรฐาน GAP รายบุคคล จำนวน ๑๒ ราย

- มีการจัดการโรคและแมลงศัตรูกาแฟ เพื่อป้องกันการถูกแมลงศัตรูทำลาย โดยเลือกใช้สารชีวภัณฑ์ และเน้นการจัดการแบบผสมผสาน (IPM)

๓.๔) การบริหารจัดการกลุ่ม

๓.๔.๑ คณะกรรมการ การบริหารจัดการและบทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

๓.๔.๒ การผลิตและการดำเนินงาน

- การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน เพื่อปรับปรุงข้อมูลกลุ่มให้เป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะข้อมูลด้านการผลิต ที่จะทำให้กลุ่มสามารถคาดการณ์การผลิตและผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดได้ รวมทั้งสามารถนำมาวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดได้

- การประชุม...

- การประชุม/วางแผนการปฏิบัติงาน และกำกับให้มีการดำเนินงานตามแผน พร้อมทั้งแจ้งข่าวสารให้กับสมาชิกได้รับทราบอย่างต่อเนื่องผ่านการประชุม

๓.๕) การตลาดและเชื่อมโยงการตลาด

๓.๕.๑ กลุ่มมีจัดประชุมระหว่างผู้ผลิตและผู้ประกอบการเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและการตลาดในพื้นที่ โดยการบูรณาการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งด้านการผลิต การตลาด และแนวโน้มในอนาคต เพื่อนำเอาผลสรุปที่ได้มากำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลผลิตของแปลง รวมถึงมีการวางแผนการตลาดร่วมกัน ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิต การประเมินผลผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า เพื่อพัฒนาสินค้าและรักษาคุณภาพสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด

๓.๕.๒ ขยายกลุ่มลูกค้าโดยรับทำผลผลิตตามความต้องการของลูกค้า

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ ด้านการผลิต คณะกรรมการออกตรวจเยี่ยมแปลงของสมาชิกอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต

๔.๒ ด้านการจัดหาปัจจัยการผลิต บริการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย และยา ให้แก่สมาชิก โดยรวบรวมซื้อในปริมาณครั้งละมากๆเพื่อขายในราคาต่ำกว่าท้องตลาดแก่สมาชิก

๔.๓ ด้านการรวบรวมผลผลิต จัดการประชุมคณะกรรมการก่อนจะมีการเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อประมาณการผลิตของสมาชิก และวางแผนในการขายผลผลิต

๔.๔ ด้านเงินทุน ทางกลุ่มแปลงใหญ่ การจัดหาแหล่งทุนเพื่อนำมาจับซื้อผลผลิตของสมาชิก เพื่อสนับสนุนการดำเนินกลุ่ม เช่น การขอสนับสนุนเงินทุนจาก ธกส. เพื่อนำเงินทุนไปใช้ในการจับซื้อผลผลิตจากสมาชิก ถ้าหากกลุ่มมีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ กลุ่มจะสามารถวางแผนการผลิตที่จะออกมา และสามารถคำนวณต้นทุนที่กลุ่มมีความจำเป็นต้องใช้ได้อย่างถูกต้อง และเกิดความคุ้มค่าสูงสุด ซึ่งต้องผ่านมติเห็นชอบจากที่ประชุม

การระดมหุ้นของสมาชิก โดยให้สมาชิกได้ลงทุนตามความเหมาะสม สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิก ให้ความเป็นเจ้าของร่วมกันและมีการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๕. การสนับสนุน

๕.๑ กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรอำเภอขุนยวม มอบปัจจัยการผลิตตามโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๑

๕.๒ กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรอำเภอขุนยวม มอบวัสดุอุปกรณ์ตามโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๒

๕.๓ เงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดยการกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการจัดหาปัจจัยการผลิต

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑) การลดต้นทุนการผลิต

-การผลิตปุ๋ยหมักใช้เอง ทำให้ค่าใช้จ่ายในด้านต้นทุนการผลิตด้านการใช้ปุ๋ยลดลงจากเดิมประมาณ ๑,๐๐๐ บาทต่อไร่

-การทำวักขึ้นพืชและเคลเซียมโบรอนใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพราะหากเกษตรกรซื้อสำเร็จจากร้านค้า เกษตรกรจะต้องจ่ายอยู่ที่ ขวดละ ๒๐๐ - ๒๕๐ บาท ซึ่งหากปฏิบัติได้เกษตรกรจะสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง

๖.๒) การเพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๑๐ โดยการจัดการแปลง การตัดแต่งกิ่ง การจัดการศัตรูพืช ลดการใช้สารเคมีโดยการใช้สารชีวภัณฑ์ ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา และเชื้อบิวเวอร์เรีย การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน เพื่อแก้ปัญหา มอดเจาะกาแฟ โดยใช้วิธีการจัดการแบบผสมผสาน เช่น การใช้สารล่อมอด วิธีการวางกับดัก และการทำความสะอาดแปลงร่วมด้วย

๖.๓) การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการผลิตและการเพิ่มมูลค่าของสินค้า

หลังจากกลุ่มมีการรวมตัวกันเพื่อทำการแปรรูปปัจจุบันกลุ่มซื้อกาแฟเชอร์รี่ในราคา ๑๕ - ๑๗ บาทต่อกิโลกรัม โดยทำข้อตกลงกันว่าจะต้องเก็บกาแฟที่มีผลสุกแก่เต็มที่ ไม่เป็นมอดเจาะผลกาแฟ เมื่อนำมาแปรรูปเป็นสารกาแฟขายในราคา ๑๕๐ - ๑๘๐ บาท ต่อกิโลกรัม และกาแฟคั่ว ๔๐๐ บาทต่อกิโลกรัม

สำหรับการแปรรูปกลุ่มมีการแปรรูปเป็นกระบวนการผลิตแบบเปียก (Wet Process) ปัจจุบันกลุ่มได้เริ่มมีการแปรรูปผลผลิตให้มีความหลากหลายขึ้นโดยมีการแปรรูปแบบผลิตแบบแห้ง (Dry Process, Natural Process) และการผลิตแบบกึ่งเปียกกึ่งแห้ง (Honey Process, Semi-Washed Process, Pulped-Natural Process) เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต และตอบสนองต่อผู้บริโภคที่มีความต้องการบริโภคกาแฟชนิดใหม่ๆ

๖.๔) การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟปลอดสารพิษบ้านแม่อุคหลวง ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมทั้งการผลิตและการแปรรูปกาแฟ

๖.๕) การตลาดและการเชื่อมโยงการตลาด

- กลุ่มมีการสร้างเครือข่ายผู้ปลูกกาแฟและผู้ประกอบการเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งด้านการผลิตและการตลาดทั้งในและต่างพื้นที่พื้นที่ เพื่อร่วมเสนอความเห็น รับฟังแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน
- มีการประชาสัมพันธ์ โดยการออกบูทเพื่อประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้าทั้งในและนอกจังหวัด เพื่อให้เป็นที่รู้จักของกลุ่มลูกค้ามากขึ้น
- ดำเนินการติดต่อหาลูกค้าใหม่ๆ โดยรับทำกาแฟตามความต้องการของลูกค้าที่มีความต้องการในแบบต่างๆ เช่น ผลิตแบบแห้ง (Dry Process, Natural Process) และการผลิตแบบกึ่งเปียกกึ่งแห้ง (Honey Process, Semi-Washed Process, Pulped-Natural Process) โดยจะทำการผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ จากการผลิตกาแฟในรูปแบบแปลงใหญ่ ทำให้เกิดเงินหมุนเวียนภายในชุมชน โดยสมาชิกกลุ่มมีรายได้จากการขายผลผลิต เกิดการจ้างแรงงานในพื้นที่ ทำให้คนในพื้นที่มีอาชีพเสริม

ด้านสังคม ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน มีการพูดคุยปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม รวมถึงคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดความสามัคคีชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกกาแฟเพื่อเป็นพืชทดแทนในการปลูกฝิ่น ทำให้ลดปัญหายาเสพติดบนพื้นที่สูง

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

๘.๑ มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดจัดประชุมต่อเนื่อง อย่างน้อย ๓ ครั้งต่อปี เพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานของกลุ่ม รายงานความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค รวมถึงแจ้งข่าวสารด้านวิชาการให้แก่สมาชิกทราบ แต่หากมีความจำเป็นเร่งด่วนสามารถเรียกประชุมได้ทันที (ภาคผนวกที่ ๑)

๘.๒ มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหา กรณีที่มีปัญหาหรือข้อหาหรือเร่งด่วน จะมีการเรียกประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิเช่น การแก้ไขปัญหาเรื่องโรคและแมลง เมื่อสมาชิกพบการเข้าทำลายของมอดเจาะผลกาแฟ คณะกรรมการจึงได้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อวางแผนหาแนวทางในการป้องกันและกำจัดมอด โดยผลการประชุมมีมติให้รับแจ้งต่อสำนักงานเกษตรอำเภอขุนยวม เพื่อขอคำแนะนำและขอรับการช่วยเหลือเพื่อให้สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ทันที

๘.๓ มีการกำหนดกฎ ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม กลุ่มได้ประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม รวมถึงร่วมกันกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

๘.๔ สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงได้รับการพัฒนาความรู้จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๘.๕ จัดทำแปลงเรียนรู้ กลุ่มได้จัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการผลิตกาแฟคุณภาพ โดยใช้แปลงของนายบุญชัย กรกัมพล ประธานแปลงใหญ่ พื้นที่ดำเนินการ ๓ ไร่ ซึ่งได้กำหนดเป็นแปลงเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการแปลง การใช้ปุ๋ยหมักเพื่อลดต้นทุน การจัดการโรคและแมลง และการแปรรูป ฯลฯ และเป็นแหล่งศึกษาดูงานให้แก่เกษตรกรในพื้นที่และเกษตรกรภายนอกที่เข้ามาศึกษาดูงาน โดยสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้

๙. แผนการพัฒนากลุ่มได้วางไว้ต่อไป

เนื่องจากกาแฟอาราบิก้า (*Coffea arabica* L.) เป็นพืชเครื่องดื่มที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของโลกชนิดหนึ่ง และในประเทศไทยมีการปลูกกาแฟอาราบิก้า ได้ผลผลิตและคุณภาพดี อีกทั้งความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีผลตอบแทนค่อนข้างสูง กลุ่มจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนากาแฟให้คุณภาพรวมถึงพัฒนาศักยภาพของกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่สมาชิกได้อย่างยั่งยืน โดยใช้

หลักการตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นการยกระดับแปลงใหญ่และเชื่อมโยงการตลาดต่อไป

๑๐. ปัญหา อุปสรรค

ในการบริหารจัดการภายในกลุ่มปัจจุบันภาระในการบริหารจัดการอยู่กับผู้ดูแลเพียงไม่กี่รายทำให้ประสิทธิภาพในการจัดการลดลง ประกอบกับช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ที่ทำให้พ่อค้าไม่สามารถเข้ามาซื้อผลผลิตได้ จนการขายผลผลิตกระเทียมชะลอลง และเกษตรกรขาดรายได้จากการขายกระเทียมสด เสียโอกาสทางการตลาดไปบ้าง

๑๑. ข้อเสนอแนะ

ในอนาคตทางกลุ่มมีความต้องการเพิ่มช่องทางการตลาด เช่น การขายออนไลน์ แต่ยังคงขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ รวมถึงช่องทางการจำหน่ายที่ทันสมัย จึงอยากให้ มีบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายร่วมกันจากทั้งภาครัฐและเอกชน

แปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ หมู่ที่ ๑ ตำบลเกาะพยาม อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาของกระทรวง (Road Map) โดยมีโครงการที่สำคัญ คือ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรด้านสินค้าพืช ปศุสัตว์ ประมง ประกอบกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายฉัตรชัย สารีภักดิ์) ได้มอบนโยบายเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘ เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต โดยการรวมแปลงเป็นแปลงใหญ่ก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตตามที่กำหนด และสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับสินค้าเกษตร ทั้งนี้การปรับโครงสร้างสินค้าที่สำคัญดังกล่าว จะต้องทำการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศเขตพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตสินค้า ๒๐ ชนิดไว้แล้ว โดยมีหลักการ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาทิ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกันเป็นกลุ่ม และมีการเชื่อมโยงการตลาดเพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของสินค้า แก้ปัญหาของสินค้าล้นตลาด และราคาสินค้าตกต่ำ ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานจะเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดต่อไป

ตำบลเกาะพยาม อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง มีพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ทั้งหมด จำนวน ๑,๗๑๓ ไร่ และให้ผลผลิตเฉลี่ย ๕๐-๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรขนาดเล็ก และเป็นการผลิตที่มีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้เกิดปัญหาการขาดอำนาจต่อรองราคาสินค้าเกษตร ตลอดจนปัญหาด้านองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ยังไม่เข้าถึงเกษตรกร ส่งผลให้เกิดปัญหาในกระบวนการผลิต และปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

ดังนั้นในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนองได้ดำเนินการโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (มะม่วงหิมพานต์) ตำบลเกาะพยาม อำเภอเมืองระนอง เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจ โดยจัดอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการดูแลจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์ตามระยะการผลิต การบริหารกลุ่ม และการตลาด ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริง พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการต่อไป

๒. สถานการณ์

ข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ ตำบลเกาะพยาม อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ดังนี้

๑) เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๔๐ คน

๒) พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น จำนวน ๑,๒๕๖ ไร่

๓) สินค้า มะม่วงหิมพานต์

๔) คุณภาพผลผลิตมาตรฐาน GAP พืช

๕) ผลผลิตเฉลี่ย ๙๐ - ๑๑๐ กิโลกรัม/ไร่

๖) ผู้จัดการแปลง นางประนอม ประสพบุญ ประธานแปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์

ทั้งนี้สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง ได้ดำเนินการจัดอบรม/สนับสนุนปัจจัยการผลิต สมาชิกแปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ ตำบลเกาะพยาม เสร็จเรียบร้อยแล้วในช่วง ปี พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๓

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๑) ประชาสัมพันธ์ ชี้แจงเกษตรกรให้เห็นถึงประโยชน์ ความสำคัญ และวิธีการดำเนินงานของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

- ๒) รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ พร้อมตรวจสอบคุณสมบัติก่อนเข้าร่วมโครงการ
- ๓) ประชุมหน่วยงานภาคีและเครือข่าย พร้อมสมาชิกแปลงใหญ่
- ๔) ร่วมกับหน่วยงานภาคีจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรสมาชิก แปลงใหญ่ จำนวน ๔ ครั้ง
- ๕) ดำเนินการการคัดเลือกแปลงเรียนรู้ต้นแบบ

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมายพัฒนา
๑) ลดต้นทุนการผลิต	ลดต้นทุนการผลิตจากเดิมไร่ละ ๘๐๐ บาท เหลือไร่ละ ๔๐๐ บาท
๒) เพิ่มผลผลิต	เพิ่มผลผลิตจากเดิมไร่ละ ๕๐-๖๐ กิโลกรัม เป็น ๑๑๐ กิโลกรัม
๓) เพิ่มมูลค่าผลผลิต	ผลผลิตได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน GAP
๔) การตลาดและการเชื่อมโยงการตลาด	(๑) รวบรวมผลผลิตในรูปแบบกลุ่มส่งตลาด (๒) สร้างตลาดเครือข่ายได้อย่างน้อย ๓ เครือข่าย
๕) การบริหารจัดการ	(๑) จัดตั้งคณะกรรมการแปลงใหญ่ (๒) วางแผนการผลิต (๓) รวมกลุ่มรวบรวมสินค้า (๔) รวมกลุ่มจำหน่ายสินค้า (กรณีแปรรูป)

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง ร่วมกับหน่วยงานภาคีในพื้นที่ ดำเนินการขับเคลื่อนจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ ดังนี้

๑) ครั้งที่ ๑ จัดเวทีวิเคราะห์ จัดทำแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม มีเกษตรกรเข้าร่วมอบรม จำนวน ๔๐ คน โดยใช้เครื่องมือ Individual Farm Production Plan : IFPP ในการวิเคราะห์และวางแผนการผลิตรายบุคคล และแผนบริหารจัดการกลุ่ม ในการลดต้นทุน และยกระดับรายได้ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ตามแบบจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานรายบุคคลสมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลการดำเนินงานจากการเข้าร่วมโครงการก่อนและหลังได้ โดยมีหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ ได้แก่ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์สาขาอำเภอเมืองระนอง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองระนอง เป็นต้น

๒) ครั้งที่ ๒ จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรด้านการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่ Smart Farmer และความเข้มแข็งของกลุ่ม องค์กร และวิสาหกิจชุมชน โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมอบรม จำนวน ๔๐ คน ซึ่งการพัฒนาเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) โดยดำเนินการทำแบบประเมินตามแบบฟอร์มประเมินคุณสมบัติของ Smart Farmer ที่มีคุณสมบัติพื้นฐาน จำนวน ๖ ตัวชี้วัด พร้อมบันทึกผลการประเมินผ่านทางเว็บไซต์เกษตรกรปราดเปรื่อง (<http://www.thaismartfarmer.net>) ทั้งนี้มีเกษตรกรที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติ จำนวน ๕ ราย และคัดเลือกเป็น Smart Farmer ต้นแบบ จำนวน ๑ ราย โดยผ่านมติเห็นชอบจากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ ได้แก่ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์สาขาอำเภอเมืองระนอง และสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง

๓) ครั้งที่ ๓ ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง โครงการชลประทานระนอง สำนักงานตรวจบัญชีและสหกรณ์ระนอง สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดระนอง ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดระนอง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดระนอง สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรด้านการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่การผลิต มีเกษตรกรเข้าร่วมอบรมทั้งหมด จำนวน ๔๐ คน สรุปผลการอบรม ดังนี้

๓.๑) ด้านการลดต้นทุนการผลิต

(๑) การตรวจวิเคราะห์ดิน เกษตรกรได้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ของดินและปัญหาของดินในแปลงปลูก โดยนำข้อมูลมาแก้ไขปรับปรุงบำรุงดิน ได้แก่ การใช้สารโดโลไมท์ ลดความเป็นกรดในดิน การใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพปรับปรุงธาตุอาหารในดิน เพื่อให้การปลูกพืชได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น

(๒) การรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ เพื่อลดต้นทุนการซื้อปุ๋ยเคมี

(๓) การรวมกลุ่มผลิตสารชีวภาพในการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ได้แก่ การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา การผลิตเชื้อราบีวเวอเรีย และการผลิตสารสมุนไพรป้องกันแมลง

(๔) การเพาะเมล็ดพันธุ์มะม่วงหิมพานต์เอง เพื่อปลูกทดแทนต้นที่เสื่อมโทรม

๓.๒) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

(๑) การดูแลต้นมะม่วงหิมพานต์หลังการเก็บเกี่ยว (การตัดแต่งกิ่ง)

(๒) การขอเครื่องหมายการรับรองมาตรฐาน GAP พืช

(๓) การจัดการน้ำในพื้นที่แปลงปลูกมะม่วงหิมพานต์โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ได้แก่ การใช้ระบบน้ำแบบหยด และแบบฝอย เป็นต้น

๔) ครั้งที่ ๔ ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง สำนักงานสหกรณ์ระนอง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์สาขาอำเภอเมืองระนอง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองระนอง สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง และ Dtec net อาสา จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรด้านการตลาดและเชื่อมโยงการตลาด การมีช่องทางการตลาดรองรับ และสามารถเชื่อมโยงสู่การพัฒนาการตลาดให้กว้างขวาง และหลากหลายยิ่งขึ้น โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมอบรม จำนวน ๔๐ คน ผลที่ได้รับ คือ

๔.๑) เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการจัดการด้านตลาดโดยใช้หลักการ ตลาดนำการผลิต เพื่อให้ปริมาณการผลิตและความต้องการสินค้าเกษตรเกิดความสมดุลกัน โดยให้เกษตรกรมีการเก็บข้อมูลการผลิตและการจำหน่ายในแต่ละปี

๔.๒) เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยการแปรรูปและการสร้างบรรจุภัณฑ์ของกลุ่ม

๕. การสนับสนุน

แปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ ตำบลเกาะพยาม ได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านความรู้และปัจจัยการผลิตจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

การดำเนินกิจกรรม	ปี ๒๕๖๐												หน่วยงานสนับสนุน
	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มีย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค	
๑. อบรมความรู้ให้แก่เกษตรกรจำนวน ๔ ครั้ง (จัดเวทีวิเคราะห์จัดทำแผนและเป้าหมายการพัฒนา กลุ่ม จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนา ศักยภาพของเกษตรกรสู่ Smart Farmer จัด อบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต จัดอบรม ถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาดและเชื่อมโยง การตลาด)											/	/	สำนักงานเกษตรอำเภอ เมืองและหน่วยงานภาคี เครือข่าย
๒. ตรวจวัดคุณภาพดิน													สถานีพัฒนาที่ดินระนอง
๓. ดำเนินการขอรับรองมาตรฐาน GAP พืช													ศวพ.ระนอง
๔. รวมกลุ่มกันผลิต และแปรรูปสินค้าขายใน นามกลุ่ม												/	สำนักงานพัฒนาชุมชน และสำนักงานเกษตร อำเภอเมือง
๕. จัดทำปุ๋ยหมักของกลุ่ม													สถานีพัฒนาที่ดินระนอง
๖. ดูแลจัดการส่วนมะม่วงหิมพานต์หลังการเก็บ เกี่ยว													สำนักงานเกษตรอำเภอ เมืองและศวพ.ระนอง
๖. ประชุมประจำเดือนของสมาชิกกลุ่ม												/	สำนักงานเกษตรอำเภอ เมืองเกษตรกร และ หน่วยงานภาคีเครือข่าย

การดำเนินกิจกรรม	ปี ๒๕๖๒												หน่วยงานสนับสนุน
	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค	
๑. อบรมความรู้ให้เกษตรกรจำนวน ๒ ครั้ง (จัดเวทีวิเคราะห์จัดทำแผนและปรับปรุงข้อมูล, ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรเน้นการบริหารจัดการกลุ่ม การเชื่อมโยงการตลาด)											/	/	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองและหน่วยงานภาคีเครือข่าย
๒. ตรวจวัดคุณภาพดิน		/					/						สถานีพัฒนาที่ดินระนอง
๓. ดำเนินการขอรับรองมาตรฐาน GAP พืช		/	/										ศวพ.ระนอง
๔. รวมกลุ่มกันผลิต และแปรรูปสินค้าขายในนามกลุ่ม	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	สำนักงานพัฒนาชุมชนและสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง
๕. จัดทำปุ๋ยหมักของกลุ่ม							/	/	/				สถานีพัฒนาที่ดินระนอง
๖. ดูแลจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์หลังการเก็บเกี่ยว					/	/	/	/	/	/	/	/	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองและศวพ.ระนอง
๗. ประชุมประจำเดือนของสมาชิกกลุ่ม	/			/			/			/			สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง เกษตรกรและหน่วยงานภาคีเครือข่าย **การประชุมกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามภารกิจ และสภาพดินฟ้าอากาศ)**

ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง ในการต่อยอดพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ (ผลไม้มอบแห้ง) ซึ่งอยู่ระหว่างการวิจัย

และได้รับการสนับสนุนครุภัณฑ์เตาอบแห้งจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ได้แก่ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

จากการจัดเก็บข้อมูลรายบุคคลของสมาชิกแปลงใหญ่หลังเข้าร่วมโครงการ ตามแบบจัดเก็บข้อมูลโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (Collaborative Farm) ชุดที่ ๓ : การประเมินผลการบริหารจัดการรายแปลง) เพื่อบันทึกข้อมูลลงระบบ <http://bigfarm๖๐.doe.go.th> สรุปผลลัพธ์เป้าหมาย ๕ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านการลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตจากเดิมไร่ละ ๘๐๐ บาท เหลือไร่ละ ๔๐๐ บาท
- ๒) ด้านการเพิ่มผลผลิต เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตจากเดิมไร่ละ ๔๐-๕๐ กิโลกรัม เป็น ๗๐-๘๐ กิโลกรัม
- ๓) ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ผลผลิตของเกษตรกรได้รับการรับรองสินค้า OTOP และรับรองคุณภาพมาตรฐาน GAP มะม่วงหิมพานต์

๔) ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงการตลาด เกษตรกรรวบรวมผลผลิตในรูปแบบกลุ่มส่งตลาด/พ่อค้าคนกลาง และสามารถเชื่อมโยงการตลาดระหว่างตลาดเกาะพยามกับตลาดในตัวเมืองอำเภอเมืองระนองได้ พร้อมทั้งสามารถขายสินค้าออนไลน์ได้

๕) การบริหารจัดการกลุ่ม เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันผลิตพร้อมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม และเกษตรกรแต่ละรายมีแผนการผลิตรายแปลง

๗. ผลที่เกิดขึ้น

๗.๑ การปรับใช้นวัตกรรมร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๗.๒ นำงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิตทางกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง ในการต่อยอดผลิตภัณฑ์โดยได้ทำการวิจัยผลไม้มอบแห้ง (ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการวิจัย)

๗.๓ การเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ E- Commerce

๗.๔ การสร้างแบรนด์ของตนเอง

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑) พื้นที่เหมาะสมในการปลูกมะม่วงหิมพานต์ (ชุดดินที่ ๓๒ ดินร่วนปนทราย)

๒) ศัตรูพืชมีน้อย (ด้วงหนวดยาว)

๓) พันธุ์มะม่วงหิมพานต์เกาะพยามเป็นพันธุ์ดั้งเดิมในท้องถิ่นที่ให้เมล็ดสมบูรณ์ เป็นพันธุ์ดี

๔) มีการแปรรูปเพื่อจำหน่าย

๕) มีแหล่งเงินทุนสนับสนุน (ธกส.)

๖) มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๗) เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน

๘) ผลผลิตได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP

)คณะกรรมการกลุ่มมีความเข้มแข็ง๑

๑๐) มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับกลุ่ม

๑๑) มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ให้คำปรึกษา และติดตามดูแล

๑๒) สมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่ มีศักยภาพและสามารถรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการพัฒนาอาชีพ

๙. ปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาลดลง

- ๑) ปัญหาน้ำทำการเกษตรไม่เพียงพอ
- ๒) การคมนาคมไม่สะดวกในการขนส่ง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง
- ๓) การสื่อสารด้านเทคโนโลยียังไม่ทั่วถึง
- ๔) การผลิตมะม่วงหิมพานต์ ขาดการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๕) ขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า
- ๖) แรงงานภาคการเกษตรของเกาะพยามมีแนวโน้มลดลง
- ๗) มีความแปรปรวนของสภาพอากาศที่มีผลต่อผลผลิตมะม่วงหิมพานต์และการจัดการศัตรูพืช
- ๘) พื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์มีแนวโน้มลดลง
- ๙) ขาดเทคโนโลยีในการผลิต
- ๑๐) มีความผันผวนของราคาผลผลิต
- ๑๑) การเกิดโรคระบาด COVID ๑๙

๑๐. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการแก้ไข
๑. ขาดการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า	๑. ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มองค์กรเกษตรกรและตลาดสินค้าเกษตร ๒. ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทั้งระบบเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร ๓. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิต
๒. มีความแปรปรวนของสภาพอากาศที่มีผลต่อผลผลิตมะม่วงหิมพานต์และการจัดการศัตรูพืช	๑. วางแผนการผลิตโดยเน้นการสำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและโรคพืช ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในแต่ละปีและทุกช่วงระยะเวลาการผลิต
๓. พื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์มีแนวโน้มลดลง	๑. ส่งเสริมการปลูกพืชแซมในสวนมะม่วงหิมพานต์

แปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

๑. ประวัติและความเป็นมา

อำเภอวังเหนือ เป็นอำเภอที่อยู่เหนือสุดของจังหวัดลำปาง เป็นพื้นที่ต้นกำเนิดแม่น้ำวัง ลักษณะสภาพภูมิประเทศเหมาะสำหรับการทำการเกษตร โดยมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑๓,๐๓๕ ครัวเรือน ๘ ตำบล ๘๐ หมู่บ้าน มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๑๒๑,๔๓๐ ไร่ เกษตรกรมีการปลูกพืชที่หลากหลาย อาทิ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ไม้ผลไม้ยืนต้น และพืชผัก ลักษณะการผลิตเพื่อสร้างรายได้ส่วนใหญ่นิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้พิสูจน์แล้วว่า การทำเกษตรเชิงเดี่ยวไม่ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่ดีขึ้น เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งยังเป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรขนาดเล็ก และต่างคนต่างทำ การดำเนินการลักษณะดังกล่าวทำให้ภาคเกษตรต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกร ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ได้แก่ ค่าพันธุ์พืช ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าใช้จ่ายของเครื่องจักรกลการเกษตร และค่าจ้างแรงงานด้านการเกษตร รวมทั้ง ปัญหาการขาดอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต (Production Process) การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain) และปัญหาด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ยังไม่เข้าถึงตัวเกษตรกรได้เท่าที่ควร เพื่อเป็นการลดข้อจำกัดดังกล่าว จะต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิต และการบริหารจัดการร่วมกัน อีกทั้งการกำจัดเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรยังส่งผลให้เกิดปัญหาหมอกควัน และฝุ่นละอองในอากาศ

ปัจจุบันเกษตรกรบางส่วนได้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นเศรษฐกิจทดแทนให้มีอาชีพ มีรายได้ที่มั่นคง และเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำให้กลับมาสมบูรณ์อีกครั้ง ได้มีความคิดริเริ่มปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาปลูกไม้ยืนต้นเศรษฐกิจ “โกโก้” เป็นพืชแซมพื้นที่พืชหลัก และมีเกษตรกรรายอื่นๆ หันมาปรับเปลี่ยนตามเพิ่มขึ้นโกโก้ เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง เจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่เขตร้อน และเป็นพืชที่ต้องการร่มเงาบดบังพอสมควร โดยเฉพาะต้นที่ยังเล็กอยู่ ที่สำคัญคือต้องการน้ำอย่างสม่ำเสมอ

อำเภอวังเหนือได้รับการสนับสนุนงบประมาณภายใต้โครงการลำปาง สร้างสรรค์ปันสุข เกษตรสุขภาพ เกษตรคุณภาพ เกษตรผสมผสาน โดยเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการปลูกพืชทางเลือก ไม้ผลไม้ยืนต้น ได้แก่ ต้นกล้าโกโก้ และต้นพันธุ์อาโวคาโด เพื่อทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ สำนักงานเกษตรอำเภอวังเหนือ ได้รวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกโกโก้ ที่มีความสนใจ และสมัครใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน เพื่อการยกระดับการผลิต ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และยกระดับคุณภาพสินค้า โดยมีการบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น ท้องที่ และสถาบันการศึกษา ทำให้โครงการแปลงใหญ่โกโก้ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยใช้กระบวนการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิต และการบริหารจัดการร่วมกัน สนับสนุน และส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่ม ร่วมกันบริหารจัดการด้านปัจจัยการผลิตที่ดีมีคุณภาพ ราคาเป็นธรรม และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เช่น เครื่องจักรกลการเกษตร (Motor Pool) เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาดโดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น ท้องที่ และสถาบันการศึกษา ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

ชื่อแปลงใหญ่	: แปลงใหญ่โกโก้ หมู่ ๒ ตำบลวังใต้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
ปีที่ก่อตั้ง	: ปี ๒๕๖๑
ที่ตั้งแปลงใหญ่	: เลขที่ ๑๒๔ หมู่ที่ ๒ บ้านวังโป่ง ตำบลวังใต้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
พิกัด	: โชน ๔๗ Q : X ๕๖๓๙๙๙ Y ๒๑๑๓๔๒๑
จำนวนสมาชิก	: ๖๑ คน
เนื้อที่ร่วมโครงการ	: ๒๗๑ ไร่
ผู้จัดการแปลง	: นางกราบทอง พุ่มอยู่ เกษตรอำเภอวังเหนือ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้สมาชิกมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่าย โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน
๒. เพื่อให้สมาชิกสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
๓. เพื่อสร้างโอกาส สร้างกิจกรรม นำไปพัฒนาศักยภาพให้กับสมาชิกกลุ่ม
๔. เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับสมาชิก และชุมชนจากแนวคิดและภูมิปัญญาของคนในชุมชน สร้างความมั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองและดูแลครอบครัวได้
๕. เพื่อเป็นแหล่งผลิตโกโก้ที่ปลอดภัย และมีคุณภาพได้มาตรฐาน
๖. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตโกโก้ รวมถึงการเกษตรแบบผสมผสาน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่เกษตรกรในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง
๗. เพื่อสร้างพีชมรดกให้แก่ลูกหลานเกษตรกรในอนาคต

๒. สถานการณ์

แปลงใหญ่โกโก้อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีสมาชิกจำนวน ๖๑ คน พื้นที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๒๗๑ ไร่ โดยมีแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนา ดังนี้

๑. ส่งเสริมและพัฒนาด้านผลิตการเกษตร ผลิตโกโก้ที่มีคุณภาพ และปลอดภัย
๒. ใช้โกโก้สายพันธุ์ดี (พันธุ์ลูกผสม I.M.๑) ลักษณะเด่นคือ เจริญเติบโตเร็ว ทนแล้ง เหมาะสำหรับปลูกในเขตภาคกลาง เหนือและอีสาน ให้ผลผลิตสูง เริ่มออกดอกติดผลและเก็บเกี่ยวได้ในปีที่ ๓ หลังจากปลูก เมล็ดแห้งมีขนาดและคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด เมล็ดมีปริมาณไขมันสูงเฉลี่ย ๕๒ เปอร์เซ็นต์
๓. ร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิต และรวบรวมผลผลิตในการจำหน่าย
๔. กลุ่มจะดำเนินการและพัฒนาอยู่บนพื้นฐานความต้องการและความจำเป็นของสมาชิก นำภูมิปัญญาและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการแปลง ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
๕. เน้นการผลิตแบบปลอดภัยทั้งต่อเกษตรกร และผู้บริโภค มุ่งสู่มาตรฐานอินทรีย์ เพื่อให้อาชีพเกษตรกรของสมาชิกยั่งยืน
๖. ไม่เผาเศษวัสดุในพื้นที่เกษตร มีจัดการวัสดุเหลือใช้ เช่น การคลุมโคน การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ
๗. สร้างความมั่นคง พึ่งพาตนเอง ดูแลครอบครัวได้

๓. เป้าหมาย (๕ด้าน)

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการกำหนดเป้าหมาย และวางแผนในการปฏิบัติงาน ๕ ด้าน ได้แก่

เป้าหมายในการพัฒนา ๕ ด้าน

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา
๑. ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๒๐	จาก ๓,๕๐๐ บาท เหลือ ๒,๘๐๐ บาท - การปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ - ลดการใช้สารเคมี ใช้สารชีวภัณฑ์และน้ำส้มควันไม้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช
๒. เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๒๐	จาก ๕,๑๐๐ กก./ไร่ เป็น ๖,๐๒๐ กก./ไร่ - การตัดแต่งกิ่งโกโก้ - ระบบน้ำหยด - การจัดการแปลง/การปฏิบัติดูแลรักษา
๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต	- ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP และอินทรีย์ - การแปรรูปผลผลิตเบื้องต้น การหมัก การตาก
๔. การบริหารจัดการ	- ปรับปรุงฐานข้อมูลสมาชิก - ดำเนินงานโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน - วางแผนและบริหารจัดการการผลิต - ระดมทุน/จัดตั้งกองทุนหมุนเวียน - บริหารจัดการด้านการตลาด - การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
๕. ตลาด	- ทำพันธะสัญญา และ MOU กับ บริษัท เอเชียโกโก้ (ไทยแลนด์) จำกัด - ประกันราคาผลสุกไม่ต่ำกว่า ๘ บาท/กิโลกรัม - ร้อยละ ๘๐ ขายให้บริษัท - ร้อยละ ๒๐ กลุ่มแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ การเชื่อมโยงกระบวนการทำงาน ศพก. และแปลงใหญ่

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก) และแปลงใหญ่ ได้แก่

๑. การประชุมหารือ และการวางแผนการดำเนินงาน

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการประชุม และวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก) และแปลงใหญ่ โดยใช้เวทีการประชุม คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก) และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอวังเหนือ ได้จัดทำ

กรอบการทำงานเชื่อมโยงกัน มี Roadmap และ แผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เกิดเป็นรูปธรรม ตอบสนองกับความต้องการของเกษตรกร มีการเชื่อมโยง และขับเคลื่อนการดำเนินงาน

คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก) และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ ได้จากกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ และคณะกรรมการแปลงใหญ่ทุกแปลงในอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง อันได้แก่แปลงใหญ่ลำไย แปลงใหญ่มันสำปะหลัง แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แปลงใหญ่โกโก้ และแปลงใหญ่พืชผัก ส่งผลให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก) และแปลงใหญ่เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จนสามารถพัฒนาคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต เชื่อมโยงการตลาด และพัฒนาสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้อำเภอวังเหนือ สู่อการเป็นเกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer) ได้

๔.๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การบริหารจัดการ และบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการบริหารจัดการคนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ มีการแต่งตั้งหน้าที่ของคณะกรรมการ ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

ด้านบริหารจัดการ มีหน้าที่บริหารจัดการกลุ่ม โดยคณะกรรมการกลุ่มมีหน้าที่บริหารจัดการกลุ่มจัดการประชุม/อบรม ร่วมงาน/รับความรู้วิชาการ นำมาถ่ายทอดแก่สมาชิก

ด้านการผลิต มีหน้าที่ ประสานงาน ผลิตต้นกล้า จัดหาปัจจัยการผลิตการใช้เทคโนโลยีการผลิต การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

ด้านการเงิน มีหน้าที่ จัดทำบัญชีรับ-จ่าย และเก็บรักษาเงินของกลุ่ม หุ้นและสวัสดิการ การช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ

ด้านการตลาด มีหน้าที่ ติดต่อประสานงาน ในการซื้อ

ด้านการประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ ในการจำหน่ายผลผลิตทุกรูปแบบในรูปแบบผลสด เมล็ดตากแห้ง

ประธานกลุ่ม

- วางนโยบายและแผนการดำเนินงานของกลุ่มและขายปัจจัยการผลิตและผลผลิต จำหน่ายผลผลิตทุกรูปแบบ

- ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกของกลุ่มปฏิบัติตามนโยบาย แนวทาง หรือแผนปฏิบัติงานของกลุ่มตามข้อกำหนดของกลุ่ม หรือข้อกำหนดอื่น ๆ

- ควบคุมการดำเนินงานของสมาชิกให้การผลิตเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

รองประธานกลุ่ม

- ควบคุมการดำเนินงานของสมาชิกให้การผลิตเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

- ปฏิบัติงานแทนประธานกลุ่มในกรณีที่ได้รับมอบหมาย หรือในกรณีที่ประธานกลุ่มไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

- ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกปฏิบัติตามนโยบาย แนวทาง หรือแผนปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของกลุ่มหรือข้อกำหนดอื่นๆ

เหรัญญิก

- ดูแลและจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย

- ควบคุม จัดเก็บและรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงิน

เลขานุการ

- สรุปรายงานผลการดำเนินงานและผลการประชุมให้ประธานกลุ่มทราบ
- ดำเนินงานในการจัดทำและเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประชุม

ประชาสัมพันธ์

- ติดต่อประสานงานและออกข่าวสารหรือเรื่องราวต่างๆ ซึ่งที่ประชุมได้ลงมติไว้แล้วให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และดำเนินการ

- ต้อนรับหน่วยงานราชการหรือองค์กรภายนอกที่มาติดต่อกับกลุ่ม

กรรมการ

- มีหน้าที่ร่วมกำหนดแนวทางพัฒนากลุ่ม รวมทั้งใช้ข้อเสนอแนะแก่กลุ่มในการบริหารจัดการ
- กลุ่มเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและยั่งยืน
- รับมอบหมายภารกิจอื่นๆ จากกลุ่มฯ เพื่อประโยชน์ของกลุ่มและสมาชิก

๔.๓ กระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม

แผนปฏิบัติงานกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. ปลูกโกโก้					←	→						
๒. การปฏิบัติดูแลรักษา												
- กำจัดวัชพืช	←											→
- การใส่ปุ๋ย	←											→
- การป้องกันกำจัดศัตรูพืช	←											→
๓. การเก็บเกี่ยวผลผลิต	←											→
๔. การตลาด/การจำหน่ายโกโก้	←											→

การดำเนินงาน/กิจกรรมของกลุ่ม

แผนการดำเนินงาน/สมาชิกทุกคนร่วมกำหนดแผนการดำเนินงาน

- พัฒนาโครงการแปลงใหญ่ผ่านการบูรณาการร่วมกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า (ศพก.) หลัก และศพก. เครือข่าย
- พัฒนาระบบการระดมทุน มีกองทุนปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ
- แต่งตั้งคณะกรรมการ ให้เป็นผู้แทนกลุ่มเป็นกรรมการในระดับจังหวัด
- จัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่สมาชิกในกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตโกโก้คุณภาพ และให้ได้มาตรฐานการผลิต
- ส่งเสริมอาชีพให้กับสมาชิกเพิ่มมูลค่าผลผลิต เพื่อมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้รับความรู้พัฒนาด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มแปลงใหญ่

การดำเนินการตามแผน และกิจกรรมที่ตั้งไว้พร้อมทั้งผลตามกิจกรรมในด้านต่าง ๆ

๑. การลดต้นทุนตามกิจกรรมของแผน

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สามารถลดต้นทุน ตามกิจกรรมของแผน โดยมีสมาชิก ร้อยละ ๙๐ สามารถลดต้นทุนการผลิตลงจาก ๓,๕๐๐ บาท/ไร่ เหลือ ๒,๘๐๐ บาท/ไร่ กิจกรรมประกอบด้วย

- การปรับปรุงบำรุงดิน มีการทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ
- ลดการใช้สารเคมี มีการใช้สารชีวภัณฑ์ และน้ำส้มควันไม้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

๒. การเพิ่มผลผลิต ตามแผนกิจกรรม

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สามารถเพิ่มผลผลิต ตามกิจกรรมของแผน โดยมีสมาชิกร้อยละ ๘๐ สามารถเพิ่มผลผลิตจาก ๕,๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๖,๐๒๐ กิโลกรัม/ไร่ กิจกรรมประกอบด้วย

- การจัดการแปลง/การปฏิบัติดูแลรักษา
- การตัดแต่งกิ่งโกโก้
- การใช้ระบบน้ำหยด
- การคลุมโคนต้นโกโก้เพื่อรักษาความชุ่มชื้น
- การใช้ปุ๋ยหมักคุณภาพสูง น้ำหมักชีวภาพ

๓. การพัฒนาคุณภาพ ตามกิจกรรมของแผน

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สามารถพัฒนาคุณภาพผลผลิตเข้าสู่มาตรฐานอินทรีย์ จำนวน ๓ คน และพัฒนาคุณภาพผลผลิตเข้าสู่มาตรฐาน GAP จำนวน ๖๑ คน ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการแปรรูปผลผลิตเบื้องต้น การหมัก การตาก เพิ่มมูลค่าสินค้า

๔. การตลาด ตามกิจกรรมของแผน

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สามารถจัดการตลาด ตามกิจกรรมของแผน มีตลาดแน่นอน มีช่องทางการจำหน่ายเพิ่ม เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยมีสมาชิกร้อยละ ๑๐๐ สามารถจัดการตลาดได้ ดังนี้

- ร้อยละ ๘๐ ของผลผลิตจำหน่ายให้บริษัท
- ร้อยละ ๒๐ ของผลผลิตกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน ประกอบด้วย

- ทำพันธะสัญญากับ บริษัท เอเชียโกโก้(ไทยแลนด์) จำกัด ประกันราคาผลสุกไม่ต่ำกว่า ๘ บาท/กิโลกรัม
- ทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ ร่วมกับบริษัท เอเชียโกโก้(ไทยแลนด์)

จำกัด และบริษัท มาร์ครีนฟาร์ม จำกัด

๕. การบริหารจัดการ ตามกิจกรรมของแผน

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สามารถบริหารจัดการ ตามกิจกรรมของแผน โดยสมาชิก ร้อยละ ๑๐๐ ร่วมกันวางแผนการซื้อปัจจัยการผลิต การจำหน่ายผลผลิต กิจกรรมประกอบด้วย

- มีการปรับปรุงฐานข้อมูลสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน
- มีการดำเนินงานโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่โกโก้เมืองวัง
- มีการระดมหุ้น/จัดตั้งกองทุนหมุนเวียน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการร่วมกัน
- มีการวางแผน และบริหารจัดการการผลิตให้ได้โกโก้คุณภาพ

- มีการบริหารจัดการด้านการตลาด มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน
ทีมผู้จัดการแปลงมีการกำกับ ดูแล และแก้ไขปัญหาของแปลงใหญ่

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับทีมผู้จัดการแปลง และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมประกอบด้วย

- การจัดทำแผนพัฒนาแปลงใหญ่ โดยผู้จัดการแปลง ผู้ช่วยผู้จัดการแปลงร่วมกับเกษตรกรสมาชิกทั้งหมดของแปลง และภาคีที่สนับสนุนการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ร่วมกันจัดเก็บ/วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดเป้าหมาย แนวทางและแผนการพัฒนาให้ชัดเจน รวมถึงวางแผนปฏิบัติการในการดำเนินงานแปลงใหญ่ ทั้งนี้แผนจะต้องประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่ แผนลดต้นทุนการผลิต แผนเพิ่มผลผลิต แผนพัฒนาคุณภาพ แผนการบริหารจัดการ และแผนการตลาด

- ประชาสัมพันธ์และชี้แจงแผนการพัฒนาแปลงใหญ่ให้เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ทราบถึงแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการแปลงใหญ่

- มีการลงพื้นที่ติดตาม เยี่ยมเยียน และให้คำแนะนำการดำเนินงานกลุ่ม รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ และติดตามตามสถานการณ์ปลูกอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

- ติดตามสถานการณ์ ร่วมหาทางแก้ไขปัญหา/อุปสรรคจากการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาเรื่องภัยแล้ง ให้คำแนะนำเกษตรกรการคลุมโคนต้นด้วยใบไม้และเศษวัชพืช เพื่อรักษาความชุ่มชื้น การหาแหล่งน้ำสำรอง เป็นต้น

การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว (การผลิตและรายได้)

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีกระบวนการผลิต และการจัดการแปลงปลูกไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรชีวภาพของชุมชนเป็นวัตถุดิบ เน้นนำการทำเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการทำการเกษตรที่หลากหลายกิจกรรม สร้างงาน สร้างรายได้ รายวัน รายเดือน รายปี สร้างความมั่นคง ให้กับสมาชิก สามารถพึ่งพาตนเองและดูแลครอบครัวได้ ลดความเสี่ยงด้านราคาผลผลิตจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว ลดปัญหาผลผลิตสินค้าเกษตรล้นตลาด ราคาตกต่ำ ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำ เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับผืนป่าอำเภอวังเหนือได้อย่างถาวร ตลอดจนทำให้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยาป่าไม้ดีขึ้น

๔.๔ การทำงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงาน/ชุมชน

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ได้มีการประสานงานหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น ท้องที่ และสถาบันการศึกษา ในการขับเคลื่อนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้กลุ่มมีความมั่นคงและยั่งยืน ได้แก่

ภาครัฐ

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ในงานกลุ่ม การวางแผนการผลิตรายแปลง การทำบัญชีครัวเรือน การจัดทำบัญชีฟาร์ม และการทำบัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพ

- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) กระทรวงพลังงาน ให้การสนับสนุนการลงทุนติดตั้งใช้งานแบบมีส่วนร่วม เป็นโรงอบแห้งที่ออกแบบรูปพาราโบลา ขนาด ๘.๐๐ x ๑๒.๔๐ เมตร โดยใช้เทคโนโลยีอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก

ภาคเอกชน

- บริษัท เอเชียโกโก้ (ไทยแลนด์) จำกัด ถ่ายทอดความรู้ เรื่องการปลูกโกโก้ การดูแลรักษา การจัดการแปลง และการตลาด

- รับซื้อผลผลิต โดยประกันราคาผลสุกไม่ต่ำกว่า ๘ บาท/กิโลกรัม และทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอลำปาง ร่วมกับ บริษัท เอเชียโกโก้ (ไทยแลนด์) จำกัด และบริษัท มาร์ครินฟาร์ม จำกัด โดยประกันราคาผลสุกไม่ต่ำกว่า ๘.๓๐ บาท/กิโลกรัม

- บริษัท มาร์ครินฟาร์ม จำกัด ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การปลูกโกโก้ การดูแลรักษา การจัดการแปลง และการตลาด

รับซื้อผลผลิต มีการทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอลำปาง ร่วมกับบริษัท เอเชียโกโก้ (ไทยแลนด์) จำกัด และบริษัท มาร์ครินฟาร์ม จำกัด โดยประกันราคาผลสุกไม่ต่ำกว่า ๘.๓๐ บาท/กิโลกรัม
ท้องถิ่น ท้องที่ และสถาบันการศึกษา

- มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การปลูกโกโก้ การดูแลรักษา การจัดการแปลง และการตลาด โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สัณห์ ละอองสี ผู้พัฒนาโกโก้ พันธุ์ลูกผสม I.M.๑ ได้มาเป็นวิทยากร

๔.๔.๔ การประชาสัมพันธ์

- มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ถ่ายทำรายการวีดิทัศน์ “รักบ้านเกิด” ประชาสัมพันธ์กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอลำปาง เป็นต้น

๔.๔.๕ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

- การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ของแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอลำปาง

- การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร

- กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอลำปาง มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร ประกอบด้วย

- หน่วยงานสำนักงานเกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัดลำปาง ถ่ายทอดความรู้วิชาการ การรวมกลุ่มการบริหารจัดการ กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และการผลิตสารชีวภัณฑ์ ป้องกันโรคและกำจัดแมลงศัตรูโกโก้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้การผลิตโกโก้คุณภาพ

- หน่วยงานสหกรณ์จังหวัดลำปาง ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง กระบวนการกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม การตลาดแหล่งรับซื้อ

- หน่วยงานตรวจบัญชีสหกรณ์การเกษตร ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การจัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดทำบัญชีฟาร์ม และการทำบัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพ

- หน่วยงานสถานีพัฒนาที่ดินลำปาง ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง และน้ำหมักชีวภาพ สนับสนุนวัสดุทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด โดโลไมท์ ในการปรับปรุงสภาพดินให้ดียิ่งขึ้น

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่ม ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ในงานกลุ่ม การวางแผนการผลิตรายแปลง การทำบัญชีครัวเรือน การจัดทำบัญชีฟาร์ม และการทำบัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพ

- บริษัท เอเชียโกโก้ (ไทยแลนด์) จำกัด ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การปลูกโกโก้ การดูแลรักษา การจัดการแปลง และการตลาด และรับซื้อผลผลิต โดยประกันราคาผลสุกไม่ต่ำกว่า ๘ บาท/กิโลกรัม และทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ ร่วมกับ บริษัท เอเชียโกโก้ (ไทยแลนด์) จำกัด และบริษัท มาร์ครินฟาร์ม จำกัด โดยประกันราคาผลสุกไม่ต่ำกว่า ๘.๓๐ บาท/กิโลกรัม

- บริษัท มาร์ครินฟาร์ม จำกัด ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การปลูกโกโก้ การดูแลรักษา การจัดการแปลง และการตลาด และรับซื้อผลผลิต มีการทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ ร่วมกับบริษัท เอเชียโกโก้ (ไทยแลนด์) จำกัด และบริษัท มาร์ครินฟาร์ม จำกัด โดยประกันราคาผลสุกไม่ต่ำกว่า ๘.๓๐ บาท/กิโลกรัม

- มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การปลูกโกโก้ การดูแลรักษา การจัดการแปลง และการตลาด โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สันต์ ละอองสี ผู้พัฒนาโกโก้ พันธุ์ลูกผสม I.M.๑ ได้มาเป็นวิทยากร การปรับใช้นวัตกรรม

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการปรับใช้นวัตกรรม ประกอบด้วย

- การจัดการแปลง/การปฏิบัติดูแลรักษาแปลงที่ดี มีการตัดแต่งกิ่งโกโก้ เพื่อให้ได้ทรงพุ่มของต้นโกโก้ที่เหมาะสม ง่ายต่อการปฏิบัติงานในสวน ลดการระบาดของโรคและแมลง เพิ่มผลผลิต

- การคลุมโคนต้นโกโก้ การใช้ระบบน้ำหยดน้ำซึม เพื่อรักษาความชุ่มชื้น การใช้ระบบมินิสปริงเกอร์

- การใช้ปุ๋ยหมักคุณภาพสูง น้ำหมักชีวภาพในการเพิ่มคุณภาพแก่ผลผลิต

- การใช้เทคโนโลยีอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจกที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) กระทรวงพลังงาน ให้การสนับสนุนการลงทุนติดตั้งใช้งานแบบมีส่วนร่วม เป็นโรงอบแห้งที่ออกแบบรูปพาราโบลา ขนาด ๘.๐๐ x ๑๒.๔๐ เมตร ใช้อบหรือตากเมล็ดโกโก้ และผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกกลุ่ม และเกษตรกรทั่วไปปลูกผสมผสานในแปลงร่วมกับโกโก้ เช่น กลัวยน้ำหว่า มะเขือเทศ ฯลฯ เพื่อช่วยลดต้นทุน และลดปริมาณการใช้พลังงานเชื้อเพลิงที่ใช้แล้วหมดไป สร้างมาตรฐานการผลิตสินค้าอบแห้ง สะอาดปลอดภัย สร้างความปลอดภัยให้ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ฝุ่นควัน หรือสภาพอากาศ สภาพแวดล้อม สร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านนวัตกรรม และการอนุรักษ์พลังงาน และเพื่อสร้างความคุ้มค่าในระยะยาว ลดระยะเวลาการผลิต

๕. การสนับสนุน

การดำเนินงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการดำเนินงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต ประกอบด้วย

- ร่วมกับทางมหาวิทยาลัยเกษตรแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ทำงานวิจัย เรื่อง การปลูกโกโก้ เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้เกี่ยวกับกระบวนการปลูกโกโก้คุณภาพ เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่

- ร่วมกับทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำงานวิจัย เรื่อง การเทคโนโลยีการผลิตโกโก้คุณภาพ เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตโกโก้คุณภาพ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิตโกโก้คุณภาพ

- ร่วมกับทางสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก จังหวัดพะเยา ทำงานวิจัย เรื่อง แปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้เกี่ยวกับ การบริหารจัดการกลุ่ม การวางแผนการผลิตรายแปลง การทำบัญชีครัวเรือน การจัดทำบัญชีฟาร์ม การทำบัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพ และการตลาด

เกษตรกรรมแม่นยำสูง

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง เน้นการทำเกษตรผสมผสาน นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานด้วยเทคโนโลยีในการผลิต โดยให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ได้คุณภาพพร้อมเสิร์ฟเป็นอาหาร หรือใช้เป็นวัตถุดิบในด้านอื่น ๆ เน้นประสิทธิภาพในการผลิต ได้แก่

- คัดเลือกโกโก้สายพันธุ์ดี (พันธุ์ลูกผสม I.M.๑)
- ตรวจวัดสภาพดิน ความชื้นในดิน แร่ธาตุในดิน ความเป็นกรดต่าง
- การใช้เทคโนโลยีอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก

เป็นโรงอบแห้งที่ออกแบบรูปพาราโบลา

- ติดตามข้อมูลข่าวสาร การพยากรณ์อากาศผ่านเครื่องมือทางเทคโนโลยีในการสื่อสาร ผ่านแอปพลิเคชัน

Line, Facebook, Google

การสร้างสินค้าที่เป็นนวัตกรรม เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าวัตถุดิบ ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม

ผลโกโก้ นอกจากสามารถจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบผลสุกแล้ว ยังสามารถนำมาแปรรูปได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ทำเป็นขนม น้ำโกโก้ สบู่ เครื่องสำอางต่าง ๆ ฯลฯ

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง จำหน่ายผลผลิตโกโก้ในรูปแบบผลสุกให้แก่ บริษัท มาร์ค รินฟาร์ม จำกัด แต่เนื่องจากผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และอาจประสบปัญหาในอนาคต กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ จึงหาแนวทางในการแปรรูปเบื้องต้น และพัฒนากระบวนการต่าง ๆ กระบวนการแปรรูปแต่เดิม เริ่มจากการหมักและตากแห้งโดยอาศัยแสงแดดธรรมชาติ ในกระบวนการแปรรูปโกโก้เบื้องต้นนี้ต้องใช้เวลาจนถึง ๑๐ - ๑๒ วัน อีกทั้งยังประสบปัญหาด้านสภาพอากาศที่แปรปรวน ท้องฟ้ามีเมฆครึ้ม แสงแดดไม่เพียงพอ ส่งผลให้วัตถุดิบเกิดความเสียหาย นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการปนเปื้อนจากสภาพแวดล้อมโดยรอบ

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการปลูกพืชเสริมในแปลงโกโก้ โดยเป็นการปลูกแบบผสมผสาน เพื่อเป็นพืชร่มเงา โดยเฉพาะกล้วยน้ำว้า จึงนำกล้วยน้ำว้ามาแปรรูปรวมด้วย ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องการความสะอาด และปลอดภัยสูง และเพื่อยกระดับคุณภาพการผลิตด้วยกระบวนการตากแห้ง/อบ กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ มีการพัฒนากระบวนการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก เป็นโรงอบแห้งที่ออกแบบรูปพาราโบลา ขนาด ๘.๐๐ x ๑๒.๔๐ เมตร ใช้อบหรือตากเมล็ดโกโก้ และผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกกลุ่ม และเกษตรกรทั่วไปปลูกผสมผสานในแปลงร่วมกับโกโก้ เช่น กล้วยน้ำว้า มะเขือเทศ ฯลฯ เพื่อช่วยลดต้นทุน และลดปริมาณการใช้พลังงานเชื้อเพลิงที่ใช้แล้วหมดไป สร้างมาตรฐานการผลิตสินค้าอบแห้ง สะอาดปลอดภัย สร้างความปลอดภัยให้ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ฝุ่นควัน หรือสภาพอากาศ สภาพแวดล้อม สร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านนวัตกรรมและการอนุรักษ์พลังงาน และเพื่อสร้างความคุ้มค่าในระยะยาว สามารถเพิ่มกำลังการผลิตและเพิ่มคุณภาพสินค้าได้มากขึ้น และเป็นแหล่งศึกษาดูงานอีกแห่งหนึ่งด้วย

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมายและผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

๑. ด้านลดต้นทุนการผลิต

- สามารถลดต้นทุนได้ ร้อยละ ๒๐ จากเดิมต้นทุนเฉลี่ย ๓,๕๐๐ บาท/ไร่ ลดเหลือ ๒,๘๐๐ บาท/ไร่
- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ลดการใช้สารเคมี มีการวางแผนการผลิตสารชีวภัณฑ์ และน้ำส้มควันไม้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง
- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการปรับปรุงบำรุงดิน มีการทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ
- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ได้รับการอบรมการจัดการทำบัญชีครัวเรือน บัญชีฟาร์ม ได้รู้ถึงต้นทุนการผลิตและรายรับรายจ่ายของกิจกรรมจาก สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดลำปาง ครูบัญชีอาสาแปลงใหญ่ และเจ้าหน้าที่จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

๒. ด้านเพิ่มผลผลิต

- สามารถเพิ่มผลผลิตได้ ร้อยละ ๒๐ ผลผลิตจากเดิม ๕,๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มเป็น ๖,๐๒๐ กิโลกรัม/ไร่
- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการจัดการแปลง/การปฏิบัติดูแลรักษาแปลงที่ดี
- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการตัดแต่งกิ่งโกโก้ เพื่อให้ได้ทรงพุ่มของต้นโกโก้ที่เหมาะสม ง่ายต่อการปฏิบัติงานในสวน ลดการระบาดของโรคและแมลง เพิ่มผลผลิต
- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการคลุมโคนต้นโกโก้ การใช้ระบบน้ำหยดน้ำซึม เพื่อรักษาความชุ่มชื้น
- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการใช้ปุ๋ยหมักคุณภาพสูง น้ำหมักชีวภาพในการเพิ่มคุณภาพแก่ผลผลิต

๓. ด้านคุณภาพผลผลิต

- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ได้รับการอบรมความรู้วิชาการ ด้านการทำ การเกษตรแบบ GAP การรับรองแปลง GAP
- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สามารถพัฒนาคุณภาพผลผลิตเข้าสู่มาตรฐานอินทรีย์ เป็นพื้นที่ปลูกตามระบบมาตรฐาน USDA ของบริษัท มาร์ครินฟาร์ม จำกัด จำนวน ๓ คน และกำลังพัฒนาคุณภาพผลผลิตเข้าสู่มาตรฐาน GAP จำนวน ๖๑ คน ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕
- สมาชิกแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง จำหน่ายโกโก้คุณภาพดี ให้แก่จัดรวบรวมผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ โดยจำหน่ายในรูปแบบผลสุก และเมล็ดแห้ง
- กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการแปรรูปผลผลิตเบื้องต้น การหมัก การตาก เพิ่มมูลค่าสินค้า

๔. ด้านการตลาด

- กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง สามารถจัดการตลาด ตามกิจกรรมของแผน มีตลาดแน่นอน มีช่องทางการจำหน่าย เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยมีสมาชิกร้อย ๑๐๐ สามารถจัดการตลาดได้ ดังนี้
- ร้อยละ ๘๐ ของผลผลิตจำหน่ายให้บริษัท
- ร้อยละ ๒๐ ของผลผลิตกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน ประกอบด้วย

- ทำพันธะสัญญากับ บริษัท เอเชียโกโก้(ไทยแลนด์) จำกัด ประกันราคาผลสุกไม่ต่ำกว่า ๘ บาท/กิโลกรัม
- ทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ร่วมกับบริษัท เอเชียโกโก้

(ไทยแลนด์) จำกัด และบริษัท มาร์ครินฟาร์ม จำกัด

- ผลผลิตโกโก้ สามารถนำไปแปรรูปได้หลากหลาย เช่น ทำเป็นขนม สบู่ เครื่องสำอาง น้ำโกโก้ ฯลฯ

๗. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการแปลง

- ประชาสัมพันธ์ ทำการเกษตร รูปแบบแปลงใหญ่
- จัดทำแผนการผลิตโกโก้ ตามกระบวนการผลิต และเป้าหมายการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน
- เป็นตัวแทนการรับความรู้ กระบวนการบริหารจัดการ การตลาด มาตรฐานการผลิต นำความรู้มา

ถ่ายทอดให้แก่สมาชิก

- ส่งเสริมการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้

- จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตโกโก้ รวมถึงการเกษตรแบบผสมผสาน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่เกษตรกรในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- บูรณาการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

และแปลงใหญ่ อำเภอวังเหนือ

ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

- มีการประชุมคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ
- สมาชิกมีบทบาทและส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่ม
- จัดให้มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ ๖ ครั้ง
- มีการจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพโกโก้ แผนการบริหารจัดการด้านการตลาด
- มีการประสานงานหน่วยงานและเชื่อมโยงธุรกิจเอกชน
- มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
- มีการระดมหุ้น/จัดตั้งกองทุนหมุนเวียน
- จัดทำแผนรายแปลง และจัดทำแผนธุรกิจ ตามกระบวนการผลิต และเป้าหมายการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน
- พัฒนาผลผลิตโกโก้ให้ได้มาตรฐาน GAP และอินทรีย์
- ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด มีกระบวนการผลิตไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรชีวภาพของชุมชนเป็นวัตถุดิบไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- การใช้สายพันธุ์ดี (พันธุ์ลูกผสม I.M.๑) ตามตลาดต้องการ
- จัดการพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูก มีการวางผังปลูก ที่คำนึงถึงทิศทางแสงแดด ทิศทางลม ความลาด

ชัน พื้นที่ลุ่มต่ำ

- ปลูกพืชแซมร่วมกับต้นโกโก้ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

- การปรับปรุงบำรุงดิน มีการทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ
- หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ใช้สารชีวภัณฑ์ และน้ำส้มควันไม้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อเป็นแหล่งผลิตโกโก้ที่ปลอดภัย และมีคุณภาพได้มาตรฐาน

- ตัดแต่งกิ่งโกโก้ เพื่อช่วยให้ต้นโกโก้เจริญเติบโต ให้ทรงพุ่มโปร่ง ป้องกันการเข้าทำลายของโรคหรือแมลงศัตรู

- การใช้ปุ๋ยหมักคุณภาพสูง น้ำหมักชีวภาพ
- พัฒนาคุณภาพผลผลิตเข้าสู่มาตรฐาน GAP และอินทรีย์
- เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตโกโก้ รวมถึงการเกษตรแบบผสมผสาน ให้แก่เกษตรกรในชุมชน และพื้นที่

ใกล้เคียง

- สร้างพีชมรดกให้แก่ลูกหลานเกษตรกรในอนาคต

การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่

- การใช้ระบบน้ำหยด น้ำซึม ทำให้ประหยัดน้ำได้ดี

- การใช้ระบบสปริงเกอร์ มีวาล์วปิด - เปิด บังคับการให้น้ำ สามารถประหยัดน้ำ ลดแรงงานและลด

ค่าใช้จ่าย

- การตัดแต่งกิ่งโกโก้ คลุมโคนต้นโกโก้เพื่อรักษาความชุ่มชื้น

การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ ได้แก่

- ปลูกพืชแซมร่วมกับต้นโกโก้ ใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ตามแนวทาง

เศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างรายได้ตลอดปี

- มีกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นระบบ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรสามารถดำเนินการ

ได้อย่างต่อเนื่อง และสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

- สร้างพีชมรดกให้แก่ลูกหลานเกษตรกรในอนาคต เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้แก่ธรรมชาติ ลดการเผาแก้ปัญหา

โลกร้อน และอุทกภัย

ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- การรวมกลุ่ม/จัดตั้งกองทุนทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมี

- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ไคโลไมท์ และพืชปุ๋ยสด ในการปรับปรุงบำรุงดินให้ดียิ่งขึ้น

- ใช้สารชีวภัณฑ์ และน้ำส้มควันไม้ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน เพื่อเป็นแหล่งผลิต

โกโก้ที่ปลอดภัย และมีคุณภาพได้มาตรฐาน

- ตัดแต่งกิ่งโกโก้ เพื่อช่วยให้ต้นโกโก้เจริญเติบโต ให้ทรงพุ่มโปร่ง ป้องกันการเข้าทำลายของโรคหรือแมลงศัตรู

- พัฒนาคุณภาพผลผลิตเข้าสู่มาตรฐาน GAP และอินทรีย์

- ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ USDA

- ส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวคิด Zero Waste Agriculture

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีแนวทางการทำ Zero Waste Agriculture หรือแนวคิดขยะเหลือศูนย์มาประยุกต์ใช้ โดยยึดหลักการที่ว่า “ขยะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้” ยึดตามเป้าประสงค์ คือ “การทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุด และกำจัดที่เหลือด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ” ได้แก่

- ลดปริมาณของเสียที่จะทิ้งให้เหลือน้อยที่สุด เช่น การลดการใช้สารเคมีในการผลิตทางการเกษตร ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า ปุ๋ยเคมี ฯลฯ
- การใช้วัสดุการผลิตที่สามารถนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ให้ได้มากที่สุด เช่น การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพใช้เอง
- การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำการเกษตรตามระบบอินทรีย์
- การประชาสัมพันธ์ หรือรณรงค์การลดปัญหาขยะของเสีย เช่น การจัดงานรณรงค์ลดการใช้สารเคมี การตรวจคัดกรองโลหิตเกษตรกรเพื่อหาสารเคมีตกค้างในร่างกาย
- การพัฒนาการนำขยะกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้มากที่สุด เช่น การนำขยะอินทรีย์มาแปรรูปเป็นปุ๋ยหมัก การนำเปลือกหุ้มเมล็ดโกโก้มาเป็นเชื้อเพลิงชีวภาพ
- การช่วยยกระดับเป้าหมายทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ภายในชุมชน เช่น การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน การปลูกพืชหลากหลายในแปลงโกโก้ การผลิตพืชผักให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยสามารถจำหน่ายในตลาดที่หลากหลายทั้งตลาดชุมชน
- การสร้างงานให้กับชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เช่น การส่งเสริมอาชีพเสริมการผลิตพืชผัก การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ผ่านรูปแบบกระบวนการกลุ่ม

๘. ปัญหา อุปสรรค

การขาดแคลนแหล่งน้ำต้นทุนในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลให้ได้ผลผลิตน้อย

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการเพิ่มช่องทางการตลาด และโอกาสทางการค้าผ่านเครื่องมือทางเทคโนโลยีในการสื่อสาร ผ่านแอปพลิเคชัน Line, Facebook มาช่วยแนะนำแปลงต้นแบบ ข้อมูลกิจกรรมของกลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ เพื่อให้เป็นที่รู้จักและทำให้ผู้ติดตามมากขึ้น

กลุ่มแปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีการสร้างแบรนด์ของตัวเอง ประกอบด้วย

- ดำเนินงานโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโกโก้แปลงใหญ่เมืองวัง
- สร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้า โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร ผ่านแปลงเรียนรู้ต้นแบบ เกษตรกรต้นแบบ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แปลงใหญ่ไผ่ หมู่ ๒ ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

แปลงใหญ่ไผ่ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ ๙ บ้านนาแปนใต้ หมู่ ๒ บ้านนาแปน หมู่ ๑๔ บ้านนาแปนเหนือ หมู่ ๓ บ้านอีเลิศ และหมู่ ๑๕ บ้านนาเจริญ ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ในอดีตเกษตรกรในหมู่บ้านดังกล่าวได้ทำการเกษตรโดยการปลูกพืชหลากหลาย เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง เป็นต้น ต่อมาสถานการณ์ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ติดต่อกันหลายปี ประกอบกับสถานการณ์ภัยแล้ง เกษตรกรได้รับผลกระทบมาก แต่ยังมีรายได้จากการหาหน่อไม้จากป่าที่อุดมสมบูรณ์ หน่อไม้ที่ได้นำมาจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อถึงในพื้นที่ สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรเป็นอย่างดี แต่เนื่องจากการหาหน่อไม้ในเขตอุทยานเป็นสิ่งผิดกฎหมายทางเจ้าหน้าที่จากกรมป่าไม้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลศรีฐาน สำนักงานเกษตรอำเภอภูกระดึง เป็นต้น ได้เข้ามาแนะนำและส่งเสริมการปลูกไผ่ในพื้นที่ของเกษตรกร โดยจัดหาพันธุ์ไผ่และแนะนำวิธีการปลูกให้ได้ผลผลิตที่ดี ทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายให้เพียงพอกับพ่อค้าคนกลางได้ เมื่อมีจำนวนเกษตรกรปลูกไผ่มากขึ้น ปี ๒๕๖๐ นายเฉลียว ไสยันต์ เกษตรกรผู้ปลูกไผ่ หมู่ ๙ บ้านนาแปนใต้ มีความสนใจในการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อพัฒนาศักยภาพของด้านการผลิตไผ่ให้ได้คุณภาพ และเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตหน่อไม้ จึงได้รวบรวมสมาชิกเพื่อจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ไผ่ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง ในปี ๒๕๖๑ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๑๒๘ คน และพื้นที่จำนวน ๓๙๒ ไร่

๒. สถานการณ์

ในปี ๒๕๖๔ แปลงใหญ่ไผ่ หมู่ ๒ ตำบลศรีฐานมีพื้นที่ ๓๙๒ ไร่ จำนวนสมาชิก ๑๒๘ คน โดย นายเฉลียว ไสยันต์ ประธานแปลงใหญ่ ดำเนินกิจกรรมการปลูกไผ่เลี้ยงในพื้นที่ โดยมีผลผลิตเฉลี่ย ๖ ตันต่อปีต่อไร่ ต้นทุนการผลิต ๒๐๐๐๐ บาท ต่อปีต่อไร่ รายได้ ๖๐,๐๐๐ บาทต่อปีต่อไร่ โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอภูกระดึง ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการผลิต และปัจจัยการผลิต เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์จังหวัดเลย เพื่อให้ความรู้ด้านการตลาด การรวมกลุ่ม สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ส่งเสริมความรู้ด้านบัญชีครัวเรือน และสถานีพัฒนาที่ดินเลย สนับสนุนปัจจัยการผลิตและความรู้เรื่องการจัดการดินและการทำปุ๋ยหมัก และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร จ.เลย ให้ความรู้เรื่องการขอการรับรอง GAP

ด้านการผลิต หลังจากเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่กับกรมส่งเสริมการเกษตรแล้วรูปแบบการผลิตของเกษตรกรและสมาชิกได้เปลี่ยนไป โดยมีการนำดินมาตรวจวิเคราะห์หาธาตุอาหาร และความเป็นกรด - ด่างของดินในแปลงของตนเอง และร่วมกันจัดซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี เพื่อลดต้นทุนค่าปุ๋ย อีกทั้งได้ร่วมกันผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตามคำแนะนำของสำนักงานเกษตรอำเภอและหน่วยงานต่างๆที่ได้เข้ามาแนะนำ ทำให้สมาชิกกลุ่มลดต้นทุน และผลผลิตสูงขึ้น มีรายได้มากขึ้นด้วย และเกษตรกรมีองค์ความรู้จัดทำบัญชี ทั้งยังมีสมาชิกที่เป็น Smart Farm จำนวน ๓ ราย

ทีมผู้จัดการแปลงใหญ่ มีผู้ดำเนินการหลัก จำนวน ๗ คน ได้แก่

๑. นายเฉลียว ไสยันต์	ประธานแปลงใหญ่
๒. นางสาวคุณพรพรษา	รองประธาน
๓. นางสาวสุดตา หนันเมา	เลขานุการ
๔. นางภัคจิรา อินทร์แขวน	เหรัญญิก
๕. นางสาวาล ขาวนาแปน	ประชาสัมพันธ์
๖. นางสาวชัชชา อุทุมภา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติงาน ผู้รับผิดชอบงานแปลงใหญ่
๗. นางสาวพัชรินทร์ นาคา	เกษตรอำเภอเอราวัณรักษาการแทนเกษตรอำเภอภูกระดึง

และมีการบริหารจัดการแปลงใหญ่โดยแบ่งสมาชิกออกเป็น ๔ กลุ่มย่อย และมีคณะกรรมการทำงานในแต่ละกลุ่มเพื่อประสานงานและดำเนินงานให้เกิดการขับเคลื่อนงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีเครือข่ายการทำงาน

ร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายต่างๆ ได้แก่ ศจช. ศตปช. ศพก. หน่วยงานกระทรวงเกษตรฯ และหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมกันขับเคลื่อนงานแปลงใหญ่ให้ไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

งบประมาณ

- ปี ๒๕๖๓ ได้รับปัจจัยการผลิต ได้แก่ หน่อไม้สดสำหรับแปรรูปและถุงบรรจุหน่อไม้ รวมเป็นเงิน ๙๐,๐๐๐ บาท จากสำนักงานเกษตรอำเภอภูกระดึง

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

เป้าหมายในการพัฒนา ๕ ด้าน

๑. การลดต้นทุนการผลิต	- ลดต้นทุนการผลิตจาก ๒,๐๐๐ บาท/ไร่ เหลือ ๑,๖๐๐ บาท/ไร่
๒. การเพิ่มผลผลิต	- ผลผลิตหน่อไม้ เพิ่มขึ้น จาก ๑,๑๐๐ ก.ก./ไร่ เป็น ๑,๓๒๐ ก.ก./ไร่
๓. การเพิ่มคุณภาพผลผลิต	- ผลผลิตหน่อไม้มีคุณภาพ ได้รับการรับรอง GAP จากกรมวิชาการเกษตร - มีการแปรรูปผลผลิตในช่วงฤดูหน่อไม้ล้นตลาด
๔. การตลาด	- มีตลาดเพื่อจำหน่ายทั้งหน่อไม้สดและหน่อไม้แปรรูป โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อในพื้นที่
๕. การบริหารจัดการ	- ประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ - วางแผนการผลิต และการเก็บเกี่ยวอย่างเป็นขั้นตอน - พัฒนาสมาชิกแปลงใหญ่ให้เป็น Smart Farm - พัฒนาต่อยอดให้ธุรกิจการผลิตปุ๋ยสั่งตัดให้กับสมาชิก - ติดตามสอบถามความพึงพอใจกับสมาชิก - สนับสนุนการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้สมาชิก

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ประสานขอความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มาร่วมกันขับเคลื่อนแปลงใหญ่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ภายใต้การดูแลของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) ซึ่งมีทั้ง ศตปช.ดูแลด้านตรวจวิเคราะห์ดิน การผสมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ศจช. ดูแลบริหารจัดการด้านการป้องกันและกำจัดโรค และแมลงศัตรูพืช

๕. การสนับสนุน

ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอภูกระดึง ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการผลิต และปัจจัยการผลิต เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์จังหวัดเลยเพื่อให้ความรู้ด้านการตลาด การรวมกลุ่ม สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ส่งเสริมความรู้ด้านบัญชีครัวเรือน และสถานีพัฒนาที่ดินเลย สนับสนุนปัจจัยการผลิตและความรู้เรื่องการจัดการดินและการทำปุ๋ยหมัก และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร จ.เลย ให้ความรู้เรื่องการขอการรับรอง GAP

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

การลดต้นทุนการผลิต กลุ่มแปลงใหญ่สามารถลดต้นทุนการลงจากเดิมลดต้นทุนการผลิตจาก ๒,๐๐๐ บาท/ไร่ เหลือ ๑,๖๐๐ บาท/ไร่ โดยมีปัจจัยที่สามารถช่วยลดต้นทุน ได้แก่ การผสมปุ๋ยใช้เอง (ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินที่ ศตปช. มาให้บริการตรวจวิเคราะห์ให้กับสมาชิก) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี การใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกัน อาทิเช่น เชื้อบิวเวอร์เรีย เชื้อราไตรโครเดอร์มา การใช้น้ำปุ๋ยหมักฉีดพ่น การใช้เศษวัสดุในพื้นที่ทำปุ๋ยหมักและรักษาความชื้นในดิน เป็นต้น จึงช่วยให้สมาชิกลดรายจ่ายลงได้

การเพิ่มผลผลิต เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ปฏิบัติตามคำแนะนำตามหลักวิชาการ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การให้น้ำแก่พืชให้เหมาะสม โดยมีเป้าหมายให้ได้ผลผลิตหน่อไม้ เพิ่มขึ้น จาก เพิ่มขึ้น จาก ๑,๑๐๐ ก.ก./ไร่ เป็น ๑,๓๒๐ ก.ก./ไร่

คุณภาพและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตกลุ่มแปลงใหญ่มีแผนและเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผลผลิต โดยมีแผนเพิ่มการแปรรูปหน่อไม้ ได้แก่ หน่อไม้บรรจุถุง หน่อไม้บรรจุขวด และหน่อไม้เส้นแห้ง

การตลาด ปัจจุบันกลุ่มมีการรวบรวมผลผลิตขายให้กับพ่อค้าคนกลางในพื้นที่ และมีการจำหน่ายสินค้าแปรรูปโดยช่องทางออนไลน์

การบริหารจัดการกลุ่ม แบ่งการดำเนินงานแต่ละด้าน

๑. การผลิต มีหน้าที่ดูแลงานด้านการผลิต กระบวนการผลิตทั้งหมด
๒. การจัดหาปัจจัยการผลิต มีหน้าที่ดูแลการจัดหา จัดซื้อปัจจัยการผลิตตามความต้องการของสมาชิก
๓. การเงิน -บัญชี มีหน้าที่ดูแลด้านบัญชีราย-รับจ่าย ต่างที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม
๔. การประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่แจ้งข่าวสารให้กับสมาชิก และประสานงานด้านต่างๆทั้งภายในกลุ่มและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน
๖. การตลาด มีหน้าที่ติดต่อหาช่องทางการตลาดอื่นๆ เพิ่มเติม ผ่านทางสื่อออนไลน์ คู่ค้าภาครัฐ ภาคเอกชน การทำ (MOU)
๗. ฝ่ายบริหาร มีหน้าที่วางแผนการดำเนินงาน การบริหารจัดการ ดูแลกระบวนการทั้งหมดของกลุ่ม

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ รายได้ของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เพิ่มขึ้น จาก ๑๑,๐๐๐ บาท/ไร่/ปี เป็น ๑,๓๒๐ บาท/ไร่/ปี

ด้านสังคม การรวมตัวกันของสมาชิกในพื้นที่หมู่ ๒ หมู่ ๙ หมู่ ๑๕ หมู่ ๓ และ หมู่ ๑๓ ซึ่งเป็นเกษตรกรในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ทำให้เกิดความสามัคคีและความสนิทสนมกันในการทำกิจกรรม

ด้านสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนของแปลงใหญ่ แปลงใหญ่ไผ่ หมู่ ๒ ตำบลศรีฐาน มีการใช้เศษวัสดุในแปลงให้เกิดประโยชน์ โดยใช้คลุมแปลงเพื่อรักษาความชุ่มชื้น และการใช้เศษวัสดุทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพ เป็นการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

การทำงานเน้นการทำงานด้วยความตั้งใจ จริงใจที่จะช่วยเหลือเกษตรกร โดยผู้จัดการแปลง เกษตรอำเภอ เกษตรตำบลเจ้าของพื้นที่ ในฐานะตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จะลงช่วยกันลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อพบปะกับกลุ่มเกษตรกรและสมาชิกแปลงใหญ่ โดยเฉพาะประธานกลุ่ม และคณะกรรมการบริหารกลุ่ม เพื่อรับทราบปัญหา อุปสรรค และค้นหาความต้องการ เพื่อจะนำประเด็นปัญหาที่พบ รวบรวมนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการแปลงใหญ่ระดับกลุ่ม และระดับอำเภอให้ทราบและพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขปัญหา แนวทางการพัฒนาให้สำเร็จลุล่วง กลไกการขับเคลื่อน

กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ไผ่ หมู่ ๒ ตำบลศรีฐาน มีแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) /ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ในพื้นที่

ศพก.นับว่าเป็นกลไกหลักที่สำคัญเพราะเป็นสถานที่ที่ใช้เป็นต้นแบบในการศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตร เรื่อง พืช สัตว์ ประมง ในพื้นที่ ศดปช.และ ศจช. เป็นอีกกลไกหนึ่งที่ใช้ในการสนับสนุนในการเป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการด้าน ดิน ปุ๋ย และการผลิตใช้สารชีวภัณฑ์ทางการเกษตรในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและโรคพืชในแปลงของเกษตรกรและสมาชิก

คณะกรรมการแปลงใหญ่ เกษตรกรต้นแบบ เกษตรกรผู้นำ เป็นอีกปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยในการสร้างความเข้าใจ ประสานความร่วมมือกับสมาชิกทั้งหมด

สมาชิกแปลงใหญ่ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ต้องร่วมแรง ร่วมใจ ช่วยเหลือกันและกัน ในการนำความรู้ดี ๆ สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์มาแลกเปลี่ยนกันและกัน และสร้างทัศนคติ ความสามัคคีร่วมกันในการทำงาน

หน่วยงานภาครัฐ ที่จะต้องทุ่มเทและน้อมนำหลักการทรงงาน พระราชดำรัส เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา มาปรับใช้ในการทำงาน พัฒนางานและความเป็นอยู่ของพี่น้องเกษตรกรอย่างจริงจัง เข้มแข็งและจริงใจในการทำงานร่วมกับเกษตรกรอย่างแท้จริง

๙. ปัญหา อุปสรรค

จากการดำเนินงานแปลงใหญ่ปีที่ผ่านมา พบว่ามีปัญหาอุปสรรค ต่างๆที่จะต้องหาแนวทางร่วมกันแก้ไข ดังนี้

๑. เกษตรกรในพื้นที่ประกอบอาชีพหลายอย่าง เช่น ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อยโรงงาน ทำนา ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมในการอบรมถ่ายทอดความรู้กับกลุ่มไม่ค่อยมีเวลาเต็มทีในการเข้าร่วม ต้องวางแผนการทำงานให้ดีและใช้เวลาช่วงที่เหมาะสมจึงจะได้ประสิทธิภาพ

๒. การทำงานแปลงใหญ่เป็นนโยบายระดับประเทศ มีหลายหน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการ การทำงานจะเป็นแบบต่างคนต่างลงไปทำงานตามภารกิจของตนเอง แม้จะมีการประสานงานกันไปแล้วแต่เนื่องจากภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ เวลาการลงไปทำงานไม่ตรงกัน ทำให้เกษตรกรรวมทั้งประธาน คณะกรรมการ ต้องคอยต้อนรับคอยอำนวยความสะดวก เพื่อลดปัญหานี้หน่วยงานต้องบูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. ความสามารถด้านการตลาด ส่วนใหญ่จะอาศัยความคุ้น ความเคยชินในการจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าในพื้นที่ และยังต้องพัฒนาความสามารถในการหาโอกาสในการนำพากลุ่มหาช่องทางการตลาดและการพัฒนารูปแบบผลผลิตและสินค้าของกลุ่มเพิ่มให้มากยิ่งขึ้น

๔. เกษตรกรยังขาดกระบวนการทำงานระบบกลุ่ม การดำเนินงานส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหาร จัดการ มากกว่า สิ่งเหล่านี้ต้องพยายามสร้างจิตสำนึก ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในการมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการ การตัดสินใจ และมีบทบาทในการดำเนินการให้มากยิ่งขึ้น

๕. เงินทุน เป็นปัญหาค่อนข้างมากเป็นอันดับแรกของแต่ละกลุ่ม เพราะแนวความคิดการทำงาน การทำกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ยึดเงินทุน /งบประมาณในการดำเนินงานเป็นหลัก ซึ่งการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐยังไม่เพียงพอสำหรับสนับสนุนให้ทุกกลุ่มตามความต้องการอยู่แล้ว สิ่งที่จะทำได้คือสร้างแนวทางให้กลุ่มร่วมกันสร้างความเป็นเจ้าของ เช่น การระดมหุ้น การเพิ่มเงินลงทุนอื่นๆ มากกว่าจะรองงบประมาณจากภาครัฐอย่างเดียว แต่จะต้องค่อยเป็นค่อยไปเนื่องจากข้อจำกัดที่ว่ามานี้

๖. แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง ทางกลุ่มแปลงใหญ่มีความต้องการบ่อบาดาล แต่ขาดงบประมาณเพื่อมาสนับสนุน

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

การแปรรูปหน่อไม้ในรูปแบบต่างๆเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า ในช่วงที่หน่อไม้ล้นตลาดทางกลุ่มมีการแปรรูปหน่อไม้ ได้แก่ หน่อไม้บรรจุถุง หน่อไม้ดอง หน่อไม้เส้นแห้ง และจำหน่ายตามช่องทางออนไลน์

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑. ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่งเสริมในเรื่องของการแปรรูปหน่อไม้

๒. ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเยี่ยมเยียนและให้คำแนะนำในเรื่องกระบวนการกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง

แปลงใหญ่ห้วย ตำบลวาริชภูมิ อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

อำเภวาริชภูมิ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกข้าวนาปีในพื้นที่ลุ่ม พื้นที่ดอนปลูก ยางพารา มันสำปะหลัง และไม้ผลชนิดต่างๆ นอกจากนี้พืชเศรษฐกิจหลัก แล้วยังมีพืชพื้นถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและมีศักยภาพสามารถเป็นพืชเสริมที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะแถบเทือกเขาภูพานนั้นก็คือห้วย ห้วยเป็นพืชที่ดูแลง่าย ต้นทุนการผลิตต่ำสามารถส่งเสริมเป็นพืชเศรษฐกิจได้ เราอาจจะคุ้นเคยกับการนำมาใช้สานเป็นเครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ แต่จริงๆ แล้ว ห้วยเป็นพืชที่สามารถนำมารับประทานเป็นอาหารได้และมีประโยชน์ด้านยาสมุนไพร นิยมนำหน่อมาทำอาหารเมนูแกงห้วย โครงการอนุรักษ์และวิจัยห้วยเพื่อบริโภค สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่าห้วยมีโปรตีนมากถึง ๒๕% มีธาตุอาหารรองที่สำคัญ เช่น แคลเซียม แมกนีเซียม เหล็ก และสังกะสีในส่วนของยอดอ่อน

กลุ่มแปลงใหญ่ห้วยตำบลวาริชภูมิ ตั้งอยู่ที่เส้นรุ้งที่ ๑๗ องศา ๑๗ ลิปดา ๑๔.๕๑ พิลิปดา เส้นแวง ๑๐๓ องศา ๓๙ ลิปดา ๒๙.๙๑ พิลิปดา ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลวาริชภูมิ อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านดงเชียงเครือ ตำบลปลาไหล
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านกุดพร้าว ตำบลวาริชภูมิ
ทิศตะวันออก	ติดกับเขื่อนน้ำอูน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ บ้านวาริชภูมิ ตำบลวาริชภูมิ

๒. สถานการณ์

ในปี ๒๕๖๓ เกษตรกรผู้ปลูกห้วยตำบลวาริชภูมิ อำเภวาริชภูมิ รวมตัวกันเป็นกลุ่ม ผู้ผลิตห้วยแบบแปลงใหญ่ มีสมาชิก ๓๐ ราย พื้นที่ ๓๗ ไร่ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นพี่เลี้ยง เกษตรอำเภวาริชภูมิเป็นผู้จัดการแปลง

ทีมผู้จัดการแปลงใหญ่ห้วยตำบลวาริชภูมิ อำเภวาริชภูมิ มี ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่และเกษตรกร

๑. นายจางค์ สุโพธิ์ ผู้จัดการแปลงใหญ่
๒. นายยุทธชัย หัศกรรจ ประธานกลุ่ม
๓. นางอัจฉิมา น้อยสมบัติ ที่ปรึกษากลุ่ม

ทีมผู้จัดการแปลงใหญ่ ได้มีแผนการติดตามการดำเนินงานให้ไปตามระยะเวลา และเป้าหมาย จัดทำแผนเพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาต่างๆให้งานมีความก้าวหน้าจนสามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปลูกและการจัดการห้วย

การขยายพันธุ์ โดยการเพาะเมล็ด หลังจากเพาะได้ ๑-๒ เดือน ย้ายลงถุงเพาะชำ กล้าห้วยอายุ ๑ ปี จะมีระบบรากจำนวนมากและแข็งแรง ต้นสมบูรณ์ มีอัตราการรอดสูง

ระยะปลูก ๑ x ๓ เมตร (ระยะปลูกที่เหมาะสมกับพื้นที่และสามารถเข้าไปจัดการได้สะดวก) พื้นที่ ๑ ไร่ ปลูกได้ ๕๓๓ หลุม หลุมละ ๒ ต้น ใช้ต้นกล้า ๑,๐๖๖ ต้น/ไร่

การให้น้ำ อาศัยน้ำฝน ถ้ามีน้ำในฤดูแล้งจะสามารถให้ผลผลิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดปี

การใส่ปุ๋ย มีการใส่ปุ๋ย ๒ ครั้ง ปุ๋ยคอก+ปุ๋ยเคมี

การกำจัดวัชพืช ใช้แรงงานคนและรถไถ โดยการไถพรวน อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

โรคและแมลง เพลี้ยแป้ง อาจมีผลให้หวายชะงักการเจริญเติบโต
การเก็บเกี่ยว หวายจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เมื่ออายุ ๑.๕-๒ ปี อายุของหวายจะตัดต่อไปได้เมื่อยอด
พื้นผิวดินแล้ว ๕-๖ เดือน ผลผลิตหน่อหวาย ๒,๑๓๒ หน่อ/ไร่/ปี

ขายหน่อ ราคา ๓ บาท เป็นเงิน ๖,๓๙๖ บาท/ไร่/ปี	ปลูกเปลือกขาย ราคา ๒๕๐ บาท เป็นเงิน ๑๓,๓๒๕ บาท/ไร่/ปี

ต้นทุนการผลิต-รายได้จากการปลูกหวาย

ปีที่	กิจกรรม		รายจ่าย	รายได้จากผลผลิต	กำไรสุทธิ
๑	ค่าจ้างไถพรวนเตรียมปลูก	๓๐๐บาท*๒ครั้ง	๖๐๐		๗,๕๓๐.๐๐
	ค่าจ้างปลูก	๓๐๐บาท*๒คน	๖๐๐		
	ค่าปุ๋ยคอกรองก้นหลุม	๒๕บาท*๔๐กส	๑,๐๐๐.๐๐		
	ค่าต้นกล้าหวาย	๕บาท*๑,๐๖๖ต้น	๕,๓๓๐.๐๐		
	รวม		๗,๕๓๐.๐๐		
๒	ค่าจ้างไถพรวนกำจัดวัชพืช	๓๐๐บาท*๒ครั้ง	๖๐๐	๖,๖๖๒.๕๐	๒,๓๖๒.๕๐
	ค่าจ้างใส่ปุ๋ย+พรวนดิน	๓๐๐บาท*๒คน	๖๐๐	๑,๐๖๖หน่อ/	
	กรรไกรตัดกิ่งขนาดใหญ่	๖๐๐ บาท	๖๐๐	๒๖.๖๕ กก.	
	ถุงมือหนัง		๔๐๐		
	รองเท้าบูท		๓๐๐		
	ค่าปุ๋ยคอก		๑,๐๐๐.๐๐		
	รวม		๒,๕๐๐.๐๐		
	๓	ค่าจ้างไถพรวนกำจัดวัชพืช	๓๐๐บาท*๒ครั้ง	๖๐๐	
ค่าจ้างใส่ปุ๋ย+พรวนดิน		๓๐๐บาท*๒คน	๖๐๐	๒,๑๓๒ หน่อ	
ค่าจ้างตัดแต่งใบ		๓๐๐บาท*๒คน	๖๐๐	๕๓.๓ กก.	
ค่าปุ๋ยคอก			๑,๐๐๐.๐๐		
รวม			๒,๘๐๐.๐๐		

๓. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่ในส่วนของภาครัฐทั้งในระดับจังหวัด และ ระดับ
อำเภอ โดยมีคณะกรรมการเพื่อร่วมขับเคลื่อนการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ดังนี้

๑. คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร

๒. คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร จังหวัดสกลนคร (Chief of Operation : CoO)

๓. คณะทำงานบริหารจัดการการขับเคลื่อนระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จังหวัดสกลนคร จำนวน ๔ ทีม ประกอบด้วย ทีมการตลาด ทีมการตลาดต้นทุน ทีมการบริหารจัดการ ทีมผู้จัดการแปลง

สำนักงานเกษตรอำเภอได้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยเกษตรอำเภอวาริชภูมิ ในบทบาทที่ปรึกษาหลัก จัดประชุมหน่วยงานภาคี คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ธกส.พัฒนาชุมชน พัฒนาที่ดิน ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ชลประทาน เป็นต้น เข้าร่วมประชุม รวมทั้งมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานแปลงใหญ่ ๕ เรื่อง คือ

๑. วิเคราะห์และประเมินศักยภาพ

๒. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๓. ถ่ายทอดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน และการตลาด

๔. การจัดทำแปลงเรียนรู้ ในประเด็นที่เกษตรกรสนใจ

๕. สรุปทบทวน ประเมินผล และร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวางแผนการพัฒนา

๔. การสนับสนุน

ผู้จัดการแปลงทำหน้าที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้ความรู้และร่วมดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ ตำบลวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ ได้แก่

- สถานีพัฒนาที่ดิน ให้ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ และสนับสนุนปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงดิน

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ อบรมให้ความรู้การทำต้นทุนบัญชีครัวเรือน

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสกลนคร ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชแบบ GAP

- พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) พัฒนาและสร้างเครือข่าย Smart Farmer ต้นแบบ

- หน่วยงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานแปลงใหญ่ คือ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

- หน่วยงานที่ให้ความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ย คือ ชลประทาน

๕. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ตามเป้าหมาย ๕ ด้าน กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้บรรลุตามเป้าหมาย ดังนี้

๑. ลดต้นทุนการผลิต สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย ได้มีการรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี

๒. การเพิ่มผลผลิต สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ห้วย มีการปรับปรุงดินด้วยโดโลไมท์ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้มีความสมบูรณ์

๓. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ส่งเสริมให้มีการทำห้วยแบบปลอดเปลือก จากเดิมขายทั้งเปลือก เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และนอกจากขายหน่อห้วย กลุ่มรวมตัวกันทำต้นกล้าห้วยพันธุ์ดีขายเพื่อเพิ่มรายได้

๔. การตลาด รวมตัวกันต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง รวมกลุ่มกันรับซื้อรับขายโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ๕. การบริหารจัดการ ใช้การบริหารจัดการกลุ่มโดยมีคณะกรรมการกลุ่ม และมีการทำเงินกองกลางเป็นเงินทุนหมุนเวียนกลุ่ม

๖. ผลที่เกิดขึ้น

การทำการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรสมาชิก ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน

๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยแบบ GAP กลุ่มผู้ผลิตหว่ายรวมตัวกันเลิกใช้สารเคมี ทำให้ปลอดภัยทั้งเกษตรกรและผู้บริโภคส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทำให้ระบบนิเวศดีขึ้น สร้างความสมดุลให้กับสิ่งแวดล้อมการทำปุ๋ยหมัก

๒. ด้านสุขภาพ ด้วยกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ระบบนิเวศที่สมดุล ส่งผลต่อสุขภาพที่ดีปลอดภัยทั้งเกษตรกรและผู้บริโภค

๓. ด้านสังคม เพิ่มการรวมกลุ่มเกษตรกร มีการบริหารจัดการแบบแปลงใหญ่ มีการระดมเงินเป็นกองทุนกลุ่ม เกิดความสามัคคีทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

๔. ด้านเศรษฐกิจ มีการรวมกลุ่มเกษตรกร มีการวางแผนการผลิต และการตลาด เพิ่มการแข่งขันเพื่อ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๗. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

กลุ่มผลิตสินค้าแบบอินทรีย์ดใช้สารเคมี ทำให้ได้สินค้ามีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด

กลุ่มใช้ ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตคุณภาพแก่สมาชิกแปลงใหญ่ และเป็นสถานที่ทำให้สมาชิกได้มาพบปะกันมากขึ้น เกษตรกรมีการตื่นตัว พุดคุยกันมากขึ้น เนื่องจากมีกิจกรรมที่ร่วมกันทำมากขึ้น เช่น การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การเรียนรู้ระบบนิเวศ การจัดทำแปลงพยานการระบาดศัตรูพืช เป็นต้น

ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบน้ำเพื่อพัฒนาหว่ายในช่วงฤดูแล้ง และทำเป็นแปลงเรียนรู้ให้สมาชิกมาศึกษาและนำไปพัฒนาแปลงของตนเอง

ความยั่งยืน

๑) การส่งเสริมระบบน้ำที่ถูกต้องทำให้สมาชิกสามารถผลิตสินค้าได้ตลอดปี มีรายได้ที่มั่นคง

๒) การผลิตสินค้าแบบอินทรีย์ทำให้กลุ่มได้สินค้าที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและผู้ผลิต สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด ชุมชนและสิ่งแวดล้อมปลอดภัยแบบยั่งยืน

แผนการพัฒนาที่กลุ่มวางไว้

- ผลิตสินค้าปลอดภัย ลดการใช้สารเคมี ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์
- ใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ เพื่อให้ให้น้ำหว่ายในช่วงฤดูแล้ง
- แปรรูปหว่าย เช่น ดอง อบแห้ง เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการนำกลุ่มไปศึกษาดูงานในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ

ผู้จัดทำข้อมูล

นายจิรวุฒ มงคล ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร

แปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

๑ ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เริ่มแรกได้รวมตัวเกษตรกร ตำบลบางคนที และตำบลยายแพ่ง ซึ่งมีพื้นที่อยู่ภายใต้เขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที จึงรวมเป็นกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลบางคนทีขึ้น มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องของการเพิ่มผลผลิต และการลดต้นทุน ตามนโยบายและงบประมาณของกรมส่งเสริมการเกษตร เริ่มสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าว ๔๓ คน พื้นที่ ๒๕๐ ไร่ เกษตรกรในกลุ่มมีการจำหน่ายสินค้ากับพ่อค้าคนกลาง ยังไม่มีการแปรรูป มีหน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตร และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เข้ามาดูแล

๒ สถานการณ์

แปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่แปลงมะพร้าวในเขตตำบลบางคนทีและตำบลยายแพ่ง ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะสม (S๑) สำหรับการปลูกมะพร้าว (แสดงแผนที่ Zoning)

- การตัดพันธุ์มะพร้าว

เกษตรกรจะตัดพันธุ์มะพร้าวผลโดยเน้นต้นพันธุ์ ที่มีอายุ ๓๐-๔๐ ปีขึ้นไป ปล้องลำต้นถี่ ให้ผลใหญ่และมีลักษณะกลมใหญ่ ลูกตก ผลผลิตสม่ำเสมอ มีลักษณะแห้งเป็นก้ามปู ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมืองแต่ดั้งเดิม

- การเตรียมดิน

ตำบลบางคนที และตำบลยายแพ่ง อำเภอบางคนที เป็นที่ลุ่มที่มีน้ำทะเลท่วมถึง ระบบการเตรียมดินของเกษตรกรจึงเป็นระบบยกร่องมีร่องรองสวน มีการเตรียมดินโดยใช้แมคไคยกร่อง กว้าง ๒ เมตร ความยาวแล้วแต่พื้นที่ ชาวสวนเรียกว่า ขนัดสวน

- การปลูก

เกษตรกรเก็บเพาะพันธุ์มะพร้าวเอง ในช่วงเดือนมีนาคม - เดือนพฤษภาคม ใช้เวลาในการเพาะพันธุ์เป็นเวลา ๔ เดือน เริ่มปลูกต้นฤดูฝน หรือช่วงเดือน ตุลาคม เป็นต้นไป ระยะการปลูกระหว่างต้น ๘ เมตร ระยะห่างตามความกว้างของร่องสวน ขุดหลุมลึก ๕๐ เซนติเมตร กว้าง ๖๐ เซนติเมตร (ทำให้ต้นตั้งตรง ผลโต แข็งแรง ไม่โค่นง่าย) หันหน่อไปทางทิศตะวันออก (ปลูกกลางร่อง) หันหน่อเข้าร่องในกรณีปลูกริมร่อง ยกตุ้มมะพร้าวขึ้นประมาณ ๓๐ องศา (ทำให้รากชั่งดิน) ก่อนจะนำหน่อลงปลูกให้แช่น้ำก่อนปลูก ๓ วัน หากรากยาวให้ตัดรากออกก่อนลงปลูก ใส่ปุ๋ยอินทรีย์รองกันหลุม ๕ กิโลกรัมต่อหลุม ใส่ยากันปลวกนำหญ้ามาคลุมโคนมะพร้าวเพื่อรักษาความชื้น

- ยกร่องสวนปลูกใหม่ปลูกซ่อมต้นเก่า

- การให้น้ำ

เกษตรกรยังคงใช้วิธีการรดน้ำแบบดั้งเดิมคือ ใช้กะโพงรดน้ำ โดยรดทุกวันในช่วงมะพร้าวที่ปลูกใหม่ และรดเมื่อใส่ปุ๋ย ยังไม่มีการใช้ระบบรดน้ำที่ใช้เรือ

- ปุ๋ยและการใช้ปุ๋ย

มะพร้าวเป็นพืชที่ไม่ต้องดูแลมากนักเพียงแต่บำรุงให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์จะเพิ่มปริมาณผลผลิตได้มาก วิธีการเพิ่มปุ๋ยที่ดีที่สุดของมะพร้าว คือ การไถดินหรือการลอกเลน ซึ่งถ้าเป็นการไถดินด้วยแรงงานคน จะไถประมาณ ๑ปี เว้น ๑ ปี แต่ถ้าใช้แรงงานเครื่องจักรกล จะไถ ๕ ปีต่อครั้ง บางรายอาจจะใส่ปุ๋ยคอกที่โคนต้นก่อนแล้วไถดินกลบ จะทำให้มะพร้าวปีนั้นออกผลดกมากลูกใหญ่ แต่ปัจจุบันค่าแรงงานในการลอกเลนมีราคาสูงขึ้นและแรงงานลอกเลนหายาก ทำให้ปริมาณผลผลิตและขนาดคุณภาพลดลงเนื่องจากมะพร้าวเสื่อมโทรมขาดการดูแล

- โรค

โรคในมะพร้าวผล ไม่พบว่าเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ พบน้อยมากในธรรมชาติและไม่ติดต่อระบาดจนถึงขั้นรุนแรง อัตราการเกิดโรคประมาณ ๑% โรคที่พบทั่วไปในมะพร้าวผล เช่น โรคเรื้อน หรือมะพร้าวเอือนกิน เมื่อผ่ามะพร้าวออกมาพบว่าเนื้อมะพร้าวไม่สามารถไปคั้นเป็นกะทิได้ พบน้อยมาก โรคมะพร้าวหุ่ย มะพร้าวจะไม่กลมลูกคล้ายรักบี้ เมื่อผ่าออกมาจะไม่มีกะลามีแต่เปลือก

- แมลง

แมลงที่พบการทำลายมะพร้าวในพื้นที่ตำบลบางคนที และตำบลยายแพ่ง จังหวัดสมุทรสงคราม ดังนี้

- ตัวงแสด ลักษณะการทำลาย จะกัดกินทางใบยอดเมื่อทางใบคลี่ออกจะเป็นรูปสามเหลี่ยม เจาะคอมะพร้าว เจาะลำต้น

- ตัวงไฟหรือตัวงวงมะพร้าว ลักษณะการทำลาย ใช้รอยแผลที่ตัวงแสดเจาะนำทางไว้เข้าไปอาศัยในคอมะพร้าว กัดกิน อาศัยเจริญเจริญเติบโตกินยอดมะพร้าวจนมะพร้าวตาย

- แมลงดำหนามมะพร้าว ลักษณะการทำลาย กัดกินเยื่อใบในยอดที่ยังไม่คลี่ เมื่อทางใบคลี่จะพบทางใบแห้งไหม้เป็นสีน้ำตาล เรียกว่า โรคหัวหงอก

- สัตว์ศัตรูพืช

กระรอก เป็นสัตว์ศัตรูพืชที่ทำลายพืชผลมะพร้าวอย่างรุนแรง กระรอกจะเจาะผลมะพร้าวเพื่อกินเนื้อมะพร้าวเป็นอาหาร ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตมะพร้าวของสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่มะพร้าวมีปริมาณผลผลิตลดลง และยังหาวิธีป้องกันกำจัดกระรอกไม่ได้

- การปฏิบัติดูแลรักษา

สมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลบางคนที และตำบลยายแพ่ง จะตายหญ้าหรือตัดหญ้าแล้วคลุมโคนต้นมะพร้าวไว้ เพื่อเพิ่มความชื้นในดิน ดึงทางใบแก่ที่คอมะพร้าวลงมาเพื่อทำให้คอมะพร้าวสะอาดไม่เป็นที่อยู่อาศัยของหนู กระรอก เก็บทางใบแก่ที่ร่วงลงนำไปแปรรูปเป็นไม้กวาดทางมะพร้าว และมัดไว้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับบ้านที่เคียวตาลมะพร้าว ปลุกมะพร้าวช่อมในกรณีที่มีมะพร้าวตายหรือมีอายุมาก เสื่อมโทรม และหมั่นไถดินหรือลอกเลนเพื่อทำให้มะพร้าวได้รับปุ๋ยจากดินเลน

- ไถดิน

เก็บทางมัดไว้เป็นเชื้อเพลิงปลุกมะพร้าวช่อม

- การใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลง

เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่มะพร้าว ไม่นิยมการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง จะใช้วิธีทางภูมิปัญญา เช่น การใช้ทรายโรยที่คอมะพร้าวหรือฉีรดที่คอมะพร้าวเพื่อป้องกันตัวงแสด ใช้แตนเบียนหนอนอะซีโคเดสที่ทางราชการแจกให้เพื่อป้องกันกำจัดแมลงดำหนามมะพร้าวหรือใช้มดแดง มดดำ ในการป้องกันแมลงดำหนามมะพร้าว

- การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช

เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ ไม่นิยมใช้ยาเคมีกำจัดวัชพืช ในสมัยก่อนนิยมการตายหญ้าโดยเกษตรกรตายหญ้าเอง ปัจจุบันเกษตรกรมีอายุมากและแรงงานมีราคาสูงจึงนิยมตัดหญ้าด้วยเครื่องตัดหญ้า มักจะตัดหญ้าในช่วงฤดูฝน ประมาณเดือนพฤษภาคม เดือนสิงหาคม และเดือนพฤศจิกายน ในช่วงฤดูแล้งไม่ต้องตัดหญ้าเพื่อรักษาความชื้นในดิน

- การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวมะพร้าวผลแก่ ประมาณ ๔๕ วัน เท่ากับ ใน ๑ ปี สามารถเก็บได้ ๘ ครั้ง ต่อปี เกษตรกรจะจ้างคนขึ้นมะพร้าวในราคาตันละ ๑๐ บาท และจ้างคนเก็บมะพร้าวนำไปกองไว้ในจุดที่ผู้ซื้อสามารถนำรถเข้ามาขน

มะพร้าวได้ ค่าจ้างคนเก็บมะพร้าวประมาณ วันละ ๓๐๐ หรือผู้ซื้อจะเป็นคนขึ้น และคนขนมะพร้าวมะพร้าวเอง เกษตรกรมีหน้าที่รับเงินอย่างเดียว ก่อนเก็บมะพร้าวชาวสวนจะกักน้ำให้เต็มท้องร่อง และลำเลียงมะพร้าวออกจากท้องร่อง ใช้เรือขนมะพร้าว บางรายผูกมะพร้าวเป็นคู่ต่อๆ กันแล้วลาก อาจจะใช้คนลาก หรือเรือลาก ภูมิปัญญาการขนมะพร้าวใช้ตาข่ายไนลอนเย็บเป็นถุง ยาวประมาณ ๑๐ เมตร กว้าง ๑.๕ เมตร ใส่มะพร้าวในถุงแล้วใช้คนลาก คนที่ลากจะยืนในน้ำแล้วดึงไป

ข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่

๑. ชื่อแปลงใหญ่ แปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม
๒. พื้นที่ปลูก จำนวน ๒๕๐.๗๕ ไร่
๓. จำนวนสมาชิก ๔๓ ราย
๔. ความเหมาะสมพื้นที่ S๑
๕. แปลงย่อย จำนวน ๔๓ แปลง
๖. ชนิดสินค้า มะพร้าวผล
๗. คุณภาพผลผลิตมาตรฐาน GAP จำนวน ๓๙ ราย/ ๓๙ แปลง
๘. สมาชิกแปลงใหญ่ จำนวน ๔๓ ราย เป็น Smart Farmer จำนวน ๓๕ ราย
๙. ผลผลิตรวม ๔๗๐ ตัน/ปี
๑๐. รูปแบบการรวมกลุ่ม กลุ่มมะพร้าวตำบลบางคนที่
๑๑. ที่ตั้งแปลง เลขที่ ๘๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ ลดต้นทุนการผลิต

ลดต้นทุน ๑,๐๐๐ บาท (จาก ๖,๐๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๕,๐๐๐ บาท/ไร่) ต้นทุนการผลิตที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด คือ ต้นทุนเรื่องการใช้ปุ๋ย และต้นทุนเรื่องการใช้สารเคมีกำจัดแมลง มีแนวโน้มลดลงทุกปี ตั้งแต่เริ่มเข้าโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

การลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี โดยสมาชิกกลุ่มมีความรู้ในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ มีการเก็บตัวอย่างดินส่งวิเคราะห์ ใช้ปุ๋ยเคมีแบบสั่งตัดโดยการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง เชื่อมโยงกับศูนย์ดินปุ๋ยในชุมชน มีการผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพใช้เอง ทำให้ต้นทุนการใช้ปุ๋ยลดลง

การลดต้นทุนการใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลง ก่อนเข้าร่วมโครงการมีการใช้สารเคมีโดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อเข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ จึงมีการใช้สารเคมีเมื่อมีการระบาดในระดับเศรษฐกิจ ใช้เมื่อถึงคราวจำเป็น ในการควบคุมแมลง จะผลิตสารชีวภัณฑ์ใช้เอง เช่น ผลิตเชื้อราบีเวอร์เรีย ไตรโคเดอร์มา สารสกัดสะเดา และเป็นศูนย์ผลิตขยายแตนเบียนบราคอนใช้กำจัดหนอนในสวนมะพร้าว

๓.๒ เพิ่มผลผลิตร้อยละ ๒๐

เพิ่มผลผลิต ๒๒๐ กิโลกรัม/ไร่ (จาก ๑,๓๘๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๑,๖๐๐ กิโลกรัม/ไร่)

หลังจากเข้าร่วมโครงการ ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากมีการนำเทคโนโลยีการผลิตมาใช้ในการเพิ่มปริมาณผลผลิต เช่น เทคนิคการลอกเลน การใส่ปุ๋ยตามช่วงอายุ และการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๓.๓ การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

๑. พัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน GAP
๒. สร้างมูลค่าให้กับสินค้ามะพร้าวโดยการแปรรูป

๓. การคัดเลือกและปรับปรุงสายพันธุ์มะพร้าวที่ดีมีคุณภาพ

๓.๔ การบริหารจัดการ

๑. เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่ม
๒. มีการวางแผนจัดทำแผนธุรกิจกลุ่ม(IFPP)
๓. พัฒนาเกษตรกรเป็น Smart Farmer
๔. พัฒนาฐานเรียนรู้และองค์ความรู้เรื่องมะพร้าว

๓.๕ ตลาด

๑. เชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาดทั้งในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น
๒. พัฒนาตลาดสินค้ามะพร้าวแปรรูปครบวงจร
๓. จำหน่ายพ่อค้าคนกลาง

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ ยังร่วมกับสภาเกษตรกรจังหวัดสมุทรสงคราม และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในการนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้ในเรื่องของการแปรรูป เช่น การทำผ้าฝ้ายอมจากเปลือกมะพร้าว

๕. การสนับสนุน

กลุ่มได้รับการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงาน ระหว่างปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒ จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเมื่อครบกำหนดดำเนินงานปีที่ ๔ ซึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณแล้ว จึงต้องพึ่งพาตนเองทางงบประมาณจากแหล่งอื่น เช่น งบประมาณจังหวัดสมุทรสงคราม ในการพัฒนาต่อยอดในเรื่องของการแปรรูป

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ในเรื่องของการลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ ทางกลุ่มได้ดำเนินงานตามเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้เกษตรกรเรียนรู้วิถีในการลดต้นทุนและการเพิ่มปริมาณผลผลิต และเรียนรู้ว่า การปลูกมะพร้าวจากอดีตที่เคยอาศัยธรรมชาติในการเลี้ยงดู ไม่เคยให้น้ำ เพราะอาศัยน้ำจากท้องร่อง อาศัยปุ๋ยจากการลอกเลน ได้เรียนรู้วิถีในการตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อทราบว่าคุณภาพดินของตนเองขาดธาตุอาหารใด

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

กลุ่มแปลงใหญ่มีการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในแปลงของตนเอง โดยเชื่อมโยงกับ ศูนย์การจัดการศัตรูพืชชุมชน และศูนย์ดินปุ๋ยชุมชน ในการจัดหาปัจจัยการผลิตมาลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตในเรื่องของการใส่ปุ๋ย และการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูมะพร้าว

สำหรับในเรื่องของการแปรรูป มีการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ เพิ่มขึ้น และได้เชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

๑. พัฒนา Young Smart Farmer เข้ามาต่อยอด เรียนรู้ และสร้างเครือข่ายกับกลุ่ม Young Smart Farmer ระดับจังหวัดและระดับเขต
๒. เด็กรุ่นใหม่ นำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาพัฒนาด้านการแปรรูป
๓. เด็กรุ่นใหม่ พัฒนาด้านการตลาด การจำหน่ายสินค้าทางออนไลน์
๔. ความเข้มแข็งของสมาชิกกลุ่มและภาวะความเป็นผู้นำในชุมชน ทำให้กลุ่มมีความเหนียวแน่น ประสานบูรณาการกับกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชนได้อย่างลงตัว

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. พัฒนาสินค้าแปรรูปจากมะพร้าวอย่างครบวงจร
๒. สร้างเครือข่ายกับกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวในพื้นที่ใกล้เคียงและกลุ่มในจังหวัด สร้างเครือข่ายในเรื่องขององค์ความรู้ในด้านการผลิตและด้านต่าง ๆ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
๓. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในตำบล เพื่อเป็นจุดศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้

๑๐ ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ

๑. นำ Young Smart farmer ในพื้นที่ มาเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินงาน
๒. สร้างเครือข่ายกับกลุ่มแปลงใหญ่ ในจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและองค์ความรู้
๓. สร้างเครือข่ายกับ กลุ่ม องค์กร ในชุมชน

กลุ่มพืชผัก-สมุนไพร

กลุ่มพืชผัก - สมุนไพร

รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
2834	กาญจนบุรี	แปลงใหญ่เมล็ดอ่อน หมู่ที่ 9 ตำบลอนตาเพชร อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี	เมล็ดอ่อน	AA
3055	กำแพงเพชร	แปลงใหญ่ผัก หมู่7 ตำบลระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัด กำแพงเพชร	ผัก	AA
3097	ชัยนาท	แปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี2561	ผัก	BA
3200	พระนครศรีอยุธยา	แปลงใหญ่พืชผัก ตำบลสองห้อง อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ผัก	BB
3304	เพชรบูรณ์	แปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	ผัก	AA
5930	มหาสารคาม	กลุ่มแปลงใหญ่ผักปลอดสารพิษ หมู่13 บ้านโพธิ์เงิน ตำบลนาสี นวน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ผัก	BA
3373	ราชบุรี	แปลงใหญ่เห็ดหูหนูบ้านเชิงสะพาน ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	เห็ดหูหนู	AA
5350	สระแก้ว	แปลงใหญ่สมุนไพรทับทิมสยาม 05 หมู่10 ตำบลคลองไก่อี้น อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดสระแก้ว	สมุนไพร	AA
3437	สุพรรณบุรี	แปลงใหญ่ผัก หมู่13 ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัด สุพรรณบุรี	ผัก	AA

**แปลงใหญ่เมล็ดอ่อนตำบลดอนตาเพชร หมู่ที่ ๙ ตำบลดอนตาเพชร
อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี**

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

แปลงใหญ่เมล็ดอ่อนตำบลดอนตาเพชร ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑ กลุ่มผู้ปลูกเมล็ดอ่อนที่เกิดจากความตั้งใจที่จะยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของชาวบ้านให้ดีขึ้นของผู้นำชุมชน อย่าง ผู้ใหญ่เอนก มาบุญ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลดอนตาเพชร เนื่องจากเดิมที่ชาวบ้านแถบนี้มีอาชีพปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลังกันมาเกือบจะทั้งชีวิต จนกระทั่งมีลูกบ้านคนหนึ่งได้ไปเข้าร่วมโครงการปลูกเมล็ดอ่อนกับเจียไต๋ ที่ อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี และกลับมาปลูกที่นี่ ผู้ใหญ่เห็นว่าเมล็ดอ่อนเป็นพืชที่สร้างรายได้ดี ใช้เครื่องมือการเกษตรและ ใช้พื้นที่น้อยและให้ผลตอบแทนต่อพื้นที่สูง จึงชักชวนชาวบ้านมาร่วมกันปลูก โดยตั้งกลุ่มผู้ปลูกเมล็ดอ่อนบ้านบ่อหว้าขึ้น เมื่อ ๓ ปีที่แล้ว จากการนำของผู้ใหญ่ที่ทำเป็นแบบอย่างให้ชาวบ้านและเป็นที่ปรึกษาและแนะนำลูกบ้านอย่างใกล้ชิด ทำให้วันนี้ผลผลิตเมล็ดอ่อนของกลุ่มสามารถเข้าสู่ตลาดระดับบน โดยมีออเดอร์สั่งซื้อจากแม่โครอย่างต่อเนื่อง เริ่มแรกมีสมาชิกยังไม่มากเพียง ๒๐ กว่าคน แต่ก็เป็นที่สมาชิกที่มีคุณภาพและผู้ใหญ่ก็พยายามที่จะผลักดันให้ทุกแปลงได้รับมาตรฐาน GAP อันจะเป็นใบเบิกทางสำคัญสู่การขยายตลาดระดับบนได้ง่ายขึ้น ซึ่งการผลิตเมล็ดอ่อนคุณภาพนั้น จะต้องปลูกในปริมาณต้นที่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพมากที่สุด จึงจำกัดพื้นที่การปลูกให้ลูกบ้านแต่ละคนไม่เกิน ๔,๐๐๐ ต้น และจะมีการวางแผนการผลิตให้สมาชิกเพาะเมล็ดทุกอาทิตย์ๆละ ๓,๐๐๐-๔,๐๐๐ ต้น ซึ่งจะทำให้มีผลผลิตเก็บเกี่ยวได้ทุกอาทิตย์อย่างต่อเนื่อง จึงได้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินงานในรูปแบบของโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยขอจัดตั้งในปี ๒๕๖๑ เป็นต้นมา

ที่ตั้ง

- แปลงใหญ่เมล็ดอ่อนตำบลดอนตาเพชร หมู่ที่ ๙ บ้านบ่อหว้าตำบลดอนตาเพชร อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

- โทรศัพท์ ๐๓๔-๕๑๐๗๗๖ มือถือ ๐๘-๑๙๔๒-๘๖๙๖

ขนาดและลักษณะของพื้นที่ปลูก

- มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๖๐ ไร่ ลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย โดยมีปริมาณดินทรายและดินเหนียวไม่มากนัก น้ำและอากาศจึงไหลผ่านดินได้ดี

พันธุ์เมล็ดอ่อนที่ปลูก

๑. พันธุ์เลตต์กรีนจุดเด่นของเลตต์กรีน เนื้อสีเขียว เนื้อนุ่ม ทำหวานง่าย ตาข่ายผลละเอียด
๒. พันธุ์เลตต์โกลด์จุดเด่นของเลตต์โกลด์ เนื้อสีเหลืองทอง หวาน กรอบ ตาข่ายผลละเอียด
๓. พันธุ์กรีนเนตจุดเด่นของกรีนเนต เนื้อสีเขียวหวานฉ่ำ กลิ่นหอม ตาข่ายนูนเด่นชัด

๒. สถานการณ์

ในปัจจุบัน มีสมาชิกทั้งหมด ๔๒ ราย พื้นที่เพาะปลูกรวมทั้งสิ้น ๒๐๐ ไร่ ต้นทุนการผลิต เฉลี่ย ๑๔,๐๐๐ บาท/ไร่/รอบการเพาะปลูก มีรายได้เฉลี่ย ๑๕๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่/รอบการเพาะปลูก สามารถปลูกได้ ๑ - ๓ ครั้ง/ปี ขึ้นกับสภาพอากาศ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากทั้งหน่วยงานเอกชน รัฐ และการระดมทุนจากสมาชิก ซึ่งดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน เพื่อรวบรวมผลผลิต จำหน่าย และวางแผนการผลิตและการตลาดร่วมกัน จนถึงปัจจุบัน ได้ยกระดับการดำเนินงานโดยจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (ห้างหุ้นส่วนจำกัด)

เพื่อบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ต่อยอดการดำเนินงานให้มีระบบและเป็นรูปธรรมมากขึ้น อีกทั้งได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ตามโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ซึ่งขอรับการสนับสนุนเครื่องจักรกล เทคโนโลยีที่ใช้พัฒนาการผลิตและการตลาด เช่น โดรนเพื่อการเกษตร รถยนต์ขนส่งควบคุมอุณหภูมิ เพื่อขนส่งผลผลิตได้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

๓. เป้าหมาย (๕ด้าน)

เป้าหมายในการพัฒนา ๕ ด้าน

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา
๑. ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๑๐	ใช้กระบวนการผลิตตามหลักวิชาการเพื่อลดต้นทุนให้ได้ตามเป้าหมาย
๒. เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๒๐	
๓. เพิ่มคุณภาพ	เกษตรกรผลิตได้มาตรฐาน GAP ครบทุกราย
๔. การตลาด	มีตลาดแน่นอน,มีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น
๕. การบริหารจัดการ	มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรอย่างเหนียวแน่น ,เพิ่มอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและขายได้ราคาดีขึ้น

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ การเชื่อมโยงกระบวนการทำงาน ศพก. และแปลงใหญ่

- เป็น ศพก.เครือข่าย
- เป็น เลขานุการของคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
- เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ระดับอำเภอ ทุกๆ ๓ เดือน

๔.๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การบริหารจัดการ และบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

แปลงใหญ่เมล็ดพันธุ์ตำบลอนตาเพชร ปัจจุบันตั้งอยู่หมู่ที่ ๙ ตำบลอนตาเพชร อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีสมาชิกทั้งสิ้น ๔๒ ราย พื้นที่ปลูก ๒๐๐ ไร่ มีประธานกลุ่ม คือ นายอนก มาบุญ มีคณะกรรมการและสมาชิก จำนวน ๔๒ ราย

๔.๓ กระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม

๔.๓.๑ เป้าหมายและแผนปฏิบัติงาน

- แปลงใหญ่เมล็ดพันธุ์ตำบลอนตาเพชร หมู่ที่ ๙ ตำบลอนตาเพชร อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีมีเป้าหมายและกิจกรรมที่ดำเนินการมาต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ ถึงปัจจุบัน ดังนี้

๑. เพิ่มผลผลิตโดยการใช้พันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง / เหมาะสมกับพื้นที่ หรือพัฒนากระบวนการผลิตให้เหมาะสมกับชนิดพืช เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น

๒. พัฒนาคุณภาพ / มาตรฐานให้สูงขึ้น โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบการผลิตที่ดีที่เหมาะสม (GAP) , ผลิตตามหลักเกษตรอินทรีย์

๓. การสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดโดยการพัฒนาสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการนำไปแปรรูป มีการใช้วัตถุดิบเป็นส่วนประกอบหลักที่สำคัญ ๙๐%

๔. ด้านการบริหารจัดการ มีการรวมตัวกันของกลุ่ม ตั้งแต่กระบวนการด้านการจัดการผลิตผลไปสู่ การแปรรูปและจำหน่าย เพื่อที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งกระบวนการผลิตและการตลาด

๕. ด้านการตลาด มีการประยุกต์ใช้วิธีการจำหน่ายรูปแบบใหม่มาปรับปรุงวิธีการจำหน่ายในปัจจุบัน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด เช่น ช่องทางการขายตรง การจำหน่ายสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๔.๓.๒ เทคโนโลยีการผลิต

๑) การลดต้นทุน

- เดิมเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่จะทำนา ปลูกมันสำปะหลัง และปลูกอ้อยเป็นอาชีพหลัก ซึ่งสามารถทำได้ปีละ ๑ ครั้งเท่านั้น จึงได้มีแนวคิดปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากการทำนา ปลูกมันสำปะหลัง และปลูกอ้อย มาปลูกเมล่อนซึ่งเป็นพืชใช้น้ำน้อย มีอายุการเก็บเกี่ยวระยะสั้น ผลผลิตราคาดี เป็นที่ต้องการของตลาด และสามารถปลูกได้ทั้งปี

- มีการจัดการกับโรคและแมลงที่ต้องแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและการจัดการเพื่อลดต้นทุนให้ได้มากที่สุด

๒) การเพิ่มผลผลิต

- มีการวางแผนการผลิตเมล่อน คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดี กล้าพันธุ์ที่ดี เพื่อให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ถ้าเป็นช่วงเทศกาลที่ตลาดมีความต้องการสูงก็จะเพิ่มปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น หรือในช่วงฤดูการผลิตไม่มีผลไม้ออกสู่ตลาดมากก็จะลดปริมาณการผลิตลงปัจจุบันผลผลิตต่อไร่ประมาณ ๘ - ๑๐ ตันต่อไร่ น้ำหนักเฉลี่ยต่อลูก ๑.๔-๒.๕ กิโลกรัม

๓) การพัฒนาคุณภาพ

- การแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากเมล่อนผลสด เป็นนมเมล่อนผสมวุ้นเมล่อนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และป้องกันเรื่องผลผลิตล้นตลาด

- พัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้รับมาตรฐาน THAIGAP และมาตรฐาน GAP และทำให้โอกาสทางการตลาดเติบโตมากขึ้นเพราะนอกจากจะขายให้กับแม่ค้าทั่วไปแล้ว ผลผลิตของกลุ่มยังมีบริษัทเพื่อวางจำหน่ายในแม็คโครอีกด้วย

- นำเทคโนโลยีด้านการเกษตรมาปรับใช้พัฒนาประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้ได้สินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค

- ใช้ปุ๋ยและฮอร์โมนในอัตราส่วนที่เหมาะสม ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค คัดเกรดให้ได้ขนาดที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค จัดเก็บผลผลิตที่ได้ตามอายุ และได้คุณภาพ

๔) การตลาด

- การตลาดแบบขายส่ง:ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง สยามแม็คโครและมหกรรมสินค้าเกษตร

- การตลาดแบบออนไลน์ : ผ่านช่องทาง line, Facebook

๕) การบริหารความเสี่ยงในการผลิตสินค้า

- การแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากเมล่อนผลสด เป็นนมเมล่อนผสมวุ้นเมล่อน

- ขยายช่องทางการตลาดออนไลน์
- เสนอโครงการ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจัดซื้อห้องเย็นสำเร็จรูปพร้อมเครื่องทำความเย็น เพื่อพัฒนาและยืดอายุการเก็บรักษาคุณภาพเมล็ด

๔.๔ การทำงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงาน/ชุมชน

๔.๔.๑ การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

๔.๔.๒ การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิก

- มีการสนับสนุนบรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุเมล็ดให้แก่อุปกรณ์แปลงใหญ่
- จัดประชุมคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ระดับอำเภอ เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม

และให้คำปรึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

๔.๔.๓ การเปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาเข้ามาทำวิจัย

- ศูนย์วิจัยนาโนสเกลฟิสิกส์ สังกัดศูนย์ความเป็นเลิศด้านฟิสิกส์ (TheEP) ศูนย์ความเป็นเลิศนาโนเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง และศูนย์วิจัยนาโนเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร สังกัดวิทยาลัยนาโนเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และสำนักงานเกษตรกรอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านฟิสิกส์นาโนเพื่อการพัฒนาปลูกเมล็ด ณ บ้านบ่อหว่า หมู่ที่ ๙ ตำบลดอนตาเพชร อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

๔.๔.๔ การประชาสัมพันธ์

- มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ได้แก่ Facebook Youtube เป็นต้น

๔.๔.๕ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

- เมล็ดเป็นพืชใช้น้ำน้อย เราจึงนำเทคโนโลยีการให้น้ำและปุ๋ยแบบระบบน้ำหยดมาใช้ การให้น้ำจะต้องให้อย่างสม่ำเสมอ และการวางระบบน้ำนี้เองจะถูกนำมาใช้ในเรื่องของการให้ปุ๋ยผ่านระบบน้ำ ซึ่งการให้ปุ๋ยทางน้ำ ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งในการปลูกเมล็ดให้ได้คุณภาพ

- การเตรียมพื้นที่ปลูกภายนอกโรงเรือน การที่จะปลูกนอกโรงเรือนต้องมีการจัดการที่ดีเพราะไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ จึงจำเป็นต้องทำการตรวจสอบค่าความเป็นกรด-ด่าง ของดินว่ามีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชหรือไม่ โดยค่าความเป็นกรด-ด่าง ที่เหมาะสมต่อการปลูกเมล็ด คือ ๕.๕-๖.๕ ซึ่งดินส่วนใหญ่จะมีค่าความเป็นกรด ที่ ๔.๕-๕ ก็ต้องปรับสภาพดิน

- การนำเทคโนโลยีชีวภาพ องค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน และการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ การผลิตน้ำหมักชีวภาพมาใช้ เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตและคุณภาพได้ตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค

- การเพิ่มความหวานในผลก่อนเก็บเกี่ยวก่อนเก็บเกี่ยว ๑ สัปดาห์ให้ค่อยๆ ลดปริมาณการให้น้ำแก่เมล็ดจนที่ละน้อย จนถึง ๒ วัน ก่อนเก็บเกี่ยวให้ลดน้ำลงจนกระทั่งเมล็ดปรากฏเกิดการเหี่ยวในช่วงกลางวัน การทำเช่นนี้จะช่วยเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำตาลในผลเมล็ด และลดปัญหาการแตกของผลเมล็ดก่อนการเก็บเกี่ยว เมล็ดที่จัดว่ามีความหวานอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เป็นที่ต้องการของตลาดควรมีค่าความหวานอยู่ที่ประมาณ ๑๔ องศาบริกซ์ขึ้นไป หรืออย่างน้อยต้องไม่ต่ำกว่า ๑๒ องศาบริกซ์ ยิ่งมีค่ามากยิ่งขึ้น และเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น

๕. การสนับสนุน

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร ผ่านโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ , โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยได้รับการสนับสนุนในด้านงานวิจัย งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ บรรจุภัณฑ์ และเครื่องจักรกลในการบวนการผลิต แปรรูป เก็บรักษาและขนส่งที่มีมาตรฐาน ซึ่งเป็นการเปิดรับการเสนอพื้นที่/กลุ่มเพื่อขอรับงบประมาณ และเสนอโครงการจากมติของกลุ่มในการขอรับการสนับสนุนตามโครงการต่าง ๆ โดยเมื่อได้รับการสนับสนุนแล้ว ได้ดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณนั้น ๆ ในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกทุกคน

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

แปลงใหญ่เมล่อน หมู่ที่ ๙ ตำบลดอนตาเพชร อำเภอบางแพ จังหวัดกาญจนบุรี สามารถดำเนินการตามแผนพัฒนาที่กลุ่มได้วางแผนได้ ยกเว้น การเพิ่มผลผลิตให้ได้มากกว่าร้อยละ ๒๐ ซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้ในทุกฤดูกาลผลิต เนื่องจากต้องการควบคุมคุณภาพผลผลิตให้มีคุณภาพสูงสุด จึงไม่อาจปล่อยให้มียieldผลผลิตต่อไร่มากเกินไปจนไม่สามารถควบคุมคุณภาพได้

๗. ผลที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ และการนำองค์ความรู้ งานวิจัย พร้อมด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมมาปรับใช้ในกระบวนการเพาะปลูกเมล่อนของกลุ่ม ส่งผลดังนี้

- เมล่อนเป็นพืชใช้น้ำน้อย เราจึงนำเทคโนโลยีการให้น้ำและปุ๋ยแบบระบบน้ำหยดมาใช้ การให้น้ำจะต้องให้อย่างสม่ำเสมอ และการวางระบบน้ำนี้เองจะถูกนำมาใช้ในเรื่องของการให้ปุ๋ยผ่านระบบน้ำ ซึ่งการให้ปุ๋ยทางน้ำที่ถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งในการปลูกเมล่อนให้ได้คุณภาพ

- การเตรียมพื้นที่ปลูกภายนอกโรงเรือน การที่จะปลูกนอกโรงเรือนต้องมีการจัดการที่ดีเพราะไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ จึงจำเป็นต้องทำการตรวจสอบค่าความเป็นกรด-ด่าง ของดินว่ามีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชหรือไม่ โดยค่าความเป็นกรด-ด่าง ที่เหมาะสมต่อการปลูกเมล่อน คือ ๕.๕-๖.๕ ซึ่งดินส่วนใหญ่จะมีค่าความเป็นกรด ที่ ๔.๕-๕ ก็ต้องปรับสภาพดิน

- การนำเทคโนโลยีชีวภาพ องค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน และการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ การผลิตน้ำหมักชีวภาพมาใช้ เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตและคุณภาพได้ตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค

- การเพิ่มความหวานในผลก่อนเก็บเกี่ยวก่อนเก็บเกี่ยว ๑ สัปดาห์ให้ค่อยๆ ลดปริมาณการให้น้ำแก่เมล่อนลงทีละน้อย จนถึง ๒ วัน ก่อนเก็บเกี่ยวให้ลดน้ำลงจนกระทั่งเมล่อนปรากฏเกิดอาการเหี่ยวในช่วงกลางวัน การทำเช่นนี้จะช่วยเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำตาลในผลเมล่อนและลดปัญหาการแตกของผลเมล่อนก่อนการเก็บเกี่ยว เมล่อนที่จัดว่ามีความหวานอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เป็นที่ต้องการของตลาดควรมีค่าความหวานอยู่ที่ประมาณ ๑๔ องศาบริกซ์ขึ้นไปหรืออย่างน้อยต้องไม่ต่ำกว่า ๑๒ องศาบริกซ์ ยังมีค่ามากยิ่งหวานมาก และเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และกลุ่มที่เข้มแข็ง ให้ความร่วมมือ และเชื่อมั่นในการบริหารจัดการของคณะกรรมการ ส่งผลให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีทิศทางที่สามารถพัฒนาได้ต่อเนื่องยิ่งขึ้น

๙. ปัญหา อุปสรรค

ด้วยสภาพพื้นที่ที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ส่งผลให้เพิ่มพื้นที่ในการผลิตได้ไม่สูงเท่าที่ควร อีกทั้งปัญหาภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น แล้ง หรือน้ำหลากในช่วงฤดูฝน ทำให้ผลผลิตเสียหาย ไม่สามารถส่งผลผลิตได้ตามที่ลูกค้าต้องการ ทั้งปริมาณและคุณภาพ ซึ่งทางกลุ่มได้พยายามหาสมาชิกเพิ่ม เพื่อเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งจะสามารถกระจายความเสี่ยงในกรณีที่ประสบปัญหาที่ไม่คาดคิดได้ อีกทั้งมีแนวทางในการแปรรูป โดยวางแผนผลผลิตสินค้าที่สามารถใช้ผลผลิตที่ไม่สามารถจำหน่ายได้ เช่น แปรรูปเป็นนมเมล่อน วุ้นเมล่อน ไวน์เมล่อน เป็นต้น

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

กลุ่มได้วางแผนขยายการผลิต และการรับรองมาตรฐานที่เป็นสากลยิ่งขึ้น เช่น มาตรฐานอินทรีย์ GMP และการตลาดที่กว้างขึ้น รวมทั้งผลผลิตสินค้าใหม่ ๆ จำหน่าย ได้แก่ นมเมล่อน วุ้นเมล่อน ไวน์เมล่อน ซึ่งนมและวุ้นได้เริ่มทำตลาด และได้รับการตอบรับที่ดี ส่วนไวน์ อยู่ระหว่างการทดลอง ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูงสุดเท่าที่กลุ่มจะสามารถทำได้

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ

สิ่งที่จะฝากไว้สำหรับกลุ่มแปลงใหญ่ที่ในอนาคตจะต้องดำเนินการเอง โดยไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ คือการพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง ซึ่งสมาชิกต้องให้ความร่วมมือทุกคน และเชื่อใจกัน อีกทั้งคณะกรรมการต้องมีแผนการดำเนินงานที่ดี นำพาสมาชิกให้อยู่รอด มีรายได้อย่างต่อเนื่อง และมีการดำเนินงานที่เป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งส่งผลให้สามารถมีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่ม และได้กำไรในการพัฒนากลุ่มได้แม้ไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐแล้ว

แปลงใหญ่ผักหมู่ ๗ ตำบลระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เกษตรกรบ้านพงษ์ทองคำ หมู่ ๗ และบ้านกระบวยทองใต้ หมู่ ๒ ตำบลระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร ส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพหลัก และมีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ทำนาและแบ่งพื้นที่บางส่วนมาปลูกผัก โดยสำนักงานเกษตรอำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร ได้เข้ามาส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรได้สนับสนุนงบประมาณโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๐ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อปรับพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกร กิจกรรมย่อย จัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นในการรวมกลุ่ม และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผักปลอดภัยอำเภอบึงสามัคคี ในปี ๒๕๖๐ โดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่ม คือ การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนากระบวนการผลิตตามมาตรฐาน GAP มีการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน เพื่อบริหารจัดการและดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่อง

ต่อมาในปี ๒๕๖๑ วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผักปลอดภัยอำเภอบึงสามัคคี ตำบลระหาน ได้ร่วมวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางพัฒนากลุ่ม ซึ่งได้แนวทางพัฒนาที่ตรงกับแนวทางพัฒนาของระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จึงมีมติของกลุ่มสมัครเข้าร่วมระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในปี ๒๕๖๑ และร่วมเป็นเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอบึงสามัคคี ซึ่งมีความเข้าใจที่ตรงกัน ในการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันบริหารจัดการ ร่วมกันผลิต ร่วมกันขาย และหวังผลในด้านการสร้างอำนาจต่อรอง สร้างโอกาสให้มีแหล่งตลาดที่แน่นอนในการจำหน่ายผลผลิต

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๒ ได้จัดตั้งเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน โดยการสนับสนุนงบประมาณในการเรียนรู้ การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการสาธิตกิจกรรมของทั้ง ๒ ศูนย์ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนาการดำเนินงานแปลงใหญ่ให้มีความต่อเนื่องและมั่นคง

๒. สถานการณ์

- ๒.๑ ชื่อกลุ่ม แปลงใหญ่ผัก หมู่ ๗ ตำบลระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร
- ๒.๒ ที่ตั้งกลุ่ม หมู่ ๗ บ้านพงษ์ทองคำ ตำบลระหาน พิกัด X ๖๐๑๐๔๑ Y ๑๗๘๖๕๔๑
- ๒.๓ สินค้าที่ผลิต ได้แก่ ถั่วฝักยาว มะเขือเปราะ ถั่วพู แตงกวา ฯ
- ๒.๔ ข้อมูลสมาชิกกลุ่ม จำนวนสมาชิกทั้งหมด ๓๕ ราย พื้นที่ ๑๑๑ ไร่
- ๒.๕ เครือข่ายภายใต้กลุ่ม

- ๑) วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผักปลอดภัยอำเภอบึงสามัคคี
- ๒) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านพงษ์ทองคำ
- ๓) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านกระบวยทองใต้
- ๔) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนบ้านพงษ์ทองคำ
- ๕) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนบ้านกระบวยทองใต้

คณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- ๑) ควบคุม กำกับ ดูแล การดำเนินงานของคณะกรรมการแต่ละฝ่าย
- ๒) ควบคุมในเรื่องการรับเงิน การจ่ายเงิน การสะสมเงิน การฝากและการเก็บรักษา

๓) ควบคุมการจัดทำบัญชี และทะเบียนต่าง ๆ ของกลุ่มให้ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

๔) ควบคุมดูแล เก็บรักษาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตลอดจนทรัพย์สินของกลุ่มให้อยู่ในสภาพอันดีตลอดถัย และพร้อมที่จะให้ผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบได้ทันที

๕) เสนอแนะคณะกรรมการดำเนินการในการปรับปรุง และแก้ไขการบริหารงานของกลุ่ม

๖) ควบคุมดูแลการจัดทำงบดุลรวมทั้งบัญชีกำไรขาดทุนและรายงานประจำปีแสดงผลการดำเนินงานของกลุ่มเสนอคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา เพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ออุมัติ

๗) พิจารณาการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของกลุ่ม เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาเสนอให้ที่ประชุมใหญ่ออุมัติ

๘) พิจารณาแผนงานและงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกลุ่มเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา และเสนอที่ประชุมใหญ่ออุมัติ

๙) ทำนิติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มตามที่คณะกรรมการดำเนินการมอบหมาย การแบ่งบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ออกเป็น ๖ ฝ่าย พร้อมมีการคัดเลือกสมาชิกร่วมแต่ละฝ่าย ดังนี้

๑) ฝ่ายวางแผนการผลิตและการตลาด มีหน้าที่วางแผนกำหนดชนิดผักและพื้นที่การผลิตให้สมาชิกผลิตและเก็บเกี่ยวตามช่วงความต้องการของตลาด และจัดหาช่องทางในการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกกลุ่มฯ ประกอบด้วย

๑.๑) นางสาวอุบล	เข้มศรี	ประธาน
๑.๒) นายรัฐภูมิ	แสงเสน	รองประธาน
๑.๓) นายอำนาจ	สุขกัลยา	กรรมการ
๑.๔) นางประนอม	นาคใหญ่	กรรมการ
๑.๕) นายทศพร	ศรีทะวงศ์	เลขานุการ

๒) ฝ่ายจัดการดินและปุ๋ย มีหน้าที่ดูแลกิจกรรมด้านดินและปุ๋ยของกลุ่ม ได้แก่ การตรวจวิเคราะห์ดิน การประสานงานกับคณะกรรมการบริหารเพื่อจัดหาแม่ปุ๋ย การผลิตปุ๋ยหมัก รายชื่อคณะกรรมการ ประกอบด้วย

๒.๑) นายรัฐภูมิ	แสงเสน	ประธาน
๒.๒) นายสันติ	ลือคำหาญ	รองกรรมการ
๒.๓) นายสมักร	พลเดช	เหรัญญิก
๒.๔) นายประยูร	ชั้นลุย	กรรมการ
๒.๕) นายไพเนตร์	สุขกัลยา	กรรมการ

๓) ฝ่ายจัดการศัตรูพืช มีหน้าที่ดูแลกิจกรรมด้านจัดการโรคและแมลงศัตรู ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ ผลิตสารชีวภัณฑ์ รายชื่อคณะกรรมการ ประกอบด้วย

๓.๑) นายมังกรณ์	อ้อยฉิมพลี	ประธาน
๓.๒) นางสาวอุบล	เข้มศรี	รองกรรมการ
๓.๓) นางประนอม	พิมพ์ดี	กรรมการ
๓.๔) นางจำเนียร	อาจศัตรู	กรรมการ

๓.๕) นายสุรัตน์	พิมพ์ดี	กรรมการ
๓.๖) นายสันติ	ลือคำหาญ	กรรมการ
๓.๗) นายไพเนตร์	สุขกัลยา	กรรมการ

๔) ฝ่ายมาตรฐานความปลอดภัย GAP มีหน้าที่ตรวจสอบแปลงและให้คำปรึกษา แนะนำการบันทึกข้อมูลให้แก่สมาชิกในการผลิตตามระบบมาตรฐานความปลอดภัย ประกอบด้วย

๔.๑) นายอำนาจ	สุขกัลยา	ประธาน
๔.๒) นายรัฐภูมิ	แสงเสน	กรรมการ
๔.๓) นายเสน่ห์	มาลาหอม	กรรมการ
๔.๔) นางสาวอุบล	เข็มสร	กรรมการ
๔.๕) นายสมัคร	พลเดช	กรรมการ
๔.๖) นายทศพร	ศรีทะวงศ์	กรรมการ

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

แผนปฏิบัติงานของกลุ่ม เป็นแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการจัดเวทีชุมชน สมาชิกกลุ่มร่วมกันกำหนด และตั้งเป้าหมาย คือ เป้าหมายการพัฒนา ๕ ด้าน ตามนโยบายแปลงใหญ่ ดังนี้

๑. ลดต้นทุนการผลิต กำหนดเป้าหมายลดต้นทุนลง ๒๐% จาก ๑๒,๓๐๐ - ๑๓,๖๗๐ บาท/ไร่ เป็น ๙,๘๔๐-๑๐,๙๓๖ บาท/ไร่ ต้นทุนลดลง ๒,๔๖๐ - ๒,๗๓๔ บาท/ไร่ (ต้นทุนการผลิตผักแต่ละชนิดไม่เท่ากัน)

๒. เพิ่มผลผลิต กำหนดเป้าหมายผลผลิตเพิ่มขึ้น ๒๐% จาก ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๒,๔๐๐ - ๓,๖๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (ผลิตผักแต่ละชนิดไม่เท่ากัน)

๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต กำหนดเป้าหมายดังนี้

- ผลิตผักทุกชนิดของสมาชิก ๓๕ ราย พื้นที่ ๑๑๑ ไร่ ได้รับรองมาตรฐาน GAP
- สามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการยืดอายุการเก็บรักษาผลผลิตผัก

๔. การบริหารจัดการ กำหนดเป้าหมาย ดังนี้

- บริหารจัดการการเงินหมุนเวียนในการหาปัจจัยการผลิต
- บริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (การผลิตขยายชีวภัณฑ์)
- บริหารจัดการศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (กองทุนแม่ปุ๋ย)

๕. ตลาด กำหนดเป้าหมาย ดังนี้

- การซื้อขายล่วงหน้า MOU
- การซื้อขายล่วงหน้า ผลผลิตผักคุณภาพ GAP ในราคาสูงกว่าตลาด
- การสร้างเครือข่าย และการออกร้านในงานต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑) ข้อบังคับกลุ่ม แปลงใหญ่ผัก หมู่ ๗ ตำบลระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการการดำเนินกิจการของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ โดยสมาชิกกลุ่มทุกคนยอมรับ และถือปฏิบัติร่วมกัน รวมทั้ง ข้อบังคับยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกลุ่ม และใช้ประกอบในการดำเนินกิจกรรมด้านการสนับสนุนสินเชื่อ จากหน่วยงานภาครัฐ

๔.๒ แผนการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน

แปลงใหญ่ผัก หมู่ ๗ ตำบลระหาน อำเภอวังสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร มีการบริหารจัดการเงินทุนที่ได้จากการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน จนถึงการดำเนินงานแปลงใหญ่ ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนทั้งหมด ๒๔,๖๘๘ บาท แบ่งเป็น เงินกองทุน ๑๗,๒๘๘ บาท และเงินหุ้น ๗,๔๐๐ บาท โดยกำหนดการบริหารจัดการ ดังนี้

ที่	รายการ	ร้อยละ
๑	เงินทุนหมุนเวียน	๒๕
๒	ปันผลสมาชิก	๒๐
๓	ค่าบริหารความเสี่ยง	๑๐
๔	ค่าสาธารณประโยชน์	๕
๕	ค่าบริหารจัดการ	๔๐
	- คณะกรรมการ	(๒๕)
	- ค่าจัดทำบัญชี	(๗๕)
	- ค่าเสียภาษี	
	- อื่นๆในกิจกรรมของกลุ่ม	
รวม		๑๐๐

๔.๓ การปฏิบัติงานของกลุ่ม

แปลงใหญ่ผัก หมู่ ๗ ตำบลระหาน อำเภอวังสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร ได้ร่วมกันกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานประจำปี ดังนี้

ที่	กิจกรรม	รับผิดชอบโดย	ระยะเวลา	หมายเหตุ
๑	ประชุมประจำเดือน	ประธาน	ทุกวันที่ ๗ ของเดือน	เป็นการกระจายข่าวสาร แผนการผลิต การเก็บเกี่ยว การตลาด ให้แก่สมาชิก รับฟังข้อเสนอแนะของสมาชิก และข้อสรุปร่วมกัน
๒	การประชุมสามัญประจำปี	คณะกรรมการ	ทุกวันที่ ๗ มกราคมของทุกปี	เพื่อแจ้งผลการดำเนินงานประจำปี รายรับ-รายจ่าย คืนกำไร และปันผลให้สมาชิก
๓	วางแผนการผลิต แผนการตลาด และแผนการขอสนับสนุนสินเชื่อของกลุ่ม	คณะกรรมการ	เดือนกันยายน - ตุลาคม	เพื่อวางแผนการผลิตของกลุ่ม ชนิดผัก พื้นที่การผลิต และวางแผนการติดต่อผู้รับซื้อผลผลิตล่วงหน้า เพื่อทำข้อตกลง
๔	ตรวจวิเคราะห์ดิน	๑.คณะกรรมการ ๒.สมาชิก ๓.สำนักงานเกษตรอำเภอวังสามัคคี	เดือนมีนาคมและเดือนสิงหาคม	เพื่อให้รู้ผลการวิเคราะห์ดิน และวางแผนการจัดหาแม่ปุ๋ยให้แก่สมาชิก
๕	จัดหาปัจจัยการผลิต	คณะกรรมการ	เดือนกันยายน	เตรียมความพร้อมให้สมาชิกผลิตผัก

ที่	กิจกรรม	รับผิดชอบโดย	ระยะเวลา	หมายเหตุ
			และเมษายน	
๖	จัดทำแปลงผลิตผักตามมาตรฐานความปลอดภัย	คณะกรรมการ	ตลอดการผลิต	เพื่อผลิตผักจำหน่ายให้กับแหล่งตลาด
๗	รวบรวมผลผลิตของสมาชิกเพื่อจำหน่าย	คณะกรรมการ	ตลอดปี	นำผลผลิตของกลุ่ม จำหน่ายให้กับผู้รับซื้อ

๕. การสนับสนุน

แปลงใหญ่ผัก หมู่ ๗ ตำบลระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร สามารถบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม ดังนี้

๑) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุนความรู้เรื่องการผลิตตามระบบมาตรฐานความปลอดภัย GAP และตรวจประเมินแปลงผลิตผัก และรับรองมาตรฐาน

๒) กรมพัฒนาที่ดิน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการทำน้ำหมักชีวภาพ ได้แก่ ถังน้ำหมัก พด. เศษพืช และการผลิตปุ๋ยหมัก

๓) โรงพยาบาลบึงสามัคคี สนับสนุนจุดจำหน่ายผลผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย

๔) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สนับสนุนองค์ความรู้ในการจัดทำบัญชีให้แก่กลุ่ม

๕) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณในการถ่ายทอดความรู้ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานของ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านพงษ์ทองคำ และศูนย์จัดการดินปุ๋ยบ้านพงษ์ทองคำ เทศบาลตำบลระหาน สนับสนุนโครงการลดความเสี่ยงจากการระบาดของศัตรูพืช และโครงการศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนเทศบาลตำบลระหาน

๖) กรมส่งเสริมการเกษตร

- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรกำแพงเพชร ในปี ๒๕๖๒ ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัยในรูปแบบฟาร์มอัจฉริยะ

- สำนักงานเกษตรอำเภอบึงสามัคคี ดำเนินโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยการร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมหาแนวทางแก้ไข ร่วมกำหนดแนวทางขับเคลื่อน สนับสนุนงบประมาณในการเรียนรู้ของกลุ่ม ตลอดจนการจัดทำบรรจุภัณฑ์ขนาดต่างๆ พร้อมโลโก้

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ผลการดำเนินงานด้านลดต้นทุนการผลิต

ก่อนดำเนินโครงการ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยของกลุ่ม อยู่ที่ จาก ๑๒,๓๐๐-๑๓,๖๗๐ บาท/ไร่ หลังเข้าร่วมโครงการ ต้นทุนลดลงเหลือ ๙,๘๕๐-๑๐,๙๓๖ บาท/ไร่ คิดเป็น ๒๐% ต้นทุนลดลงได้ ๒,๔๖๐ -๒,๗๓๔ บาท/ไร่ (ต้นทุนการผลิตผักแต่ละชนิดไม่เท่ากัน) เฉลี่ยลดต้นทุนลง ๒,๕๙๗ บาท/ไร่ คิดเป็นมูลค่าการลดต้นทุนของกลุ่มทั้งหมด ๒๑๘,๑๔๗ บาท ต่รอบการผลิต

๖.๒ ผลการดำเนินงานด้านการเพิ่มผลผลิต

ก่อนดำเนินโครงการ ผลผลิตเฉลี่ยของกลุ่ม อยู่ที่ ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หลังเข้าร่วมโครงการ ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็น ๒,๔๐๐ - ๓,๖๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (ผลิตผักแต่ละชนิดไม่เท่ากัน) คิดเป็น ๒๐% เฉลี่ยเพิ่มผล

ขึ้นได้ ๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ รวมทั้งกลุ่ม ๔๒,๐๐๐ กิโลกรัม ถ้าผักมีราคา กิโลกรัมละ ๑๐ บาท ทำให้ กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น ๔๒๐,๐๐๐ บาท ต่อบรรณการผลิด

๖.๓ ผลการดำเนินงานด้านเพิ่มมูลค่าผลผลิต

กลุ่มสามารถผลิตผักตามระบบมาตรฐานความปลอดภัย ผลผลิตเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคสามารถจำหน่ายได้มูลค่าเพิ่ม กิโลกรัมละ ๒ - ๕ บาท

๖.๔ ผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ

กลุ่มสามารถบริหารจัดการร่วมกัน จนเกิดความเข้มแข็ง เกิดผลกำไร และผลตอบแทนให้สมาชิก โดยกลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนทั้งหมด ๒๔,๖๘๘ บาท แบ่งเป็น เงินกองทุน ๑๗,๒๘๘ บาท และเงินหุ้น ๗,๔๐๐ บาท

๖.๕ ผลการดำเนินงานด้านตลาด

กลุ่มสามารถวางแผนการตลาดล่วงหน้า ทำให้ผลผลิตผักของกลุ่มได้ราคาสูงกว่าตลาด และมีการสร้างเครือข่าย และประชาสัมพันธ์ผลผลิตเพื่อสร้างช่องทางการตลาด

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ เกษตรกรสามารถผลิตผักที่มีคุณภาพได้มาตรฐานความปลอดภัยที่มีการป้องกันแมลงศัตรูพืชในระบบการผลิตโดยไม่มีการใช้สารเคมี

๗.๒ เกษตรกรนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความต้องการของพืชมาใช้ในการพื้นที่ของตนเอง

๗.๓ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและเกิดกระแสเงินหมุนเวียนในชุมชน

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๘.๑ การยึดความสุขของสมาชิกเกษตรกรเป็นเป้าหมาย

๘.๒ การขับเคลื่อนการพัฒนาของกลุ่มโดยผ่านกระบวนการคิดแบบมีส่วนร่วม

๘.๓ การมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

๘.๔ การจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและโปร่งใส

๘.๕ การบริหารจัดการกลุ่มโดยคณะกรรมการที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รับฟังปัญหาของและร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขให้ตรงตามความต้องการของสมาชิกเกษตรกร

๙. ปัญหา อุปสรรค

๙.๑ ขาดจุดรวบรวมผลผลิต

๙.๒ พ่อค้าไม่มารับซื้อผลผลิตเนื่องจากติดปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑๐.๑ วางแผนการเพาะปลูกให้มีผลผลิตอย่างต่อเนื่อง

๑๐.๒ กำหนดชนิดพืชหลัก และพืชรองให้สมาชิกปลูกตามความถนัด

๑๐.๓ สร้างจุดรวบรวมผลผลิตที่ได้มาตรฐาน GAP เพื่อคัดแยกผลผลิต บรรจุ เก็บรักษา และการขนส่งที่ได้มาตรฐาน

๑๐.๔ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดของสังคมเมือง

๑๐.๕ พัฒนากระบวนการผลิตให้สมาชิกสามารถผลิตได้ตามมาตรฐานที่ตรงตามความต้องการของตลาด

๑๐.๖ พัฒนาการผลิตให้ได้มาตรฐานพืชอินทรีย์

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

“การส่งเสริมการเกษตรแบบสั่งตัด” ยึดความสุขของเกษตรกรเป็นเป้าหมาย และพัฒนาบนฐานทุนทางสังคม ศักยภาพ ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร โดยขับเคลื่อนผ่าน “การระเบิดจากข้างใน” ให้คนทำเป็นคนคิด และผู้วิจัยเป็นผู้ใช้ผลการวิจัย เริ่มจากเกษตรกรร่วมกันสร้าง “เข้มทิศสร้างสุข” ใช้นำทางการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ

ผู้จัดทำข้อมูล

นางสาวศิริพร นิลนนท์เนตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร
นางสาวอลิษา นาควิสุทธิ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรอำเภอบึงสามัคคี

“แปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑”

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

การรวมตัวของสมาชิกแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑ สืบเนื่องมาจากเดิมเป็นกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของหมู่ที่ ๒ ตำบลโพนางดำตอก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ได้เริ่มก่อตั้งปี ๒๕๔๖ มีการดำเนินการวางแผนการปลูกผักระบบนอกมุ้ง ซึ่งในระยะแรกมีสมาชิก ๑๐ ราย พื้นที่ดำเนินการประมาณ ๒๐ ไร่ พบปัญหาอุปสรรคเรื่องแมลงและโรค ซึ่งต่อมาเมื่อปี ๒๕๕๕ และปี ๒๕๕๖ ทางกลุ่มได้รับงบประมาณการส่งเสริมจากภาครัฐได้แก่ งบประมาณกลุ่มจังหวัด ให้เข้าร่วมโครงการปลูกผักกางมุ้ง ในการสร้างมุ้งขนาดกว้าง ๖ เมตร ยาว ๒๐ เมตร จำนวน ๓๙ หลัง โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยไม่ใช้ดินเดิม มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ๓๐ ราย เกษตรกรมีความประทับใจมาก ในการผลิตพืชผักที่โตไว ลดปัญหาเรื่องแมลงและโรค ในปัจจุบันมีการระดมทุนเพิ่มขึ้น มีเกษตรกรใกล้เคียงเข้าร่วมกลุ่มเพิ่มขึ้น หลังจากนั้นกลุ่มได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๙ และทางกลุ่มได้รับงบประมาณจากสำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท กรมส่งเสริมการเกษตร ในการก่อสร้างโรงคัดบรรจุผลิตอาหารปลอดภัยจากสารพิษ กลุ่มผู้ผลิตผักบ้านโพนางดำ หมู่ที่ ๒ ตำบลโพนางดำตอก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ประจำปี ๒๕๖๐ ปัจจุบันทางกลุ่มได้ใช้โรงคัดผักเป็นแหล่งรองรับ และรวบรวมผักของกลุ่มเกษตรกร เพื่อคัดและตัดแต่งผัก ให้ผู้ประกอบการที่ต้องการการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยจากสารพิษตามมาตรฐาน GAP ซึ่งเกษตรกรจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่อย่างจริงจังในการปฏิบัติดูแลรักษาแปลงผักให้ได้ผลผลิตที่มีมาตรฐานตามที่กำหนด ทั้งนี้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งผู้บริโภคที่รักสุขภาพและบริษัท ผู้ประกอบการโรงพยาบาล ตลาดในชุมชน ที่ต้องการซื้อผักปลอดจากสารพิษของกลุ่มเป็นจำนวนมาก สมาชิกเห็นว่าได้เกิดความรู้และความชำนาญต่อตัวเกษตรกรจนเป็นที่ยอมรับทั้งทางราชการ ภาคเอกชน และในหมู่ของเกษตรกรด้วยกันเอง สมาชิกมีศักยภาพเพียงพอที่สมควรจะต้องดำเนินการการรวมตัวกันผลิตผักปลอดสารพิษ โดยใช้ความรู้และความชำนาญที่มีอยู่ จดทะเบียนเป็นกลุ่มแปลงใหญ่พืชผักขึ้นในปี ๒๕๖๑

๒. สถานการณ์

ข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑

๑. สถานที่ตั้ง ๓๔๙/๑ หมู่ ๒ ตำบลโพนางดำตอก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ๑๗๑๕๐

พิกัด กลุ่ม Zone ๔๗ P X = ๖๓๘๐๒๘ Y = ๑๖๖๘๐๐๕

๒. พื้นที่ปลูกผัก/สมุนไพร ๑๒๙.๗๕ ไร่

๓. สมาชิกเกษตรกร ๓๗ ราย

ตำบลโพนางดำตอก มีเนื้อที่ประมาณ ๑๘.๕๔ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๑,๕๘๘ ไร่ โดยทั่วไปตำบลโพนางดำตอก เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน และยังมีคลองส่งน้ำชลประทาน ๑ ซ้าย ๒ ซ้าย ซึ่งเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่สำคัญ

๔. ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลสรรพยาอำเภอสรรพยา
๕. ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลแม่น้ำเจ้าพระยา
๖. ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลประศุก อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
๗. ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลห้วยกรดพัฒนา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

ตารางที่ ๑ ข้อมูลพื้นที่ตำบลโพนางดำตอก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

พื้นที่ทั้งหมด(ไร่)	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)					
	ข้าว	ส้มโอ	พืชผัก	ไม้ผลอื่น ๆ	ไม้ดอก ไม้ประดับ	อื่น ๆ
๑๑,๕๘๙	๖,๘๒๒	๒๕	๖๒	๒๔๒.๒๕	๑.๕	๑,๐๓๘.๕

ตารางที่ ๒ ข้อมูลครัวเรือนตำบลโพนางดำตอก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (ครัวเรือน)	ทำการเกษตร (ทบก. ก.ค. ๒๕๖๓) (ครัวเรือน)	อื่น ๆ (ครัวเรือน)
๑,๖๗๗	๕๖๗	๑๑๑๐

ตารางที่ ๓ รายชื่อสมาชิกแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ลำดับ	ชื่อ - สกุล
๑	นางสุนีรัตน์ ฉ่ำจิตร	๑๙	นายนิคม ชูเมือง
๒	นางสาวถนอมพร อยู่คง	๒๐	นางศิรินทิพย์ เฉลิมนนท์
๓	นางประไพ สุทธิลิก	๒๑	นายสุวัจ พิทักษ์พูลศิลป์
๔	นางนงเยาว์ สังข์ธรรม์	๒๒	นายยุทธนา ธรรมเนียม
๕	นางวาสนา กงสบุตร	๒๓	จ.ส.อ.วิฑูรย์ ชัยพิพัฒน์
๖	นายกรีช นุตรินทร์	๒๔	นางอุบล บัวหอม
๗	นางสายัณห์ บุญแต้ม	๒๕	นายนำ วังชากร
๘	นางประหยัด แยมโพธิ์	๒๖	นางสาวฐิติรัตน์ เจียมนาครินทร์
๙	นางจรรยา คงแจ้	๒๗	นายประพันธ์ศักดิ์ ครุฑโท
๑๐	นายอรรถดิพร นิลกำแหง	๒๘	นายเกรียงไกร มากล้ำ
๑๑	นางสมพร ไทยเขียว	๒๙	นางวรรณวิภา แจ้สุข
๑๒	นางกริชฐา จันท์อำ	๓๐	นางสมนึก คงมีทรัพย์
๑๓	นางสุจินต์ ทองเสวก	๓๑	นายปิดหยัง เชียงม้า
๑๔	นางเกษร คำภา	๓๒	นางประพิศ เกิดนิมิตร
๑๕	นายณรงค์ ขำเดช	๓๓	นายอุดม เฉลิมนนท์
๑๖	นางมาลี ชัยโชติ	๓๔	นายสายันต์ อินทร์แสง
๑๗	นางนฤมล ปิ่นสอาด	๓๕	นางปรีศสรา โสจำ
๑๘	นายเนร หอมเนียม	๓๖	นายวรินทร์ เมตตาสุต
		๓๗	นางปราณี หอมงาม

วัตถุประสงค์ของแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑

๑. เพื่อรวมกลุ่มกันพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็นผู้บริหารจัดการการผลิตร่วมกันและรวมกันจำหน่าย โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน

๒. เพื่อให้เป็นแหล่งรับการถ่ายทอดความรู้ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิตทั้งด้านปริมาณด้านคุณภาพให้มีมาตรฐาน และรับการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมทั้งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

๓. เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความมั่นคง กินดี อยู่ดี สร้างชุมชนให้ยั่งยืน

๔. เกษตรกรสามารถกำหนดราคาสินค้าได้อย่างเป็นธรรมแก่ผู้ซื้อและผู้ขาย

วิสัยทัศน์ "เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงด้านอาหาร เป็นฐานสร้างรายได้"

ตารางที่ ๔ การวิเคราะห์ศักยภาพแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
๑. ผู้นำมีความเข้มแข็งบริหารงานด้วยความโปร่งใส ๒. ระบบชลประทานที่ดี ๓. ขบวนการจัดการภายในกลุ่มมี กฎ ระเบียบ ที่ชัดเจน ๔. มีตลาดที่แน่นอน	๑. ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ๒. เกษตรกรส่วนใหญ่สูงอายุ
โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
๑. หน่วยราชการให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ๒. เส้นทางคมนาคมสะดวก+ ๓. อยู่ใกล้แหล่งตลาดสินค้าเกษตร	๑. โรค-แมลง ๒. ภัยธรรมชาติ

๓. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ส่วนที่ ๑ แผนและปัจจัยนำเข้า

๑.๑ การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

- การประชุมกลุ่มต่อเนื่อง/แก้ไขปัญหา/มีกำหนดกฎระเบียบและกฎเกณฑ์กลุ่ม

กลุ่มมีการจัดทำแผนการประชุมโดยกำหนดจัดประชุมกลุ่ม ๓ - ๔ ครั้งต่อปี โดยหากมีกิจกรรมหรือเรื่องเร่งด่วนที่จำเป็นต้องพิจารณาทางกลุ่มสามารถดำเนินการจัดประชุมได้ทันที สำหรับในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อหาหรือหากเกิดปัญหาภายในกลุ่มเกิดขึ้น จะมีการประชุมเร่งด่วนเพื่อแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิเช่น การแก้ไขปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ การแก้ไขปัญหาด้านผลผลิตขาดตลาด การแก้ไขปัญหาด้านภัย ธรรมชาติ ปัญหาด้านการผลิตต่าง ๆ และเพื่อให้การจัดการกระบวนการกลุ่มเป็นไปอย่างประสิทธิภาพทางกลุ่มมีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ รวมทั้งมีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มแปลงใหญ่อย่างชัดเจนเพื่อเป็นข้อปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยได้มีกฎระเบียบข้อบังคับ เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยในการผลิตผักที่ปลอดภัย และเป็นการสร้างนิสัยในการเสียสละ และเอื้ออาทรให้เป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวมจึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา ไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบกลุ่มกลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา

ข้อ ๒ ที่ตั้งกลุ่มเลขที่ ๓๔๙ หมู่ ๒ บ้านโพนางดำ ตำบลโพนางดำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

ข้อ ๓ ระเบียบนี้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๔ วัตถุประสงค์ในการตั้งกลุ่ม

(๑) เป็นแหล่งเรียนรู้การปลูกผักให้ปลอดภัยจากสารพิษตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสมาชิก และประชาชนทั่วไป

(๒) เพื่อส่งเสริมการปลูกผักที่ปลอดภัย ลดการใช้สารเคมีส่งเสริมให้สมาชิกใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทน

(๓) เพื่อให้บริการและให้ความรู้แก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

(๔) เพื่อพัฒนาจิตใจ ให้สมาชิกเป็นคนดี มีคุณธรรม ๔ ประการ คือ

๑. เป็นคนมีความซื่อสัตย์ อุดหนุน

๒. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว

๓. เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข

๔. เป็นคนรู้จักสามัคคี

(๕) เพื่อให้สมาชิกเป็นคนดีมีคุณธรรม ๔ ประการ คือ

๑. เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ ใส่ตัว

๒. เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์คิดแก้ปัญหาเป็น

๓. เป็นคนรับผิดชอบงาน ขยันการทำงาน

๔. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตัวเอง

ข้อ ๕ แหล่งที่มาของเงินทุนกลุ่มประกอบด้วย หุ้นจากสมาชิกในกลุ่มผัก เงินสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และ กลุ่มองค์กรอื่น ๆ

(๑) เงินที่ได้รับจัดสรรจากสมาชิกกลุ่มหรือหุ้น

(๒) เงินกู้ยืมจากส่วนราชการ

(๓) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม

(๔) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

(๕) มีเงินฝาก

(๖) มีเงินค่างหุ้น

(๗) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลโพธิ์พิทักษ์

(๘) ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กลุ่มได้รับจากหน่วยงานราชการ

ข้อ ๖ คุณสมบัติของสมาชิก

(๑) เป็นผู้ที่ทำนากหรือพักอาศัยอยู่ในอำเภอสรรพยา

- (๒) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจเห็นชอบในกิจการของกลุ่ม และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม
- (๓) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม
- (๔) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกลุ่ม ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- (๕) อดทนเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ
- (๖) มีเงินแรกเข้าและถือหุ้นอย่างน้อย ๑๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐ บาท แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด ที่มีอยู่ในกลุ่ม

ข้อ ๗ การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

- (๑) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม ได้ที่คณะกรรมการกลุ่ม
- (๒) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เดือนละ ๑ ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่ม หรือ องค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครใจของผู้สมัครเป็นสมาชิก
- (๓) คณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยมี มติเกินกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการ

ข้อ ๘ เมื่อคณะกรรมการกลุ่มพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ ๖ และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ทันที

ข้อ ๙ สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออกและได้รับอนุญาตให้ลาออกจากคณะกรรมการกลุ่ม
- (๓) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (๔) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
- (๕) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกลุ่มหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือ
- (๖) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- (๗) นำทรัพย์สินของกลุ่มไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- (๘) มีลักษณะและคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ ๖

ข้อ ๑๐ สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาวะผูกพันใด ๆ กับกลุ่มทั้งในฐานะผู้ยืมหรือผู้ค้ำประกัน

ข้อ ๑๑ ประธานกรรมการกลุ่มมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (๑) เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม
- (๒) เรียกประชุมกรรมการกลุ่มและสมาชิก
- (๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกลุ่ม

ข้อ ๑๒ ให้รองประธานกรรมการกลุ่มทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกลุ่ม เมื่อประธานกรรมการกลุ่มไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานกรรมการกลุ่มมอบหมายให้ทำการแทน

ข้อ ๑๓ ถ้าประธานกรรมการกลุ่มและรองประธานกลุ่ม ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ ที่ในการประชุมคราวหนึ่งคราวใดได้ ให้ที่ประชุมเลือกคณะกรรมการกลุ่มคนใดคนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมแทน

ข้อ ๑๔ เற்றுญิกกลุ่มมีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุนและรายได้ของกลุ่มรวมทั้งการจัดทำบัญชี พร้อมทั้งควบคุมการใช้จ่ายเงินของกลุ่มให้เป็นไปอย่างรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อ ๑๕ เลขานุการกลุ่ม มีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป นัดประชุมกรรมการและสมาชิกกลุ่ม จัดและทำบันทึกรายงานการประชุม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่ม

ข้อ ๑๖ กรรมการตรวจสอบ มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีกำกับดูแลเงินของกลุ่มให้เป็นไปตามมติตามที่คณะกรรมการกลุ่มกำหนดรวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม

ข้อ ๑๗ กรรมการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ให้ข่าวสาร แก่สมาชิกและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๑๘ คณะกรรมการกลุ่มต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็นประธานอาจเรียกประชุมได้มากกว่า ๑ ครั้ง และต้องมีมติคณะกรรมการกลุ่มเข้าร่วมประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงครบองค์ประชุม

ข้อ ๑๙ การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากและกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนน ๑ เสียง ในกรณีคะแนนเสียงเท่ากันนั้นให้ ประธานในที่ประชุมออกเสียงอีก ๑ เสียง หรือเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ ๒๐ ประเภทยืมสิ่งของของกลุ่ม สมาชิกสามารถยืมสิ่งของต่อคณะกรรมการไปใช้ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

- (๑) การพัฒนาอาชีพ
- (๒) การสร้างงาน
- (๓) การสร้างและหรือเพิ่มรายได้
- (๔) ลดรายจ่าย

ข้อ ๒๑ การอนุมัติสิ่งของสมาชิกที่ประสงค์จะยืมสิ่งของจะต้องทำโครงการเพื่อยืมสิ่งของจากคณะกรรมการกลุ่มโดยระบุวัตถุประสงค์ในการยืมอย่างชัดเจน

ข้อ ๒๒ สิ่งของที่คณะกรรมการให้ยืมต้องกลับมาในสภาพที่สมบูรณ์ตามคณะกรรมการกลุ่มกำหนด

โครงการที่สมาชิกยืมสิ่งของต้องเป็นการยืมเฉพาะกรณีเพื่อการอันจำเป็นหรือมีประโยชน์ตามคณะกรรมการเป็นสมควรแต่จะให้ยืมเพื่อการสุรุ่ยสุร่ายหรือจะเอาไปเก็บเองไม่ได้

ข้อ ๒๓ การดำเนินการตามโครงการที่ขอยืมและการจัดทำรายการ สมาชิกจะต้องดำเนินการที่ขอยืมให้สำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และจะทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการที่กลุ่มกำหนด

ข้อ ๒๔ การทำการยืมทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกลุ่มตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

ข้อ ๒๕ หลักประกันการยืมมีข้อกำหนด ดังนี้

- (๑) ยืมของตามความจริงเท่านั้น ต้องให้สมาชิกของกลุ่มจำนวน ๒ คน เป็นผู้ค้ำประกันยกเว้นวัสดุสิ่งของ

ข้อ ๒๖ การส่งคืนของ สิ่งของต้องอยู่ในสภาพสมบูรณ์

(๑) สิ่งของที่ยืมให้ผู้ส่งคืนของพร้อมค่าบำรุงรักษา

ข้อ ๒๗ อัตราค่าบำรุงรักษา

(๑) ค่าบำรุงรักษา ต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) การส่งคืน ต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๒๘ ค่าปรับ ในกรณีผู้ผิดสัญญาในการยืมต้องเสียค่าปรับในอัตราร้อยละ ๕ บาทต่อเดือน

ข้อ ๒๙ การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีกลุ่มได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่ได้รับ รับรองโดยทั่วไปปรากฏว่ากลุ่มกำไรสุทธิ คณะกรรมการกลุ่มจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ ดังนี้

(๑) เป็นเงินสำหรับบริหารกลุ่ม ในอัตราร้อยละ ๒๐

(๒) เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละ ๕

(๓) เป็นเงินเฉลี่ยคืนกับสมาชิกกลุ่ม ในอัตราร้อยละ ๓

(๔) เป็นเงินสมทบกลุ่ม ในอัตราร้อยละ ๑๐

(๕) เป็นทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ ๕

(๖) ค่าตอบแทนคณะกรรมการ ในอัตราร้อยละ ๕

ข้อ ๓๐ กลุ่มจะทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกลุ่มอย่างรอบคอบปีละ ๑ ครั้ง และประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกลุ่ม ให้สมาชิกทราบโดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำ ดังนี้

(๑) บัญชีเงินฝากออมทรัพย์

(๒) บัญชีทรัพย์สินกลุ่ม

ตารางที่ ๕ การพัฒนาสมาชิกแปลงใหญ่ปี ๒๕๖๔

ลำดับ	หลักสูตร/เนื้อหาวิชา/โครงการ	หน่วยงาน
๑	โครงการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการ กิจกรรมพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรแปรรูป	สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยา
๒	โครงการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP)	สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๕
๓	การจัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนอาชีพ	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์
๔	การพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน Primary GMP	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสรรพยา
๕	โครงการตรวจหาสารพิษตกค้างในร่างกายของกลุ่มแปลงใหญ่ พี่ขี้ก้ออำเภอสรรพยา	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท
๖	โครงการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการ กิจกรรมพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรแปรรูป	สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพยา

๕. การสนับสนุน (เงิน/ปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่)

การได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ของแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท มีรายละเอียด ดังนี้

๑) สำนักงานเกษตรอำเภอสรรพพยา สนับสนุนพาเลทพลาสติก เพื่อใช้ในการรองผลผลิตลดการปนเปื้อน ตามระบบมาตรฐาน GMP

ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการการจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนอาชีพ จากสำนักตรวจบัญชีสหกรณ์ จังหวัดชัยนาท โดยส่งเสริมให้สมาชิกมีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ครัวเรือน การทำบัญชีของกลุ่ม การจัดทำบัญชี ต้นทุนอาชีพ โดยสมาชิกทุกรายได้รับการถ่ายทอด และสามารถบันทึกบัญชีต้นทุนอาชีพ

การดำเนินการตามแผนและกิจกรรมทั้ง ๕ ด้าน

๑. การลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑ ได้นำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากหน่วยงานภาครัฐมาปรับใช้เพื่อลดต้นทุนในการผลิตของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ โดยสามารถลดต้นทุนการผลิตจาก ๒๐,๐๑๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๑๒,๙๔๒ บาท/ไร่ โดยทำกิจกรรม ดังนี้

๑.๑ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สมาชิกมีการตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จำนวน ๓๖ ราย

๑.๒ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเพื่อลดอัตราการใช้ปุ๋ยเคมี

๑.๓ สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพของตนเอง เพื่อใช้ในการวางแผนการผลิต และการบริหารจัดการด้านการเงินของเกษตรกร

๑.๔ การใช้ปุ๋ยมูลสัตว์จากกลุ่มเครือข่ายการเลี้ยงแพะบ้านหนองกุ่ม เพื่อลดต้นทุนในการจัดซื้อ ปุ๋ยคอก

๑.๕ การปลูกผักระบบในมุ้ง และนอกมุ้ง เพื่อเป็นรายได้เสริมแก่เกษตรกร ในช่วงหลังฤดูทำนา

๒. การเพิ่มผลผลิต

การเพิ่มผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑ นั้น ดำเนินการโดยในปีพุทธศักราช ๒๕๖๔ ได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐภายใต้โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด จัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ชุดสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อเพิ่มจุดให้น้ำสำหรับผัก รถแทรกเตอร์ ขนาด ๔๐ แรงม้า เครื่องดีเซล แบบไคเรกต์อินเจกชัน ๓ สูบ เพื่อใช้สำหรับการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก และรถยนต์กระบะบรรทุกพร้อมเครื่องทำความเย็นเพื่อรักษาคุณภาพสินค้าเกษตรในช่วงขนส่ง นอกจากนี้ยังสร้างโรงเรือนปลูกผักกางมุ้งขนาด ๖ x ๑๒ เมตร จำนวน ๑๕ หลัง เพื่อเป็นการเพิ่มสถานที่ในการผลิตผักในมุ้ง

๓. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต

การพัฒนาคุณภาพผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑ นั้น เป็นการปลูกผักในมุ้ง ซึ่งเป็นรูปแบบการผลิตที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน เนื่องจากไม่มีการใช้สารเคมีในระบบการผลิต ผักในโรงเรือนจึงเป็นผักที่สามารถขอรับรองมาตรฐานสินค้าทางด้านคุณค่าและความ

ปลอดภัยได้ง่ายอันเป็นประโยชน์ต่อการแข่งขันทางการตลาดในอนาคตที่มีแนวโน้มว่าผู้บริโภคจะให้ความสำคัญต่อความปลอดภัย และมาตรฐานสินค้ามากขึ้น

๔. การตลาด

สำหรับด้านการตลาดกลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑ มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย และมีการลดความเสี่ยงทางการตลาดโดยกิจกรรมการผลิตเสริมอื่น ๆ ดังนี้

๑) ทางกลุ่มแปลงใหญ่มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่จะซื้อสินค้า/บริการ

๑.๑ ตลาดภายในพื้นที่ เช่น ตลาดกรีนดี ตลาดประชารัฐ ตลาดภายในจังหวัดชัยนาท

๑.๒ ตลาดนอกพื้นที่ เช่น บริษัท วีเพรชซ์พลาซ่า จำกัด, บริษัท โลฟแคร์ ฟู้ดเซอร์วิส จำกัด และสหกรณ์บริการสมุนไพรชัยนาท

๒) กลยุทธ์ทางการตลาดของกิจการ

๒.๑ ผลิตภัณฑ์ (Product) ผลผลิตผักปลอดภัยและบรรจุภัณฑ์ได้มาตรฐาน ทันสมัย ตอบสนองความต้องการของลูกค้าผู้รักสุขภาพ

๒.๒ ราคา (Price) มีส่วนลดเมื่อซื้อปริมาณมาก

๒.๓ ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) บริษัทที่ทำตามข้อตกลง ขายตรงตามตลาดเกษตรและประชาสัมพันธ์ผ่านระบบโซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น

๒.๔ การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ลดราคาสินค้าในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ การระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

๓) การลดความเสี่ยงทางการตลาดโดยกิจกรรมการผลิตเสริมอื่น ๆ

เนื่องด้วยกลุ่มแปลงใหญ่พืชผักได้เล็งเห็นถึงปัญหาของผลผลิตราคาตกต่ำและความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ และสถานการณ์โรคระบาด Covid - ๑๙ จึงมีการดำเนินกิจกรรมการผลิตอื่นๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับสมาชิกแปลงใหญ่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

๔) เป้าหมายและแผนการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก

๔.๑ การใช้นวัตกรรมทางการเกษตรสมัยใหม่ โดยใช้ชุดสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อเพิ่มจุดให้น้ำสำหรับผักและเป็นการลดต้นทุนทางด้านพลังงาน

๔.๒ การใช้นวัตกรรมทางการเกษตรสมัยใหม่ โดยใช้รถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์ต่อพ่วง ใช้สำหรับแปลงผักระบบนอกร่ม เพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการเตรียมแปลง

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. การลดต้นทุนการผลิต	ลดต้นทุนการผลิต จาก ๒๐,๐๑๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๑๒,๙๔๒ บาท/ไร่ (๓๕%)
๒. การเพิ่มผลผลิต	เพิ่มผลผลิต จาก ๑,๒๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๑,๗๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (๒๙%)
๓. การเพิ่มคุณภาพผลผลิต	เพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยแปรรูปผลผลิต เช่นมะนาวดอง ผัก/สมุนไพร เชื่อม

๔. การตลาด การบริหารจัดการ วางแผนการผลิตและการตลาดให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ สนับสนุนการผลิตตามมาตรฐาน GAP และเตรียมความพร้อมสู่กระบวนการ GMP รวมทั้งพัฒนาสมาชิกแปลงใหญ่ ให้เป็น Smart Farmer
๕. การบริหารจัดการ ตลาด สินค้าทั่วไปส่งตลาดท้องถิ่น ทำสัญญา MOU กับผู้ประกอบการ สินค้าแปรรูปส่งตลาด/ร้าน OTOP

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๕.๑ ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

กลุ่มแปลงใหญ่พืชผักอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปัจจุบันมีนายมาโนช เทียนขาว เป็นผู้จัดการแปลง ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนแปลงใหญ่พืชผักทั้ง ๕ ด้าน มีความคิดก้าวหน้า นำพาสมาชิกเข้าร่วมเสนอโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อพัฒนาโครงสร้างด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพการปลูกผักได้อย่างครบวงจร เริ่มตั้งแต่การจัดการจัดหาเมล็ดพันธุ์ผักคุณภาพดี เป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. ในพื้นที่ มีระบบน้ำเพื่อการเกษตร ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ในโครงการเกษตรแปลงใหญ่ รวมถึงการประสานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนงานที่ส่งผลให้กลุ่มแปลงใหญ่พืชผักเป็นที่รู้จักและนำมาซึ่งงบประมาณในการพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่ นอกจากนี้ผู้จัดการแปลงยังมีส่วนในการวางแผนและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาแปลงใหญ่พืชผักให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันอีกด้วย

๕.๒ ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

การดำเนินการกิจกรรมของกลุ่มแปลงใหญ่พืชผักที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบันนั้น นอกจากการขับเคลื่อนของคณะกรรมการแปลงใหญ่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก ซึ่งมีความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ที่มีความพร้อมในการมุ่งเน้นพัฒนากลุ่มไปในทิศทางเดียวกัน

๕.๓ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

๑) การใช้ทรัพยากรดิน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยในขั้นตอนของการเตรียมดิน จะมีการตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อดูปริมาณธาตุอาหารที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตของพืชผัก และลดอัตราการใช้ปุ๋ยเคมี

๒) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อไม่ให้เกิด Zero waste เช่นการใช้มูลแพะเป็นปุ๋ยคอกในแปลงพืชผัก เป็นต้น

๓) การใช้ทรัพยากรด้านพลังงาน กลุ่มแปลงใหญ่มีระบบการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อเพิ่มจุดให้น้ำสำหรับผักและเป็นการลดต้นทุนทางด้านพลังงาน

๔) การนำเศษพืชผัก มาผสมทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อลดต้นทุนในการใช้ฮอร์โมนต่าง ๆ

แปลงใหญ่พืชผัก ตำบลสองห้อง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เดิมก่อนรวมตัวกันเป็นแปลงใหญ่พืชผัก ตำบลสองห้อง อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อปี ๒๕๖๑ นั้น ได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มธรรมชาติ ที่เกิดจากการทำการเกษตรปลูกพืชผักลักษณะเดียวกัน และมีการรวบรวมผลผลิตไปจำหน่ายยังตลาดอ่างทอง แต่เนื่องจากสถานการณ์การตลาดราคาผลผลิตไม่คงที่ ประกอบกับต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง ทำให้สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านแพรงลงไปดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวเป็นเกษตรแปลงใหญ่ขึ้นในปี ๒๕๖๑ และมีการดำเนินการต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

๒. สถานการณ์

พื้นที่เพาะปลูก ๒๐ ไร่ สมาชิกจำนวน ๓๖ ราย

สินค้าหลัก : พืชผัก (แตงกวา มะเขือเปราะ พริกเม็ดใหญ่ ถั่วฝักยาว บวบ และแพง)

ต้นทุนการผลิต ๑๓,๑๒๔ บาท/ไร่/รอบ

รายรับเฉลี่ย ๒๔,๐๐๐ บาท/ไร่/รอบ

รายได้สุทธิ ๑๐,๘๗๖ บาท/ไร่/รอบ

แหล่งจำหน่าย : พ่อค้าคนกลาง ตลาดอ่างทอง และตลาดไท

การได้รับสนับสนุนงบประมาณ : กรมส่งเสริมการเกษตร

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต มีเป้าหมายให้สามารถลดต้นทุนให้ได้ ร้อยละ ๒๐ โดยเน้นการลดการใช้สารเคมีในการผลิต

๓.๒ การเพิ่มปริมาณผลผลิต มีเป้าหมายให้สามารถเพิ่มผลผลิตได้ ร้อยละ ๒๐ โดยเน้นการบริหารจัดการแปลงที่ดี การวางแผนการผลิตที่เหมาะสม และการใช้น้ำหมักชีวภาพร่วม

๓.๓ การพัฒนาคุณภาพ มีเป้าหมายพัฒนาให้สมาชิกได้รับมาตรฐาน GAP ครบทุกรายและทุกชนิดพืช

๓.๔ การตลาด มีเป้าหมายให้มีการรวมตัวกันจำหน่ายผลผลิตเพื่อสามารถสร้างอำนาจต่อรองได้ มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน

๓.๕ การบริหารจัดการมีการรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชน และการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ปัจจัยการผลิตเพื่อส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดทำแปลงเรียนรู้ การสนับสนุนวัสดุเพื่อพัฒนาคุณภาพและการตลาด พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกร

๔.๒ กรมวิชาการเกษตร ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้การผลิตสารชีวภัณฑ์ มาตรฐาน GAP การใช้ปุ๋ย PGPR๒ และการผลิตไส้เดือนฝอย เพื่อส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร

๔.๓ กรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้การผลิตปุ๋ยหมักไว้ใช้เอง พร้อมทั้งน้ำหมักชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร

๕. การสนับสนุน

โรงเรียนปลูกพืช จำนวน ๔ หลัง จากงบประมาณโครงการเศรษฐกิจฐานรากฯ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยมีการประชุมมอบหมายให้กับคณะกรรมการและสมาชิกรวม ๑๒ ราย เป็นตัวแทนเข้าอบรมรับ

ความรู้จากสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ และนำมาถ่ายทอดความรู้ต่อให้กับเพื่อนสมาชิก พร้อมจัดทำแผนปฏิบัติงาน แผนการบริหารจัดการ ให้ทุกคนในกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ กลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ จาก ๑๖,๔๕๐ บาท/ไร่/รอบ เหลือ ๑๓,๑๒๔ บาท/ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒๒

๖.๒ กลุ่มสามารถเพิ่มผลผลิตได้จาก ๔,๕๐๐ กก./ไร่/รอบ เป็น ๕,๖๐๐ กก./ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔๔

๖.๓ กลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) และมีความสนใจขอรับรองมาตรฐาน GAP แต่ยังไม่มีการรับรองมาตรฐานเนื่องจากติดปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์

๖.๔ การตลาด กลุ่มสามารถมีอำนาจต่อรองในการติดต่อพ่อค้าคนกลางให้เข้ามารวบรวมผลผลิตจากที่แปลงเพื่อไปจำหน่ายยังตลาดอ่างทองและตลาดไทได้ โดยเป็นการช่วยลดต้นทุนค่าขนส่ง

๖.๕ กลุ่มมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดบทบาทหน้าที่ กติกา การอยู่ร่วมกัน และมีการประชุมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ

- กลุ่มเกษตรกรมีต้นทุนที่ลดลงเนื่องจากการลดค่าใช้จ่ายในส่วนของการเช่าที่ดิน และมีรายได้ต่อเนื่องจากการวางแผนการผลิตร่วมกันทำให้มีผลผลิตป้อนสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง

ด้านสังคม

- กลุ่มเกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะรายได้เพิ่มมากขึ้นและต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีสุขภาพที่ดีเนื่องจากการลดการใช้สารเคมีในการผลิต

ด้านสิ่งแวดล้อม

- ผลผลิตที่ได้มีการตกค้างของสารเคมีน้อยลง

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

๘.๑ ความสามัคคี และการให้ความร่วมมือ

๘.๒ ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และความตั้งใจที่จะพัฒนาร่วมกัน

๘.๓ การรับรู้บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และมีการวางแผนการพัฒนาแปลงใหญ่ให้ยั่งยืน

๙. ปัญหา อุปสรรค

กลุ่มเกษตรกรยังไม่มีขอรับรองมาตรฐาน GAP เนื่องจากพื้นที่ที่ใช้ทำกิจกรรมเป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ในความดูแลของวัด ขณะนี้ จึงอยู่ระหว่างการรวบรวมเอกสารเพื่อขอรับรองมาตรฐานต่อไป

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

การพัฒนาให้ผลผลิตได้รับรองมาตรฐาน GAP และมีการต่อยอดให้มีโรงคัดบรรจุผักผลไม้ในพื้นที่เพื่อขยายช่องทางการตลาดได้

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

ควรมีการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับกลุ่ม และเป็นเงินทุนตั้งต้นในการดำเนินกิจกรรมต่อยอดต่างๆ

แปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๑. ความเป็นมา

แปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นแปลงใหญ่ที่จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี ๒๕๖๐ มีสมาชิก ๔๙ ราย มีพื้นที่ปลูกผัก ๔๐๘.๒๕ ไร่ ผักที่สมาชิกปลูกได้แก่ กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ผักกาดขาวปลี ผักกาดเขียวปลี สร้างรายได้ให้สมาชิกปีละ ๑๓ ล้านบาท ในอดีตชาวบ้านมีอาชีพทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประสบปัญหาราคามผลผลิตตกต่ำ จึงได้ปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาปลูกผักแทน เนื่องจากผักสามารถผลิตได้ปีละหลายรอบการผลิต บางช่วงที่ราคาสูงทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วงไหนราคาตกต่ำสมาชิกต้องวางแผนการปลูก และการเก็บเกี่ยวให้ไม่ตรงกับช่วงฤดูกาลที่พืชผักล้นตลาด เมื่อสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันจึงเห็นถึงความสำคัญในการรวมกลุ่ม ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น และสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสักได้มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตพืชผักที่ดีคุณภาพและปลอดภัย โดยจัดอบรมเรื่องการใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้ไส้เดือนฝอยในการกำจัดโรคและแมลงที่ระบาดในพืชผัก รวมถึงการสำรวจระบบนิเวศ การเตือนการระบาดของศัตรูพืชเพื่อให้สมาชิกได้เตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที

ชื่อแปลงใหญ่: แปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ประเภท: แปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๑

ชื่อผู้จัดการแปลง : นายฉลอง คำมา

ชื่อประธานแปลง : นายไพรัตน์ ฤทธิ

ที่ตั้ง/ที่ทำการกลุ่ม: ๗๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

พิกัดที่ตั้งศูนย์: X : ๗๔๔๑๒๒ , Y : ๑๘๔๖๗๔๙

พื้นที่เข้าร่วมโครงการ: ประมาณ ๔๐๘ ไร่

จำนวนสมาชิก: ๔๙ คน

ชนิดพืชที่ดำเนินการ: กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ผักกาดขาวปลี ผักกาดเขียวปลี

๒. สถานการณ์ปัจจุบัน

กลุ่มแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง มีหลักคิดในการสร้างงาน สร้างรายได้ โดยการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตตามเป้าหมายของการพัฒนาแปลงใหญ่ ๕ ด้าน โดยมุ่งหวังให้สมาชิกและเกษตรกรที่สนใจมาศึกษาเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ ขยายผลสู่ชุมชนสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพส่งมอบให้ผู้บริโภค นำความรู้ เทคโนโลยีทางการเกษตรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สามารถแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของสมาชิกและเกษตรกรที่อยู่ในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่เป็นการสร้างความสามัคคีในกลุ่มผักให้สมาชิกรู้จักการทำงานเป็นทีม สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และรับผลประโยชน์ร่วมกัน และแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง ได้รับการคัดเลือกให้เป็นแปลงใหญ่ดีเด่น อันดับ ๑ จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี ๒๕๖๔ และได้รับการประเมินคุณภาพแปลงใหญ่ในระดับ A ๓ ปีต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งแปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง

๑. เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกมีการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการร่วมกัน
๒. เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน
๓. เพื่อให้สมาชิกสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น
๔. ผลผลิตมี คุณภาพได้ตามมาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ข้อมูลพื้นฐาน แปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๑. พื้นที่ปลูกผัก ๔๐๘.๒๕ ไร่ เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน
๒. สมาชิกเกษตรกร ๔๙ ราย
๓. ผลผลิต ๓,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ กก/ไร่
๔. ผู้จัดการแปลงใหญ่ : นายฉลอง คำมา
๕. ประธานแปลงใหญ่ภาคเกษตรกร : นายไพรัตน์ ฤทธิ ประธานแปลงใหญ่ผัก

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

๓.๑ ด้านการผลิต

ชนิดพืช	ผลผลิตเฉลี่ย / ไร่	ผลผลิตเพิ่มขึ้น เฉลี่ย / ไร่	รวมผลผลิต เป้าหมาย/ไร่
	(กิโลกรัม)	(กิโลกรัม)	(กิโลกรัม)
ปี ๒๕๖๑			
กะหล่ำปลี	๕,๐๐๐	๕,๕๐๐	๕๐๐
กะหล่ำดอก	๔,๐๐๐	๔,๖๐๐	๖๐๐
ผักกาดขาวปลี	๗,๐๐๐	๘,๐๕๐	๑,๐๕๐
ผักกาดเขียวปลี	๕,๐๐๐	๕,๗๕๐	๗๕๐
ปี ๒๕๖๒			
กะหล่ำปลี	๗,๐๐๐	๗,๗๐๐	๗๐๐
กะหล่ำดอก	๕,๐๐๐	๕,๗๕๐	๗๕๐
ผักกาดขาวปลี	๗,๒๐๐	๘,๒๘๐	๑,๐๘๐
ผักกาดเขียวปลี	๕,๕๐๐	๖,๓๒๕	๘๒๕
ปี ๒๕๖๓			
กะหล่ำปลี	๖,๐๐๐	๖,๙๐๐	๙๐๐
กะหล่ำดอก	๕,๕๐๐	๖,๓๒๕	๘๒๕
ผักกาดขาวปลี	๗,๕๐๐	๘,๖๒๕	๑,๑๒๕
ผักกาดเขียวปลี	๖,๐๐๐	๖,๙๐๐	๙๐๐

๓.๒ การลดต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตก่อน และหลังเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง ปี ๒๕๖๑ ได้แก่ กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ผักกาดขาวปลี ผักกาดเขียวปลี

รายการ	กะหล่ำปลี		กะหล่ำดอก	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
เมล็ดพันธุ์	๔๕๐	๔๕๐	๑๗๐	๑๗๐
เตรียมดิน ไถ ๓ ครั้งๆละ ๓๐๐	๙๐๐	๙๐๐	๙๐๐	๙๐๐
ค่าแรงขุดหลุม	๒๐๐	๒๐๐	๔๐๐	๔๐๐
ค่าปลูก	๙๐๐	๙๐๐	๙๐๐	๙๐๐
ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕	๓,๐๖๐	๓,๐๖๐	๓,๐๖๐	๓,๐๖๐
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	๑๕๐	๑๕๐	๑๕๐	๑๕๐
ค่ายาฆ่าแมลง	๒,๒๐๐	๐	๓,๙๔๐	๑,๓๐๐
ค่าแรงฉีดยา	๑,๔๐๐	๗๐๐	๑,๖๐๐	๕๔๐
ค่าสารชีวภัณฑ์	๐	๑,๐๐๐	๐	๑,๐๐๐
ค่าแรงเก็บเกี่ยว	๑,๒๐๐	๑,๒๐๐	๗,๕๐๐	๗,๕๐๐
ค่าบรรจุ	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐
ค่าถุง	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐
ตะกร้า	๓,๘๐๐	๓,๘๐๐	๐	๐
ค่าพลังงาน	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐
รวม	๑๗,๔๖๐	๑๕,๕๖๐	๒๑,๘๒๐	๑๙,๑๒๐

รายการ	ผักกาดขาวปลี		ผักกาดเขียวปลี	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
เมล็ดพันธุ์	๑๘๗	๑๘๗	๓๕	๓๕
เตรียมดิน ไถ ๓ ครั้งๆละ ๓๐๐ บาท	๙๐๐	๙๐๐	๙๐๐	๙๐๐
ค่าฟาง	๑,๓๕๐	๑,๓๕๐	๑,๓๕๐	๑,๓๕๐
ค่าแรงคลุมฟาง	๔๕๐	๔๕๐	๔๕๐	๔๕๐
ค่าปลูก	๑,๒๐๐	๑,๐๐๐	๑,๒๐๐	๑,๐๐๐
ปุ๋ยเคมี ๑๓-๑๓-๒๑	๘๗๐	๘๗๐	๘๗๐	๘๗๐
ปุ๋ยเคมี ๒๑-๐-๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐
ปุ๋ยอินทรีย์	๔๕๐	๕๐๐	๔๕๐	๕๐๐
ค่ายาฆ่าแมลง	๒,๐๐๐	๕๐๐	๒,๐๐๐	๕๐๐
ค่าสารชีวภัณฑ์	๖๘๐	๑,๐๐๐	๖๘๐	๘๐๐
ค่าแรงฉีดยาฆ่าแมลง	๒๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๒๐๐
ค่าแรงเก็บเกี่ยว	๔,๗๐๐	๔,๗๐๐	๑๕,๐๐๐	๑๔,๐๐๐
ค่าถุง	๕๘๕	๕๘๕	๐	๐
ค่าบรรจุถุง	๓,๓๐๐	๓,๓๐๐	๐	๐
ค่าพลังงาน	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐
รวม	๑๗,๘๗๒	๑๖,๔๔๒	๒๔,๑๓๕	๒๑,๖๐๕

จากการที่เกษตรกรได้เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง พบว่า ต้นทุนการผลิต/ไร่ ลดลง

- กะหล่ำปลี ต้นทุนการผลิตลดลง จากเดิม ๑๗,๔๖๐ เป็น ๑๕,๕๖๐ คิดเป็นร้อยละ ๑๑
- กะหล่ำดอก ต้นทุนการผลิตลดลง จากเดิม ๒๑,๘๒๐ เป็น ๑๙,๑๒๐ คิดเป็นร้อยละ ๑๒
- ผักกาดขาวปลี ต้นทุนการผลิตลดลง จากเดิม ๑๗,๘๗๒ เป็น ๑๖,๔๔๒ คิดเป็นร้อยละ ๘
- ผักกาดเขียวปลี ต้นทุนการผลิตลดลง จากเดิม ๒๔,๑๓๕ เป็น ๒๑,๖๐๕ คิดเป็นร้อยละ ๑๐

การลดต้นทุน

ผลการดำเนินงานก่อนเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง เกษตรกรมีปัญหา ดังนี้

๑. สภาพความสมบูรณ์ของต้นกล้า
๒. สภาพภูมิอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก
๓. ขาดแคลนแรงงาน
๔. โรคและแมลง

ดังนั้น แนวทางที่เกษตรกรต้องการให้ช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มเพื่อให้เกิดการลดต้นทุน คือ การพัฒนาความรู้ด้านการเกษตรสมัยใหม่ด้วยการฝึกอบรม การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเกษตรกร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ ในเรื่องการจัดการหาเมล็ดพันธุ์ การเลือกใช้วัสดุสำหรับการเพาะกล้าที่เหมาะสมการใช้วิธีการกำจัดและควบคุมวัชพืชและการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกหลักการวาง

แผนการผลิตพืช ในเรื่องของการฟื้นฟูสภาพดิน การตรวจวิเคราะห์ดิน วัสดุปรับปรุงดิน การเตรียมดินที่เหมาะสม การเลือกใช้วิธีการกำจัดและควบคุมวัชพืช โรคและแมลงศัตรูพืช

๓.๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต

- ได้รับการรับรอง GAP จำนวน ๒๔ ราย ใช้ปัจจัยการผลิตจากธรรมชาติ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเน้น การปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ และมีการใช้ชุดตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักก่อนจำหน่าย

๓.๔ การบริหารจัดการกลุ่ม

ก่อนเข้าร่วมโครงการ: ไม่มีการรวมกลุ่ม ,ต่างคนต่างซื้อปัจจัยการผลิต

- การรวมกลุ่ม , การซื้อปัจจัยการผลิต

๓.๕ การตลาด

ก่อนเข้าร่วมโครงการ: ต่างคนต่างขาย

หลังเข้าร่วมโครงการ: ผลิตผักได้ตามความต้องการของตลาด คุณภาพสินค้าดีขึ้น มีตลาดรองรับ โดยมีการจำหน่ายที่ตลาดท้องถิ่น ตลาดชุมชน ตลาดไท ตลาดสันติสุข (สี่แยกพ่อขุนผาเมือง) ตลาดกรีนมาร์เก็ตเพชรบูรณ์

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๑. การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน สนับสนุนการดำเนินงานของแปลงใหญ่ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาแปลงใหญ่ ๕ ด้าน โดยสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก ในฐานะหน่วยงานผู้จัดการแปลง ร่วมกับแปลงใหญ่จัดเวทีวิเคราะห์จัดทำแผน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการด้วย

๒. เชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งด้านพืช และ ด้านปศุสัตว์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่ม ผ่านเวทีการประชุมต่างๆ และ การสนับสนุนของหน่วยงานใน CoO และ อ.พ.ก.จังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านการบริหารกลุ่มมีเป้าหมายและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

- แผนการปฏิบัติการเพาะปลูก

กิจกรรม	เดือน											
	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
๑. เตรียมเมล็ดพันธุ์		■			■			■			■	
๒. ซักปุ๋ย เตรียมดินปลูก			■			■			■			■
๓. เก็บเกี่ยวพืชผัก	■			■			■			■		
๔.จำหน่าย	■						■			■		
๕. บำรุงรักษาดูแลเครื่องจักรเพื่อทำงานรอบต่อไป		■			■			■			■	

- เชื่อมโยงผลผลิตการตลาด

กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ติดต่อขายกับตลาดผัก												

- ประชุมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

การวิเคราะห์ swot

จุดแข็ง - มีความรู้และทักษะในการปลูกผัก - มีที่ดินเป็นของตนเอง - มีนวัตกรรมเพาะกล้าที่คิดค้นโดยสมาชิก - มีหน่วยงานสนับสนุน - มีมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP - สมาชิกมีความสามัคคี - มีแหล่งน้ำสะอาด - มีชัยภูมิที่เหมาะสมแก่การปลูกผัก - จัดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด - จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น	จุดอ่อน - ขาดแหล่งน้ำ - ขาดการแปรรูป - ค่าแรงงานสูง - ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง - ไม่มีตลาดที่แน่นอน - ขาดการประชาสัมพันธ์ - สินค้าจำหน่ายอยู่ในกลุ่มลูกค้าระดับล่าง - สมาชิกมีหนี้สิน - กลุ่มกำหนดราคาเองไม่ได้
โอกาส - มีหน่วยงานสนับสนุน - ได้รับเงินอุดหนุนโครงการยกระดับแปลงใหญ่ - สินค้าเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเนื่องจากมีรสชาติดี ไม่เน่าเสียง่าย - เป็นแหล่งศึกษางาน	อุปสรรค - ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง - ราคาผลผลิตไม่แน่นอน - โรคและแมลงระบาด - สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19

ประชุมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

จากการวิเคราะห์ SWOT สรุปได้ดังนี้

ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ผู้ที่เกี่ยวข้อง
๑.ขาดแหล่งน้ำ	- เจาะบ่อบาดาลน้ำลึก	- กรมทรัพยากรน้ำ
๒.ขาดการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม	- แปรรูปผลผลิต ผักกาดตอง น้ำพริก	- สำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก
๓.ค่าแรงงานสูงและขาดแรงงาน	- ให้สมาชิกสับเปลี่ยนช่วยเหลือแลกเปลี่ยนแรงงาน	- สมาชิก
๔. ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	- ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน - ทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำหมัก สารไล่แมลงสกัดเย็นใช้เอง	- สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดเพชรบูรณ์
๕.ไม่มีตลาดที่แน่นอน	- สร้างศูนย์รวบรวมสินค้ากลุ่มเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตของสมาชิก	- สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ - องค์การบริหารส่วนตำบล ปากช่อง
๖. ราคาผลผลิตไม่แน่นอน	- สร้างห้องควบคุมอุณหภูมิเพื่อเก็บรักษาผักชะลอกการจำหน่ายผักในช่วงที่ราคาตกต่ำ	- สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์
๗.การตลาด	- สร้างแบรนด์(Brand) - สร้างเพจ (page) - ขายออนไลน์ - ออกบูทจำหน่ายสินค้า - พัฒนาสินค้าให้มีความหลากหลาย	- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ - สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ - อุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์
๘. โรคแมลงศัตรูพืชระบาด	- สำรวจแปลงเพื่อแจ้งเตือนการระบาด - ใช้สารชีวภัณฑ์ - ใช้ใส่เดือนฝอย	- สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ - ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเพชรบูรณ์

จากการที่ได้จัดทำเวทีวิเคราะห์ทำให้กลุ่มรู้ปัญหาและแนวทางแก้ไขโดยนำมาเขียนโครงการแผนงานในการพัฒนากลุ่ม ดังนี้

แผนงานการต้นทุนเพิ่มผลผลิต	แผนงานการสร้างมูลค่าเพิ่มและการตลาด	แผนงานพัฒนาคุณภาพสินค้า
๑.โครงการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ๒.โครงการอบรมเรื่องการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์ ๓.โครงการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคพืชและแมลงศัตรูพืช	๑.โครงการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการตลาด การสร้างแบรนด์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การตลาดออนไลน์ ๒.โครงการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ๓.โครงการสร้างศูนย์รวบรวมผลผลิตทางการเกษตร	๑.โครงการสร้างห้องควบคุมอุณหภูมิ ๒.โครงการปลูกผักอินทรีย์

๕. การสนับสนุน

ประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

องค์กร/หน่วยงานภาคี	ลักษณะความร่วมมือ
๑. สำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก	- องค์กรความรู้การลดต้นทุน - การผลิตพืชปลอดภัย - สนับสนุนปัจจัยการผลิต
๒. สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์	- สนับสนุนสารชีวภัณฑ์ - ถังสกัดน้ำสมุนไพร และปุ๋ยหมัก (โครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน) - โรงเพาะกล้า (โครงการเกษตรกรรายย่อย) - ตัวอาคารที่ทำการกลุ่ม และลานตาก (โครงการตำบลละล้าน)
๓. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	- ชุดตรวจสอบพืชผักค้ำ - อบรมสนับสนุนองค์ความรู้ เรื่องการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น (Q อาสา) - การรับรองมาตรฐาน
๔. กรมวิชาการเกษตร	- สนับสนุนไส้เดือนฝอย
๕. องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์	- สนับสนุนเชื้อแบคทีเรีย Bt
๖. สถานีพัฒนาที่ดินเพชรบูรณ์	- สนับสนุนสาร พด - สนับสนุนสระน้ำขนาดเล็กในไร่นา
๗. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์	- สนับสนุนส่งเสริมด้านการตลาด - การจดทะเบียนพาณิชย์เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ตามเป้าหมาย ๕ ด้าน ของการผลิตผักเมื่อดำเนินการตามกำหนดระยะที่วางไว้ สามารถบรรลุตามเป้าหมาย ดังนี้

๖.๑ การลดต้นทุนการผลิต

ผลการดำเนินงานก่อนเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง เกษตรกรมีปัญหา ดังนี้

๑. สภาพความสมบูรณ์ของดินกล้า
๒. สภาพภูมิอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก
๓. ขาดแคลนแรงงาน
๔. โรคและแมลง

ดังนั้น แนวทางที่เกษตรกรต้องการให้ช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มเพื่อให้เกิดการลดต้นทุน คือ การพัฒนาความรู้ด้านการเกษตรสมัยใหม่ด้วยการฝึกอบรม การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเกษตรกร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ ในเรื่องการจัดการหาเมล็ดพันธุ์ การเลือกใช้วัสดุ

สำหรับการเพาะกล้าที่เหมาะสม การใช้วิธีการกำจัดและควบคุมวัชพืช และการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกหลักการ วางแผนการผลิตพืช ในเรื่องของการฟื้นฟูสภาพดิน การตรวจวิเคราะห์ดิน วัสดุปรับปรุงดิน การเตรียมดินที่เหมาะสม การเลือกใช้วิธีการกำจัดและควบคุมวัชพืช โรคและแมลงศัตรูพืช

๖.๒ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

ต้นทุนการผลิตก่อน และหลังเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔

รายการ	ปี ๒๕๖๑		ปี ๒๕๖๒		ปี ๒๕๖๓		ปี ๒๕๖๔	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
๑. พันธุ์	๒,๒๐๐	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๑,๘๐๐	๑,๖๐๐	๑,๖๐๐	๑,๖๐๐	๑,๖๐๐
๒. ปุ๋ยอินทรีย์	๓๐๐	๖๕๐	๖๕๐	๖๕๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๖๕๐
๓. ปุ๋ยเคมี	๓,๙๐๐	๑,๘๐๐	๑,๘๐๐	๑,๘๐๐	๒,๑๐๐	๑,๕๐๐	๒,๑๐๐	๑,๖๐๐
๔. ฮอรัโมน/อาหารเสริม	๐	๐	๐	๐	๑,๓๕๐	๑,๓๕๐	๑,๓๕๐	๑,๓๐๐
๕. สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช	๓,๐๐๐	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๑,๘๐๐	๖๕๐	๕๕๐	๖๕๐	๕๐๐
๖. ค่าจ้างแรงงาน								
-สรุปล่าใช้จ่ายหลังเก็บเกี่ยว	๔,๕๐๐	๔,๐๐๐	๔,๐๐๐	๓,๘๐๐	๑,๖๐๐	๑,๕๐๐	๑,๖๐๐	๑,๕๐๐
-ค่าจ้างเก็บเกี่ยว	๗,๕๐๐	๗,๐๐๐	๗,๐๐๐	๗,๐๐๐	๑,๕๐๐	๑,๘๐๐	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐
-สรุปล่าใช้จ่ายหลังเก็บเกี่ยว	๘,๕๐๐	๖,๒๐๐	๖,๒๐๐	๖,๐๐๐	๑,๒๐๐	๑,๒๐๐	๑,๒๐๐	๑,๒๐๐
๗. ค่าพลังงาน	๓,๕๐๐	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐	๒,๕๐๐	๓๐๐	๓๐๐	๓๐๐	๒๐๐
๘. ค่าเช่าพื้นที่	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๐	๐	๐	๐
๙. ค่าวัสดุ	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๐๐
๑๐. ค่าขนส่ง	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๓๐๐	๓๐๐	๓๐๐	๓๐๐
รวม	๓๘,๔๐๐	๓๑,๑๕๐	๓๑,๑๕๐	๓๐,๓๕๐	๑๑,๖๐๐	๑๑,๑๐๐	๑๑,๖๐๐	๑๐,๔๕๐

๖.๓ ด้านคุณภาพผลผลิต

๑. กลุ่มแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาตรฐาน GAP จำนวน ๒๔ ราย ใช้ปัจจัยการผลิตจากธรรมชาติ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เน้นการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ และมีการใช้ชุดตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักก่อนจำหน่าย

๒. กลุ่มมีการพัฒนาเทคโนโลยีในการเพาะกล้า มีการผลิตคัดค้านเครื่องเพาะกล้า โดยใช้แผ่นออร์แกนิกนำมาเจาะรู แล้วใช้เครื่องดูดฝุ่นดูดอากาศออก เพื่อให้เมล็ดพันธุ์ตกอยู่ในตำแหน่งที่ตรงกับหลุมในถาดเพาะ กล้าเป็นการประหยัดเมล็ดพันธุ์ ค่าแรงงาน และลดระยะเวลาในการเพาะกล้า

๖.๔ การบริหารจัดการกลุ่ม

- การรวมกลุ่ม , การซื้อปัจจัยการผลิต

ผลการดำเนินงาน

ก่อนเข้าร่วมโครงการ: ไม่มีการรวมกลุ่ม ,ต่างคนต่างซื้อปัจจัยการผลิต

หลังเข้าร่วมโครงการ:

๑. จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๒. จัดตั้งกองทุนปัจจัยการผลิตแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง

โดยมีการประชุมคณะทำงานแปลงใหญ่เป็นประจำ เพื่อปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนางานของแปลงใหญ่ มีการแบ่งกลุ่มย่อยในกลุ่มใหญ่ เพื่อให้มีการสื่อสารระหว่างกันระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เป็นวิธีในการควบคุมและแก้ไขปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ย ไร ดั้ว เป็นต้น

๖.๕ การตลาด

กลุ่มฯ ผลิตผักได้ตามความต้องการของตลาด คุณภาพสินค้าดีขึ้น มีตลาดรองรับ โดยมีการจำหน่ายที่ตลาด

ท้องถิ่น ตลาดชุมชน ตลาดไท ตลาดสันติสุข (สี่แยกพ่อบุญผาเมือง) ตลาดกรีนมาร์เก็ตเพชรบูรณ์ และได้ดำเนินการผลิตให้ได้ผลผลิตที่ตรงต่อความต้องการของตลาดปลายทาง

ผลการดำเนินงาน

ก่อนเข้าร่วมโครงการ: ต่างคนต่างขาย

หลังเข้าร่วมโครงการ: ขายในนามกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มแปลงใหญ่ ผักตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก

๗. ผลที่เกิดขึ้น

จากการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรผู้ปลูกผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

๑. กลุ่มได้มีการเรียนรู้และทดลองปฏิบัติในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง

๒. กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียน เพื่อร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิต ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดลง เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๓.กลุ่มมีโอกาสทางการตลาดเพิ่มขึ้น โดยมีการรวบรวมผลผลิตจำหน่ายในรูปของวิสาหกิจชุมชนโดยมีการพัฒนาคุณภาพให้เป็นที่ต้องการของตลาดร่วมกับภาคเอกชน

ด้านสังคม

๑. กลุ่มเกษตรกรมีการรวมตัวกัน จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มแปลงใหญ่โดยมีการบริหารจัดการร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ ทบทวน และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา ร่วมกัน โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสักเป็นที่เลี้ยงใกล้ชิด

๒. สมาชิกมีการพบปะพูดคุยกันมากขึ้น ทำให้เกิดความสามัคคีภายในกลุ่ม และเป็นช่องทางสื่อสารในการแก้ปัญหาเรื่องต่างๆ เช่น การป้องกันกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

ด้านสิ่งแวดล้อม

๑. เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น ทำให้มีการใช้สารเคมีลดลง

๒. สมาชิกมีการทำเกษตรแบบผสมผสาน และปลูกพืชหมุนเวียน ลดการเผาในไร่นา

๓. มีกระบวนการผลิตที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. การบริหารกลุ่มในรูปของคณะกรรมการ และการแบ่งกลุ่มย่อยตามคุ้มบ้านเพื่อการติดต่อสื่อสารให้สมาชิกกลุ่มได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึง

๒. สมาชิกให้ความร่วมมือดี และมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส

๓. เกษตรกรมีความสนใจเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีการเข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ตลอดจนการขอโครงการที่เอื้อให้กลุ่มประสบความสำเร็จ โดยมีการประสานงานระหว่างสมาชิกกับหน่วยงานราชการต่างๆ กับกลุ่มแปลงใหญ่อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของกลุ่มได้ต่อไป

๔. หน่วยงานผู้จัดการแปลง สนับสนุนการดำเนินงานในรูปแบบแปลงใหญ่ และพัฒนาเกษตรกรผู้นำให้สามารถเป็นผู้จัดการแปลงได้ต่อไป

๕. การเชื่อมโยงโอกาสกับภาคเอกชน ทั้งด้านปัจจัยการผลิต และ ด้านการตลาด ทำให้กลุ่มมีความเข้าใจถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาดด้วย ทำให้ผลิตผักที่มีคุณภาพดี มีมาตรฐานรับรอง

๙. ปัญหาอุปสรรค

ด้านการผลิต

- ภัยธรรมชาติ ได้แก่ ภาวะฝนทิ้งช่วง และ ภัยแล้ง ตลอดจนศัตรูพืชที่เกิดขึ้นใหม่ ได้แก่ หนอน เพลี้ย เป็นต้น มีผลทำให้ผลผลิตลดลง ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการสนับสนุนจากภาครัฐลดลง เนื่องจากเกษตรกรเป็นผู้จัดการแปลงเองแล้ว แต่ยังคงมีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ อยู่เช่นเดิม

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. พัฒนาสินค้าผักพร้อมจำหน่าย
๒. เชื่อมโยงด้านการตลาดกับเกษตรกรผู้ผลิต ผู้บริโภคในอำเภอหล่มสัก และ พื้นที่ใกล้เคียง
๓. ดำเนินกิจกรรมกองทุนปัจจัยการผลิตต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพ

๑๑. ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสินค้าของแปลงใหญ่ให้เกิดเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่องต่อไป

๒. ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายแปลงใหญ่ทั้งชนิดเดียวกันและต่างชนิดสินค้ากัน เพื่อช่วยเหลือกันในเรื่องการผลิต และการตลาด

๑๒. ที่มาของข้อมูล (ผู้ถอดองค์ความรู้)

- นางปวีศา กันแพงศรี ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์

๑๓. วันเดือนปีที่ถอดองค์ความรู้

- เดือนกันยายน ๒๕๖๔

**กลุ่มแปลงใหญ่ผักปลอดสารพิษ หมู่ ๑๓ บ้านโพธิ์เงิน ตำบลนาสีนวล
อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม**

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

บ้านโพธิ์เงินมีพื้นที่ทั้งหมด ๑,๗๖๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ๑,๕๒๘ ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย ๘๐ ไร่ และมีพื้นที่สาธารณประโยชน์ จำนวน ๑๕๒ ไร่ โดยพื้นที่สาธารณะประมาณ ๒๐ ไร่ ได้จัดสรรให้สมาชิกในหมู่บ้าน ได้ใช้ในการปลูกพืชผัก

ปี ๒๕๓๕-๒๕๓๖ เริ่มก่อตั้งจากศูนย์มีชัย พร้อมด้วยผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านโพธิ์เงิน-เหล่าน้อย จำนวน ๓๐ คน รวมตัวกันมีการขุดลอกดินจากหนองน้ำสาธารณะจากกรมชลประทานนำมาถมบริเวณสาธารณะเพื่อจัดสรรให้ชาวบ้านจัดทำเป็นสวนไว้ปลูกผักสวนครัว ไว้บริโภคในครัวเรือน

ปี ๒๕๓๖-๒๕๔๘ ศูนย์มีชัยได้ขุดเจาะนำบาดาลและสร้างถังเก็บน้ำขนาดสูงจำนวน ๓ ถัง โดยอาศัยแรงงานสมาชิกร่วมแรงร่วมใจกัน และติดตั้งระบบไฟฟ้าไว้ใช้ในการดึงน้ำบาดาลขึ้นมาใช้เพื่อการเพาะปลูก

ปี ๒๕๔๘วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการ จากโครงการตำบลละล้าน งบประมาณได้รับอุดหนุนจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท จากศูนย์บริการและการถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลนาสีนวล ชื่อโครงการต้นแบบการจัดการน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อขยายพื้นที่ปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งมีจำนวนพื้นที่ในการเพาะปลูก ๒๐ ไร่ และติดตั้งระบบพลังงานแสงอาทิตย์ร่วมกับระบบไฟฟ้าในการดึงน้ำใต้ดินมาใช้ โดยอาศัยความร่วมมือแรงใจในการทำงานงาน ร่วมกันมีการปรับปรุงพื้นที่ทั้งหมด และมีสำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัยสนับสนุนด้านการจัดการ ซึ่งมีสมาชิก จำนวน ๔๘ ราย

ปี ๒๕๖๑ -ปัจจุบัน ได้สนับสนุนงบประมาณกลุ่มแปลงใหญ่ โดยใช้ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่ผักปลอดสารพิษ หมู่ ๑๓ บ้านโพธิ์เงิน ตำบลนาสีนวลอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามมีสมาชิกจำนวน ๔๘ รายพื้นที่เข้าร่วม ๔๐ ไร่ทั้งนี้ กลุ่มมีวัตถุประสงค์ในด้านการผลิตผักปลอดสารพิษในชุมชน การลดหนี้สินในครัวเรือนของสมาชิก การเพิ่มรายได้ การแก้ไขปัญหาด้านการตลาด สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการผลิตของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับ แนวคิดการดำเนินการระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ กลุ่มจึงได้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ เมื่อปี ๒๕๖๑ ทั้งนี้กลุ่มมีเป้าหมายให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้มีอาชีพปลูกผัก การแก้ไขปัญหาด้านการตลาด การลดภาระหนี้สินในครัวเรือน การจำหน่ายผลผลิต การลดต้นทุนและการยกระดับมาตรฐานการผลิต และผลผลิต เป็นต้น

๒ สถานการณ์ปัจจุบัน

สินค้าหลักของกลุ่ม คือ ผักตามฤดูกาล
การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

๑.ปรับปรุงคณะกรรมการกลุ่ม โดยดำเนินการให้มีคณะกรรมการให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ดำเนินการ มีการแต่งตั้งกรรมการคณะทำงาน ด้านต่างๆ จำนวน ๔ ชุด ประกอบด้วย

- ๑.๑ กรรมการควบคุมเมล็ดพันธุ์
- ๑.๒ กรรมการควบคุมปุ๋ย สารเคมี และยาปราบศัตรูพืช
- ๑.๓ กรรมการควบคุมเชื้อเพลิงและเครื่องจักรกล

๒.รายงานความก้าวหน้าด้านต่างๆต่อที่ประชุมใหญ่

- ๒.๑ ความก้าวหน้าด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแปลงใหญ่

๒.๒ สถานะของสมาชิกกลุ่มฯ จำนวน,การร่วมกิจกรรม,การพัฒนาอบรม

๒.๓ สถานภาพทางการเงิน รายรับ รายจ่ายของแต่ละงวด ยอดเงินคงเหลือปัจจุบัน

๓. การดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่ผ่านมาได้ดำเนินกิจกรรม โครงการที่สอดคล้องกับเป้าหมายระบบแปลงใหญ่ เช่น

- การตรวจวิเคราะห์ดินก่อนการเพาะปลูก
- จัดหาปัจจัยการผลิตเพื่อสนับสนุน การผลิตของเกษตรกร
- ขอรับการสนับสนุน เครื่องจักรกลการเกษตร เช่น รถฟาร์มแทรกเตอร์ พร้อมอุปกรณ์ต่อพ่วง

อาคารตัดแต่งและบรรจุภัณฑ์ โรงเรือนพลาสติกพร้อมระบบให้น้ำครุภัณฑ์สำนักงาน วัสดุอุปกรณ์เพาะปลูก เมล็ดพันธุ์ ฝักอุปกรณ์แปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น จากหน่วยงานของรัฐ

๔. สนับสนุนสมาชิกเข้าสู่ระบบตรวจรับรองมาตรฐานการผลิต GAP ระบบการผลิตผักดีมีคุณภาพ เป็นต้น

๕. ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิก โดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน ในด้านการผลิต การตลาด การยกระดับรายได้ ความเป็นอยู่ให้กับเกษตรกรและการบริหารจัดการกลุ่มให้เข้มแข็งยั่งยืน

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

การลดต้นทุน กิจกรรมที่ดำเนินการ การใช้เมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพการใช้เครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง (ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยหมัก/น้ำหมัก,ปุ๋ยพืชสด)และการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาและเชื้อราบีวาเวอร์เรียควบคุมศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมี

การเพิ่มผลผลิตส่งเสริมและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพสินค้า การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ดีและเหมาะสมให้กับเกษตรกร

การบริหารจัดการกลุ่ม การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร คณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

การยกระดับมาตรฐานสินค้า สมาชิกกลุ่ม ได้รับการถ่ายทอดความรู้และเข้าสู่ มาตรฐานการผลิตผัก GAP ในอนาคตขอการรับรองมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ GMP และมาตรฐาน ออ.

การจัดการผลผลิตที่เหมาะสม (ด้านการตลาด) กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมการ รวบรวมผลผลิต การแปรรูปผลผลิต และพัฒนาผลิตภัณฑ์

เพิ่มช่องทางการจำหน่าย เช่น ตลาดออนไลน์ ผ่านทาง Line, Facebook,

หน่วยงานราชการ พัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับสินค้า QR Code สร้างความเชื่อมั่น เป็นต้น

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การดำเนินงาน จะเป็นการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการกลุ่ม มีที่ปรึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนมีการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา

๕. การสนับสนุน

หน่วยงานสนับสนุน เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด สำนักงานสหกรณ์ สำนักงานตรวจบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนตำบลนาสีนวล สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร เป็นต้น

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

เกษตรกรได้รับประโยชน์ เช่น ต้นทุนการผลิตลดลง จากเดิม ๑,๓๖๙บาท/ไร่/รอบ เป็น ๑,๐๔๕ บาท/ไร่ (ลดลงร้อยละ ๒๔) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตเกษตรกรมีผลผลิตที่เพิ่ม จากเดิม ๓๕๐กก./ไร่ เป็น ๔๒๐ กิโลกรัม/ไร่ (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐) มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมและได้รับการรับรองมาตรฐานผลผลิต เกษตรกรมีการจัดการผลผลิตด้วยวิธีการของกลุ่มเอง มีอำนาจในการต่อรองมีศักยภาพด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า การบริหารจัดการโดยมีการวางแผนการผลิต และพัฒนาเกษตรกร เป็น smart farmerวางแผนปลูกพืชหมุนเวียน ผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงด้านผลผลิต

๗. ปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ

๑. ผู้นำ เครือข่ายหมู่บ้าน และกรรมการกลุ่มมีความเสียสละ จิตอาสา มีวิสัยทัศน์ และดำเนินการเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีกิจกรรมหลากหลายอย่างต่อเนื่อง

๒. สมาชิกตระหนักถึงเรื่องการลดต้นทุนการผลิต อาหารปลอดภัยต่อสุขภาพ และรักษาระบบนิเวศน์ จึงเกิดการเรียนรู้และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓. ผู้นำกลุ่มและสมาชิกให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจช่วยเหลือกันการดำเนินงานอย่างเต็มที่ เช่น สนับสนุนเงิน เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อทำงานส่วนรวม ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

๔. การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการผลิตจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิต ชุมชนได้รับประโยชน์และสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

๕. สร้างการมีส่วนร่วม โดยให้สมาชิกเป็นผู้ถือหุ้น มีสิทธิในด้านต่างๆ รวมทั้งมีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ

๖. ได้รับการสนับสนุนความรู้และงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนต่อเนื่อง

๘. ปัญหา อุปสรรค

๑ ภัยธรรมชาติ ฝนแล้ง

๒ ราคาเมล็ดพันธุ์ ไม่คงที่

๓ แมลงศัตรูพืช

๔ ราคาจำหน่าย ขึ้นลงตามราคาตลาด

๕ ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑ พัฒนากลุ่มให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกร

๒ เพิ่มศักยภาพการให้บริการด้านการผลิต คุณภาพสินค้า การแปรรูปผลผลิตให้มีประสิทธิภาพ และยกระดับมาตรฐานการรับรองผลผลิต

๓ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการด้านการตลาดผลผลิต

๑๐. ข้อเสนอแนะ

กลุ่มควรจัดการเรื่องโครงสร้างบริหารจัดการให้เหมาะสมกับกิจกรรม และให้เป็นสากลกว่าที่เป็นอยู่

แปลงใหญ่เห็ดหูหนูบ้านเชิงสะพาน ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

บ้านเชิงสะพาน ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ ตำบลเจดีย์หักอำเภอเมืองราชบุรี โดยมีประชากรจำนวน ๑,๘๖๐ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาเป็นหลัก ซึ่งทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอในการใช้จ่ายเลี้ยงครอบครัว จึงได้มีการจัดเวทีเสวนากันในหมู่บ้านเพื่อเป็นแก้ไขปัญหาคความยากจนและปัญหาหนี้สินของคนในชุมชน ผลจากการจัดเวที เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เพื่อเป็นการหาความต้องการของการประกอบอาชีพเพื่อเสริมรายได้ โดยมีนางสมศรี รอดเรือง ได้นำเสนอการประกอบอาชีพ “การเพาะเห็ดหูหนู” เป็นอาชีพและการเพาะเห็ดหูหนูมีวิธีการไม่ยุ่งยาก ดูแลง่าย เก็บรักษาได้นานกว่าเห็ดชนิดอื่น จึงดำเนินการรวมกลุ่มกันโดยขอคำแนะนำจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองราชบุรีเรื่องการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพและได้มีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองราชบุรีเข้ามาให้ความรู้เรื่องการเพาะเห็ดหูหนูปลอดสารพิษ ต่อจากนั้นทางกลุ่มได้รับคำแนะนำจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองราชบุรี เรื่องการจัดการองค์กร การดำเนินงานในรูปแบบกลุ่ม จึงได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพาะเห็ดหูหนูชุมชนบ้านเชิงสะพาน มีสมาชิกเข้าร่วมจำนวน ๒๐ ราย และได้ยื่นขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดหูหนูชุมชนบ้านเชิงสะพาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒

จากนั้นสมาชิกจึงรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเพิ่มคุณภาพผลผลิต ให้ได้มาตรฐานมีใบรับรองสามารถเพิ่มช่องทางการตลาดที่มากขึ้นได้และหลังจากการรวมกลุ่มยังได้รับความรู้จากหน่วยงานรัฐในด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มเติม และการส่งเสริมความรู้ด้านการเพาะเห็ดหูหนูเพิ่มมากขึ้น

๒. สถานการณ์

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เกษตรกรผู้เพาะเห็ดหูหนูบ้านเชิงสะพาน ตำบลเจดีย์หัก มีการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกแปลงใหญ่จำนวน ๔๒ ราย พื้นที่เพาะเห็ดประมาณ ๓๐๐ ไร่ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ ปีละประมาณ ๖๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าอุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการเพาะเห็ดหูหนู

โดยต้นทุนการสร้างโรงเรือน (ขนาด ๖*๙ เมตร) อยู่ที่ ๑๕,๐๐๐ บาท/โรงเรือน และหากเป็นโรงเรือนที่สร้างใหม่จะอยู่ที่ ๓๘,๐๐๐ บาท/โรงเรือน หากราคาเห็ดหูหนูอยู่ที่ ๓๐ บาท/กิโลกรัม จะสามารถคืนทุนได้ภายใน ๓ ปี

ผลผลิตที่ได้ต่อโรงเรือน ๗๐๐ - ๑,๐๐๐ กิโลกรัม (ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศเป็นหลัก) โดยโรงเรือนใหม่อาจได้ผลผลิตถึง ๑,๐๐๐ กิโลกรัม สามารถเก็บผลผลิตได้ทั้งปี (๕ ครั้ง/โรงเรือน/ปี) มีรายได้เฉลี่ย ๒๑,๐๐๐ บาท (ผลผลิต ๗๐๐ กิโลกรัม ๆ ละ ๓๐ บาท) มีผลกำไร ๑,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ บาท เฉลี่ยอยู่ที่ ๒,๕๐๐ บาท

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ ลดต้นทุน สมาชิกซื้อก้อนเชื้อเห็ดในราคาที่ถูกลงกว่าบุคคลทั่วไป (ราคาสมาชิก ๔ บาท บุคคลทั่วไปมากกว่า ๔ บาทต่อก้อน)

๓.๒ การพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน โดยได้รับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๓๐ ราย (จาก ๔๒ ราย)

๓.๓ การบริหารจัดการ การถ่ายทอดความรู้ มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกกลุ่มให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีการจัดสรรผลกำไรและแบ่งปันผลประโยชน์ต่อสมาชิก และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มผู้ปลูกเห็ดในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการขยายตลาดกับเครือข่ายสมาชิกนอกกลุ่ม ด้านปัจจัยการผลิต แหล่งซื้อวัตถุดิบ ด้านการตลาดรับซื้อดอกเห็ดหูหนูสด

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

มีการบริหารจัดการกลุ่มโดย นายสละ นิ่มนวล เป็นประธานกลุ่ม

นายประกอบ มิ่งดอนไกล รองประธานกลุ่ม

นายบุญนำ มีชาลือ เจริญญิกและผู้จัดการกลุ่ม

นายบรรเจ็ด โตบางป่า เลขานุการ

นางสนอง มะเลอ ประชาสัมพันธ์

และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

๔.๑ สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองราชบุรี ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตเห็ดหูหนูปลอดสารพิษ, การจัดตั้งกลุ่มประสานงานให้คำแนะนำต่างๆ เช่น การได้มาตรฐาน GAP

๔.๒ สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการเพาะเห็ดหูหนู

๔.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลเจดีย์หัก สนับสนุนงบประมาณจัดซื้อตู้หนึ่งเชื้อเห็ดพร้อมอุปกรณ์, การจัดโครงการรณรงค์ส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์ชีวภาพบำบัดสิ่งแวดล้อมและเกษตรกรรม รวมถึงเรื่อง การสถานที่การจัดตั้งกลุ่ม

๔.๔ สำนักงานพลังงานจังหวัดราชบุรี สนับสนุนเตาหนึ่งเห็ดประหยัดพลังงานจากกรมพลังงาน (แต่เนื่องจากเกิดปัญหาด้านมลภาวะในชุมชน จึงดำเนินการคืนเครื่องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว)

๔.๕ ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองราชบุรี (กศน.) สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างและอบรมหลักสูตรการแปรรูปเห็ดให้แก่สมาชิก

๔.๖ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ราชบุรี ให้ความรู้เรื่องการทำบัญชีและให้คำปรึกษาทุก ๓ เดือน

๕. การสนับสนุน

๕.๑ ด้านอุปกรณ์ในโรงเรือน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเจดีย์หัก สนับสนุนตู้หนึ่งก้อนเชื้อ, ตะแกรง และเครื่องไม้

๕.๒ กศน. อำเภอเมืองราชบุรี สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองราชบุรี สนับสนุนด้านการก่อสร้างอาคารและจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการแปรรูปเห็ดหูหนู

๕.๓ สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรีสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการเพาะเห็ดหูหนู

๕.๔ การวิจัยสายพันธุ์เห็ด จาก สวทช.

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ลดต้นทุน สมาชิกซื้อก้อนเชื้อเห็ดในราคา ๔ บาท ทั่วว่าบุคคลภายนอก ทำให้ได้ต้นทุนที่ต่ำกว่า

๖.๒ การพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน โดยได้รับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๓๐ ราย จาก ๔๒ ราย

๖.๓ การบริหารจัดการ เกษตรกรที่ได้รับความรู้จากการถ่ายทอด สามารถนำไปใช้ในการเพาะเห็ดได้ การประชุมอย่างต่อเนื่องทำให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกได้รับเงินปันผล และกำไรจากการจัดสรรของกลุ่ม

โดยมีเป้าหมายคือ ต้องการตัดวงจรพ่อค้าคนกลางออก ซึ่งวางแผนการแก้ปัญหาโดยให้กลุ่มไป เชื่อมโยงกับตลาดเป้าหมาย เพื่อให้ทราบราคาล่วงหน้า (เจาะตลาด)

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ ด้านเศรษฐกิจ รายได้เฉลี่ยสมาชิกกลุ่ม ๖,๐๐๐ - ๗,๐๐๐ บาท/เดือน

๗.๒ ด้านสังคม มีความร่วมมือของคนในชุมชน มีการสร้างงาน สร้างอาชีพ

๗.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม มีการรักษาสิ่งแวดล้อม นำสิ่งเหลือใช้ (ก้อนเห็ด) ให้คนเก็บก้อนทิ้ง เพื่อนำไปทำชีวมวลอัดแท่ง เป็นการลดขยะในโรงเรือน

๘. ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ

คือมีการบริหารจัดการกลุ่ม มีการทำเห็ดหูหนูที่สร้างรายได้หลักให้กับสมาชิก มีการชดเชยให้สมาชิก, มีการบริการสมาชิกในเรื่อง ขี้เลื่อย อาหารที่ผลิตเชื้อเห็ด เชือกฟาง ก้อนหัวเชื้อ ปูนขาว, กลุ่มมีการวางแผน เรื่องการผลิตเป็นระบบ

๙. ปัญหา และอุปสรรค

๙.๑ สภาพอากาศ มีผลต่อปริมาณผลผลิต เกษตรกรอาศัยประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเอง

๙.๒ ราคาในท้องตลาด ไม่คงที่ ไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ เนื่องจากไม่ได้ผลิตก้อนเชื้อเห็ดเอง มี พ่อค้าคนกลางจัดการเรื่องราคา

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

ทางกลุ่มมีการวางแผนเพื่อทำอาคารผลิตก้อนเชื้อเห็ดเอง, มีการเจาะกลุ่มตลาดเพิ่มเติม

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ

หากต้องการเพิ่มคุณค่าของเห็ดต้องมีการสร้างระบบตลาดเอง มีการวางแผนสร้างเรื่องราว และสร้าง Brand เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของเห็ดบ้านเชิงสะพาน

แปลงใหญ่สมุนไพรทับทิมสยาม ๐๕ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองไถ่เถื่อน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

แปลงใหญ่สมุนไพรทับทิมสยาม ๐๕ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลคลองไถ่เถื่อน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร ตามนโยบายระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของรัฐบาล ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๓๙ ราย พื้นที่การผลิตสมุนไพร ประมาณ ๕๕ ไร่ ซึ่งในแต่ละปีมักมีปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตสูง ราคาและปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอน สมาชิกส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบต่างคนต่างขาย และส่วนใหญ่เป็นการขายผลผลิตแบบคละเกรด ทำให้ผลผลิตราคาตกต่ำ จากปัญหาดังกล่าว กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จึงได้รวมตัวกันเพื่อเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยกลุ่มได้วางเป้าหมายของการรวมกลุ่มเพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตที่คุณภาพ มีการบริหารจัดการ และมีการตลาดร่วมกัน จากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตเอง การปลูกพืชแบบผสมผสานเพื่อให้สอดคล้องกับระบบนิเวศ ผักอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตรงความต้องการของตลาดและขอรับรองมาตรฐาน GAP เกษตรอินทรีย์ มีคณะกรรมการเพื่อมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ กลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความหลากหลาย ทั้งเกษตรกรรุ่นเก่าที่มากประสบการณ์ และเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart farmer ที่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีและการตลาดมาทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการผลิตตามรูปแบบตลาดนำการผลิต โดยการเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้มากขึ้น เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองราคาสามารถจำหน่ายผลผลิต ซึ่งผลจากการรวมตัวกันจึงได้มีการพัฒนาการผลิตขึ้นเรื่อยมา

๒. สถานการณ์

ข้อมูลแปลง

สมาชิกกลุ่ม แปลงใหญ่สมุนไพรทับทิมสยาม ๐๕ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองไถ่เถื่อน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว มีจำนวน ๓๙ ราย พื้นที่การผลิตสมุนไพร ๕๕ ไร่

ที่ตั้งกลุ่ม บ้านทับทิมสยาม ๐๕ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองไถ่เถื่อน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

พิกัดที่ตั้งกลุ่ม (ที่ทำการกลุ่ม) ๔๘P X : ๒๑๐๖๐๖ Y : ๑๔๗๗๖๑๒

การบริหารจัดการแปลง

คณะกรรมการแปลงใหญ่ ประกอบด้วย

๑) น.ส.ศุภัสชา ปั้งจันอัด	ประธานแปลงใหญ่
๒) นางสาวรัตนา จันทะหนู	ที่ปรึกษา
๓) นายมะโน เนยสูงเนิน	ที่ปรึกษา
๔) นายเอกรัฐ มาลัยประเสริฐ	ที่ปรึกษา
๕) นางสาวนรินทิรา ไตรยราช	ที่ปรึกษา
๖) น.ส.ศิริวรรณ เจริญกุล	รองประธาน
๗) นางเหลียน ทัพพรม	เหรัญญิก
๘) นางสาวรณณี ภาวงษ์	เลขานุการ
๙) นางปู นวลเป็นแถว	ประชาสัมพันธ์
๑๐) นางน้ำอ้อย สุขเสมอ	กรรมการ

๑๑) น.ส.สมจิตร์ ช่างจันทิก	กรรมการ
๑๒) นายสมพงษ์ ล้อมวงค์	กรรมการ
๑๓) นายแอ๊ด คมมุงค์กล้า	กรรมการ
๑๔) น.ส.นุชจรี เปี่ยมจิตร	กรรมการ

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

เป้าหมายการพัฒนา ๕ ด้าน แปลงใหญ่สมุนไพรรักษาพิษภัยสยาม ๐๕

๑. การลดต้นทุนการผลิต

ลดต้นทุนการผลิตจาก ๑๓,๔๒๐ บาท/ไร่ เหลือ ๑๐,๔๒๐ บาท/ไร่ ลดลงไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๒๐

๒. เพิ่มผลผลิต

ผลผลิต ๑.๒ ตัน/ไร่ เพิ่มเป็นเฉลี่ย ๑.๕ ตัน/ไร่ ภายใน ๓ ปี เพิ่มร้อยละ ๒๕

๓. การพัฒนาคุณภาพ

๑. มาตรฐาน GAP ทุกภายในปีที่ ๑

๒. มาตรฐาน IFORM ทุกภายใน ร้อยละ ๑๐๐

๔. การตลาด

๑. ตลาดชุมชนในท้องถิ่นและจังหวัด

๒. เพิ่มตลาดออนไลน์

๓. ห้างสรรพสินค้า

๔. ตลาดคู่สัญญา

๕. บริหารจัดการ

๑. วางแผนการผลิตให้ผลผลิตได้มาตรฐาน

๒. การผลิตตรงความต้องการของตลาด

๓. สนับสนุนการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

การลดต้นทุน

เป้าหมาย การลดต้นทุนการผลิต จากไร่ละ ๑๓,๔๒๐ บาท ลดลงเหลือ ๑๐,๔๒๐ บาทต่อไร่

ลดลงไม่น้อยกว่า ๒๐%

๑. มีการวางแผนการปลูก โดยการปลูกสมุนไพรรักษาพิษภัยสยามให้เป็นที่ต้องการของตลาดแน่นอนและไม่ปลูกเกินความต้องการของตลาดเพื่อป้องกันปัญหาการปลูกเกินจนล้นตลาด

๒. การใช้ท่อนพันธุ์ของกลุ่มรวบรวมไว้ใช้เป็นแหล่งพันธุ์

๓. การดูแลที่ต้องเป็นการปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัยและมี และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากการผลิตของกลุ่มเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มความปลอดภัยในวัตถุดิบ

๔. ปรับปรุงเทคโนโลยีการปลูกและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

การเพิ่มผลผลิต

เป้าหมาย เพิ่มผลผลิต จากไร่ละ ๒,๐๐๐ กก. เพิ่มขึ้น ๒,๕๐๐ กก. เพิ่มขึ้น ๒๕ %

๑. ผลิตสมุนไพรรักษาพิษภัยสยามให้มีคุณภาพที่คงที่ ซึ่งเป็นลักษณะที่ตรงตามความต้องการของตลาด

๒. การปรับขบวนการผลิตให้สอดคล้องกับพืชแต่ละชนิด

๓. การปรับปรุงบำรุงดินให้มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอด้วยปุ๋ยอินทรีย์

๔. การเก็บเกี่ยวให้ถูกช่วงเวลาเพื่อให้ได้ทั้งผลผลิตและคุณภาพ

แผนแสดงการผลิตสมุนไพร ตามช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของสมุนไพรแต่ละชนิด

พืช	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
๑ ขมิ้น	←											→
๒ ไพล	←											→
๓ ฟ้าทะลายโจร	←			→		←			→	←		→
๔ กระตุกไก่อดำ	←		→	←		→	←		→	←		→
๕ เพชรสังฆาต	←											→

การพัฒนาคุณภาพ

๑. สมาชิกทุกรายที่ผลิตสมุนไพรสมุนไพรผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP (ดำเนินการแล้ว)

๒. กลุ่มมีแผนในการขอขึ้นรับรอง แผนการผลิตเกษตรอินทรีย์แบบกลุ่ม จาก มกท. (กำลังดำเนินการ)

๓. มีการควบคุมคุณภาพก่อนการเก็บสมุนไพรมาแปรรูป โดยมีการตรวจแปลงสมุนไพรของสมาชิกอยู่เสมอ

การตลาด

เป้าหมาย : ตลาดคู่สัญญา ตลาดออนไลน์

๑. จัดหาตลาดคู่สัญญา

๒. เพิ่มช่องทางการจำหน่ายตลาดออนไลน์

การบริหารจัดการ

๑. วางแผนการผลิตให้ผลผลิตได้มาตรฐาน

๒. การผลิตตรงความต้องการของตลาด

๓. สนับสนุนการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

๓. การระดมทุนและสวัสดิการ

ประเด็นที่ ๔ การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การบริหารจัดการของทีมคณะกรรมการแปลงใหญ่สมุนไพรทับทิมสยาม ๐๕ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองไก่อ้อเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ คอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุนการทำงานระหว่างกัน มีคนรุ่นเก่ามีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการทำอาชีพการเกษตร และคนรุ่นใหม่มีแนวคิดและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการคิดค้นที่ทันสมัย

๕. การสนับสนุน

การจัดหาทุนสนับสนุนพัฒนาแปลงใหญ่

กลุ่มได้จัดหาทุนและปัจจัย นอกเหนือจากการสนับสนุนของกรมส่งเสริมการเกษตร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธกส. เพื่อใช้ในการพัฒนาแปลงใหญ่ ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ยอด ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (อนุมัติแล้ว)

ครั้งที่ ๒ ยอด ๑,๔๐๐,๐๐๐ บาท (อยู่ระหว่างดำเนินการ)

รวม ๒,๔๐๐,๐๐๐ บาท

ประเด็นที่ ๖ ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

การดำเนินการตามแผนและกิจกรรมที่ตั้งไว้

๑.๑. ลดต้นทุน ตามกิจกรรมของแผน

๑) สมาชิกทุกรายผ่านอบรมเกษตรกรเรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอคลองหาด และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการผลิตเพื่อลดต้นทุน

๒) การเก็บรวบรวมท่อนพันธุ์สมุนพรไว้ใช้เองภายในกลุ่ม ทำให้ลดต้นทุนในการผลิตลงได้ส่วนหนึ่ง

ลำดับที่	รายการ	หน่วย	ต้นทุน (บาท/ไร่)				หมายเหตุ
			ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ			
				ปีที่ ๖๑	ปีที่ ๖๒	ปีที่ ๖๓	
๑	ค่าเตรียมดิน	ไร่	๖๒๐	๖๒๐	๖๒๐	๖๒๐	
	ไถ่ครั้งที่ ๑		๓๕๐	๓๕๐	๓๕๐	๓๕๐	
	ไถ่ครั้งที่ ๒ และยก						
	ร่อง		๒๗๐	๒๗๐	๒๗๐	๒๗๐	
๒	ค่าท่อนพันธุ์	ไร่	๕,๐๐๐	๔,๐๐๐	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	
๓	ค่าแรง		๖,๐๐๐	๖,๐๐๐	๖,๐๐๐	๖,๐๐๐	
	ปลูก	ไร่	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	
	กำจัดวัชพืช	๒ ครั้ง	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	๒,๐๐๐	
	ค่าเก็บเกี่ยว	ไร่	๓,๐๐๐	๓,๐๐๐	๓,๐๐๐	๓,๐๐๐	
๔	ปุ๋ยหมัก	ไร่	๑,๘๐๐	๑,๘๐๐	๑,๘๐๐	๑,๘๐๐	
	รวม		๑๓,๔๒๐	๑๒,๔๒๐	๑๐,๔๒๐	๑๐,๔๒๐	
	สัดส่วน			๗.๔๕	๒๒.๓๕	๒๒.๓๕	ลดลง

๑.๒ การเพิ่มผลผลิตตามกิจกรรมแผน

๑) การปรับเปลี่ยนการผลิตและการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตส่งผลให้ปริมาณผลผลิตสดของกลุ่มเพิ่มขึ้น จาก ๒ ตัน/ไร่ เป็น ๒.๕ ตัน/ไร่ ในขม้น ดังนี้

รายการ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ปริมาณผลผลิต กก.				ผลลัพธ์
		ก่อนร่วม โครงการ	๖๑	๖๒	๖๓	
๑. ขม้น	๓๖.๗๕	๒,๐๐๐	๒,๒๐๐	๒,๔๐๐	๒,๕๐๐	เพิ่มขึ้น
๒. ไพล	๑๐.๒๕	๘๐๐	๙๐๐	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	ไม่น้อยกว่า
๓. ฟ้ายะลวยโจร	๓	๔๐๐	๔๕๐	๕๐๐	๕๐๐	๒๐%
๔. รวงจีต	๐.๕	๘๐๐	๙๐๐	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	
๕. มะขามป้อม	๑.๒๕	๒๐๐๐	๒๒๐๐	๒๕๐๐	๒๕๐๐	
๖. อัญชัน	๐.๑๒๕	๒๐	๒๕	๓๐	๓๐	
๗. เพชรสังฆาต	๒.๑๒๕	๔๐๐๐	๔,๕๐๐	๔,๕๐๐	๔,๕๐๐	
๘. กระจับปี่แดง	๑	๖๐๐	๗๐๐	๘๐๐	๘๐๐	
รวม	๕๕	๙,๘๒๐	๑๐,๙๗๕	๑๑,๘๓๐	๑๑,๘๓๐	๒๐

๑.๓ พัฒนาคุณภาพตามกิจกรรม

๑) สมาชิกกลุ่มได้รับการรับรองแหล่งผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร. (มกษ. ๙๐๐๑ - ๒๕๕๖) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทุกไร่และอยู่ระหว่างดำเนินการยื่นขอรับรองแผนการผลิตเกษตรอินทรีย์แบบกลุ่มจาก มกท.

๑.๔ การตลาดตามกิจกรรมแผน

กลุ่มได้ทำสัญญากับโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เพื่อซื้อขยวัตถุดิบสมุนไพรแห้งในปี ๒๕๖๓ ในสมุนไพร ๙ ชนิด มูลค่ารวม ๒,๕๔๔,๖๑๗ บาท

๑.๕ การบริหารจัดการตามกิจกรรมแผน

๑. การแปรรูปเป็นวัตถุดิบสมุนไพรแห้งใน ๑๕ ชนิดสมุนไพร

๑.๑ โดยมีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการเก็บสมุนไพรแต่ละชนิด

๑.๒ มีการวางแผนการรับซื้อวัตถุดิบสดสมุนไพรจากสมาชิกกลุ่มปลูก แบ่งตามฤดูของสมุนไพรแต่ละชนิด

๑.๓ มีการควบคุมคุณภาพก่อนการเก็บสมุนไพรมาแปรรูป โดยมีการตรวจแปลงสมุนไพรของสมาชิกอยู่เสมอ

๑.๔ รับซื้อวัตถุดิบสมุนไพรจากสมาชิกมาคัดแยกสิ่งปนเปื้อนนำมาล้างทำความสะอาดเข้าสู่กระบวนการ หั่น สับ และนำเข้าโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์

๑.๕ การจัดเก็บผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห้ง หลักจากนำสมุนไพรเข้าโรงอบแล้วรอให้สมุนไพรแห้งก่อนเก็บสมุนไพรบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย ต้องมีการวัดความชื้น เมื่อสมุนไพรแห้งและวัดระดับความชื้นไม่เกินที่กำหนด เก็บบรรจุถุง เปิดปากถุง และติดฉลากบอกชนิด น้ำหนัก และวันเดือนปีที่ผลิตและเก็บรวบรวมเพื่อรอจำหน่าย

๗. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑. ด้านการลดต้นทุน

๑. ผลผลิต (Output) สามารถลดต้นทุนได้ จากกิจกรรมดังนี้

๑.๑ ลดต้นทุน ได้รับการสนับสนุนปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้สามารถลดต้นทุน ได้

๑.๒ ลดต้นทุนจากการใช้สารเคมี และปัจจัยการผลิตอย่างถูกต้องและปลอดภัยตามช่วงเวลาการผลิต ทำให้สามารถลดต้นทุน

๒. ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการลดต้นทุน ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ดังนี้

๒.๑ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการลดต้นทุนการผลิต

๒.๒ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการลดต้นทุนได้

๓. ผลกระทบ (Impact) จากการที่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลดต้นทุนการผลิตส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบดังนี้

๓.๑ เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)

๓.๒ จากการลดการใช้สารเคมี ทำให้สุขภาพเกษตรกรมีความปลอดภัยมากขึ้น (ด้านบวก)

๒. ด้านการเพิ่มผลผลิต

๑. ผลผลิต (Output) จากเป้าหมายมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่ด้วยจากการขาดแคลนแหล่งน้ำทำให้ผลผลิตไม่ได้ปริมาณตามต้องการ

๒. ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเพิ่มผลผลิต ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ดังนี้

๒.๑ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากมีผลผลิตที่มีคุณภาพ ทำให้ได้ราคาสูง

๓. ผลกระทบ (Impact) จากการที่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลดต้นทุนการผลิตส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบดังนี้

๓.๑ เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)

๓.๒ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น (ด้านบวก)

๓. ด้านการเพิ่มคุณภาพและมูลค่าผลผลิต

๑. ผลผลิต (Output)

- ผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานเดียวกัน

- ศึกษาดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จ

๒. ผลลัพธ์ (Outcome)

- สามารถผลิตสินค้าได้มาตรฐานมากขึ้น

- เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการศึกษาดูแปลง เพื่อนำไปปรับใช้ในแปลงของตน

๓. ผลกระทบ (Impact)

- ผลผลิตได้คุณภาพเป็นที่พึงพอใจกับตัวเกษตรกร
- จากการศึกษาดูแลแปลงทำให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาคูณภาพผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

๔. ด้านการตลาด

๑. ผลผลิต (Output)

- สมาชิกรวมกันขายผลผลิตผ่านกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรทับทิมสยาม ๐๕

๒. ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำผลผลิตขายผ่านกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรทับทิมสยาม ๐๕ สามารถขายสินค้าได้ทุกชนิด

๓. ผลกระทบ (Impact)

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีช่องทางทางการตลาดมากขึ้น เกิดอำนาจต่อรองด้านการตลาด
- เกิดการพัฒนาคูณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานสูงขึ้น
- ผู้ประกอบการ มีความเชื่อมั่นคุณภาพผลผลิตของกลุ่ม

๕. ด้านการบริหารจัดการ

๑. ผลผลิต (Output)

- มีการจัดตั้งกองทุนปุ๋ยอินทรีย์
- มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มและมีการแบ่งหน้าที่
- มีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มและมีการบริหารจัดการร่วมกัน

๒. ผลลัพธ์ (Outcome)

- มีการรวมกลุ่มกันซื้อปัจจัยการผลิต และขายให้สมาชิกในราคาถูก ทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในกลุ่มเพื่อใช้ดำเนินกิจกรรม
- เกิดการรวมกลุ่มบริหารจัดการผลผลิต การตลาดร่วมกัน

๓. ผลกระทบ (Impact)

- กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น เกิดความรักและสามัคคีกัน
- ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานและภาคเอกชนต่าง ๆ
- เกษตรกรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีแรงจูงใจในการพัฒนาผลผลิต

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

๑. ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

การบริหารงานกิจกรรมของกลุ่มแปลงใหญ่สมุนไพรทับทิมสยาม ๐๕ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองไถ่ อำเภอลอง จังหวัดสระแก้ว มีนางสาวศุภชชา ปั้งจันอัด ทำหน้าที่เป็นประธานแปลง และผู้จัดการแปลง มีความรู้ความสามารถในเรื่องการผลิตสมุนไพรคุณภาพ และการแปรรูปสมุนไพร มีความเสียสละและมีบุคลิกเป็นผู้นำ มีความสามารถในการบริหารและเป็นผู้นำด้านต่าง ๆ มีความคิดก้าวหน้าและยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในการทำการเกษตร และถ่ายทอดให้กับสมาชิกได้ทำตาม

๒. ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

แปลงใหญ่สมุนไพรทับทิมสยาม ๐๕ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองไถ่ อำเภอลอง จังหวัดสระแก้ว มีกิจกรรมในการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ดังนี้

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาท ตั้งกฎระเบียบและข้อตกลงที่เกิดจากการปรึกษาหารือร่วมกันของสมาชิก

๒. มีเกษตรกรรุ่นใหม่ YSF จำนวน ๒ ราย ทำให้กลุ่มมีการพัฒนาทั้งด้านการผลิตและการตลาดที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงมีกองทุนกลุ่มเพื่อ

๓. มีการประชุม และพบปะแลกเปลี่ยนกันเป็นประจำ

๓. การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

๑. การใช้น้ำตามความต้องการของสมุนไพรวางแผนการให้น้ำ

๒. การใช้เศษพืชและใบไม้คลุมดิน เพื่อชะลอการระเหยของน้ำในฤดูแล้ง และลดปริมาณการให้น้ำ

๓. ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี โดยการใช้สารชีวภัณฑ์และปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำหมัก

๔. สมาชิกมีการปลูกสมุนไพรมากชนิด

๕. การตัดหญ้าแทนการใช้สารเคมีเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศภายในแปลง และนำเศษหญ้าที่ตัดมาเป็นปุ๋ย และวัสดุคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นภายในแปลง

๔. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๑. การใช้น้ำตามความต้องการของสมุนไพรวางแผนการให้น้ำ

๒. การใช้เศษพืชและใบไม้คลุมดิน เพื่อชะลอการระเหยของน้ำในฤดูแล้ง และลดปริมาณการให้น้ำ

๓. สมาชิกมีการปรับปรุงแบบการให้น้ำเป็นระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ เพื่อ โดยระบบรดน้ำสปริงเกอร์สามารถตั้งเวลารดน้ำได้ รดน้ำได้เป็นวงกว้าง ประหยัดแรงและเวลา ประหยัดน้ำเนื่องจากสามารถคุมและกำหนดเวลาปริมาณในการรดน้ำสมุนไพรมันได้

๕. การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

๑. การใช้น้ำตามความต้องการของสมุนไพรวางแผนการให้น้ำ

๒. การใช้เศษพืชและใบไม้คลุมดิน เพื่อชะลอการระเหยของน้ำในฤดูแล้ง และลดปริมาณการให้น้ำ

๓. ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี โดยกสนใช้สารชีวภัณฑ์และปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำหมัก

๔. สมาชิกมีการปลูกสมุนไพรมากชนิด

๕. การตัดหญ้าแทนการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศภายในแปลง และนำเศษหญ้าที่ตัดมาเป็นปุ๋ย และวัสดุคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นภายในแปลง

๖. สมาชิกมีการวางแผนปลูกสมุนไพรมัน และคำนวณผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

๖. ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม

๑. ให้สมาชิกมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ตามมาตรฐาน GAP กล่าวคือ ให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม มีการสำรวจตรวจสอบตัดสินใจ เลือกรูปแบบที่เหมาะสมและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

๒. จัดการฝึกอบรมให้สมาชิกผลิตปุ๋ยอินทรีย์

๗. Zero waste

๑. มีการใช้เครื่องหันย่อย มาใช้ในการย่อย

๒. นำสมุนไพรมันที่ไม่ได้คุณภาพ มาทำเป็นปุ๋ยหมัก

๓. นำสมุนไพรนานาชนิดมาแปรรูป เช่น สบู่สมุนไพรขมิ้น อัญชัน มะขาม ยาหม่องเสลดพังพอน ลูกประคบ เครื่องดื่มสมุนไพรกระเจียว เครื่องดื่มสมุนไพรอัญชัน ใบเตย สครับขมิ้น ยาหม่องไพล ยาต้มสมุนไพรสมุนไพรแฮ่มือ-เท้า น้ำมันไพล สมุนไพรดับกลิ่น

สมุนไพรนานาชนิด ซึ่งเป็นผลผลิตจากแปลงใหญ่สมุนไพรทับทิมสยาม ๐๕ นำสมุนไพรมาแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าโดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ สร้างรายได้ในครัวเรือนของคนในหมู่บ้านทับทิมสยาม ๐๕ การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ นั้น ได้จากการต่อยอดวัตถุดิบสมุนไพรที่มีในชุมชนมาแปรรูป เช่น สบู่สมุนไพรขมิ้น อัญชัน มะขาม ยาหม่องเสลดพังพอน ลูกประคบ เครื่องดื่มสมุนไพรกระเจียว เครื่องดื่มสมุนไพรอัญชัน ใบเตย สครับขมิ้น ยาหม่องไพล ยาต้มสมุนไพร สมุนไพรแฮ่มือ-เท้า น้ำมันไพล สมุนไพรดับกลิ่น

๙. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

ปัญหาที่พบ	แนวทางการแก้ไข
- ผลผลิตของสมาชิกแต่ละคนไม่ออกตามเป้าหมายที่ตั้งไว้	- ฝ่ายผลิตเข้าตรวจสอบแปลงสมาชิกพร้อมแนะนำวิธีการปฏิบัติรายแปลง
- ผลผลิตบางส่วนไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้	- ฝ่ายผลิตลงแปลงเพื่อแนะนำสมาชิกเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง
- เกิดข้อผิดพลาดและล่าช้าในการทำบัญชีโดยวิธีการเขียนมือ	- นำระบบคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้
- ผลผลิตราคาตกต่ำ	- หาตลาดเพิ่มเติม และรวมกันขาย

แปลงใหญ่ผัก หมู่ ๑๓ ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

จากนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์ รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ดูแลเกษตรกรที่มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ที่ดินจากแหล่งเงินทุน โดยจัดทำโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วน โดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการตลาดตลอดห่วงโซ่อุปทาน

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มอำนาจการต่อรองด้านการตลาด โดยมีสมาชิกแรกเริ่ม จำนวน ๓๔ ราย พื้นที่การผลิต ๖๔.๒๕ ไร่ สำนักงานเกษตรอำเภอสองพี่น้อง จึงได้ส่งเสริมพร้อมทั้งดำเนินการจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ โดยใช้ชื่อว่า “แปลงใหญ่ผัก หมู่ ๑๓ ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๖๒ กลุ่มได้ดำเนินการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๗ วิสาหกิจชุมชน เข้าร่วมกันเพื่อเป็นการขยายการดำเนินงานของแปลงใหญ่ และดำเนินการจดทะเบียนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แปลงใหญ่บ่อสุพรรณ”

๒. สถานการณ์

ปัจจุบันแปลงใหญ่ผัก หมู่ ๑๓ ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีสมาชิกจำนวน ๖๐ ราย พื้นที่การผลิต ๒๓๐ ไร่ โดยมีกระบวนการผลิต ใช้ระบบตลาดนำการผลิตในการวางแผนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตตลอดทั้งปี และผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน ซึ่งกลุ่มได้ใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Organic Guarantee System, PGS) เพื่อรับรองมาตรฐานการผลิตให้สมาชิกภายในกลุ่ม ปัจจุบันสมาชิกได้การรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS เรียบร้อยแล้วทั้ง ๖๐ ราย รวมถึงได้การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Thailand) จำนวน ๔๕ ราย และสมาชิกสมัครขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มเติมอีก ๒ ราย ทั้งนี้ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ กลุ่มแปลงใหญ่ผัก ฯ ได้เข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด และได้รับการสนับสนุนวงเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านบาทถ้วน) เพื่อนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ มาต่อยอดด้านการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเพิ่มคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าให้กับสมาชิกแปลงใหญ่ โดยดำเนินการจดทะเบียนนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในนาม บริษัท เกษตรอินทรีย์แปลงใหญ่บ่อสุพรรณ จำกัด

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๑๐

๓.๒ เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๒๕

๓.๓ การพัฒนาคุณภาพ ส่งเสริมให้สมาชิกได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้า โดยเริ่มจากการได้รับรองมาตรฐาน GAP → เกษตรอินทรีย์ หรือได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP → PGS → เกษตรอินทรีย์

๓.๔ ด้านการตลาด ใช้ระบบตลาดนำการผลิต มีการวางแผนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตออกสู่ตลาดตลอดช่วงฤดูการผลิต และลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด รวมทั้งพัฒนาช่องทางการตลาดโดยการจำหน่ายสินค้าทางออนไลน์เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้มากขึ้น

๓.๕ การบริหารจัดการ ได้ดำเนินการดังนี้

๑. มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่ม

๒. กำหนดกฎระเบียบ

๓. ช้อบบังคับกลุ่ม

๔. มีการระดมหุ้น

ทั้งนี้ในการดำเนินการบริหารจัดการกลุ่ม โดยดำเนินการผ่านวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๗ วิสาหกิจชุมชน ทำหน้าที่คอยดูแล ประชาสัมพันธ์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ วางแผนการผลิตร่วมกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ รวมทั้งรับฟังปัญหา และนำมาแจ้งกับคณะกรรมการแปลงใหญ่ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกกลุ่มต่อไป

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลุ่มแปลงใหญ่ผู้ฯ ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการผลิต ด้านควบคุมคุณภาพ ด้านเครื่องจักรกล ด้านการตลาด เพื่อทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในแต่ละด้านอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีกฎระเบียบข้อบังคับใช้ร่วมกัน โดยมีกลไกดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ ทำแผนธุรกิจในระดับกลุ่ม โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๗ วิสาหกิจชุมชน ดำเนินจัดทำแผนธุรกิจ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการแปลงใหญ่เพื่อพิจารณา พร้อมทั้งกำหนดแผนการผลิตผักอินทรีย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๔.๒ จัดหาปัจจัยการผลิตและบริหารการใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน

๔.๓ บริหารเงินทุนและทรัพยากรของกลุ่ม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิก

ทั้งนี้ มีหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานเกษตรอำเภอสองพี่น้อง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรี ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัดสุพรรณบุรี (กรมวิชาการเกษตร) องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสุพรรณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เข้ามาให้การสนับสนุนงบประมาณ บูรณาการดำเนินงานร่วมกัน และสนับสนุนองค์ความรู้รวมทั้งให้คำแนะนำในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๕. การสนับสนุน

กลุ่มแปลงใหญ่ผู้ฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้ในการดำเนินโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตลอดระยะเวลา ๓ ปี ดังนี้

๕.๑ ความรู้ในเรื่องการดำเนินงานของแปลงใหญ่ และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จากหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุพรรณบุรี

๕.๒ ปัจจัยการผลิต จากหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุพรรณบุรี

๕.๒ โรงคัด แยก บรรจุ ตกแต่ง หีบเย็บ พร้อมอุปกรณ์ จากงบประมาณจังหวัดสุพรรณบุรี

๕.๓ ตู้เพาะเลี้ยงไส้เดือนฝอย พร้อมไส้เดือนฝอย จากศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร กาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

๕.๔ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรกรรมใหม่และเชื่อมโยงตลาด จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยได้จัดซื้อครุภัณฑ์การเกษตร เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ การลดต้นทุนการผลิต ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ มีต้นทุนการผลิตไร่ละ ๑๔,๕๐๐ บาท หลังเข้าร่วมโครงการฯ มีต้นทุนการผลิตไร่ละ ๑๓,๐๐๐ บาท โดยมีต้นทุนการผลิตลดลงคิดเป็นร้อยละ ๑๐

๖.๒ การเพิ่มผลผลิต ก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มสามารถดำเนินการได้ ไร่ละ ๑,๖๐๐ กิโลกรัม หลังเข้าร่วมโครงการกลุ่มสามารถเพิ่มผลผลิตได้ ไร่ละ ๒,๐๐๐ กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ ๒๕

๖.๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต สามารถดำเนินการให้สมาชิกได้การรับรองมาตรฐานการผลิต สินค้าพืช ได้แก่ ได้รับการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS จำนวน ๖๐ ราย และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๔๕ ราย

๖.๔ การตลาด มีการวางแผนการผลิตและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า เช่น การจำหน่ายสินค้าในรูปแบบออนไลน์

๖.๕ การบริหารจัดการ มีการบริหารจัดการในรูปแบบบริษัท โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการด้านการผลิต คณะกรรมการด้านควบคุมคุณภาพ คณะกรรมการด้านเครื่องจักรกล และคณะกรรมการด้านการตลาด รวมถึงการนำแผนพัฒนาการผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เข้าร่วมบริหารจัดการในแปลงใหญ่ด้วย

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

จากการดำเนินงานและการบริหารจัดการของกลุ่มแปลงใหญ่ผู้ฯ ส่งผลให้กลุ่มได้รับการประเมินคุณภาพแปลงใหญ่ในระดับ A และสามารถรักษาคุณภาพระดับ A เท่าเดิมไว้ได้

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

กลุ่มแปลงใหญ่ผู้ฯ มีปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน ดังนี้

๘.๑ ความเข้มแข็งของกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกกลุ่มให้ความร่วมมือ

๘.๒ มีการวางแผนการผลิต การดำเนินงานบริหารจัดการที่ดี และชัดเจน

๘.๓ มีการจัดหาปัจจัยการผลิตและการใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน

๘.๔ มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่ชัดเจน

๘.๕ มีการบริหารจัดการเงินทุนและทรัพยากรของกลุ่ม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

๘.๖ มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างของกลุ่มเป็นธรรม

๘.๗ ประธานกลุ่มแปลงใหญ่มีความพร้อม เป็นเกษตรกรหัวไวใจสู้ และมีความเสียสละ สามารถบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการของกลุ่มในการบริหารจัดการภายใต้แผนพัฒนา ๓ ด้าน คือ ร่วมกันผลิต ร่วมกันบริหารจัดการ และร่วมกันจำหน่าย

รวมถึงมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ/เอกชน และทีมผู้จัดการแปลง ให้ความสนับสนุน ดูแล ให้คำแนะนำ และร่วมแก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มแปลงใหญ่

๙. ปัญหา อุปสรรค

กลุ่มแปลงใหญ่ผักฯ ประสบปัญหา และมีวิธีการแก้ไข ดังนี้

๙.๑ การผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว เดิมสมาชิกส่วนใหญ่ผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว จึงส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มเลี้ยงปลา (แบบอินทรีย์) การเลี้ยงไก่ตะเภาทอง (แบบอินทรีย์) และส่งเสริมให้สมาชิกได้มีการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่น แปรรูปหม่อน เป็นคุกกี้ และน้ำหม่อน แปรรูปอ้อยเป็นน้ำตาลทราย และไซรับ เป็นต้น

๙.๒ สถานการณ์ภัยธรรมชาติ

- อุทกภัย ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขัง ผลผลิตเสียหาย สมาชิกไม่สามารถเตรียมดินสำหรับปลูกพืชได้ จึงส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มใช้ตาข่ายพลาสติก ทำหลังคาเพื่อช่วยลดความแรงของน้ำฝนที่จะไปปะทะกับต้นผักโดยตรงและปรับปรุงแบบวิธีการปลูกผักแบบยกพื้นตั้งโต๊ะเพื่อให้สามารถปลูกผักได้ แม้เกิดอุทกภัย หากมีน้ำท่วมขังก็สามารถปลูกผักได้

- ภัยแล้ง แก้ไขโดยการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มปลูกผักแบบยกพื้นตั้งโต๊ะ เนื่องจากสามารถควบคุมปริมาณการใช้น้ำให้พอดีกับความต้องการของพืชได้

- โรคและแมลงศัตรูพืช เนื่องจากการปลูกผักตามมาตรฐานการผลิตพืชเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีโรคและแมลงศัตรูพืชรบกวนจำนวนมาก จึงส่งเสริมให้สมาชิกใช้สารชีวภัณฑ์และไส้เดือนฝอยในการควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืช พร้อมทั้งหมั่นตรวจสอบแปลงเพาะปลูกอย่างสม่ำเสมอ

๙.๓ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ไม่สามารถดำเนินการประชุมกลุ่มได้ สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอได้แนะนำให้ประชุมผ่านช่องทางออนไลน์แทน ส่วนในเรื่องการผลิตผักไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) เนื่องจากกลุ่มสามารถดำเนินการจำหน่ายสินค้าได้ตามปกติ แต่จะผลิตตามออร์เดอร์ของลูกค้าเท่านั้นเพื่อลดปัญหาสินค้าล้นตลาด หากสินค้าเหลือจากการจำหน่ายแล้วกลุ่มจะนำไปบริจาคให้โรงพยาบาลสนามเพื่อประกอบอาหารให้แก่ผู้ป่วยต่อไป

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

กลุ่มแปลงใหญ่ผักฯ ได้กำหนดแผนพัฒนา ดังนี้

๑๐.๑ ส่งเสริมให้สมาชิกร่วมกันจัดทำแผนการผลิตเพื่อกำหนดปัจจัยการผลิตผักอินทรีย์

๑๐.๒ ส่งเสริมให้สมาชิกทุกรายได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

๑๐.๓ เพิ่มสมาชิกกลุ่มให้ได้ ๑๐๐ ราย เพื่อส่งเสริมขยายผลการดำเนินงานของแปลงใหญ่ และเพิ่มพื้นที่การผลิตสินค้าผักปลอดภัยเพิ่มขึ้น

๑๐.๔ ส่งเสริมการใช้เครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อลดต้นทุนด้านพลังงาน

๑๐.๕ ส่งเสริมให้สมาชิกปลูกผักแบบยกพื้นตั้งโต๊ะ เพื่อให้สามารถควบคุมการผลิตรวมทั้งการบริหารจัดการแปลงเพาะปลูกได้ ส่งผลให้เพิ่มรายได้ให้สมาชิก ๓๐,๐๐๐ บาท/เดือน/๑ งาน (โต๊ะผัก)

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

กลุ่มแปลงใหญ่ผักฯ ยึดหลักการบริหารจัดการแปลงใหญ่ “ร่วมกันผลิต ร่วมกันบริหารจัดการ ร่วมกันจำหน่าย” ภายใต้อาณาเขต “ตลาดนำการผลิต มาตรฐานนำการตลาด คุณธรรมนำมาตรฐาน” ทำให้แปลงใหญ่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม และสมาชิกรวมถึงคนในชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด ตามวิสัยทัศน์ว่า “สร้างคลังอาหารตำบล ทุกคนกินดีอยู่ดี มีสุขภาพแข็งแรง แบ่งปันองค์ความรู้ ดูแลคนพิการ เราไม่ทิ้งกันด้วยเกษตรอินทรีย์”

กลุ่มไม้ผล

กลุ่มไม้ผล				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
3088	จันทบุรี	แปลงใหญ่มังคุด หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	มังคุด	AA
5147	ชุมพร	แปลงใหญ่มังคุด (วิสาหกิจชุมชนหาดยาย) ตำบลหาดยาย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร	มังคุด	AA
5333	เชียงราย	แปลงใหญ่ลำไยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์ บ้านชัยพฤกษ์ หมู่ 5 ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย	ลำไย	BA
3138	เชียงใหม่	แปลงใหญ่ลำไย หมู่ 4 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	ลำไย	AA
5635	ตราด	แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลท่ากุ่ม - เนินทราย อำเภอมืองตราด จังหวัดตราด	ทุเรียน	AA
3166	นครนายก	กลุ่มแปลงใหญ่มะยงชิด ตำบลท่าทราย อำเภอมืองนครนายก จังหวัดนครนายก	มะยงชิด	AA
5272	ปราจีนบุรี	แปลงใหญ่มะม่วง หมู่ที่ 10 ตำบลหนองโพรง อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี	มะม่วง	AA
3281	พะเยา	แปลงใหญ่ลำไยตำบลเชียงแรง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา	ลำไย	AA
5221	พิจิตร	แปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร	มะม่วง	BA
3296	เพชรบุรี	แปลงใหญ่กล้วย หมู่ 2,3,6 ตำบลกลัดหลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี	กล้วย	AB
2436	ยะลา	แปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 1 ตำบลตาชี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา	ทุเรียน	AA
3358	ระยอง	แปลงใหญ่ทุเรียน วังห้ว 1 ตำบลวังห้ว อำเภอแกลง จังหวัดระยอง	ทุเรียน	AA
3385	ลำพูน	แปลงใหญ่ลำไย ม.2 ต.หนองยวง อ.เวียงหนองล่อง จ.ลำพูน	ลำไย	BA
3416	สตูล	แปลงใหญ่จำปาดะ ตำบลวังประจัน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล	จำปาดะ	BB
3418	สมุทรปราการ	แปลงใหญ่มะม่วงน้ำดอกไม้ หมู่ 5,7,9,10 ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	มะม่วง น้ำดอกไม้	BA

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ แปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่การผลิตมังคุดที่มีจำนวนมาก โดยมีพื้นที่ปลูก (ปี ๒๕๖๔) รวม ๑๒๙,๑๙๑ ไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว ๗๑๖ ไร่ (ร้อยละ ๐.๕๕) (ปี ๒๕๖๓ : ๑๒๙,๙๐๗ ไร่) พื้นที่ให้ผลรวม ๑๒๘,๑๓๗ ไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว ๑,๕๗๔ ไร่ (ร้อยละ ๑.๒๑) (ปี ๒๕๖๓ : ๑๒๙,๗๑๑ ไร่) มังคุดเป็นไม้ผลยืนต้นขนาดใหญ่ ชอบสภาพอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วง ๒๕ ถึง ๓๐ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์สูง ประมาณ ๗๕ ถึง ๘๕ เปอร์เซ็นต์ ดินควรมีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ประมาณ ๕.๕ ถึง ๖.๕ และที่สำคัญ ควรเลือกพื้นที่ปลูกที่มีน้ำเพียงพอตลอดในช่วงฤดูแล้ง มังคุดจะให้ผลผลิตประมาณปีที่ ๗ หลังจากมีการปลูก แต่ผลผลิตต่อต้นในระยะแรกจะต่ำ ช่วงที่ให้ผลผลิตดีจะอยู่ประมาณ ๑๓ ปีขึ้นไป โดยเฉลี่ย ๖๐ กิโลกรัมต่อต้น (น้ำหนักผลเฉลี่ย ๘๐ กรัมต่อผล) มังคุดเป็นไม้ผลที่มีระบบรากที่หาอาหารค่อนข้างลึก ประมาณ ๙๐ ถึง ๑๒๐ เซนติเมตรจากผิวดิน ดังนั้นจึงต้องการสภาพแล้งก่อนออกดอกค่อนข้างนานโดยต้นมังคุดที่สมบูรณ์ใบยอดมี อายุระหว่าง ๙ ถึง ๑๒ สัปดาห์เมื่อผ่านช่วงแล้งติดต่อกัน ๒๑ ถึง ๓๐ วัน และมีการกระตุ้นน้ำถูกวิธีมังคุดจะ ออกดอก ช่วงพัฒนาการของดอก (ผลิตาดอกถึงดอกบาน) ประมาณ ๓๐ วัน ช่วงพัฒนาของผล (ดอกบานถึง เก็บเกี่ยว) ประมาณ ๑๑ ถึง ๑๒ สัปดาห์ ระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมคือ เริ่มมีสายเลือดได้ ๑ ถึง ๒ วัน ผล มังคุดที่มีสีม่วงแดง จะเก็บรักษาที่อุณหภูมิ ๑๐ ถึง ๑๓ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ ๙๐ ถึง ๙๕ เปอร์เซ็นต์ สามารถเก็บรักษาได้นานประมาณ ๒ ถึง ๔ สัปดาห์

ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่ปลูกมังคุด ๒,๓๖๖ ไร่ พื้นที่ให้ผล ๒,๖๓๓ ไร่ ปริมาณผลผลิต ๒,๙๘๕ ตัน โดยแปลงใหญ่มังคุด หมู่ ๕ ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ได้จัดตั้งขึ้นโดยเข้าร่วมดำเนินการโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในปี ๒๕๖๑ ซึ่งเป็น รูปแบบการดำเนินการส่งเสริมให้พื้นที่ที่มีการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันรวมการผลิตเป็นแปลงใหญ่ โดยที่เจ้าของ แปลงทุกแปลงยังคงเป็นเจ้าของและผู้ผลิตในแปลงนั้นๆ อยู่ โดยนำกระบวนการกลุ่ม มาใช้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาปรับปรุงคุณภาพมังคุดให้ได้มาตรฐานการส่งออกแล้วจัดประมุขผลผลิตของสมาชิก จนสามารถ แก้ไขปัญหาด้านราคาได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ประกอบกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมส่งเสริมการเกษตร มีนโยบายมุ่งเน้นเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตรของเกษตรกรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรและพัฒนาเกษตรกรให้เป็น มืออาชีพ (Smart Farmer) โดยเน้นให้ความรู้ความสามารถบริหารจัดการกลุ่ม การผลิต การตลาด และพัฒนา เกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ โดยเน้นให้ความสำคัญในเรื่อง ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกัน เป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงกับตลาดเพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของสินค้า แก้ไขปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาดและราคาสินค้าเกษตรกรตกต่ำพร้อมทั้งมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและมั่นคงต่อไป

๒. สถานการณ์

สมาชิกแปลงใหญ่มังคุด หมู่ ๕ ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีจำนวน ๕๓ ราย พื้นที่การผลิตมังคุด ๖๖๓ ไร่

ที่ตั้งกลุ่ม ๗๙ หมู่ ๕ ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

พิกัดที่ตั้งกลุ่ม(ที่ทำการกลุ่ม) ๔๘P X : ๑๘๖๐๗๑ Y : ๑๔๐๖๔๙๒

การได้รับความช่วยเหลือด้านงบประมาณ ดังนี้

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	หมายเหตุ
๑	สำนักงานเกษตรอำเภอมืองจันทบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี	๒๔๐,๐๐๐	ปัจจัยการผลิตสำหรับผสมปุ๋ยเคมี ทำแคลเซียมโบรอน และทำน้ำหมักคุณภาพสูง ในกิจกรรมส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้ (ปี ๒๕๖๑)
		๕๔,๐๕๐	ตะกร้าหูเหล็ก จำนวน ๔๗๐ ใบ ในกิจกรรมเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (ปี ๒๕๖๒)
		๘๘,๘๗๐	ปัจจัยการผลิตสำหรับผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง ในกิจกรรมเพิ่มคุณภาพผลผลิต (ปี ๒๕๖๓)
๒	สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี	-	จัดอบรมให้ความรู้ สนับสนุนสารปรับปรุงบำรุงดิน เช่น โดโลไมท์ เป็นต้น
๓	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล	๒๖,๐๐๐,๐๐๐	สนับสนุนแท็งก์เก็บน้ำขนาด ๓๐๐,๐๐๐ ลิตร พร้อมแผงโซลาร์เซลล์เพื่อส่งน้ำให้กับสมาชิกกลุ่ม และชุดเจาะบ่อบาดาลจำนวน ๖ บ่อ/๑ จุด จำนวน ๒ จุด
๔	กรมส่งเสริมการเกษตร	๒,๘๕๒,๑๒๐	โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่ และเชื่อมโยงตลาด
๕	ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	-	แปลงนำร่องในการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑปุ๋ยชีวภาพละลายฟอสเฟตร่วมกับเชื้อราอาร์บัสคูลาร์ไมคอร์ไรซา จำนวน ๒๐ แปลง
รวมงบประมาณ		๒๙,๒๓๕,๐๔๐	

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

ประเด็น การพัฒนา	เป้าหมาย						กิจกรรมที่ดำเนินการ
	เป้าหมายการพัฒนา			เป้าหมาย			
	ปี ๖๐/๖๑	ปี ๖๑/๖๒	ปี ๖๒/๖๓	ปี ๖๐/๖๑	ปี ๖๑/๖๒	ปี ๖๒/๖๓	
๑. ลดต้นทุน การผลิต	ลดลงร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๘,๕๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๖,๘๐๐ บาท/ไร่	ลดลงร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๘,๕๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๖,๘๐๐ บาท/ไร่	ลดลงร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๘,๕๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๖,๘๐๐ บาท/ไร่	๒๘ ราย	๓๖ ราย	๕๓ ราย	จัดอบรมเรื่อง - การเก็บตัวอย่างดินเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ - การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง - การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา - การทำแคลเซียมโบรอนใช้เอง - การผลิตน้ำหมักคุณภาพสูง - การผลิตปุ๋ยอินทรีย์
๒. เพิ่ม ผลผลิต	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๙๖๐ กิโลกรัม/ไร่	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๙๖๐ กิโลกรัม/ไร่	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ภายใน ๓ ปี จาก ๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๙๖๐ กิโลกรัม/ไร่	๒๘ ราย	๓๖ ราย	๕๓ ราย	- อบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตมังคุดคุณภาพ - จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแปลงที่ ประสบความสำเร็จ
๓. เพิ่ม คุณภาพ	- ผ่านการรับรอง มาตรฐาน GAP	- ผ่านการรับรอง มาตรฐาน GAP	- ผ่านการรับรอง มาตรฐาน GAP	๒๘ ราย	๓๖ ราย	๕๓ ราย	- ขอกการรับรองและตรวจรับรองแปลง GAP

ประเด็น การพัฒนา	เป้าหมาย						กิจกรรมที่ดำเนินการ
	เป้าหมายการพัฒนา			เป้าหมาย			
	ปี ๖๐/๖๑	ปี ๖๑/๖๒	ปี ๖๒/๖๓	ปี ๖๐/๖๑	ปี ๖๑/๖๒	ปี ๖๒/๖๓	
๔. การตลาด	มีการประมุลผลผลิต มังคุด	มีการประมุลผลผลิต มังคุด	มีการประมุลผลผลิต มังคุด	๑๐๐ ตัน	๔๐๐ ตัน	๕๐๐ ตัน	- รวบรวมผลผลิตมังคุด - จัดเวทีเชื่อมโยงการตลาด - เจรจากรักกับผู้รับซื้อ
๕. การ บริหารจัดการ	- มีโครงสร้าง คณะกรรมการ บริหารจัดการกลุ่ม - จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน	- มีโครงสร้าง คณะกรรมการ บริหารจัดการกลุ่ม - จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน	- มีโครงสร้าง คณะกรรมการ บริหารจัดการกลุ่ม - จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน	๑ โครงสร้าง ๑ วิสาหกิจ ชุมชน	๑ โครงสร้าง ๑ วิสาหกิจ ชุมชน	๑ โครงสร้าง ๑ วิสาหกิจ ชุมชน	- จัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม เช่น คณะกรรมการ กฎระเบียบ กติกา และ ข้อตกลงของกลุ่ม - จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ และกำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่มโดยมีการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเป็นประจำเพื่อจะได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน และเป็นโอกาสในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจโดยจะทำให้เกิดการดำเนินงานเป็นทีมและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ เป็นโอกาสในการติดตามแก้ไขปัญหาาร่วมกันโดยมีทีมผู้จัดการแปลงคอยให้ความช่วยเหลือและให้การสนับสนุน

คณะกรรมการแปลงใหญ่มังคุดตำบลแสง ประกอบด้วย

๑. นายเด่น หลิวอั้ง	ประธาน
๒. นางน้อย ปราบไพรินทร์	ผู้จัดการแปลง
๓. นายประเยาว์ วยธรรม	รองประธาน
๔. นายฉลาด เชื้อแก้ว	รองประธาน
๕. นางสาวแพรวพลอย ชูสิทธิ์	เลขานุการ
๖. นายสิทธิศักดิ์ สนสร้อย	ฝ่ายการตลาด/ฝ่ายผลิต
๗. นายสมควร เลขกาญจน์	ฝ่ายผลิต
๘. นางสาวปัญจพร สุนทร	เหรัญญิก
๙. นางสาวขามาส เชื้อแก้ว	ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพ
๑๐. นายสุนทร สุขเหลือ	ประชาสัมพันธ์
๑๑. นายประสิทธิ์ชัย กิริยากิจ	ประชาสัมพันธ์
๑๒. นายประดิษฐ์ หลิวอั้ง	กรรมการ
๑๓. นายประกาศ อยู่รอด	กรรมการ

การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเลขที่ ๓-๒๒-๐๑-๐๙/๑-๐๐๑๙

การดำเนินงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี มีนายปรีชา ปิয়ারมย์ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตมังคุดของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มได้ไปศึกษาเรียนรู้ในกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับการผลิตมังคุดในสวนของตนเอง

สำนักงานเกษตรอำเภอมืองจันทบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี

จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในทุกๆ ด้าน ทั้งการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม สนับสนุนปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการผลิตและการตลาดของกลุ่ม

สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี

สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี ร่วมอบรมให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี เรื่อง การตรวจวิเคราะห์ดิน การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักชีวภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และมอบวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน เช่น โดโลไมท์ เป็นต้น

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๖ จันทบุรี

ดำเนินการตรวจรับรองแปลง GAP ของสมาชิก

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

สนับสนุนแท็งก์เก็บน้ำขนาด ๓๐๐,๐๐๐ ลิตร พร้อมแผงโซลาร์เซลล์เพื่อส่งน้ำให้กับสมาชิกกลุ่ม และชุดเจาะบ่อน้ำบาดาลจำนวน ๖ บ่อ

๕. การสนับสนุน

๑.การจัดหาทุนสนับสนุนจำนวนแหล่งทุนสนับสนุน (เงินและ/หรือปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่)

ตารางแสดง จำนวนแหล่งทุนและงบประมาณที่ได้รับ

ลำดับ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	หมายเหตุ
๑	สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จันทบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัด จันทบุรี	๒๔๐,๐๐๐	ปัจจัยการผลิตสำหรับผสมปุ๋ยเคมี ทำแคลเซียม โบรอน และทำน้ำหมักคุณภาพสูง ในกิจกรรมส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้ (ปี ๒๕๖๑)
		๕๔,๐๕๐	ตะกร้าหูเหล็ก จำนวน ๔๗๐ ใบ ในกิจกรรมเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร (ปี ๒๕๖๒)
		๘๘,๘๗๐	ปัจจัยการผลิตสำหรับผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง ในกิจกรรมเพิ่มคุณภาพผลผลิต (ปี ๒๕๖๓)
๒	สถานีพัฒนาที่ดินจันทบุรี	-	จัดอบรมให้ความรู้ สนับสนุนสารปรับปรุงบำรุงดิน เช่น โดโลไมท์ เป็นต้น
๓	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล	๒๖,๐๐๐,๐๐๐	สนับสนุนแท็งก์เก็บน้ำขนาด ๓๐๐,๐๐๐ ลิตร พร้อมแผงโซลาร์เซลล์เพื่อส่งน้ำให้กับสมาชิกกลุ่ม และชุดเจาะบ่อน้ำบาดาลจำนวน ๖ บ่อ/๑ จุด จำนวน ๒ จุด
๔	กรมส่งเสริมการเกษตร	๒,๘๕๒,๑๒๐	โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่ และเชื่อมโยงตลาด
๕	ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ร่วมกับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร	-	แปลงนำร่องในการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ปุ๋ย ชีวภาพละลายฟอสเฟตร่วมกับเชื้อราอาร์บัสคูลาร์ ไมคอร์ไรซา จำนวน ๒๐ แปลง
รวมงบประมาณ		๒๙,๒๓๕,๐๔๐	

แผนบริหารจัดการเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ของกรมส่งเสริมการเกษตร (งบประมาณ ๒,๘๕๒,๑๒๐ บาท)

กิจกรรมที่ 1 การส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต โดยใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

1. เครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ เครื่องยนต์ขนาดไม่น้อยกว่า 24 แรงม้า ระบบขับเคลื่อน 4 ล้อ ความจุถังน้ำมัน 20 ลิตร

เนื่องจากปัญหาด้านแรงงานและการห้ามใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ทำให้ประสบปัญหาด้านแรงงานและมีต้นทุนการผลิตมากขึ้น กลุ่มจึงมีความต้องการเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับเข้ามาช่วย เพื่อเป็นการลดต้นทุนและประหยัดเวลาในการดำเนินงาน โดยมีแผนบริหารจัดการคือ สมาชิกสามารถทำการยืมเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับจากกลุ่มไปได้ โดยก่อนการส่งรถจะต้องมีการตรวจเช็คสภาพของรถก่อนรับและสมาชิกต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ก่อนการส่งคืนรถให้กับกลุ่มจะมีการตรวจเช็คสภาพของเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับอีกครั้ง หากรถมีความเสียหายใดๆเกิดขึ้น สมาชิกที่ยืมไปต้องแจ้งให้กลุ่มทราบ และดำเนินการซ่อมบำรุงต่อไป ค่าบริการ 150 บาท/ชั่วโมง เพื่อนำมาเป็นค่าบำรุงดูแลรักษาต่อไป

เปรียบเทียบการใช้แรงงานคนกับเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ

คน 1 คน ค่าแรงวันละ 500 บาท (8 ชม.) + ค่าเชื้อเพลิง 150 บาท = 650 บาท ตัดได้ 1 ไร่

รถตัดหญ้า ค่าเช่าชั่วโมงละ 150 บาท จำนวน 8 ชม. คิดเป็น 1,200 บาท + ค่าเชื้อเพลิง 350 บาท + ค่าจ้างคนขับรถ ชม.ละ 80 บาท วันละ 8 ชม. เป็นเงิน 640 บาท = 2,190 บาท ตัดได้ 5 ไร่ คิดเป็นไร่ละ 438 บาท

สรุป แรงงานคน ไร่ละ 650 บาท ใช้เครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ ไร่ละ 438 บาท

จุดคุ้มทุน

กิจกรรมที่ 1 ให้เช่าเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ

1 เดือน ให้เช่าประมาณ 20 วัน ๆ ละ 8 ชม. คิดเป็น 160 ชม. ๆ ละ 150 บาท = 24,000 บาท

1 ปี ตัดหญ้า 6 ครั้ง คิดเป็น 24,000 x 6 = 144,000 บาท

เครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ 3 คัน จะมีรายได้ปีละ 144,000 x 3 = 432,000 บาท

กิจกรรมที่ 2 ให้เช่าลากเครื่องพ่นยาแบบใช้แรงลม

1 เดือน ให้เช่าประมาณ 15 วัน ๆ คิดค่าเช่าวันละ 300 บาท = 4,500 บาท

1 ปี ใช้ลากเครื่องพ่นยาแบบใช้แรงลม 6 ครั้ง คิดเป็น 4,500 x 6 = 27,000 บาท

รถ 3 คัน จะมีรายได้ปีละ 27,000 x 3 = 81,000 บาท

สรุป รายได้จากเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ 1 คัน เป็นเงิน 171,000 บาท เครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ 3 คัน เป็นเงิน 513,000 บาท

ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา ได้แก่ ค่าชุดใบมีด ค่าน้ำมันเครื่อง ประมาณคันละ 35,000 บาท/ปี

รายละเอียดการใช้เครื่องจักรกล ปรากฏตามแผนการใช้เครื่องจักรกลที่แนบ

2. เครื่องพ่นยาแบบใช้แรงลม ขนาดเครื่องยนต์ไม่น้อยกว่า 13 แรงม้า

สมาชิกสามารถทำการยืมจากกลุ่มไปได้ โดยจะต้องมีการตรวจเช็คสภาพก่อนรับและสมาชิกต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ก่อนการส่งคืนให้กับกลุ่มจะมีการตรวจเช็คสภาพของรถอีกครั้ง หากกรณีมีความเสียหายใดๆเกิดขึ้น สมาชิกที่ยืมไปต้องแจ้งให้กลุ่มทราบ และดำเนินการซ่อมบำรุงต่อไป

ค่าบริการ 300 บาท/วัน เพื่อนำมาเป็นค่าบำรุงดูแลรักษาต่อไป

เปรียบเทียบการใช้แรงงานคนกับเครื่องพ่นยาแบบใช้แรงลม

จ้างแรงงานจำนวน 2 คน แยกเป็นพ่นยา วันละ 800 บาท (8 ชม.) + ลากสาย วันละ 500 บาท = 1,300 บาท
ได้พื้นที่ 5 ไร่ คิดเป็นไร่ละ 260 บาท

เครื่องพ่นฯ ค่าเช่าวันละ 300 บาท ค่าเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ สำหรับลากเครื่องพ่นฯ 300 บาท ค่าจ้างคนขับรถเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ ชม.ละ 80 บาท วันละ 8 ชม. เป็นเงิน 640 บาท ค่าเชื้อเพลิง 500 บาท = 1,740 บาท พ่นยาได้ 20 ไร่ คิดเป็นไร่ละ 87 บาท

สรุป แรงงานคน ไร่ละ 260 บาท ใช้เครื่องพ่นยาแบบใช้แรงลม ไร่ละ 87 บาท

จุดคุ้มทุน

1 เดือน ให้เช่าประมาณ 15 วัน ๆ ละ 300 บาท = 4,500 บาท

1 ปี พ่นยา 6 ครั้ง คิดเป็น $4,500 \times 6 = 27,000$ บาท

สรุป เครื่องพ่นฯ 3 คัน จะมีรายได้ปีละ $27,000 \times 3 = 81,000$ บาท

ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา ได้แก่ ค่าสายพาน ค่าน้ำมันเครื่อง ฯลฯ ประมาณเครื่องละ 5,000 บาท/ปี

รายละเอียดการใช้เครื่องจักรกล ปรากฏตามแผนการใช้เครื่องจักรกลที่แนบ

3. รถยนต์พร้อมเครื่องพ่น ขนาดเครื่องยนต์ไม่น้อยกว่า 100 แรงม้า

สมาชิกสามารถทำการยืมจากกลุ่มไปได้ โดยจะต้องมีการตรวจเช็คสภาพของรถก่อนรับและสมาชิกต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ก่อนการส่งคืนรถให้กับกลุ่มจะมีการตรวจเช็คสภาพของรถอีกครั้ง หากกรณีมีความเสียหายใดๆเกิดขึ้น สมาชิกที่ยืมไปต้องแจ้งให้กลุ่มทราบ และดำเนินการซ่อมบำรุงต่อไป

ค่าบริการ 1,000 บาท/วัน เพื่อนำมาเป็นค่าบำรุงดูแลรักษาต่อไป

เปรียบเทียบการใช้แรงงานคนกับรถยนต์พร้อมเครื่องพ่น

จ้างแรงงานจำนวน 2 คน แยกเป็นพ่นยา วันละ 800 บาท (8 ชม.) + ลากสาย วันละ 500 บาท = 1,300 บาท
พื้นที่ 5 ไร่ คิดเป็นไร่ละ 260 บาท

รถยนต์พร้อมเครื่องพ่น ค่าเช่าวันละ 1,000 บาท ค่าจ้างคนขับรถวันละ 800 บาท ค่าเชื้อเพลิง 350 บาท = 2,150 บาท พ่นยาได้ 50 ไร่ คิดเป็นไร่ละ 43 บาท

สรุป แรงงานคน ไร่ละ 260 บาท ใช้รถยนต์พร้อมเครื่องพ่น ไร่ละ 43 บาท

จุดคุ้มทุน

1 เดือน ให้เช่าประมาณ 20 วัน ๆ ละ 1,000 บาท = 20,000 บาท

1 ปี พ่นยา 8 ครั้ง คิดเป็น 20,000 x 8 = 160,000 บาท

สรุป จะมีรายได้ปีละ 160,000 บาท

ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา ได้แก่ ค่าน้ำมันเครื่อง ฯลฯ ประมาณ 12,000 บาท/ปี

แผนการใช้เครื่องจักรกล

เพื่อให้การใช้ประโยชน์เครื่องจักรกลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงได้กำหนดแผนการใช้เครื่องจักรกลแต่ละประเภทขึ้น ดังนี้

1. ให้ฝ่ายเครื่องจักรกล โดยนายสมควร เลขกาญจน์ เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดลำดับการขอเช่าเครื่องจักรกลชนิดต่าง ๆ และควบคุมดูแลการดำเนินการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2. กำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบเครื่องจักรกล ประกอบด้วย ผอ.กองช่าง เจ้าหน้าที่กองช่าง สังกัดเทศบาลตำบลแสง และเกษตรประจำตำบล รวม 3 คน มีหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้ประโยชน์เครื่องจักรกลทุกชนิด การเก็บรักษา และตรวจสอบสภาพการใช้งานเบื้องต้น

3. เครื่องจักรกล ได้แก่ เครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ จำนวน 3 คัน เครื่องพ่นยาแบบใช้แรงลม จำนวน 3 คัน และรถยนต์พร้อมเครื่องพ่น จำนวน 1 คัน ให้เก็บรักษาไว้ที่อาคารที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด หมู่ 5 ตำบลแสง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

4. ผู้รับผิดชอบเครื่องจักรกลแต่ละชนิดและอัตราค่าจ้าง

4.1 เครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับ คันที่ 1 นายอัษฎาวุธ ชูสิทธิ์ /สำรวจ นายประสาน ปราบไพรินทร์

คันที่ 2 นายวงศธร ภูเหล็ก /สำรวจ นายปัญญา อิมกมล

คันที่ 3 นายธันวา คุณเจตน์ /สำรวจ นายสว่าง ปราบไพรินทร์

มีหน้าที่ รับผิดชอบขับรถเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับคันที่กำหนด และดูแลรักษาให้มีสภาพที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ซ่อมบำรุงเบื้องต้น และส่งเช็คสภาพตามระยะเวลาที่กำหนด หากผู้รับผิดชอบคนที่ 1 ไม่ว่างหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้บุคคลสำรองปฏิบัติหน้าที่แทน กรณีมีเหตุฉุกเฉิน เช่น เกิดอุบัติเหตุ รดเสีย ฯลฯ ให้รายงานให้หัวหน้าฝ่ายเครื่องจักรกลหรือประธานกลุ่มทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

อัตราค่าจ้าง รายชั่วโมง ๆ ละ 80 บาท

4.2 เครื่องพ่นยาแบบใช้แรงลม

คันที่ 1 นายอัษฎาวุธ ชูสิทธิ์ /สำรวจ นายประสาน ปราบไพรินทร์

คันที่ 2 นายวงศธร ภูเหล็ก /สำรวจ นายปัญญา อิมกมล

คันที่ 3 นายธันวา คุณเจตน์ /สำรวจ นายสว่าง ปราบไพรินทร์

มีหน้าที่ รับผิดชอบขับรถเครื่องตัดหญ้าแบบนั่งขับลากเครื่องพ่นยาแบบใช้แรงลมคันที่กำหนด และดูแลรักษาให้มีสภาพที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ซ่อมบำรุงเบื้องต้น และส่งเช็คสภาพตามระยะเวลาที่กำหนด หากผู้รับผิดชอบคนที่ 1 ไม่ว่างหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้บุคคลสำรองปฏิบัติหน้าที่แทน กรณีมีเหตุฉุกเฉิน เช่น เกิดอุบัติเหตุ รถเสีย ฯลฯ ให้รายงานให้หัวหน้าฝ่ายเครื่องจักรกลหรือประธานกลุ่มทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

อัตราค่าจ้าง รายชั่วโมง ๆ ละ 80 บาท

4.3 รถยนต์พร้อมเครื่องพ่น นายอุทัย ปิ่นแก้ว /สำรอง 1. นายสมภาส ชูสิทธิ์ /สำรอง 2. นายประดิษฐ์ หลิวอึ้ง

มีหน้าที่ รับผิดชอบขับรถยนต์พร้อมเครื่องพ่น และดูแลรักษาให้มีสภาพที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ซ่อมบำรุงเบื้องต้น และส่งเช็คสภาพตามระยะเวลาที่กำหนด หากผู้รับผิดชอบคนที่ 1 ไม่ว่างหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้บุคคลสำรองปฏิบัติหน้าที่แทนตามลำดับ กรณีมีเหตุฉุกเฉิน เช่น เกิดอุบัติเหตุ รถเสีย ฯลฯ ให้รายงานให้หัวหน้าฝ่ายเครื่องจักรกลหรือประธานกลุ่มทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

อัตราค่าจ้าง รายวัน ๆ ละ 800 บาท

กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาระบบประมูลและยกระดับตลาดประมูลมังคุด จุตรวบรวม กระจายผลผลิต และการขยายช่องทางการจำหน่ายผลผลิต

1. รถลากระบบไฮโดรลิก รับน้ำหนักไม่น้อยกว่า 2,500 กก.

รถยกสูงระบบไฮโดรลิก รับน้ำหนักไม่น้อยกว่า 1,000 กก.

ก่อนใช้งานต้องมีการตรวจสอบสภาพก่อนการใช้งานทุกครั้ง และหลังจากใช้งานต้องมีการทำความสะอาดและตรวจเช็คให้อยู่ในสภาพปกติ พร้อมใช้งานตลอดเวลา และนำเก็บยังสถานที่ที่กำหนดให้เป็นระเบียบ มีแผนการบำรุงรักษาตามรอบเวลาของเครื่องจักร

2. พาเลทพลาสติกเสริมเหล็ก

ก่อนและหลังใช้งานต้องทำความสะอาดให้เรียบร้อย นำเก็บให้เป็นระเบียบยังพื้นที่ที่กำหนด หากมีชำรุดเสียหายให้ทำการแจ้งออกจากบัญชีคุมและแจ้งให้คณะกรรมการกลุ่มรับทราบ

3. ตะกร้าหูเหล็ก

ใช้สำหรับหมุนเวียนภายในโรงคัดแยก เพื่อบรรจุผลไม้ในขั้นตอนการคัดแยก รวมถึงการบรรจุผลไม้เพื่อนำส่งไปยังผู้ประมูล โดยในขั้นตอนก่อนการนำส่งนั้นจะมีการตรวจนับและจดบันทึกว่าได้ส่งตะกร้าไปทั้งสิ้นกี่ใบ โดยจะแจ้งให้ผู้ประมูลทราบผ่านทางใบเสร็จเรียกเก็บเงิน และเมื่อทางผู้ประมูลนำตะกร้ากลับมาคืนจะมีการตรวจนับอีกครั้งว่าจำนวนตรงกันหรือไม่ หากไม่ครบตามจำนวนผู้ประมูลมีหน้าที่ในการรับผิดชอบ 150 บาท/ใบ และเมื่อจบฤดูกาลแล้ว ทางกลุ่มจะมีการตรวจนับและนำไปจัดเก็บภายในอาคาร

4. เครื่องชั่งสปริงจานแบน ขนาด 60 กิโลกรัม

ใช้สำหรับชั่งมังคุดที่บรรจุลงตะกร้า หมั่นตรวจเช็คให้เครื่องชั่งได้มาตรฐาน และเก็บรักษาไว้ในอาคารหลังการใช้งาน

5. พัดลมอุตสาหกรรม ขนาด 36 นิ้ว

ใช้สำหรับในการระบายอากาศ ในการประมวลผลผลิตมังคุดสามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก การบำรุงรักษาหมั่นตรวจเช็คให้พร้อมสำหรับการใช้งานอยู่เสมอ และเก็บรักษาไว้ในอาคาร

6. เครื่องคอมพิวเตอร์ (โน้ตบุ๊กสำหรับงานสำนักงาน) หน่วยประมวลผลกลาง Intel Core i5-1035G1 หน่วยความจำหลัก 8 GB ,หน่วยจัดเก็บข้อมูล 512 GB จอขนาด 15.6 นิ้ว

เครื่องพิมพ์แบบฉีดหมึกพร้อมติดตั้งถึงหมึกพิมพ์ (Ink Tank Printer)

ใช้เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว ในงานธุรการทั้งหมด และใช้ในการจัดเก็บข้อมูล การดูแลรักษาคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์แบบฉีดหมึกและอุปกรณ์สำนักงาน จะมีการใช้งานอย่างเป็นประจำ ตรวจเช็คระบบทุกๆเดือนเพื่อให้อุปกรณ์ใช้งานได้

7. ตู้เอกสารบานเลื่อนทึบ

ตู้เอกสารบานเลื่อนกระจก

ใช้สำหรับเก็บเอกสารของแปลงใหญ่มังคุดตำบลแสง ให้มีการดูแลรักษาและทำความสะอาดให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ

กิจกรรมที่ 3 การแปรรูปผลผลิตมังคุด เพื่อเพิ่มรายได้ และเพิ่มโอกาสทางการตลาด

1. เครื่องกวนกระทะสแตนเลส ขนาด 26 นิ้ว

ใช้สำหรับแปรรูปผลผลิตมังคุด เป็นมังคุดกวน เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด มีการทำบัญชีคุมผู้ใช้งาน โดยก่อน-หลังการใช้งานจะต้องมีการตรวจเช็คสภาพของเครื่องกวน และทำความสะอาดให้พร้อมใช้งานครั้งต่อไปทุกครั้ง หากเครื่องกวนมีความเสียหายใดๆเกิดขึ้น สมาชิกที่ยืมไปต้องแจ้งให้กลุ่มทราบ และดำเนินการซ่อมบำรุงต่อไปค่าบริการกวนมังคุดกระทะละ 500 บาท (พร้อมค่าแรงงานผู้กวน ค่าแก๊ส ค่าไฟ) เพื่อนำมาเป็นค่าบำรุงดูแลรักษาต่อไป

2. ตู้แช่อาหาร ขนาด 7 คิวบิกฟุต

ตู้แช่อาหาร ขนาด 15.2 คิวบิกฟุต

ใช้สำหรับแช่เนื้อมังคุด ให้สามารถเก็บรักษา ยืดอายุผลผลิตมังคุดไว้ได้นาน สามารถมีผลผลิตมังคุดแปรรูปได้ตลอดปี โดยสมาชิกสามารถนำผลผลิตมังคุดมาฝากไว้ได้

3. เครื่องซังสปริงงานแบน ขนาด 15 กิโลกรัม

ใช้สำหรับซังเนื้อมังคุดที่จะแปรรูป หมั่นตรวจเช็คให้เครื่องซังได้มาตรฐาน และเก็บรักษาไว้ในอาคาร หลังการใช้งาน

แผนการดำเนินงานกิจกรรมประมวลมังคุด

อัตราค่าบริการ

- ค่าบริหารในการบริหารจัดการสำหรับสมาชิกกลุ่ม คิดค่าบริการจากสมาชิกที่นำมังคุดมาประมวลกิโลกรัมละ

2 บาท

ความคุ้มค่าและจุดคุ้มทุนของโครงการ

ผลผลิตตลอดฤดูกาล จากพื้นที่ปลูกมังคุดของสมาชิก 663 ไร่ ฤๅละ 2,000 กก. จำนวน 1,326,000 กก
สมาชิกขายผลผลิตเข้ากลุ่มประมูล 70% = 928,200 กก.

- รายได้ที่เกิดจากค่าบริหารจัดการ กก.ละ 2 บาท = $928,200 * 2 = 1,856,400$ บาท

ใน 1 ฤดูกาลจะมีระยะเวลาในการประมูล 60 วัน โดยจะมีค่าใช้จ่ายต่อวันดังนี้

- ค่าแรงงานผู้รับจ้าง 10 คน ฤๅละ 400 บาท เป็นเงิน4,000..... บาท

- ค่าเชื้อเพลิง เป็นเงิน.....1,000.....บาท

- เป็นค่าไฟฟ้า เป็นเงิน 500.....บาท

- ค่าบริหารจัดการอื่นๆ(ค่าอาหารเครื่องดื่ม) เป็นเงิน 1,500.....บาท

รวมทั้งสิ้น 7,000 บาท/วัน

สรุปค่าใช้จ่าย ตลอดฤดูกาลประมูล (60วัน) = $7,000 * 60 = 420,000$ บาท

เพราะนั้นจะมีกำไร $1,856,400 - 420,000 = 1,436,400$ บาท/ปี

จากผลกำไร 100% ถูกจัดสรรออกเป็น ดังนี้

- เป็นกองทุนกลุ่ม 50%

- เป็นค่าบำรุงรักษา ซ่อมบำรุง เป็นเงิน 25%

- ค่าเบี้ยเลี้ยงคณะกรรมการ กรณีเดินทางเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานราชการ เป็นเงิน 5%

- ค่าสวัสดิการสมาชิก 10 %

- เงินปันผลสมาชิก 5 %

- สาธารณประโยชน์ 5

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑ ด้านการลดต้นทุนการผลิต

๑.๑ ผลผลิต (Output) สามารถลดต้นทุนได้จาก ๘,๕๐๐ บาทต่อไร่ เป็น ๕,๖๔๓ บาทต่อไร่ ลดลง ๒,๘๕๗ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๑ จากการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การใช้สารชีวภัณฑ์ และน้ำหมัก และการรวมกันซื้อสารเคมี

๑.๒ ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการลดต้นทุน ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ดังนี้

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการลดต้นทุนการผลิต

- เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสารชีวภัณฑ์และน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งสามารถ

นำไปใช้ในการลดต้นทุนได้

๑.๓ ผลกระทบ (Impact) จากการที่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลดต้นทุนการผลิตส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบดังนี้

- เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)

- จากการลดการใช้สารเคมี ทำให้เกษตรกรมีความปลอดภัยมากขึ้น (ด้านบวก)

๒ ด้านการเพิ่มผลผลิต

๒.๑ ผลผลิต (Output) จากเป้าหมายมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก ๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๑,๒๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มขึ้น ๕๑.๒๕%

แผนภูมิแสดงปริมาณผลผลิตที่สมาชิกนำมาส่งเพื่อร่วมประมูล ซึ่งมีปริมาณมากขึ้นทุกปี โดยมีปริมาณผลผลิตที่ส่งเข้าร่วมประมูลในปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑๒๔ ตัน ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๔๖๔ ตัน และปี ๒๕๖๓ จำนวน ๔๕๕ ตัน

๒.๒ ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเพิ่มผลผลิต ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ดังนี้

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากมีผลผลิตมากขึ้น

๒.๓ ผลกระทบ (Impact) จากการที่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่มีผลผลิตเพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบดังนี้

- เกษตรกรมีรายได้มากขึ้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)

๓ ด้านคุณภาพผลผลิต

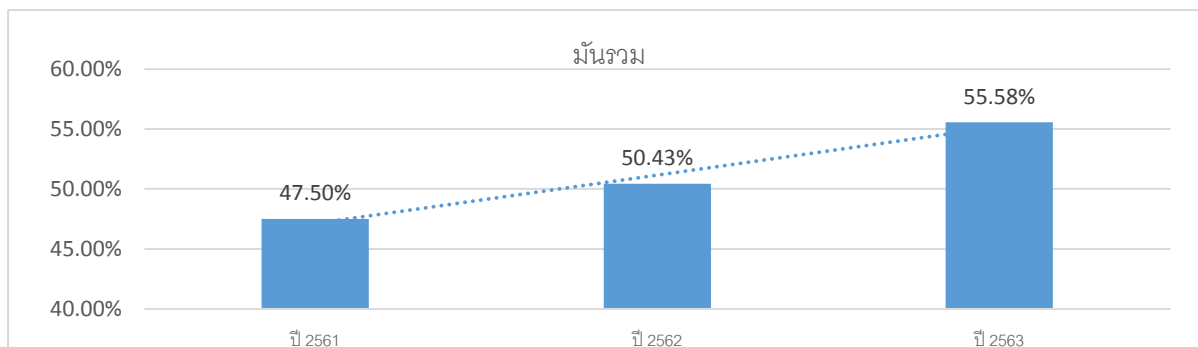
๓.๑ ผลผลิต (Output)

- สมาชิกได้รับมาตรฐาน GAPทุกราย
- ผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานเดียวกัน มีการคัดเกรดคุณภาพสินค้า
- ศึกษาดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จ

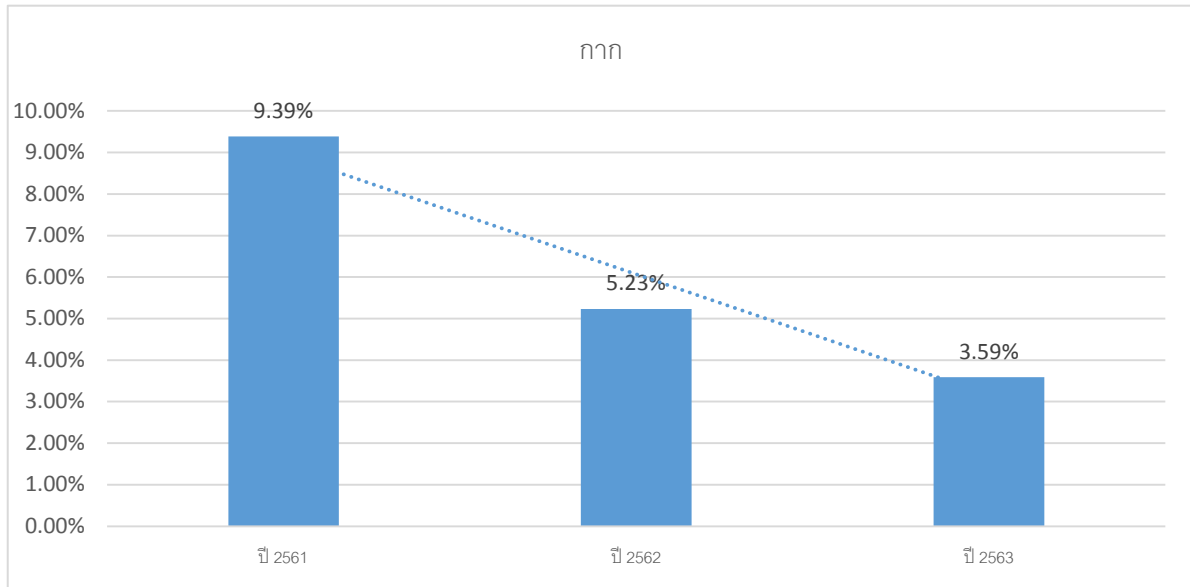
๓.๒ ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกษตรกรได้รับมาตรฐาน GAP
- สามารถผลิตสินค้าได้มาตรฐานมากขึ้น

กลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี จันทบุรี มีการเก็บข้อมูลปริมาณผลผลิตของสมาชิก และข้อมูลปริมาณการขายผลผลิตโดยแยกเป็นเกรดคุณภาพที่สมาชิกจำหน่ายในแต่ละปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาผลผลิตสมาชิกแต่ละรายให้สามารถผลิตมังคุดได้ตรงกับความต้องการของตลาด

จากตารางพบว่า กลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสง อำเภอมืองจันทบุรี จันทบุรี มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิตมังคุดให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยเมื่อปี ๒๕๖๑ มีผลผลิตมังคุดเกรดมั่งรวม คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕๐ ในปี ๒๕๖๒ มีผลผลิตมังคุดเกรดมั่งรวม คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๔๓ และในปี ๒๕๖๓ มีมังคุดเกรดมั่งรวม คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๘

จากตารางพบว่า กลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสง อำเภोजันทบุรี จันทบุรี มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิตมังคุดให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยเมื่อปี ๒๕๖๑ มีผลผลิตมังคุดเกรดมังคุดกาก คิดเป็นร้อยละ ๙.๓๙ ในปี ๒๕๖๒ มีผลผลิตมังคุดเกรดมันรวม คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๓ และในปี ๒๕๖๓ มีมังคุดเกรดมันรวม คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๙

- เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการศึกษาดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำไปปรับใช้ในสวนของตน

๓.๓ ผลกระทบ (Impact)

- เกษตรกรมีมาตรฐานการผลิตสินค้า ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการมากขึ้น
- ผลผลิตได้คุณภาพเป็นที่พึงพอใจกับตัวเกษตรกร และผู้ประกอบการ
- จากการศึกษาดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จทำให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาคุณภาพผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

๔ ด้านการตลาด

๔.๑ ผลผลิต (Output)

- มีเกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลแสง ส่งผลผลิตเข้าร่วมประมูลจำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๙๒ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๕๓ ราย

- ปริมาณผลผลิตที่รวบรวม ตั้งแต่วันที่ วันที่ ๒๘ มีนาคม – ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ (๖๙ ครั้ง) จำนวน ๔๕๕,๐๙๕.๘๐ กิโลกรัม

- มูลค่ารวมราคาประมูล ๑๗,๖๗๖,๔๔๑.๕๙ บาท มูลค่ารวมราคาตลาด ๑๓,๒๓๗,๗๕๗.๘๐ บาท คิดเป็นส่วนต่าง ๔,๔๓๘,๖๘๓.๘๐ บาท ได้มูลค่าเพิ่มจากราคาท้องตลาด ร้อยละ ๓๓.๕๓

- ราคาประมูลเฉลี่ย ๓๘.๘๔ บาท/กิโลกรัม ซึ่งได้ราคาเฉลี่ยสูงกว่าราคาตลาดทั่วไปที่ขายได้ราคาเฉลี่ย ๒๙.๐๙ บาท/กิโลกรัม ได้มูลค่าเพิ่ม ๙.๗๕ บาท/กิโลกรัม

๔.๒ ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการส่งผลผลิตเข้าร่วมประมูล

๔.๓ ผลกระทบ (Impact)

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีช่องทางทางการตลาดมากขึ้น และเกิดอำนาจต่อรองด้านการตลาด

- เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานสูงขึ้น
- ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นในคุณภาพผลผลิตของกลุ่ม

๕ ด้านการบริหารจัดการ

๕.๑ ผลผลิต (Output)

- มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มและมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน
- มีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มและมีการบริหารจัดการร่วมกัน

๕.๒ ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อบริหารจัดการผลผลิต การตลาดร่วมกัน

๕.๓ ผลกระทบ (Impact)

- กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น และมีความสามัคคีกัน
- ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานและภาคเอกชนต่างๆ
- เกษตรกรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีแรงจูงใจในการพัฒนาผลผลิต

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑ ด้านการลดต้นทุนการผลิต

๑. ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการลดต้นทุน ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ดังนี้

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการลดต้นทุนการผลิต
- เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสารชีวภัณฑ์และน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการลดต้นทุนได้

๒. ผลกระทบ (Impact) จากการที่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลดต้นทุนการผลิตส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบดังนี้

- เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)
- จากการลดการใช้สารเคมี ทำให้เกษตรกรมีความปลอดภัยมากขึ้น (ด้านบวก)

๒ ด้านการเพิ่มผลผลิต

๒.๑ ผลลัพธ์ (Outcome) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเพิ่มผลผลิต ในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ต่อเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ดังนี้

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากมีผลผลิตมากขึ้น

๒.๒ ผลกระทบ (Impact) จากการที่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่มีผลผลิตเพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบดังนี้

- เกษตรกรมีรายได้มากขึ้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ด้านบวก)

๓ ด้านคุณภาพผลผลิต

๓.๑ ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกษตรกรได้รับมาตรฐาน GAP
- สามารถผลิตสินค้าได้มาตรฐานมากขึ้น
- เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการศึกษาดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำไปปรับใช้ในสวนของตน

๓.๒ ผลกระทบ (Impact)

- เกษตรกรมีมาตรฐานการผลิตสินค้า ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการมากขึ้น
- ผลผลิตได้คุณภาพเป็นที่พึงพอใจกับตัวเกษตรกร และผู้ประกอบการ
- จากการศึกษาดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จทำให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาคุณภาพผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

๔ ด้านการตลาด

๔.๑ ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการส่งผลผลิตเข้าร่วมประชุม

๔.๒ ผลกระทบ (Impact)

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีช่องทางทางการตลาดมากขึ้น และเกิดอำนาจ

ต่อรองด้านการตลาด

- เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานสูงขึ้น
- ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นในคุณภาพผลผลิตของกลุ่ม

๕ ด้านการบริหารจัดการ

๕.๑ ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อบริหารจัดการผลผลิต การตลาดร่วมกัน

๕.๒ ผลกระทบ (Impact)

- กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น และมีความสามัคคีกัน
- ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานและภาคเอกชนต่างๆ
- เกษตรกรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีแรงจูงใจในการพัฒนาผลผลิต

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

๑. การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่

กลุ่มแปลงใหญ่มังคุดได้มีการจัดประชุมสมาชิกเป็นประจำตลอดช่วงฤดูการผลิตเพื่อเป็นการติดตามรับฟังและร่วมกันปรึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับสมาชิก ในช่วงที่มีการรวบรวมผลผลิต มังคุดสมาชิกกลุ่มมีการสื่อสารกันตลอดเวลา ผ่านทางแอปพลิเคชัน Line “แปลงใหญ่มังคุดแสดง” เช่น แจ้งเรื่องการรวบรวมผลผลิตมังคุด ราคาผลผลิตที่ได้ในแต่ละวัน กฎ กติกา และระเบียบซึ่งกลุ่มได้กำหนดขึ้น รวมทั้งองค์ความรู้ต่างๆ ที่สมาชิกได้ไปเรียนรู้ก็จะนำมาแบ่งปันกันภายในกลุ่ม

๒. การใช้นวัตกรรม

- การพยากรณ์อากาศ มีการนำความรู้และนำข้อมูลภูมิอากาศมาใช้ในการวางแผนการผลิต และแจ้งข้อมูลข่าวสารในเรื่องการพยากรณ์อากาศแก่สมาชิก ซึ่งช่วยในการวางแผนการบริหารจัดการสวน โดยจะทำการตรวจสอบพยากรณ์อากาศในพื้นที่และแจ้งข่าวสารให้สมาชิกในกลุ่มได้รับทราบ เพื่อให้สมาชิก

กลุ่มสามารถนำไปวางแผนบริหารจัดการภายในสวนได้ สามารถวางแผนในการให้น้ำ การตัดสินใจใส่ปุ๋ยพ่นยา ได้ถูกต้องและเหมาะสม เพราะหากใส่ปุ๋ย พ่นยา ลงไปแล้วฝนตก ปุ๋ย ยาก็จะถูกชะล้างออกไป ไม่ได้ผลและ ประสิทธิภาพตามที่ต้องการ ทำให้เกษตรกรเสียเงินค่าปุ๋ย ยา และค่าแรงงานไปโดยสิ้นเชิง

- เครื่องผสมปุ๋ย มีการนำเครื่องจักรกลทางการเกษตรมาใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยนำ เครื่องผสมปุ๋ยมาใช้ในกิจกรรมการผสมปุ๋ยใช้เอง เป้าหมายเพื่อเป็นการลดต้นทุนให้กับสมาชิก ตัดปัญหาเรื่อง ปุ๋ยปลอมหรือปุ๋ยไม่ได้มาตรฐาน มีปุ๋ยใช้ทันเวลา กลุ่มมีอำนาจในการต่อรองราคา สมาชิกเกิดความรู้ความ ชำนาญ สามารถปรับสูตรได้ ได้ใช้ปุ๋ยในราคายุติธรรม กรณีเกิดการสูญเสีย จะสูญเสียน้อยกว่า เพราะลงทุนถูก กว่า มีทางเลือกเพิ่มขึ้น ซึ่งการผสมปุ๋ยใช้เองไม่จำเป็นต้องใส่สารตัวเติม แม้จะใช้จำนวนแม่ปุ๋ยที่น้อยกว่า และมีคุณภาพคุณค่าของปุ๋ยเทียบเท่ากับปุ๋ยเม็ดน้ำหนัก ๑๐๐ กก.เช่นกัน โดยจะมีกิจกรรมการผสมปุ๋ยใช้เอง ปีละ ๓ ครั้ง ตามช่วงระยะการเจริญเติบโตของพืช ซึ่งกลุ่มจะมีการประชุมเพื่อวางแผนการผลิต และทำกิจกรรม ร่วมกัน โดยคณะกรรมการและสมาชิกจะการประชุมเพื่อกำหนดแผนทำกิจกรรมผสมปุ๋ยใช้เอง ตามระยะการ เจริญเติบโตของพืช จากนั้นให้สมาชิกแจ้งจำนวนปุ๋ยที่ตนเองต้องการ คณะกรรมการจะนำเงินกองทุน หมุนเวียนมาซื้อ แม่ปุ๋ย และจำหน่ายให้กับสมาชิกในราคาถูก โดยมีการผสมปุ๋ยใช้เอง จำนวน ๓ สูตร ได้แก่ ๑๗-๑๗-๑๗ จำหน่ายในราคา ๗๐๐ บาท (ราคาตลาดทั่วไป ๙๕๐ บาท) , ๘-๒๔-๒๔ จำหน่ายในราคา ๘๑๐ บาท (ราคาตลาดทั่วไป ๑,๒๐๐) , ๑๕-๕-๒๕ ราคา ๘๕๐ บาท (ราคาตลาดทั่วไป ๙๐๐ บาท) (ขยายลูก ดอกบานแล้ว ๖๐ วัน)

นอกจากนี้ ยังมีการจำหน่ายปุ๋ยผสมเองให้กับกลุ่มเครือข่าย เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มอีกด้วย เช่น กลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลชากไทย อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี กลุ่มแปลงใหญ่ ตำบลคมบาง อำเภอ เมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

- นางงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต การทำน้ำหมักเปลือกมังคุดเพื่อป้องกันกำจัด เชื้อรา เป็นการต่อยอดจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งสมาชิกกลุ่มได้นำมาปฏิบัติโดยการนำผลผลิต มังคุดที่ได้ได้คุณภาพมาผลิตน้ำหมักเปลือกมังคุดเพื่อนำไปใช้ในสวนผลไม้

- ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

การบริหารงานกิจกรรมของกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสลง อำเภอเมืองจันทบุรี

นายเด่น หลิวอั้ง ทำหน้าที่เป็นประธานแปลง มีความรู้ความสามารถในเรื่องการผลิตมังคุด คุณภาพ มีความเสียสละและมีบุคลิกเป็นผู้นำ มีความสามารถในการบริหารและเป็นผู้นำด้านต่างๆ มีความคิด ก้าวหน้าและยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในการทำการเกษตร และถ่ายทอดให้กับสมาชิกได้ทำตาม โดยมีตำแหน่งทางสังคมและเป็นวิทยากรในเวทีต่างๆ

นางน้อย ปราบไพรินทร์ ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการแปลง มีความรู้ความสามารถในเรื่องการ ผลิตมังคุดคุณภาพ มีความเสียสละและมีบุคลิกเป็นผู้นำ มีความสามารถในการบริหารและเป็นผู้นำด้านต่างๆ มีความคิดก้าวหน้าและยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในการทำการเกษตร และถ่ายทอดให้กับสมาชิกได้ ทำตาม โดยมีตำแหน่งทางสังคมและเป็นวิทยากรในเวทีต่างๆ ดังนี้

- ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

แปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสลง อำเภอเมืองจันทบุรี มีกิจกรรมในการบริหารจัดการเพื่อ สร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรดังนี้

๑. จัดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มังคุดตำบลแสง

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทที่ชัดเจน ตั้งกฎระเบียบและข้อตกลงที่เกิดจากการปรึกษาหารือร่วมกันของสมาชิก

๓. มีการประชุม และพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำ

- การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

๑. ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยน้ำหมัก

ทดแทน

๒. สมาชิกมีการปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ทูเรียน เงาะ ลองกอง กระท้อน สละ เป็นต้น

๓. การตัดหญ้าแทนการใช้สารเคมีเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศภายในสวน และนำเศษหญ้าที่ตัดมาเป็นปุ๋ย และวัสดุคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นภายในสวน

- การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๑. การใช้น้ำตามความต้องการของมังคุด

๒. การให้ปุ๋ยพร้อมกับระบบน้ำ ทำให้ลดการให้น้ำจากการใส่ปุ๋ย

๓. สมาชิกมีการปรับปรุงแบบการให้น้ำแบบลากสาย มาเป็นระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ ซึ่งสามารถรดน้ำได้เป็นวงกว้าง ประหยัดแรงและเวลา ประหยัดน้ำเนื่องจากสามารถควบคุมและกำหนดเวลาปริมาณในการรดน้ำต้นไม้ได้ ช่วยทำให้พื้นที่บริเวณสวนมีอุณหภูมิเย็นขึ้น เพิ่มความชื้นในอากาศได้ดี

- การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

๑. ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยน้ำหมัก-

ชีวภาพคุณภาพสูง

๒. สมาชิกมีการปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ทูเรียน เงาะ ลองกอง กระท้อน สละ เป็นต้น

๓. การตัดหญ้าแทนการใช้สารเคมีเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศภายในสวน และนำเศษหญ้าที่ตัดมาเป็นปุ๋ย และวัสดุคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นภายในสวน

๔. สมาชิกมีการปลูกพืชแบบผสมผสาน เพื่อลดความเสี่ยงจากความผันแปรของราคาผลผลิต ในการดำเนินระบบการเกษตรที่มีเพียงกิจกรรมเดียว ที่มีการผลิตเป็นจำนวนมาก ผลผลิตที่ได้เมื่อออกสู่ตลาดพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็ข้าว พืชไร่ ไม้ผล หรือพืชผัก เมื่อมีปริมาณเกินความต้องการของตลาดย่อมทำให้ราคาของผลผลิตต่ำลง การแปรเปลี่ยนพื้นที่นาหรือไร่บางส่วนมาดำเนินการ ระบบเกษตรผสมผสานจะสามารถช่วยลดความเสี่ยงจากความผันแปรของราคาผลผลิตในตลาดลงได้

- ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม

๑. ให้สมาชิกมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ตามมาตรฐาน GAP ซึ่งสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม สามารถลดการทำลายสิ่งแวดล้อมได้

๒. จัดการฝึกอบรมให้สมาชิกผลิตสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี เช่น การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา การผลิตฮอโมนไข่ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑. ไม่สามารถผลิตมังคุดคุณภาพให้เพียงพอกับความต้องการของตลาดได้

๒. เกษตรกรบางรายยังมีการขายมังคุดแบบเหมารวมไม่มีการคัดเกรด

- ๓.ขาดแคลนแรงงานในช่วงที่มีผลผลิตมาก
- ๔.สภาพดินฟ้าอากาศไม่อำนวยทำให้ ไม่สามารถ ควบคุมปริมาณผลผลิตได้
- ๕.ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น
- ๖.การวางแผนการตลาดยังทำไม่ได้สมบูรณ์ เนื่องจากปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

แผนธุรกิจ(the Business plan)

๑. องค์ประกอบ (Contents)

๒. คำประกาศภารกิจ (Mission statement)

“เป็นกลุ่มผลิตมังคุดคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาด”

๓. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

แปลงใหญ่มังคุด ตำบลแสง อำเภอมะนังจังหวัดน่าน เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๕๓ ราย พื้นที่การผลิตมังคุด จำนวน ๖๖๓ ไร่ ซึ่งในแต่ละปีมักมีปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตสูง ราคาและปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอน สมาชิกส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบต่างคนต่างขาย และส่วนใหญ่เป็นการขายผลผลิตแบบคละเกรด ทำให้เกิดการกดราคาจากผู้รับซื้อผลผลิต ผลผลิตราคาตกต่ำ จากปัญหาดังกล่าว กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแสง อำเภอมะนังจังหวัดน่าน จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม ได้วางเป้าหมายของการรวมกลุ่มเพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตผลิตมังคุดคุณภาพ มีการบริหารจัดการและมีการตลาดร่วมกัน มีการผลิตตามรูปแบบตลาดนำการผลิต โดยการเพิ่มช่องทางการตลาดและเพิ่มมูลค่าผลผลิตมังคุดให้มากขึ้นเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองราคา สามารถจำหน่ายผลผลิตโดยตรงให้กับผู้รับซื้อผลผลิต (ส่งส่งออก) ขายผลผลิตมังคุดได้ทุกเกรดคุณภาพ ให้สมาชิกมีการคัดแยกเกรดคุณภาพมังคุดให้ตรงกับความต้องการของตลาด

๔.รูปแบบของธุรกิจ (Form of Business)

กลุ่มแปลงใหญ่มังคุดตำบลแสง มีรูปแบบธุรกิจหลักคือการรวบรวมผลผลิตเพื่อขายร่วมกัน กล่าวคือ มีการรวบรวมผลผลิตของมังคุดคุณภาพ แบ่งแยกตามเกรด เพื่อจำหน่ายในรูปแบบการประมูลให้ผู้รับซื้อผลผลิต (ส่งส่งออก)

๕. โครงการที่นำเสนอ (The Proposal)

การรวมกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด เพื่อทำการรวบรวมผลผลิตขายร่วมกัน เพื่อให้ได้ราคาที่ดี และมีตลาดรองรับในช่วงที่ผลผลิตออกมาในปริมาณมาก มีตลาดโดยตรงในการขายและนำสินค้ามาใช้ในการแปรรูป

- ความคิดเกี่ยวกับธุรกิจ (Business Idea)

เดิมเกษตรกรขายมังคุดแบบต่างคนต่างขายในตลาดทั่วไป และไม่มีมีการคัดเกรด ซึ่งจะจำหน่ายได้ในราคาต่ำ ดังนั้น จึงมีการรวมกลุ่มเกษตรกรแลรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่ายร่วมกัน เป็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคา

- ผลิตภัณฑ์/บริการ (Product / Service)

คัดเกรดให้ตรงตามความต้องการของตลาด ผลิตให้ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด เน้นตลาดส่งออกเป็นหลัก

- ประเภทของผลิตภัณฑ์ (Product range)

แยกเกรด ดังนี้

๑.มันรวม คือ ขนาดผลต้องไม่รอดหว่งฟ้า และมีลักษณะผิวมัน ๙๕% มีน้ำหนัก ๘๐ กรัมขึ้นไป

๒.มันลาย คือ ขนาดผลต้องไม่รอดหว่งฟ้ามีน้ำหนัก ๘๐ กรัมขึ้นไป

๓.มันจิว คือ มีลักษณะผิวมันและขนาดผลไม่รอดหว่งขาว มีน้ำหนัก ๖๕-๘๐ กรัม

๔.กาก คือ ขนาดผลต้องไม่รอดหว่งฟ้ามีน้ำหนัก ๘๐ กรัมขึ้นไป

๕.ตกไซส์ คือ มังคุดที่มีลักษณะ หูสองหู วงงหัก ขนาดผลรอดหว่งขาว

๖.ดำ คือ มังคุดดำ ไม่ตกดิน

๗.แตก

ซึ่งการแบ่งเกรดทั้ง ๗ ชนิดนี้ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มลูกค้า

- จุดขาย (Unique Selling Point)

ผิวสวย หูเขียว ลูกใหญ่ สดใหม่ ผลผลิตของสมาชิกมีคุณภาพเหมือนกัน

ตลาดมังคุดแปลงใหญ่ แบ่งการตลาดออกได้ ดังนี้

๘๐% เพื่อการส่งออก

๑๕% เพื่อการบริโภคภายในประเทศ

๕% เพื่อการแปรรูป

นอกจากนี้กลุ่มมีแผนการบริหารจัดการสินค้า โดยการเพิ่มมูลค่าในช่วงที่ผลผลิตมีปริมาณมากและไม่ได้คุณภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้มังคุดที่ไม่มีคุณภาพออกสู่ตลาด และลดปริมาณผลผลิตจำนวนมากที่จะออกสู่ตลาด ซึ่งจะมีผลต่อราคามังคุด โดยการนำมังคุดมาแปรรูปเป็นมังคุดกวน และจำหน่ายในรูปแบบต่างๆ เช่น ทอฟฟี่มังคุดกวน มังคุดกวนบรรจุกระป๋อง/ขวด/กล่อง

๖. ตลาด (The Market)

การตลาดส่วนใหญ่ ๘๐% เป็นตลาดส่งออกไปประเทศจีน ส่วนอีก ๒๐% เป็นตลาดในประเทศและเพื่อนบ้าน

โดยปกติการค้าขายมังคุดทั่วไป จะเป็นการซื้อขายกับพ่อค้าคนกลางหรือตามจุดรับซื้อข้างทาง จะถูกกำหนดราคาตามที่พ่อค้าตั้งราคาให้ซึ่งจะถูกกดราคา แต่เมื่อทำการรวมกลุ่ม เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองราคาทำให้ราคาผลผลิตของกลุ่มสูงกว่าตลาดทั่วไป หรือตลาดข้างทาง

๗. ยอดขาย (Sale)

๗.๑ การประมาณการยอดขาย (Sale Forecast) ทางกลุ่มมีการประมาณการยอดขายไว้ดังนี้

ปี ๒๕๖๑		ปี ๒๕๖๒		ปี ๒๕๖๓(คาดการณ์)	
ปริมาณสินค้า	มูลค่าสินค้า	ปริมาณสินค้า	มูลค่าสินค้า	ปริมาณสินค้า	มูลค่าสินค้า
๑๔๗ ตัน	๑๑.๘ ล้านบาท	๔๖๔ ตัน	๒๓.๗ ล้านบาท	๕๐๐ ตัน	๒๐ ล้านบาท
เฉลี่ย ๘๐.๙๗ บาท/กิโลกรัม		เฉลี่ย ๕๑.๒๗ บาท/กิโลกรัม		เฉลี่ย ๔๐ บาท/กิโลกรัม	

๗.๒ การกำหนดราคา (Pricing)

การกำหนดราคาจากตลาดมาเป็นเกณฑ์ในการตั้งราคา

๑๑. ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะต่างๆ

- ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของแปลงใหญ่ ให้บุคคลทั่วไปและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง
- กลุ่มแปลงใหญ่ที่ได้รับการสนับสนุนควรวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเอง มีความเหมาะสมกับสมาชิกของตนเอง จึงจะสามารถพัฒนาแปลงได้อย่างถูกต้อง
- กลุ่มแปลงใหญ่ ควรมีการวางแผนให้เกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในการร่วมพัฒนา โดยเกษตรกรรุ่นใหม่ จะเป็นกลไกหลักที่จะช่วยให้กลุ่มพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว
- ควรเปิดโอกาส และเปิดใจ ให้หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาร่วมกิจกรรม
- การวางแผนพัฒนาไม่ควรยึดติดกับการขอรับการสนับสนุนเพียงอย่างเดียว ให้มีแผนเปิดรับไว้ทุกช่องทาง และดำเนินการไปควบคู่กัน

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่มังคุด (วิสาหกิจชุมชนหาดยาย) ตำบลหาดยาย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

หลังสวน จังหวัดชุมพร มีชื่อเสียงในด้านการผลิตผลไม้คุณภาพ โดยเฉพาะมังคุด มีพื้นที่ปลูก ๑๖,๘๔๒ ไร่ เกษตรกรผู้ปลูกมังคุด จำนวน ๓,๕๓๓ ครัวเรือน และที่สำคัญเป็นแหล่งปลูกมังคุดอายุมากกว่าร้อยปีอยู่ในพื้นที่ ผลผลิตมังคุดจากอำเภอหลังสวน สามารถจำหน่ายให้กับผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

ตำบลหาดยาย เป็นพื้นที่หนึ่งของอำเภอหลังสวนที่มีพื้นที่ปลูกมังคุด ๒,๒๕๐ ไร่ ๕๒๑ ครัวเรือน พื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ เกษตรกรส่วนใหญ่ทำเกษตรแบบผสมผสาน ในปี ๒๕๕๕ เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในตำบลหาดยาย และพื้นที่อื่นๆ ในอำเภอหลังสวน ประสบปัญหาผลผลิตมังคุดล้นตลาด ราคามังคุดตกต่ำ เกษตรกรขาดทุนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีต้นทุนที่สูงจากการผลิตมังคุดที่เน้นคุณภาพ เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด จากสถานการณ์ราคามังคุดตกต่ำ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นจึงเป็นจุดเริ่มต้นในการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในตำบลหาดยายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้รวบรวมสมาชิกผู้ปลูกมังคุดในพื้นที่ตำบลหาดยาย จำนวน ๑๙ ราย ร่วมกันตั้งจตุรรวบรวมผลผลิตมังคุด โดยขอเช่าพื้นที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลหาดยายเป็นจตุรรวบรวมผลผลิตมังคุดของสมาชิก ซึ่งพบว่าได้ผลตอบรับดี สมาชิกได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มที่เป็นรูปธรรม จึงได้จัดตั้งเป็น “วิสาหกิจชุมชนหาดยาย” ในวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๗ มีสมาชิกจำนวน ๔๑ ราย ในปี ๒๕๖๐ มีสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจ จำนวน ๑๒๐ ราย และด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายให้หน่วยงานในกระทรวงดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เน้นให้ความสำคัญในเรื่อง การลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อไร่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงกับตลาดเพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของสินค้า แก้ปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาด และราคาสินค้าตกต่ำ เกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหาดยาย จึงได้ร่วมกันจัดตั้ง แปลงใหญ่มังคุด (วิสาหกิจชุมชนหาดยาย) อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และได้รับการอนุมัติเป็นแปลงใหญ่ ประจำปี ๒๕๖๑ สมาชิกจำนวน ๖๓ ราย พื้นที่ ๔๓๒ ไร่

๒. สถานการณ์

๑. สมาชิกทั้งหมด จำนวน ๖๓ ราย พื้นที่ ๔๓๒ ไร่ กำหนดเป้าหมายการลดต้นทุนการผลิต จาก ลดต้นทุน ๑๔,๐๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๑๑,๒๐๐ บาท/ไร่ เป้าหมายการเพิ่มผลผลิต จาก ๘๐๐ กก./ไร่ เป็น ๑,๒๐๐ กก./ไร่

๒. สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด (วิสาหกิจชุมชนหาดยาย) อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีแนวคิดในการสร้างจุดรับซื้อ (ล้าง) ของกลุ่มเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิก ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการขอรับรอง GMP จากกรมวิชาการเกษตร

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๑. ลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุน ๑๔,๐๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๑๑,๕๐๐ บาท/ไร่

๒. เพิ่มผลผลิต เพิ่มผลผลิต ๘๐๐ กก./ไร่ เป็น ๑,๑๐๐ กก./ไร่

๓. เพิ่มคุณภาพ ยกระดับคุณภาพผลผลิตคุณภาพระดับ A เพิ่มขึ้นร้อยละ ๗๐ ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP ทุกแปลง

๔. การตลาด

๔.๑ เพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น การแปรรูป การจำหน่ายมังคุดออนไลน์ สมาชิกรวบรวมผลผลิตเพื่อร่วมประมูลเพิ่มขึ้น

๔.๒ มีผู้ประกอบการเข้าร่วมการประมูล ไม่น้อยกว่า ๕ ราย

๔.๓ มีโรงรวบรวมผลผลิตที่ได้รับมาตรฐาน GMP เพื่อรองรับการส่งออก

๕. การบริหารจัดการ มีการรับสมาชิกเพิ่มขึ้น

๕.๑ กลุ่มมีการบริหารการจัดการผลผลิตร่วมกัน โดยการปฏิบัติตามแผนการผลิตของกลุ่ม

๕.๒ กลุ่มมีการบริหารการจัดการตลาดร่วมกัน เช่น ระบบการประมูลของกลุ่ม

๕.๓ กลุ่มมีการบริหารการจัดการองค์กรร่วมกัน โดยมีการจัดประชุมประจำเดือน

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การสร้างความเข้าใจ เกษตรกรสมาชิกและรวมกลุ่ม เกษตรกรแปลงใหญ่ กำหนด ระเบียบ/กฎเกณฑ์ กลุ่ม

๑. มีการประชุมต่อเนื่องแปลงใหญ่มังคุดดำเนินการจัดประชุมพร้อมกับวิสาหกิจชุมชนหาดยายโดยมีการประชุมกลุ่มทุกวันที่ ๑๗ ของเดือน โดยมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมหารือรายงานผลการดำเนินงานด้านต่างๆ แจงข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกได้รับทราบ มีการวิเคราะห์ปัญหาหารือร่วมกัน นอกจากนี้หากมีกิจกรรมการอบรมจากสถานที่หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทางกลุ่มจะเปิดโอกาสให้สมาชิกที่มีความพร้อมในเรื่องนั้น ๆ เข้ารับการอบรมเพื่อกลับมาถ่ายทอดความรู้ให้กับเพื่อนสมาชิกมีระบบการเรียนรู้แบบเกษตรกรสอนเกษตรกร

๒. มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในกรณีเร่งด่วน เช่น ปัญหาการระบาดของแมลงศัตรูพืช ปัญหาทางด้านการจัดการแปลง หรือ ทางด้านการตลาด จะมีการเรียกประชุมกลุ่มย่อยเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา หรือใช้การสื่อสารผ่านไลน์กลุ่ม

๓. การกำหนดระเบียบ/ กฎเกณฑ์กลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่

๓.๑ กำหนดให้มีการประชุมประจำเดือน ทุกวันที่ ๑๗ ของเดือน (ร่วมกับวิสาหกิจชุมชนหาดยาย)

๓.๒ สมาชิกภายในกลุ่มฯ ในกรณีไม่สามารถมาประชุมด้วยตนเองได้ สามารถให้สมาชิกในครอบครัว เข้าประชุมแทนได้

๓.๓ สมาชิกภายในกลุ่มฯ ต้องทำการจดบันทึก รายรับรายจ่าย ในการผลิตมังคุดอย่างสม่ำเสมอ

๓.๔ สมาชิกภายในกลุ่มฯ ต้องนำผลผลิตมังคุดมารวบรวมเพื่อจำหน่ายที่กลุ่ม

๓.๕ สมาชิกภายในกลุ่มฯ ต้องให้ความร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่มฯ อย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดอบรมจากทางภาครัฐ การร่วมกิจกรรมจิตอาสา การบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

๔. การเชื่อมโยงข้อมูลกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหลังสวน แปลงใหญ่มังคุด (วิสาหกิจชุมชนหาดยาย) ได้มีการเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหลังสวน ซึ่งเป็นกลุ่มมังคุดศูนย์เรียนรู้การเกษตรท่ามะปลา โดยเป็น ศพก. ที่มีฐานเรียนรู้ในด้านการผลิตมังคุดคุณภาพโดยเฉพาะ ช่วยให้สมาชิกสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้จะมีการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ อย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ในแต่ละด้านผ่านตัวแทนของแต่ละกลุ่ม เพื่อจะได้นำข้อมูลส่งต่อไปยังสมาชิกกลุ่มต่อไป

๕. การขับเคลื่อนในด้านเครือข่ายกลุ่มมังคุด ช่วยให้ทราบถึงสถานการณ์การผลิตในทุก ๆ ขั้นตอน ร่วมกันวางแผนรับมือหรือแก้ไข ซึ่งช่วยให้เกษตรกรผู้ผลิตมังคุดในอำเภอหลังสวน มีแนวทางในการผลิต และจำหน่ายมังคุดที่มีคุณภาพได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ไมโดเนอาไรต์เอาเปรียบจากผู้ประกอบการ และช่วยลดรายจ่ายจากต้นทุนที่ลดลง (ใช้เท่าที่มีความจำเป็น) ให้เกษตรกรมีรายได้จากผลผลิตที่มีคุณภาพมากขึ้น โดยปัจจุบันอำเภอหลังสวน มีจำนวนเครือข่ายกลุ่มมังคุดจำนวน ๑๗ กลุ่ม อำเภอพะโต๊ะ ๕ กลุ่ม อำเภอเมืองชุมพร ๒ กลุ่ม รวม ๒๔ กลุ่ม ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในจังหวัด โดยมีประธานกลุ่มเป็นแกนหลักในการส่งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทางการเกษตรให้แก่สมาชิกและนอกจากเครือข่ายภายในจังหวัดยังมีการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ร่วมกับจังหวัดที่มีการผลิตมังคุด เช่น จังหวัดระนอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น ๆ ที่มีการผลิตมังคุดด้วย

๕. การสนับสนุน

๑. สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร สำนักงานเกษตรอำเภอหลังสวน
๒. สภาเกษตรกรจังหวัดชุมพร ช่วยเชื่อมโยงแก้ปัญหาด้านการเกษตร
๓. พัฒนาที่ดินจังหวัดชุมพร สนับสนุนด้านการตรวจวิเคราะห์ดิน
๔. มหาวิทยาลัยแม่โจ้ชุมพร และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ที่เข้ามาสนับสนุนด้านการแปรรูปผลผลิตมังคุด
๕. พาณิชย์จังหวัดชุมพร สนับสนุนด้านการตลาด การจำหน่ายผลผลิต

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. ลดต้นทุนตามกิจกรรมของแผน คือ ลดต้นทุน ๑๔,๐๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๑๑,๕๐๐ บาท/ไร่
๒. เพิ่มผลผลิต ตาม กิจกรรมของแผน เพิ่มผลผลิต ๙๐๐ กก./ไร่ เป็น ๑,๑๕๐ กก./ไร่
๓. พัฒนาคุณภาพ ตาม กิจกรรมของแผน
 - เพิ่มคุณภาพยกระดับคุณภาพผลผลิตคุณภาพระดับ A เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๗๕ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกได้รับรองมาตรฐาน GAP ทุกแปลง
 - ๔. การตลาด ผลผลิตของสมาชิกทุกรายรวมจำหน่ายโดยวิธีการประมูล ปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอับความต้องการของตลาดโดยผู้สนใจเข้าร่วมประมูลมากขึ้น มีผู้เข้าร่วมประมูลสูงสุด ๑๒ ราย/วัน

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑. การลดต้นทุนการผลิตต้นทุนการผลิตลดลง จากการใช้ปุ๋ยยา เท่าที่จำเป็น และใช้ในปริมาณที่เหมาะสม ทำให้ลดต้นทุนการผลิตลงได้
๒. ด้านเพิ่มผลผลิต ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นมาจากการที่ใช้ความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน การใช้น้ำหมักชีวภาพ การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้สภาพดินดีขึ้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ทำให้ผลผลิตมีปริมาณที่มากขึ้น เนื่องจากต้นมังคุดมีความสมบูรณ์พร้อม และการที่เกษตรกรได้รับมาตรฐาน GAP ทำให้เกษตรกรวางแผนการผลิตมังคุดได้ดีมากขึ้น และสามารถควบคุมการผลิตให้มีคุณภาพได้มากขึ้นอีกด้วย
๓. ด้านคุณภาพผลผลิต การดำเนินกิจกรรมรวบรวมผลผลิตมังคุดจากสมาชิกในการประมูลเพื่อการส่งออก ในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตมังคุด ทางกลุ่มจะมีกิจกรรมการประมูลมังคุดจากสมาชิก โดยขั้นตอนแรกเริ่มจากสมาชิกต้องเก็บผลผลิตมังคุดที่มีสีหรือมีจุดสายเลือดที่มองเห็นชัดเจน ไม่มีลูกดิบ แตก ตกดิน

เด็ดขาดหลังจากเก็บผลผลิตจากต้นมาแล้วต้องมาทำความสะอาดผลและคัดเกรดขนาดผลให้เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มตามมาตรฐานของกลุ่มโดยองค์ความรู้เหล่านี้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในการผลิตมังคุดให้เป็นมังคุดผิวมันอย่างมีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของตลาดในเวลานี้ รวมทั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในอำเภอหลังสวน ก็ใช้องค์ความรู้นี้ในการคัดชั้นผลผลิตมังคุด

๔. การคัดชั้นคุณภาพของผลผลิตมังคุด เพื่อเพิ่มมูลค่า

แปลงใหญ่ได้กำหนดมาตรฐานในการควบคุมคุณภาพผลผลิต เป็นต้นแบบการลดต้นทุนการผลิต ต้นทุนการผลิตลดลง จากการใช้ปุ๋ยยา เท่าที่จำเป็น และใช้ในปริมาณที่เหมาะสม ทำให้ลดต้นทุนการผลิตลงได้

ด้านเพิ่มผลผลิต

ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นมาจากการที่ใช้ความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน การใช้น้ำหมักชีวภาพ การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้สภาพดินดีขึ้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน ทำให้ผลผลิตมีปริมาณที่มากขึ้น เนื่องจากต้นมังคุดมีความสมบูรณ์พร้อม และการที่เกษตรกรได้รับมาตรฐาน GAP ทำให้เกษตรกรวางแผนการผลิตมังคุดได้ดีมากขึ้น และสามารถควบคุมการผลิตให้มีคุณภาพได้มากขึ้นอีกด้วย

ด้านคุณภาพผลผลิต

การดำเนินกิจกรรมรวบรวมผลผลิตมังคุดจากสมาชิกในการประมูลเพื่อการส่งออก ในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตมังคุด ทางกลุ่มจะมีกิจกรรมการประมูลมังคุดจากสมาชิก โดยขั้นตอนแรกเริ่มจากสมาชิกต้องเก็บผลผลิตมังคุดที่มีสีหรือมีจุดสายเลือดที่มองเห็นชัดเจน ไม่มีลูกดิบ แตก ตกดินเด็ดขาดหลังจากเก็บผลผลิตจากต้นมาแล้วต้องมาทำความสะอาดผลและคัดเกรดขนาดผลให้เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มตามมาตรฐานของกลุ่มโดยองค์ความรู้เหล่านี้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในการผลิตมังคุดให้เป็นมังคุดผิวมันอย่างมีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของตลาดในเวลานี้ รวมทั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในอำเภอหลังสวน ก็ใช้องค์ความรู้นี้ในการคัดชั้นผลผลิตมังคุด

การคัดชั้นคุณภาพของผลผลิตมังคุด

แปลงใหญ่ได้กำหนดมาตรฐานในการควบคุมคุณภาพผลผลิต เป็นต้นแบบของการประมูลมังคุด โดยปัจจุบันการคัดเกรดผลผลิตมังคุดแบ่งเป็น ๖ เกรด ดังนี้

เกรดที่ ๑ คือ น้ำหนัก ๙๐ กรัมขึ้นไป ผิวมัน ๙๐% และหุเขียว หุครบสมบูรณ์

เกรดที่ ๒ คือ น้ำหนัก ๙๐ กรัมขึ้นไป ผิวมัน ๗๐% หุเขียว มี ๓ หุได้ ผิวลายได้ ๓๐%

เกรดที่ ๓ คือ น้ำหนัก ๕๖ – ๘๙ กรัม ผิวมัน ๙๐% และหุเขียว หุครบสมบูรณ์

เกรดที่ ๔ คือ มังคุดที่มีน้ำหนักตั้งแต่ ๕๖ กรัมขึ้นไป ผิวมันลาย หุแดง หุหัก ขั้วหัก ฯลฯ

เกรดที่ ๕ คือ เบอร์ดอกขนาดตั้งแต่ ๕๕ กรัมลงมาแต่ไม่ดำ ไม่ดิบ ไม่ตกดินและมีเนื้อกินได้

เกรดที่ ๖ คือ เบอร์ดำ ทุกผลที่มีสีคล้ำจนถึงดำ ห้ามแตก บุปสลาย ตกดินหรือช้ำมาก่อน

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร จากการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกแปลงใหญ่ แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของสมาชิกในการพัฒนาความรู้และปฏิบัติตาม ทำให้สมาชิกสามารถผลิตและจำหน่ายมังคุดได้มากขึ้น มีคุณภาพ และสามารถเพิ่มเงินรายได้ให้กับสมาชิกและกลุ่มเพิ่มมากขึ้น

๒. การทำงานเป็นกลุ่มยึดหลักการทำงานด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ต่อสมาชิกกลุ่ม ผู้ประมุข ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน ทั้งในส่วนของสมาชิกกลุ่มและผู้ประกอบการเอง พร้อมทั้งการสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่จะให้ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นต่อกลุ่มคือคุณภาพและมาตรฐานผลผลิต ข้อมูลปริมาณผลผลิตที่ชัดเจนในแต่ละวัน รวมทั้งเฝ้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานอยู่เสมอ

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑. ด้านการผลิต การระบาดของแมลงศัตรูพืชของมังคุดที่สำคัญ เช่น เพลี้ยไฟ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตมังคุด แนวทางแก้ไข มีการลงพื้นที่ให้คำแนะนำ แจกเตือนการระบาด เพื่อให้สมาชิกได้เตรียมพร้อมรับมือ

๒. สภาพแวดล้อมแปรปรวนทำให้ผลผลิตในบางฤดูไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กลุ่มกำหนด

๓. สถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้ขาดแรงงานการในการเก็บผลผลิตมังคุด

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้

๑. การรับสมาชิกเพิ่มขึ้น กลุ่มมีการบริหารจัดการจัดการผลผลิตร่วมกัน โดยปฏิบัติตามแผนการผลิตของกลุ่ม

๒. กลุ่มมีการบริหารจัดการตลาดร่วมกัน เช่น ระบบการประมูลของกลุ่ม โดยมีสมาชิกแปลงใหญ่เข้าร่วม

๓. กลุ่มมีการบริหารจัดการองค์การร่วมกัน โดยมีการจัดประชุม

๔. คณะกรรมการกลุ่มมีการกำหนดแผนร่วมกันติดตามการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม เพื่อติดตามกระบวนการผลิตมังคุดคุณภาพ

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

-

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่ลำไยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์ ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

๑. ประวัติและความเป็นมาแปลงใหญ่

แปลงใหญ่ลำไยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์ ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นแปลงใหญ่ปี ๒๕๖๐ ลำดับที่ ๕ ของอำเภอเวียงชัย หมายเลขแปลง ๕๓๓๓ แรกตั้งกลุ่มมีสมาชิก ๗๕ ราย และมีนายศราวุธ ก้อนแก้ว ซึ่งปีต่อมาได้มีการปรับปรุงทะเบียนรายชื่อสมาชิกใหม่ เป็น ๕๔ ราย และมีการเลือกประธานใหม่ เนื่องจากประธานคนเดิมขอลาออก แต่ยังมีสถานะเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ และช่วยเหลือกิจกรรมกลุ่มตามเดิม ซึ่งประธานคนปัจจุบัน คือ “นายจันทรดีบ ชาวคำ” มีพื้นที่การผลิตที่เข้าร่วมโครงการปีปัจจุบัน จำนวน ๘๔๑.๕๐ ไร่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ถือว่ามีความศักยภาพในการพัฒนา เนื่องจากมีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ วัตถุประสงค์เพื่อรวมกลุ่มในการผลิต ซื้อปัจจัยและสร้างอำนาจต่อรองจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน

เริ่มต้นจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยบ้านชัยพฤกษ์วิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘

- มีการประชุมจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เลือกคณะกรรมการ พร้อมร่างระเบียบ/ข้อบังคับโดยมีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลดอนศิลาเข้าร่วมประชุมและเป็นที่ปรึกษาด้วย

- ยื่นเอกสารขอจดทะเบียนวิสาหกิจ ใช้ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์” มีสมาชิกเป็นเกษตรกรหมู่ ๕ บ้านชัยพฤกษ์ และหมู่ ๑๔ บ้านใหม่สันติสุข โดยมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๑๐๔ ราย มีจำนวนเงินทุนรวม ๒๖,๓๐๐ บาท

- มีกิจกรรมร่วมกันในรอบปี ได้แก่ ๑. การหาแหล่งน้ำ , ขุดบ่อเก็บน้ำ,กั้นน้ำ,วางท่อ ๒. เข้ารับการอบรมกับหน่วยงานภาครัฐ เกษตรอำเภอและจังหวัด ๕ ครั้ง ๓.ประชุมสมาชิก ๖ ครั้ง/ปี ๔. ประชุมคณะกรรมการ ๑๑ ครั้ง/ปี ๕. เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการอำเภอ/จังหวัด ๖ ครั้ง

- เข้าร่วมอบรมถ่ายทอดความรู้ และให้ข้อมูลการจัดการสวนลำไย โดยสำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย ผลการดำเนินงานปี พ.ศ. ๒๕๕๙

- จัดทำโครงการของงบประมาณสนับสนุนเพื่อขุดบ่อเก็บน้ำทางการเกษตร เสนอหนังสือแก่ เทศบาลตำบลเวียงเหนือ ที่ว่าการอำเภอเวียงชัย และสำนักงานจังหวัดเชียงรายจำนวน ๓ จุด ๑.ห้วยดงต่อ ๒. ห้วยมะหิน ๓. ห้วยปังกุ่ม เพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับเกษตรกรในช่วงฤดูแล้ง

- จัดทำโครงการสนับสนุนการฝึกอบรมผลิตปุ๋ยหมัก และน้ำหมักสมุนไพรขับไล่แมลง

- วางท่อน้ำสายหลักเข้าสวนนายศักดิ์ กิจพิทักษ์ โดยสมาชิกทุกรายเสียค่าใช้จ่ายจุดละ ๒,๒๔๒ บาท และสมาชิกที่ไม่ได้ไปร่วมวางท่อต้องเสียค่าปรับย้อนหลังตามมติที่ประชุมในวัยที่ขาดงานวันละ ๓๐๐ บาท

- ปรึกษาหารื้อหาแนวทางเจรจากับเจ้าของพื้นที่ตั้งห้วยมะหิน เพื่อขอขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตร

- สมาชิกกลุ่มฯเข้ารับการอบรมกับ บริษัท ศรีพงษ์พันธุ์กุล จำกัด ตราช้าง เกี่ยวกับการดูแลป้องกันโรคแมลง และการให้อาหารเสริมเพื่อบำรุงผล

- สมาชิกเข้าร่วมอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โครงการพัฒนาเชียงรายให้เป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรคุณภาพ (ลำไย)

-คณะกรรมการจัดหาแหล่งรับซื้อแก่สมาชิก ได้แก่ บริษัทฟูไท์ บ้านใหม่เจริญ อ.พาน มีจุดรับซื้อ ณ บ้านนายศรีนวล สมาชิกสภาเทศบาลตำบลดอนศิลา ให้ทางบริษัทมารับซื้อเองที่จุดรับซื้อเองและให้จัดการเรื่องค่าเช่าสถานที่รับซื้อ โดยที่กลุ่มจะไม่คิดเปอร์เซ็นต์ เพื่อให้สามารถแข่งขันราคาได้เต็มที่ แต่ไม่สามารถตกลงได้เนื่องจาก

บริษัทให้ราคาเช่าต่ำกว่าที่กลุ่มเคยให้ ทางคณะกรรมการจึงแก้ปัญหาด้วยการปิดท่าชั่วคราวและหาผู้รับซื้อรายใหม่

- รายได้จากการหักเปอร์เซ็นต์การขายลำไยของสมาชิก ๕๐ สตางค์ ต่อกิโลกรัม เป็นเงินทั้งสิ้น ๕๑,๔๑๗ บาท หักค่าใช้จ่าย ๓๕,๗๙๙ บาท เหลือ ๑๕,๖๑๘ บาท จ่ายคืนปันผลแก่สมาชิกที่นำลำไยมาขาย

- ทุนเรือนหุ้ในปี ๒๕๕๙ จำนวน ๑๖,๐๐๐ บาท

- สรุปปัญหาและอุปสรรคปี ๒๕๕๙ ได้แก่ การจัดหาแหล่งน้ำในฤดูแล้งต้องขอรับงบประมาณสนับสนุนจากทางภาครัฐ ซึ่งเป็นความจำเป็นเร่งด่วน สมาชิกยังขาดความกระตือรือร้น ในการนำลำไยมาขายในกลุ่มทำให้มีเงินหมุนเวียนน้อย ผู้รับซื้อภายนอกให้ราคาแพงกว่าจุดรับซื้อที่กลุ่มจัดหา

จากผลของการดำเนินงานในรูปแบบ “วิสาหกิจชุมชน” ซึ่งกลุ่มได้มีความพยายามดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ทั้งการประชุมหารือ การจัดหาแหล่งน้ำ การเสนอโครงการขอรับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ การสร้างความเข้มแข็งด้วยการประกอบกิจกรรมร่วมกัน การรวมกลุ่มเพื่อการจำหน่ายผลผลิต และการเข้าร่วมอบรมถ่ายทอดความรู้ จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกมีโอกาสในการสมัครเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในนาม “แปลงใหญ่ลำไยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์ ต.ดอนศิลา อ.เวียงชัย จ.เชียงราย” เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้รับอนุมัติงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เป็นต้นมา

๒. สถานการณ์

๑.๑ โครงสร้างคณะกรรมการบริหารวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์ เนื่องจากเดิมกลุ่มมีสถานะเป็นวิสาหกิจที่ได้จดทะเบียนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และมีการต่อทะเบียนอย่างต่อเนื่องทุกปี เมื่อมีการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการและปรับปรุงโครงสร้างคณะกรรมการเป็นปัจจุบัน ดังนี้

๑. นายจันทร์ทิพย์ ชาวคำ	ประธานกรรมการ
๒. นายสมจิตร วงค์เครือใต้	รองประธานกรรมการ
๓. นาย อาทิตย์ เครือวงศ์	เลขานุการ
๔. นายยงค์ยุทธ สุธรรม	ผู้ช่วยเลขานุการ
๕. น.ส.จารุวรรณ แสนคำมา	เหรัญญิก
๖. น.ส.นิรมล เขียวใส	การบัญชี
๗. นางนิยม แสงคำ	ฝ่ายติดต่อประสานงาน
๘. นายสมนึก แก้วธวัช	ฝ่ายการผลิต
๙. นางสุมาลี กุลดี	ฝ่ายการตลาด
๑๐. นายธัญณพ พรหมินทร์	ฝ่ายการตลาด
๑๑. นายศราวุธ ก้อนแก้ว	ฝ่ายการตลาด
๑๒. นายพงษ์เดช นิลสวิต	ฝ่ายเทคโนโลยีการผลิต
๑๓. นายศักดิ์สิทธิ์ อินตะจักร	ฝ่ายผลิตปุ๋ย
๑๔. นายทองสุข สอนผัด	ฝ่ายผลิตปุ๋ย

๑๕. นายวิทยา หลวงต่างใจ

ฝ่ายป้องกันกำจัดศัตรูพืช

๑๖. นายรัชกฤต

วิระชัย

แปลงเรียนรู้ลำไย

๑.๒ ระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

หมวดที่ ๑ ข้อความทั่วไป

ข้อที่ ๑ สมาชิกนี้เรียกว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์

ข้อที่ ๒ สถานที่ตั้งอยู่ที่ ม.๕ ต.ดอนศิลา อ.เวียงชัย จ.เชียงราย

ข้อที่ ๓ เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ มีลักษณะเป็น

ข้อที่ ๔ ในข้อบังคับนี้

วิสาหกิจชุมชน หมายความว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์

สมาชิก หมายความว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์

คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์

ประธานกรรมการ หมายความว่า ประธานคณะกรรมการบริหารวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม

ลำไยบ้านชัยพฤกษ์

ข้อที่ ๕ ให้ประธานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์เป็นผู้รักษาการและลงนามตามข้อบังคับนี้

หมวดที่ ๒ วัตถุประสงค์

ข้อที่ ๖ วัตถุประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์

๖.๑ เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ของเกษตรกร

๖.๒ เพื่อเป็นศูนย์รวมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกร

๖.๓ เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวกับ

ด้านการเกษตรกรรม

๖.๔ เพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมอาชีพเกษตรกร

หมวดที่ ๓ สมาชิกภาพและการขาดสมาชิกภาพ

ข้อที่ ๗ ผู้สมัครเป็นสมาชิกของโครงการได้แก่

๗.๑ ผู้ที่มีประกอบอาชีพปลูกลำไยในหมู่ ๕ และหมู่ ๑๔ ต.ดอนศิลา อ.เวียงชัย จ.

เชียงราย

๗.๒ ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

๗.๓ มีสุขภาพสมบูรณ์ในวันสมัคร

๗.๔ มีทะเบียนบ้านถูกต้องตามกฎหมาย

๗.๕ มีความประพฤติดีและยินยอมปฏิบัติตามข้อบังคับของกลุ่ม

ข้อที่ ๘ สมาชิกทุกคนต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ ๕๐ บาท และต้องถือหุ้นอย่างน้อย

๑๐ หุ้นๆ ละ ๑๐ บาท อย่างมากไม่เกิน ๕๐๐ หุ้น ต่อปี

ข้อที่ ๙ สมาชิกภาพของผู้เป็นสมาชิกจะสมบูรณ์เริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการของกลุ่ม มีมติให้

เป็นสมาชิก

ข้อที่ ๑๐ การสิ้นสุดจากการเป็นสมาชิกภาพ

๑๐.๑ ตาย

๑๐.๒ ลาออก

- ๑๐.๓ ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้ออก
- ๑๐.๔ ขาดการออมเงินหรือลงหุ้นให้ถือว่าขาดจากการเป็นสมาชิก
- ๑๐.๕ ขาดการเข้าร่วมประชุมโดยไม่มีเหตุอันควรเกิน ๓ ครั้งต่อปี ให้ออกจากการเป็นสมาชิก
- ๑๐.๖ ขาดการเข้าร่วมกิจกรรมเกิน ๓ ครั้ง ติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันควร ให้ขาดจากการเป็นสมาชิก

๑๐.๗ หากลาออกคืนเงินหุ้นให้ทั้งหมด

หมวดที่ ๔ สิทธิของสมาชิกภาพ

ข้อที่ ๑๑ สิทธิของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์

- ๑๑.๑ มีสิทธิสมัครเข้าเป็นกรรมการกลุ่ม
- ๑๑.๒ มีสิทธิเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม
- ๑๑.๓ มีสิทธิในการลงคะแนนเลือกตั้งกรรมการกลุ่ม
- ๑๑.๔ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือโดยเท่าเทียมกันตามกฎหมาย

หมวดที่ ๕ คณะกรรมการ

ข้อที่ ๑๒ ให้มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมไม่ต่ำกว่า ๑๐ คนไม่เกิน ๑๕ คนโดยเลือกจากสมาชิกด้วยตนเอง

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการอื่นตามจำนวนที่กำหนด

คณะกรรมการบริหารอยู่ในวาระ ๒ ปี ประธานกรรมการ ดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกินวาระ

ข้อที่ ๑๓ ผู้ที่เป็นกรรมการต้องไม่มีคุณสมบัติต้องห้าม ดังนี้

- ๑๓.๑ เป็นผู้ที่มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องทางศีลธรรม
- ๑๓.๒ เป็นบุคคลล้มละลาย

ข้อที่ ๑๔ การเลือกตั้งคณะกรรมการตามข้อ ๑๒ กระทำได้ ๒ วิธี คือ

- ๑๔.๑ เลือกตั้งคณะกรรมการเป็นรายบุคคลตามตำแหน่งในข้อบังคับ
- ๑๔.๒ เลือกตั้งประธานและรองประธาน ๒ ตำแหน่ง คณะกรรมการนอกจากนี้ให้เป็น

อำนาจของประธานและรองประธานจะดำเนินการคัดเลือก

ข้อที่ ๑๕ คณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีอำนาจดังนี้

- ๑๕.๑ เป็นผู้แทนกลุ่มดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และติดต่อประสานงานกับบุคคลภายนอก คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้
- ๑๕.๒ วางระเบียบในการปฏิบัติของกลุ่มและการใช้จ่ายเงินของกลุ่ม โดยเห็นชอบของที่ประชุม

๑๕.๓ วางนโยบายดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกโดยถ้วนทั่ว

๑๕.๔ มีหน้าที่อื่นอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกและสังคม

ข้อที่ ๑๖ การประชุมคณะกรรมการ

๑๖.๑ คณะกรรมการควรมีการประชุมอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง และต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่ประจำปีปีละ ๑ ครั้ง

๑๖.๒ ระเบียบวาระการประชุมใหญ่ต้องมีวาระการประชุมเกี่ยวกับการเงิน แสดงรายรับรายจ่าย เสนอต่อที่ประชุมด้วยทุกครั้ง

๑๖.๓ การประชุม หากประธานกรรมการไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานทำหน้าที่แทนประธาน หากประธานและรองประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่ากรณีใดๆ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งคนใดทำหน้าที่ประธานแทน การประชุมให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ถ้าเสียงเท่ากันให้ประธานใช้สิทธิออกเสียงชี้ขาด

หมวดที่ ๖ กิจกรรมของกลุ่ม

ข้อที่ ๑๗ กลุ่มควรจัดให้มีกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสมาชิก ดังนี้

๑๗.๑ กิจกรรมเสริมรายได้ของสมาชิก

๑๗.๒ กิจกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

ข้อที่ ๑๘ รายได้ของกลุ่ม

๑๘.๑ เงินบำรุงกลุ่มแรกเข้าจากสมาชิก

๑๘.๒ เงินที่เกิดจากกิจกรรมและดอกผลจากการดำเนินงานของกลุ่ม

ข้อที่ ๑๙ การเก็บรักษาเงิน

๑๙.๑ เงินทุกประเภทของกลุ่มให้นำฝากธนาคารที่เชื่อถือได้ในนามของกลุ่ม การเบิกจ่ายให้เป็นไปตามระเบียบของกลุ่ม

๑๙.๒ เหนรัญญิกจะเก็บเงินสดไว้เพื่อเป็นเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้ไม่เกิน ๕,๐๐๐บาท (ห้าพันบาทถ้วน) โดยประธานกรรมการอนุมัติสั่งจ่ายได้ไม่เกิน ๕,๐๐๐บาท (ห้าพันบาทถ้วน) และไม่เกิน ๓ ครั้งต่อเดือน เกินกว่านั้นให้อนุมัติที่ประชุมใหญ่

บทเฉพาะกาล

ข้อที่ ๒๐ หากมีการยุบหรือเลิกกิจกรรมกลุ่ม ให้คณะกรรมการจัดให้มีการชำระบัญชี เมื่อมีทรัพย์สินของกลุ่มเหลืออยู่จำนวนเท่าใด ให้โอนแก่สมาชิก

ข้อที่ ๒๑ ให้คณะกรรมการผู้ก่อตั้งกลุ่ม เป็นกรรมการถูกต้องตามข้อบังคับนี้

ข้อที่ ๒๒ ระเบียบข้อบังคับสามารถปรับแก้ได้ตามความเหมาะสมในที่ประชุมใหญ่

ข้อที่ ๒๓ ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

๑.๓ การสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จาก ศพก.

กำหนดให้มีการประชุมเครือข่าย ศพก. แปลงใหญ่ระดับอำเภอ ปีละ ๔ ครั้ง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าร่วมอบรม เกษตรกรผู้นำใน ศพก. หลัก และ ศพก. เครือข่าย

๑.๔ การบันทึกข้อมูลในระบบรายงาน <https://co-farm.doae.go.th>

ภายหลังจากที่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ได้มีการปรับปรุงทะเบียนรายชื่อสมาชิกทุกปี ตั้งแต่เริ่มเข้าโครงการและมีการดำเนินการใน ปี ๒๕๖๑ และข้อมูลในระบบทะเบียนเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันจึงพบว่ามีคลาดเคลื่อนมากเนื่องจากเกษตรกรแจ้งปลูกมานานตั้งแต่ปีแรกๆ การใช้ประโยชน์ที่ดินมีการเปลี่ยนแปลง ขาดการระบุค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์ (x y) หรือมีการระบุค่าไม่ถูกต้องกับสภาพพื้นที่จริง ทำให้ภายหลังต้องมีการชี้แจงทำความเข้าใจ และดำเนินการปรับปรุงข้อมูลจนมีความถูกต้องตามจริงภายในปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ ปัจจุบัน สมาชิกมีจำนวน ๕๔ ราย ๗๑ แปลง พื้นที่ปลูกรวม ๕๗๙ ไร่

๓. เป้าหมาย(๕ ด้าน)

เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
๑. การลดต้นทุนการผลิต	● จัดซื้อสารโพแทสเซียมคลอไรด์และโซเดียมคลอไรด์ในรูปแบบกลุ่ม เพื่อลดต้นทุนการผลิตจากไร่ละประมาณ ๑,๒๐๐-๑,๕๐๐ เหลือ ๑,๑๐๐ บาท ● การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ● การใช้สารชีวภัณฑ์ในการกำจัดแมลงและโรคแมลง ● การตัดแต่งทรงพุ่มเพื่อลดจำนวนไม้ค้ำยันต้นลำไย
๑.๒ มีการใช้เทคนิคในการลดต้นทุน	● คณะกรรมการจัดซื้อปัจจัยการผลิต ติดต่อบริษัทจำหน่ายโดยตรง เพื่อให้ได้ราคาที่ถูกลงเมื่อซื้อปริมาณมาก โดยนำเงินส่วนต่างเป็นรายได้เข้าสู่กลุ่มเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนต่อไป ● สมาชิกร่วมลงแรงผลิตปุ๋ยหมักสูตรกรมพัฒนาที่ดิน ลดต้นทุนการจัดซื้อปัจจัยการผลิต
๒. การเพิ่มผลผลิต	● ผลผลิตเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มหากสภาพปกติจะอยู่ที่ ๘๐๐-๑,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ และการได้รับน้ำฝน ซึ่งภายในปี ๒๕๖๑ - ๖๒ เกษตรกรประสบปัญหาสภาพอากาศที่แห้งแล้ง แหล่งเก็บน้ำมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผลผลิตลดลงจากปีปกติ เฉลี่ย ๕๕ เปอร์เซ็นต์ จึงไม่สามารถกำหนดเป้าหมายด้านนี้ได้ ต้องเสนอเป็นแผนระยะยาวโดยทางกลุ่มได้แสดงถึงความพยายามที่จะหาแหล่งน้ำ และจัดการระบบน้ำตามสภาพ ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ และกำลังทรัพย์ ซึ่งระยะสั้นได้มีสมาชิกกลุ่ม ได้แบ่งสรรพื้นที่ขุดสระขนาดเล็กปูพื้นบ่อด้วยผ้ายางสีดำ และบรรทุกน้ำจากแหล่งเก็บน้ำเพื่อบรรเทาปัญหาการขาดน้ำในช่วงฤดูแล้ง ภายในปี ๒๕๖๒ และขยายผลสู่รายอื่นในปี ๒๕๖๓
๒.๒ มีการใช้เทคนิคในการเพิ่มผลผลิต	● การตัดแต่งทรงพุ่มลำไย ● การให้น้ำทุกๆ ๑๐ วัน
๓. การเพิ่มคุณภาพผลผลิต ๓.๑ มีการกำหนดเป้าหมายแปลงที่ได้รับการรับรองเป็นมาตรฐาน GAP	● เกษตรกรสมาชิกร้อยละ ๖๐ ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP และได้รับการต่ออายุในปีปัจจุบัน ส่วนอีกร้อยละ ๔๐ ติดปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ในแปลงเพาะปลูกแม้จะมีการทำกิจกรรมเกษตรเป็นเวลานานแล้ว ทำให้ไม่ได้รับสิทธิ์ในการต่ออายุ หรือการยื่นขอใบรับรองมาตรฐาน GAP จึงต้องมุ่งเน้นให้

เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
	เกษตรกรผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามหลักวิชาการผสมผสานกับการปรับใช้ในสภาพพื้นที่จริง เพื่อให้ได้อย่างน้อยผลผลิตต่อหน่วยมากขึ้น ผลใหญ่ และขายในราคาต่อหน่วยที่สูงขึ้น
๔. การตลาด ๔.๑ จัดหา/อำนาจความสะดวกแก่สมาชิกกลุ่ม ในเป้าหมายตลาดเดิมแต่มีข้อตกลงที่เป็นธรรมทั้ง ๒ ฝ่ายภายใต้การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ลงตัว	● สมาชิกนำผลผลิตมาจำหน่ายให้กลุ่มไม่พร้อมเพรียงและไม่ได้จัดการคัดเกรดผลผลิต ทำให้เกิดความล่าช้า ● สมาชิกหลายรายไม่ได้จำหน่ายผลผลิตให้แก่กลุ่ม อาจเนื่องจากผู้รับซื้อหลายรายในพื้นที่ และความสะดวกของเกษตรกร
๔.๒ แสวงหาตลาดใหม่สำหรับผลผลิตที่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน	● สมาชิกบางรายที่มีศักยภาพการผลิต ได้มีการทำการตลาดโดยจัดลงตะกร้าขาว แต่มีส่วนน้อย เนื่องจากข้อจำกัดของสภาพอากาศและการขาดแหล่งน้ำซึ่งมีปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอที่จะสร้างอำนาจต่อรอง และแสวงหาตลาดใหม่ในรูปแบบกลุ่ม แม้ว่าจะมีแหล่งตลาดที่น่าสนใจมาเชิญชวน เช่น ห้างโมเดิร์นเทรดในจังหวัดเชียงราย
๔.๓ ทดลองขยายตลาด โดยศึกษาการทำตลาดออนไลน์	● สมาชิกฯ และคณะกรรมการปัจจุบันเป็นผู้ที่มีอายุน้อย ยอมรับเทคโนโลยีและได้รับการศึกษาจากนอกพื้นที่ ทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่จะพัฒนากลุ่ม ซึ่งต้องอาศัยเวลาที่เหมาะสมในวางแผนและวิเคราะห์คาดการณ์ปริมาณผลผลิตในปี ๒๕๖๓ นี้
๕. การบริหารจัดการ	
๕.๑ มีการวิเคราะห์/จัดทำแผน, ข้อมูลรายแปลงให้เป็นปัจจุบัน	● คณะกรรมการ/สมาชิก มีการประชุมร่วมกัน และประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัยอย่างต่อเนื่องในการวิเคราะห์/จัดทำแผน, ปรับปรุงข้อมูลรายแปลงให้เป็นปัจจุบัน
๕.๒ มีการบริหารจัดการกลุ่มที่เข้มแข็ง โดยพิจารณาจากความพร้อมของกลุ่ม	● กลุ่มมีการประชุมหารือกันกำหนดเป็นกิจกรรมต่างๆของกลุ่มในวาระการประชุม และบันทึกผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมของทุกปีตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่ม ซึ่งสามารถตรวจสอบหลักฐานได้จากบันทึกการประชุมที่มีเนื้อหากระชับ สรุปใจความสำคัญ เข้าใจง่าย
๕.๓ มีการจัดทำแปลงเรียนรู้และเชื่อมโยงกับ ศพก. ในการจัดกระบวนการเรียนรู้	● กลุ่มมีแปลงเรียนรู้การผลิตลำไยตามมาตรฐาน GAP ซึ่งเป็นกิจกรรมสืบเนื่องจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ “กิจกรรมการผลิตลำไยคุณภาพโดยการตัดข้อผลเพิ่มปริมาณผลผลิต AA” โดยวิทยากรจาก มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในปี ๒๕๖๒ ซึ่งเชื่อมโยงกับ ศพก. โดยเป็นแหล่งขยายผลเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน พัฒนาสู่การจัดตั้งศูนย์ดินและปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ซึ่งจะเป็น ศพก. เครือข่ายต่อไปในอนาคต

เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
๕.๔ อื่นๆ เช่น วางแผนต่อเนื่อง, ตั้งกรรมการ,ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร, ปุ๋ยหมัก,คัตรูพืช	● คณะกรรมการกลุ่มฯ มีทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ที่ผสมกัน ทั้งประสบการณ์ และแนวคิดใหม่ๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนา กลุ่ม โดยให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมมากขึ้นในการบริหารจัดการ เสนอความคิดเห็น และมอบหมายภาระกิจที่ถนัดให้ดำเนินการ เช่น แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายบัญชี , มอบหมายตัวแทนกลุ่มในการเป็นคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่ อำเภอเวียงชัย การแต่งตั้งผู้จัดการแปลง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากลำไย ต่อยอดสู่การเลี้ยงผึ้งโพรง เพื่อสร้างรายได้เสริม ลดความเสี่ยงจากการบริหารจัดการผลผลิตที่พึ่งพาปัจจัยธรรมชาติเป็นหลัก การแสวงหาตลาดออนไลน์ การอบรมและสัมมนาต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ เป็นต้น

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ การจัดทำแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเกษตรอำเภอในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่และผู้ประสานงานในพื้นที่ ได้ดำเนินการจัดทำแผนตามคู่มือโครงการ สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามภารกิจ ทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา (ม.ราชภัฏเชียงราย ,ม. แม่ใจ) และภาคเอกชน ตลอดระยะเวลาดำเนินการ

๔.๒ การจัดทำบัญชีครัวเรือน

สมาชิกกลุ่มมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อทราบต้นทุน รายจ่ายรายได้ในการประกอบอาชีพ และนำมาวางแผนในการบริหารจัดการ ตามแนวทางการจัดทำแผนการผลิตรายแปลง (IFPP) และข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่

๔.๓ การจัดระบบการตรวจเยี่ยมเกษตรกร

มีการจัดระบบตรวจเยี่ยมเกษตรกรตามระยะเวลา และกิจกรรมที่เข้าไปดำเนินงาน ภายในกรอบเวลาปฏิบัติราชการในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งก่อนและหลังดำเนินงานได้ประสานผู้นำชุมชน คณะกรรมการบริหารกลุ่มอยู่เสมอ

๔.๔ จัดเวทีวิเคราะห์จัดทำแผนธุรกิจและปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน (วิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลง และแผนธุรกิจ IFPP ๒ ครั้ง

๔.๕ จัดเวทีถ่ายทอดความรู้เกษตรกร ๒ ครั้ง หลักสูตรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพดี ,การวางแผนการผลิต และจัดทำแผนบริหารจัดการผลผลิต, การรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งโดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย

๔.๖ จัดอบรมเกษตรกรหลักสูตร “การพัฒนาเกษตรกรสู่ระบบคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP” โดยวิทยากรจาก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรที่สูงเชียงราย (วาวิ),การจัดทำแผนธุรกิจเบื้องต้นสำหรับเกษตรกรแปลงใหญ่โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

๔.๗ จัดอบรมเกษตรกร หลักสูตร “การจัดการและพัฒนาผลผลิตสินค้าเกษตร GAP ในขั้นต้น โดยประสานวิทยากรจาก สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่ใจ

๔.๘ จัดอบรมอาชีพเสริมแก่กลุ่ม โดยประสานงาน “ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเวียงชัย” อบรมการแปรรูปผลผลิตเกษตรและน้ำลำไย

๔.๙จัดอบรมและศึกษาดูงานการเลี้ยงผึ้งโพรงในสวนลำไยเพื่อช่วยผสมเกสร และสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงตลาด ณ ที่ทำการวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโก้นธรรมชาติ อ.เมืองเชียงราย

๔.๑๐สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย สนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต “โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่”

๕. การสนับสนุน

กรมพัฒนาที่ดิน

ถ่ายทอดความรู้ สนับสนุนสารเร่งพด. และวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตปุ๋ยหมัก

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย

๑. เชื่อมโยงตลาดเครือข่ายสหกรณ์

สนับสนุนงบประมาณจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทบทวนการจัดทำแผนการตลาด/การซื้อขาย และเชื่อมโยงการตลาด สำหรับแปลงปี ๒๕๕๙ - ๖๐

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. เรื่อง การเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้

ถ่ายทอดความรู้และฝึกตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อผสมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินแก่สมาชิกกลุ่มในกิจกรรมพัฒนาคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตรในระบบแปลงใหญ่

เทศบาลตำบลดอนศิลา

เทศบาลตำบลดอนศิลามี นักวิชาการเกษตรที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการติดต่อประสานงานกิจกรรมต่างๆที่มีร่วมกันกับกลุ่มและบูรณาการงานโครงการของเทศบาลเพื่อส่งเสริมสมาชิกในกลุ่ม เช่น กิจกรรมการเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำกิจกรรมอื่นๆที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ เป็นต้น

กรมการพัฒนาชุมชน

ถ่ายทอดความรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อขอคัดสรร OTOP , การเขียนโครงการเพื่อขอรับสนับสนุนงบประมาณจากโครงการพัฒนาบทบาทสตรี

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์ ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัดเชียงราย (Chief of Operation) ในปี ๒๕๖๐ เรียกว่า “แปลงใหญ่ลำไยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์” ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ โดยมีสมาชิกเป็นเกษตรกรบ้านชัยพฤกษ์ ม. ๕ และ บ้านใหม่สันติสุข ม. ๑๔ ซึ่งเป็นแปลงใหญ่แปลงเดียวในอำเภอเวียงชัยที่มีกิจกรรมไม้ผล และเป็นวิสาหกิจชุมชนที่การรวมกลุ่มผู้ผลิตลำไยมากที่สุดในอำเภอดัตถุประสงค์เพื่อให้มีอำนาจต่อรองในการขายผลผลิต มีข้อต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุน ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหาการผลิตลำไย และพัฒนาให้มีคุณภาพ ตามความต้องการของตลาด เพื่อให้ข้อมูลและปัญหาในการผลิตลำไยเข้าถึงหน่วยงานภาครัฐและเพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพอาชีพปลูกลำไยให้มีความมั่นคง

การประชุมกลุ่ม

มีทั้งการประชุมสมาชิกกลุ่ม และประชุมคณะกรรมการ ตลอดทั้งปี ไม่น้อยกว่าปีละ ๕ ครั้ง โดยหัวข้อหลักในการประชุมครั้งแรกของแต่ละปีได้แก่ การดำเนินการต่อทะเบียนวิสาหกิจ การแจ้งผลการดำเนินงาน และกิจกรรมในแต่ละรอบปีการปรับปรุงคณะกรรมการฯ การแจ้งรายรับรายจ่ายแยกรายกิจกรรม และเรื่องการ

บริหารจัดการน้ำ ซึ่งเป็นวาระที่จำเป็นที่ต้องมีการหารือเพื่อหาแนวทางพัฒนาต่อไป ส่วนการประชุมครั้งต่อไป เป็นการประชุมตามวาระ และกิจกรรมต่างๆทั้งภายในกลุ่ม และภายนอก รวมถึงกิจกรรมที่สืบเนื่องจากการหารือในครั้งที่ผ่านมา

ประโยชน์ของการดำเนินงาน

เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิตและจำหน่ายผลผลิต มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต สร้างอำนาจในการต่อรองด้านการตลาด ได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของเกษตรกร มีสนับสนุนด้านการตลาดขยายช่องทางในการจำหน่ายผลผลิต สามารถผลิตสินค้า ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด เกษตรกรมีรายได้ที่ดีขึ้น เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสังคมต่อไป

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

งบการเงินแปลงใหญ่ลำไยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยพฤกษ์ ณ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๓

สินทรัพย์

เงินสด	๒,๓๙๐.๐๐
เงินฝากธนาคาร	<u>๕๙,๕๑๑.๙๕</u>
รวมสินทรัพย์	<u>๖๑,๙๐๑.๙๕</u>

หนี้สินและทุน

เงินหุ้นสมาชิก	๓๑,๕๕๐.๐๐
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	๙๖๒.๙๕
รายได้อื่นๆ	<u>๒๙,๓๘๗.๐๐</u>
รวมหนี้สินและทุน	<u>๖๑,๙๐๑.๙๕</u>

รายชื่อสมาชิกผ่านการรับรอง GAP (รายเดียว)ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓/๕๘ หมดยุปี ๒๕๖๔ จำนวน ๑๘ ราย และปัจจุบัน เพิ่มขึ้นจากเดิม๑๔ ราย เป็น ๓๒ ราย

การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว

-การเลี้ยงผึ้งโพรง

-ปลูกพืชผักหมุนเวียนบริเวณสวนลำไยเพื่อลดรายจ่าย และสร้างรายได้เสริม

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

-สร้างสินค้าที่เป็นนวัตกรรม เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าวัตถุดิบไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม๘๘

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. ประธานองค์กรมีประสบการณ์ และมีวิสัยทัศน์มาก จึงได้มองการณ์ไกล ในการเลือกผู้จัดการแปลงจากสมาชิกคนรุ่นใหม่ โดยได้เสนอชื่อ นายวิทยา หลวงต่างใจ เป็นผู้จัดการแปลง และเป็นคณะกรรมการเครือข่ายแปลงใหญ่อำเภอเวียงชัยตามคำสั่งอำเภอเวียงชัย ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๓ เพื่อพัฒนาต่อยอดกิจกรรม และสร้างเครือข่ายสมาชิกคนรุ่นใหม่ให้พัฒนากลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง

๒ ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรมีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีการประชุมกันเพื่อปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนข้อมูลให้สมาชิกทราบ ทั้งคณะกรรมการและสมาชิก เป็นผู้ที่มีความสนใจใฝ่รู้ โดยเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

๓ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและยั่งยืน

๙. ปัญหา อุปสรรค

๑ ต้นทุนในการผลิต

๒ การปรับปรุงการผลิต

๓ เกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดู ประสบปัญหาหาค่าผลผลิตตกต่ำในช่วงล้นตลาด ช่วงเดือนกรกฎาคม – กันยายน

๔ เกษตรกรผู้ผลิตลำไย ใ้สารบังคับการออกดอกแล้ว แต่ลำไยไม่ออกดอกตามเป้าหมาย

๕ ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ มาตรฐานตามความต้องการของตลาด

๖ ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปัจจัยการผลิตมีราคาแพง เช่น ปุ๋ย สารเคมีป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

๗ เกษตรกรขาดแคลนแหล่งน้ำ ในการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพต่อเนื่องทั้งปี และเกษตรกรบางพื้นที่ที่มีความประสงค์จะผลิตลำไยนอกฤดูแต่ขาดแคลนแหล่งน้ำ

๘ เกษตรกรขาดแคลนไฟฟ้าเพื่อการเกษตร เพื่อใช้ในการสูบน้ำเข้าสวนลำไย

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

เป้าหมายของเรากลุ่มแปลงใหญ่ลำไย

เป้าหมายของการรวมกลุ่ม ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือและเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาเกษตรกรตลอดจนหวังโซ่อุปทานในการผลิตลำไย

ต้นน้ำ พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานการผลิต จัดทำแผนงานโครงการเพื่อประสานขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานในพื้นที่ได้แก่ บ่อน้ำบาดาล ไฟฟ้า ถนน พลังงานทางเลือก เพื่อการเกษตรกร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยลูกโต ผิวสวย การลดต้นทุนการผลิต มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรซื้อปัจจัยการผลิต การจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาคุณภาพ GAP สนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ สนับสนุนอาชีพเสริมระหว่างรอการ เก็บเกี่ยวผลผลิต

กลางน้ำ สร้างมูลค่าเพิ่ม แปรรูป พัฒนาบรรจุภัณฑ์ การผลิตตามช่องทางการตลาด (ส่งออก , มัดซ่อ) ทำลำไย ลูกโต ผิวสวย เนื้อดี ส่งเสริมการแปรรูป เช่น อบแห้ง

ปลายน้ำ สนับสนุนการซื้อขายล่วงหน้า (สนับสนุนการทำสัญญาซื้อขายมาตรฐานที่เป็นธรรม ถูกต้องตามหลักกฎหมาย) สนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดเพื่อประกอบการวางแผนการผลิตของเกษตรกร ขยายช่องทางจำหน่ายผลผลิต

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

-

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ แปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

“ลำไยหางดง ถิ่นกำเนิดลำไยต้นแรกของประเทศไทย”

พืชหลักที่สำคัญของอำเภอหางดง ได้แก่ข้าว และลำไย โดยตำบลหนองตอง เป็นแหล่งผลิตลำไยที่สำคัญ พันธุ์ที่นิยมปลูก คือพันธุ์อู๊ดอ คนหนองตอง มากกว่า๑,๒๐๐ ครัวเรือน ปลูกลำไยในพื้นที่ตำบลหนองตอง มากกว่า ๔,๐๐๐ ไร่ อาศัยแม่น้ำปิงเป็นแม่น้ำสายหลักหล่อเลี้ยงต้นลำไย มีลำไยพื้นที่มากกว่า๒๐แห่ง ลักษณะต่างคนต่างขาย บ้างก็ขายเหมาสวน เก็บเกี่ยวเอง ขายแบบสดช่อใส่ตะกร้า มัดปุ๊ก และรูตร่วง ในอดีตลำไยราคาสูงมากเพราะจะออกลูกในเวลาที่เหมาะสมแวดล้อมเหมาะสมเท่านั้น ต่อมาไม่นาน ก่อนปีพ.ศ.๒๕๓๐ ไม่นาน คนทำลำไย เริ่มมีการใช้สารโปแตสเซียมคลอไรด์บังคับการออกดอกได้ ทำให้ลำไย ติดผลได้ตลอดปี ราคาลำไยจากที่ราคาสูง ถึงกับตกต่ำมาเรื่อยๆ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูงตาม

ในปี ๒๕๖๐ นางสาวรัตตนา จันทร์คำ ผู้ใหญ่บ้านป่าลาน หมู่ที่๔ ตำบลหนองตอง (ประธานกลุ่ม)ซึ่งเป็นชาวสวนลำไย ได้รวบรวมเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลหนองตอง ๑๔ หมู่บ้าน จำนวน ๑๕๐ราย

พื้นที่ ๖๘๐ ไร่ รวมกลุ่ม ขอจัดตั้ง กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง แปลงปี๒๕๖๑ รหัสแปลง ๓๑๓๘ เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จะประสบปัญหาในช่วงที่มีผลผลิตออกมาจำนวนมากมีราคาต่ำ จึงมีการรวมกลุ่มกันเพื่อรวบรวมผลผลิตที่มีคุณภาพ ให้เกษตรกรในชุมชนขายได้ในราคาที่สูงขึ้นและมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นตลอดจนสร้างโอกาสให้เกษตรกรได้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของชุมชนเกษตร ได้ในระยะยาวต่อไป และดำเนินการตามนโยบาย “ การตลาด นำการผลิต ” ภายใต้แนวทาง “ การจัดทำแผนการผลิตภาคการเกษตร (Agricultural Production Plan)” และ “โครงการเกษตรแปลงใหญ่ (Mega-Farm Project)” เพื่อให้มีผลผลิตจำหน่ายออกสู่ตลาดให้มีศักยภาพก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ และเป็น การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต สร้างรายได้

ต่อมาได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง รหัสทะเบียน ๖-๕๐-๑๕-๐๔/๑-๐๐๔๑ วันที่อนุมัติ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ มีสมาชิก จำนวน ๑๕๕ ราย พื้นที่ปลูก ๗๓๐ ไร่ กลุ่มมีการบริหารจัดการที่ดี นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตลำไยคุณภาพให้กับชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง รวมถึงเป็นแหล่งศึกษาดูงานให้กับผู้ที่สนใจเข้าศึกษาดูงาน

ปัจจุบัน กลุ่มได้ผลิตลำไยคุณภาพ มีมาตรฐานGAP ทุกแปลง มีตลาดรองรับชัดเจน โดยทำสัญญาซื้อขายกับบริษัทไชน่า จิงหั่วฮยวน อิมพอร์ต เอกซ์พอร์ต(ไทยแลนด์) และห้างสรรพสินค้า Big C และจำหน่ายมางออน “ไลน์ผ่านเพจ”ลำไยหนองตอง”

สินค้าที่กลุ่มทำการผลิต คือ ลำไยคุณภาพGAP สดช่อ และร่อน โดยทำคุณภาพให้ตรงกับคุณภาพที่กำหนด และจัดส่งสินค้าและเก็บรักษาสินค้าให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด เช่น การทำสีผิวให้มีความสม่ำเสมอ ขนาดของผลให้มีขนาดสม่ำเสมอ เป็นต้น มีกำลังการผลิต ๑,๐๐๐ ตัน ตลอดปี

แรงจูงใจในการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัย สำหรับลำไย ซึ่งเป็นผลไม้ที่ตลาดต้องการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ราคาลำไยในการผลิตตามกระบวนการปลอดภัย หรือปลอดภัย การันตีถึงคุณภาพของผลผลิตลำไย จึงทำให้ราคาสูงกว่าท้องตลาด ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำหรับเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

๒. สถานการณ์

ปัจจุบัน ปี ๒๕๖๔ แปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง มีสมาชิก ๑๕๔ ราย พื้นที่ปลูก ๙๘๕ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๔ หมู่บ้านของตำบลหนองตอง ผลิตลำไยพันธุ์อีดอ และกำลังผลิตลำไยพันธุ์สีชมพูให้เป็นพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของลำไยตำบลหนองตอง

ต้นทุนการผลิตลำไยต่อไร่

พื้นที่ปลูก ๑ ไร่ เฉลี่ย ๒๕ ต้น ผลผลิตเฉลี่ย ๑,๕๐๐ กก./ไร่

ขนาดผลผลิต AA ๓๐ A ๓๕% B๓๐% C๕% ต้นทุนการผลิต/ไร่ ๑๗,๒๗๕ บาท

ต้นทุนเฉลี่ย บาท/กก. ๑๑.๕๒ บาท ราคาขายเฉลี่ย บาท/กก. ๒๕ บาท

รายการ	หน่วย	จ.น.เงิน	หมายเหตุ
ต้นทุนการผลิต			
๑. ปุ๋ยอินทรีย์	บาท/ไร่	๒๕๐	
๒. ปุ๋ยเคมีบำรุงต้น	บาท/ไร่	๕๐๐	
๓. ปุ๋ยเคมีเตรียมต้นก่อนราดสาร	บาท/ไร่	๖๒๕	
๔. ปุ๋ยเคมีบำรุงช่วงเมื่อดหัวไม้ขีด (๒ ครั้ง)	บาท/ไร่	๑,๐๐๐	
๕. ปุ๋ยเคมีบำรุงช่วงขยายผล (๓ ครั้ง)	บาท/ไร่	๑,๕๐๐	
๖. สารโพแทสเซียมคลอไรด์	บาท/ไร่	๓๐๐	
๗. อาหารเสริม ๔ ระยะ			
- ก่อนราดสาร	บาท/ไร่	๘๘	
- เปิดตาดอก	บาท/ไร่	๑๕๐	
- หัวไม้ขีด (๒ ครั้ง)	บาท/ไร่	๓๐๐	
- ขยายผล (๓ ครั้ง)	บาท/ไร่	๔๕๐	
๘. สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช (๔ ระยะ)	บาท/ไร่	๙๘๘	
๙. ค่าจ้างแรงงาน			
- ค่าจ้างฉีดสาร (๑ ครั้ง)	บาท/ไร่	๓๐๐	
- ค่าจ้างฉีดพ่นอาหารเสริม+ปุ๋ยเคมี ช่วงเตรียมต้น(๑ครั้ง)	บาท/ไร่	๑๗๕	
- ค่าจ้างฉีดพ่นอาหารเสริม+ปุ๋ยเคมี ช่วงเปิดตาดอก(๑ครั้ง)	บาท/ไร่	๓๐๐	
- ค่าจ้างฉีดพ่นอาหารเสริม+ปุ๋ยเคมี ช่วงติดผลขนาดหัวไม้ขีด(๒ครั้ง)	บาท/ไร่	๖๐๐	
- ค่าจ้างฉีดพ่นอาหารเสริม+ปุ๋ยเคมี ช่วงขยายผล(๓ครั้ง)	บาท/ไร่	๙๐๐	
๑๐.ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว	บาท/ไร่	๖,๐๐๐	
๑๑.ค่าตัดแต่งกิ่ง	บาท/ไร่	๑,๗๕๐	
๑๒.ค่าไม้ค้ำ		๑,๑๐๐	
รวมต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	๑๗,๒๗๕	

๓.เป้าหมาย ๕ ด้าน

๓.๑ ลดต้นทุนการผลิตลำไย

- ลดการใช้สารเคมี โดยใช้สารชีวภัณฑ์
- การปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยหมักโคนต้น
- การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน

๓.๒. เพิ่มผลผลิต

- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- การบริหารจัดการน้ำอัจฉริยะ
- การตัดแต่งข้อผลแบบสมัยใหม่

๓.๓ เพิ่มคุณภาพ

- การรับรองคุณภาพ GAP
- การตัดแต่งข้อผล และการเกษตรแบบพิถีพิถัน
- เชื่อมโยงองค์ความรู้กับมหาวิทยาลัย

๓.๔ ส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

- ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนภายใต้แปลงใหญ่
- ตลาดนำการผลิต เน้นขายแบบสดข้อ

๓.๕ สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อสืบทอดการเกษตร

- ศพก.แปลงใหญ่ เกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรต้นแบบ

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

รายชื่อคณะกรรมการ

๑. นางสาวรัตตณา จันทร์คำ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายจอมใจ วงศ์สิงห์คำ	รองประธานคณะกรรมการ
๓. นายธนากร วรรณภรณ์	กรรมการ
๔. นายดวงเดือน จันทร์แดง	กรรมการ
๕. นายสุภาพ ชัยชนันต์	กรรมการ
๖. นายแก้วโรจน์ จันทร์ธา	กรรมการ
๗. นายเจริญ โพธาศรี	กรรมการ
๘. นายพิภพ จันทร์แก้ว	กรรมการ
๙. นายณรงค์ แสงอินตา	กรรมการ
๑๐. นายชนธรรม พรินทรากุล	กรรมการ
๑๑. นายเขตร ศรีเมืองมูล	กรรมการ
๑๒. นางสาวพัชรินทร์ เตจ๊ะ	กรรมการ

มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่

๑. ประธานกลุ่ม นางสาวรัตตณา จันทร์คำ

มีหน้าที่เป็นผู้นำ กำหนดการประชุม เป็นประธานในที่ประชุม จัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่มร่วมกับ คณะกรรมการ กระจายข่าวสารไปสู่สมาชิก ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติตาม มติที่ประชุม

๒. รองประธาน นายจอมใจ วงศ์สิงห์คำ

มีหน้าที่ทำหน้าที่แทนเป็นผู้นำ กรณีประธานไม่อยู่ ร่วมจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่มร่วมกับ คณะกรรมการ กระจายข่าวสารไปสู่สมาชิก ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม มติที่ประชุม ปฏิบัติตามที่ประธานและที่ประชุมกลุ่มมอบหมาย

๓. เจ้าของแปลงเรียนรู้ นางสาวรัตตนา จันทร์ดำ

มีหน้าที่ดำเนินการตามแผนการผลิต เป็นแปลงทดลอง เป็นแปลงสาธิต เป็นจุดเรียนรู้ ให้สมาชิกกลุ่มและ เกษตรกรที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ พัฒนาความรู้ด้านการผลิตลำไยให้มีประสิทธิภาพ

๔. ประชาสัมพันธ์ นายสุภาพ ชัยชนันต์

มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ติดต่อประสานงานสมาชิกกลุ่ม แจ้งข่าวนัดหมายการประชุม ตลอดจนติดตามให้ความรู้แก่ สมาชิกกลุ่ม ปฏิบัติตามที่ประธานและที่ประชุมกลุ่มมอบหมาย

๕. เลขานุการ นางสาวพัชรินทร์ เตจ๊ะ

มีหน้าที่จัดทำรายงานการประชุมและจดบันทึกต่างๆ ติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการและสมาชิก มีหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ ติดต่อประสานงานสมาชิกกลุ่ม แจ้งข่าวนัดหมายการประชุม ตลอดจนติดตามให้ความรู้แก่สมาชิก กลุ่ม ปฏิบัติตามที่ประธานและที่ประชุมกลุ่มมอบหมาย

๖. เหนรัญญิก นายชนธรรม พรินทรากุล

มีหน้าที่ จัดทำบัญชีการรับ-จ่ายเงินของกลุ่ม เก็บรักษาเงินของกลุ่ม ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ประชุม มอบหมาย

๗. กรรมการ ได้แก่สมาชิกทุกคน

มีหน้าที่ ร่างระเบียบ กฎ ข้อบังคับกลุ่ม โดยความเห็นชอบของสมาชิกกลุ่ม เข้าร่วมประชุมแสดงความ คิดเห็น เข้าร่วมกิจกรรมและวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่ม และให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำ เรื่อง การปฏิบัติดูแลบริหารจัดการแปลงลำไย เพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ

๕. การสนับสนุน

กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณหลักจากกรมส่งเสริม การเกษตร และนอกจากนี้ยังมีหน่วยงานบูรณาการสนับสนุน ทั้งที่เป็นปัจจัยการผลิต และการฝึกอบรมถ่ายทอด ความรู้ ดังนี้

-สำนักงานเกษตรอำเภอหาดง/สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

-สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ : ให้ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม และประสานด้าน

การตลาด

-สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ สนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และถ่ายทอด

ความรู้โดโลไมท์ สารปรับปรุงดิน

-สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ : ถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุน

-สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเชียงใหม่ (สวพ.๑) กรมวิชาการเกษตร : ให้การตรวจประเมินแปลงและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP

-ภาคเอกชน บริษัทไชน่า จิงหั่วฮยวน อิมพอร์ต เอกซ์พอร์ต(ไทยแลนด์) ห้างสรรพสินค้าBigC

-สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับสถาบันวิจัย สวทช.ภาคเหนือ: ให้การสนับสนุนความรู้ และจุลินทรีย์เพื่อการเกษตร

-งบประมาณจากโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด งบประมาณ ๓ล้านบาท มีรายการดังต่อไปนี้

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย	ราคา/หน่วย	เป็นเงิน
๑	อาคารคัดบรรจุผลผลิตมาตรฐาน GMP	๑	หลัง	๑,๒๙๘,๙๘๐	๑,๒๙๘,๙๘๐
๒	ติดตั้งเสาคอนกรีต ขนาด ๘ เมตร พร้อมสายเมนแรงต่ำ และอุปกรณ์ประกอบ	๑	เครื่อง	๓๔๒,๔๐๐	๓๔๒,๔๐๐
๓	โต๊ะแอสตันเลส ขนาด ๘๐ x ๑๘๐ x ๘๐ ซม.	๒	ตัว	๑๕,๐๐๐	๓๐,๐๐๐
๔	รถยกไฮโดรลิก รับน้ำหนัก ๑.๕ ตัน ยกสูง ๓ เมตร	๑	คัน	๔๐๐,๐๐๐	๔๐๐,๐๐๐
๕	รถยกพาเลท ขนาด ๑,๕๐๐ กิโลกรัม	๑	คัน	๖๕,๐๐๐	๖๕,๐๐๐
๖	พาเลทพลาสติกที่วางหน้าเดียวแบบE	๒๐	แผ่น	๓,๐๐๐	๖๐,๐๐๐
๗	เครื่องชั่งดิจิตอลขนาด ๕๐ กก.	๔	เครื่อง	๕,๐๐๐	๒๐,๐๐๐
๘	อาคารซื้อผลผลิต	๑	หลัง	๔๙๘,๖๒๐	๔๙๘,๖๒๐
๙	เครื่องคัดเกรดลำไย	๓	เครื่อง	๗๕,๐๐๐	๒๒๕,๐๐๐
๑๐	ตะกร้าหูเหล็ก เกรดA	๒๐๐	ใบ	๒๕๐	๕๐,๐๐๐
๑๑	รถเข็นตะกร้า	๕	คัน	๒,๐๐๐	๑๐,๐๐๐
รวมมูลค่า					๓,๐๐๐,๐๐๐

๖.ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. การลดต้นทุน

- ลดต้นทุนการผลิตลง ๒๕% จากเดิม ๑๔,๐๐๐ เป็น ๑๐,๕๐๐ บาท

๒. เพิ่มผลผลิต

- ผลผลิตเพิ่มขึ้น ๓๐% จากเดิม ๘๐๐ กก./ไร่ เป็น ๑,๐๔๐ กก./ไร่ กำไรเพิ่มขึ้น ๓๐%

๓. เพิ่มคุณภาพ

- ผ่านรับมาตรฐานสินค้าปลอดภัย ๑๐๐%

- ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP ได้ลำไยเกรด PREMIUM GRADE

- เปลือกหนาขี้เหนียว เบอร์ทอง AA+

๔. การตลาด

- มีตลาดรับซื้อแน่นอน
 - มีช่องทางจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น
 ๑. จำหน่ายลงในพื้นที่
 ๒. จำหน่ายล้นนอกพื้นที่
 ๓. รวมกลุ่มจำหน่ายให้กับชุมชนสหกรณ์
 ๔. จำหน่ายให้กับห้างโมเดิลเทรด
 ๕. จำหน่ายออนไลน์ ผ่านเพจลำไยหนองตอง
 ๖. จำหน่ายออนไลน์ผ่าน www.chiangmaipremium.com
- มีมูลค่าในการขายเพิ่มมากขึ้น สร้างแบรนด์สินค้า ๑ แบรินด์ ภายใต้แบรนด์ ลำไยหนองตอง

๕.การบริหารจัดการ

- มีคณะกรรมการและกลุ่มที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนกลุ่มได้ดี
- เกษตรกรสามารถผลิตลำไยให้ได้คุณภาพสูง และตรงตามความต้องการของตลาด
- กลุ่มแปลงใหญ่พัฒนาเป็นผู้ประกอบการ
 ๑. จัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง
 ๒. จัดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัดแปลงใหญ่ลำไยคุณภาพหนองตอง

๗.ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

- มีมูลค่าการซื้อขายลำไยของกลุ่มกว่า ๒๐ ล้านบาท
- มีแบรนด์สินค้าเป็นที่ยอมรับของตลาดทั่วประเทศ
- เกิดการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การแปรรูปสินค้า
- สามารถเชื่อมโยงธุรกิจและการใช้ตลาดนำการผลิต
- เกิดโมเดลต้นแบบการผลิตลำไยคุณภาพแบบครบวงจร
- สามารถขยายผลในพื้นที่ทั้งอำเภอหางดงและจังหวัดเชียงใหม่
- สร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ (Zero Waste)
- มีเครือข่ายแปลงใหม่ในพื้นที่อำเภอหางดง

๘.ปัจจัยทำให้ประสบผลสำเร็จ และยั่งยืน

“การวิเคราะห์ข้อมูลรวมกัน การมีส่วนร่วม การสื่อสาร การกำหนดเป้าหมาย”

การรวมเกษตรกรผู้ปลูกลำไยรายย่อย ให้รวมกลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนมาก ให้เป็นแปลงใหญ่โดยมีกลไกในการขับเคลื่อนทุกกลุ่ม ทุกองค์กร ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ประสบผลสำเร็จ มีปัจจัย หลายประการ อาทิเช่น

๑ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในแปลง

- การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรได้รับความรู้ด้านการผลิตลำไยคุณภาพ จากสำนักงานเกษตรอำเภอหางดง สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรมวิชาการเกษตร สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ และบริษัทเอกชน

๒ ความเข้มแข็งของกลุ่ม

มีการรวมกลุ่ม และจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และจดทะเบียนนิติบุคคล และมีการบริหารจัดการกลุ่ม การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และมีการรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตขายร่วมกัน

๓ ความสามารถของผู้จัดการแปลง/ ประธานกลุ่มเกษตรกร

นางสาวรัตตนา จันทร์ดำ ประธานกลุ่ม มีประสบการณ์ปลูกลำไย มีความรู้ในการบริหารจัดการด้านการผลิตลำไย และการปฏิบัติดูแลแปลงปลูกลำไย ด้านการตลาด และการบริหารจัดการกลุ่มลำไยเป็นอย่างดี และได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา พร้อมทั้งมีคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกและท่าน มีประสบการณ์ปลูกลำไยมากกว่า ๓๐ และมีความรู้ในการบริหารจัดการ ด้านการผลิตลำไย และการปฏิบัติดูแลแปลงปลูกลำไย ด้านการตลาด และการบริหารจัดการกลุ่มลำไยเป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นเกษตรกรต้นแบบในการผลิตลำไยคุณภาพเพื่อการส่งออก เป็นวิทยากรการผลิตลำไยคุณภาพ การตัดแต่งช่อผลลำไย

๔ ความพร้อมของผู้จัดการแปลง

ประธานกลุ่ม มีความพร้อมด้านองค์ความรู้ ด้านสถานที่ และพร้อมให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาแปลงลำไยเพื่อเป็นแปลงต้นแบบ และเป็นจุดเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกลำไยและผู้สนใจ พร้อมทั้งจัดหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตของสมาชิกกลุ่มตามแผนการผลิตของกลุ่ม มีเป้าหมายเพื่อดำเนินการกิจกรรมของกลุ่มอย่างครบวงจรตั้งแต่การผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต การให้คำปรึกษาการบริหารจัดการแปลงลำไยแก่สมาชิก การรับซื้อผลผลิตและการแปรรูปผลผลิตลำไยในอนาคต

๕ การบริหารจัดการทุนของกลุ่มและรายแปลงทั้งในด้านเงินทุนและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

มีการบริหารจัดการด้านเงินทุนและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และวางแผนเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากสถาบันการเงินเพื่อปรับปรุงคุณภาพและแปรรูปผลผลิตลำไยของสมาชิกกลุ่ม เช่น กองทุนล้านละร้อยที่กลุ่มได้รับการสนับสนุน

๙. ปัญหา อุปสรรค

-

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

จากการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔ เป็นระยะเวลา ๔ ปี ผลดำเนินการเป็นที่ประจักษ์ ทั้งด้านการลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การทำมาตรฐานสินค้า GAP ครบทุกราย มีการบริหารจัดการกลุ่มโดยคณะกรรมการ และสามารถเชื่อมโยงการตลาดได้อย่างชัดเจน สมาชิกมีรายได้เพิ่ม มีกำไรเพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง ลำไยมีคุณภาพ ส่งผลให้ราคาดี ฉะนั้น จึงมีกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง และตำบลขุนคอง เชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อพัฒนาแปลงลำไยของกลุ่ม โดยให้กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตอง เป็นพี่เลี้ยง และเชื่อมโยงการตลาด นับได้ว่ากลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองตองเป็นต้นแบบให้แก่กลุ่มแปลงใหญ่ลำไย และเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี

๑๑ ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

สำหรับกลุ่มที่เริ่มต้นรวมกลุ่มพัฒนาเป็นแปลงใหญ่ ต้องให้ยอมรับเทคโนโลยี และพร้อมปรับเปลี่ยนพัฒนาให้ดีขึ้น ที่ทางหน่วยงานแนะนำ และตั้งเป้าหมายพัฒนา ๕ ด้าน ซึ่งได้แก่

๑. การลดต้นทุนการผลิต
๒. การเพิ่มผลผลิต
๓. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต
๔. การบริหารจัดการที่ดี
๕. การเชื่อมโยงการตลาด

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลท่ากุ่ม - เนินทราย อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

๑) พื้นที่ปลูก พื้นที่ตำบลท่ากุ่มและตำบลเนินทราย ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด มีอาณาเขตติดต่อกัน ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำเหมาะสำหรับปลูกไม้ผล ไม้ผลที่ปลูกประกอบด้วย ทุเรียน มังคุด เงาะ โดยตำบลท่ากุ่มมีพื้นที่ปลูกทุเรียน ๑,๒๗๓ ไร่ มังคุด ๘๑๓ ไร่ เงาะ ๙๐๔ ไร่ และตำบลเนินทรายมีพื้นที่ปลูกทุเรียน ๕๓๐ ไร่ มังคุด ๗๘๙ ไร่ เงาะ ๓๔๙ ไร่ (ปี ๒๕๖๓)

๒) สภาพการผลิต

- พันธุ์ทุเรียนที่ปลูก หมอนทอง
พันธุ์อื่นๆ ชะนี กระดุม
- ฤดูกาลผลิต ส.ค. - ก.พ.
- ฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิต มี.ค. - พ.ค.
- ระยะปลูก ๘ x ๘ เมตร จำนวน ๒๕ ต้น/ไร่
- ผลผลิตเฉลี่ย ๑,๘๐๐ กก./ไร่

๓) การตลาด

- จำหน่ายให้พ่อค้า ล้ง - แผงรับซื้อ ร้อยละ ๙๐ จำหน่ายเอง ร้อยละ ๑๐
- จำหน่ายภายในประเทศ ร้อยละ ๘๐ จำหน่ายต่างประเทศ ร้อยละ ๒๐

๔) ปัญหาต่างๆ

- โรค - แมลงศัตรูพืช
- สภาพอากาศแปรปรวน ภัยธรรมชาติ
- ภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำ

๕) ทำไมถึงเข้ามาดำเนินงานรูปแบบแปลงใหญ่

● จากข้อมูลพื้นที่ปลูกไม้ผลอำเภอเมืองตราด พบว่าในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ปี พ.ศ.๒๕๖๓ มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี เป็นผลเนื่องมาจากความต้องการบริโภคทุเรียนภายในประเทศ และภายนอกประเทศเพิ่มขึ้น ประกอบกับในปี ๖๐ พื้นที่ตำบลท่ากุ่มปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้น ๒๓ % จากปี ๕๙ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งมีทั้งเกษตรกรรายเดิมที่ปลูกเพิ่มและเกษตรกรรายใหม่ที่ไม่มีความรู้ในการทำสวนทุเรียน ดังนั้นจึงเกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนตำบลท่ากุ่มขึ้น โดยมีนายเรือง ศรีนาราง เป็นผู้นำชักชวนเกษตรกรในพื้นที่มารวมกลุ่มกัน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในการผลิตทุเรียนระหว่างเกษตรกรด้วยกัน หลังจากนั้นได้ก่อตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนท่ากุ่ม - เนินทราย เพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพ การลดต้นทุนการผลิต และการตลาด

๒. สถานการณ์

๑) พื้นที่ปลูก เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนท่ากุ่ม - เนินทราย มีพื้นที่ปลูกทุเรียน ๘๔๖ ไร่ โดยพื้นที่เป็นพื้นที่ราบ สลับเนินเขา เหมาะสำหรับปลูกไม้ผล และเป็นพื้นที่ความเหมาะสมมาก (S๑) และเหมาะสมปานกลาง (S๒) ตามแผนที่การบริหารจัดการการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ (Zoning)

๒) สมาชิก จำนวนสมาชิกกลุ่มในปีแรกที่จัดตั้ง ๒๕๖๐ จำนวน ๔๐ ราย ปัจจุบันปี ๒๕๖๔ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๕๔ ราย

๓) ผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ยทุเรียนของกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนท่ากุ่ม-เนินทราย จากเดิม ๑,๘๗๐ กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มขึ้น ๓๗๔ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๒,๒๔๔ กิโลกรัม/ไร่ ในปี ๒๕๖๓ เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้ในการจัดการผลผลิตในระยะดอก ผลอ่อน และผลโต และการป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช

๔) ต้นทุนการผลิต ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลท่ากุ่ม - เนินทราย เปรียบเทียบ ๓ ปี (บาท/ไร่/ปี) ดังนี้

รายการ	ก่อนร่วมโครงการ	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓
๑. ต้นทุนผันแปร				
๑.๑ ค่าแรงงาน	๑๘,๘๒๐	๑๗,๕๕๐	๑๖,๖๒๐	๑๖,๑๑๐
ดูแลรักษา (ตัดแต่งกิ่ง แต่งดอก แต่งผล โยง พ่นยา ฯลฯ)	๑๗,๘๕๐	๑๖,๕๕๐	๑๖,๖๒๐	๑๖,๑๑๐
- ใส่ปุ๋ย	๕๕๐	๕๕๐	๕๕๐	๕๐๐
- ฉีดยาปราบศัตรูพืช	๔๐๐	๒๕๐	๓๐๐	๒๘๐
- ฉีดยาป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	๓,๒๕๐	๓,๐๐๐	๓,๐๐๐	๒,๘๕๐
- ตัดหญ้า	๔๘๐	๕๕๐	๕๕๐	๖๐๐
- ให้น้ำ	๘,๙๗๐	๘,๐๐๐	๘,๐๐๐	๗,๘๕๐
- ตัดแต่งกิ่ง	๑,๑๐๐	๑,๑๐๐	๑,๑๒๐	๑,๐๕๐
- ตัดแต่งซ่อ	๑,๑๑๐	๑,๑๑๐	๑,๑๐๐	๑,๐๐๐
- โยงกิ่งค้ำกิ่งและโยงลูก	๙๗๐	๙๕๐	๙๕๐	๙๕๐
- ตัดแต่งผลอ่อน	๖๕๘	๖๕๐	๖๕๐	๖๕๐
- ริดกิ่ง, ริดแขนง	๓๖๒	๓๙๐	๔๐๐	๓๘๐
ค่าเก็บเกี่ยวรวบรวม	๙๗๐	๑,๐๐๐	๑,๒๐๐	๑,๒๐๐
๑.๒ ค่าวัสดุ	๑๗,๓๙๕	๑๓,๗๖๔	๑๓,๑๓๗	๑๒,๓๐๖
- ค่าปุ๋ยอินทรีย์และเคมี	๖,๕๗๐	๕,๐๐๐	๔,๕๐๐	๔,๐๕๐
- ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	๕,๘๒๐	๔,๐๐๐	๔,๓๐๐	๓,๙๕๐
- ค่าสารเคมีอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	๑,๙๕๐	๑,๕๕๘	๑,๒๕๐	๑,๐๕๐
- ค่าไฟฟ้า	๑,๗๕๕	๑,๘๖๔	๑,๗๕๙	๑,๘๕๖
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๕๕๐	๕๖๐	๕๔๘	๖๕๐
ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	๔๕๐	๓๓๒	๓๐๐	๓๐๐
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ทางการเกษตร	๓๐๐	๔๕๐	๔๘๐	๔๕๐
๒. ต้นทุนคงที่	๙๒๔	๑,๑๐๐	๑,๑๕๖	๑,๑๕๐

รายการ	ก่อนร่วมโครงการ	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓
- ค่าเสื่อมอุปกรณ์ทางการเกษตร	๙๒๔	๑,๑๐๐	๑,๑๕๖	๑,๑๕๐
๓. ต้นทุนรวมต่อไร่	๓๗,๑๓๙	๓๒,๔๑๔	๓๐,๙๑๓	๒๙,๕๖๖

๕) รายได้ รายได้เฉลี่ยที่เกษตรกรสมาชิกกลุ่มฯ ได้รับเปรียบเทียบ ๓ ปี ดังนี้

รายการ	ก่อนร่วมโครงการ	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓
๑. ต้นทุนรวมต่อไร่	๓๗,๑๓๙	๓๒,๔๑๔	๓๐,๙๑๓	๒๙,๕๖๖
๒. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	๒๐	๑๖.๖	๑๕.๓	๑๔.๑
๓. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่	๑,๘๗๐	๑,๙๕๐	๒,๑๐๐	๒,๔๓๐
๔. ราคาผลผลิตเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	๗๐	๗๐	๖๕	๘๐
๕. ผลตอบแทนต่อไร่	๑๓๐,๙๐๐	๑๓๖,๕๐๐	๑๓๖,๕๐๐	๑๙๔,๔๐๐
๖. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	๙๓,๗๖๑	๑๐๔,๐๘๖	๑๐๕,๕๘๗	๑๖๔,๘๓๔
๗. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	๕๐	๕๓	๕๐	๖๘

๖) การได้รับความช่วยเหลืองบประมาณ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลท่ากุ่ม - เนินทราย ตลอด ๓ ปี ให้การสนับสนุนงบประมาณ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานอื่น ๆ ดังนี้

ที่	โครงการ	จำนวน (บาท)	กิจกรรม	หน่วยงานสนับสนุน
๑	โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๑	๒๕,๖๐๐	ถ่ายทอดความรู้และจัดทำแผน ๔ ครั้ง - ครั้งที่ ๑ จัดเวทีวิเคราะห์กำหนดเป้าหมายการพัฒนาและแผนรายแปลง - ครั้งที่ ๒ ถ่ายทอดความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต - ครั้งที่ ๓ พัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของกลุ่ม - ครั้งที่ ๔ ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาดและเชื่อมโยงตลาด	กสท.
		๒๔๐,๐๐๐	- ส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ๓ แปลง	

๒	โครงการระบบส่งเสริม การเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๒	๑๒,๘๐๐	- วิเคราะห์จัดทำแผนและปรับปรุง ข้อมูล - ถ่ายทอดความรู้จำนวน ๒ ครั้ง เรื่องการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและ การผสมปุ๋ยใช้เอง	กสก.
		๖๕,๐๐๐	สนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เชือกโยง กิ่งทุเรียน แม่ปุ๋ย กระจกอบ	
ที่	โครงการ	จำนวน (บาท)	กิจกรรม	หน่วยงาน สนับสนุน
๓	โครงการระบบส่งเสริม การเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๓	๑๘,๐๐๐	- วิเคราะห์จัดทำแผนและปรับปรุง ข้อมูล - ถ่ายทอดความรู้จำนวน ๒ ครั้ง เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม การ เชื่อมโยงการตลาด	กสก.
		๖๕,๐๐๐	สนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปูนโดโลไมต์	
๔	โครงการเสริมสร้างรายได้ แก่เกษตรกรรายย่อย	๑๓๐,๐๐๐	สนับสนุนอุปกรณ์การผสมปุ๋ย	กสก.
๕.	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปี ๒๕๖๓	๑๘,๐๐๐	กิจกรรมฝึกอบรม, ถ่ายทอดความรู้	กสก.
		๖๕,๐๐๐	กิจกรรมส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้	
๖	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	๑๘,๐๐๐	ถ่ายทอดความรู้	กสก.
๗	โครงการส่งเสริมการ อารักขาพืช	๕,๐๐๐	จัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	กสก.
๘	โครงการส่งเสริมการใช้น้ำ ในระดับไร่นา	๗,๒๐๐	- อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้น้ำ - สนับสนุนการจัดทำแปลง	กสก.
๙	สนับสนุนปัจจัยการผลิต	๓,๔๐๐	สนับสนุนโดโลไมท์ จำนวน ๒ ตัน	พด.
		๑๐,๒๐๐	ผลิตปุ๋ยหมัก พด. จำนวน ๓ ตัน	
		๒,๖๐๐	ผลิตน้ำหมักชีวภาพ จำนวน ๒๐๐ ลิตร	

๑๐	โครงการทดลองขยายการผลิตแปลงใหญ่และการพัฒนาแพลตฟอร์มนวัตกรรมการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชที่เหมาะสมกับภูมิสังคม	-	- ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตเชื้อราไตรโคเดมา - ผลิตเชื้อไตรโคเดมาให้เกษตรกรนำไปใช้ในแปลง - สนับสนุนปัจจัยการผลิต	กวก.

๓. เป้าหมายการพัฒนา ๕ ด้าน

๑) เริ่มตั้งแต่แปลงปีที่ ๑ ถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร มีหลักเกณฑ์ในการกำหนด ดังนี้

ประเด็นการพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา		
	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓
๑. ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๒๐	ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๑๐ โดยการผสม ปุ๋ยใช้เอง, การใช้สาร ชีวภัณฑ์, การใช้ แคลเซียมโบรอนผสมเอง	ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๕ โดยผสมปุ๋ยใช้ เอง, การใช้สารชีวภัณฑ์, การใช้แคลเซียมโบรอน ผสมเอง	ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๕ โดยผสมปุ๋ยใช้ เอง, การใช้สารชีวภัณฑ์, การใช้แคลเซียมโบรอน ผสมเอง
๒. เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๒๐	๑. เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๕ ๒. ถ่ายทอดความรู้ เรื่องการผลิตทุเรียน คุณภาพ ๓. ถ่ายทอดความรู้ เรื่องการป้องกันกำจัด โรคและแมลงศัตรูทุเรียน	๑. เพิ่มผลผลิตร้อยละ ๕ ๒. ตรวจวิเคราะห์ดิน ๓. ปรับสภาพดิน	๑. เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๑๐ ๒. ถ่ายทอดความรู้ การบริหารจัดการ ช่วงออกดอก ติดผล
๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต	๑. ขอรับรองมาตรฐาน GAP	๑. แปรรูปทุเรียน ๒. จำหน่ายทุเรียน ออนไลน์	๑. ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การขอ GI
๔. การบริหารจัดการ	๑. ถ่ายทอดความรู้เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่ม ๒. จัดตั้งคณะกรรมการ กลุ่ม ๓. จัดทำระเบียบ ข้อบังคับกลุ่ม	๑. จัดทะเบียนกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน ๒. ระดมทุนจากสมาชิก ๓. หาแหล่งเงินทุนเพื่อ จัดซื้อปัจจัยการผลิตให้ สมาชิก	๑. จัดหาปัจจัยการผลิต มาจำหน่ายให้แก่สมาชิก

๕. การตลาด	๑. ถ่ายทอดความรู้ การตลาด ๒. ประชาสัมพันธ์ทุเรียน ท่ากุ่ม ๓. ทำ Logo กลุ่ม, QR Code, เฟจกลุ่ม	๑. จัดงานชมสวน ชวน ชิมทุเรียนตำบลท่ากุ่ม ๒. เพิ่มช่องทางจำหน่าย ทุเรียน เช่น ออนไลน์ ๓. แปรรูปทุเรียน เช่น ทุเรียนทอด, ทุเรียนกวน	๑. เพิ่มช่องทางการ จำหน่าย กับ ห้างสรรพสินค้าโดยทำ พันธะสัญญา ๒. รวบรวมผลผลิต สมาชิกส่งต่างประเทศ (จีน)

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยบูรณาการทั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริม/สนับสนุนกลุ่มฯ โดยมีสำนักงานเกษตรจังหวัดตราดและหน่วยงานภาคีร่วมเป็นแกนหลักในการดำเนินการ โดยสามารถสรุปความสัมพันธ์ของการบูรณาการ ตามประเด็นการพัฒนา ๕ ด้าน ดังนี้

ประเด็นการพัฒนา	หน่วยงาน	บทบาท/ภารกิจ
๑. ลดต้นทุนการผลิต	๑. สำนักงานเกษตร จังหวัด/อำเภอ/สวพ.๖	สนับสนุนองค์ความรู้การลดต้นทุนการผลิต ได้แก่ การผสมปุ๋ยใช้เอง การผสมแคลเซียมโบรอนใช้เอง การจัดการโรค/แมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน เช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ การสำรวจโรคและแมลง
	๒. เกษตรจังหวัด/อำเภอ	สนับสนุนงบประมาณจัดทำแปลงต้นแบบ และปัจจัย การผลิตให้แก่สมาชิก
	๓. สถานีพัฒนาที่ดิน จังหวัด	สนับสนุนปูนโดโลไมท์สำหรับปรับปรุงสภาพดิน
๒. เพิ่มผลผลิต	สำนักงานเกษตรจังหวัด/ อำเภอ/สวพ.๖	ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตทุเรียนคุณภาพและการ ป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูทุเรียน
๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต	๑. สำนักงานเกษตร จังหวัด/อำเภอ/สวพ.๖/ มกอช.	สนับสนุนงบประมาณถ่ายทอดความรู้ ตรวจสอบ แปลง GAP และให้การรับรองแปลง GAP
	๒. สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดตราด	ถ่ายทอดความรู้เรื่องการขอ GI ทุเรียนเขาบรรทัด
๔. การบริหารจัดการ	สำนักงานเกษตรจังหวัด/ อำเภอ	๑. จัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ ๒. ดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ๓. จัดตั้งแปลงต้นแบบของสมาชิกในกลุ่ม
	สำนักงานสหกรณ์จังหวัด	๑. ถ่ายทอดความรู้แนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม ๒. ถ่ายทอดความรู้การจัดการทางด้านการตลาด
	สำนักงานตรวจบัญชี สหกรณ์จังหวัด	ถ่ายทอดความรู้ การจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชี ต้นทุนการผลิต

	ชกส.	ให้บริการเงินกู้แก่แปลงใหญ่
๕. การตลาด	สำนักงานเกษตรจังหวัด/ อำเภอ	๑. สนับสนุนกล่องบรรจุทุเรียน ๒. สนับสนุนป้ายประชาสัมพันธ์ทุเรียนและ สติ๊กเกอร์ QR Code
	สำนักงานพาณิชย์จังหวัด	งบประมาณจัดงานชมสวน ชวนชิมทุเรียน ตำบลท่ากุ่ม
	ชกส.	ประสานงานจัดหาตลาดพันธะสัญญา กับ ห้างสรรพสินค้าให้กับสมาชิกกลุ่ม
๖. ด้านอื่นๆ	สปก.	ความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดิน สปก.

๕. การสนับสนุน

เครื่องมือ และปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ที่ได้รับการสนับสนุน และกลุ่มฯ จัดหาเอง ดังนี้

ที่	รายการทรัพย์สิน	ประสิทธิภาพ	มูลค่า (บาท)	หน่วยงานสนับสนุน
๑	เครื่องผสมปุ๋ย เครื่องที่ ๑	ประสิทธิภาพการผลิต ๓๐๐ กก. ต่อรอบ ผลิตสูงสุดวันละ ๑๕,๐๐๐ กก.	๑๓๐,๐๐๐	ชกส.
๒	เครื่องผสมปุ๋ย เครื่องที่ ๒	ประสิทธิภาพการผลิต ๕๐๐ กก. ต่อรอบ ผลิตสูงสุดวันละ ๒๕,๐๐๐ กก.	๒๔๐,๑๐๐	ชกส.
๓	ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (ข้อมูล ณ มิถุนายน ๒๕๖๓)	- ปุ๋ยเคมี ๕๘๐ กระสอบ - สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ๑๕๕ ลัง - สารเคมีกำจัดวัชพืช ๒๐ ลัง - สารเคมีกำจัดโรคพืช ๕๐ ลัง	๙๓๑,๔๔๗	โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ชกส.)

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑) ผลที่ได้แต่ละเป้าหมาย

ประเด็นการพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา	ผลการพัฒนา	วิธีดำเนินการ/ปัญหาอุปสรรค/วิธีการแก้ไข
๑. ลดต้นทุนการผลิต	ร้อยละ ๒๐	ลดต้นทุนลงจาก ๓๗,๑๓๙ บาท/ไร่ เป็น ๒๙,๕๖๖ บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๙	๑) การตรวจวิเคราะห์ดิน ๒) ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ๓) รวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต ๔) ผสมปุ๋ยใช้เอง ๕) ผสมธาตุอาหารเสริมแคลเซียม-โบรอน ใช้เอง ๖) การใช้สารชีวภัณฑ์กำจัดโรคพืช ๗) นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยลดต้นทุนด้านแรงงาน
๒. เพิ่มผลผลิต	ร้อยละ ๒๐	ผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก ๑,๘๗๐ เป็น ๒,๔๓๐ กิโลกรัม/ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๙๔	๑) การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานเช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้กับดักกาวเหนียว การใช้ความร้อนฆ่าเชื้อรา การใช้กับดักแสงไฟ เป็นต้น ๒) การบริหารจัดการสวน เช่น การตัดแต่งกิ่ง การกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การฉีดพ่นฮอร์โมน การดูแลช่วงแตกใบ ออก ออกดอกและติดผล เป็นต้น ๓) การใช้ปุ๋ยชีวภาพและธาตุอาหารเสริม ๔) ถ่ายทอดความรู้การเพิ่มผลผลิต
๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต	สมาชิกได้รับมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้น ๘๐%	๑. สมาชิกได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ๘๓ % ๒. สมาชิกได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน ๔๕ ราย	๑) นำเกษตรกรเข้าสู่ระบบ GAP ๒) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตทุเรียนคุณภาพ ๓) ถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลง

ประเด็นการพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา	ผลการพัฒนา	วิธีดำเนินการ/ปัญหาอุปสรรค/วิธีการแก้ไข
๔. การบริหารจัดการ	๑. พัฒนาเป็น Smart group ๒ สมาชิกผ่านการประเมินเป็น Smart Farmer ๑๐๐ % ๓. พัฒนา Smart product	๑. กลุ่มได้รับการพัฒนาเป็น Smart Group ๒. สมาชิกได้รับการพัฒนาเป็น Smart Farmer ทุกราย	๑. การรวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม Smart group ๒. มีการนัดประชุมและพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๓. วางแผนการผลิต การตลาด และสร้างแบรนด์สินค้าเป็น Smart product ต่อไปในอนาคต
๕. การตลาด	๑. เพิ่มช่องทางการจำหน่าย ๒. พัฒนาตลาดทุเรียนพรีเมียม ๓. สร้างแบรนด์ทุเรียนของกลุ่ม ๔. พัฒนา/สนับสนุนบรรจุภัณฑ์	๑. กลุ่มฯ สร้างช่องทางในการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มเติม นอกเหนือจากตลาดส่งออก ดังนี้ - ตลาดออนไลน์ - แปรรูปผลิตภัณฑ์ - ตลาด Moderntrade (อยู่ระหว่างเจรจา) - ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๒. ได้รับการสนับสนุนบรรจุภัณฑ์กล่องใส่ทุเรียน	๑. ยกระดับสินค้าของกลุ่ม เข้าสู่ตลาด Premium ๒. เชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พาณิชย์ ททท. เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑) ด้านเศรษฐกิจ

เกษตรกรมีการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนกันเองภายในกลุ่ม และจากการถ่ายทอดของเจ้าหน้าที่ไปปรับใช้ในสวนของตนเอง ซึ่งทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต ได้อย่างดี เช่น

- สามารถลดต้นทุน จากการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ควบคุม ป้องกัน โรครากเน่าโคนเน่า
- การผสมปุ๋ยใช้เอง
- การผสมธาตุอาหารเสริม-รอง ใช้เอง
- สร้างมูลค่าเพิ่มจากการที่สามารถผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

๒) ด้านสังคม

จากการรวมกลุ่มของชาวสวนทุเรียนตำบลท่ากุ่ม และตำบลเนินทราย ซึ่งเป็นตำบลที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ทำให้กลุ่มฯ เป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไปมากขึ้น ว่าในจังหวัดตราดมีแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญใน ๒ ตำบลนี้ นอกจากนี้ ยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กันระหว่างพี่น้องเกษตรกรทั้ง ๒ ตำบล อันเกิดจากการได้พบปะแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการผลิตทุเรียนด้วยตนเอง

๓) ด้านสิ่งแวดล้อม

สมาชิกกลุ่มฯ มีความตื่นตัว ในการลดการใช้สารเคมีในสวน เพื่อรักษาระบบนิเวศ พันธุ์ปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติให้คงอยู่ ซึ่งจะใช้สารเคมีเฉพาะที่มีโรค และแมลงศัตรูพืชระบาดอย่างหนัก เท่านั้น

๔) ความยั่งยืนของแปลงใหญ่

ความยั่งยืนของกลุ่มฯ นั้น ปัจจุบันกลุ่มฯ มีเงินกองทุน ๔๖๐,๐๐๐ บาท ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาเป็นกิจกรรมด้านอื่นๆ ของกลุ่ม เพื่อให้การรวมตัวกันของสมาชิก ยังมีความเหนียวแน่นอยู่เสมอ

ในปัจจุบันแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลท่ากุ่ม-เนินทราย ได้พัฒนา ต่อยอดธุรกิจการจำหน่ายปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิก โดยได้รับการสนับสนุนเงินกู้ยืมจาก ธกส.ตราด

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

จากการถอดองค์ความรู้ของสมาชิกภายในกลุ่ม สรุปเหตุผล วิธีการ หลักการที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๑) เกษตรกรได้รับความรู้จากการแลกเปลี่ยนกันเอง และจากหน่วยงานต่างๆ เมื่อนำไปปรับใช้แล้ว ได้ผลสำเร็จจริง

๒) การที่กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การประชุมกลุ่ม การนัดพูดคุย พบปะ การจัดกิจกรรมต่างๆ

๓) เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ยังให้ความสำคัญ มีการลงพื้นที่ติดตามการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเห็นว่าไม่ถูกทอดทิ้งจากภาครัฐ แม้ว่าจะสิ้นสุดงบประมาณในการสนับสนุนไปแล้ว

๔) การถอดองค์ความรู้และสร้างฐานข้อมูลการปลูกทุเรียนแปลงใหญ่ โดยร่วมมือกับวิทยาลัยชุมชนตราด เพื่อเป็นการสร้างฐานความรู้ให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้สนใจ

๙. ปัญหา อุปสรรค

การระบาดของโรคและแมลง โดยเฉพาะโรครากเน่าโคนเน่า ในทุเรียน ซึ่งเกษตรกรจะต้องประสบกันในทุกสวน อย่างไรก็ตาม กลุ่มร่วมกับ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักวิจัยและ

พัฒนาการเกษตรเขตที่ ๖ จันทบุรี ได้ส่งเสริมและแนะนำให้สมาชิก การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาควบคุมไม่ให้เกิดการระบาดของอย่างรุนแรง

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางแผนไว้

- ๑) พัฒนาตลาดทุเรียน โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าให้กับทุเรียนตกรวด
- ๒) ดำเนินการส่งเสริมสมาชิกใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ๓) พัฒนาผลิตภัณฑ์เชื้อราไตรโคเดอร์มา ให้เกษตรกรสามารถใช้งานได้ง่ายขึ้นกว่าปัจจุบัน

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

- ๑) ความโปร่งใสในการบริหารจัดการเงินกองทุนของกลุ่ม ที่ผ่านมามีการบริหารจัดการที่โปร่งใสในระดับหนึ่ง ซึ่งจะต้องรักษาสິงนี้ไว้ และพัฒนา ยกระดับความโปร่งใสให้เพิ่มมากขึ้น จะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง มีความยั่งยืนได้ในระยะยาว
- ๒) การสร้างทายาททางการเกษตร เป็นความสำคัญอย่างยิ่งยวด ที่จะทำให้เกษตรกรสามารถต่อยอดและพัฒนาการผลิตทุเรียนแบบใหม่ๆ สามารถรักษาคุณภาพการผลิตทุเรียนไทยให้ยังเป็นผู้นำตลาดทุเรียนได้ตลอดไป

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔
กลุ่มแปลงใหญ่มะยงชิดตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เดิมตำบลท่าทรายมีชื่อว่า ตำบลบ้านเล่า หลังจากนั้น 40 ปี ก็มีการเปลี่ยนชื่อมาเป็นตำบลท่าทราย ด้วยเหตุที่ว่าพื้นที่ของตำบลอยู่ติดหรือต้องผ่านตำบลท่าช้าง ซึ่งเดินทางมาจากตัวเมืองมา และมีแม่น้ำไหลผ่านตำบล ซึ่งในช่วงที่ไหลผ่านนี้ได้พาเอาทรายมากองทับถมกันเป็นจำนวนมาก และได้มีการเอาทรายจากแม่น้ำไปใช้ในการก่อสร้าง ประชาชนทั่วไปรู้จักกันว่า ตำบลนี้มีทรายมากและมีทางลงไปสู่หาดทราย จึงได้เรียกกันติดปากว่าตำบลท่าทรายจนถึงปัจจุบันนี้

ตำบลท่าทรายมีแม่น้ำนครนายก เป็นศูนย์กลางของตำบล มีเรือขนส่งสินค้าจากจังหวัดต่างๆ เป็นทางผ่านไปยังพระนคร (กรุงเทพฯ) ในอดีต และพื้นที่ท่าทราย มีทรายอยู่มาก อยู่ที่กลางแม่น้ำ และมีอยู่แห่งเดียว คือบริเวณหน้าวัดท่าทราย เป็นลำน้ำที่ต้นเขิน เป็นทางข้ามของ วัว ควาย และช้าง เดิมเรียกว่า บ้านท่าทราย เมื่อตั้งตำบลจึงได้ชื่อว่า ตำบลท่าทราย มาจนถึงทุกวันนี้

เกษตรกรตำบลท่าทรายมีพื้นที่ปลูกมะยงชิด ประมาณ ๒๕๐ ไร่ โดยเกษตรกรมีการปลูกมะยงชิดกันมากกว่า ๒๐ ปี ซึ่งมะยงชิดนครนายก ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “มะยงชิดนครนายก (Mayongchid Nakhonnayok) หมายถึง มะยงชิดสีเหลืองส้มผลใหญ่ รูปไข่ เนื้อหนา เนื้อแน่น กรอบ มีกลิ่นหอมรสชาติหวานอมเปรี้ยว ที่ปลูกในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี และอำเภอองครักษ์ของจังหวัดนครนายก” ซึ่งทำให้มะยงชิดของจังหวัดนครนายกเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก และเนื่องจากมะยงชิดเป็นผลไม้ที่ออกดอกติดผลยาก ถ้าไม่ได้อากาศหนาวเย็นเพียงพอ เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรจึงจำหน่ายมะยงชิดได้ราคาแพง และไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด การปฏิบัติดูแลรักษา มะยงชิด ของเกษตรกรในอดีตมีการใส่ปุ๋ยเคมี และการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชไม่ถูกต้อง เกษตรกรส่วนใหญ่ต่างคนต่างผลิต ไม่มีการรวมกลุ่มกันในการบริหารจัดการ

๒. สถานการณ์

ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการปลูกไม้ผล เพราะเป็นพื้นที่ดอนอยู่ริมน้ำ เกษตรกรในตำบลท่าทรายที่อาศัยอยู่ด้านล่าง ประกอบอาชีพทำสวน โดยมีการปลูกไม้ผลหลายชนิด เช่น มะม่วง มะดัน มะปรางหวาน มะยงชิดและไม้ผลอื่นๆ เกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนมะยงชิด เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน ลดต้นทุนการผลิต พัฒนาคุณภาพสินค้า มีตลาดจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน และมีระบบบริหารจัดการกลุ่มที่ดี ซึ่งแปลงใหญ่มะยงชิด ตำบลท่าทราย ปัจจุบันประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๕๑ ราย โดยเป็นเกษตรกรอยู่หมู่ที่ ๑ - ๗ ตำบลท่าทราย มีพื้นที่จำนวน ๑๔๑ ไร่

ข้อมูลพื้นฐาน

๑ สถานที่ดำเนินการกลุ่ม หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก

๒ สมาชิกทั้งหมด ๕๑ ราย เป็น Smart Farmer จำนวน ๒๐ ราย

๓ ชนิดสินค้า มะยงชิด

๔ พื้นที่ปลูกมะยงชิด จำนวน ๑๔๑ ไร่ หมู่ที่ ๑ - ๗ ตำบลท่าทรายอำเภอเมืองนครนายก

๕ ความเหมาะสมพื้นที่ S3 จำนวน - ไร่/ N จำนวน ๑๔๑ ไร่

๖ จำนวนแปลงย่อย ๘๒ แปลง

๗ คุณภาพผลผลิตมาตรฐาน ผ่านการเตรียมความพร้อม GAP

- รายเดี่ยว จำนวน ๔๗ ราย

- รายกลุ่ม จำนวน - ราย

๘ ผลผลิตเฉลี่ยต่อปี ๓๐๐ กิโลกรัม / ไร่ รวม ๔๒ ตัน

พันธุ์ไม้ผลที่เพาะปลูก

พันธุ์มะยงชิด	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนเกษตรกรที่ปลูก (ราย)	ผลผลิต (ตัน)	รอบการเพาะปลูก / ปี (เริ่มต้นปลูกเดือน - เดือน)
พันธุ์ทูลเกล้า	๑๔๑	๕๑	๔๒	เก็บเกี่ยว ก.พ. - มี.ค.

การแต่งตั้งคณะกรรมการ การบริหารจัดการ และบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

ทีมผู้จัดการและคณะกรรมการแปลงใหญ่ประกอบด้วย

๑. นายเนียดมิ่งมี ตำแหน่ง ประธาน
๒. นายจรูญ รุญดิษฐ์ ตำแหน่ง รองประธาน
๓. นางปราณี จวนเจริญ ตำแหน่ง เลขานุการ
๔. นางสาวสุวรรณานาคอ่อน ตำแหน่ง เภรัญญิก
๕. นายบุญเลิศ แผนบ้านสร้าง ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์

ที่ปรึกษาประกอบด้วย

๑. สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครนายก
๒. สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต

- ตั้งปี ๒๕๖๑ ปีแรกที่มีการจัดตั้งกลุ่ม ได้มีการตั้งเป้าหมายลดต้นทุนการผลิตให้ได้ ร้อยละ

๒๐ เมื่อเข้าร่วมโครงการครบ ๓ ปี

๓.๒ การเพิ่มผลผลิต

- ได้มีการตั้งเป้าหมายให้สมาชิกสามารถเพิ่มผลผลิตขึ้นได้ร้อยละ ๒๐

๓.๓ การพัฒนาคุณภาพ

- ได้มีการตั้งเป้าหมายให้สมาชิกได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐

๓.๔ การบริหารจัดการกลุ่ม

- ให้สมาชิกกลุ่มมีการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการจัดหาปัจจัยการผลิตร่วมกัน

๓.๕ การตลาด

- ส่งเสริมให้สมาชิกมีการทำการตลาดออนไลน์ มีการร่วมกันบริหารจัดการราคา ร่วมกัน สร้าง

เครือข่ายในการจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่มะยงชิดตำบลท่าทราย มีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีเกษตรอำเภอเป็นผู้จัดการแปลง ในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่มาให้ความรู้หรือสนับสนุนกระบวนการผลิตของสมาชิกกลุ่ม

๔.๑ กระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม

กฎระเบียบ ข้อตกลง ข้อบังคับ

แปลงใหญ่มะยงชิด ตำบลท่าทราย มีการจัดทำระเบียบ ข้อกำหนดของกลุ่ม ดังนี้

ข้อ ๑ ชื่อกลุ่มว่าแปลงใหญ่มะยงชิด ตำบลท่าทราย

ข้อ ๒ ที่ตั้งกลุ่มและพื้นที่ดำเนินการ ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ๒๖๐๐๐

ข้อ ๓ วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้

๓.๒ เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน

๓.๓ เพื่อพัฒนาอาชีพให้เจริญก้าวหน้า

๓.๔ เพื่อให้สมาชิกนำความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรไปปฏิบัติในสวนของตนเอง

ข้อ ๔ คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาเป็นสมาชิก ดังนี้

๔.๑ ต้องบรรลุนิติภาวะ มีอายุ ๒๐ ปี บริบูรณ์เป็นต้นไป

๔.๒ ต้องเป็นเกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดที่มีภูมิลำเนาอยู่ภายในตำบล

๔.๓ ต้องถือหุ้नอย่างน้อย ๑ หุ้นๆละ ๑๐๐ บาท

๔.๔ สมาชิกต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับโดยเคร่งครัด

ข้อ ๕ สมาชิกของกลุ่มจะสิ้นสุดลงเมื่อ

๕.๑ ตาย

๕.๒ ลาออก

๕.๓ ไม่เข้าร่วมประชุมติดต่อกัน ๓ ครั้ง

๕.๔ สมาชิกไม่ปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของกลุ่มคณะกรรมการมีมติให้ออก

ข้อ ๖ การเงินและทรัพย์สินทั้งหมดที่ได้มา ให้อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม การสร้างเครือข่าย

- สมาชิกได้รับความรู้นำไปปฏิบัติได้ผล ขยายผลที่ประสบความสำเร็จสู่เกษตรกรอีก ๑๕๓ ราย

การจัดทำบัญชี

- ทำบัญชีกิจกรรม

กองทุน / ทุนหมุนเวียน

- ระดมหุ้น จำนวน ๔,๔๐๐บาท

- เงินกองทุน จำนวน ๗,๕๐๐ บาท

การจัดทำข้อมูล

- รายชื่อสมาชิกทั้งหมด จำนวน ๕๑ ราย

- รายชื่อผู้ได้รับ GAP จำนวน ๔๗ ราย

- รายชื่อผู้ได้รับ GI จำนวน ๒๗ ราย

ข้อ ๗ จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้ผลมะยงชิด จำนวน ๕ แปลงได้แก่

แปลงเรียนรู้ที่ ๑ นายประสงค์ พุมมา	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑๐ ไร่
แปลงเรียนรู้ที่ ๒ นายจรูญรุณดิษฐ์	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑๖ ไร่
แปลงเรียนรู้ที่ ๓ นายเนียด มั่งมี	พื้นที่ปลูกจำนวน ๖ ไร่
แปลงเรียนรู้ที่ ๔ นางปราณี จวนเจริญ	พื้นที่ปลูกจำนวน ๕ ไร่
แปลงเรียนรู้ที่ ๕ นายวิชัยมงคล ร้างสม	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑๐ ไร่

๔.๒ การเชื่อมโยงกระบวนการทำงาน ศพก.และแปลงใหญ่

ร่วมกับคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)ระดับอำเภอ และแปลงใหญ่มะยงชิด ตำบลท่าทราย ร่วมจัดงาน Field Dayในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เกษตรกรจำนวน ๑๐๐ ราย มีสถานีเรียนรู้จำนวน ๓สถานี ได้แก่

สถานีเรียนรู้ที่ ๑ ผลิตไม้ผลคุณภาพ ปราบศัตรูพืช (การเตรียมสภาพของต้นมะยงชิด,การตัดแต่งกิ่ง ,IPM)

สถานีเรียนรู้ที่ ๒ ดูแลรักษา นำพาติดผล(การผลิตและวิธีการใช้แคลเซียมโบรอน)

สถานีเรียนรู้ที่ ๓ มาตรฐานสินค้าอินทรีย์ ด้วย GI และ GAP (การขอขึ้นทะเบียนและรับรองมาตรฐาน GI และ GAP)

๕. การสนับสนุน

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก และสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครนายก

- ได้มีการสนับสนุนการทำบรรจุภัณฑ์มะยงชิด ให้แก่กลุ่ม งบประมาณโดย กรมส่งเสริมการเกษตร - ส่งเสริมให้ความรู้ในการลดต้นทุนการผลิตแก่เกษตรกร เช่น การส่งเสริมให้มีการเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ และใช้ปุ๋ยสั่งตัด หรือปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การให้ความรู้การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรูพืช เช่น ไตรโคเดอร์มา บิวเวอเรีย เมทาโรเซียม บีที และการป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้ การให้ความรู้การผลิตพืชตามมาตรฐาน GAP ส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้ระบบน้ำอัจฉริยะ และการใช้แสงไฟในการช่วยกระตุ้นการออกดอก ส่งเสริมการตลาดออนไลน์ และการแปรรูปผลผลิต ฯลฯ

พัฒนาที่ดิน

- ตรวจสอบวิเคราะห์ดิน / ให้คำแนะนำการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ,
- ผลิตปุ๋ยหมัก และ น้ำหมักชีวภาพใช้ในแปลงไม้ผล
- สนับสนุนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

ธกส.

- ให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการบริหารจัดการ ในการพัฒนาผลผลิตของกลุ่ม

พาณิชย์จังหวัด

- ให้ความรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าตลาดขายผลผลิต

ตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด

- ให้ความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีฟาร์ม

กรมวิชาการเกษตร

- ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ย วัตถุมีพิษ วัตถุอันตราย และการประเมินแปลง GAP

สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)

- ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีชีวภาพและการเกษตร การใช้โคโคซานในไม้ผล

เคอร์รี่ เอ็กเพรส

- ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดส่งวัสดุผลผลิตทางการเกษตร รับส่งวัสดุและสินค้าถึงที่บริการ

เก็บเงินปลายทาง

การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิก

สถานีพัฒนาที่ดิน

- ตรวจสอบวิเคราะห์ดิน / ให้คำแนะนำการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ,

พาณิชย์จังหวัด

- การขอใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI)

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย

- ประชาสัมพันธ์ในการจำหน่ายผลผลิตมะยงชิดภายในตำบลและพื้นที่ใกล้เคียง
- จัดงานมะยงชิด และ มะปรางหวาน ตำบลท่าทราย ให้เกษตรกรนำผลผลิตมาจัดจำหน่ายภายในงาน

การเปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาเข้ามาทำวิจัย

- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครเข้ามาศึกษาวิจัยเก็บข้อมูลการผลิตมะยงชิด

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ การลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๕๙๓ บาท / ไร่ ลดลงเป็น ๓,๕๙๓ บาท / ไร่

- ลดการใช้สารเคมี มาใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช

ตารางแสดง : ต้นทุนการผลิตมะยงชิด

ลำดับที่	รายการ	ต้นทุนการผลิตเดิม ราคา / หน่วย (บาท)	ต้นทุนการผลิตปี ๒๕๖๒/๖๓ ราคา / หน่วย (บาท)
๑	ตัดแต่งกิ่ง (ตัดเอง)	-	-
๒	ปุ๋ยคอก - ปุ๋ยอินทรีย์	๘๗๕	๘๐๐
๓	สารเคมี		
	- ยาฆ่าแมลง	๗๕	๗๕
	- สารกำจัดแมลงวันทอง	๑๐๐	๕๐
๔	สารชีวภัณฑ์		
	- ไตโครเดอร์ม่า	๒๕๐	๒๕๐
	- ไตโคซาน	๑๘	๑๘
	- น้ำหมักชีวภาพ		๑๐๐
๕	ปุ๋ยเคมีและฮอร์โมน		
	- ๑๕ - ๑๕ - ๑๕	๓๕๐	๒๐๐
	- ๘ - ๒๔ - ๒๔	๓๕๐	๓๕๐
	- ฮอร์โมนเปิดตาดอก	๓๕	๓๕
๖	แคลเซียมโบรอน	๗๐	๔๐

๗	ค่าแรงงาน – ค่าจ้างเก็บผลผลิต	๑,๘๐๐	๑,๐๐๐
๘	ค่าไฟฟ้า	๕๐๐	๕๐๐
๙	ค่าน้ำมัน	๑๗๕	๑๗๕
	รวม	๔,๕๙๘	๓,๕๙๓

- ลดใช้ปุ๋ยเคมี มาใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ผลิตเอง และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

- ใช้ปุ๋ยให้ถูกสูตร ถูกเวลา ถูกวิธี

๖.๒ การเพิ่มผลผลิต ๒๐ % จาก ๓๐๐ กิโลกรัม / ไร่ เพิ่มเป็น ๓๖๐ กิโลกรัม / ไร่

- มีการตัดแต่งผล

- เนื่องจากมะยงชิดเป็นพืชที่ต้องการอากาศหนาวเย็น เพื่อกระตุ้นการออกดอก ซึ่งในบางปีในช่วงฤดูหนาวแต่อากาศไม่หนาวเย็นเท่าที่ควร ส่งผลให้มะยงชิดติดดอกออกผลน้อย แต่เกษตรกรมีการใช้แสงไฟเพื่อช่วยในการกระตุ้นการออกดอกของมะยงชิดและได้มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกในกลุ่มและการให้ความรู้ในการปฏิบัติดูแลรักษามะยงชิดในช่วงต่างๆ ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตจำหน่ายทุกปี

การถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตปุ๋ยชีวภาพ

๖.๓ การพัฒนาคุณภาพ

๑) ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่

๒) ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเพิ่มคุณภาพของผลผลิต

๓) ขอรับรองแหล่งผลิตไม้ผล GAP จำนวน ๔๗ ราย เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๒๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓

๔) การปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อให้การปลูกมะยงชิดมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๖.๔ เพิ่มมูลค่าผลผลิต

๑) การผลิตมะยงชิดที่มีคุณภาพ

๒) มีการคัดแยกขนาด / ราคา

๓) มีการแปรรูปผลผลิต เช่น มะยงชิดลอยแก้ว มะยงชิดกวน

๔) บรรจุกัญหที่มีเอกลักษณ์ และควรบอกถึงแหล่งที่มาของมะยงชิด เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ หรือเข้ามาดูที่แปลงผลผลิตได้ เพิ่มความมั่นใจให้แก่ลูกค้าที่นำไปปลูกต่อว่าจะได้ผลผลิตมะยงชิดที่คุณภาพ

๕) เกษตรกรยังขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) และได้รับการรับรองจำนวน ๓๒ ราย

๖.๕ การบริหารจัดการ

๑) พัฒนาคณะกรรมการให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น

๒) กลุ่มมีกองทุนหมุนเวียน มีการแบ่งปันผลกำไรให้แก่สมาชิกในกลุ่ม

๓) การรวบรวมผลผลิต

๔) มีการตรวจเยี่ยมแปลงไม้ผลของสมาชิกและเกษตรกรอื่นๆ

๖.๖ การตลาด

๑) รูปแบบสินค้าที่จำหน่าย

(๑) มะยงชิดผลสดจำนวน ๕๑ ราย

(๒) กิ่งพันธุ์มะยงชิดจำนวน ๔ ราย

๒) แหล่งจำหน่าย

- (๑) สวนของเกษตรกรในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง
 (๒) ต่างจังหวัดเช่น ร่วมกับหน่วยงานอื่นในการแสดงสินค้า
 ๓) ราคา แยกตามขนาดของผล ดังนี้
(๑) ราคา ๓๐๐ บาท	จำนวน	๑๒	ลูก/กิโลกรัม
(๒) ราคา ๒๕๐ บาท	จำนวน	๑๕	ลูก/กิโลกรัม
(๓) ราคา ๑๕๐ บาท	จำนวน	๒๐	ลูก/กิโลกรัม

๖.๗ การบริหารความเสี่ยง

- ๑) ผลผลิตที่ออกมาจำนวนมากในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม
- ส่งเสริมให้มีตลาดการขายผลผลิตในชุมชน งานแสดงสินค้า และทางออนไลน์
 - ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย ปี ๒๕๕๘- ๒๕๖๒ จัดงานมะยงชิดมะปรางหวาน ตำบลท่าทราย ให้เกษตรกรนำผลผลิตมาจัดจำหน่ายภายในงาน
 - เปิดรับจองผลผลิตทางออนไลน์

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

- ด้านเศรษฐกิจ : ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มมีการนำแสงไฟมาช่วยในการกระตุ้นการออกดอกของมะยงชิด โดยจะเริ่มติดหลอดไฟในทรงพุ่มมะยงชิดประมาณ ๒ – ๔ หลอด แล้วแต่ขนาดทรงพุ่ม โดยเริ่มตีไฟในช่วงต้นฤดูหนาว และจะเปิดไฟตั้งแต่ ๑๘.๐๐ – ๐๖.๐๐ น. ประมาณ ๗ – ๑๐ วัน มะยงชิดจะแทงช่อดอกให้เห็น จึงทำให้เกษตรกรหันมาใช้แสงไฟในการช่วยกระตุ้นการออกดอกของมะยงชิดกันอย่างแพร่หลาย
- ด้านสังคม : สมาชิกมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
- ด้านสิ่งแวดล้อม : ปัจจุบันเกษตรกรหันมาใช้สารชีวภัณฑ์กันมากขึ้นในการช่วยป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช และลดการใช้สารเคมีลง ทำให้ช่วยอนุรักษ์แมลงศัตรูธรรมชาติในสวนมะยงชิดไว้ได้

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน (แปลงที่ยังคงรักษาคุณภาพได้เกรด A เท่าเดิม (AA)/แปลงที่มีทิศทางการพัฒนาเพิ่มขึ้น)

- เนื่องจากการให้ความร่วมมือกันของสมาชิก และการให้การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ

๙. ปัญหา อุปสรรค

- กลุ่มยังไม่มี การจัดตั้งกองทุนของกลุ่ม เนื่องจากคณะกรรมการและสมาชิกได้ทำการตกลงในการบริหารจัดการผลผลิตที่ได้รับให้แก่สมาชิกโดยไม่จัดเก็บกองทุน

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

การดำเนินงานในอนาคต สมาชิกมีความต้องการในการพัฒนาการผลิตมะยงชิดให้สามารถให้ผลผลิตต่อเนื่องสม่ำเสมอทุกปี เนื่องจากสภาพอากาศเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้มะยงชิดติดดอกออกผล

๑. การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

การทำให้เกิดการออกดอกของมะยงชิดจากการติดหลอดไฟ

นำความรู้ที่ได้จากการอบรมเกษตรกรเข้าสู่มาตรฐาน GAP และศึกษาดูงานโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร ปี ๒๕๖๒ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน ณ ชลพฤกษ์รีสอร์ท อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก และศึกษาดูงานที่สหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา มาประยุกต์ใช้ในการดูแลรักษาต้นมะยงชิดให้สมบูรณ์เหมาะสมกับการออกดอกติดผล ซึ่งมีผลทำให้ดอกออกมากขึ้น ติดผลมากขึ้น ผลผลิตเพิ่มขึ้น คุณภาพดี ราคาดี และรายได้เพิ่มขึ้น

๒. แนวทางการพัฒนาเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่สู่ Smart Farmer

๒.๑ การวางแผนและกระบวนการบริหารจัดการเชื่อมโยง ศพก. สู่แปลงใหญ่

๑) มีการทำแผนพัฒนาเชื่อมโยง

- สมาชิกแปลงใหญ่เข้าร่วมประชุม ศพก. ทุกครั้งสมาชิกแปลงใหญ่เข้าร่วมประชุมเป็น
กรรมการ ศพก

- ศพก. มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางแปลงใหญ่นำสมาชิกเข้าร่วมทุกครั้ง

๒) เป้าหมายแปลงใหญ่

- เป็นจุดเรียนรู้ต้นแบบ เรื่องการผลิตมะขามเทศ ตำบลท่าทรายและตำบลใกล้เคียง

- ขยายผลสมาชิก ในการเรียนรู้ด้านการผลิตมะขามเทศให้ได้คุณภาพตามความต้องการ
ของตลาด

๓) มีการอบรม Smart Farmer เพื่อพัฒนาเป็น Smart Farmer ต้นแบบ และความ
เข้มแข็งของกลุ่ม/องค์กร/วิสาหกิจชุมชน

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

- ถึงแม้ในอนาคตกลุ่มจะไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน แต่ขอให้สมาชิกมีความ
เข้มแข็ง สมาชิกยังคงให้ความร่วมมือและร่วมใจกันในการจำหน่ายผลผลิตโดยไม่จำหน่ายเกินราคากัน และให้
สร้างเครือข่ายการตลาดซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มสามารถจำหน่ายผลผลิตได้อย่างยั่งยืน

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่มะม่วง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองโพรง อำเภอสรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เริ่มทำอาชีพเกษตรกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยปลูกมันสำปะหลังเป็นอาชีพหลัก เมื่อเกิดปัญหาภัยแล้ง ผลผลิตและราคาตกต่ำ จึงตัดสินใจทำสวนมะม่วงซึ่งประกอบไปด้วยมะม่วงพันธุ์พื้นเมือง มะม่วงแก้ว อกร่อง และ พิมเสน ขายได้กิโลกรัมละ ๕ บาท ได้เงิน ๑๓๐,๐๐๐ บาท เมื่อเทียบกับมันสำปะหลังแล้วมีรายได้มากกว่าถึง ๕ เท่า

จึงเป็นจุดเปลี่ยนแนวคิดให้ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ตัดสินใจขยายพื้นที่การปลูกมะม่วง และนำพันธุ์ที่ตลาดต้องการ มาปลูก เช่น น้ำดอกไม้ ฟ้ายัน เขียวเสวย และ แรด เป็นต้น ใช้วิธีการผลิตแบบเกษตรผสมผสาน (Integrated Pest Management in Selected Fruit – IPM) ได้มีการชักชวนให้เกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังหันมาปลูกมะม่วง

ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตมะม่วงนอกฤดูบ้านมาบเหียง และจัดตั้ง วิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านเม็ดบ้านมาบเหียง เพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพให้แก่กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ในราคาถูก เป็นการประหยัดต้นทุนในการใช้ปุ๋ยเคมี

๒. สถานการณ์

ปี ๒๕๖๑ จนถึงปัจจุบัน ได้เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น ๓๑ ราย พื้นที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น ๙๗๔ ไร่ และได้เริ่มดำเนินการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการผลิต มะม่วงภายใต้มาตรฐานสินค้า GAP เน้นผลิตเพื่อการขายผลสดนำส่งขายทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

การดำเนินงานตามเป้าหมาย ๕ ด้าน

๑. ด้านลดต้นทุนการผลิต

เป้าหมายลดต้นทุนการผลิต ๒๐% จากเดิม ๒๖,๕๘๗ บาท/ไร่ เป็น ๒๑,๒๗๐ บาท/ไร่

๒. ด้านเพิ่มผลผลิต

เป้าหมายเพิ่มผลผลิต ๒๐% จากเดิม ๑,๒๘๖ กก./ไร่ เป็น ๑,๕๔๓ กก./ไร่

๓. ด้านเพิ่มคุณภาพผลผลิต

ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ด้านพืช

ใช้ถุงห่อผลไม้ห่อผลมะม่วง

คัดคุณภาพก่อนการจำหน่ายสู่ตลาด เพื่อให้ได้คุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

แปรรูปผลผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

๔. ด้านการตลาด

ผลิตมะม่วงที่หลากหลายชนิดพันธุ์ เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด และลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว

ส่งออกผลผลิตไปยังต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย เวียดนาม และกัมพูชา

ตลาด Modern Trade

ตลาดออนไลน์ผ่าน Facebook fan page และ Application Line

จัดงานวันเทศกาลกินมะม่วง เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด และประชาสัมพันธ์ผลผลิตให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น

จำหน่ายผลผลิตให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง โดยการนำผลผลิตมาจำหน่าย ณ บริเวณหน้าว่าการอำเภอสรีมหาโพธิ์ และศูนย์ราชการจังหวัด

จำหน่ายผลผลิตโดยการสั่งจองผลผลิตล่วงหน้า (Pre order)

จำหน่ายให้กับแม่ค้าในพื้นที่

พัฒนาบรรจุภัณฑ์ สำหรับขายปลีกและของขวัญของฝาก

๕. ด้านการบริหารจัดการ

มีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน และประชุม ทุก ๓ เดือน

จัดซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน (ปุ๋ย, ถุงห่อผลไม้, สารแพคโคลบิวทราโซล)

มีจตุรรวบรวมผลผลิต และมีการจัดการผลผลิตก่อนการจำหน่าย

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

มีกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม มีการประชุมวางแผนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบทางการ หมายถึง มีการบันทึกรายงานการประชุม และการประชุมกลุ่มย่อย หรือเฉพาะกิจ การประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อวางแผนการผลิต บริหารจัดการด้านการตลาด และมีการประชุมเพื่อถ่ายทอดความรู้ของกิจกรรม ภายใต้โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อย่างต่อเนื่อง

มีการบูรณาการการทำงานในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีที่เกี่ยวข้อง ร่วมแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่แปลงใหญ่มะม่วงร่วมกัน ในการดำเนินงานพัฒนาแปลงปลูกมะม่วงให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

มีการเชื่อมโยงกันระหว่าง ศพก.และแปลงใหญ่

ได้จัดทำแปลงเรียนรู้โดยวางแผน และดำเนินการร่วมกับทีมผู้จัดการแปลงใหญ่ เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ การลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และการพัฒนาคุณภาพ โดยในส่วนของแปลงใหญ่เองก็มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ตามความต้องการของสมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อให้สมาชิกภายในแปลงได้เข้ามาศึกษา และนำไปปรับใช้กับแปลงมะม่วงของตนเอง

จัดแผนปฏิบัติงานรายบุคคล แผนปฏิบัติงานด้านการเก็บเกี่ยวและคัดแยกผลผลิต แผนปฏิบัติงานด้านการตลาด และแผนพัฒนาแปลงใหญ่มะม่วง ๓ ปี

๕. การสนับสนุน

การสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนงบประมาณโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด งบประมาณ ๒,๙๐๐,๕๕๐ บาท

จังหวัดปราจีนบุรี สนับสนุนงบสนับสนุนโรงคัดแยกผลผลิต งบประมาณกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก

สำนักงานเกษตรอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี สนับสนุนงบประมาณ ดำเนินโครงการ ๙๑๐๑ ตามรอยเท้าพ่อ ใต้ร่มพระบารมี เพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน จำนวน ๑๖๐,๐๐๐ บาท ในการจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อบริการสมาชิก

สำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี สนับสนุนกล่องบรรจุภัณฑ์สำหรับขายปลีก

สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดปราจีนบุรี สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ปอเทือง จำนวน ๓๐ กระสอบ/สนับสนุนสารโตโลไมท์ ๕๐ ตัน/สนับสนุนถ่านน้ำหมัก สำหรับทำน้ำหมักชีวภาพ จำนวน ๒๐ ถัง/สนับสนุนวัสดุสำหรับผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน ๑๐๐ ตัน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปราจีนบุรี บริการถ่ายทอดให้ความรู้เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับศึกษาอบรมในจุดเรียนรู้ ต้นน้ำดื่ม จำนวน ๑ หลัง พัดลม ๓ ตัว รมสำหรับจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร จำนวน ๒ หลัง/สนับสนุนถังสำหรับใส่น้ำ เพื่อป้องกันภัยแล้ง

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีมหาโพธิ สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนากลุ่มให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดปราจีนบุรี จัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตให้แก่กลุ่มแปลงใหญ่
กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ งบประมาณ ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท

อุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรี สนับสนุนกล่องบรรจุภัณฑ์สำหรับขายปลีก และเครื่องกวนมะม่วงจำนวน ๑ เครื่อง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพรง สนับสนุนน้ำประปาเพื่อการเกษตร

กระทรวงมหาดไทย สนับสนุนโรงเรือนคัดแยกและรวบรวมผลผลิต งบประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ผลดำเนินงานตามเป้าหมาย ๕ ด้าน

๑. ด้านลดต้นทุนการผลิต

สามารถลดต้นทุนลงเหลือ ๒๑,๕๓๙ บาท/ไร่ คิดเป็น ๑๘.๙๘%

๒. ด้านเพิ่มผลผลิต

สามารถเพิ่มผลผลิตได้ ๑,๖๐๕ กก./ไร่ คิดเป็น ๒๔.๘๐%

๓. ด้านเพิ่มคุณภาพผลผลิต

สมาชิกแปลงใหญ่ทุกราย ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP

สมาชิกแปลงใหญ่ทุกราย มีการห่อผลผลิตมะม่วงโดยใช้ถุงห่อผลไม้ โดยให้สมาชิกเลือกห่อเฉพาะผลที่รูปทรงสวยงาม เพื่อป้องกันการทำลายของศัตรูพืชแมลงวันผลไม้ และทำให้ผิวสวย ปลอดภัยจากสารพิษ คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด

มีการคัดแยกผลผลิตก่อนที่นำไปยังจุดคัดแยกผลผลิตของกลุ่ม โดยใช้แรงงานในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน

สมาชิกแปลงใหญ่จำนวน ๑๐ ราย มีการนำผลผลิตมาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

๔. ด้านการตลาด

สมาชิกแปลงใหญ่จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๕ ราย (คิดเป็น ๘๐% จากสมาชิกทั้งหมด ๓๑ ราย) เลือกที่จะปลูกมะม่วงหลากหลายสายพันธุ์แทนการปลูกมะม่วงแค่สายพันธุ์เดียว และยังทำให้สามารถมีผลผลิตจำหน่ายได้ยาวนานถึง ๖ เดือน สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง

มีการส่งผลผลิตไปจำหน่ายยังต่างประเทศ คิดเป็น ๓๐% ผลผลิตทั้งหมด

มีส่งผลผลิตไปจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าของ Big C และ Tesco Lotus

ผลผลิตมีการบริการจำหน่ายผ่าน Facebook fan page และ Application Line ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของผลผลิตทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID ๑๙) ยังได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้บริโภค ทำให้มียอดการจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น

ทางกลุ่มมีการจัดงานเทศกาลกินมะม่วงแล้ว จำนวน ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๑ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๒ และครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๓ ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ โดยครั้งที่ ๓ -๔ ได้มีการจัดกิจกรรมพร้อมกันวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) ปี ๒๕๖๓ และ ปี ๒๕๖๔

ได้รับความร่วมจากสำนักงานเกษตรอำเภอศรีมหาโพธิ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีมหาโพธิ ให้จำหน่ายผลผลิต ณ บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอศรีมหาโพธิ ในวันประชุมกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน และได้รับความอนุเคราะห์สถานที่ให้จำหน่ายผลผลิต ณ ศูนย์ราชการจังหวัดปราจีนบุรี ในการประชุมคณะกรรมการจังหวัดปราจีนบุรี

มีการร่วมมือระหว่างแปลงใหญ่กับหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดปราจีนบุรีให้บริการจัดส่งสินค้า โดยการ Pre-Order มายังหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดปราจีนบุรี, สำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี และสำนักงานเกษตรอำเภอศรีมหาโพธิ เพื่อช่วยจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่มะม่วง แม้วางในพื้นที่ที่มารับซื้อผลผลิตที่เป็นเกษตรกร เพื่อนำไปจำหน่ายในพื้นที่และนำไปขายคู่กับข้าวเหนียวมะม่วง

ได้รับการสนับสนุนกล่องบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่มะม่วงจากหน่วยงานสำนักงานพาณิชย์จังหวัดปราจีนบุรี

๕. ด้านการบริหารจัดการ

กลุ่มมีการประชุมทุก ๓ เดือน

มีการจัดซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน

มีการนำผลผลิตมารวบรวม ณ จุดรวบรวมผลผลิตของกลุ่ม และมีการจัดการผลผลิตก่อนการจำหน่าย

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ภายใต้กฎระเบียบบังคับของกลุ่ม สร้างความเข้มแข็ง ความเป็นปึกแผ่น จนสามารถขยายฐานการดำเนินกิจกรรม ผู้การผลิตมะม่วงเชิงธุรกิจ ภายใต้หลักคิด “การตลาดนำการผลิต” คุณภาพผลผลิตสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค จนเกิดการยอมรับอย่างกว้างขวาง กระทั่งเกิดการพัฒนาด้านการตลาดและสร้างตราสัญลักษณ์สินค้าของกลุ่มแปลงใหญ่ในนามว่า “Mango Land” ได้สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นกับธุรกิจกลุ่มจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่มะม่วง เป็นไปภายใต้การมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยสมาชิกจะร่วมกันคิดวิเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่การจัดทำแผนการผลิต แผนการตลาด โดยคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำกับ ติดตาม แนะนำและแก้ไขปัญหา อุปสรรค แก่สมาชิกอย่างใกล้ชิดทำให้ “ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพ GAP มีตลาดรองรับ ปรับการบริหารเชิงคุณภาพ”

นอกจากนี้ทางกลุ่มยังได้พัฒนาการดำเนินงานโดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ในลักษณะเกษตรกรรมมืออาชีพมากขึ้น จึงทำให้เกิดการยอมรับจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกอย่างกว้างขวาง กลุ่มแปลงใหญ่มะม่วง จึงได้เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานของเกษตรกร นักศึกษา นักธุรกิจ หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ทั่วทุกจังหวัดของประเทศไทย

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

ผู้นำ เครือข่ายหมู่บ้าน และกรรมการกลุ่มมีความเสียสละ จิตอาสา มีวิสัยทัศน์ และดำเนินการเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีกิจกรรมหลากหลายอย่างต่อเนื่อง

สมาชิกตระหนักถึงเรื่องการลดต้นทุนการผลิต อาหารปลอดภัยต่อสุขภาพ และรักษาระบบนิเวศน์จึงเกิดการระเบิดจากภายในส่งผลต่อการเรียนรู้และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ผู้นำกลุ่มและสมาชิกให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจช่วยเหลือกันการดำเนินงานอย่างเต็มที่ เช่น สนับสนุนเงินเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อทำงานส่วนรวมทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการผลิตจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิดผลิตภัณที่มีคุณภาพและส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ชุมชนได้รับประโยชน์และสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของให้กับสมาชิก โดยให้สมาชิกเป็นผู้ถือหุ้น มีส่วนร่วมและมีสิทธิในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีการประชุมวางแผน ร่วมกันระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ

มีการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงยั่งยืนในอนาคต คือ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่คำนึงถึงลูกหลานเพื่อรักษาระบบนิเวศในชุมชน และส่งเสริมคนรุ่นใหม่กลับคืนถิ่นเพื่อสืบทอดและพัฒนาอาชีพของบรรพบุรุษ

ได้รับการสนับสนุนความรู้และงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนต่อเนื่อง

๙. ปัญหา อุปสรรค

ปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ได้มีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา
ถูกช้างป่ารบกวน และทำลายผลผลิต

๑๐. แผนการพัฒนากลุ่มได้วางไว้ต่อไป

ทางกลุ่มแปลงใหญ่มะม่วงได้มีการประชุมหารือตั้งเป้าหมายและวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มไว้ ดังนี้
แผน ๑ ปี

ด้านบุคลากร : สร้างและพัฒนาศักยภาพทายาทเกษตรกร

ด้านการตลาด : เพิ่มปริมาณการจำหน่ายผลผลิตทาง Online และ Pre – Order

ด้านผลิตภัณฑ์ : การผลิตกิ่งพันธุ์คุณภาพ เพื่อจำหน่ายและใช้ในพื้นที่กลุ่มแปลงใหญ่

แผน ๓ ปี

ยื่นขอจดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) มะม่วง (ผลใหญ่ เมล็ดแบน รสชาติดี สีสวย)

ผลิตกิ่งพันธุ์มะม่วงแพนซี

ขอมาตรฐาน อ.ย. และ GMP ของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปผลผลิตมะม่วง

ติดตั้งระบบน้ำ โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ให้ครอบคลุมพื้นที่แปลงใหญ่ทั้งหมด

แผน ๕ ปี

ขยายพื้นที่ปลูกมะม่วงเพิ่มขึ้นจากเดิม ๑๐%

สร้างแปลงใหญ่มะม่วง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบครบวงจร

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

ความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเกษตรกรสามารถ
ดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ แม้จะไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐแล้วก็ตาม คือ ความเข้มแข็งของกลุ่มเอง ถ้า
กลุ่มมีความเข้มแข็ง ผู้นำมีความสามารถก็จะทำให้ การดำเนินงานของกลุ่มสามารถพัฒนาและเดินต่อไปได้

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ แปลงใหญ่ลำไย ตำบลเชียงแวง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ตำบลเชียงแวง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ทำกาการเพาะปลูกลำไย ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอีกตัวหนึ่งของจังหวัดพะเยา พื้นที่การปลูกลำไยของตำบลเชียงแวง มีมากกว่า ๒,๐๐๐ไร่ กระจายตัวอยู่ในหลายหมู่บ้านโดยเฉพาะหมู่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ ของตำบลเชียงแวง เริ่มทำการปลูกครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๓ หรือกว่า ๔๐ ปีมาแล้ว ซึ่งในแต่ละปีมักมีปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตสูง ราคาและปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอน สมาชิกส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบต่างคนต่างขาย และส่วนใหญ่เป็นการขายผลผลิตแบบคละเกรด(รูตร่วง) ทำให้เกิดการกดราคาจากผู้รับซื้อผลผลิต ผลผลิตราคาตกต่ำ จากปัญหาดังกล่าวกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่หมู่ ๑, ๒, ๓ ตำบลเชียงแวง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา จึงได้จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในชื่อ “กลุ่มผลิตลำไยคุณภาพ ตำบลเชียงแวง” เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ และได้พัฒนาเป็น “กลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ตำบลเชียงแวง” เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ ในปัจจุบันนับว่าเป็นพืชหลักของเกษตรกรอีกชนิดหนึ่ง และถือว่าเป็นผลไม้สร้างงาน สร้างรายได้แก่เกษตรกรในตำบลเชียงแวง ปีละหลายล้านบาท

๒. สถานการณ์

มีจำนวนสมาชิก ๕๒ คน พื้นที่แปลง ๓๕๒ ไร่ ลำไยพันธุ์หลักคือ พันธุ์อีดอ ผลผลิตลำไยประมาณ ๘๐๐ กิโลกรัมต่อไร่/ปี ต้นทุนปี ๒๕๖๓ ๖,๕๐๐ บาท/ไร่ สถานที่ตั้ง หมู่ ๓ บ้านร่อง ตำบลเชียงแวง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

คณะกรรมการกลุ่ม ประกอบด้วย

นายชุม เชียงแวง	ประธาน
นายประสงค์ อินทะรังสี	รองประธาน
นางวรารกร เจริญพงษ์	เลขานุการ
นายกิตติศักดิ์ เชียงแวง	เหรัญญิก
นายบัวลอย จตุนาม	ผู้ช่วยเหรัญญิก
นายสิงห์คำ เชียงแวง	การตลาด
นางสุภาวรรณ เชียงแวง	ประชาสัมพันธ์
นายสุวรรณ เชียงแวง	กรรมการ
นายบุญส่ง เขจร	กรรมการ
นายพล จตุแสน	กรรมการ
นายวิศวิท อุปทิ	กรรมการ
นายบุญเลิศ ดวงแก้ว	กรรมการ

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๑. ด้านลดต้นทุนการผลิต เป้าหมาย ต้นทุนลดลงร้อยละ ๓๓ จาก ๖,๐๐๐ บาท/ไร่ เป็น ๔,๐๐๐ บาท/ไร่ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

- อบรมให้ความรู้เรื่องการเก็บตัวอย่างดินเพื่อการวิเคราะห์และเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจ เพื่อให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ และปัญหาของดินในแปลงปลูกพืช พร้อมกับคำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การใช้ปุ๋ย การใช้ปูน ปรับปรุงดินกรด รวมทั้งการใช้วัสดุหรือสารปรับปรุงดินอย่างอื่น ตามความจำเป็นเพื่อให้การปลูกพืชได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น และมีคุณภาพดีขึ้น

- อบรมให้ความรู้เกษตรกร การใช้และการผลิตสารชีวภัณฑ์ฮอร์โมนไข่ไข่เอง เช่น การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง การผลิตไตรโคเดอร์มา และบิวเวอเรีย ช่วยลดการใช้สารเคมี

- จัดอบรมให้ความรู้ระบบการให้น้ำ ทั้งช่วยให้เกษตรกรประหยัดแรงงานในการให้น้ำ ประหยัดน้ำ สามารถให้น้ำได้อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอตลอดแปลงเพาะปลูก เป็นวิธีการให้น้ำที่มีประสิทธิภาพสูง โดยพืชจะได้รับน้ำสม่ำเสมอมากกว่าวิธีการให้แบบอื่น

- อบรมให้ความรู้การผลิตปุ๋ยหมักได้ต้นลำไย

๒. ด้านเพิ่มผลผลิต เป้าหมาย ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ จาก ๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๑,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

- จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแปลงที่ประสบความสำเร็จโดยแบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย และเยี่ยมชมแปลงปลูกของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ

- จัดอบรมวิธีการตัดแต่งกิ่งลำไย การตัดแต่งช่อผลลำไย เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตลำไย และเพื่อเพิ่มผลผลิตลำไยให้ดีขึ้น

๓. เพิ่มคุณภาพผลผลิต/จัดทำมาตรฐาน โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

- จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน GAP และลงพื้นที่ตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นให้กับสมาชิก และประสานส่งใบสมัคร GAP ของเกษตรกร มีเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP แล้ว จำนวน ๒๙ ราย จากสมาชิกทั้งหมด ๕๒ ราย

- อบรมวิธีการเก็บเกี่ยว รวบรวมและการคัดเกรดผลผลิต

- ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์สร้างมูลค่าให้ผลผลิต

๔. การจัดการด้านการตลาด โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

- ประชุม/อบรม การทำตลาดออนไลน์และการแปรรูปผลผลิต เพื่อจำหน่ายผลผลิตผ่านตลาดออนไลน์

- เจรจากรุจกกับผู้รับซื้อ โดยการเชื่อมโยงธุรกิจกับสหกรณ์การเกษตรเชิงคำ จำกัด และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา จัดเวทีการเจรจาธุรกิจเพื่อวางแผนร่วมกันในการดำเนินการขายลำไยแบบสดช่อ เพื่อจำหน่ายในราคาที่สูงกว่าห้องตลาด

๕. ด้านการบริหารจัดการ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

- จัดโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม เช่น มีคณะกรรมการ กฎระเบียบ กติกา และข้อตกลงของกลุ่ม

- การประชุมของกลุ่ม มีการประชุมกลุ่ม เดือนละ ๑ ครั้ง

- คณะกรรมการกลุ่ม ติดตาม/ให้คำแนะนำ/ปรึกษา แก่สมาชิกกลุ่ม

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

มีประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอภูซาง มหาวิทยาลัยต่างๆ องค์การบริหารส่วนตำบล สหกรณ์ ฯลฯ เพื่อขอรับรองความรู้และการสนับสนุนในด้านต่างๆ

๕. การสนับสนุน

๑. สำนักงานเกษตรอำเภอภูซาง และสำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา
 - สนับสนุนองค์ความรู้ และปัจจัยการผลิตแก่กลุ่มแปลงใหญ่
๒. ศูนย์วิจัยและพัฒนาลำไยแม่ใจ มหาวิทยาลัยแม่ใจ
 - ให้องค์ความรู้ด้านการพัฒนาการผลิตลำไยคุณภาพต่างๆ โดยส่งนักวิชาการของศูนย์ฯประจำพื้นที่ เพื่อให้คำแนะนำและส่งเสริมการผลิตลำไยครบวงจร
 - จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบ สนับสนุนองค์ความรู้และการวางระบบน้ำในแปลงเรียนรู้
 - จัดอบรมให้ความรู้และนำสมาชิกศึกษาดูงาน
๓. คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยพะเยา
 - ให้คำแนะนำและร่วมทำการประเมินและตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตให้ปลอดภัยต่อสารเคมี
๔. สหกรณ์การเกษตรเชียงคำ จำกัด
 - เชื่อมโยงตลาดและเข้ามาดำเนินการรับซื้อผลผลิตจากกลุ่มเกษตรกร

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. ด้านการลดต้นทุน

สามารถลดต้นทุนได้จาก ๖,๐๐๐ บาทต่อไร่ เป็น ๔,๐๐๐ บาทต่อไร่ลดลง ๒,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๓ จากกิจกรรมดังนี้

 - ๑.๑ ลดต้นทุนจากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพลำไย ปี ๒๕๖๒ โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาลำไยแม่ใจ มหาวิทยาลัยแม่ใจ ได้รับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ด้านต่างๆ
 - ๑.๒ ลดต้นทุนจากการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตพืช เช่นจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง, ไตรโคเดอร์มา, บิวเวอร์เรีย น้ำหมักชีวภาพ ทำให้สามารถลดต้นทุน ได้จำนวน ๒๐๐ บาทต่อไร่
 - ๑.๓ ใช้สารเคมีและปัจจัยการผลิตอย่างถูกต้องและปลอดภัยตามช่วงเวลาการผลิต ทำให้สามารถลดต้นทุน ได้จำนวน ๕๐๐ บาทต่อไร่
๒. ด้านการเพิ่มผลผลิต

จากเป้าหมายมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก ๘๐๐ กก./ไร่ เป็น ๑,๐๐๐ กก./ไร่ เพิ่มขึ้น ๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๐ เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่บางรายไม่สามารถทำได้ตามเป้าที่ตั้งไว้ เนื่องจากมีปัจจัยด้านสภาพอากาศที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ในพื้นที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำและภัยแล้ง ทำให้ลำไยบางส่วนเสียหาย ไม่ติดดอก ดอกร่วง เป็นต้น
๓. ด้านการเพิ่มคุณภาพและมูลค่าผลผลิต

เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ได้รับมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้นจาก ๑๙ รายเป็น ๒๙ ราย บางรายที่ยังไม่ได้รับติดปัญหาเนื่องจากพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ และผลผลิตที่ส่งขายในนามกลุ่มแปลงใหญ่เป็นสินค้าที่ได้มาตรฐานเดียวกัน มีการคัดเกรดคุณภาพสินค้าโดยการนำเครื่องคัดและควบคุมคุณภาพโดยคณะกรรมการกลุ่ม
๔. ด้านการตลาด

๔.๑ ด้านรูปแบบ กลุ่มแปลงใหญ่ฯ มีช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น จากจำหน่ายแบบรูปร่างเพิ่มแปรรูปเป็นสดซ่อเพื่อการบริโภคสด

๔.๒ ด้านช่องทาง กลุ่มแปลงใหญ่ฯ จำหน่ายผ่านตลาดออนไลน์ และจำหน่ายให้หน่วยงานต่างๆ เช่น นิคมสหกรณ์เชียงคำ จำกัด

๕. ด้านการบริหารจัดการ

กลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ตำบลเชียงแวง อําเภอกุฉินารายณ์ มีการระดมหุ้น เพื่อใช้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ปัจจุบัน มีจำนวนหุ้น ๕๒ หุ้น มีเงินหมุนเวียนภายในกลุ่มเพื่อใช้ดำเนินกิจกรรมประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ บาท มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มและมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน มีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มและมีการบริหารจัดการร่วมกัน

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๑. ด้านเศรษฐกิจ

เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตั้งแต่ระดับต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ คือ การดูแลรักษาลำไยในช่วงตัดแต่งกิ่ง เพื่อลดทรงพุ่มให้มีทรงเตี้ยง่ายต่อการดูแลและเก็บเกี่ยวลดต้นทุนการผลิต การป้องกันโรคแมลง การสาธิตระบบการให้น้ำเพื่อลดการสูญเสียน้ำ การผลิตลำไยสดซ่อเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต การทำตลาดออนไลน์ ทำให้เกษตรกรที่นำองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ไปปรับใช้ลดต้นทุนลง ผลผลิตจำหน่ายได้ราคา ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น

๒. ด้านสังคม

การรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ทำให้เกษตรกรสมาชิกในกลุ่มมีการพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสื่อสารต่าง ๆ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกเป็นคนในชุมชนใกล้เคียงกัน ทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น แบ่งปันกัน ดูแลเอาใจใส่กันภายในชุมชน

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม

กลุ่มแปลงใหญ่ฯ มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด เช่น การใช้น้ำตามความต้องการของลำไย, ใช้เศษพืชและใบไม้คลุมดิน, ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี โดยการใช้สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำหมัก, สมาชิกมีการปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ปลูกหมากแซมในสวนลำไย เพื่อใช้พรางแสง การปลูกพืชแนวกันชน การปลูกพืชผักสมุนไพรคลุมดิน ทำให้สุขภาพเกษตรกรและคนในชุมชนมีความปลอดภัยมากขึ้น

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่

กลุ่มแปลงใหญ่ฯ มีการจัดประชุมสมาชิกเป็นประจำเดือนละ ๑ ครั้งตลอดช่วงฤดูการผลิต เพื่อเป็นการติดตามผลการดำเนินงานของสมาชิกแต่ละราย รับฟังและร่วมกันปรึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหามากมาย ให้กับสมาชิก จากนั้นจะหมุนสลับเปลี่ยนกันลงพื้นที่ของแปลงสมาชิกเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน และในช่วงที่มีการซื้อลำไยสมาชิกกลุ่มมีการสื่อสารกันตลอดเวลา ผ่านทางไลน์กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตำบลเชียงแวง เช่น แจ้งเรื่องการรับซื้อลำไย ซึ่งราคาผลผลิตที่ได้ในแต่ละวัน กฎ กติกา และระเบียบซึ่งกลุ่มได้กำหนดขึ้น รวมทั้งองค์ความรู้ต่างๆ ที่สมาชิกได้ไปเรียนรู้ก็จะนำมาแบ่งปันกันภายในกลุ่ม และตลอดการจัดตั้งกลุ่ม ได้มี

การจัดประชุมกลุ่ม เป็นประจำทุกเดือน และในช่วงการขายลำไยหากวันใดที่เกิดปัญหาเรื่องการขาย คณะกรรมการก็จะเรียกสมาชิก ร่วมประชุม เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทันที

๒. ทีมผู้จัดการแปลงมีการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาของแปลงใหญ่

การบริหารจัดการของทีมคณะกรรมการแปลงใหญ่ฯ มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ และแหล่งองค์ความรู้จากที่ต่างๆ คอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุนการทำงานระหว่างกัน และมีคนรุ่นเก่ามีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการทำอาชีพการเกษตร และคนรุ่นใหม่มีแนวคิดและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการคิดค้นที่ทันสมัย

๓. ความเข้มแข็งของกลุ่ม

มีจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “กลุ่มผลิตลำไยคุณภาพ ตำบลเชียงแวง” แต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทที่ชัดเจน ตั้งกฎระเบียบและข้อตกลงที่เกิดจากการปรึกษาหารือร่วมกันของสมาชิก และมีกองทุนกลุ่มเพื่อร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิตและอุปกรณ์ของใช้ที่จำเป็นในกลุ่ม จากการเก็บค่าสมัครเข้าร่วมกลุ่ม คนละ ๑๐๐ บาท ปัจจุบันมีกองทุนรวมจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๔. ปัญหา อุปสรรค

๑. ปัญหาด้านเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน สมาชิกแปลงใหญ่บางส่วนพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้เสียสิทธิ์บางอย่างไป เช่น การยื่นขอมาตรฐาน GAP, การขออนุญาตเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

๒. ปัญหาแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูกลำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ทำให้ต้องพึ่งพาน้ำฝน และลำน้ำในพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งเมื่อเข้าสู่ฤดูแล้งหรือประสบกับช่วงฝนทิ้งช่วง ทำให้เกิดปัญหาภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำในพื้นที่เพาะปลูกเกิดขึ้น

๓. ปัญหาไฟฟ้า เนื่องจากไฟฟ้าที่เข้าไปยังพื้นที่เกษตรเป็นไฟฟ้าระบบ ๒ เฟส ทำให้เกิดปัญหาไฟตก เครื่องใช้ไฟฟ้าชำรุด เมื่อเวลามีความต้องการใช้ไฟมากๆ โดยเบื้องต้นได้เสนอปัญหาผ่านทางองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาของตำบล

๔. ปัญหาแรงงาน ในพื้นที่ขาดแคลนแรงงานเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว เพราะความต้องการแรงงานมีสูงช่วงที่ผลผลิตออกพร้อมๆ กัน แก้ปัญหาโดยการเอามือกันของเกษตรกร และติดต่อแรงงานจากหมู่บ้านข้างเคียง

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

เน้นการพัฒนาคุณภาพให้ได้เกรดจัมโบ้ (AA) และ A และพัฒนาเป็นลำไยผิวสีทอง เพื่อขยายตลาดด้านการส่งออก และขับเคลื่อนกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิตต่างๆ

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

กลุ่มแปลงใหญ่ฯ จะเกิดความยั่งยืนต้องขับเคลื่อนจากการดำเนินการด้วยตัวสมาชิกกลุ่มเอง หมั่นให้คำแนะนำปรึกษาหารือกัน ดูแลกัน มีเงินออมหมุนเวียน พึ่งพาตนเองเป็นหลัก หากติดขัดปัญหาสามารถไป

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๖๑

ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

แปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๖๑ เกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง ซึ่งเล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการเกษตร การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ด้านสินค้าเกษตร เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการรวมแปลงผลิตเป็นแปลงใหญ่ เพื่อก่อให้เกิด กิจกรรมลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มคุณภาพผลผลิต เป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับสินค้าเกษตร การแก้ปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาดและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ หรือปัญหาการขาดอำนาจการต่อรองของเกษตรกร ตลอดกระบวนการผลิต (Production Process) การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) และปัญหาด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ยัง เข้าไม่ถึงตัวเกษตรกรได้เท่าที่ควร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิต และมีการบริหารจัดการร่วมกัน โดยเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่มการผลิต เพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิต และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพิ่มคุณภาพสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด การบริหารจัดการ โดยมีหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

สถานการณ์

ชนิดสินค้า : มะม่วง

รหัสแปลง ๕๒๒๑ ผลการจัดชั้นคุณภาพ A

สมาชิก ๓๕ ราย พื้นที่ ๖๑๕ ไร่

ผู้จัดการแปลง นางดวงใจ เทศอินทร์

ชื่อประธานแปลง นายเสน่ห์ กองแก้ว

ที่ตั้งแปลง หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองทราย อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร

ชื่อทะเบียนนิติบุคคล “บริษัท แมงโก คลองทราย หนึ่งหกแปด จำกัด”

คณะกรรมการ/สมาชิกแปลงใหญ่

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
๑	นายเสน่ห์ กองแก้ว	ประธาน	
๒	นายมานะ อินสุน	รองประธานคนที่ ๑	
๓	นายสามารถ เมฆอ้อย	รองประธานคนที่ ๒	
๔	นางดวงใจ เทศอินทร์	เลขานุการ	
๕	นางวิมล ยิ่งสุข	เหรัญญิก	
๖	นท.วันเพ็ญ ธรรมชัย	กรรมการ	
๗	นางดาวสิริ ชัยสุวิรัตน์	กรรมการ	
๘	นางชะโอน สุริยา	กรรมการ	
๙	นายเพชร พิมพา	กรรมการ	
๑๐	นายเสมียน ราชองค์	กรรมการ	
๑๑	นางยุพิน พัฒนนิยม	กรรมการ	

๑๒	นายเกรียงไกร กองแก้ว	กรรมการ	
๑๓	นายบุญเลิศ คำยวง	กรรมการ	
๑๔	นายจรูญ คล้ายเหมือน	กรรมการ	
๑๕	นางน้ำฝน ประคำ	กรรมการ	
๑๖	นายอุทัย ชันดวง	สมาชิก	
๑๗	น.ส.สนอง กองแก้ว	สมาชิก	
๑๘	นายสมชาย สัจจัญ	สมาชิก	
๑๙	นางปราณี ตระกูลโส	สมาชิก	
๒๐	นายวิชัย บุตรธนา	สมาชิก	
๒๑	นายรัตน์ อินสุน	สมาชิก	
๒๒	นายทวีศักดิ์ กองแก้ว	สมาชิก	
๒๓	นางแสงดาว ธรรมดา	สมาชิก	
๒๔	นางกัญญา เพ็ชรไทย	สมาชิก	
๒๕	นายแดง จิตรดี	สมาชิก	
๒๖	นายวุฒิชัย วรรณะ	สมาชิก	
๒๗	นางกองสิน มนต์เดช	สมาชิก	
๒๘	นายสุจิน พัฒนนิม	สมาชิก	
๒๙	นายสวาท จันท์สนิท	สมาชิก	
๓๐	น.ส.พรับพริ้ง โถมงามดี	สมาชิก	
๓๑	นายไพบุลย์ ปรีกมาส	สมาชิก	
๓๒	นางวรรณภา เทียนไข	สมาชิก	
๓๓	นายทิพย์ ทรัพย์พร้อม	สมาชิก	
๓๔	นางประยูร ไชโย	สมาชิก	
๓๕	นางเรณู ทองศรี	สมาชิก	

เป้าหมาย (๕ ด้าน)

เป้าหมายและแผนปฏิบัติงาน ๕ ด้าน	
๑. ลดต้นทุนการผลิต	เป้าหมายลดต้นทุนการผลิต จากเดิม ๑๒,๗๑๓ บาท/ไร่ ลดเหลือ ๑๐,๑๗๐ บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๐
๒. เพิ่มผลผลิต	เพิ่มผลผลิตจากเดิม เฉลี่ย ๑,๐๐๐กก./ไร่ เป็น ๑,๑๐๐กก./ไร่
๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต	รักษามาตรฐานการผลิต GAP พืช ที่ผ่านการรับรองแล้ว จำนวน ๓๕ ราย
๔. การบริหารจัดการ	รวมกลุ่มวางแผนการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต (สารแพกโคลบิวทราซอล/ ถูงท่อ/สารชีวภัณฑ์)
๕. ตลาด	มีแผน Contact Farming กับบริษัทและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และส่งเสริมตลาดออนไลน์

การขับเคลื่อนการดำเนินงาน และการสนับสนุน

๑.๑ การสร้างความเข้าใจเกษตรกร สมาชิกและรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

๑) แปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสากเหล็ก มีการประชุม อย่างน้อยปีละ ๓ ครั้ง

๒) มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือสมาชิกแปลงใหญ่

๒.๑) จัดหาปัจจัยการผลิต สารแพกโคลบิวทราซอลแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย มีสมาชิกจำนวน ๓๕ ราย มีการผลิตมะม่วงออกนอกฤดูทุกราย ในการผลิตมะม่วงออกนอกฤดู มีความจำเป็นที่ต้องการใช้สารชะลอการเจริญเติบโตของพืช จึงมีการประชุมและหารือและหาข้อตกลงร่วมในการจัดหาสารแพกโคลบิวทราซอล ตามเงื่อนไขโครงการที่ดำเนินการในปี ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๓ เพื่อให้สมาชิกนำไปใช้ในแปลงปลูกมะม่วง และเมื่อเก็บผลผลิตและจำหน่ายผลผลิตเสร็จสิ้นก็มีข้อตกลงร่วมกันว่าจะต้องนำจำนวนเงินที่ตามข้อตกลงของกลุ่มส่งคืนตามระยะเวลาที่กำหนด เป็นการช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มในการมีปัจจัยเป็นเงินเชื่อเพื่อบรรเทาและลดค่าใช้จ่ายของสมาชิกในส่วนหนึ่ง ในการไปจัดซื้อปัจจัยราคาแพงที่ร้านค้าทั่วไป

๒.๒) จัดหาปัจจัยการผลิต ทุ้งห่อผลไม้

สมาชิกแปลงใหญ่ฯ มีการผลิตมะม่วงออกนอกฤดูทุกคน ในกระบวนการผลิตมะม่วงจึงจำเป็นต้องมีการห่อผลผลิต ซึ่งกลุ่มมีแผนจัดซื้อทุ้งห่อผลไม้ จำนวน ๕๐๐ กล่อง ซึ่งจากการประชุมสมาชิกกลุ่มที่มีมติเห็นชอบในการจัดซื้อสารแพกโคลบิวทราซอล ๑๐%WP และทุ้งห่อผลไม้ เพื่อช่วยเหลือในสมาชิกเป็นการให้บริการปัจจัยการผลิตที่สมาชิกจำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตมะม่วงนอกฤดู โดยกำหนดในแผนการจัดซื้อในโครงการยกระดับเกษตรกรแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ปี ๒๕๖๔

๒.๓) การแก้ไขปัญหาเรื่องการขาดแคลนแหล่งน้ำในการผลิตมะม่วง

ในพื้นที่ตำบลคลองทรายจะอยู่นอกเขตชลประทานอาศัยน้ำฝนในการผลิตมะม่วงนอกฤดูซึ่งจำเป็นในช่วงฤดูแล้งจะต้องมีการให้น้ำต้นมะม่วงแต่ส่วนใหญ่เกษตรกรจะไม่มีแหล่งน้ำที่เพียงพอและในสถานการณ์ปัจจุบันสภาพอากาศมีความแปรปรวนปริมาณน้ำฝนน้อยไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ได้ประชุมหารือและหาแนวทางแก้ไขปัญหาโดยที่จะขุดเจาะบ่อบาดาล เพื่อช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มและมีการบริหารจัดการโดยกลุ่ม แต่เนื่องจากศักยภาพพื้นที่มีปริมาณน้ำใต้ดินลึกมากและมีปริมาณน้อยถ้าใช้งบประมาณของโครงการยกระดับเกษตรกรแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ปี ๒๕๖๔ เกรงว่าจะมีปัญหาเรื่องการขุดเจาะบ่อบาดาล จึงเสนอแผนขอรับการช่วยเหลือไปยังกรมทรัพยากรน้ำบาดาลจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อให้การช่วยเหลือในการขุดเจาะบ่อบาดาลที่มีความลึกประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ เมตร เพื่อช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ต่อไป

๓) ระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่มแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๖๑

๑.๒ สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จาก ศพก.

คณะกรรมการแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสากเหล็ก เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับอำเภอ จำนวน ๔ ครั้ง/ปี โดยมีส่วนร่วมในการร่วมแสดงความคิดเห็นและรับข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาการเกษตรทุกด้านไปเผยแพร่และแจ้งให้กับสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งได้มีการพัฒนาความรู้จากการขับเคลื่อนการทำงานของ ศพก.ระดับอำเภอ ในการได้รับการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกและมีการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาทักษะในการผลิตมะม่วงนอกฤดูและการตลาดแบบครบวงจร

๑) ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับอำเภอ จำนวน ๔ ครั้ง/ปี ในการหารือและวางแผนการพัฒนาสมาชิกให้มีองค์ความรู้

๒) การพัฒนาความรู้ด้านกระบวนการผลิตมะม่วงออกนอกฤดู ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๓ ครั้ง และในปี ๒๕๖๓ จำนวน ๓ ครั้งและศึกษาดูงาน

๓) พัฒนาด้านความรู้ ด้านกระบวนการผลิตมะม่วงที่ดีและเหมาะสม เพื่อเข้าสู่มาตรฐาน GAP ในปี ๒๕๖๓ และสมาชิกได้ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๓๕ ราย

๔) จัดทำแปลงเรียนรู้

เนื่องจากแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๖๑ เป็นกลุ่มจัดตั้งปี ๒๕๖๒ แปลงเรียนรู้ในปี ๒๕๖๑ จึงไม่มี แต่หน่วยงานศูนย์วิจัยและการพัฒนาการเกษตร พิจิตร ศวพ.พิจิตร ได้เข้าไปถ่ายทอดความรู้ และจัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จำนวน ๕ แปลง ในปี ๒๕๖๒

๑) นายมานะ อินสูน	หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองทราย
๒) นท.วันเพ็ญ ธรรมชัย	หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองทราย
๓) นายเสน่ห์ กองแก้ว	หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองทราย
๔) นางดวงใจ เทศอินทร์	หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองทราย
๕) นางยุพิน พัฒนนิม	หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองทราย

๑.๓ จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและความก้าวหน้าของแปลงตามที่กำหนดและความครบถ้วนของข้อมูลที่บันทึกข้อมูลเข้าระบบให้เป็นปัจจุบัน

- ปัจจุบันแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๖๑ มีสมาชิก ๓๕ ราย พื้นที่ ๖๑๕ ไร่

๑.๔ ประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

แปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๖๑ ได้ประสานหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- ๑) ธนากรเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือเรื่องอื่นเกี่ยวกับแปลงใหญ่
- ๒) ศูนย์วิจัยและการพัฒนาการเกษตรพิจิตร ศวพ.พิจิตร
- ๓) สำนักงานตรวจบัญชีพิจิตร ให้ความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีในครัวเรือน
- ๔) วิทยากรจากกรมวิชาการ ให้ความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยมะม่วง ในงาน Field Day ปี ๒๕๖๓ ณ วันหนองตะเคียน หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองทราย

๕) การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่
แปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๖๑ ได้มีการประชุมจำนวนอย่างน้อย ๓ ครั้ง/ปี

๖) การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

สมาชิกมีการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ จำนวน ๒๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗๑

๑.๕ การจัดหาทุนสนับสนุน (เงินและ/หรือปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่)

ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากกองทุนหมู่บ้าน

สมาชิกแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร ปี ๒๕๖๑ จะเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหมู่ที่ ๓ จำนวน ๑๕ ราย ซึ่งกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ ๓ จะจัดหา/สนับสนุนสารแพกโคไล-บิวทราซอล จำนวน ๒๕๐ ถัง/ปี และปุ๋ยเคมีจำนวน ๓๐๐ กระสอบ ให้ช่วยเหลือสมาชิกกองทุน รวมเป็นเงินกองทุนที่จัดหาให้บริการในชุมชนหมู่ที่ ๓ ตำบลคลองทราย จำนวนเงินกองทุนหมู่บ้าน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย และผลที่เกิดขึ้น

๑. มีการดำเนินการตามแผนและกิจกรรมที่ตั้งไว้ ตามเป้าหมายการพัฒนา ๖๕ ด้าน พร้อมทั้งผลตามกิจกรรมในด้านต่างๆ ดังนี้

๑.๑ ลดต้นทุนตามกิจกรรมของแผนกลุ่มกำหนดแผนในการลดต้นทุนร้อยละ ๒๐

- กิจกรรมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และผสมปุ๋ยใช้เอง มีสมาชิกดำเนินการ จำนวน ๑๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๖

- กิจกรรมการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี จำนวน ๓๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

น้ำหมักสมุนไพร กลอย ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดพิจิตร

๑.๒ เพิ่มผลผลิต ตามกิจกรรมของแผน

กลุ่มกำหนดแผนในการเพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๑๐ จากผลผลิตเฉลี่ย ๑,๐๐๐ กก./ไร่ เพิ่มเป็น ๑,๑๐๐กก./ไร่

๑) กิจกรรมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และผสมปุ๋ยใช้เอง มีสมาชิกดำเนินการ จำนวน ๑๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๖

๒) การปรับปรุงบำรุงดิน สมาชิก จำนวน ๑๕ ราย ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก และมีการตัดแต่งกิ่ง คิดเป็น ๔๒.๘๖

๑.๓ พัฒนาคุณภาพ ตามกิจกรรมของแผน

๑) สมาชิกแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย จะผลิตมะม่วงออกนอกฤดูโดยปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ ซึ่งกระบวนการผลิตจะต้องใช้สารชะลอการเจริญเติบโตของพืช (แพกโคลบิวทราซอล) จำนวน ๓๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๒) ใช้ถุงห่อผลไม้ เพื่อเพิ่มการสร้างสีมะม่วงให้มีสีเหลือง สมาชิกจะใช้ถุงห่อผลไม้ จำนวน ๓๕ รายคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๓) การเข้ารับการอบรม และผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตมะม่วงที่ดีและเหมาะสม (GAP) จำนวน ๓๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๑.๔ การตลาด ตามกิจกรรมของแผน

สมาชิกแปลงใหญ่ผลิตมะม่วงออกนอกฤดู และจำหน่ายในชุมชนและมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ ซึ่งไม่ได้มีการรวมกันซื้อรวมกันขายในรูปแบบธุรกิจกลุ่ม แต่จะมีสมาชิกจำนวน ๔ รายที่ได้บรรจุกล่องบรรจุภัณฑ์เพิ่มมูลค่าสินค้า และสามารถจำหน่ายในตลาดออนไลน์ในบางส่วน ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านการตลาดอีกทางหนึ่ง

๑.๕ การบริหารจัดการ ตามกิจกรรมของแผน

๑) ด้านการจัดซื้อปัจจัยการผลิต

๑.๑) กลุ่มมีการบริหารจัดการจัดซื้อปัจจัยการผลิตจากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมระบบแปลงใหญ่ตั้งแต่ปี ๒๕๖๒- ๒๕๖๓ ได้บริหารจัดการในการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น สารแพกโคลบิวทราซอล ๑๐%WP รวมแล้วจำนวน ๘๐ ถัง จากการได้รับสนับสนุนงบประมาณของกรมส่งเสริมการเกษตร และนำกองทุนที่ได้คืนมาจัดซื้อเพิ่มเติม

๑.๒) กลุ่มมีการบริหารจัดการจัดซื้อตะกร้าใส่ผลผลิต เพื่อใช้ในการขนส่งและการเก็บรักษาผลผลิตไม่ได้รับความเสียหาย โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากการเข้าร่วมโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร ปี ๒๕๖๓

๒) ทีมผู้จัดการแปลงมีการกำกับ ดูแล และแก้ไขปัญหาของแปลงใหญ่

จากสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มีปัญหาเรื่องแหล่งน้ำไม่เพียงพอสำหรับในการให้น้ำมะม่วง ในช่วงฤดูแล้ง คณะกรรมการฯ จึงได้ขอการสนับสนุนการขุดเจาะบ่อบาดาลไปยังสำนักงานทรัพยากรน้ำ เขต ๗ กำแพงเพชร ในปี ๒๕๖๒ จำนวน ๑ กลุ่ม ๘ ราย โดยผ่านการรับรองจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองทราย และปี ๒๕๖๔ ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำ เขต ๗ กำแพงเพชร ได้เข้ามาตรวจสอบศักยภาพพื้นที่เพื่อช่วยเหลือ การเจาะบ่อบาดาล จำนวน ๑ จุด ความลึกประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ เมตร และได้บรรจุเข้าไปในแผนในปีงบประมาณ ๒๕๖๖

๓. การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว (การผลิตและรายได้)

สมาชิกแปลงใหญ่ ปัจจุบันมีปัญหาด้านการตลาด มะม่วงมีราคาถูก และมีปัญหาจากสถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ มีการวางแผนเรื่องการปรับลดพื้นที่การผลิต และการใช้สารแพกโคลบิวทราซอล เพื่อลดค่าใช้จ่าย ทำปริมาณที่น้อยแต่ให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ

๓.๑ ด้านต้นทุนการผลิต

จากกระบวนการผลิตที่สมาชิกใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ และผสมปุ๋ยใช้เอง สามารถลดต้นทุนจากเดิมต้นทุน ๑๒,๗๑๓ บาท/ไร่ ปัจจุบันจากการที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกษตรกรต้องลดต้นทุน โดยการใช้สารเคมีโดยการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้แบบผสมผสานเพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งในปี ๒๕๖๓ ปี ๒๕๖๔ เฉลี่ยลดลงเหลือ ๕,๐๐๐ บาท/ไร่

๓.๒ ด้านเพิ่มผลผลิต

การผลิตมะม่วงออกนอกฤดูของกลุ่มแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย สมาชิกมีการรับรองความรู้ด้านการใช้ปุ๋ย และการผสมปุ๋ยใช้เอง ใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้สารชะลอการเจริญเติบโตของพืช และการใช้ถุงห่อผลไม้ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ และปริมาณที่เพิ่มขึ้น จากเดิม ๑,๑๐๐ กก./ไร่ เพิ่มเป็น ๑,๑๐๐ กก./ไร่

๓.๓ ด้านคุณภาพ

สมาชิกแปลงใหญ่ฯ ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตมะม่วงที่ดีและเหมาะสม (GAP) ปี ๒๕๖๓ จำนวน ๓๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๓.๔ ด้านการตลาด (เช่น มีตลาดรองรับ, ราคาสูงกว่าตลาด)

จากการที่สมาชิกใช้สารแพกโคลบิวทราซอลช่วงเดือนพฤษภาคม -มิถุนายน เพื่อให้มะม่วงออกพร้อมกัน และได้ผลผลิตเริ่มออกช่วง กรกฎาคม- สิงหาคม จะทำให้ราคาของผลผลิตจะได้ราคาประมาณ ๕๐-๑๒๐ บาท/กิโลกรัม (เกรดส่งออก) หรือราคาตลาดทั่วไปที่ผลิตนอกฤดูจะจำหน่ายในราคา ๓๐ - ๓๕ บาท/กิโลกรัม เมื่อเทียบกับราคามะม่วงในฤดูกาลปกติช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ราคาประมาณ ๕- ๑๒ บาท/กิโลกรัม

๔. การปรับใช้นวัตกรรม

๔.๑ การผลิตมะม่วงออกนอกฤดู ต้องใช้นวัตกรรมเพื่อบังคับให้มะม่วงติดดอกออกผลตามระยะเวลาที่ต้องการออกผลผลิตที่ไม่ออกช่วงฤดูปกติ จึงต้องใช้สารชะลอการเจริญเติบโตของพืช แพกโคลบิวทราซอล และถุงห่อผลไม้เพื่อเร่งมะม่วงให้มีผิวสีเหลืองนวล ซึ่งสมาชิกแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย สมาชิกทุกคนมีองค์ความรู้ในการใช้สาร และวิธีการห่อมะม่วง

๔.๒ นำงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต

มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ใช้เครื่องมือวัดสารตกค้างประกอบการทำวิจัย ในแปลงสมาชิกฯ

๔.๓ เกษตรกรรมแม่นยำสูง

สมาชิกแปลงใหญ่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องแอปพลิเคชัน ไรค์ลท์เกษตรกรซึ่งสามารถรับทราบข้อมูลพยากรณ์อากาศที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตพืช

๔.๔ เกษตรกรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ในการพัฒนาการผลิต

๑) สมาชิกแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย ทุกคนสามารถใช้เทคโนโลยีการใช้สารชะลอการเจริญเติบโตของพืช สารแพกโคลบิวทราซอล และถุงห่อผลไม้เพื่อเร่งมะม่วงให้มีผิวสีเหลืองนวล

๒) การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ในการพัฒนาการผลิต

สมาชิกกลุ่ม จำนวน ๕ ราย มีการใช้เครื่องพ่นสารเคมีแบบ แอร์บัส คือการใช้แรงดันพ่นผ่านปั๊มแรงดันสูง มีพัดลมช่วยกระจายสารเคมีให้ละอองกระจายทั่วถึง ทำให้ประหยัดต้นทุนในการผลิต เนื่องจากแอร์บัสจะประหยัดสารเคมีถึง ๓๐% ใช้แรงงานในการพ่นสารเคมีเพียง ๑ คน ทำงานได้รวดเร็ว เช่น เดิมพื้นที่ ๓๐ ไร่ ใช้แรงงานพ่นสารเคมี ๒ คน ต้องใช้เวลาพ่น ๕ วัน แต่การใช้แอร์บัส ใช้เวลาเพียง ๒ วันเท่านั้น ทำให้การป้องกันโรคและแมลงทำได้ทันเวลา

๔.๕ สร้างสินค้าที่เป็นนวัตกรรม เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าวัตถุดิบไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม

ในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ ปกติจะจำหน่ายให้กับพ่อค้าโดยไม่ได้บรรจุใส่กล่อง ปัจจุบันสมาชิกต้องมีการปรับตัว เนื่องจากสถานการณ์การตลาดมีการแข่งขันสูง และการขายทางออนไลน์จะมีความจำเป็นกับการตลาดสินค้าเกือบทุกชนิด และประกอบกับการเกิดสถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ มีสมาชิกกลุ่มจำนวน ๔ ราย ที่บรรจุกล่องประชาสัมพันธ์จำหน่ายในระบบออนไลน์

๔.๖ การเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce

สมาชิกแปลงใหญ่ ได้มีการพัฒนาด้านการตลาดจำหน่ายสินค้า ทาง facebook และ ทางไลน์

๔.๗ สร้างแบรนด์ของตนเอง

กลุ่มมีแผนในปี ๒๕๖๕ จะทำบรรจุภัณฑ์ เป็นของกลุ่มแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสาทเหล็ก ซึ่งขณะนี้สมาชิกจำนวน ๑ ราย ที่มีบรรจุภัณฑ์เป็นของตัวเอง คือ ของนางดาวสิริ ชัยสุวิรัตน์ โดยใช้แบรนด์ Gold Mango

๕.๑ ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ

นายเสน่ห์ กองแก้ว เป็นประธานแปลงใหญ่ฯ และมีนางดวงใจ เทศอินทร์ เป็นผู้จัดการแปลงประธานแปลงใหญ่ฯ มีความสามารถพัฒนาองค์กรให้เข้มแข็ง ดังนี้

๑) บริหารจัดการในการพัฒนาความรู้ด้านการผลิตมะม่วงออกนอกฤดู และจัดหาปัจจัยการผลิตที่จำเป็นบริการให้กับสมาชิก เช่น สารแพกโคลบิวทราซอล ถุงห่อผลไม้ ตะกร้าใส่ผลไม้ การทำสารชีวภัณฑ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้า

๒) บริหารจัดการโครงสร้างองค์กร ให้มีการเข้มแข็ง และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานให้ประสบความสำเร็จ

๓) บริหารกองทุนให้ก่อเกิดรายได้ และพัฒนาองค์กรให้เข้มแข็งโดยการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล “บริษัท แมงโก คลองทราย หนึ่งหกแปด จำกัด”

๕.๒ ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

๑) มีการระดมทุน และบริหารกองทุน ปัจจุบันมีกองทุนกลุ่มจำนวน ๑๐๑,๐๐๐ บาท

๒) มีการบริหารจัดการโครงสร้างองค์กร ให้มีการเข้มแข็ง และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ/สมาชิกให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานให้ประสบความสำเร็จ

๓) บริหารและส่งเสริมให้สมาชิกลดต้นทุนในการผลิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ผลิตฮอร์โมนไข่ จำหน่าย ๑๐๐ ลิตร เป็นเงิน ๑,๕๒๐ บาท

๕.๓ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

- การปรับปรุงคุณภาพหน้าดิน เนื่องจากพื้นที่แห้งแล้ง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในช่วงแรกของการปลูกมะม่วง จึงปรับปรุงคุณภาพดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ บำรุงดินต่อเนื่อง และใช้รถตัดหญ้า เพื่อให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ย บางแปลงจะใช้ฟางข้าวคลุมดินช่วงฤดูแล้งเพื่อรักษาความชื้นให้กับต้นมะม่วง

๕.๔ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

ในพื้นที่ดำเนินการแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อาศัยน้ำฝนในการผลิตมะม่วงออกนอกฤดู และมีปัญหาเรื่องขาดแหล่งน้ำที่ใช้ในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งในการผลิตไม้ผลจะใช้ปริมาณที่น้อยกว่าการทำนาข้าว

๕.๕ การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ

การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน เช่น การใช้สารชีวภาพ การเขตกรรม วัชกร การใช้สารเคมีถูกต้องตามหลักวิชาการ และเหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่

๕.๖ ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม

๑) สมาชิกกลุ่มฯ ได้รับองค์ความรู้และผ่านการรับรองการผลิตสู่มาตรฐาน GAP ปี ๒๕๖๓ ซึ่งในการผลิตมะม่วงออกนอกฤดู จะใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชและเชื้อรา โดยมีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ผลิต และผู้บริโภค

๒) การผลิตมะม่วงออกนอกฤดู การตัดแต่งทรงพุ่ม เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก เพื่อให้ต้นเตี้ยทุกต้น เพื่อสะดวกต่อการห่อ เก็บ โดยควบคุมความสูงของต้นไม้ให้สูงเกิน ๓.๕๐ และเป็นการลดการใช้สารเคมีและประหยัดการใช้สารเคมีอีกทางหนึ่ง

๕.๗ Zero waste (แนวคิดขยะเหลือศูนย์)

การผลิตมะม่วงออกนอกฤดู ของแปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย มีแนวคิดและวิธีการกำจัดขยะในแปลงปลูก โดยการตัดแต่งกิ่งของสมาชิกจะไม่เผากิ่งที่ตัดทิ้ง จะใช้รถไถติดใบมีดที่สามารถสับกิ่งที่ตัดแต่งละเอียด และย่อยสลายเป็นปุ๋ยได้ เป็นการกำจัดขยะและเศษวัชพืชให้เป็นประโยชน์กับต้นพืช

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ แปลงใหญ่กล้วย หมู่ ๒,๓,๖ ตำบลกัลลหอง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

กล้วยน้ำว้าเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่เกษตรกรนิยมปลูกในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ในพื้นที่ตำบลกัลลหอง ได้มีเกษตรกรรวมกลุ่ม เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิต ในปี ๒๕๖๐ สำนักงานเกษตรอำเภอท่ายาง ได้เล็งเห็นความสำคัญ และศักยภาพได้เข้ามาส่งเสริมให้รวมกลุ่มเพื่อเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ โดยใช้ชื่อว่าแปลงใหญ่ กล้วย หมู่ ๒,๓,๖ ตำบลกัลลหอง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี มีสมาชิกจำนวน ๓๐ ราย พื้นที่เพาะปลูก ๕๒๒ ไร่ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการจัดกระบวนการกลุ่มเพื่อดำเนินการ แปลงใหญ่ , การผลิตและการตลาด , จัดทำแผนปฏิบัติการ , การกำหนดปัจจัยการผลิตต่างๆ ดำเนินการตามแผนรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อการร่วมกันบริหารจัดการ ด้านการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพ ตลอดจนด้านการตลาดที่มั่นคง และเป็นธรรม

๒. สถานการณ์

ปัจจุบันมีสมาชิก ๓๔ ราย พื้นที่ปลูก ๖๗๑.๓ ไร่ ต้นทุนการผลิต ๑๕,๐๐๐ บาท/ไร่ ผลผลิต ๒,๓๘๐ กิโลกรัม/ไร่ ราคา กิโลกรัมละ ๗ บาท รายได้ ๑๖,๖๖๐ บาท

เป้าหมาย

๑. ด้านลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มมีโครงการที่ช่วยลดต้นทุนการผลิตกล้วยน้ำว้าให้กับสมาชิก ในด้านต่างๆ อาทิ โครงการเงินกู้ดอกเบี้ยยต่ำ โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีห้ามใช้สารเคมีในการผลิตทุกขั้นตอน โครงการขุดสระน้ำช่วยเหลือสมาชิกด้านแหล่งน้ำ

๒. ด้านการเพิ่มผลผลิต

กลุ่มมีกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มผลผลิตกล้วยน้ำว้าให้กับสมาชิก ในด้านต่างๆ อาทิ การจัดทำบันทึกกิจกรรมแปลง , การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP การวางแผนการผลิต , การวางแผนการตลาด , การตลาดนำการผลิต , การคำนวณวัน เก็บเกี่ยว , การวิเคราะห์ดิน , การใช้เทคโนโลยีในการควบคุมการผลิต ฯลฯ

๓. ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิต

กลุ่มมีกิจกรรมด้านการพัฒนาผลผลิตกล้วยน้ำว้าให้กับสมาชิก อาทิ จัดให้มีการประชุมทำความเข้าใจสมาชิกผู้ปลูกกล้วยน้ำว้า ตามโครงการฯ ระหว่างวันที่ ๒-๘ ของทุกเดือน เพื่อรักษาคุณภาพการผลิตของสมาชิก การส่งเสริมการผลิตที่ปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การศึกษา อบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพ ส่งผลให้สมาชิกสามารถต่อยอดการ พัฒนาผลิตภัณฑ์จากกล้วยน้ำว้า ซึ่งนำไปแปรรูป อาทิเช่น กล้วยอบแฉัด , กล้วยฉาบ, กล้วยกวน เป็นต้น

๔ ด้านการตลาด

สร้างความมั่นคงในอาชีพให้กับสมาชิก จากการประกันราคาซื้อขาย และ การกำหนดนโยบายด้านราคาที่มีความยืดหยุ่น โดยกำหนดราคาซื้อขายผลผลิตในช่วงเวลาที่มีผลผลิตน้อยให้สูง เพื่อจูงใจให้สมาชิกผลิตผลผลิตออกสู่ท้องตลาด การจ่ายปันผล เฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกผู้ร่วมโครงการ ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการจำหน่ายผลผลิตได้ราคาสูงขึ้น และมีต้นทุนเงินส่งเสริมการผลิตที่ต่ำกว่าเดิม อีกทั้งสมาชิกยังมีสุขภาพที่ดีจากการงดการใช้สารเคมี และผลิตปุ๋ยหมักใช้เอง สมาชิกมีรายได้ที่มั่นคง จากการประกันราคาซื้อขาย และการกำหนดนโยบายด้านราคา ที่มีความยืดหยุ่น โดยกำหนดราคาซื้อขายผลผลิตในช่วงเวลาที่มีผลผลิตน้อย ให้สูงขึ้น

๕ การรวบรวมผลผลิต

กลุ่มวิสาหกิจฯ ดำเนินโครงการในรูปแบบของการตลาดนำการผลิต โดย จัดทำช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับสมาชิกที่หลากหลาย มั่นคง และแน่นอน ส่งเสริมการผลิตกล้วยน้ำว้าที่ปลอดภัย ด้วยมาตรฐาน GAP ตามความต้องการของตลาด การตรวจสอบข้อมูลแหล่งผลิตกล้วยน้ำว้าได้

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กำหนด ระเบียบกฎเกณฑ์ของกลุ่ม มีการประชุมต่อเนื่อง เพื่อชี้แจงรายละเอียดต่างๆ เพื่อแก้ไข ปัญหาในการดำเนินการต่างๆ และมีการกำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่มร่วมกัน กลุ่มแปลงใหญ่ กล้วยน้ำว้ากัลลัดหลวง ได้มีการประชุมสมาชิก และคณะกรรมการฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจแก่สมาชิก เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกัน

๕. การสนับสนุน

กลุ่มมีโครงการที่ช่วยลดต้นทุนการผลิตกล้วยน้ำว้าให้กับสมาชิก ในด้านต่างๆ อาทิ โครงการเงินกู้ดอกเบี้ยยต่ำ โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีห้ามใช้สารเคมีในการผลิตทุกขั้นตอน โครงการขุดสระน้ำช่วยเหลือสมาชิกด้านแหล่งน้ำ

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. ด้านลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิต จาก ๑๕,๐๐๐ บาท เหลือ ๑๓,๐๐๐ บาท จากการลดการใช้สารเคมี และใช้ปุ๋ยอินทรีย์

๒. ด้านการเพิ่มผลผลิต

กลุ่มเพิ่มผลผลิตเฉลี่ย จาก ๗ ไร่ ต่อไร่ น้ำหนักเฉลี่ย ไร่ละ ๑.๗ กิโลกรัม เป็น ๗ ไร่ต่อไร่ น้ำหนักเฉลี่ย ไร่ละ ๑.๘ กิโลกรัม จากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการตัดแต่งต้น

๓. ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิต

กล้วยน้ำว้าของกลุ่มมีขนาดหัวใหญ่ขึ้น แต่ยังไม่ผ่านมาตรฐาน GAP เนื่องจากสมาชิกไม่บันทึกข้อมูลแปลง

๔ ด้านการตลาด

สร้างความมั่นคงในอาชีพให้กับสมาชิก จากการประกันราคารับซื้อ และการกำหนดนโยบายด้านราคาที่มีความยืดหยุ่น โดยกำหนดราคาซื้อผลผลิตใน ช่วงเวลาที่มีผลผลิตน้อยให้สูง เพื่อจูงใจให้สมาชิกผลิตผลผลิตออกสู่ท้องตลาด การจ่ายปันผล เฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกผู้ร่วมโครงการ ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการที่จำหน่ายผลผลิตได้ราคาสูงขึ้น และมีต้นทุนเงินส่งเสริมการผลิตที่ต่ำกว่าเดิม อีกทั้งสมาชิกยังมีสุขภาพที่ดีจากการงดการใช้สารเคมี และผลิตปุ๋ยหมักใช้เอง สมาชิกมีรายได้ที่มั่นคง จากการประกันราคาซื้อ และการกำหนดนโยบายด้านราคา ที่มีความยืดหยุ่น โดยกำหนดราคาซื้อผลผลิตในช่วงเวลาที่มีผลผลิตน้อย ให้สูงขึ้น

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ที่ ๑ ตำบลตาชี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

นายสุริยพันธ์ ศรีสุข ประธานกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่และสมาชิกกลุ่มเล่าว่า แต่เดิมพื้นที่ตำบลตาชีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ และมีภูเขาล้อมรอบ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพาะปลูก มีน้ำจากน้ำตกไหลผ่านหมู่บ้าน ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีความชุ่มชื้นตลอดทั้งปี ลักษณะอากาศแบบร้อนชื้น เหมาะแก่การเพาะปลูกประชาชนมีอาชีพทำสวนยาง และสวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่การประกอบอาชีพของเกษตรกรในตำบลตาชี แต่เดิมเกษตรกรจะประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา เป็นอาชีพหลักและต่อมาได้มีการทำสวนไม้ผล เช่น ทุเรียน ลองกอง เงาะ และไม้ผลอื่น ๆ เป็นอาชีพรอง แต่การทำสวนยางพาราและสวนไม้ผล เกษตรกรจะทำได้ตามความเคยชินแต่เดิม การใช้เทคโนโลยีใหม่ , เกษตรกรยังขาดความรู้, ขาดเงินทุนในการจัดหาปัจจัยการผลิตที่จะมาจัดการบริหารสวนของตนเอง ตามศักยภาพของชุมชนสามารถที่จะทำการเกษตรได้อย่างหลากหลาย ปัจจุบันมีเกษตรกรบางรายที่ใช้ความรู้แผนใหม่ มาจัดการบริหารสวนทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้ในชุมชน

ในปี ๒๕๖๑ กลุ่มจึงได้เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอยะหา เป็นผู้ให้คำแนะนำในการเข้าร่วมโครงการดังกล่าว และดำเนินงานโครงการมาจนถึงปัจจุบันได้เป็นแปลงใหญ่ทุเรียน ที่สามารถเป็นจุดเรียนรู้ให้เกษตรกรทั่วไปเข้ามาเรียนรู้

๒. สถานการณ์

ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นระบบการส่งเสริมการเกษตรในการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ซึ่งยึดพื้นที่เป็นหลัก โดยวางระบบการผลิตและกำกับการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกันเพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ดำเนินนโยบายการตลาดนำการผลิต นำไปสู่การจัดการสินค้าเกษตรสู่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน สร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรได้อย่างมั่นคงในอนาคต ในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมๆไปกับการร่วมมือร่วมใจของเกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มการผลิต มีผู้จัดการแปลงเป็นผู้บริหารจัดการพื้นที่ ในทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน ในการจัดการส่งเสริมตามระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม มีกำกับการจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน

๒. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิต มีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ที่ตั้ง : โรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.ตาชี (ชัวคราว) หมู่ที่ ๒ ตำบลตาชี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

พิกัด x : ๗๓๒๙๒๙ y : ๗๒๕๐๔๖

ปีที่เริ่มดำเนินการกลุ่ม : ปี ๒๕๖๑

ชนิดไม้ผล : ทุเรียน (หมอนทอง)

เกษตรกรสมาชิกปัจจุบัน จำนวน ๔๒ ราย จำนวน **พื้นที่** ๒๖๙ ไร่ ให้ผลผลิตทั้งหมด

ปริมาณผลผลิตทั้งหมด ๓๒๐ ตัน

ปริมาณผลผลิตตามคุณภาพ ดังนี้

๑. เกรด AB = ๕๐ % ๒. เกรด C = ๔๐ % ๓. ตกเกรด = ๑๐ %

ทีมผู้จัดการแปลง

- ผู้ช่วยผู้จัดการแปลงนางสาวนุรฮายาตี มะยาเอ๊ะ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

การดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลตาชี อำเภอยะหา มีเป้าหมายและแผนปฏิบัติงาน ๕ ด้าน ดังนี้

๑) การลดต้นทุนการผลิต

เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ ร้อยละ ๖๐ มีการลดต้นทุนการผลิต ได้มากกว่าร้อยละ ๒๐ จากการนำความรู้ด้านพืช ไปใช้ในแปลงของตนเอง ด้านพืชโดยการผสมปุ๋ยเคมีใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน ใช้ปุ๋ยตรงตามระยะการพัฒนาของพืช ในปริมาณที่พืชต้องการ ผลิตน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ สูตรของ พด.ได้เอง เพื่อใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี ใช้สารสกัดชีวภาพป้องกัน กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น สารสะเดา เชื้อราไตรโคเดอร์มา

๒) การเพิ่มผลผลิต

เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ร้อยละ ๖๐ สามารถผลิตสินค้าได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ ๒๐ จากการได้รับการถ่ายทอดความรู้ทั้งการผลิตพืช โดยเฉพาะเรื่องการจัดการสวนที่ดี การดูแลรักษาตามปฏิทินการผลิตพืช ใช้ปุ๋ยถูกต้องเหมาะสม การปรับปรุงระบบน้ำให้สามารถใช้ได้ตลอดฤดูกาลผลิต การจัดการโรคและแมลงโดยวิธีผสมผสาน สมาชิกสามารถ นำกลับไปปฏิบัติได้จริง

๓) การพัฒนาคุณภาพ

ผลผลิตของสมาชิกแปลงใหญ่มีคุณภาพมากขึ้นร้อยละ ๓๐ สามารถผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐานการผลิต GAP สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค สามารถตรวจสอบย้อนกลับสินค้าของเกษตรกรทุกราย เกษตรกรผ่านกำรอบรมและผ่านการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นเพื่อขอรับรองแปลง GAP ทุเรียนครบทุกราย การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า โดยการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต และให้การสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ที่ จำเป็นในการดำเนินงานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในตัวสินค้า ทำให้ผลผลิตมีมูลค่าเพิ่มขึ้นสามารถรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกส่งตลาดออนไลน์ Facebook ล้ง พ่อค้าในพื้นที่ โรงงาน พ่อค้าคนกลาง สกต. วิสาหกิจชุมชน มีแบรนด์ มีกล่องบรรจุสินค้า และมีการแปรรูปสินค้าทุเรียนเป็นทุเรียนทอด ทุเรียนกวน ทุเรียนเชื่อม

๔) การตลาด

สามารถรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกส่งตลาดผู้บริโภคโดยตรง โดยกลุ่มสามารถกำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการจัดทำแผนธุรกิจของกลุ่มที่ชัดเจน ในส่วนของสมาชิกแปลงใหญ่ ทุเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตรกร (ทุเรียนคุณภาพ) ตามศาสตร์พระราชานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ มีบริษัท CP รับซื้อผลผลิตของสมาชิกในราคาที่สูงกว่าตลาดทั่วไป

๕) การบริหารจัดการ

มีกระบวนการกลุ่มที่เข้มแข็ง โดยประธานแปลงใหญ่และคณะกรรมการมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการผลิตทุเรียนแบบครบวงจร

ประเด็นการพัฒนา	เป้าหมาย
๑) การลดต้นทุนการผลิต	- สามารถลดต้นทุนการผลิตได้มากกว่า ร้อยละ ๒๐
๒) การเพิ่มผลผลิต	- สามารถเพิ่มผลผลิตได้มากกว่าร้อยละ ๒๐
๓) การพัฒนาคุณภาพ	- เพิ่มคุณภาพทุเรียน เกรด A (๕๐%) - ผลิตสินค้าตามมาตรฐานการผลิต GAP สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค
๔) การตลาด	- จำหน่ายผลสด ๙๕% และนำมาแปรรูป ๕% ของผลผลิตทั้งหมด/ปี - จำหน่ายผ่านโครงการปิดทองหลังพระ, ช่องทางออนไลน์, ล้งภายในจังหวัดยะลา
๕) การบริหารจัดการ	- มีกระบวนการกลุ่มที่เข้มแข็ง เกษตรกรสามารถดูแลกันเองได้ พัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer ๑๐๐%

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนกระบวนการทำงานแปลงใหญ่ เป็นการบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นทีมงานบริหารจัดการแปลงใหญ่เป็น ๔ ทีม ดังนี้

๑. คณะทำงานด้านการตลาด สหกรณ์จังหวัดและพาณิชย์จังหวัด เป็นผู้ดูแลหลัก
๒. คณะทำงานด้านการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอเยาะหาเป็นผู้ดูแลหลัก สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดยะลา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา
๓. คณะทำงานบริหารจัดการ สำนักงานเกษตรอำเภอเยาะหาและสหกรณ์จังหวัด เป็นผู้ดูแลหลัก
๔. คณะทำงานทีมผู้จัดการแปลง สำนักงานเกษตรอำเภอเยาะหา (ผู้จัดการแปลง) เป็นผู้ดูแลหลัก

กลไกการขับเคลื่อน

๑) การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ กำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลตาชีมีหลักบริหารที่สำคัญ คือ การเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ให้ความสำคัญกับสมาชิกทุกคน โดยจัดการประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงปัญหา และร่วมกันแก้ไข มีการถ่ายทอดความรู้ในการดูแลสวนทุเรียน การสร้างความเข้าใจ ความสามัคคีภายในกลุ่ม และทำงานกลุ่มได้ กำหนดระเบียบ และกฎเกณฑ์ของกลุ่มด้วย เพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มได้ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

๒) สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลง โดยได้รับการพัฒนาความรู้จาก ศพก.

มีการทำกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่าง ศพก.และแปลงใหญ่ ได้แก่ มีการประชุมหารือระหว่างคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ และคณะกรรมการแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ ไปสู่การขับเคลื่อนการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่าง ๒ เครือข่ายให้เป็นรูปธรรม

๓) จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุเรียน จำนวน ๒ แปลง ให้สมาชิกเข้ามาเรียนรู้กิจกรรม ดังนี้

๑. การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ โดยการผลิตปุ๋ยใช้เอง สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้
๒. การให้น้ำในแปลงทุเรียน
๓. การจัดการศัตรูพืช โดยใช้สารชีวภัณฑ์
๔. ระบบน้ำอัจฉริยะ จำนวน ๔ แปลง

๔) ประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลตาชี ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดยะลา เรื่องการเชื่อมโยงการตลาดทุเรียน , สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดยะลา และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา เรื่องการจัดการดินและปุ๋ยในสวนทุเรียน, อภส.สาขายะลา เรื่องการจัดทำแผนธุรกิจ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ในส่วนของสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตรกร (ทุเรียนคุณภาพ) ตามศาสตร์พระราชชาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ มีบริษัท CP รับซื้อผลผลิตของสมาชิกในราคาที่สูงกว่าตลาดทั่วไป

๕) การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่

แปลงใหญ่ทุเรียนได้ผ่านการพิจารณาจัดตั้ง เป็นแปลงใหญ่ เมื่อปี ๒๕๖๑ ทางกลุ่มจึงทำการจัดเวทีประชาคม เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับทางสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมแปลงใหญ่และทำการปรับปรุงคณะกรรมการ โดยการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการแปลงใหญ่ (ทุเรียน) ตำบลตาชี การสื่อสารกับสมาชิกแปลงใหญ่ ใช้กระบวนการจัดเวทีประชุมสมาชิก ดำเนินการ (หลักฐานการประกอบการพิจารณา บันทึกการประชุมกลุ่มแปลงใหญ่) ดังนี้ จัดเวทีประชาคม เพื่อทำความเข้าใจการดำเนินกิจกรรมแปลงใหญ่ พร้อมชี้แจงการปรับปรุงคณะกรรมการกลุ่ม ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมแปลงใหญ่โดยมีภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม

๖) การจัดหาทุนสนับสนุน (เงินและ/หรือปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่)

แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลตาชี ได้รับเงินสนับสนุนจาก ศอบต. โครงการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน “พัฒนาสวนยาง สู้ฟาร์มเกษตร” กิจกรรมการผลิตและจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์

แนวทางการดำเนินงาน แบ่งเป็น ๓ ระยะดังนี้

๑. **ต้นทาง** จะดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุเรียนที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ เนื่องจากพื้นที่ตำบลตาชี อำเภอยะหา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ และมีภูเขาล้อมรอบ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพาะปลูก มีน้ำจากน้ำตกไหลผ่านหมู่บ้าน ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีความชุ่มชื้นตลอดทั้งปี ทำให้เป็นแหล่งบ่มเพาะทุเรียนที่มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์ของจังหวัด และยังมีทุเรียนบ้านที่ขึ้นชื่อ

๒. **กลางทาง** ดำเนินการพัฒนาสินค้าทุเรียนให้ได้มาตรฐาน GAP ครบทุกแปลง ตั้งแต่กระบวนการผลิต ตามระบบปฏิทินการผลิตทุเรียน

๓. **ปลายทาง** ดำเนินการพัฒนาด้านการตลาด เพื่อได้รับการยอมรับของตลาด ทั้งต่างประเทศและตลาดในประเทศ โดยส่งเสริมการตลาด และการแปรรูปเพิ่มมูลค่าผลผลิตที่ด้อยคุณภาพ

๕. การสนับสนุน

หน่วยงานที่ร่วมบูรณาการในการดำเนินงานแปลงใหญ่ทุเรียน มีดังนี้

๑. สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา และสำนักงานเกษตรอำเภอยะหา ภารกิจที่ดำเนินการ

- บริหารจัดการแปลงใหญ่
- การพัฒนาคุณภาพ
- ๒. สำนักงานเกษตรจังหวัด ภารกิจที่ดำเนินการ
 - พัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer
 - พัฒนาวิสาหกิจชุมชน
- ๓. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด
 - ติดตามให้คำแนะนำการทำบัญชีต้นทุนอาชีพ
- ๔. สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
 - การรวมกลุ่มสหกรณ์
 - การเชื่อมโยงตลาด
- ๕. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
 - การประชาสัมพันธ์แปลงใหญ่ผ่านสื่อ
- ๖. พาณิชย์จังหวัด
 - สนับสนุนการจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตและกล่องบรรจุภัณฑ์

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๑. การลดต้นทุนการผลิต

โดยการใช้ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพการใช้สารไตรโคเดอร์มา จากการผลิตขึ้นมาเอง และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตลง ๒๒% (จาก ๑๗,๕๐๐ บาท/ไร่ ลดลง ๓,๘๕๐ บาท/ไร่ คงเหลือ ๑๓,๖๕๐ บาท/ไร่) ในพื้นที่ ๑๒ ไร่ คิดเป็นเงินทุนในการผลิตก่อนเข้าร่วมโครงการทั้งหมด ๒๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนเงินทุนการผลิตหลังเข้าร่วมโครงการทั้งหมด ๑๖๓,๘๐๐ บาท ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ๔๖,๒๐๐ บาท

๑.๑ สมาชิกรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อจำหน่ายในราคา ๔๕ ต่อกระสอบ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุน โครงการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน “พัฒนาสวนยางสู่ฟาร์มเกษตร” ในนามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลตาชี จากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท

๑.๒ สมาชิกมีความรู้และสามารถผลิตเชื้อไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันโรคพืชในทุเรียน โดยเฉพาะโรครากเน่าโคนเน่า จากเชื้อราไฟทอปเทอรา ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมโรคพืชได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนเชื้อราไตรโคเดอร์มา จากสำนักงานเกษตรอำเภอยะหา และวางแผนการผลิตในแต่ละรอบ จำนวน ๖๐ ถัง

๒ การเพิ่มผลผลิต

โดยการจัดการสวนที่ดีและใช้ปุ๋ยถูกต้องเหมาะสม มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม หรือนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการผลิตเกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยปริมาณผลผลิตทุเรียนเพิ่มขึ้น ๒๑% (จาก ๙๔๐ กก./ไร่ ผลผลิตเพิ่มขึ้น ๒๖๐ กก./ไร่ เป็น ๑,๒๐๐ กก./ไร่) จำหน่ายราคาเฉลี่ย ๖๕ บาท/กก. ในพื้นที่ ๑๒ ไร่ ผลผลิตรวม ๑๔,๔๐๐ กิโลกรัม คิดเป็นเงินทั้งหมด ๙๓๖,๐๐๐ บาท

๒.๑ สมาชิกสามารถนำความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดูงานไปปฏิบัติ โดยมีการวางแผนการผลิตตามปฏิทินการผลิตในแต่ละระยะได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตทุเรียนผลสด ร้อยละ ๓๐

๒.๒ สมาชิกมีวิธีการป้องกันการเข้าทำลายของหนอนเจาะเมล็ดทุเรียน

๒.๓ สมาชิกมีจัดการสวนที่ดีและใช้ปุ๋ยถูกต้องเหมาะสม ตามค่าวิเคราะห์ดิน

๓ การพัฒนาคุณภาพ

มีการกำหนดมาตรฐานการผลิต และเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบ รับรองสินค้าที่สามารถทำได้หรือเป็นที่ต้องการของตลาด สมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียนทุกคนต้องได้ GAP รับรองทุกแปลง

- ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒ สมาชิกได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๒๒ ราย
- ปี ๒๕๖๓ สมาชิกยื่นขอรับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๒๐ ราย
- สมาชิกมีความรู้ในการป้องกันกำจัดโรครากเน่าโคนเน่า
- สมาชิกมีความรู้ในการป้องกันหนอนเจาะเมล็ดทุเรียน

๔ การตลาด

การเพิ่มมูลค่าสินค้า และช่องทางการขายออนไลน์ ช่องทางการซื้อขายผลผลิตทุเรียนของสมาชิกแปลงใหญ่ หลักๆ ได้ ๓ ช่องทาง ดังนี้

๑) การกระจายผลผลิตทุเรียนภายในประเทศ คิดเป็น ๓๖% ซึ่งมีถึงเป็นผู้รวบรวมผลผลิตตั้งอยู่ที่ตลาด อบจ. ตลาตมลายูบางกอก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นรวบรวมผลผลิต

๒) การส่งออกไปยังต่างประเทศทั้งในรูปแบบผลสด แปรรูปเป็นทุเรียนแช่แข็ง คิดเป็น ๕๙% โดยมีบริษัท ม่านกุ๋หวาง ฟู้ด จำกัด และบริษัท ควินโพรเซนฟรุต จำกัด เป็นผู้รวบรวมผลผลิตทุเรียนในพื้นที่จังหวัดยะลาเพื่อส่งออก

๓) การแปรรูปผลผลิตทุเรียน คิดเป็น ๕% โดยการแปรรูปของกลุ่มเกษตรกร การแปรรูปสินค้าทุเรียนเป็นทุเรียนทอด ทุเรียนกวน ทุเรียนเชื่อม

ที่	ลักษณะการจำหน่าย/ตลาด	ราย
๑	จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง (เหมาสวน)	๕
๒	จำหน่ายตลาดชุมพร	๕
๓	ท่องเที่ยวเชิงเกษตร (บุฟเฟต์ผลไม้)	๒
๔	นำผลผลิตจำหน่ายโดยตรง	๑๖
๕	จำหน่ายผ่าน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพตาม ศาสตร์พระราชานในจังหวัดชายแดนใต้	๑๔
รวม		๔๒

การเพิ่มช่องทาง และโอกาสทางการค้า ผ่านระบบ e-commerce

การเพิ่มช่องทางการบริโภคทุเรียนโดยตรงจากสวนสู่ผู้บริโภค เพื่อให้ได้รับประทานทุเรียนคุณภาพที่เจ้าของสวนเลือกเองกับมือ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น Facebook Line ทำให้สมาชิกสามารถจำหน่ายทุเรียนในราคาที่สูงขึ้น

การสร้างแบรนด์ของตนเอง

- ทุเรียนตาซี

ตำบลตาซีมีสภาพเป็นพื้นที่ราบและมีภูเขาล้อมรอบ มีลำห้วยต่างๆ ไหลรวมกันเป็น

คลอง จึงทำให้สามารถเพาะปลูกทุเรียนที่มีคุณภาพ

- ทุเรียนกวนตาซี

ตำบลตาซีมีทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองมาก ซึ่งมีเนื้อหวาน มัน อร่อย สมาชิกจะคัดเลือกเข้าสู่กระบวนการผลิตเป็นทุเรียนกวน โดยถือเป็นการแปรรูปผลผลิตจากทุเรียนที่ไม่ได้คุณภาพ และสามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิกได้อีกทางหนึ่ง

๕ การบริหารจัดการ

จัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และจดทะเบียนในนามวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลตาซี ในปี ๒๕๖๑ โดยมีกระบวนการกลุ่มที่เข้มแข็ง โดยประธานแปลงใหญ่และคณะกรรมการมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดีทั้งกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลตาซี ได้มีการจัดเกษตรเชิงท่องเที่ยวเพื่อเป็นอีกช่องทางการจำหน่ายผลผลิตให้ได้ราคาดี และสามารถขายในพื้นที่เอง โดยไม่ต้องพึ่งพ่อค้าคนกลาง

๗. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

การทำการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรสมาชิกได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

๑. ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ.ประธานมีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีภาวะความเป็นผู้นำ มีการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม และมีการวางแผนการพัฒนาแปลงใหญ่ทั้ง ๕ ด้าน

๒. ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรมีกระบวนการกลุ่มที่เข้มแข็ง โดยประธานแปลงใหญ่และคณะกรรมการมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ และสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการขยายพันธุ์ การจัดการสวนทุเรียน และด้านการตลาดได้เป็นอย่างดี

๓. การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด

- การจัดการด้านทรัพยากรดิน สมาชิกเลือกทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพดิน

- การจัดการด้านทรัพยากรน้ำ ส่งเสริมให้สมาชิกปลูกพืชอุม้ตามแหล่งน้ำลำธาร เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในดิน

- การจัดการด้านทรัพยากรบุคคล มีการวางแผนการปฏิบัติงานตลอดฤดูกาล เพื่อลดต้นทุนด้านแรงงาน

๔ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า สมาชิกมีการวางแผนการใช้น้ำโดยเลือกวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมกับชนิดพืช ปริมาณที่จำเป็นที่ต้องใช้ โดยเน้นหลักการใช้เท่าที่จำเป็น ประหยัด คุ่มค่า แต่ได้ประโยชน์สูงสุด เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงหน้า สมาชิกได้ทำฝายชะลอน้ำเพื่อกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในแปลง

๕ การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ สมาชิกมีแนวคิดการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีการผสมผสาน เพื่อให้ผลผลิตมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

๖ ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม สมาชิกรวมกลุ่มกันผลิตสารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันโรคพืชในทุเรียนและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงดิน

๗ Zero waste สมาชิกมีแนวคิดในการที่จะทำให้เกิดของเหลือ หรือทำให้เกิดของเหลือน้อยที่สุดในกระบวนการผลิต (Zero waste) โดยนำทุเรียนที่เสียหายหรือตกเกรดมาแปรรูปเป็นทุเรียนกวน และนำเปลือกทุเรียนมาผลิตเป็นปุ๋ยหมักเพื่อลดต้นทุน

๘. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

๑. ผู้จัดการแปลง เข้าใจ เข้าถึง รู้จักพื้นที่ และไม่เปลี่ยนผู้จัดการบ่อย งานไม่ต่อเนื่อง
๒. ศูนย์เรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตทุเรียนอย่างครบวงจร ทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของสมาชิกและเกษตรกรทั่วไป
๓. เกษตรกร มีองค์ความรู้ ภูมิปัญญาและเต็มใจถ่ายทอดปรารถนาให้เกษตรกรท่านอื่นประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับตนเอง

๙. ปัญหาอุปสรรค

๑. เกษตรกรแปลงใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ
๒. ขาดแคลนแรงงาน
๓. ปัญหาเรื่องโรครากเน่าโคนเน่า และหนอนเจาะเมล็ดทุเรียน

๑๐. แผนการพัฒนากลุ่มที่ได้วางไว้

กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลตาชี มีแผนที่จะนำการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ที่มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการผลิตต่างๆ ได้ศึกษาถึงบริบทสภาพแวดล้อมในพื้นที่นั้นๆ ก่อน จึงมีความเหมาะสมกับพื้นที่ ทำให้เกษตรกรมีความเชื่อมั่นในระบบการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

๑๑. ข้อเสนอแนะ

๑. ควรสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนแปลงใหญ่ และเสริมเรื่องนวัตกรรมด้านการเกษตรเข้ามา
๒. ควรร่วมกันจัดซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน เพื่อลดต้นทุนด้านผลผลิต

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑ ตำบลวังหว่า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ประวัติและความเป็นมา

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีนโยบาย ในการส่งเสริม การเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสใน การแข่งขัน และเน้นการตลาดนำการผลิต เพราะในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่มักประสบปัญหาด้านต้นทุน การในผลิตสูง ราคาผลผลิตตกต่ำและไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้เอง และไม่สามารถต่อรองราคากับ พ่อค้าคนกลางได้ ประกอบกับช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดได้เป็นจำนวนมาก ความต้องการของผู้บริโภคน้อย ทำให้สินค้าล้นตลาด จนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตร การบริหารจัดการการผลิตอย่างครบวงจร ซึ่ง จะส่งผลให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองในการจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยระบบการส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ เป็นการยึดพื้นที่เป็นหลักแล้วบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่ทำการเกษตร กว่า ๑ ล้านไร่ และมีพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการส่งออก เช่น ทุเรียน มังคุด ขนุน สับปะรด รวมถึง ยางพารา ข้าว สำนักงานเกษตรจังหวัดจึงได้เห็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรโดยนำนโยบายการ พัฒนาการเกษตรแบบแปลงใหญ่มาใช้พัฒนาการเกษตรในพื้นที่จังหวัดระยอง

สำนักงานเกษตรอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ได้พิจารณาเห็นว่าในพื้นที่ตำบลวังหว่า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกไม้ผล โดยเฉพาะทุเรียน ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ แต่เกษตรกร ยังทำการผลิตและจำหน่ายแบบต่างคนต่างทำ จึงได้ดำเนินการตามโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในพื้นที่ตำบลวังหว่า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ในพืชทุเรียน จำนวน ๒ กลุ่ม โดยโครงการส่งเสริมเกษตร แบบแปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลวังหว่า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง มีแนวทางในการพัฒนาตามเป้าหมาย ๕ ด้าน ดังนี้ การลดต้นทุน,การเพิ่มผลผลิต,การพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน,การบริหารจัดการที่ดี และการพัฒนา ด้านการตลาด

๒. สถานการณ์

แปลงใหญ่ทุเรียนวังหว่า ๑ มีพื้นที่รวม ๖๘๒ ไร่ ๒ งาน ๓๗ ตารางวา สมาชิก จำนวน ๓๖ ราย
ที่ตั้ง หมู่ที่ ๔ ตำบลวังหว่า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง (ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลวังหว่า)

รายชื่อสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน ตำบลวังหว่า ๑

ลำดับ ที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่	จำนวนพื้นที่		
			ไร่	งาน	ตรว.
๑.	นางสายชล เสาวคนธ์	๓๒/๑ ม.๑๑ ต.วังหว่า อ.แกลง	๑๕	-	-
๒.	นางวาสนา เสาวคนธ์	๑๗ ม.๖ ต.วังหว่า อ.แกลง	๒๐		

๓.	นางสาวสาคร ฉายาชวลิตร	๗/๑ ม.๗ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๘	๒	๗๓
๔.	นายพจน์ ตรีกรรอง	๖๖/๗ ม.๑๔๓ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๙	-	-
๕.	นายสมพงษ์ ไผ่โสภ	๕๙/๓ ม.๗ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๖	๓	๗๑
๖.	นายนธกร เอ็นดูราษฎร์	๑๗๔ ม.๓ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๖	๑	๓๕
๗.	นางมาลี ประกอบกิจ	๗๔/๑ ม.๘ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๒๕	๓	๒๔
๘.	นางสาวสัญญา แสงวงผล	๓๔/๒ ม.๗ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๒๘		
๙.	นางพรรณณี สมดี	๗๙/๑ ม.๘ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๒๔	-	๓๘
๑๐.	นางสุภัค ดีหมั่น	๒/๑ ม.๗ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๔	๓	๘๔
๑๑.	นางนิตยา เนินธรรม	๑๕/๑ ม.๑๑ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๓	๓	๖๔
๑๒.	นางอุทัย บุญส่ง	๒/๖ ม. ๑๒ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๔	๑	๖๗
๑๓.	นางจิรวัดน์ เสาวคนธ์	๑๔๙ ม.๓ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๕	๒	๔๒
๑๔.	นางมาราดี มัญขุนากร	๘ สุนทรภู่ ซอย ๕ ต.ทางเกวียน	๑๐	๒	๔๑
๑๕.	นายสนธิ สมดี	๔/๑ ม.๖ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๑	-	-
๑๖.	นางพูนทรัพย์ สีลม	๕๕ ม.๓ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๖	-	๕๗
๑๗.	นางบุษบา ชวนชื่น	๑๗๙ ม.๓ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๒๐	-	๗๒
๑๘.	นายธีระ กิจมาพวานนท์	๖๖ ม.๑๑ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๘๗	๒	๒๗
๑๙.	นายกมล ปรีक्षा	๒๓ ม.๑๒ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๕	๓	๖๗
๒๐.	นางสาวสมพร อรุณรัตน์	๖๗ ม.๓ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๔	-	-
๒๑.	นางวีณา เสาวคนธ์	๖๐/๑ ม.๑๑ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๐	-	-
๒๒.	นายสัมพันธ์ แสงวงผล	๒๓/๑ ม.๗ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๗๙	๒	๖๔
๒๓.	นายธนกร หวังภูกลาง	๘๙ ม.๓ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๕	-	-
๒๔.	นางสุพัตรา เสาวคนธ์	๙/๑ ม.๗ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๐	๓	๙๖
๒๕.	นายจรีน ชวนชื่น	๘๑ ม.๑๒ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๒๐	-	๕๘
๒๖.	นางสาวลำดวล มุขิ	๕๑ ม.๑๒ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๓๓	๓	๑๘
๒๗.	นางฉลวย อรัญวงศ์	๑ ม.๑๒ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๔๐	-	-
๒๘.	นางสาวนันทนา ธิวิล	๒๓ ม.๓ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๘	-	-
๒๙.	นายจรัส สมคิด	๓๕ ถ.เจริญสุข ต.วังห้ว อ.แกหลง	๒๔	๓	๖๕
๓๐.	นายเสริมศักดิ์ เปรมกมล	๕๓/๓ ม.๕ ต.กระแสบน	๒๖	๒	๓๗
๓๑.	นายเดชา ดีหมั่น	๔๒ ม.๑๑ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๒๒	๓	๑๒
๓๒.	นางสาวพูลสิน แสงวงผล	๙๐ ม.๔ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๔	๒	๓๑
๓๓.	นางปริศนา ฐิตะฐาน	๘๙ ม.๙ ต.ทุ่งควายกิน อ.แกหลง	๑๘	๒	๒๑
๓๔.	นายเอกราช สิทธิपालวัฒน์	๑๗๔/๑ ม.๓ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๓	๓	-
๓๕.	นางสมคิด ลิขิต	๓๗ ม.๑๒ ต.วังห้ว อ.แกหลง	๑๐	-	๗๓

๓๖.	นางอนันธิการท์ สุขกากิจ	๒๕ ม.๓ ต.วังห้ว อ.แก่ง	๘	๒	๑๑
รวม			๖๘๒	๒	๓๗

แปลงใหญ่ทุเรียนวังห้ว ๑ ก่อตั้งในปี ๒๕๖๑ มีต้นทุนเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ๑๖,๐๐๐ บาทต่อไร่ และหลังจากเข้าร่วมโครงการ พบว่าต้นทุนการผลิตลดลง ร้อยละ ๒๐ โดยมีต้นทุนหลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ที่ ๑๒,๘๐๐ บาท มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๐ จากเดิมเฉลี่ยไร่ละ ๑,๒๐๐ กิโลกรัม เพิ่มเป็นเฉลี่ยไร่ละ ๑,๔๔๐ กิโลกรัม ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น จากต้นทุนที่ลดลงและผลผลิตที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว โดยในช่วงเริ่มแรกได้รับงบประมาณในการขับเคลื่อนการดำเนินงานจากกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี ๒๕๖๑, ๒๕๖๒ และปี ๒๕๖๓ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ปัจจัยการผลิต บรรจุกัญท์ และองค์ความรู้จากหน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานต่างๆ ได้แก่

ลำดับ	หน่วยงาน	การสนับสนุน
๑	สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง	- สนับสนุนกล่องบรรจุกัญท์ - สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น แม่ปุ๋ย
๒	กรมพัฒนาที่ดิน	- ปูนโดโลไมต์ และ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี
๓	กรมส่งเสริมการเกษตร	- สนับสนุนงบประมาณการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง - สนับสนุนงบประมาณการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา
๔.	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	- สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาดูงาน

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

ตั้งแต่วันที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน แปลงใหญ่ทุเรียนวังห้ว ๑ มีเป้าหมายในการพัฒนา ๕ ด้าน ดังนี้

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมายและผลการพัฒนา
๑. ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๒๐	จาก ๑๖,๐๐๐ บาท / ไร่ เป็น ๑๒,๘๐๐ บาท / ไร่
๒. เพิ่มผลผลิต ร้อยละ ๒๐	จาก ๑.๒๐๐ กก. / ไร่ เป็น ๑,๔๔๐ กก. / ไร่
๓. พัฒนาคุณภาพผลผลิต	ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP ผลผลิตได้มาตรฐานอินทรีย์ ส่งออกต่างประเทศ จากร้อยละ ๕๐ เป็นร้อยละ ๖๐
๔. การบริหารจัดการ	การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต
๕. ตลาด	เพิ่มช่องทางการจำหน่าย เพิ่มมูลค่าผลผลิต

มีการดำเนินการตามแผนและกิจกรรมที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งผลตามกิจกรรมในด้านต่าง ๆ

๑. ลดต้นทุนตามกิจกรรมของแผน

- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ คุณภาพสูง ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี
- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด เพื่อให้ได้ปุ๋ยที่ตรงกับความต้องการของพืช
- การผลิตและการขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา

๒. เพิ่มผลผลิต ตามกิจกรรมของแผน

- การผลิตฮอร์โมนไข่ และ การผลิตฮิวมิค เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
- พัฒนาองค์ความรู้เรื่องการตัดแต่งกิ่งในทุเรียน

๓. พัฒนาคุณภาพ ตามกิจกรรมของแผน

- จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน GAP มีการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการตรวจ GAP กับกรมวิชาการเกษตร เกษตรกรสมาชิกได้รับมาตรฐาน GAP แล้วร้อยละ ๖๐

๔. การบริหารจัดการ ตามกิจกรรมของแผน

- มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม จัดทำกฎ ระเบียบ กติกา ข้อตกลง ของกลุ่ม

๕. การตลาด ตามกิจกรรมของแผน

- เพิ่มช่องทางหารตลาดด้วยการขายทุเรียน ออนไลน์

- ผลิตรถล่องทุเรียนในนามของแปลงใหญ่ทุเรียนวังหว่า ๑ เพื่อให้สมาชิกได้นำไปใช้ในการบรรจุทุเรียนเพื่อจำหน่าย

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑ มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลบริหารกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ทุเรียนวังหว่า ๑ มีกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ รวมถึงจัดให้มีการประชุม เป็นประจำทุกเดือน เดือนละ ๑ ครั้งในวันที่ ๑๙ ของทุกเดือนเพื่อ รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ถอดองค์ความรู้จากเกษตรกรต้นแบบติดตามความก้าวหน้า พุดคุยถึงปัญหาต่าง ๆ และร่วมกันแก้ไขปัญหา

ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

ข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑ ตำบลวังหว่า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒ เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในบังคับนี้

“สมาชิก” หมายถึง สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑

“คณะกรรมการดำเนินการ” หมายถึง คณะกรรมการดำเนินการ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑

ข้อ ๔ ชื่อและที่ตั้ง

ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑” ที่ตั้งที่ทำการ ๓๔/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลวังหว่า อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง รหัสไปรษณีย์ ๒๑๑๑๐

ข้อ ๕ วัตถุประสงค์สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มขึ้นในระดับหมู่บ้านหรือระดับตำบลโดยความสมัครใจ

(๑) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบกิจการด้านการผลิต/การบริการ

(๒) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกันแก้ไขปัญหาการผลิตการแปรรูปการตลาด

(๓) เพื่อเป็นศูนย์กลางรับความรู้ในการถ่ายทอดวิชาการไปสู่เกษตรกร

(๔) เพื่อใช้กระบวนการในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้

ข้อ ๖ คุณสมบัติเชิงสมาชิก ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(๑) เป็นผู้เห็นชอบในวัตถุประสงค์และกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

(๒) เป็นบุคคลที่นำเชื่อถืออยู่ในชุมชนเดียวกันกับกลุ่มสมาชิก

ข้อ ๗ การสมัครเป็นสมาชิกผู้สมัครซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และประสงค์จะเป็นสมาชิกต้องยื่นใบสมัครถึงคณะกรรมการดำเนินการที่ตนต้องการเข้าสังกัด และเมื่อคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาและมีมติให้รับสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มจึงถือว่าผู้สมัครเป็นสมาชิก

ข้อ ๘ การขาดจากการเป็นสมาชิก สมาชิกอาจขาดจากการเป็นสมาชิกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการดำเนินการมีมติให้ออก

ข้อ ๙ ทุนดำเนินงานของกลุ่ม ให้ได้มาจาก

(๑) ออกหุ้น

(๒) รับฝากเงินจากสมาชิกและชุมชนอื่น

(๓) เงินกู้ยืม

(๔) เงินงบประมาณจากทางราชการ

(๕) สะสมเงินกองทุนและเงินทุนที่ได้จากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

(๖) รับเงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้

ข้อ ๑๐ การดำเนินการของกลุ่ม

(๑) กระบวนการผลิต

(๒) การแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่า

(๓) การตลาด

ข้อ ๑๑ การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ ๑๒ ครั้ง

ข้อ ๑๒ การดำรงตำแหน่ง ให้คณะกรรมการอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ ๔ ปี เมื่อครบ

กำหนด ๔ ปีแล้ว ยังไม่มีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการขึ้นใหม่ก็ให้คณะกรรมการดำเนินการคนเดิมอยู่ในตำแหน่งไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการขึ้นใหม่คณะกรรมการดำเนินการที่ออกไปอาจได้รับเลือกตั้งซ้ำ

ผู้ซึ่งเคยถูกที่ประชุมใหญ่สมาชิกถอดถอนจากตำแหน่งกรรมการไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินการ

ถ้าตำแหน่งประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการหรือเลขานุการหรือเหรัญญิกหรือคณะกรรมการดำเนินการว่างลงก่อนถึงคราวออกตามวาระให้ที่ประชุมใหญ่สมาชิกเลือกตั้งประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการหรือเลขานุการหรือเหรัญญิกหรือกรรมการดำเนินการซึ่งได้รับเลือกตั้งในตำแหน่งที่ว่างนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าที่กำหนดเวลาที่ผู้ซึ่งตนแทนนั้นชอบที่จะอยู่ได้

ข้อ ๑๓ การพ้นจากตำแหน่ง

คณะกรรมการดำเนินการพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุใดๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) ถึงคราวออกตามวาระ
- (๒) ลาออกจากตำแหน่งโดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อที่ประชุมสมาชิก
- (๓) ขาดจากการเป็นสมาชิกไม่ว่าเพราะเหตุใดๆ
- (๔) ย้ายไปอยู่ชุมชนอื่น
- (๕) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกลงมติถอดถอน

ข้อ ๑๔ หน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการ

ประธานกรรมการมีหน้าที่เป็นประธานของที่ประชุมสมาชิกและที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และดูแลกิจการทั่วไป และปฏิบัติกิจการอื่นๆ ตามที่กลุ่มมอบหมาย

รองประธานกรรมการมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยประธานกรรมการและปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการในเมื่อประธานกรรมการไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

เลขานุการมีหน้าที่บันทึกรายงานการประชุมดำเนินการด้านเอกสารต่าง ๆ

เหรัญญิกมีหน้าที่รับ จ่าย และเก็บรักษาเงินสด

ให้ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการ และเหรัญญิกมีอำนาจลงลายมือชื่อแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ข้อ ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับนี้ จะกระทำได้โดยมติของที่ประชุมใหญ่สมาชิก

ที่ประชุมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑ ได้พิจารณาข้อบังคับ ข้างต้นนี้ เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒ ได้ลงมติ เป็นเอกฉันท์ให้ถือเป็นข้อบังคับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑ ได้

การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ซึ่งสมาชิกแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.เครือข่าย) โดยใช้ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลวังหว่า เป็นที่ตั้งของศพก.เครือข่ายและเป็นที่ทำการของแปลงใหญ่ทุเรียนวังหว่า ๑ มีฐานการเรียนรู้ให้สมาชิกแปลงใหญ่ได้เรียนรู้ เช่น ฐานเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักจากต้นกล้วย การทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง การทำ

น้ำส้มควันไม้ การผลิตและขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา เป็นต้น นอกจากนี้ประธานแปลงใหญ่ทุเรียนวังห้ว ๑ และประธานศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลวังห้วยังได้ร่วมประชุม คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอ เพื่อวางแผนการดำเนินการ ร่วมกัน ทั้งยังส่งสมาชิกแปลงใหญ่ร่วมศึกษาดูงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่เพื่อพัฒนา องค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในสวนทุเรียน

๕. การสนับสนุน

แปลงใหญ่ทุเรียนวังห้ว ๑ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง อาทิเช่น

๕.๑ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ได้มาร่วมอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำแผน และอธิบาย โครงการเงินกู้ต่าง ๆ ให้สมาชิกแปลงใหญ่ทราบ รวมทั้งดูแลให้คำปรึกษาทางการเงินและแหล่งเงินทุน

๕.๒ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขต ๖ ร่วมส่งเจ้าหน้าที่มาบรรยายให้ความรู้กับสมาชิกแปลง ใหญ่ทุเรียน วังห้ว ๑ เรื่องของการจัดการโรคในทุเรียน

๕.๓ สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง จัดทำโครงการศึกษาดูงาน ให้กับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ เช่นการบริหารจัดการทุเรียน ณ จังหวัดจันทบุรี และ จังหวัดตราด

๕.๔ สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์จังหวัดระยอง อบรมให้ความรู้เรื่องของการบริหารจัดการกลุ่มให้มี ความเข้มแข็งและยั่งยืน

๕.๕ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดระยอง อบรมให้ความรู้สมาชิกแปลงใหญ่ เรื่องการตลาด

๕.๖ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดระยองร่วมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ได้รับการอบรม การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพจากสำนักงานตรวจบัญชี สหกรณ์จังหวัดระยอง ทำให้สมาชิกมีการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพของตนเอง

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

แปลงใหญ่ทุเรียนวังห้ว ๑ ได้ดำเนินการตามแผนและได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายดังนี้

เป้าหมาย ๕ ด้าน	ผลลัพธ์ที่ได้
๑. ลดต้นทุนการผลิต	ต้นทุนการผลิตลดลงจาก ๑๖,๐๐๐ บาท / ไร่ เป็น ๑๒,๘๐๐ บาท / ไร่
๒. เพิ่มผลผลิต	ผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก ๑.๒๐๐ กก. / ไร่ เป็น ๑,๔๔๐ กก. / ไร่
๓. พัฒนาคุณภาพผลผลิต	มีการผลิตตามระบบการผลิตพืชปลอดภัย ได้รับมาตรฐาน GAP ร้อยละ ๖๐ ของจำนวนแปลง
๔. การบริหารจัดการ	มีการบริหารจัดการในด้านการผลิต การควบคุมคุณภาพผลผลิต และการ จำหน่ายผลผลิตร่วมกัน
๕. การตลาด	มีการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ในช่องทางการตลาดออนไลน์ การทำธุรกิจ สวนท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

จากการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของแปลงใหญ่ เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จนถึงปัจจุบัน เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ได้รับความรู้ในด้านการผลิตและการพัฒนาคุณภาพผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ตลอดจนจนถึงการจำหน่าย และนำมาปรับใช้ ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เกษตรกรพึงพอใจในรายได้ที่ได้เพิ่มขึ้น สมาชิกมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดเป็นความร่วมมือและมีความสามัคคีในชุมชน สิ่งแวดล้อมดีขึ้นจากการลดการใช้สารเคมีและมีการจัดการทางการเกษตรที่ดี มีการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดความยั่งยืนของแปลงใหญ่

การเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce การทำการตลาดออนไลน์ การควบคุมและรับรองคุณภาพผลผลิตโดยใช้สติ๊กเกอร์ QR-cord ติดข้าวทุเรียน เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

การใช้หลัก เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งนอกจากจะทำสวนทุเรียนแล้วยังเน้นให้สมาชิกดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยมีการปลูกพืชและมีกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลาย

การให้ความสำคัญกับการลดการใช้สารเคมี เช่น การผลิตและการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ทดแทนการใช้สารเคมี การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมีใช้เองเพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว เป็นต้น

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๘.๑ สมาชิกมีความสามัคคี มีการสื่อสารกันระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า ๑ จัดให้มีการประชุมสมาชิก ทุกเดือน เดือนละ ๑ ครั้ง ในวันที่ ๑๙ ของทุกเดือน เพื่อเป็นการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน หาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน และมีการใช้การสื่อสารทางแอปพลิเคชัน line เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันอีกด้วย

๘.๒ ทีมผู้จัดการแปลงมีการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาของแปลงใหญ่

ทีมผู้จัดการแปลงใหญ่ มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ตามความต้องการของเกษตรกร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และเป็นທີ່ปรึกษาร่วมหาแนวทางการแก้ไขในกรณีที่กลุ่มมีปัญหา

๘.๓ มีกองทุนของกลุ่มและมีกิจกรรมการออมเงินของสมาชิก

แปลงใหญ่ทุเรียนวังหว่า ๑ มีกองทุนหมุนเวียนของกลุ่มจากการบริหารปัจจัยการผลิตต่างๆที่ได้รับการสนับสนุน การระดมทุน และมีกิจกรรมสัจจะออมทรัพย์ของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ โดยให้สมาชิกออมเงินคนละ ๑๐๐ บาท/เดือน

๙. ปัญหา อุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคที่พบในปัจจุบันในด้านการเกษตรคือ ปุ๋ยเคมีราคาสูงขึ้น กระทบต่อต้นทุนการผลิตแปลงใหญ่ทุเรียนวังหว่า ๑ ได้ดำเนินการแก้ไขโดยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมีคุณภาพสูง เพื่อให้สมาชิกได้ใช้ปุ๋ยที่มีคุณภาพ และยังเป็นลดต้นทุนให้กับสมาชิกอีกด้วย

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

แปลงใหญ่ทุเรียนวังหว่า ๑ ได้วางแผนการพัฒนาในด้านของการตลาด โดยในอนาคตจะตั้งเป็นจุดรวบรวมผลผลิตเพื่อการส่งออกและการจำหน่ายภายในประเทศ

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

สิ่งที่แปลงใหญ่ทุเรียนวังห้ว ๑ จะฝากไว้สำหรับกลุ่มแปลงใหญ่ที่ในอนาคตจะต้องดำเนินการเอง โดยไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ คือ การก่อตั้งเป็นแปลงใหญ่ควรเป็นกลุ่มเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว นำมาพัฒนาจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่ หรือมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะสมัครเป็นแปลงใหญ่ สมาชิกต้องมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พร้อมทั้งจะศึกษาเรียนรู้และรับความรู้ใหม่ๆ และนำมาปฏิบัติหรือมาประยุกต์ใช้ ทีมผู้จัดการแปลงต้องมีความสามารถ มีความเสียสละ และมีความซื่อสัตย์ เพื่อให้แปลงใหญ่เกิดการพัฒนา มั่นคง และยั่งยืน การนำปัจจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีบริหารจัดการเป็นกองทุนของกลุ่ม มีการระดมทุน การออมเงินของสมาชิก เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียน และบริหารจัดการกองทุนให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงมีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุขและความยั่งยืน

แปลงใหญ่ลำไย ตำบลหนองยวง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินนโยบายการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ โดยเน้นการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด และลดต้นทุนการผลิต พัฒนาในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตร ให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากการผลิตได้อย่างยั่งยืน โดยในการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว ประกอบกับปัญหาราคาสินค้าผลไม้ไม่เป็นไปตามต้องการของเกษตรกร และเกษตรกรก็ทำลำไยคุณภาพให้แก่ตลาดไม่ได้ตามความต้องการ ประกอบกับสถานการณ์ด้านการตลาดมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับความต้องการของประเทศคู่ค้า จึงเป็นปัญหาวนเวียนในเรื่องราคาสินค้าผลไม้ไม่ได้ตามคาด เกษตรกรในพื้นที่ตำบลหนองยวง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ได้รวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตลำไยเป็นกลุ่มลำไยแปลงใหญ่ ตำบลหนองยวง จำนวน ๔๙ ราย พื้นที่ ๑๖๖ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๑,๒๐๐ กิโลกรัมและรวมผลผลิตต่อปีประมาณการอยู่ที่ ๑๖๘,๐๐๐ กิโลกรัม (ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสภาพอากาศในแต่ละปี) เกษตรกรจึงได้มีการรวมกลุ่มการผลิตเพื่อให้สามารถผลิตลำไยได้ตรงความต้องการของคู่ค้าและเกษตรกรเองจะได้พัฒนาการทำลำไยคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของตลาด ประกอบกับพื้นที่อำเภอเวียงหนองล่องมีจุดรับซื้อผลผลิตลำไยอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก แต่ยังไม่ได้คุณภาพตามที่ตลาดกำหนด กล่าวคือ เป็นการกระตุ้นการพัฒนาการผลิตลำไยของเกษตรกรให้มีคุณภาพ มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีการผลิตอย่างมีแบบแผน และเกษตรกรมีช่องทางการเชื่อมโยงตลาดกับจุดรับซื้อโดยตรง เป็นการแก้ปัญหาพ่อค้าคนกลางที่มาเอาเปรียบตัดราคาซื้อของเกษตรกร ทั้งนี้ เมื่อเกษตรกรได้รับองค์ความรู้มากขึ้นในหลายมิติ ด้วยความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เข้ามาบูรณาการ ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาตนเองและกลุ่มอย่างเป็นระบบต่อไป

แปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองยวงได้กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ของกลุ่มขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกดำเนินงานในขั้นตอนต่อ ๆ ไปในอนาคต เพื่อให้สมาชิกรับทราบและหน้าที่ของตนเองพร้อมทั้งเคารพกฎกติกาในการอยู่ร่วมทางสังคมที่ดีต่อไป และได้มีการจัดการประชุมสมาชิกทุกปีประมาณการ เพื่อสรุปการดำเนินการพร้อมทั้งการเสนอและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกรอบการผลิตลำไย พร้อมจัดประชุมต่อเนื่องเมื่อมีงบประมาณสนับสนุนโครงการต่างๆ จากภาครัฐ เช่นการทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ และยังมีกิจกรรมกลุ่มกันจัดเก็บเงินออมในทุก ๆ เดือน มีการจัดทำรายงานการประชุม

๒. สถานการณ์

๒.๑ พื้นที่ปลูก : จำนวน ๑๗๗ ไร่

๒.๒ ความเหมาะสมพื้นที่ : S๒

๒.๓ แปลงย่อย : จำนวน ๔๙ แปลง

๒.๔ สินค้า : ลำไย

๒.๕ คุณภาพผลผลิตมาตรฐาน : จำนวน ๓๕ ราย

๒.๖ สมาชิก ๔๙ ราย เป็น Smart Farmer ๑๐ ราย

๒.๗ ผลผลิตรวม : จำนวน ๑๘๐ ตัน/ปี

๒.๘ กลุ่ม : วิสาหกิจชุมชนฯ

๒.๙ ทีมผู้จัดการแปลง

- ผู้จัดการแปลง นางเกศริน เมฆลา เกษตรอำเภอเวียงหนองล่อง

๕. การสนับสนุน

งบประมาณ จากกรมส่งเสริมการเกษตร โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ สนับสนุนกิจกรรมแปลงเรียนรู้ โดยมีคณะกรรมการบริหารจัดการ เครื่องมือ เป็นตัวแทนในการบริหารจัดการ ทั้งการดูแล ซ่อมแซม บำรุงรักษารวมถึงการการบริหารจัดการรายได้ที่เกิดจากเครื่องมือ อุปกรณ์ และมีหน่วยงานบูรณาการร่วมดังนี้

สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน ทำหน้าที่ประสานงานติดต่อหน่วยงานระดับจังหวัดในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ สนับสนุนสำนักงานเกษตรอำเภอ และจัดเก็บข้อมูลการดำเนินงานแปลงใหญ่ในภาพรวม

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดลำพูน ให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน และทำหน้าที่เก็บข้อมูลด้านต้นทุนการผลิต รายได้ของเกษตรกร

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน ให้ความรู้เรื่องการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม

สถานีพัฒนาที่ดินลำพูน ให้ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินการทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพและการปรับปรุงบำรุงดิน

หน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ร่วมสนับสนุนการดำเนินงานแปลงใหญ่ตามบทบาทภารกิจ

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ลดต้นทุนการผลิต : จาก ๗,๔๐๐บาท/ไร่ เป็น ๖,๔๐๐ บาท/ไร่

๖.๒ เพิ่มผลผลิต : จาก ๒,๑๐๐ กก./ไร่ เป็น ๒,๘๐๐ กก./ไร่

๖.๓ เพิ่มมูลค่าผลผลิต

- ผลผลิตได้มาตรฐาน GAP จำนวน ๓๕ ราย
- ผลผลิตปลอดภัย

๖.๔ การบริหารจัดการ

- บริหารจัดการการผลิต การรวมกลุ่ม และการตลาด
- บริหารจัดการใช้เทคโนโลยี
- ส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้

๖.๕ ตลาด

- สร้างความเชื่อมั่นในผลผลิตกับผู้ซื้อขาย
- สร้าง Brand และการโฆษณา
- เชื่อมโยงการผลิต การตลาดกับผู้ซื้อรายใหญ่

• การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ผลลัพธ์

- สมาชิกมีการลดต้นทุนการผลิต
- ผลผลิตที่ได้มีเพิ่มมากขึ้น
- คุณภาพของผลผลิตดีขึ้น
- เปิดขายในตลาด On line และขายให้กับโรงงาน บ.พิจิตรโฮลดิ้ง จำกัดได้มากขึ้น
- สมาชิกดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตัวเองอย่างชำนาญและยั่งยืน

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน (แปลงที่ยังคงรักษาคุณภาพได้เกรด A เท่าเดิม (AA)/ แปลงที่มีทิศทางการพัฒนาเพิ่มขึ้น)

- ๑.๑ การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและการก่อตั้งกลุ่มแปลงใหญ่/ระเบียบกฎเกณฑ์
- ๑.๒ การสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกแปลงโดยการเชื่อมโยงกับ ศพก.
- ๑.๓ มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกพร้อมจัดเก็บเข้าระบบเป็นปัจจุบัน
- ๑.๔ กลุ่มมีแผนการปฏิบัติและเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจนด้วยแผน ๕ ด้าน
- ๑.๕ มีการประสานงานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ทางกลุ่มมีการประสานกับภาคีเครือข่ายตลอดปี เป็นการพัฒนาศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม การจัดการอบรม ประชุมสัมมนา การจัดนิทรรศการขายสินค้าทางการเกษตร การจัดทำปุ๋ยหมัก การอบรมการเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ การตัดแต่งกิ่งและดอกผลลำไย จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเครือข่าย ศพก. ซึ่งเป็นการขยายผลการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอำเภอเวียงหนองล่อง โดยคุณนิโรจน์ แสนไชย ผู้ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น สาขาพืชสวนระดับประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น สาขาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ระดับประเทศ ปี ๒๕๕๙

๑.๖ กลุ่มมีการสื่อสารกับสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ตลอดปี กลุ่มจัดให้มีการประชุมใหญ่ปีละครั้ง ประชุมวิสามัญ ปีละ ๒ ครั้ง และมีการจัดประชุมย่อยไม่ต่ำกว่าปีละ ๒ ครั้ง ตามบันทึกรายงานการประชุมที่แนบท้าย

๑.๗ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ สมาชิกของแปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองยวงมีการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ ในอัตราร้อยละ ๖๐ เนื่องจากการทำบัญชีต้นทุนอาชีพอาจจะดูยากและรายละเอียดมากไปสำหรับเกษตรกรที่มีการศึกษาไม่สูงมากและทั้งยังไม่ค่อยมีเวลาในการเขียนหนังสือ จึงอาจจะมีอีกบางส่วนในการจัดบัญชีแบบง่าย ๆ ที่บ้าน เช่น การซื้อมา ขายไปในแต่ละปี จึงเหมือนกับ การทำบัญชีที่ไม่เข้าระบบ เช่นการจดไว้ว่าซื้อปุ๋ยวันนี้ในปริมาณ เป็นตัน

๑.๘ การจัดหาทุนสนับสนุน หรือปัจจัยในการผลิตและพัฒนาแปลงใหญ่ กลุ่มมีสมาชิกน้อย และเป็นกลุ่มขนาดเล็ก มีพื้นที่ในการทำสวนลำไยต่อคนไม่เกิน ๑๐ ไร่ การระดมเงินทุนสำหรับการพัฒนาผลผลิตยังไม่มีมีความสำคัญมาก เนื่องจากสมาชิกสามารถใช้ทุนจากทุนส่วนตัว และการใช้แรงงานของตนเองในการดำเนินการในพื้นที่การทำสวนลำไย ดังนั้นกลุ่มจึงไม่ต้องจัดหาทุนสนับสนุน ในภาพการณปัจจุบันที่ยังรอการลงทุนในโครงการทำลำไยอบแห้งที่กำลังทำการของบสนับสนุนในอีก ๒ เดือนข้างหน้า

๙. ปัญหา อุปสรรค

จุดอ่อน (Weakness)

- สมาชิกมีอายุมาก การรวมกลุ่มยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร
- ไม่ค่อยมีความรู้ในแปรรูป/เพิ่มมูลค่าสินค้า อยู่ระหว่างการพัฒนาผลิตภัณฑ์
- ขาดความรู้การขายสินค้าออนไลน์ เนื่องจากสมาชิกอายุมาก และผลผลิตเป็นของสด

อุปสรรค (Threat)

- ผลผลิตกระจุกตัว ทำให้เกิดผลผลิตราคาตกต่ำ
- การประชาสัมพันธ์สินค้ามีไม่มากนัก

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

จากผลการวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ดังต่อไปนี้

๑) สร้างเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

๒) ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยเกษตรกรต้นแบบให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกลำไย

๓) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการรวมกลุ่มเพื่อให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนของหน่วยงานฯ

๔) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการและเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้ตรงต่อความต้องการ

ของตลาด

๕) ประชาสัมพันธ์ ออกบูธ ตามโอกาสงานต่างๆ เพื่อให้ผู้บริโภคได้พบปะกับผู้ผลิต และสร้างความเข้าใจในการบริโภค

๖) อบรมความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสร้างกฎระเบียบ

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑๑.๑ ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยเกษตรกรต้นแบบให้ความรู้แก่เกษตรกร

โดยใช้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) เป็นกลไกในการขับเคลื่อน มีแนวทางดังนี้

๑) ใช้กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของ ศพก. ในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต และบริบทของพื้นที่

๒) จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบ ให้เกษตรกรได้มีโอกาสมาเรียนรู้ในงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มฤดูกาลผลิตใหม่ หรืองานกิจกรรมต่าง ๆ ของ ศพก. และแปลงเรียนรู้ต้นแบบควรจะมีหลายจุดตามสภาพของพื้นที่

๓) การถ่ายทอดความรู้ และเน้นย้ำให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเพื่อเพิ่มรายได้

๔) ให้เกษตรกรต้นแบบ เป็นวิทยากรประจำฐานเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ให้กับเกษตรกร และผู้ที่สนใจ

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ แปลงใหญ่จำปาตะ ตำบลวังประจัน อำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เกษตรกรในพื้นที่ตำบลวังประจัน และตำบลควนโดนอำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพสวนยางพารา มีการปลูกไม้ผลเป็นอาชีพเสริม ซึ่งลักษณะการปลูกไม้ผลจะเป็นไปในลักษณะของสวนผสมผสาน มีการปลูกพืชหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน การปลูกจำปาตะจะกระจายกันทั่วทุกพื้นที่ในตำบลวังประจัน และตำบลควนโดน มีทั้งที่ปลูกเป็นสวนเดี่ยวและสวนผสมผสาน ปลูกกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ จะปลูกในลักษณะการอิงธรรมชาติ ไม่มีระบบน้ำอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเป็นหลัก ไม่มีการใส่ปุ๋ยอาศัยการทับถมของซากอินทรีย์วัตถุเป็นปุ๋ยธรรมชาติ ไม่มีการจัดการสวน และการจัดการผลผลิต ผลผลิตที่ได้ยังไม่มีคุณภาพ เกษตรกรยังไม่รู้จักการตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งผล การห่อผล การจัดการปุ๋ย และยังไม่มีการระบบน้ำภายในสวน ราคาขายผลผลิตยังต่ำ เนื่องจากไม่สามารถที่จะผลิตผลผลิตให้มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดได้ และการจำหน่ายยังคงเป็นต่างคนต่างขาย และยังไม่มีการจำหน่ายผลผลิตออกไปยังต่างจังหวัด ยังคงเป็นการจำหน่ายภายในจังหวัด และยังไม่มีการคัดแยกสายพันธุ์ของจำปาตะระหว่างสายพันธุ์ดีและพันธุ์พื้นเมือง แต่มีการรวบรวมผลผลิตจำหน่ายเพียงบางส่วน โดยนายมุสา นาฮัมผล ประธานชมรมไม้ผลอำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล

จนกระทั่งในปี ๒๕๖๑ ได้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกจำปาตะในพื้นที่ตำบลวังประจัน ตำบลควนสตอ และตำบลควนโดน โดยมีนายมุสา นาฮัมผล ประธานชมรมไม้ผลอำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล เพื่อเป็นการร่วมกันบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพจำปาตะ และรวมถึงการทำการตลาดรวบรวมผลผลิตให้มีคุณภาพเพื่อเป็นการสร้างอำนาจต่อรองราคาจากผู้ที่จะเข้ามาซื้อ จึงรวมกลุ่มกันผลิตและบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อลดปัญหาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดการจัดตั้งแปลงใหญ่ ตำบลวังประจัน อำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ภายใต้นโยบายการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒. สถานการณ์

- ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๔๐ ราย มีพื้นที่ที่เข้าร่วมแปลงใหญ่ทั้งหมด ๖๙ ไร่ พื้นที่ปลูกตั้งอยู่ในเขตความเหมาะสมของพื้นที่ S๑ ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๓๓ แปลง มีผลผลิตรวม ๙๙ ตันต่อปี ผลผลิตเฉลี่ย ๑,๔๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าให้การสนับสนุน
- มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็น เครือข่าย ศพก.
- ผู้จัดการแปลง นางวรรณภา คงเควีจ เกษตรอำเภอกวนโดน
- ผู้ช่วยผู้จัดการแปลง นางสาวอุไรพร นกเพชร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
- ประธานแปลง นายมุสา นาฮัมผล โทรศัพท์ ๐๘๑๓๘๖๘๗๕, ๐๙๐๐๘๓๗๙๘๕
- ทีมผู้จัดการแปลง ประกอบด้วย หน่วยงานราชการ และเกษตรกรสมาชิกแปลง
- การพัฒนาคุณภาพ สมาชิกแปลงใหญ่ ให้ความสำคัญกับการจัดการสวนมากขึ้นทั้งในเรื่องการตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งผล การห่อผล รวมถึงการขอรับรองมาตรฐาน GAP เพื่อให้ผลผลิตมีการรับรองมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด ซึ่งปัจจุบันสมาชิกได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ทุกราย

- การได้รับการช่วยเหลือ จะเป็นในส่วนของสำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในการลงพื้นที่ให้ความรู้ในการจัดการสวนและการจัดการผลผลิต ได้รับงบประมาณในการสนับสนุนปุ๋ย กล่องบรรจุภัณฑ์

๓. เป้าหมาย (๕ด้าน)

๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต ต้นทุนเดิม ๔,๗๕๐ บาท/ไร่/ปี ในปี ๒๕๖๓ ต้นทุนลดลงเหลือ ๓,๘๐๐ บาท/ไร่/ปี (ร้อยละ ๒๐)

๓.๒ การเพิ่มผลผลิต ผลผลิตเดิม ๑,๔๔๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี ในปี ๒๕๖๓ ผลผลิตเพิ่มขึ้น ๑,๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี (ร้อยละ ๒๕)

๓.๓ การพัฒนาคุณภาพ พัฒนาคุณภาพผลผลิตสู่มาตรฐาน GAP ทุกแปลง

๓.๕ การตลาด มีจุดรวบรวมผลผลิตคุณภาพ มีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น ราคาผลผลิตสูงขึ้น

๓.๖ การบริหารจัดการ

- มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม
- สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- มีการประชุมสมาชิก ปี ละ ๒ ครั้ง
- มีการรวมกันซื้อปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ย
- มีแปลงตัวอย่าง จำนวน ๓ แปลง ได้แก่ แปลงเรียนรู้ ของ นายรอเสด ตาเดอิน แปลงเรียนรู้ของนางอามี มาลินี และแปลงเรียนรู้ของ นายดาหลี กระเวนเวช

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

คณะกรรมการและสมาชิก ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม

๔.๑. การบริหารจัดการกลุ่ม

- ๑) จัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการเพื่อวางแผนพัฒนาแปลงใหญ่
- ๒) จัดทำแผนการผลิตของแปลงใหญ่ร่วมกับสมาชิกตามเป้าหมายที่กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์กำหนด

๓) รวบรวมข้อมูลของสมาชิกแปลงเพื่อใช้วางแผนพัฒนา

๔) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแปลงใหญ่

๔.๒ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

ทางกลุ่มได้กำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับกลุ่มไว้ ทั้งหมด ๖ หมวด ๑๕ ข้อ ซึ่ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ตราไว้เมื่อถือปฏิบัติถ้าไม่ครบถ้วน ล้าสมัย ไม่เหมาะสม สามารถแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมได้โดยมติที่ประชุมใหญ่ เว้นแต่เป็นเรื่องเร่งด่วนซึ่งอาจมีผลกระทบต่อองค์กรให้ใช้มติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารได้ โดยต้องใช้มติเป็นเอกฉันท์ และได้ออกเป็นประกาศหรือคำสั่ง เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๔.๓ การพัฒนากลุ่ม

การประชุม ทางกลุ่มได้แบ่งการประชุมออกแบ่ง ๔ ประเภท

๑) การประชุมสามัญ

- เป็นการประชุมคณะกรรมการบริหาร กำหนดไว้ ๓ เดือน/ครั้ง
- องค์กรประชุมครบองค์ เมื่อคณะกรรมการบริหารเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการฯ

ของคณะกรรมการฯ

- มติที่ประชุม ใช้เสียงเกินกึ่งหนึ่งของผู้เข้าร่วมประชุม

๒) การประชุมวิสามัญ

- เป็นการประชุมคณะกรรมการบริหาร ตามแต่โอกาสที่จำเป็นและเร่งด่วน
- องค์กรประชุมครบองค์ เมื่อคณะกรรมการบริหารเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ของคณะกรรมการฯ

- มติที่ประชุม ใช้เสียงเกินกึ่งหนึ่งของผู้เข้าร่วมประชุม

๓) การประชุมใหญ่

- เป็นการประชุมคณะกรรมการบริหาร และสมาชิกซึ่งจัดขึ้นเมื่อบริหารจัดการ

ครบรอบปีบริหาร

- องค์กรประชุมครบองค์ เมื่อคณะกรรมการบริหารเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ส่วนสมาชิกเข้าร่วมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของสมาชิก

- มติที่ประชุม ใช้เสียงเกินกึ่งหนึ่งของผู้เข้าร่วมประชุม

๔.๔ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

ทางกลุ่มได้กำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับกลุ่มไว้ ทั้งหมด ๖ หมวด ๑๕ ข้อ ซึ่ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ตราไว้เมื่อถือปฏิบัติถ้าไม่ครบถ้วน ล้าสมัย ไม่เหมาะสม สามารถแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมได้โดยมติที่ประชุมใหญ่ เว้นแต่เป็นเรื่องเร่งด่วนซึ่งอาจมีผลกระทบต่อองค์กรให้ใช้มติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารได้ โดยต้องใช้มติเป็นเอกฉันท์ และได้ออกเป็นประกาศหรือคำสั่ง เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๕ การสนับสนุน

- สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล สำนักงานเกษตรอำเภอควนโดน ภายใต้โครงการระบบส่งเสริมเกษตร แบบแปลงใหญ่ กรมส่งเสริมการเกษตร

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

ประเด็น	เป้าหมายการพัฒนาและผลลัพธ์	กิจกรรม
๑. ลดต้นทุนการผลิต	- ลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ ๒๐ จากเดิม ๔,๗๕๐ บาท/ไร่/ปี เป็น ๓,๘๐๐ บาท/ไร่/ปี	- อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต - การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ - การผลิตปุ๋ยหมัก
๒. เพิ่มผลผลิต	- ผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๕ จากเดิม ๑,๔๔๐ กก./ไร่/ปี เป็น ๑,๘๐๐ กก./ไร่/ปี	- การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ - ใช้โดโลไมท์ปรับสภาพดิน - การจัดการระบบน้ำในแปลง - ให้น้ำตามช่วงเวลาที่เหมาะสม
๓. พัฒนาคุณภาพผลผลิต	- พัฒนาคุณภาพผลผลิตสู่มาตรฐาน GAP ทุกแปลง - มีเกรดคุณภาพจำปาดะ	- การตัดแต่งกิ่ง/ ผล - การห่อผล (ใส่โครีระ) - ดูแลและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช - อบรมให้ความรู้การพัฒนาคุณภาพสินค้าตามมาตรฐาน GAP - ขอรับรองมาตรฐาน GAP - ปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตจำปาดะคุณภาพ เพื่อขอรับรองคุณภาพมาตรฐาน GAP

		- กำหนดเกรดคุณภาพจำปาดะ
๔. การตลาด	- มีจุดรวบรวมผลผลิตคุณภาพ - มีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น - ราคาผลผลิตสูงขึ้น	- รวมกลุ่มขายผลผลิตคุณภาพ - เพิ่มช่องทางการตลาด เช่น ขายออนไลน์ - ส่งเสริมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากจำปาดะ เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค - ประชาสัมพันธ์จำปาดะ (พีชอัตลักษณ์) - ส่งเสริมให้สมาชิกขอรับรอง GI
๕. การบริหารจัดการ	- มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม - สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	- วางแผนการบริหารจัดการ (รวบรวมข้อมูลการผลิตรายแปลง เพื่อเป็นฐานข้อมูลการวางแผน) - พัฒนาสมาชิกทุกคนให้เป็น Smart Farmer - จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่จำปาดะ - จัดทำแผนธุรกิจ - ระดมทุนของสมาชิก

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ สมาชิกแปลงใหญ่ ได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างดินเพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ดินเบื้องต้นจากสถานีพัฒนาที่ดินสตูล และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และผสมปุ๋ยใช้เองร่วมกับปุ๋ยหมัก

๗.๒ สมาชิกแปลงใหญ่ได้นำเทคโนโลยีการผลิตเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการสวน เพื่อให้มีต้นทุนการผลิตที่ลดลง ผลผลิตเพิ่มขึ้นและมีคุณภาพ

๗.๓ มีการนำระบบน้ำอัจฉริยะมาใช้ในแปลงตัวอย่างเพื่อให้สมาชิกได้มาเรียนรู้ศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้ในแปลงของตนเอง

๗.๔ มีเกษตรกรและบุคคลทั่วไปเข้ามาเรียนรู้การบริหารจัดการสวนของกลุ่มแปลงใหญ่เพิ่มขึ้น

๘ ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

เกษตรกรผู้นำ แปลงใหญ่จำปาดะ ตำบลวังประจัน อำเภอควนโดน มีผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็งมีความรู้ความสามารถ และความทุ่มเทเสียสละ

ความเข้มแข็งของกลุ่ม มีการประชุมพูดคุยกัน ถึงปัญหาของสมาชิกในการจัดการและสมาชิกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ทีมผู้จัดการแปลง มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้การสนับสนุนองค์ความรู้ แนวทางการแก้ไข ปัญหา รวมถึงการประสานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร

๙. ปัญหาอุปสรรค

- ราคาของจำปาดะพื้นเมืองยังคงมีราคาต่ำเมื่อเทียบกับสายพันธุ์ดี
- ขาดแรงงานในครัวเรือนทำให้ต้องมีการจ้างแรงงานในการจัดการสวนและเก็บผลผลิต

๑๐. แผนการพัฒนากลุ่มที่ได้วางไว้ต่อไป

ด้านคุณภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพที่เหมือนกันทุกสวนของสมาชิกทุกคน และส่งเสริมให้มีการปลูกจำปาตะสายพันธุ์ดีเพิ่ม

ด้านการตลาด พัฒนาแนวทางการแปรรูปและเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับจำปาตะพันธุ์พื้นเมือง

๑๑. ข้อเสนอแนะและคำแนะนำต่างๆ

- ต้องมีการวางแผนการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมในแต่ละด้านและช่วงเวลาที่สมาชิกสามารถปฏิบัติได้ และมีการพูดคุยถึงแผนกิจกรรมที่จะสร้างรายได้เข้ากลุ่ม
- ส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตจำปาตะในอำเภออื่นๆ
- ส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการที่จะขับเคลื่อนงานแปลงใหญ่ให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปิงปประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่มะม่วงน้ำดอกไม้ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๑. ความเป็นมา

เกษตรกรอำเภอบางพลีส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงปลานิล กุ้งขาว และใช้พื้นที่คันบ่อทำการเกษตรแบบผสมผสาน พืชผักสวนครัว เช่น พริก กะเพรา โหระพา ชะอม มะเขือ มะรุม ประเภทไม้ผล ได้แก่ กล้วย มะพร้าว และมะม่วง ผลผลิตที่ได้มีรสชาติดี เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค พันธุ์มะม่วงที่นิยมปลูกในพื้นที่ ได้แก่ มะม่วงน้ำดอกไม้ มะม่วงเขียวเสวย มะม่วงทองคำ ต่อมากรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ที่มีการผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน โดยวางรูปแบบการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เน้นการผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาด ตามนโยบายตลาดนำการผลิต และให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนงาน จากการวิเคราะห์พื้นที่ คน สินค้า พบว่ามะม่วงน้ำดอกไม้ในพื้นที่ตำบลบางโหลง และตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกไม้ผล และเกษตรกรสนใจปลูกเนื่องจากมะม่วงน้ำดอกไม้มีรสชาติดี หวาน หอม เนื้อละเอียด ไม่มีเสี้ยน ดังมีปรากฏในคำขวัญของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ความว่า “ร่วมบุญบัวหลวง หวานมะม่วงน้ำดอกไม้ ไหว้หลวงพ่อศักดิ์สิทธิ์ ยอดปลาสดบางพลี”

สำนักงานเกษตรอำเภอบางพลี จึงจัดตั้งแปลงใหญ่มะม่วงน้ำดอกไม้ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในปี ๒๕๖๑ โดยมีสมาชิก ๓๐ ราย พื้นที่ ๑๒๐ ไร่ เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน สร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์ รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. สถานการณ์

ปัจจุบันแปลงใหญ่มะม่วงน้ำดอกไม้ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ สมาชิก ๓๐ ราย พื้นที่ ๑๒๐ ไร่ บริหารจัดการกลุ่มโดยแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มและแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ สมาชิกได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ทุกราย อีกทั้งมะม่วงน้ำดอกไม้ที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการยังมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากมะม่วงน้ำดอกไม้พื้นที่อื่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรปราการ ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสถาบันการศึกษา ได้ดำเนินการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ และสมาชิกแปลงใหญ่ให้ความสนใจที่จะขอใช้สัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) หากได้รับการรับรองในขั้นตอนต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านมะม่วง ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) และศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) แปลงใหญ่มะม่วงน้ำดอกไม้ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ยังใช้เป็นแหล่งศึกษา ทดลอง เรียนรู้ ด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ และการท่องเที่ยว โดยมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ได้เข้าร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา
๑. การลดต้นทุนการผลิต	ต้นทุนการผลิตเดิม ๑๐,๙๐๐ บาทต่อไร่ ลดลงเหลือ ๙,๗๐๐ บาทต่อไร่ คิดเป็น ๑๑ % มีแนวทาง วิธีการที่สำคัญดังนี้ - ทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ภายในแปลง เช่น เศษใบไม้

	เศษวัชพืช เพื่อใช้ภายในแปลงเป็นการลดการใช้ปุ๋ยเคมี - ผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันและกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช ลดการใช้สารเคมี - การลงแขกสมาชิกเพื่อทำกิจกรรมในแปลง เช่น กำจัดวัชพืช ห่อผล ตัดแต่งกิ่ง เพื่อลดการจ้างแรงงาน
๒. การเพิ่มผลผลิต	ปริมาณผลผลิตเดิม ๔๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ เป็น ๕๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ (ร้อยละ๑๕.๕๖) มีแนวทาง วิธีการที่สำคัญดังนี้ - รวมกลุ่มผลิตน้ำหมักฮอร์โมนน้ำมะพร้าวและแบ่งกันไปใช้ - การตัดแต่งกิ่ง เพื่อลดการสะสมของโรคและแมลง ช่วยให้ต้นมะม่วงเตี้ย ง่ายต่อการเก็บผลและห่อผล - มีการปรับปรุงดินบำรุงดินอยู่เสมอ โดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ - ทำกับบดักแมลงวันผลไม้ ใช้สารเมทิลยูจินอลในการล่อแมลงวันผลไม้ - ห่อผลมะม่วงทำให้ผิวสวยได้คุณภาพ
๓. การเพิ่มคุณภาพ	- ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าให้ได้การรับรองมาตรฐาน GAP - ส่งเสริมให้เกษตรกรขอการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) - ส่งเสริมให้มีระบบการตรวจสอบย้อนกลับโดยการจัดทำ QR code - พัฒนาบรรจุภัณฑ์
๔. การบริหารจัดการ	- ด้านการบริหารจัดการ โดยแบ่งหน้าที่ให้คณะกรรมการแต่ละคนรับผิดชอบ - รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรนอกกลุ่มแปลงใหญ่ ในกรณีที่ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค เพื่อส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ในจังหวัดสมุทรปราการ - ปัจจัยในการผลิต สมาชิกกลุ่มสามารถรับได้ที่ทำการแปลงใหญ่ เช่น ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ดินมาร์ล สารชีวภัณฑ์ เป็นต้น เพื่อลดต้นทุนในการผลิต
๕. การตลาด	- ตลาดท้องถิ่น - ตลาดเกษตรกร - ห้างสรรพสินค้า - ออกร้านจำหน่าย/แสดงสินค้า - ตลาดออนไลน์

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ มีการเชื่อมโยงกระบวนการการทำงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรกับแปลงใหญ่ โดยเป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์กลางการบริการและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชน ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด

๔.๒ มีการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรกับแปลงใหญ่

๔.๓ มีการเชื่อมโยงการทำงานกับศูนย์เครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)

๔.๔ ให้ความรู้ในการทำบัญชีต้นทุน และฝึกปฏิบัติให้สมาชิก

๔.๕ เชื่อมโยงสถาบันการศึกษาเข้ามาทำงานวิจัย เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

๕. การสนับสนุน

๕.๑ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทำงานวิจัยในพื้นที่พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ถูหม่อมม่วง

๕.๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรแปลงใหญ่ (มะม่วงน้ำดอกไม้) ระบบออนไลน์ งบประมาณ ๔๐,๐๐๐ บาท

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ลดต้นทุนการผลิต

๖.๑.๑ ทำปุ๋ยหมักจากวัสดุเหลือใช้ เช่น เศษใบไม้ เศษวัชพืช ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมี

๖.๑.๒ ลงแขกสมาชิกกลุ่มกำจัดวัชพืช ห่อผล ตัดแต่งกิ่ง ช่วยลดการจ้างแรงงาน

๖.๒ เพิ่มผลผลิต

๖.๒.๑ นำหมักฮอร์โมนดำเนินการโดยรวมกลุ่มร่วมมือกันทำและแบ่งกันไปใช้ โดยสถานีพัฒนาที่ดินสมุทรปราการสนับสนุนถึงหมัก จำนวน ๓๐ ถัง

๖.๒.๒ ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อลดการสะสมของโรคและแมลง ช่วยให้ต้นมะม่วงเตี้ย ง่ายต่อการเก็บผลและห่อผล

๖.๒.๓ มีการห่อผลมะม่วงทำให้ได้มะม่วงมีผิวที่สวยงาม ช่วยป้องกันและกำจัดโรคแมลง

๖.๒.๔ ใช้ดักแมลงวันผลไม้ ผลิตจากขวดพลาสติก ทำให้ลดจำนวนแมลงวันผลไม้ได้มาก

๖.๒.๕ ปรับปรุงดินบำรุงดินอยู่เสมอ โดยใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก เพื่อให้ดินมีอินทรีย์วัตถุ

๖.๓ พัฒนาคุณภาพผลผลิต

๖.๓.๑ เกษตรกรได้การรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๓๐ ราย

๖.๓.๒ มีระบบการตรวจสอบย้อนกลับโดยการจัดทำ QR code จำนวน ๓๐ ราย

๖.๓.๓ พัฒนาระบบบรรจุภัณฑ์ เช่น กล่องบรรจุมะม่วง ขนาด ๓ - ๕ ลูก เนตห่อผล

๖.๓.๔ เกษตรกรให้ความสนใจขอการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

๖.๔ การตลาด

๖.๔.๑ ตลาดท้องถิ่น ผลดิบ ขายบริเวณหน้าโรงงานในพื้นที่

๖.๔.๒ ออกร้านจำหน่ายที่ King Power สาขาบางพลี

-๔-

๖.๔.๓ ตลาดออนไลน์ ได้แก่ เฟซ Face book เฟซ Shopee

๖.๕ การบริหารจัดการ

๖.๕.๑ ถ่ายทอดความรู้การผลิตมะม่วงให้มีคุณภาพได้มาตรฐานให้กับสมาชิกกลุ่มนำไปปรับใช้กับแปลงของตนเอง

๖.๕.๒ มีการระดมทุน เพื่อนำไปบริหารจัดการภายในกลุ่ม

๖.๕.๓ สร้างเครือข่ายโดยรวมผลผลิตของสมาชิกและเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ของอำเภอบางเสาธงมาจำหน่าย

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ ด้านเศรษฐกิจ

- สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทำงานวิจัยอิทธิพลของการห่อผลต่อการพัฒนาสี คุณภาพของผลมะม่วงน้ำดอกไม้ เบอร์ ๔ ในแปลงใหญ่ โดยใช้ถุงที่มีสีที่ต่างกัน ผลปรากฏว่าถุงสีน้ำเงินทำให้มะม่วงมีรสชาติหวานเพิ่มขึ้น แต่สีผิวมะม่วงไม่สวยงาม

- เทคโนโลยีการตัดป้ายสัญลักษณ์ที่ช่อดอก ทำให้เกิดความแม่นยำในการผลิตพีชมากขึ้น

๗.๒ ด้านสังคม มีการประชุม แลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่ม หาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันและวางแผนการผลิตอย่างเหมาะสม ถ่ายทอดความรู้เกษตรกรนอกกลุ่มแปลงใหญ่และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

๗.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม

- ปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือน

- ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เช่น การเลี้ยงปลา ปลูกพืชผักสวนครัว

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๘.๑ ประธานมีความรู้ ความสามารถ เป็นตัวอย่างให้กับสมาชิกได้

๘.๒ มีตลาดที่หลากหลายช่องทาง เช่น ตลาดออนไลน์ ตลาดในพื้นที่ เป็นแรงจูงใจในการผลิตสินค้าได้

๙. ปัญหา อุปสรรค

๙.๑ สมาชิกมีอายุมากและไม่มีทายาทสืบทอดด้านการเกษตร

๙.๒ ที่ดินเป็นที่เช่าทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการได้เต็มที่

๙.๓ สมาชิกไม่เห็นความสำคัญของการผลิตสินค้าตามมาตรฐาน GAP เนื่องจากราคาไม่ต่างกัน

๙.๔ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทำให้การสื่อสารต้องใช้ระบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่อายุมาก และไม่มีสมาร์ตโฟน ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงการสื่อสารได้

๑๐ แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑๐.๑ พัฒนาเป็นจุดเรียนรู้ด้านการผลิตมะม่วงครบวงจร

๑๐.๒ เป็นจุดท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑๑.๑ กลุ่มมีการระดมทุนของสมาชิกเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มต่อไป

๑๑.๒ ประสานหน่วยงาน องค์กร ภาคเอกชน เข้ามาร่วมดำเนินการสนับสนุน ด้านการตลาด

กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ

กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
877	อุบลราชธานี	แปลงใหญ่ไม้ดอกไม้ประดับ หมู่ 3 ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	ไม้ดอกไม้ประดับ	AA

การถอดองค์ความรู้ แปลงใหญ่ไม้ดอก หมู่ ๓ ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

บ้านตาตืด หมู่ ๓ ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ เป็นหมู่บ้านที่ผลิตดอกไม้สดขายมากมายที่สุดในจังหวัดอุบลราชธานี ชาวบ้านจึงได้มีการรวมกลุ่มกันประมาณ ๔๒ ครัวเรือน จัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนขึ้นเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เพื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม ร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิต ร่วมกันขายเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาด โดยสามารถผลิตดอกไม้สดได้หลายสายพันธุ์หลักๆ คือ ดอกเบญจมาศ ประมาณ ๗๐% ดอกคัตเตอร์ มากาเร็ต ประมาณ ๒๐% และดาวเรือง ๑๐% โดยมีการจัดจำหน่ายและขายส่งตามตลาดไม้ดอกต่างๆ ในภาคอีสานตอนล่าง

ปี ๒๕๖๑ ได้จัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ไม้ดอก หมู่ ๓ ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีชนิดสินค้าเป็นไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ ต้นพันธุ์เบญจมาศ เบญจมาศตัดดอก คัตเตอร์ มาร์กาเร็ต ดาวเรือง ไม้กระถาง มีพื้นที่ปลูก ๑๐๔ ไร่ มีสมาชิกจำนวน ๔๐ ราย โดยมีการผลิตและจำหน่ายไม้ตัดดอก เบญจมาศ คัตเตอร์ มาร์กาเร็ต ดาวเรือง ต้นพันธุ์ และไม้กระถางอื่นๆ

๒. สถานการณ์

เมื่อปี ๒๕๖๑ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตดอกไม้เบญจมาศบ้านตาตืด ได้เข้าร่วม “โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่” โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักตามชนิดสินค้า และได้ผ่านการรับรองเป็นแปลงส่งเสริมเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี (Single Command) มีนายรณกฤต เสนคราม เป็นประธาน เริ่มต้นมีสมาชิก ๓๐ ราย พื้นที่ ๗๕ ไร่ ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๔๐ ราย พื้นที่ ๑๐๔ ไร่ และดำเนินการจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ประเภทนิติบุคคลในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ชื่อ “บริษัทแปลงใหญ่เบญจมาศบ้านตาตืด” เพื่อยกระดับการบริหารจัดการกลุ่มในรูปแบบธุรกิจ และรองรับโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาดที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ ปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่ไม้ดอก หมู่ ๓ ตำบล โนนผึ้ง ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานของกลุ่ม และแผนการผลิตของกลุ่ม ได้แก่ การผลิตไม้ดอกไม้ประดับมาตรฐานเกรด A เพิ่มชนิดสินค้าของกลุ่มให้มีความหลากหลาย ตลอดจนการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต และการเพิ่มมูลค่าผลผลิต

เป้าหมายในการดำเนินงานของกลุ่ม		
ลดต้นทุนการผลิต	เพิ่มผลผลิต	เพิ่มมูลค่าผลผลิต
- ต้องการลดต้นทุนในการผลิตจากเดิมร้อยละ ๒๐ - ต้องการลดปริมาณการใช้สารเคมีในการผลิต - ผลิตปุ๋ยน้ำสำหรับฉีดพ่นทางใบไว้ใช้เอง	- ต้องการเพิ่มผลผลิตจากเดิมร้อยละ ๒๐	- ผลิตต้นพันธุ์จำหน่าย - เพิ่มคุณภาพของไม้ดอกไม้ประดับตรงตามความต้องการของตลาด - การปลูกพืชโดยใช้เทคโนโลยีผสมผสาน - ปลูกไม้ดอกไม้ประดับในโรงเรือน - การผลิตไม้ดอกไม้ประดับรูป (ดอกไม้แห้ง)

๒.๑ วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งกลุ่ม

๑. เพื่อเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด
๒. เพื่อผลผลิตมีคุณภาพและสวยงาม
๓. เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจฯสามารถผลิตไม้ดอกได้ตลอดปี และมีรายได้เพิ่มขึ้น
๔. เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
๕. เพื่อให้สมาชิกสามารถลดต้นทุนการผลิต มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น ผลิตไม้ดอกมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

๒.๒ คณะกรรมการแปลงใหญ่ประกอบด้วย

๑. นายอำพร อ่างมณี	ตำแหน่ง	รองประธาน
๒. นางนิต ราตรี	ตำแหน่ง	รองประธาน
๓. นางพรทิพย์ สายวรรณ	ตำแหน่ง	เลขานุการ
๔. นางสาวนภัสวรรณ เมณะสินธุ์	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยเลขานุการ
๕. นางบุญญาพร ทาลา	ตำแหน่ง	เหรัญญิก
๖. นางคำไหล พิมพ่วงค์	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยเหรัญญิก
๗. นางหนูแดง สำราญพัฒน์	ตำแหน่ง	คณะกรรมการ
๘. นางสาวพรทิพย์ สิงห์สิทธิ์	ตำแหน่ง	คณะกรรมการ
๙. นางเมตตา โลมากาล	ตำแหน่ง	คณะกรรมการ
๑๐. นางกองสี วามะสิงห์	ตำแหน่ง	คณะกรรมการ
๑๑. นางสาวไพวัลย์ นิลชัย	ตำแหน่ง	คณะกรรมการ
๑๒. นางปัญญา สารีมูล	ตำแหน่ง	คณะกรรมการ
๑๓. นางศรีัญญา พิมพ่วงค์	ตำแหน่ง	คณะกรรมการ
๑๔. นางขวัญใจ พรหมเกตุ	ตำแหน่ง	คณะกรรมการ

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

ประเด็น	เป้าหมาย	กิจกรรม	หน่วยงาน
๑. ลดต้นทุนการผลิต	ร้อยละ ๒๐.๐๐ จาก ๔๐,๐๐๐ บาท เป็น ๓๒,๐๐๐ บาท (๘,๐๐๐ บาท)	๑.รวมกลุ่มกันซื้อปัจจัย ๒.ใช้สารชีวภัณฑ์และปุ๋ยชีวภาพในการผลิต ๓.ลดการใช้สารเคมี ๔.ผลิตต้นพันธุ์ใช้เอง ๕.ผลิตปุ๋ยน้ำใช้เอง	กสก.
๒. เพิ่มผลผลิต	ร้อยละ ๒๐.๐๐ จาก ๑,๐๐๐ กก./ไร่ เป็น ๑,๒๐๐ กก./ไร่ (๒๐๐ กก.)	๑.ตรวจวิเคราะห์ดิน ๒.ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ ๓.การปลูกพืชโดยใช้นวัตกรรมสมัยใหม่	พด. กสก.

๓. การเพิ่มคุณภาพและมูลค่าเพิ่ม	๑. พัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานการผลิตและตรงกับความต้องการของตลาด ๒. การการสร้างมูลค่าเพิ่ม	๑. ผลิตไม้ดอกในโรงเรือนและผลิตไม้ดอกนอกฤดู ๒. ผลิตต้นพันธุ์ดี ร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยในการพัฒนาสายพันธุ์ไม้ดอกนอกฤดูที่ตรงตามความต้องการของตลาด ๓. ร่วมกับคณะผู้เชี่ยวชาญผู้ประสานงานโครงการความร่วมมือระหว่างเยอรมัน-ไทย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทำเกษตรแปลงใหญ่อย่างยั่งยืนในประเทศไทย	กส ก.
๔. การตลาด	๑. มีแหล่งจำหน่ายที่แน่นอน	๑. หาแหล่งจำหน่ายเพิ่ม ๒. การจัดทำแผนการผลิตดอกไม้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ๓. ในช่วงที่ผลผลิตออกมากมีการรวบรวมสินค้าเพื่อส่งให้กับตลาดขายส่ง เช่น ปากคลองตลาด	กส ก.
๕. การบริหารจัดการ	การบริหารจัดการตามกิจกรรมของแผน	๑. ด้านปัจจัยการผลิต มีการรวมกลุ่มและวางแผนในการซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อให้ได้ราคาส่งราคาที่เหมาะสมกับกลุ่ม และมีข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกกลุ่มในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ๒. ด้านการจำหน่าย มีการรวมกลุ่มจำหน่ายดอกไม้สดเพื่อให้ได้ราคาที่เหมาะสม ไม่มีการขายตัดราคาในกลุ่มและมีการรวบรวมสินค้าเพื่อจำหน่ายให้ตลาดขายส่ง ๓. กิจกรรมส่งเสริมเพิ่มรายได้วางแผนในการต้อนรับนักท่องเที่ยวช่วงเทศกาลงานไม้ดอกประจำปีของตำบลโนนผึ้ง พร้อมทั้งผลิตสินค้าอื่น ๆ เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว	ผจ ก. กส ก.

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ ด้านการบริหารกลุ่ม

๑) มีการแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการแปลงใหญ่ ดังนี้

ประธานกรรมการ มีหน้าที่เป็นประธานในการประชุมสมาชิก การประชุมคณะกรรมการการบริหารการประชุม คณะกรรมการอำนวยการ ตัดสินชี้ขาดในกรณีพิพาทและมติที่ประชุมที่ยังไม่มีข้อยุติประสานงานกับหน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งภายนอกและในชุมชน และเป็นผู้มีอำนาจลงนามรับรองงบการเงิน สมุดเช็ค สมุดเงินฝากและเอกสารทางการเงินของกลุ่ม และกำกับดูแลให้คณะกรรมการ สมาชิกเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ

รองประธาน มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แทนเมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้รวมถึงปฏิบัติการกิจอื่น ๆ ตามที่ประธานมอบหมาย

เหรัญญิก มีหน้าที่รับผิดชอบการเงิน และบัญชีของกลุ่ม ควบคุมดูแลเอกสารทางการเงินต่าง ๆ เป็นผู้ลงนามในสมุดธนาคาร สมุดเช็ค ใบบริจาคเงิน และควบคุมดูแลการเงินและบัญชีของกลุ่ม

เลขานุการ ทำหน้าที่ จัดบันทึกรายงานการประชุม เก็บรักษารายงาน เอกสารต่าง ๆ ออกหนังสือเชิญประชุม กำหนดวาระประชุม และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากกรรมการ

๒) มีการบริหารกลุ่มในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนใช้ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตดอกเบญจมาศบ้านตาตาด” และยกระดับจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทนิติบุคคลประเภทบริษัท โดยใช้ชื่อ “บริษัทแปลงใหญ่เบญจมาศบ้านตาตาด”

๔.๒ การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

- ๑) จุดเรียนรู้ดูงานของกลุ่มแปลงใหญ่ด้านการผลิตไม้ดอกระดับอำเภอและระดับจังหวัด
- ๒) จุดเรียนรู้ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ของสถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี

๕. การสนับสนุน

๑) ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และองค์การบริหารส่วนตำบลโนนผึ้ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับอำเภอวารินชำราบ

๒) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) สนับสนุนให้เป็นจุดเรียนรู้ และแหล่งผลิตต้นพันธุ์ดี ในการพัฒนาสายพันธุ์ไม้ดอกนอกฤดูที่ตรงตามความต้องการของตลาด

๓) เป็นจุดดูงาน ฝึกงาน และให้ความรู้กับนักศึกษาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้านการผลิตไม้ดอก

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ด้านลดต้นทุนการผลิต

ต้นทุนปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ (เบญจมาศ) พื้นที่ ๑ ไร่

รอบที่ ๑ (ตุลาคม - มีนาคม) ปี ๒๕๖๓

ลำดับ	รายการ	ต้นทุน (บาท)	หมายเหตุ
๑	ค่าต้นพันธุ์	๐	ผลิตต้นพันธุ์เอง
๒	ค่าเตรียมดิน	๗๕๐	
๓	ค่าวัสดุเพาะชำ	๑,๐๐๐	
๔	ปุ๋ยเคมี + ฮอร์โมน	๒,๕๐๐	
๕	ปุ๋ยคอก	๒,๐๐๐	
๖	ยากำจัดศัตรูพืช	๓,๐๐๐	
๗	ค่าไฟ	๙,๐๐๐	เฉลี่ยเดือนละ ๑,๕๐๐ บาท
๘	ค่าวัสดุห่อ	๒,๐๐๐	
๙	ค่าจ้างคนงาน	๕,๐๐๐	
๑๐	แรงงานตัวเอง	๑๐,๐๐๐	
	รวมต้นทุน	๓๕,๒๕๐	

ผลผลิต ๑ รอบการผลิต จำนวน ๑,๘๐๐ กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ ๗๐ บาท รวมรายได้ ๑๒๖,๐๐๐ บาท

***คิดเป็นกำไร ๑๒๖,๐๐๐ - ๓๕,๒๕๐ = ๙๐,๗๕๐ บาท /รอบการผลิต

- ต้นทุนการผลิต ปี ๒๕๖๒ เฉลี่ย ๔๐,๐๐๐ บาท/ไร่

- ต้นทุนการผลิต ๒๕๖๓ เฉลี่ย ๓๕,๒๕๐ บาท/ไร่
- ร้อยละผลการดำเนินงานจริงเทียบกับเป้าหมายต้นทุนลดลง ๑๒ %

๖.๒ ด้านเพิ่มผลผลิต

- ผลผลิต ปี ๒๕๖๑ เฉลี่ย ๑,๐๐๐ กก./ไร่
- ผลผลิต ปี ๒๕๖๒ เฉลี่ย ๑,๒๐๐ กก./ไร่
- ร้อยละผลการดำเนินงานจริงเทียบกับเป้าหมายผลผลิตเพิ่มขึ้น ๒๐ %

๖.๓ ด้านคุณภาพผลผลิต

- ผลิตดอกเบญจมาศเกรด A ร้อยละ ๘๐
- ผลิตดอกเบญจมาศเกรด B ร้อยละ ๒๐

มาตรฐานเบญจมาศตัดดอกแปลงใหญ่ไม้ดอกบ้านตาตืด หมู่ ๓ ต.โนนผึ้ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

เบญจมาศประเภทดอกเดี่ยว

เกรด	เส้นผ่าศูนย์กลางดอก(นิ้ว)	ความยาวก้าน (ซ.ม)	จำนวนดอก/ช่อ
A	๔.๕ นิ้วขึ้นไป	๗๐ ซม. ขึ้นไป	๑ ดอก
B	๓ - ๔.๕ นิ้ว	๖๐ - ๗๐ ซม.	๑ ดอก

เบญจมาศประเภทดอกช่อ

เกรด	เส้นผ่าศูนย์กลางดอก(ซ.ม.)	ความยาวก้าน (ซ.ม)	จำนวนดอก/ช่อ
A	๖ ซม.	๗๐ ซม. ขึ้นไป	๕ ดอก
B	ต่ำกว่า ๖ ซม.	๖๐ - ๗๐ ซม.	๕ ดอกขึ้นไป

๖.๔ ด้านการตลาด

- รวมกลุ่มจำหน่าย
- หาดตลาดเพิ่ม ตลาดออนไลน์

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ มีการปรับใช้นวัตกรรม

- การแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ไม้ดอก ได้แก่ การใช้ดอกไม้สดทำเป็นดอกไม้อบแห้งโดยใช้ซิลิกาเจล สำหรับอบดอกไม้สดให้แห้งและนำมาตกแต่งในขวดโหล โดยนำมาตกแต่งให้สวยงามในขวดโหล และเพิ่มคุณค่าโดยการใส่พระพุทธรูปเพื่อบูชา เป็นของที่ฝาก ของที่ระลึก เพิ่มมูลค่าให้สินค้าได้เป็นอย่างดี

- การผลิตและใช้ปุ๋ยน้ำ A - B เพื่อประหยัดต้นทุน

- การใช้แสงไฟช่วยเพื่อเพิ่มชั่วโมงของแสงให้มากขึ้น เป็นการยืดเวลาในการออกดอกให้ลำต้นของดอกเบญจมาศมีขนาดความสูงที่พอดีกับการตัดดอก ลดการออกดอกขณะที่ต้นยังเตี้ยเพื่อให้ขนาดความยาวของลำต้นได้มาตรฐาน

- การติดตั้งระบบโรงเรือนอัจฉริยะ เพื่อควบคุมการให้น้ำ การเปิดปิดไฟภายในโรงเรือน ซึ่งได้รับคำแนะนำจากคณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี รวมทั้งได้รับอนุมัติโครงการเบญจมาศบ้านตาตติสมารท์ ฟาร์มมิ่ง จากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa) วงเงิน ๑๓๐,๐๐๐ บาท

๗.๒ นำงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต

- มีกลุ่มแปลงใหญ่ไม้ดอก หมู่ 3 ตำบลโนนผึ้ง ได้ร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ในการพัฒนาและคัดเลือกสายพันธุ์ไม้ดอกนอกฤดูที่ตรงตามความต้องการของตลาด

๗.๓ เกษตรกรรมแม่นยำสูง

- กลุ่มแปลงใหญ่ไม้ดอก หมู่ ๓ ตำบลโนนผึ้ง ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช โดยใช้แปลงพยายกรณ์ในการเพื่อใช้คาดการณ์สถานการณ์ และเพื่อแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชล่วงหน้าให้เกษตรกรทราบ และหาทางป้องกันก่อนเกิดการระบาด โดยใช้แปลงเรียนรู้เป็นแปลงพยายกรณ์ศัตรูพืช

๗.๔ การเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ E-commerce

- กลุ่มแปลงใหญ่ฯ ใช้ช่องทาง Facebook โดยให้ตัวแทนสมาชิกประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่กลุ่ม

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. กลุ่มมีคณะกรรมการที่มีความเข้มแข็ง มีสมาชิกที่พร้อมที่จะเรียนรู้ และมีความสามัคคี มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน และช่วยกันทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

- มีการประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องเดือนละ ๑ ครั้ง

- มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ด้วยระบบบัญชี

- การมีส่วนร่วมของสมาชิก และชุมชน เช่น การลงหุ้น การออมเงินจากการจำหน่ายผลผลิต และมีการปันผลคืนให้กับสมาชิก

๒. กลุ่มมีหน่วยงานราชการในพื้นที่ สถาบันการศึกษา สถาบันทางการเงิน ตลอดจนเอกชน ที่ให้การสนับสนุนกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมจนประสบความสำเร็จ เป็นที่น่าเชื่อถือ และยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนเกษตรกร และบุคคลทั่วไป

๓. กลุ่มไม่หยุดที่จะเรียนรู้และสรรหาความรู้ ปัจจัยที่จะทำให้สมาชิกและกลุ่มประสบความสำเร็จ มีการเข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ตลอดจนการขอโครงการที่จะเอื้อให้กลุ่มประสบความสำเร็จ โดยมีการประสานงานระหว่างสมาชิกกับหน่วยงานราชการต่างๆกับกลุ่มแปลงใหญ่อย่างต่อเนื่อง

๔. กลุ่มมีช่องทางการจำหน่ายจากการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook , Line

๕. กลุ่มมีการทำหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรทั้งทางด้านการบัญชี การประชุม การอบรม สามารถตรวจสอบได้

๖. กลุ่มมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่จะนำพากลุ่มให้ประสบความสำเร็จ

๙. ปัญหาอุปสรรค

๑) การขาดแคลนแหล่งน้ำต้นทุนในช่วงฤดูแล้ง กลุ่มได้แก้ไขปัญหาลำต้นโดยสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพิ่มเติม ขอรับการสนับสนุนจะบ่อบาดาลจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

๒) จากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-๑๙ ส่งผลกระทบต่อการจำหน่ายผลผลิต โดยเฉพาะดอกไม้สด เนื่องจากกิจกรรมที่ใช้ไม้ดอกไม้ประดับในการจัดงานถูกยกเลิก เช่น งานพิธีต่างๆ กลุ่มแก้ปัญหาโดยลดการผลิตลง เน้นการผลิตต้นพันธุ์ และปรับเปลี่ยนมาผลิตไม้กระถางที่มีอายุการเก็บรักษา ยาวนานขึ้น

๑๐. แผนพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

- จัดทำแปลงเรียนรู้และสาธิต
- การรวมกลุ่มและวางแผนในการซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อให้ได้ราคาส่งราคาที่เหมาะสมกับกลุ่ม และมีข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม ในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตอื่น ๆ
- การรวมกลุ่มจำหน่ายดอกไม้สดเพื่อให้ได้ราคาที่เหมาะสม ไม่มีการขายตัดราคาในกลุ่ม และมีการรวบรวมสินค้าเพื่อจำหน่ายให้ตลาดขายส่ง
- กิจกรรมส่งเสริมเพิ่มรายได้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร วางแผนในการต้อนรับนักท่องเที่ยวช่วงเทศกาลงานไม้ดอกไม้ประดับประจำปีของตำบลโนนผึ้ง พร้อมทั้งผลิตสินค้าอื่น ๆ เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

๑๑. ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐควรให้ความสำคัญและสนับสนุนกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพิ่มช่องทางการตลาดและการต่อยอดในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ดอกไม้

กลุ่มบุคลากร

กลุ่มปศุสัตว์				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
5938	กรุงเทพมหานคร	แปลงใหญ่ตลาดไก่พื้นเมืองไทย ๔.๐ มูลค่าเพิ่มเชิงการค้าเพื่อ การส่งออกแขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร	ไก่พื้นเมือง	AA
5498	มุกดาหาร	แปลงใหญ่โคเนื้อสหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด ตำบลหนอง สูงเหนือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร	โคเนื้อ	AA
5488	สงขลา	แปลงใหญ่แพะอำเภอรโนด หมู่ 4 ตำบลวัดสน อำเภอรโนด จ.สงขลา	แพะ	AA
4371	สมุทรสาคร	แปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาคร ปี 2561 ตำบลคลองตัน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร	แพะ	AA
5447	สุรินทร์	แปลงใหญ่สหกรณ์โคเนื้อสุรินทร์วากิวยางสว่าง จำกัด หมู่ 4 ตำบลยางสว่าง อำเภอรันบุรี จังหวัดสุรินทร์	โคเนื้อ	AB
4594	อ่างทอง	แปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง	แพะ	AA

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่ตลาดไก่พื้นเมืองไทย ๔.๐ มูลค่าเพิ่มเชิงการค้าเพื่อการส่งออก
แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตลาดไก่พื้นเมืองไทย ๔.๐ มูลค่าเพิ่มเชิงการค้าเพื่อการส่งออกได้เริ่มต้นจากชมรมไก่ชนในนามศูนย์สาธิตได้ไก่พื้นเมืองไทยบ้านสวนจากสมาชิกผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง จำนวน ๔๐ ครัวเรือน เริ่มต้นทำกิจกรรมด้วยกันมาอย่างต่อเนื่อง

- พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้จดทะเบียนเป็นชมรมตามกฎหมายในนาม “ชมรมผู้บำรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย (ไก่ชน) บ้านสวน”

- พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้เติบโตเป็นตลาดจำหน่ายไก่พื้นเมืองมูลค่าเพิ่มเป็นเวลามากกว่า ๑๐ ปี

- พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้เกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกทำให้ทางราชการกรมปศุสัตว์ได้เล็งเห็นการเคลื่อนตัวไก่ออกนอกพื้นที่เป็นการป้องกันเชิงรุกของการแพร่กระจายของโรคไข้หวัดนกสมาชิกจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดทำสนามซ้อมและประมูลไก่ชนบ้านสวนขึ้นในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท และชมรมอยู่บำรุงพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยไก่ชนบ้านสวนจำนวน ๗๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งต่อมาได้รับการคัดเลือกให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครโดยคณะศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสาขาวัฒนธรรมสิ่งมีชีวิตประเภทกีฬาและนันทนาการ

- ในปี ๒๕๖๑ ได้เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

๒. สถานการณ์

แปลงใหญ่ตลาดไก่พื้นเมืองไทย ๔.๐ มูลค่าเพิ่มเชิงการค้าเพื่อการส่งออก มีสมาชิกทั้งหมด ๔๐ ราย ดำเนินการบนพื้นที่ ๔๘ ไร่ โดยมีนายวพัชน จิตต์สุทธิผล เป็นประธานละเป็นผู้จัดการแปลง จัดตั้งเป็นแปลงใหญ่เพื่อสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มสาขาอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็นการลดต้นทุนการผลิตเนื่องจากเกษตรกรมีอาชีพหลักที่เกี่ยวข้องเกี่ยวพันกันคืออาชีพปลูกข้าวสามารถนำข้าวเปลือกที่ผลิตได้ในกลุ่มมาทำอาหารสัตว์ และเป็นการสร้างและขยายตลาดการซื้อขายไก่พื้นเมืองไทยจากเดิมซื้อขายกันที่บ้านที่ซุ่มที่ฟาร์มที่สนามซ้อมสนามชนเป็นตลาดออนไลน์ ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลาดนำการผลิต

นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองซึ่งแยกย่อยได้หลายช่องทาง เช่น จำหน่ายทั้งตัว ไก่พื้นเมืองเอง และผลิตผลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ไก่แก่ง ขายในราคาไก่กีฬามูลค่าเพิ่ม
๒. ไก่สวยงาม ขายในราคาตามอุดมทัศน์
๓. ไก่อินทรีย์(ไก่แกง) ขายตามราคาตลาดไก่เนื้อ
๔. ข้าวเปลือกเลี้ยงไก่ ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์เกี่ยวเนื่อง ผลิตเองให้สมาชิกเป็นการลดต้นทุน
๕. มูลสัตว์ ผลิตเป็นปุ๋ยมูลสัตว์เป็นผลผลิตเกี่ยวเนื่อง
๖. สนามซ้อมไก่เป็นสถานที่จำหน่ายไก่พื้นเมืองมูลค่าเพิ่ม
๗. ตลาดออนไลน์เป็นตลาดวิธีใหม่ที่จะใช้เป็นช่องทางการตลาด เพื่อขยายตลาดไก่พื้นเมือง

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ ลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนอาหารสำเร็จรูปสำหรับไก่พื้นเมืองราคา ๑๙ บาท/กก. ลดต้นทุนข้าวเปลือกสำหรับเลี้ยงไก่ชนราคา ๑๒ บาท/กก ต้นทุนการผลิตรวมลดลง ร้อยละ ๘

๓.๒ เพิ่มผลผลิต/เพิ่มรายได้ ผลิตไก่พื้นเมืองได้เพิ่มมากขึ้นร้อยละ ๕ ส่งเสริมการใช้ผลประโยชน์จากผลพลอยได้จากการเลี้ยงสัตว์

๓.๓ เพิ่มคุณภาพ ทำวัคซีนป้องกันโรคในสัตว์ปีก ตามโปรแกรมการทำวัคซีนในสัตว์ปีก ร้อยละ ๑๐๐ เพื่อลดอัตราการตาย ตรวจรับรองฟาร์มมาตรฐาน GFM จำนวน ๔๐ ฟาร์ม

๓.๔ การตลาด แหล่งจำหน่าย/ช่องทางจำหน่ายไก่พื้นเมืองเพิ่มขึ้น เพิ่มปริมาณการส่งออกไก่พื้นเมืองไปยังตลาดต่างประเทศ

๓.๕ การบริหารจัดการ รวมกลุ่มบริหารจัดการการผลิตร่วมกัน รวมกลุ่มบริหารจัดการการตลาดไก่ครบวงจร (ไก่ขุน ไก่แก่ง และไก่สวยงาม) ร่วมกัน รวมกลุ่มบริหารจัดการองค์กร เงินทุนและผลตอบแทน

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ การบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกมีการประชุมกลุ่ม และกำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้วยกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการด้านอื่นๆ ดังนี้

๔.๒ ด้านการวางแผนการผลิต มีการผลิตไก่ชนพื้นเมืองทั่วไป(ไม่ผ่านสนามซ้อม) ราคาตัวละ ๑,๐๐๐ บาท ผลิตไก่กีฬา (คัดสนามชนะ)ราคาเริ่มต้นตัวละ ๑๕,๐๐๐บาท ผลิตไก่สวยงาม โดยการคัดสายพันธุ์ลักษณะตามอุดมทัศน์ของไก่ชน โดยมีทั้งหมด ๑๑ สายพันธุ์ ราคาเริ่มต้นตัวละ ๕,๐๐๐บาท ผลิตไก่ตัวเมีย ราคา กิโลกรัมละ ๘๐-๑๐๐ บาท ผลิตมูลไก่ขาย แบบสด และแบบผสมปุ๋ยไส้เดือน

๔.๓ ด้านการตลาด พัฒนาช่องทางการตลาด และกระจายสินค้าของกลุ่ม ผ่านการใช้สนามซ้อมและประมูลไก่ มีการส่งออกต่างประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย บรูไน มาเลเซีย บาเรนสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

๔.๔ ด้านการพัฒนาบุคลากร มีการอบรมสมาชิกแปลงใหญ่ ในด้านสุขภาพสัตว์ การจัดการฟาร์ม การตลาดออนไลน์ อบรมสมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อพัฒนาให้เป็นกรรมการตัดสินในสนามซ้อม

๔.๕ การบูรณาการ การสร้างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้รับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปและการตลาดจากหน่วยงานภาคีในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร และภาคเอกชน หลายแห่ง เพื่อถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการเรียนรู้ของเกษตรกร นอกจากนี้ยังเข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานในสังกัดกรมปศุสัตว์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น การประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานของคณะกรรมการ ศพก.และแปลงใหญ่ระดับสำนักงานเกษตรพื้นที่ ๑ และระดับกรุงเทพมหานคร

๕. การสนับสนุน

๕.๑ การจัดหาทุนสนับสนุน แปลงใหญ่ตลาดไก่พื้นเมือง มีแนวคิดการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมทั้งในด้านงบประมาณหรือปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเท่าเทียมกัน มีการต่อยอดนำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนมาทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด โดยมีการบริหารจัดการเงินทุนและปัจจัยการผลิต

ลิต

ที่ได้รับจาก โครงการผลิตข้าวเปลือกเลี้ยงไก่ ภายใต้โครงการเกษตรยั่งยืน ๑ งบประมาณ ๔๔๙,๐๘๐ บาท และโครงการเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย งบประมาณ ๑๑๖,๓๖๐ บาท โครงการเลี้ยงไส้เดือน

เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ภายใต้โครงการเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย และโครงการผลิตฟางข้าวอัดก้อน ภายใต้โครงการเกษตรยั่งยืน ๑ งบประมาณ ๙๗๐,๐๐๐ บาท

๕.๒ การบริหารจัดการเงินทุนและรายได้ เงินทุนที่กลุ่มนำมาเป็นทุนดำเนินงาน ได้แก่ รายได้จาก การดำเนินการของตลาดโกพื้นเมือง(สนามซ้อมและประมูลโกบ้านสวน) และรายได้สมทบจากการลงหุ้น ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรโดยสมาชิกสมัครใจเข้าถือหุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท คนละไม่เกิน ๑๐๐ หุ้น บริหาร จัดการโดย แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้ เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการและขยายกิจการร้อยละ ๕๐ ปีผลให้กับสมาชิกร้อยละ ๓๐ และเก็บไว้เป็นเงินสวัสดิการกลุ่มร้อยละ ๒๐

๕.๓ การสร้างมูลค่าเพิ่ม กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตลาดโกพื้นเมืองได้ดำเนินการซ้อมโกอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดนัดซ้อมเป็นประจำทุกวันพุธของสัปดาห์ โดยเก็บค่าเข้าชมท่านละ ๓๐ บาทต่อคน และ ค่าธรรมเนียมการใช้สนามซ้อมโกคู่ละ ๒๐๐ บาท เกิดรายได้ให้กับกลุ่มจากจากจัดเก็บค่าเข้าชม ๑๕๐,๐๐๐ บาท/ปี และค่าธรรมเนียมการใช้สนามซ้อม ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี สำหรับการปรับตัวในช่วงระหว่างและ ภายหลังสถานการณ์โควิด-๑๙ กลุ่มได้นำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการถ่ายทอดสด เพื่อให้บริการแก่สมาชิก และประชาชนผู้สนใจได้รับชมผ่านช่องทาง Facebook Live

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ การลดต้นทุนการผลิต โดยการร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิตผสมอาหารใช้เอง ผลิตหนอนแมลงวัน เพื่อลดต้นทุนอาหารสำเร็จรูป โดยในปีที่ ๑ และปีที่ ๒ ของการเข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนได้ ร้อยละ ๑๓.๑๖ และ ๙.๘๒ ตามลำดับ

๖.๒ การเพิ่มผลผลิต เดิมจำหน่ายเป็นโกขุนน้ำหนักเฉลี่ยตัวละ ๑ กิโลกรัม หลังจากเข้าร่วมโครงการ ได้มีพัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิต ลดอัตราการตายของลูกโก ด้วยการจัดการอาหารอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้าวเปลือกสำหรับเลี้ยงโกขน และการใช้พืชอาหารสัตว์ในท้องถิ่น การจัดการฟาร์ม การปรับปรุงพันธุ์ การดูแลสุขภาพสัตว์ และการใช้ตุ๋นฟักไข่ทำให้น้ำหนักเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิม ปีที่ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๙ และปีที่ ๒ ร้อยละ ๔.๓๕ ตามลำดับ

๖.๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต กลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ได้มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิต โดยในปัจจุบัน มีสัดส่วนการเลี้ยงโกเพื่อจำหน่ายและฝึกซ้อมเพื่อเป็นโกกีฬา ร้อยละ ๕๐ โดยผ่านการรับรองและออกไป ประกาศจากสนามซ้อม ซึ่งจำหน่ายในประเทศจะเพิ่มมูลค่าได้จากเดิมเป็น ๕,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท/ตัว และมีการส่งออกเพื่อจำหน่ายยังต่างประเทศ ร้อยละ ๑๕ ราคาส่งออกอยู่ที่ตัวละ ๒๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท/ตัว จำหน่ายเป็นโกเนื้อขุน ร้อยละ ๔๐ ขนาด ๑.๕-๒.๕ กิโลกรัม/ตัว เพื่อจำหน่ายให้แก่ตลาดท้องถิ่น และจำหน่าย เป็นโกสวยงาม ร้อยละ ๑๐

๖.๔ การตลาด มีสถานที่และช่องทางการจำหน่ายแน่นอนให้แก่พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อในตลาดท้องถิ่น และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายมากขึ้น โดยเน้นการจำหน่ายโกกีฬาและโกสวยงาม ผ่านทางแฟนเพจ Facebook “สนามซ้อมและประมูลโกพื้นเมืองบ้านสวน” และการจำหน่ายโกเนื้อขุนในตลาดท้องถิ่น

๖.๕ การบริหารจัดการ รวมกลุ่มบริหารจัดการการผลิตร่วมกัน รวมกลุ่มบริหารจัดการการตลาดโกครบวงจร (โกขุน โกแกง และโกสวยงาม) ร่วมกัน รวมกลุ่มบริหารจัดการองค์กร เงินทุนและผลตอบแทน

๗. ผลที่เกิดขึ้น

- ๑) โกแกงกลุ่มชายในราคาโกกีฬามูลค่าเพิ่ม
- ๒) โกสวยงามกลุ่มชายในราคาตามอุดมทัศน์

- ๓) ไม้อินทรี (ไม้แกง) กลุ่มฯ ขายตามราคาตลาดไม้เนื้อ
- ๔) ข้าวเปลือกเลี้ยงไม้กลุ่มฯ ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์เกี่ยวเนื่อง ผลิตเองให้สมาชิกเป็นการลดต้นทุน
- ๕) มูลสัตว์กลุ่มผลิตเป็นปุ๋ยมูลสัตว์เป็นผลผลิตเกี่ยวเนื่อง
- ๖) สนามซ้อมไม้เป็นสถานที่จำหน่ายไม้พื้นเมืองมูลค่าเพิ่ม
- ๗) ตลาดออนไลน์เป็นตลาดวิธีใหม่ที่ทางกลุ่มฯ จะใช้เป็นช่องทางการตลาด เพื่อขยายตลาดไม้พื้นเมืองให้กว้างขึ้น

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่มีการศึกษาวิชาการและเทคโนโลยี พร้อมทั้งนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่และผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมการลดความเสี่ยงจากการดำเนินกิจกรรม

๙. ปัญหา อุปสรรค

เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - ๑๙) ทำให้การดำเนินกิจกรรมในกลุ่มแปลงใหญ่ฯ ไม่เป็นไปตามแผนดำเนินการ สำหรับการปรับตัวในช่วงระหว่างและภายหลังสถานการณ์โควิด-๑๙ กลุ่มได้นำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการถ่ายทอดสด เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและประชาชนผู้สนใจได้รับชมผ่านช่องทาง Facebook Live

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑๐.๑ ด้านการวางแผนการผลิต

- ๑) มีการผลิตไม้พื้นเมืองทั่วไป (ไม่ผ่านสนามซ้อม) ราคาตัวละ ๑,๐๐๐ บาท
- ๒) มีการผลิตไม้กีฬา (คัดสนามชนะ) ราคาเริ่มต้นตัวละ ๑๕,๐๐๐ บาท
- ๓) มีการผลิตไม้สวยงาม โดยการคัดสายพันธุ์ลักษณะตามอุดมทัศน์ของไม้พื้นเมือง โดยมีทั้งหมด
- ๔) สายพันธุ์ ราคาเริ่มต้นตัวละ ๕,๐๐๐ บาท
- ๕) มีการผลิตไม้ตัวเมีย ราคา กิโลกรัมละ ๘๐-๑๐๐ บาท
- ๖) มีการผลิตมูลไม้ขาย แบบสด และแบบผสมปุ๋ยไส้เดือน

๑๐.๒ ด้านการตลาด

- ๑) พัฒนาช่องทางการตลาด และกระจายสินค้าของกลุ่ม ผ่านการใช้สนามซ้อมและประมูลไม้
- ๒) มีการส่งออกต่างประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย บรูไน มาเลเซีย บาเรน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

๑๐.๓ ด้านการพัฒนาบุคลากร

- ๑) อบรมสมาชิกแปลงใหญ่ ในด้านสุขภาพสัตว์ การจัดการฟาร์ม การตลาดออนไลน์
- ๒) อบรมสมาชิกแปลงใหญ่ เพื่อพัฒนาให้เป็นกรรมการตัดสินในสนามซ้อม

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแปลงใหญ่ต้องเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างความเข้มแข็งภายในกลุ่ม ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามเป้าหมายการพัฒนาในแต่ละด้านที่ร่วมกันกำหนดที่สุด

**ถอดบทเรียนแปลงใหญ่โคเนื้อสหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด ตำบลหนองสูงเหนือ
อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔
(ผลการจัดขึ้นแปลงใหญ่: AA)**

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่ (แปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๑)

จากนโยบายรัฐบาลส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันผลิต เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิต ร่วมกันบริหารจัดการ การตลาด เกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองสูงจึงมีแนวคิดในการรวมกลุ่มกันเพื่อเป็นแปลงใหญ่ เนื่องจากเดิมสมาชิกแปลงใหญ่เคยเลี้ยงโคขุนส่งขายให้สหกรณ์การเกษตรโพธิ์ยางคำ จังหวัดสกลนคร มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๔ แต่ต่อมาประสบปัญหาไม่สามารถเพิ่มปริมาณโคขุนได้ เนื่องจากสหกรณ์ฯ มีปริมาณโควตาในการส่งของสมาชิกแต่ละรายจำกัด แต่ความต้องการขุนโคเพิ่มมากขึ้น จึงได้รวมกลุ่มกันเป็นแปลงใหญ่ โดยมีมติที่ประชุมเห็นชอบและรับรองแปลงใหญ่ จากคณะกรรมการฯ CoO อนุมัติ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๐ ภายใต้ชื่อกลุ่ม แปลงใหญ่โคเนื้อสหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด ตำบลหนองสูงเหนือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีสมาชิก ๕๐ ราย พื้นที่ ๖๓๖ ไร่ โคเนื้อ ๓๒๖ ตัว ภายใต้กลุ่มแปลงใหญ่ได้แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยอีก ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มหนองสูง กลุ่มวังไฮ กลุ่มโนนยาง และกลุ่มคำพอก ในพื้นที่อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร โดยแต่ละกลุ่มมีคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่สหกรณ์โคเนื้อหนองสูง เป็นคณะทำงานขับเคลื่อน และแต่ละกลุ่มจะมีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน มีคณะกรรมการบริหารจัดการ และกิจกรรมที่ดำเนินการของแต่ละกลุ่ม เพื่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริหารจัดการด้านการผลิตและลดต้นทุนของสมาชิกรวมทั้งเป็นการขยายผลการพัฒนาตามนโยบายแปลงใหญ่สู่ชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อไป

๒. สถานการณ์

แปลงใหญ่โคเนื้อสหกรณ์การเกษตรหนองสูง ตำบลหนองสูงเหนือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ๕๐ ราย พื้นที่ดำเนินการ ๖๓๖ ไร่ จำนวนโคเนื้อ ๓๒๖ ตัว ดำเนินการตั้งแต่กระบวนการผลิต จนถึงกระบวนการแปรรูปเพื่อส่งจำหน่าย มีตลาดจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน สมาชิกรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถลดต้นทุนการผลิตจากกระบวนการบริหารจัดการ ปัจจุบันกลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ และเพิ่มผลผลิตได้ ๑๓.๒๗ เปอร์เซ็นต์ พัฒนาคุณภาพผลผลิต โดยการเพิ่มคุณภาพไขมันแทรก จาก ๒.๕-๓.๐ เป็น ๓.๕-๔ และพัฒนามาตรฐานฟาร์มที่ดี (GAP) กลุ่มมีความเข้มแข็งเพราะมีการบริหารจัดการที่ดี

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนค่าอาหารลง ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์โดยการปลูกพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาเพิ่มมูลค่า (ฟางข้าว) มาเป็นอาหารสัตว์ และการใช้อาหารสัตว์ FTMR สำหรับการขุน สำหรับเสริมแม่พันธุ์โคเนื้อเพื่อผลิตลูก

๓.๒ การเพิ่มผลผลิต เพิ่มผลผลิตน้ำหนักวัวขึ้น ๒๐ เปอร์เซ็นต์ โดยการปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อ โดยวิธีการผสมเทียม เพื่อให้ได้พันธุ์วัวที่แข็งแรง โตเร็ว เป็นที่ต้องการของตลาด โดยใช้สายพันธุ์ แองกัส และ วากิว เป็นหลัก และส่งเสริมการใช้อาหาร FTMR เป็นอาหารเสริมเลี้ยงแม่โคผลิตลูก และลูกวัวหย่าน

๓.๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต พัฒนาฟาร์มให้ได้มาตรฐาน GAP ๒๐ เปอร์เซ็นต์ พัฒนาคุณภาพเนื้อให้มีไขมันแทรกมากขึ้น

๓.๔ การตลาด เพิ่มช่องทางการตลาด อย่างน้อย ๕ แห่ง จำหน่ายผ่านสหกรณ์การเกษตรหนองสูง และห้างสรรพสินค้าภายในประเทศ และต่างประเทศ

๓.๕ การบริหารจัดการดำเนินการ ดังนี้ ปรับเปลี่ยนระบบการเลี้ยงแบบดั้งเดิมเป็นการเลี้ยงแบบ ประณีต (Intensive Farm) ใช้วิธีการผสมเทียมแทนการผสมจริง เพื่อพัฒนาสายพันธุ์ ผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงโค เนื้อให้ได้คุณภาพ ป้องกันการเกิดโรคระบาดโคเนื้อที่สำคัญ เชื่อมโยงโคเนื้อคุณภาพสูงของสหกรณ์การเกษตร หนองสูง จำกัด

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ และกำหนดระเบียบ/ กฎเกณฑ์กลุ่ม

๔.๒ สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จาก ศพก.

๔.๓ กำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน ๕ ด้าน ดังนี้

๔.๔ ประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการประสานกับหน่วยงานภาคีหน่วยงานภายนอกกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ จำนวน ๓ หน่วยงาน ได้แก่ ประสานกับ ธ.ก.ส. มุกดาหาร ในการหาแนวทางร่วมในการพัฒนา ศึกษา ดูงานฟาร์มโคเนื้อ ณ สหกรณ์การเกษตรวังซัน จังหวัดแพร่ มหาวิทยาลัยนครพนม จัดอบรมโครงการพัฒนา นวัตกรรมการผลิตอาหารสัตว์ต้นทุนต่ำเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

๔.๕ การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ โดยการการประชุมใหญ่สามัญประจำปี มีการประชุม ทุกปีๆ ละ ๑ ครั้ง และการสื่อสารกันภายในกลุ่มและเครือข่าย โดยกลุ่มและสมาชิกมีการสื่อสารกันอย่าง สม่าเสมอ เช่น การนัดหมาย ประสาน การประชุม อบรม ประชาสัมพันธ์ชาวอื่น ๆ เช่น บอกต่อ โทรศัพท์และ ประกาศผ่านหอกระจายข่าว ส่วนการสื่อสารกับบุคคลภายนอกชุมชนจะมีการประสานงาน การประชุม อบรม พุดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากเครือข่ายภายนอก โดยใช้วิธีส่งหนังสือ โทรศัพท์ ซึ่งกลุ่มมีช่องทางการ ติดต่อทั้งทางโทรศัพท์มือถือ และทางไลน์

๔.๖ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ เพื่อนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการวางแผนประกอบอาชีพได้อย่าง เหมาะสม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าสินค้า พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ดำเนินชีวิตตาม แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนมุ่งเน้นให้เรียนรู้การทำบัญชีต้นทุนอาชีพและนำข้อมูลทางบัญชีไป ใช้ในการพัฒนาอาชีพการเกษตร ซึ่งช่วยสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่เกษตรกรและ เกิดความยั่งยืนในการประกอบ อาชีพ โดยมีครูบัญชีอาสาในพื้นที่ติดตามให้คำปรึกษาแนะนำอย่างต่อเนื่อง

๕. การสนับสนุน

การจัดหาทุนสนับสนุน (เงินและ/หรือปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่) โดยการทำสัญญากู้เงินเครดิตเงินสด เพื่อการจัดหาวัสดุการเกษตร ระหว่าง ธกส. และ สหกรณ์การเกษตร หนองสูง จำกัด และของบยุทธศาสตร์ จังหวัด

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ต่อน้ำหนักตัว จาก ๑๐๙ บาทต่อกิโลกรัมเป็น ๘๗.๒ บาทต่อกิโลกรัม โดยการผสมอาหาร FTMR ไว้ใช้เองสำหรับการเลี้ยงวัวขุน และแม่พันธุ์โคเนื้อเพื่อผลิตลูก รวมทั้งการใช้ฟางข้าวเศษวัสดุเหลือใช้จากไร่นา และพืชอาหารสัตว์

๖.๒ เพิ่มผลผลิต เพิ่มผลผลิตน้ำหนักโคขุนต่อตัวจาก ๗๕๐.๖ กิโลกรัม เป็น ๘๖๕.๗ กิโลกรัม โดย การปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อให้เป็นสายพันธุ์วากิว แองกัส ชาร์โรเลย์ ที่มีอัตราแลกเนื้อสูง โตเร็วทำให้ได้เนื้อที่มีเปอร์เซ็นต์ ไขมันแทรกดี โดยวิธีการผสมเทียมใช้น้ำเชื้อที่มีคุณภาพ สายพันธุ์กรรมดี และส่งเสริมการใช้อาหาร FTMR เป็น อาหารเสริมเลี้ยงแม่โคผลิตลูก และลูกวัวหย่านม

๖.๓ พัฒนาคุณภาพ โดยการพัฒนาคุณภาพเนื้อให้มีไขมันแทรกมากขึ้นโดยการเพิ่มคุณภาพไขมันแทรก จาก ๒.๕-๓.๐ เป็น ๓.๕-๔.๐ และพัฒนาฟาร์มให้ได้มาตรฐานที่ดี (GAP)

๖.๔ การตลาด กลุ่มแปลงใหญ่ได้มีการจำหน่ายโคขุนให้กับสหกรณ์การเกษตรหนองสูง เพื่อชำแหละซากโคเป็นชิ้นส่วนต่างๆ และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ไส้กรอก ไส้จั่ว เนื้อแดดเดียว เนื้อกระเจก เนื้อเสียบไม้ เนื้อทุบ เบอเกอร์ เป็นต้น ส่งจำหน่ายตลาด ห้างแมคโครทุกสาขาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ร้าน SN Beef,ร้านเนื้อย่างเตาถ่านสกลนคร, ร้าน Tomahawk Giant Steak เชียงใหม่, ร้านแซบซอย ๙ อุบลราชธานี, โชคชัยเสต็กเฮ้าส์, ร้านกินกัน อุตรธานี และคุณสุวรรณ เพ็ชรทิม เป็นต้น

๖.๕ การบริหารจัดการ มีการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกันเพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพสินค้า โดยการปรับเปลี่ยนระบบการเลี้ยงแบบดั้งเดิมเป็นการเลี้ยงแบบประณีต (Intensive Farm) ซึ่งสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ทุกคนจะต้องสร้างคอกให้ได้มาตรฐาน มีความเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงวัวขุน แทนการเลี้ยงปล่อยแบบดั้งเดิม ใช้วิธีการผสมเทียมเพื่อพัฒนาสายพันธุ์การเลี้ยงวัวขุนเพื่อให้ได้เปอร์เซ็นต์ไขมันแทรกสูง สมาชิกกลุ่มได้ศึกษาเรียนรู้แล้ว สายพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงขุน คือ วากิว แองกัส และชาร์โรเลย์ ดังนั้น สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ที่เลี้ยงวัวต้นน้ำ จะต้องพัฒนาสายพันธุ์ โดยการนำน้ำเชื้อสายพันธุ์เหล่านี้มาผสมเทียมกับแม่วัวพื้นฐาน เพื่อให้ได้ลูกที่มีอัตราการแลกเนื้อสูง โตเร็ว มีไขมันแทรกสูง ผลิตอาหาร FTMR เพื่อเลี้ยงโคเนื้อให้ได้คุณภาพมีเปอร์เซ็นต์ไขมันแทรกสูง ซึ่งกลุ่มที่ทำหน้าที่ผลิตอาหาร FTMR คือ กลุ่มวังไฮ และกลุ่มหนองพอก เพื่อจำหน่ายให้กับสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ และสมาชิกผู้สนใจทั่วไป การป้องกันการเกิดโรคระบาดโคเนื้อที่สำคัญโดยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดปากเท้าเปื่อย คอบวม

๗. ผลที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม สมาชิกแปลงใหญ่ มีความเข้มแข็งมั่นคงในอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อโคขุนอย่างยั่งยืน และเกิดการเรียนรู้การพัฒนาในระดับชุมชน โดยมีโคเนื้อ/โคขุนเป็นสื่อกลางในการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสามารถนำใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีในชุมชนมาเป็นอาหารสัตว์เปลี่ยนเป็นเนื้อ สร้างรายได้ ช่วยลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่เมือง เป็นการลดความเหลื่อมล้ำ โดยการสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้เกษตรกร ทั้งนี้ผลการพัฒนาไม่ใช่แต่เฉพาะสมาชิกแปลงใหญ่สหกรณ์การเกษตรหนองสูง ๕๐ ราย เท่านั้น เกษตรกรรายอื่นในชุมชนได้รับประโยชน์ เกิดการเรียนรู้และเข้าร่วมในกิจกรรมในระดับชุมชน จนเป็นที่ประจักษ์ถึงความผลสำเร็จ ได้มีการเข้าศึกษาและดูงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับจังหวัด และต่างจังหวัด ตามลำดับ

ด้านเศรษฐกิจ สมาชิกแปลงใหญ่โคเนื้อสหกรณ์การเกษตรหนองสูง สามารถลดต้นทุนการผลิต ข้อมูล ก่อนเข้าโครงการ ต้นทุนการผลิตประมาณ ๓ ปี รวมทั้งด้าน ต้นทุนก่อนเข้าร่วมโครงการ ๑๐๙ บาทต่อกก.หลังเข้าร่วมโครงการ ๙๖ บาทต่อกก. ลดลง ๑๒ บาทต่อกก. คิดเป็น ๑๑.๔๖% ประสิทธิภาพการผลิต ก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย ๗๕๐ กก./ตัว หลังเข้าร่วมโครงการประสิทธิภาพ เฉลี่ย ๘๖๖ กก.ตัวเพิ่มขึ้น ๑๑๖ กก. คิดเป็น ๑๓.๒๗ % ส่งผลให้เกษตรกรมีกำไรเพิ่มขึ้น ตามราคาและคุณภาพเนื้อ ที่สหกรณ์กำหนดไว้

ด้านสิ่งแวดล้อม สมาชิกแปลงใหญ่โคเนื้อสหกรณ์การเกษตรหนองสูง มีการเลี้ยงโคเนื้อโคขุนมากขึ้นและมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงเป็นแบบประณีต เกษตรกรส่วนใหญ่ได้ขยายหรือย้ายออกไปเลี้ยงในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง ซึ่งทำการเกษตรในพื้นที่ส่วนใหญ่ ไม่มีการใช้สารเคมี เนื่องจากมีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ควบคู่กันไป และมูลโคเนื้อ/โคขุน ซึ่งเป็นผลพลอยได้ที่มีประโยชน์สามารถนำไปทำปุ๋ย

อินทรีย์เพื่อขยายผลสู่ชุมชนได้เป็นอย่างดี และมีแนวคิดในการบริหารจัดการขยะที่หลีกเลี่ยงจากการทำการเกษตร เช่น ฟางข้าวนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์ และนำมูลวัวไปใช้ทำเป็นปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ส่วนเศษซากวัว เช่น กระดูก หนังวัว และเขี้ยว จะจำหน่ายให้กับพ่อค้านำไปแปรรูป

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน (Key Success Factor; KSF)

๑. ผู้นำเครือข่ายหมู่บ้าน และกรรมการกลุ่มมีความเสียสละ จิตอาสา มีวิสัยทัศน์ และดำเนินการเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีกิจกรรมหลากหลายอย่างต่อเนื่อง

๒. สมาชิกตระหนักถึงเรื่องการลดต้นทุนการผลิต อาหารปลอดภัยต่อสุขภาพ และรักษาระบบนิเวศน์ จึงเกิดการเรียนรู้และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓. ผู้นำกลุ่มและสมาชิกให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจช่วยเหลือกันการดำเนินงานอย่างเต็มที่ เช่น สนับสนุนเงิน เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อทำงานส่วนรวม ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

๔. การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการผลิตจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิต ชุมชนได้รับประโยชน์และสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

๕. สร้างการมีส่วนร่วม โดยให้สมาชิกเป็นผู้ถือหุ้น มีสิทธิ์ในด้านต่างๆ รวมทั้งมีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ

๖. ได้รับการสนับสนุนความรู้และงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนต่อเนื่อง

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. สร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่มและสมาชิกในพื้นที่แปลงใหญ่ตามแนวทางขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จ ได้แก่ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มคุณภาพผลผลิต และแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวทำให้เกษตรกรลดรายจ่ายและมีรายได้เพิ่มขึ้นเกิดผลเป็นรูปธรรม

๒. ให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชนร่วมกันทำข้อตกลงและวางการผลิตและการตลาด MOU/สัญญาซื้อขายผลผลิต

๑๐. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๑. การพัฒนากลุ่มต้องเกิดจากความต้องการของเกษตรกรโดยตรง จะทำให้สามารถพัฒนาได้บรรลุวัตถุประสงค์ เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างทั่วถึง

๒. การบูรณาการการทำงานของทุกหน่วยงาน จะทำให้เกษตรกรเกิดความเข้มแข็ง ชยัน อดทน และสามารถบริหารจัดการเวลาในการทำงานให้ประสบความสำเร็จได้

๓. ควรสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาขับเคลื่อนการดำเนินงาน/กิจการกลุ่ม เพื่อต่อยอดและให้กลุ่มมีศักยภาพ มีความเข้มแข็งและสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชน และอนุรักษ์ภูมิปัญญา นวัตกรรม สู่ลูกหลานในอนาคต ต่อไป

ผลการถอดบทเรียนแปลงใหญ่

แปลงใหญ่แพะอำเภอรอนด วัฒน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เกษตรกรอำเภอรอนดมีอาชีพเลี้ยงแพะมาแต่ดั้งเดิม เพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ในครัวเรือน การเลี้ยงแพะของเกษตรกรอำเภอรอนดสมัยก่อนจะเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยทุ่งตามธรรมชาติ โดยสายพันธุ์ที่นำมาเลี้ยงจะเป็นสายพันธุ์พื้นเมืองที่มีอัตราการเจริญเติบโตช้า เกษตรกรไม่ได้มีองค์ความรู้มากพอในการเลี้ยงแพะ ขาดเทคโนโลยีด้านต่างๆ และการบริหารจัดการด้านอาหารเป็นการใช้พืชอาหารในพื้นที่เป็นหลัก ทำให้ต้องเสียเวลาและแรงงานในการจัดเตรียมอาหารที่มีอยู่จำกัดในพื้นที่และระยะทางไกล และเมื่อถึงช่วงฤดูฝนเกิดน้ำท่วมขัง เกิดปัญหาขาดแคลนพืชอาหาร การเลี้ยงแพะจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

๒. สถานการณ์

ในปี ๒๕๖๑ สำนักงานปศุสัตว์ได้เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าใจในกระบวนการเลี้ยงแพะ พัฒนาด้านองค์ความรู้มากขึ้น ให้เกษตรกรเรียนรู้การทำอาหารสำเร็จรูป (TMR) การผสมเทียม การเลี้ยงแพะแบบประณีต การนำแพะสายพันธุ์ลูกผสมเข้ามาเพื่อพัฒนาด้านสายพันธุ์ แต่เป็นการเลี้ยงในรูปแบบของกลุ่มธรรมชาติ ที่ไม่มีการบริหารจัดการร่วมกัน และไม่สามารถต่อรองด้านราคาได้ ในปี ๒๕๖๑ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะอำเภอรอนด จึงรวมกลุ่มกัน จัดตั้งคณะทำงาน วางแผนและเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่ตั้งแปลง : หมู่ที่ ๔ ตำบลวัฒน อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา สมาชิกปัจจุบัน จำนวน : ๘๘ คน จำนวนแพะทั้งหมดของกลุ่ม ณ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ : ๓,๘๐๘ ตัว ผู้จัดการแปลง : นายเกษม สังข์ทอง

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

๓.๑. ลดต้นทุนการผลิต

- ๑) สมาชิกต้องปลูกหญ้าพืชอาหาร จำนวน ๘๘ ไร่
- ๒) สมาชิกทำอาหารสำเร็จรูป จำนวน ๘๘ ไร่

๓.๒ เพิ่มผลผลิต

- ๑) สมาชิกเข้าร่วมโครงการธนาคารแพะ จำนวน ๓๐ ไร่
- ๒) สมาชิกสามารถพัฒนาฟาร์มเป็นการเลี้ยงแบบประณีต จำนวน ๓๐ ไร่

๓.๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต

- ๑) สมาชิกเข้ารับการผสมเทียม ๓๐ ฟาร์ม
- ๒) สมาชิกเจาะเลือดเพื่อตรวจโรค ๘๘ ฟาร์ม
- ๓) สมาชิกเตรียมความพร้อมในการรับรองมาตรฐาน GFM ๘๘ ไร่

๓.๔ บริหารจัดการ

- ๑) สมาชิกทุกคนเข้าร่วมประชุม
- ๒) คณะกรรมการทุกคนเข้าร่วมประชุม
- ๓) สมาชิกซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน ๘๘ ไร่

๓.๕ การเชื่อมโยงตลาด

- ๑) สมาชิกเรียนรู้ด้านการตลาด ๘๘ ไร่

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ สร้างความเข้าใจ เกษตรกรสมาชิกและรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ โดยการกำหนด ระเบียบ/กฎเกณฑ์กลุ่ม

๔.๒ คัดเลือกคณะกรรมการในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม ดังนี้

๔.๓ สร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงใหญ่ได้รับการพัฒนาจาก ศพก.

๔.๔ ประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

๔.๕ การสื่อสารกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ คณะกรรมการสรุปปัญหา อุปสรรคของสมาชิก และวางแผนกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาในเวทีการประชุมคณะกรรมการ ที่กำหนด ๔๕ วัน/ครั้ง และนำมาเสนอเพื่อกำหนดร่วมในเวทีการประชุมสมาชิกในครั้งต่อไป

๕. การสนับสนุน

ในการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ ได้รับการสนับสนุนจากกรมปศุสัตว์ ในการทำให้ความรู้พัฒนาศักยภาพสมาชิก และสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น วัตถุดิบในการทำอาหารแพะ เวชภัณฑ์ ยารักษาโรค เครื่องจักรกล ในการลดแรงงาน การส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการแปลง

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ลดต้นทุนการผลิต โดยการลดต้นทุนได้ ร้อยละ ๒๒.๔๓ รวมกันจัดซื้อวัตถุดิบในการทำอาหาร และปลูกพืชอาหารใช้เอง

๖.๒ เพิ่มผลผลิต เพิ่มผลผลิตได้ร้อยละ ๒๕.๔๑

- การให้สมาชิกเข้าร่วมโครงการธนาคารแพะ ทำให้สมาชิกสามารถเพิ่มอัตราการเกิดของแพะ จากเดิม ปี ๒๕๖๑ มีจำนวนเพิ่มขึ้น ๕๓ ตัว

- การเลี้ยงแพะแบบประณีต ระยะเวลาการเลี้ยงเพียง ๔ เดือน ซึ่งสั้นกว่าเลี้ยงแบบธรรมชาติซึ่งใช้เวลา ๖ เดือน จึงทำให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงได้ ๒ รุ่นต่อปี

๖.๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต

๑. เกษตรกรทำการผสมเทียมเพื่อยกระดับสายพันธุ์ จำนวน ๒๐ ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ ๒๒

๒. รับรองเป็นฟาร์มปลอดโรคระดับ A ไป A จำนวน ๓๗ ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ ๔๒ รับรอง B ไป A จำนวน ๖๓ ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ ๗๑

๓. สมาชิกผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม GFM จำนวน ๕๒ ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ ๕๘

๖.๔ การบริหารจัดการ

- วางแผนการผลิตให้มี ผลผลิตออกสู่ตลาดตลอด

- กำหนดให้มีการประชุมเพื่อวางแผนการผลิต ให้สอดคล้องกับความต้องการด้านการตลาด

- มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภคมีทักษะความรู้และ

สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้

๖.๕ การเชื่อมโยงตลาด

กลุ่มมีตลาดจำหน่ายแพะ จำนวน ๔ แห่ง และเกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ดังนี้

๑. ตลาดทั่วไป สมาชิกกลุ่มจะกำหนดราคาเท่ากันอยู่ที่ ๑๔๐ บาทต่อกิโลกรัม

๒. ตลาด ๓ จังหวัดชายแดนใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) โดยแปลงใหญ่แพะอำเภอรอนด สามารถจำหน่ายในตลาด ๓ จังหวัดชายแดนใต้ ตลอดระยะเวลา ๓ ปี จำนวน ๓,๑๐๐ ตัว เฉลี่ยน้ำหนัก ๒๐ กิโลกรัมต่อตัว จำหน่ายในราคา ๑๔๐ บาท คิดเป็นมูลค่าที่จำหน่ายได้ ๘,๖๐๐,๐๐๐ บาท

๓. ตลาดพรีเมียม จำหน่ายได้ ๔๐ กิโลกรัม จำหน่ายในราคา ๑๖๐ บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าที่จำหน่ายได้ ๗๘๖,๐๐๐ บาท

๔. ตลาดแพะทำพันธุ์ (๕ จังหวัด ได้แก่ สตูล ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา) กำหนดจำหน่ายสายเลือด ๗๕% ขึ้นไป จำหน่ายเป็นตัว อายุแพะ ๖ เดือน โดยแปลงใหญ่แพะอำเภอรอนด จำหน่ายแม่พันธุ์แพะได้ ๑๐๐ ตัว ราคาตัวละ ๑๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นมูลค่าที่จำหน่ายได้ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจำหน่ายพ่อพันธุ์แพะได้ ๒๐ ตัว ราคาตัวละ ๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นมูลค่าที่จำหน่ายได้ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๗. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ **ด้านเศรษฐกิจ** (การนำเทคโนโลยี งานวิจัยมาใช้) กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีการผสมเทียมเพื่อจึงทำให้พัฒนาการปรับปรุงพันธุ์แพะได้อย่างรวดเร็ว และจะช่วยในเรื่องการประหยัดพ่อพันธุ์อีกด้วย ใช้เทคโนโลยีการเหนี่ยวนำการเป็นสัตว์ในแพะ ซึ่งจะทำให้สามารถควบคุม บริหารจัดการฟาร์มได้ตามแผนที่กำหนด การทำสูตรอาหารสำเร็จรูป (TMR) โดยการใช้พืชอาหารในท้องถิ่น วิเคราะห์สารอาหารตามความเหมาะสมที่แพะต้องการ การเลี้ยงแพะแบบประณีต กลุ่มมีการแพะแบบประณีตโดยมีการจัดการโรงเรือนและแปลงหญ้าเป็นอย่างดี โดยการเลี้ยงแพะแบบประณีตจะช่วยให้เกษตรกรสามารถประหยัดเวลาในการเลี้ยง ไม่เสี่ยงต่อการบาดเจ็บของสัตว์และไม่เสี่ยงต่อการติดเชื้อจากแปลงหญ้า ทำให้การเลี้ยงแพะของเกษตรกรมีมาตรฐานสามารถพัฒนาและเพิ่มผลผลิตมากยิ่งขึ้น และจัดทำบัญชีการแพะของสมาชิก เมื่อมีการจำหน่ายแพะให้กับผู้บริโภค/ผู้ซื้อ ทางกลุ่มสามารถตรวจสอบย้อนกลับไปยังฟาร์มเจ้าของแพะหากเกิดปัญหา จึงเป็นวิธีการควบคุมความเสี่ยง และปรับปรุงแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาได้ ทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

๗.๒ **ด้านสังคม** เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ทำให้เกิดอาชีพเสริมเพิ่มรายได้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน

๗.๓ **ด้านสิ่งแวดล้อม** (ความยั่งยืนของแปลงใหญ่) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและประหยัด ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า เกษตรกรจัดทำระบบน้ำในแปลงปลูกหญ้าอาหารสัตว์ การทำเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน (แปลงที่ยังคงรักษาคุณภาพได้เกรด A เท่าเดิม)

- มีการประชุมวางแผนแนวทางการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งเข้าร่วมอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง
- มีการวางแผนการบริหารจัดการเงินทุน และระดมทุนเพื่อพัฒนากลุ่ม
- สร้างเครือข่ายในการทำงานทั้งหน่วยงานราชการ และกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร

๙. ปัญหา อุปสรรค

- ภัยธรรมชาติ เช่น โรคติดต่อ น้ำท่วม
- ไม่มีศูนย์กลางในการรวบรวมผลผลิต

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

พัฒนากระบวนการผลิตเนื้อแพะให้ได้มาตรฐาน ขยายตลาดเพิ่มขึ้น พัฒนาโรงเรือนของสมาชิกทุกราย ให้เป็นการเลี้ยงแบบประณีต

๑๑. ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำต่าง ๆ

- ขยายผลด้านงบประมาณให้มีการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อดำเนินกิจกรรมที่วางแผนไว้
- สร้างโรงเรียนที่ได้มาตรฐานเพื่อรองรับผลผลิต แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า
- วางแผนการตลาดออนไลน์ ตลาดพรีเมียมสำหรับสินค้าเกรดเอ

การถอดบทเรียน
แปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาคร ปี ๒๕๖๑
ตำบลคลองตัน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

.....

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

อำเภอบ้านแพ้ว เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะยังมีจำนวนน้อยและเกษตรกรที่ดำเนินการเลี้ยงแพะเนื้อ ยังขาดการรวมกลุ่มกันต่างคนต่างเลี้ยง เมื่อปี ๒๕๕๖ จึงได้มีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงแพะขึ้น เพื่อให้มีการส่งเสริมการเลี้ยงแพะให้ครอบคลุมทั้งระบบตรงตามความต้องการของตลาด เพื่อให้อาชีพการเลี้ยงแพะมีความมั่นคงเกษตรกรหันกลับมาเลี้ยงแพะเพิ่มมากขึ้น โดยการส่งเสริมให้มีการร่วมกลุ่มการผลิตและฝึกอบรมเน้นหนักถึงความสำคัญของการจัดการด้านการเลี้ยง อาหาร การตลาด อุดหนุนปัจจัยการผลิตเบื้องต้น เสริมความเข้มแข็งการบริการ และได้ระดมเกษตรกรที่ยังมีการผลิตและมีเป้าหมายร่วมกันที่จะพัฒนาอาชีพการเลี้ยงแพะอย่างจริงจังเพื่อให้เป็นอาชีพที่มั่นคงมีรายได้ที่ชัดเจน มีการตลาดที่มีอนาคต

ต่อมาจังหวัดสมุทรสาครได้ดำเนินนโยบายการส่งเสริมเกษตรกรแบบแปลงใหญ่ ตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้เกษตรกรรวมกลุ่มทำการผลิต เพิ่มอำนาจการต่อรองของเกษตรกร สำนักงานปศุสัตว์สมุทรสาคร ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรได้รับทราบโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ๕ ด้าน ประกอบด้วย การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม จึงเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (แพะ) รวมทั้งได้รับการพัฒนาความรู้จากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสมุทรสาครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการฟาร์ม การเลี้ยงในระยะต่าง ๆ โรคและการป้องกันโรค อาหารสัตว์ พืชอาหารสัตว์ และด้านการตลาด และได้จดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาคร เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๑ เพื่อพัฒนากิจกรรมภายในกลุ่มให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เป็นการศักยภาพการผลิต และยกระดับมาตรฐานการเลี้ยงแพะให้ตรงต่อความต้องการของตลาด มีปริมาณแพะขุนเพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการรับซื้อแพะ ทั้งปัจจุบันและอนาคต

โดยวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาคร ปี ๒๕๖๑ ตำบลคลองตัน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีดังนี้

๑. สร้างเครือข่ายเข้มแข็ง ให้สมาชิกสามารถช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือสมาชิกด้วยกันได้
๒. สร้างรายได้ลดรายจ่ายให้กับสมาชิก
๓. สร้างอำนาจการต่อรองด้านการตลาดกับพ่อค้าคนกลาง
๔. การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

๒. สถานการณ์

ปีที่ขึ้นทะเบียนแปลงใหญ่	ปีพุทธศักราช ๒๕๖๑
รหัสแปลง	๖๑๐๐๐๐๐๐๑๖๖
สมาชิกเริ่มจัดตั้ง	ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ จำนวน ๒๕ คน
สมาชิกปัจจุบัน	จำนวน ๓๕ คน
จำนวนแพะ	แพะเนื้อ จำนวน ๕๘๑ ตัว
อาชีพหลักของสมาชิก	เลี้ยงสัตว์ สวนมะพร้าว น้ำหอม
อาชีพเสริม	ประมง
ชื่อประธานกลุ่ม	นายสาธิต สอาดเงิน

โทรศัพท์	๐๘๙ - ๙๑๐ - ๗๑๔๒
สถานที่ตั้งกลุ่ม	ที่ทำการกลุ่ม แปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาคร ปี ๒๕๖๑ ตำบลคลองตัน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เลขที่ ๓๔/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองตัน อำเภอบ้านแพ้วจังหวัดสมุทรสาคร
พิกัดที่ตั้งของกลุ่ม	ละติจูด ๑๓°๓๔'๐" N ลองจิจูด ๑๐๐°๑๓'๐" E

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๓.๑ ลดต้นทุนการผลิต เป้าหมาย ดังนี้

๑. ด้านพันธุ์ การปรับปรุงพันธุ์ ด้วยการคัดเลือกสายพันธุ์ประจำถิ่น ที่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในถิ่นอาศัย

๒. ด้านอาหาร เน้นอาหารที่มีในท้องถิ่นเป็นหลัก

๓.๒ เพิ่มผลผลิต เป้าหมาย ดังนี้

๑. การเพิ่มจำนวนแพะสาวทดแทนในกลุ่มรายละไม่น้อยกว่า ๑๐ เปอร์เซ็นต์/ปี

๒. แม่พันธุ์แพะต้องได้รับการผสมติดและตั้งท้องปีละไม่น้อยกว่า ๒ รุ่น

๓. เปอร์เซ็นต์การรอดของลูกแพะเกิดใหม่ไม่น้อยกว่า ๙๐ เปอร์เซ็นต์

๔. มีแพะขุนป้อนตลาดสม่ำเสมอ

๓.๓ การพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน

ด้านการจัดฟาร์ม ด้วยระบบการจัดการฟาร์มแพะที่ดี เพื่อให้ประหยัดต้นทุนและแรงงานในการเลี้ยงดูแพะ และให้สินค้ามีมาตรฐานฐาน โดยสมาชิกทุกรายได้ใบรับรองฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่ดี Good Farming Management (GFM) รวมถึงได้รับการรับรองฟาร์มปลอดโรค布鲁เซลลา ระดับ B และ A ทุกฟาร์ม

๓.๔ การบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน

เน้นการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้กลุ่มมีศักยภาพ ทั้งด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม

๓.๕ การตลาด

เน้นตลาดนำการผลิต ผลิตแพะตามความต้องการของตลาด มีการจัดการด้านตลาดให้เป็นรูปแบบ มีการซื้อขายที่ยุติธรรม ไม่ให้พ่อค้าเป็นผู้กำหนดราคาทางกลุ่มจะต้องเป็นผู้กำหนดราคาเอง สร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าให้ได้

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนงานภายในกลุ่มแปลงใหญ่ มีที่ทำการกลุ่มที่ชัดเจน การบริหารจัดการแปลงใหญ่ในรูปคณะกรรมการกลุ่มที่มีโครงสร้างรวมถึงการมอบหมายหน้าที่ของคณะกรรมการรวมถึงกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มอย่างชัดเจน

๕. การสนับสนุน

กลุ่มแปลงใหญ่ ได้รับการสนับสนุนความรู้จากหน่วยงานต่างๆ เช่น

- ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม จากสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสาคร
- ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีฟาร์ม จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สมุทรสาคร
- ปี ๒๕๖๒ ได้รับสนับสนุนเครื่องสับหญ้า ๑ เครื่อง จากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสมุทรสาคร

- ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ ได้รับสนับสนุนจากโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสมุทรสาคร

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ลดต้นทุนการผลิต

๑. การปรับปรุงพันธุ์ คัดเลือกสายพันธุ์ประจำถิ่น ที่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในถิ่นอาศัยได้ โดยคัดแม่แพะที่ใช้ทำพันธุ์ดูจากสุขภาพ การให้ผลผลิตและการผสมพันธุ์ได้ง่าย คัดออกแม่พันธุ์ที่อ่อนแอ ให้ผลผลิตต่ำและมีปัญหาระบบสืบพันธุ์ ในการเลือกใช้ชนิดพันธุ์ สายพันธุ์และเทคนิคการขยายพันธุ์โดยคำนึงถึงความสามารถในการปรับตัวของสัตว์ในสภาพแวดล้อมการผลิต ความสามารถอยู่รอดและความต้านทานโรค โดยเลือกชนิดพันธุ์สัตว์ที่มีลักษณะทางพันธุกรรมที่ทนทานต่อโรคและการขยายพันธุ์โดยวิธีธรรมชาติ

๒. ด้านอาหาร เน้นการให้กินกระถินสดเป็นหลัก ซึ่งหาได้ง่ายในท้องถิ่น และมีการปลูกหญ้า ทั้งในพื้นที่ส่วนตัวเล็กน้อย เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด โดยจะเน้นที่หญ้าพันธุ์เนเปียร์ปากช่อง ๑ มีการถนอมพืชอาหาร สัตว์โดยการทำหญ้าหมัก เพื่อเตรียมเป็นเสบียงอาหารสัตว์สำรองไว้สำหรับหน้าแล้งและในยามฉุกเฉินให้เพียงพอ

๒.๑ อาหารหยาบ มีกระถินสดอย่างเพียงพอ โดยไม่ใช้สารเคมีใดๆ เน้นความหลากหลายของชนิดพืช เชื่อมโยงการเลี้ยงแพะกับการรักษาพื้นที่สีเขียว พื้นที่ว่างเปล่าจะปลูกพืชให้มีสีเขียวเป็นทั้ง อาหาร ร่มเงา และความร่มรื่นให้กับคนและแพะ ปลูกหญ้าหลายชนิดตามพื้นที่ มีการเสริมด้วยพืชต่างๆ เช่น ต้นกล้วย กระถิน เถาถั่วใต้ดิน เถาถั่วลิสง ผักตบชวา สาคุ ฯลฯ

- กระถิน สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่จะตัดกระถิน จากแปลงธรรมชาติให้แพะกิน ทั้งเช้าและเย็น ซึ่งเป็นพืชที่มากในท้องถิ่น

- แปลงหญ้า สมาชิกในกลุ่มมีแปลงหญ้าขนาดเล็กส่วนตัวคนละ ประมาณไม่เกิน ๑ งาน

๒.๒ อาหารหยาบหมัก

อาหารหยาบหมัก สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะต้องมีการทำกระถินและหญ้าหมักสำรองไว้ใช้กรณี ฉุกเฉินหรือติดภารกิจ โดยใช้สูตรทำการทำกระถินหมักสูตรเดียวกัน เพื่อลดต้นทุนอาหารชั้นถือว่าเป็นแหล่ง โปรตีนราคาถูก เพื่อนำมาเลี้ยงแพะและจำหน่ายให้สมาชิกและเกษตรกรผู้สนใจ

๒.๓ อาหารชั้น ทางกลุ่มฯ ใช้อาหารผสมสำเร็จรูปโปรตีน ๑๖ % และผิวถั่วเหลือง และกากถั่วเหลือง

๖.๒ เพิ่มผลผลิต

สมาชิกแปลงใหญ่ได้มีการผสมพันธุ์แพะโดยวิธีธรรมชาติและผสมเทียม ป้องกันการเลือดชิดโดย ผสมข้าม สัตว์ที่นำเข้ามาใหม่จากภายนอกต้องมีการตรวจโรค เน้นแม่พันธุ์ตกลูกปีละ ๒ ครั้งๆละ แผลด ๒ - ๓ ตัว โดยมีเทคนิค ให้แม่พันธุ์มีความสมบูรณ์สูงสุดก่อนผสมพันธุ์และให้วิตามิน ADmE

๖.๓ การพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน

ฟาร์มแพะทุกฟาร์มในกลุ่มจะต้องปฏิบัติ คือ หากสมาชิกกลุ่มรายใดไปเลือกซื้อแพะจากฟาร์ม เครือข่ายหรือพื้นที่ใกล้เคียง ก่อนจะนำไปเลี้ยงในฟาร์มต้องฉีดวัคซีนป้องกันโรคก่อนทุกตัว ทำการถ่ายพยาธิ ภายนอกและภายในพร้อมทั้งให้ยาบำรุงทุกตัว เน้นการจัดการสุขภาพบาลสุขภาพแพะ การจัดโปรแกรมทำวัคซีน ป้องกันโรคตามโปรแกรมของกรมปศุสัตว์ การตรวจโรค โดยการเจาะเลือดทดสอบโรค คือ โรคแท้งติดต่อที่มีอายุ เกิน ๔ เดือน ทุกตัว การทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรคและแมลงบริเวณฟาร์มเป็นประจำทุกเดือน หลีกเลี่ยง การใช้สารเคมีและสารสังเคราะห์ใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และในการเลี้ยงแพะของกลุ่มฯ เน้นการคัด แม่พันธุ์มาจากแม่ที่ไม่มีปัญหาสุขภาพ เลี้ยงง่ายในสภาพแวดล้อมของฟาร์ม ร่วมกับการจัดการคอกโรงเรือนที่อยู่ อาศัยที่ดี สะอาด สบาย และจัดสวัสดิภาพสัตว์อย่างเหมาะสม เลี้ยงแบบธรรมชาติตามความต้องการของแพะแต่ละขนาด ก่อนขึ้นคอกแพะ มีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อจุ่มเท้าเพื่อป้องกันเชื้อโรค การใช้ภูมิปัญญาไทยในการใช้พืชสมุนไพร

และน้ำหมักชีวภาพ สำหรับพ่นคอก ล้างคอก ทำปุ๋ยหมัก ลดกลิ่นจากพื้นคอกที่มีมูลแพะสะสมใช้น้ำหมักราดมูลแพะใต้คอกอาทิตย์ละครั้ง

เน้นให้สะอาด ปลอดภัย และปลอดภัยเป็นสำคัญโดยเฉพาะบริเวณ ฟาร์มจะไม่มีขยะ สิ่งสกปรกและสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแพะ มีการทำความสะอาดโรงเรือนและบริเวณต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ การเลี้ยงแพะให้อยู่เฉพาะในคอก มีการใช้พืชอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพเข้ามาให้แพะกินภายในพื้นที่เลี้ยง ขณะเดียวกันก็มีการจัดการด้านการป้องกันโรคอย่างถูกวิธี ทำให้แพะมีสุขภาพดี ให้ผลผลิตดี จัดสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับธรรมชาติ มีการดูแลแพะอย่างเอาใจใส่ คอกแพะแบ่งตามขนาดและประเภทแพะ เน้นการจัดการง่าย ไม่แออัด แพะอยู่สบายให้อยู่รวมฝูงทำให้สัตว์มีสัมพันธภาพกัน มีพื้นที่ปล่อยออกกำลังกาย ทำให้แพะไม่เครียด มีความสุข

ปัจจุบันแพะของสมาชิกกลุ่ม จำนวน ๓๕ ฟาร์ม ได้ใบรับรองฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรค และการเลี้ยงสัตว์ที่ดี Good Farming Management (GFM) แล้ว ส่วนสมาชิกรายอื่นอยู่ระหว่างดำเนินการ ในด้านฟาร์มปลอดโรค布鲁เซลลา แพะของสมาชิกกลุ่มฯ ได้หนังสือรับรอง เป็นฟาร์มปลอดโรค布鲁เซลลา ระดับ B จำนวน ๑๐ ฟาร์ม (อยู่ระหว่างดำเนินการ เพื่อขอเป็นระดับ A)

๖.๔ การบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน

แปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาคร ปี ๒๕๖๑ ตำบลคลองตัน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีการประชุมทุกเดือนกำหนดประชุมในวันที่ ๒๕ ของเดือน เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. โดยเป็นการประชุมแบบสัจจกร หมุนเวียนไปทุกตำบลที่มีฟาร์มของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งกลุ่มได้ตกลงไว้ว่า สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในการประชุมทุกครั้ง แต่จะให้เจ้าของฟาร์มเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดประชุมมีการกำหนดวาระการประชุมและมีการลงแรงกันช่วยเหลือฟาร์มเจ้าภาพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ช่วยเหลือกัน วาระสำคัญในการประชุมเน้นเรื่องประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ สำคัญคือสมาชิกต้องเข้าร่วมประชุมเป็นประจำทุกเดือน หรือตามที่ประธานกลุ่มมีเรื่องเร่งด่วน มีการจัดประชุมใหญ่ประจำปี เพื่อให้สมาชิกได้พิจารณาผลงานและวางแผนการปฏิบัติงานในปีต่อไป ร่วมตรวจสอบกำกับดูแลเอกสารหลักฐานทางบัญชี ปรึกษาหารือ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ กลุ่ม ตลอดจนรับทราบประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เสริมสร้างความร่วมมือของสมาชิกให้มีความเอื้ออาทร คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยจะมีการจดบันทึกการประชุม ทุกครั้ง

๖.๕ การตลาด

เน้นการจัดการด้านตลาดให้เป็นรูปแบบมีการซื้อขายที่ยุติธรรม ไม่ให้พ่อค้าเป็นผู้กำหนดราคา ทางกลุ่มจะต้องเป็นผู้กำหนดราคาเอง สร้างอำนาจการต่อรองกับพ่อค้าให้ได้ เมื่อมีการใช้รูปแบบกลุ่มเข้ามาเป็นกลไกในการทำการผลิตเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด และสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มให้มีการวางระเบียบ ในการอยู่ร่วมกัน การทำเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ รวมทั้งเรื่องของการสร้างกลไกในการรวมซื้อรวมขาย การรวมตัวเป็นกลุ่มทำให้สามารถต่อรองราคา ขณะที่สามารถลดต้นทุนการผลิต ด้วยมีการรวมซื้อปัจจัยการผลิตทำให้ได้ราคาที่ต่ำ และการรวมกันขายเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับผู้ซื้อ ทำให้ขายได้ราคาดีกว่าการต่างคนต่างเลี้ยงต่างคนต่างขาย ซึ่งก็คือผลกำไรที่เพิ่มขึ้นของผู้เลี้ยงนั่นเอง และนี่คือข้อดีที่มองเห็นได้อย่างชัดเจนของการเลี้ยงแพะ

ปัจจุบันแพะของสมาชิกโตไม่ทันขาย เพราะใช้ระบบการตลาดนำการผลิต ภายใต้แนวคิด “ร่วมกันคิด แยกกันผลิต ร่วมกันขาย” โดยมีข้อตกลงของทางกลุ่มว่าจะต้องหักเงินค่าจำหน่ายแพะของสมาชิก เข้ากลุ่ม กิโลกรัมละ ๑ บาทต่อราย

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ ด้านเศรษฐกิจ มีระบบการทำบัญชี การตรวจสอบ การรายงานต่อที่ประชุม มีการรวมหุ้นของสมาชิก และมีกิจกรรมแสวงหาทุนในการดำเนินงานกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมโดยการเสนอโครงการผ่านสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านแพ้ว เพื่อส่งเสริมการเพิ่มทุนหรือทรัพย์สินของกลุ่ม จากการดำเนินงานที่เข้มแข็งของกลุ่มและคณะกรรมการฯ และความร่วมมือของสมาชิก ทำให้กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่ม นอกจากนี้ กลุ่มแปลงใหญ่ยังได้จัดให้มีการทำกิจกรรมและการทำงานร่วมกัน โดยสมาชิกมีบทบาทและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มทุกรายมีกิจกรรมลดรายจ่าย-เพิ่มรายได้ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๗.๒ ด้านสังคม

- บทบาทและการมีส่วนร่วมของสถาบัน

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาครก้าวหน้าตั้งปณิธานกันว่าพวกเราทุกคนจะ รักษาชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ยิงชีวิต ยึดหลักตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของพ่อหลวง ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ สมาชิกกลุ่มธนาคารแพะ(วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาคร)ทุกคนมีความสามัคคี ประองคองกัน ไม่มีความขัดแย้งกันในกลุ่ม

- การนำสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะหรือชุมชน

กิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์กลุ่ม ได้จัดสรรเงินกองทุนที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่ม โดยการบริจาคเงินสิ่งของช่วยงาน วัด และโรงเรียนทุกปี กิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ช่วยทำความสะอาดแหล่งน้ำ กำจัดผักตบชวา อนุรักษ์และส่งเสริมให้สมาชิคนำมูลสัตว์เป็นปุ๋ยชีวภาพ เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีความสามัคคีของคนในกลุ่ม การบริหารงานของคณะกรรมการที่เป็นธรรมและโปร่งใส ผู้นำมีความเข้มแข็ง และได้รับการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ทั้งด้าน ความรู้ทางวิชาการ การวางแผน การผลิต การแปรรูป การตลาดและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเอาใจใส่ จากคณะเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจนเกิดผลสำเร็จ สมาชิกในกลุ่มมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้อย่างสม่ำเสมอ สร้างแหล่งอาหารที่มีความปลอดภัยให้ผู้ผลิตและผู้บริโภค และยังเป็นแหล่งศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะ ไม่ว่าจะป็นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจ และเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของเยาวชนและนักศึกษา ทั้งในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดอื่น ๆ

๗.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม

มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อการอนุรักษ์หรือพัฒนาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรในชุมชน สมาชิกภายในกลุ่มแปลงใหญ่ได้มีการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยการใช้นุ้มนุ้ไพรในท้องถิ่น เพื่อรักษาโรคในแพะ โดยสมาชิกจะปลูกฟ้าทะลายโจรและบอระเพ็ด ไว้ภายในฟาร์มมีการใช้ประโยชน์จากวัสดุเศษเหลือทางการเกษตรมาเป็นประโยชน์ในฟาร์มให้คัมค่าที่สุด เช่น ต้นกล้วย โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี อีกทั้งมีการผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์เพื่อใช้เป็นแหล่งพลังงานในครัวเรือนลดการใช้พลังงานจากแก๊สปิโตรเลียม ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มปลูกสมุนไพร เพื่อใช้กับสัตว์ภายในฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะ และสมาชิกกลุ่มยังเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์หรือพัฒนาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ ผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลแพะ มูลแพะหมัก เถาบอระเพ็ด ใช้สำหรับถ่ายพยาธิ ต้นฟ้าทะลายโจร ใช้รักษาโรคหวัด แก้ว

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

แปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาคร ปี ๒๕๖๑ ตำบลคลองตัน อำเภอบ้านแพ้วจังหวัดสมุทรสาคร ครอบคลุมพื้นที่ของอำเภอบ้านแพ้ว อำเภอเมืองสมุทรสาคร และอำเภอกระทุ่มแบน

จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งแสดงถึงการพัฒนาและความเป็นปึกแผ่นของสมาชิกภายในกลุ่ม มีหลักการดำเนินงานของกลุ่ม **ยึดหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง”** โดยยึด หลัก ๓ ห่วง คือ ทางสายกลาง ประกอบไปด้วย ดังนี้

ห่วงที่ ๑ คือ พอประมาณ สมาชิกกลุ่มประกอบกิจการฟาร์มตามกำลังความสามารถของตนเอง ทั้งทางด้านแรงงานและเงินทุน

ห่วงที่ ๒ คือ มีเหตุผล สมาชิกกลุ่มต้องยึดข้อระเบียบบังคับของกลุ่ม คณะกรรมการและสมาชิกทุกคนจะไม่กระทำการใดๆโดยพลการ

ห่วงที่ ๓ คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง สมาชิกกลุ่มต้องมีการวางแผนการดำเนินงานของฟาร์มในทุกด้าน เช่น พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์สัตว์ โรคระบาดสัตว์ มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

นอกจากสมาชิกกลุ่มจะยึดหลัก ๓ ห่วงแล้ว ยังต้อง ยึดหลัก ๒ เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม เพราะฉะนั้นการอยู่ร่วมกันของสมาชิกภายในกลุ่ม แม้ว่าจะอยู่ห่างไกลกันคนละอำเภอกัน แต่สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มอยู่ด้วยความสามัคคีกัน ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการติดต่อกันผ่านทางโทรศัพท์ แอปพลิเคชันไลน์

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครมีการขยายจำนวนผู้เลี้ยงแพะเพิ่มมากขึ้น จากอดีตมีแค่ ๒๕ ราย ขณะนี้มีจำนวน ๓๕ ราย จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงแพะกันอย่างกว้างขวาง เพราะตลาดยังมีความต้องการอีกมาก ตลาดยังต้องการบริโภคเนื้อแพะ นมแพะ อย่างกว้างขวาง ความสำคัญด้านการจัดตั้งเครือข่าย ผู้ประกอบการฟาร์ม ผู้ประกอบการแปรรูประดับชุมชน เพื่อรองรับผลผลิตทั้งเนื้อแพะและนมแพะ เพื่อสร้างความมั่นคงในการพัฒนาวัตถุดิบรองรับอุตสาหกรรมในอนาคต ทั้งนี้เห็นว่าการเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เพราะมีความชัดเจนในด้านความต้องการบริโภคของผู้บริโภคหลัก คือ ประชากรชาวพม่าและมุสลิมทางกลุ่มได้นำเมนูแพะไปนำเสนอในสถานที่ต่าง ๆ ทำให้มีการยอมรับการบริโภคเนื้อแพะเพิ่มมากขึ้น หากต้องการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงแพะทั้งระบบ จำเป็นต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงผู้ประกอบการเลี้ยงแพะทั่วประเทศเข้ามาเชื่อมโยงด้วย เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคและโรงงานแปรรูปอย่างมั่นคง และจากศึกษาข้อมูลของกลุ่ม ตลาดการบริโภคเนื้อแพะที่แท้จริง มีกว้างขวางมากกว่าตลาดมุสลิม เพราะผู้บริโภคที่แท้จริงคือ คนจีนเพราะบริโภคทุกวัน ซึ่งทางกลุ่มได้เสนอโครงการต่าง ๆ เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณเพื่อต่อยอดอาชีพการเลี้ยงแพะให้เติบโต

๑๐. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ

โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นโครงการที่ดี ที่สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร ปัจจุบันจะทำให้การดำเนินงานแปลงใหญ่ประสบความสำเร็จได้ คือ

ผู้นำ จะต้องมีความเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ มีความเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

สมาชิก จะต้องให้ความร่วมมือกับผู้นำ คณะกรรมการ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่ม

การรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่ม ควรจะต้องเกิดจากความต้องการของตัวเกษตรกรเอง ไม่ใช่เกิดจากการบังคับจากหน่วยงานภาครัฐ

นโยบายภาครัฐ นโยบายที่ดีควรมีความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่
สหกรณ์โคเนื้อสุรินทร์วากิวางสว่าง จำกัด
หมู่ที่ ๔ ตำบลยางสว่าง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เริ่มก่อตั้งครั้งแรกในปี ๒๕๕๘ โดยสมาชิกสหกรณ์โคเนื้อสุรินทร์วากิวางสว่าง จำกัด ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรทั้งหมด จากการสำรวจข้อมูลสมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาหนี้สินและขาดทุนจากการประกอบอาชีพเกษตรกร ขาดอาชีพเสริม และรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัว จึงมีแนวคิดในการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกมีการพัฒนากระบวนการผลิตข้าวที่มีคุณภาพ และได้รับการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์จากนายทะเบียนสหกรณ์จังหวัดสุรินทร์ ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ประเภทสหกรณ์การเกษตร เลขทะเบียนสหกรณ์ที่ ๓๒๐๐๐๐๖๒๕๕๘๔ ชื่อว่า “สหกรณ์โคเนื้อสุรินทร์วากิวางสว่าง จำกัด” เพื่อเพิ่มศักยภาพเพิ่มผลผลิต แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพิ่มช่องทางการตลาดจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ โดยยึดหลักปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเป็นต้นแบบ

ปี ๒๕๕๙ กลุ่มจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนต่อสำนักงานเกษตรอำเภอรัตนบุรี เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

ปี ๒๕๖๑ สหกรณ์เปิดบริการธุรกิจแก่สมาชิก ๑ ด้าน คือ รวบรวมเมล็ดพันธุ์ข้าว และกำหนดแผนในการดำเนินธุรกิจเพิ่ม อีก ๔ ด้าน คือ รวบรวมผลผลิตทางการเกษตร ธุรกิจเงินรับฝาก ธุรกิจสินเชื่อและจัดหาสินค้ามาจำหน่าย โดยผลผลิตที่ได้จากสมาชิกจะจำหน่ายให้กับเครือข่ายสหกรณ์ภายในจังหวัด ชุมชนในท้องถิ่น และเกษตรกรทั่วไป และได้เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (นาแปลงใหญ่) ในปี ๒๕๖๑

ปัจจุบันสหกรณ์โคเนื้อสุรินทร์วากิวางสว่าง จำกัด ทำหน้าที่สนับสนุนปัจจัยการผลิต และหาตลาดให้กับศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชนฯ และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ เพื่อให้เกษตรกรชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดี แทนการจำหน่ายในรูปแบบของข้าวเปลือกตามปกติขณะที่ชาวนาบริเวณข้างเคียงก็จะได้ใช้เมล็ดพันธุ์ดีในราคาถูก ช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งและขีดความสามารถ ในการพึ่งพาตนเองของชาวนา รวมทั้งช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ผลผลิตหลักของกลุ่ม คือ เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕/กข ๑๕ และข้าวหอมมะลิคุณภาพดี

๒. สถานการณ์

- พื้นที่ พื้นที่ปลูกข้าว ๑,๔๒๔ ไร่

- สมาชิก สมาชิก จำนวน ๑๑๒ ราย

- ผลผลิต

- นาหว่าน จากเดิม ๓๕๐ กก./ไร่ เป็น ๔๒๐ กก./ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐)

- นาหยอด จากเดิม ๓๕๐ กก./ไร่ เป็น ๔๓๐ กก./ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๘๕)

- นาดำ จากเดิม ๓๕๐ กก./ไร่ เป็น ๔๔๐ กก./ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๑)

- ต้นทุน

- นาหว่าน จากเดิม ๔,๑๔๙ บาท/ไร่ เป็น ๓,๒๔๓ บาท/ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๔)

- นาหยอด จากเดิม ๔,๑๔๙ บาท/ไร่ เป็น ๓,๑๓๓ บาท/ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔๙)

- นาดำ จากเดิม ๔,๑๔๙ บาท/ไร่ เป็น ๓,๓๐๓ บาท/ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๙)

- รายได้

- **เมล็ดพันธุ์ข้าว** ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร การแปรรูปเมล็ดพันธุ์ข้าวจำหน่าย โดยสหกรณ์เป็นผู้รวบรวมผลผลิตของสมาชิกสถานที่จำหน่าย/คู่ค้า ได้แก่ เกษตรกรในชุมชน

๑) ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ปริมาณการผลิต ๒๔ ตัน/ปี มูลค่าการจำหน่าย ๖๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒) ข้าว กข ๑๕ ปริมาณการผลิต ๓ ตัน/ปี มูลค่าการจำหน่าย ๗๕,๐๐๐ บาท/ปี

- **ข้าวสารหอมมะลิ** ปริมาณผลผลิต ๖ ตัน/ปี มูลค่าการจำหน่าย ๒๔๐,๐๐๐ บาท/ปี สถานที่จำหน่าย/คู่ค้า ได้แก่ ลูกค้าในชุมชนและต่างจังหวัด

- **ข้าวกล้องหอมนิล** ปริมาณผลผลิต ๑ ตัน/ปี มูลค่าการจำหน่าย ๖๐,๐๐๐ บาท/ปี สถานที่จำหน่าย/คู่ค้า ได้แก่ ลูกค้าจากกรุงเทพมหานคร

- **ปุ๋ยอินทรีย์** ปริมาณการผลิต ๑๐ ตัน/ปี มูลค่าการจำหน่าย ๓๐,๐๐๐ บาท/ปี สถานที่จำหน่าย/คู่ค้า ได้แก่ ในชุมชน

- **สบู่ล้างมือ** ปริมาณผลผลิต ๕๐๐ ก้อน/ปีมูลค่าการจำหน่าย ๑๒,๕๐๐ บาท/ปี สถานที่จำหน่าย/คู่ค้า ได้แก่ ในชุมชน ออกบูท Facebook Page

- **ยาสระผมสมุนไพร** ปริมาณผลผลิต ๒๐๐ ขวด/ปี มูลค่าการจำหน่าย ๑๐,๐๐๐ บาท/ปี สถานที่จำหน่าย/คู่ค้า ได้แก่ ในชุมชน

- **น้ำยาล้างจาน** ปริมาณผลผลิต ๘๐๐ ขวด/ปี มูลค่าการจำหน่าย ๒๐,๐๐๐ บาท/ปี สถานที่จำหน่าย/คู่ค้า ได้แก่ ในชุมชน

รวมทั้งสิ้น ๑,๐๕๗,๕๐๐ บาท/ปี

- การได้รับความช่วยเหลืองบประมาณ

- ๑) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ให้คำปรึกษา
- ๒) สำนักงานเกษตรจังหวัด/สำนักงานเกษตรอำเภอ ถ่ายทอดความรู้ สนับสนุนปัจจัยการผลิต
- ๓) ศูนย์วิจัยข้าวสุรินทร์ ให้คำปรึกษา สนับสนุนเครื่องทำความสะอาดข้าว
- ๔) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุรินทร์ สนับสนุนเครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าว
- ๕) สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด/บ่อน้ำ
- ๖) สำนักงานสหกรณ์จังหวัด อบรมให้ความรู้ สิ้นเชื่อรวบรวมข้าว และส่งเสริมการทำธุรกิจแบบสหกรณ์
- ๗) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด ถ่ายทอดความรู้ บัญชีต้นทุนอาชีพ แนะนำการทำบัญชี
- ๘) สำนักงานประมงจังหวัด สนับสนุนพันธุ์ปลา
- ๙) สำนักงานปศุสัตว์ สนับสนุนพันธุ์ไก่ไข่ โค กระบือ ถ่ายทอดความรู้
- ๑๐) โครงการชลประทานจังหวัด ถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการน้ำในแปลงนา
- ๑๑) ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร ถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษา ใบอนุญาตจำหน่ายปุ๋ย และเมล็ดพันธุ์
- ๑๒) ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านวิศวกรรมเกษตร ถ่ายทอดความรู้เครื่องจักรกลเกษตร
- ๑๓) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด รับรองมาตรฐาน OTOP / จัดงานแสดงสินค้า
- ๑๔) ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๔ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสุรินทร์ ถ่ายทอดความรู้
- ๑๕) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ถ่ายทอดความรู้

- ๑๖) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ถ่ายทอดความรู้
 ๑๗) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ ถ่ายทอดความรู้ และสนับสนุนบรรจุภัณฑ์

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

- ๓.๑ **ลดต้นทุนการผลิต** ต้นทุนการผลิตลงปีละ ๕% ดำเนินการภายใน ๓ ปี ลดต้นทุนได้ ๑๕%
 ๓.๒ **เพิ่มผลผลิต** เพิ่มผลผลิตปีละ ๕% ดำเนินการภายใน ๓ ปี เพิ่มผลผลิตได้ ๑๕%
 ๓.๓ **พัฒนาคุณภาพ** พัฒนาการผลิตพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ คุณภาพดี ที่ได้มาตรฐาน GAP และพัฒนาสู่คุณภาพเกษตรอินทรีย์ พร้อมแปรรูปเป็นข้าวสารหอมมะลิคุณภาพดี
 ๓.๔ **การบริหารจัดการ** มีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มพัฒนาให้มีคามเข้มแข็ง
 ๓.๕ **ตลาด** เพิ่มช่องทางการจำหน่าย จำหน่ายผลผลิตที่ดำเนินการในลักษณะของสหกรณ์ โดยมีการทำข้อตกลง (MOU) เครือข่ายสหกรณ์ และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ พร้อมพัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับสินค้า QR Code สร้างความเชื่อมั่น

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๔.๑ รูปแบบ/กิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม

สหกรณ์โคเนื้อสุรินทร์วากิวางสว่าง จำกัด ดำเนินธุรกิจตามระบบสหกรณ์ มีการบริหารงาน มีคณะกรรมการดำเนินการ จำนวน ๑๕ คน มีการแบ่งหน้าที่ที่ชัดเจน โดยเกษตรกรสมาชิกเป็นผู้ผลิตพันธุ์ข้าวคุณภาพมาตรฐาน GAP ข้าวปลอดสารพิษ และข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ผ่านสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้รวบรวมผลผลิตของสมาชิก ที่ลูกค้าเป้าหมายและผู้บริโภคสามารถเข้าถึงแหล่งที่มาของผลผลิตได้ง่ายและสะดวกโดยผ่านระบบการตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อให้ลูกค้าเป้าหมายและผู้บริโภคได้เมล็ดพันธุ์และข้าวสารหอมที่มีคุณภาพในราคายุติธรรม และเชื่อถือได้ในมาตรฐานการผลิตจากหน่วยงานตรวจรับรอง และจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางหลักคือ เครือข่ายของขบวนการสหกรณ์ และการสนับสนุนจากรัฐบาลผ่านโครงการตามนโยบาย

๔.๒ การสร้างความเข้าใจ การรวมกลุ่มและระเบียบ/กฎเกณฑ์

กลุ่มมีกฎ ระเบียบ กติกาขั้นที่ไว้เป็นหลักฐานชัดเจน และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับชุมชน มีการควบคุมกำกับให้เป็นไปตามระเบียบ โดยสมาชิกรับรู้ร่วมกันและมีไว้ให้ดูอย่างชัดเจน

๔.๓ การสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิก

สมาชิกแปลงใหญ่สหกรณ์โคเนื้อสุรินทร์วากิวางสว่าง จำกัด หมู่ ๔ ตำบลยางสว่าง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์เป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ แหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ โดยมีแปลงสาธิตที่ของกลุ่มทำขึ้นมาเพื่อเป็นแปลงต้นแบบ

๔.๔ **ประสานและสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่าย** กลุ่มมีการดำเนินงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายกลุ่มเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ (หน่วยงานภาครัฐภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ, หน่วยงานภาคเอกชน และ ภาคเกษตรกร)

๕. การสนับสนุน

- กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตจนถึงการตลาด, แปรนตีสินค้า วัสดุอุปกรณ์การผลิตชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช, ตลาด MOU กับโรงสีข้าว, สนับสนุนการแปรรูปข้าว และเป็นหน่วยงานประสานการบูรณาการ
- กรมการข้าว ถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตข้าวคุณภาพดี เครื่องแปาทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์
- กรมพัฒนาที่ดิน การทำธนาคารปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ วัสดุการทำปุ๋ยอินทรีย์ การตรวจวิเคราะห์ดิน สารปรับปรุงดิน และเมล็ดพันธุ์ปอเทือง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์ ให้ความรู้ด้านการรวมกลุ่ม / การตลาด ส่งเสริมการทำธุรกิจแบบสหกรณ์
- กรมประมง สนับสนุนพันธุ์ปลา
- กรมปศุสัตว์ สนับสนุนพันธุ์โค กระบือ แพะ
- กรมชลประทาน ถ่ายทอดความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำ
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ การจัดทำบัญชีฟาร์มและบัญชีครัวเรือน
- กรมวิชาการเกษตร ถ่ายทอดความรู้/ให้คำปรึกษา การขออนุญาตจำหน่ายปุ๋ยและเมล็ดพันธุ์
- กรมการพัฒนาชุมชน ให้ความรู้เรื่องการรับรองมาตรฐาน OTOP
- ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๔ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสุรินทร์ อบรมหลักสูตรผู้นำชาวนามีอาชีพ
- สถาบันราชภัฏ ถ่ายทอดความรู้การจัดการทำบรรจุภัณฑ์ การตลาด และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากข้าว
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ถ่ายทอดความรู้การออกแบบบรรจุภัณฑ์
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ ถ่ายทอดความรู้ สนับสนุนบรรจุภัณฑ์
- บริษัท KUBOTA การซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักรกลการเกษตรเบื้องต้น สนับสนุนเครื่องจักรกล

การเกษตร

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ลดต้นทุนการผลิต

- นาหวาน จากเดิม ๔,๑๔๙ บาท/ไร่ เป็น ๓,๒๔๓ บาท/ไร่ (คิดเป็น ๒๑.๘๔%)
- นาหยอด จากเดิม ๔,๑๔๙ บาท/ไร่ เป็น ๓,๑๓๓ บาท/ไร่ (คิดเป็น ๒๔.๔๙%)
- นาดำ จากเดิม ๔,๑๔๙ บาท/ไร่ เป็น ๓,๓๐๓ บาท/ไร่ (คิดเป็น ๒๐.๓๙%)

ดำเนินการได้มากกว่าเป้าหมาย

๖.๒ เพิ่มผลผลิต

- นาหวาน จากเดิม ๓๕๐ กก./ไร่ เป็น ๔๒๐ กก./ไร่ (คิดเป็น ๒๐.๐๐%)
- นาหยอด จากเดิม ๓๕๐ กก./ไร่ เป็น ๔๓๐ กก./ไร่ (คิดเป็น ๒๒.๘๕%)
- นาดำ จากเดิม ๓๕๐ กก./ไร่ เป็น ๔๔๐ กก./ไร่ (คิดเป็น ๒๕.๗๑%)

ดำเนินการได้มากกว่าเป้าหมาย

๖.๓ พัฒนาคุณภาพ

- ผลิตพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ คุณภาพ ที่ได้มาตรฐาน GAP และพัฒนาสู่คุณภาพเกษตรอินทรีย์ พร้อมแปรรูปเป็นข้าวสารหอมมะลิคุณภาพดี
- ส่งเสริมและผลักดันให้สมาชิกกลุ่มผลิตพืชตามระบบ GAP จำนวน ๖๕ ราย พื้นที่ ๔๔๔.๕๐ ไร่

- ส่งเสริมและผลักดันให้สมาชิกกลุ่มผลิตพืชตามระบบอินทรีย์จำนวน ๒๕ ราย พื้นที่ ๒๑๒ ไร่

๖.๔ การบริหารจัดการ มีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น

๖.๕ ตลาด

- มีช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น
- มีการจำหน่ายผลผลิตที่ดำเนินการในลักษณะของสหกรณ์ โดยมีการทำข้อตกลง (MOU) เครือข่ายสหกรณ์

- มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ พร้อมพัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับ สินค้า QR Code สร้างความเชื่อมั่น

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ ด้านเศรษฐกิจ

๑. เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต และมีรายได้เพิ่มขึ้น
๒. มีการเพิ่มมูลค่าและแปรรูปผลผลิตข้าว
๓. มีพัฒนาคุณภาพสินค้า แบรินด์สินค้า การพัฒนาเครือข่าย
๔. มีการใช้เทคโนโลยีการผลิต เก็บเกี่ยวและแปรรูปที่เหมาะสม
๕. สมาชิกมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ในการพัฒนาการผลิต โดยการใช้เครื่องหยอดข้าวแห้ง

๗.๒ ด้านสังคม

๑. เกิดการรวมกลุ่ม (นาแปลงใหญ่) รวมผลิต รวมซื้อ รวมขาย อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. มีความสามัคคี ก่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
๓. เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานด้านการเกษตรแปลงใหญ่โดยเฉพาะด้านข้าวของชุมชน

๗.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม

๑. การจัดการแบบแปลงใหญ่เน้นการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่การเตรียมดิน เช่น การไถกลบตอซังตอซังข้าว ลดการเผา ใช้ชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เรียนรู้ระบบนิเวศในนาข้าว นำฟางข้าวมาเพาะเห็ดฟาง นำฟางข้าวมาทำปุ๋ยหมัก
๒. การผลิตมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นการผลิตที่เน้นการรักษาสมดุลระบบนิเวศน์

๗.๔ ความยั่งยืนของแปลงใหญ่

๑. การบริหารจัดการโดยคณะกรรมการกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
๒. มีการประชุมสมาชิกและคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง และสมาชิกให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรม
๓. กลุ่มมีการรับสมัครคนรุ่นใหม่เข้ามาทำกิจกรรมต่อจากรุ่นเดิม เพื่อให้สมาชิกคนรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้งาน สืบทอดต่อกันจากคณะกรรมการและสมาชิกรุ่นเก่าต่อไป โดยสมาชิกและคณะกรรมการมีคนรุ่นใหม่ที่จะสืบทอดกิจการต่อไปในอนาคต

๘. ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

- ๑) ผู้นำเครือข่ายหมู่บ้าน และกรรมการกลุ่มมีความเสียสละ จิตอาสา มีวิสัยทัศน์ และดำเนินการเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีกิจกรรมหลากหลายอย่างต่อเนื่อง
- ๒) สมาชิกสหกรณ์มีความเชื่อถือและศรัทธาในระบบสหกรณ์ สหกรณ์มีความเข้มแข็ง
- ๓) คณะกรรมการบริหารงานโดยใช้หลักการควบคุมภายในหลักธรรมาภิบาลสหกรณ์
- ๔) เครือข่ายของขบวนการสหกรณ์มีจำนวนมาก
- ๕) เกษตรกรมีต้นทุนค่าใช้จ่ายจัดการผลิตต่ำ เนื่องจากใช้หลักการรวมกันซื้อตามระบบสหกรณ์

- ๖) สมาชิกตระหนักถึงเรื่องการลดต้นทุนการผลิต อาหารปลอดภัยต่อสุขภาพ และรักษาระบบนิเวศน์ จึงเกิดการระเบิดจากภายใน ส่งผลต่อการเรียนรู้และมีการพัฒนากลุ่มอย่างต่อเนื่อง
- ๗) ภาครัฐให้การสนับสนุนในนโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพ และมีตลาดรองรับที่แน่นอน ในรูปของระบบการ เกษตรแบบแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นประโยชน์และเอื้ออำนวยต่อเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรแบบยั่งยืน
- ๘) ผลผลิตจากเกษตรกรสมาชิกเป็นข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ คุณภาพและเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๙) สภาพสังคมในปัจจุบันมีกลุ่มผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพและอาหารปลอดภัย จึงเป็นผลดีต่อเกษตรกรสมาชิกและสหกรณ์ที่มีผลิตภัณฑ์คุณภาพตอบสนองต่อผู้บริโภค
- ๑๐) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการผลิตจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิต ชุมชนได้รับประโยชน์และสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

๙. ปัญหา อุปสรรค

- ๑) ขาดแหล่งเงินทุนในการจัดซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร ดำเนินการแก้ไขโดยระดมทุนจัดซื้อ และขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน
- ๒) ขาดแคลนแหล่งน้ำ ดำเนินการแก้ไขโดยการขุดบ่อบาดาล
- ๓) การเกิดภัยธรรมชาติ และโรคแมลง/ระบาด ดำเนินการแก้ไขโดยการใช่วิธีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการป้องกันกำจัดด้วยวิธีผสมผสาน
- ๔) บรรจุภัณฑ์ยังไม่เป็นที่น่าสนใจ ดำเนินการแก้ไขโดยการศึกษาหาความรู้ในเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันการศึกษา

๑๐. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

- ๑) การจัดทำแปลงพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีและกระจายพันธุ์ในกลุ่ม
- ๒) ใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตข้าวคุณภาพให้ได้มาตรฐานข้าวอินทรีย์ และ GAP
- ๓) สินค้าดีมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค
- ๔) สมาชิกสามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด
- ๕) การบริหารจัดการเครื่องจักรกลการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนให้มีรายได้ต่อเนื่องและยั่งยืน
- ๖) การแปรรูปผลผลิตให้มากขึ้น
- ๗) การเพิ่มช่องทางการตลาดและสร้างเครือข่าย

๑๑. ข้อเสนอแนะและคำแนะนำต่าง ๆ

- ๑) ใช้กระบวนการกลุ่มในการบริหารจัดการแปลงใหญ่
- ๒) เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
- ๓) การระดมทุนของสมาชิกแปลงใหญ่และสมาชิกทั่วไป
- ๔) การบริหารจัดการกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
- ๕) ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ สุจริตโปร่งใส และความจริงจังในการทำงานของคณะกรรมการและสมาชิก
- ๖) มีการบูรณาการกับทุกภาคส่วน
- ๗) มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

การถอดบทเรียนแปลงใหญ่ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔
แปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลรามะสัก อำเภอโศก จังหวัดอ่างทอง
แปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลรามะสัก อำเภอโศก จังหวัดอ่างทอง

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

อำเภอโศก จังหวัดอ่างทอง เป็นอีกอำเภอนึ่งที่มีจำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพการเกษตร เป็นจำนวนมาก มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน ๑๐๑,๘๘๕ ไร่ กิจกรรมการเกษตรมีความหลากหลาย ได้แก่ ปลูกข้าว ไม้ผล พืชผัก ประมง และปศุสัตว์ แต่เนื่องจากในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเกษตรกรประสบปัญหาภัยแล้ง ปริมาณน้ำที่ใช้ในการเกษตรมีปริมาณไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถทำการเกษตรได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ขาดรายได้ จึงมีแนวคิดที่จะหาอาชีพทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน การเลี้ยง การดูแลง่ายไม่ยุ่งยากมาก และมีความเสี่ยงน้อย อาชีพการเลี้ยงแพะขุนในระบบฟาร์มปิด ซึ่งใช้เวลาในการเลี้ยง ๔ เดือน ก็สามารถจับขายได้ อีกทั้งตลาดมีความต้องการสูงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ จึงนับเป็นทางเลือกที่ดีต่อเกษตรกรในอำเภอโศก และมีความเสี่ยงที่เลี้ยงแพะส่วนมากอยู่ในตำบลรามะสัก ตำบลยางซ้าย ตำบลคำหยาด และตำบลอื่น ๆ ในอำเภอโศก ด้วยเหตุนี้ในปี ๒๕๖๐ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในแต่ละตำบล จำนวน ๒๗ ราย จึงมีแนวคิด ที่จะรวมตัวกันจัดตั้งเป็น “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแพะทุ่งตาเงิน” ขึ้น และต่อมาเพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มกันในกิจกรรมการเกษตรที่มีลักษณะเดียวกัน โดยมีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องและเชื่อมโยง กับความต้องการของตลาด ลดต้นทุนการผลิตเพิ่มรายได้ ต่อมาในปี ๒๕๖๑ จึงมีการขอจัดตั้งเป็น “กลุ่มแปลงใหญ่ แพะเนื้อ ตำบลรามะสัก อำเภอโศก จังหวัดอ่างทอง” สำหรับปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลรามะสัก ได้มีการสนับสนุนสมาชิกรายใหม่ โดยกลุ่มได้ออกทุน (ลูกแพะขุน) ให้สมาชิกกลุ่มนำไปเลี้ยงก่อน เมื่อได้ปริมาณน้ำหนักที่สามารถจับขายได้ ก็จำหน่ายคืนให้กับกลุ่มโดยจะหักเงินทุนคืนกลุ่มและรายได้ที่สมาชิกได้รับมาจาก ส่วนต่างที่หักทุนคืนแล้ว ทำรูปแบบนี้จนสมาชิกมีทุนพอที่จะซื้อลูกแพะจากกลุ่มเลี้ยงเองได้ นอกจากนี้ กลุ่มยังมีรายได้จากการหักเปอร์เซ็นต์น้ำหนักแพะขุนกิโลกรัมละ ๑ บาท นำเข้ากลุ่มเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการส่งผลให้กลุ่มมีประสิทธิภาพและมั่นคงเพิ่มขึ้น

๒. สถานการณ์ปัจจุบัน

กลุ่มแปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลรามะสัก อำเภอโศก จังหวัดอ่างทอง ปัจจุบันตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๖๖ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลรามะสัก อำเภอโศก จังหวัดอ่างทอง มีสมาชิกทั้งสิ้น ๖๒ ราย พื้นที่เลี้ยง ๑๒๔ ไร่ โดยปัจจุบันกลุ่มมีทุนดำเนินงานภายในกลุ่ม ๗,๗๕๕ บาท โดยกลุ่มได้จัดทะเบียนนิติบุคคลในนาม “ห้างหุ้นส่วนจำกัดแพะเนื้อโศก” เพื่อรองรับงบประมาณโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่ และเชื่อมโยงตลาด งบประมาณ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อจัดซื้อเครื่องจักรกล เครื่องผสมอาหาร TMR และเตรียมขยายธุรกิจแปรรูปเนื้อแพะต่อไป

โดยปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลรามะสัก ได้รับรองมาตรฐานฟาร์มปลอดภัย GFM (GOOD FARMING MANAGEMENT) ทุกราย โดยแบ่งเป็นฟาร์มปลอดภัยบูรณาการระดับ A จำนวน ๒๐ ฟาร์ม และฟาร์มปลอดภัยบูรณาการระดับ B จำนวน ๔๒ ฟาร์ม กำลังการผลิตแพะเนื้อเพื่อจำหน่าย ได้เดือนละ ๕๐ ตัว ซึ่งมีการทำสัญญากับผู้ค้าโดยตรง และประกันราคาซื้อให้กับสมาชิกกลุ่มตามเกณฑ์น้ำหนักแพะขุน

นอกจากนี้ กลุ่มยังมีแผนจะขยายกำลังการผลิตแพะเนื้อเพื่อจำหน่ายให้ได้ ๘๐-๑๐๐ ตัวต่อเดือน เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกกลุ่มมีความมั่นคงและยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น

๓. เป้าหมาย (๕ ด้าน)

๑. ลดต้นทุนการผลิต ผลิตแปลงปลูกหญ้ารัฐ หญ้าแพงโกล่า, หญ้าเนเปียร์ ทดแทนพื้นที่ทำนา และไว้ใช้ทำอาหารผสม TMR จำนวน ๕๐ ไร่ ต้นทุนการผลิตลดลง ๑๐%

๒. ทำการถนอมอาหารใช้เอง เช่น หญ้าหมัก/เนเปียร์หมักกระถินหมัก/แพงโกล่าอัดแห้ง ผสมอาหาร TMR ใส่ถุงไว้ใช้เอง ฟาร์มละ ๑ ตันต่อเดือน และจัดทีมออกให้บริการผสมเทียมแพะให้กับสมาชิก

๓. เพิ่มมูลค่าผลผลิต ขายเหมาตัวเป็นพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์จะได้ราคาสูง แปรรูปเป็นอาหารสำเร็จพร้อมเล็รฟ์ และเก็บได้นาน เช่น เนื้อแพะเส้น แพะสามรส ซาลาเปาแพะ

๔. การบริหารจัดการ พบปะพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหา จัดอบรมเรื่องการแปรรูป พาดูงานนอกสถานที่

๕. ตลาด รวมกันขายเพื่อได้ปริมาณเพื่อมีอำนาจในการต่อรอง เรื่องราคาของผลผลิต ทำสัญญาซื้อขายกับสมาคมแพะ-แกะแห่งประเทศไทย ส่งขายให้เดือนละ ๕๐ ตัว และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

๔. การขับเคลื่อนการบูรณาการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่

ในส่วนภาครัฐประกอบด้วยหน่วยงานหลายส่วนด้วยกัน ได้แก่ สำนักงานเกษตรกรจังหวัดอ่างทอง สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอ่างทอง สำนักงานเกษตรอำเภอโพธิ์ทอง สำนักงานปศุสัตว์อำเภอโพธิ์ทอง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถานีพัฒนาที่ดินอ่างทอง สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ สหกรณ์จังหวัดอ่างทอง ได้ร่วมมือกันขับเคลื่อนการดำเนินงานเกษตรแปลงใหญ่ ดังต่อไปนี้

๑. การพัฒนาฟาร์มแพะเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มปลอดโรค布鲁เซลโลสิส

๒. การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรเน้นการจัดการจัดการกลุ่ม และการเชื่อมโยงการตลาด

๓. ให้ความรู้ด้านการเพิ่มคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

๔. ฝึกอบรมการเก็บตัวอย่างเนื้อแพะไปตรวจโรคสัตว์

๕. ให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่ม และการทำบัญชี

๖. รับมอบเครื่องสับย่อยผสมอาหารสัตว์ลดต้นทุน

การผสมเทียมแพะแม่พันธุ์และการทำวัคซีนโรคแท้งต่อเนื่องกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอ่างทอง

๕. ผลลัพธ์การดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนา

๕.๑ ด้านการลดต้นทุนการผลิต ต้นทุนการเลี้ยงแพะขุนก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย ๓,๔๖๐ บาทต่อตัวต่อการขุน ๓ เดือน หลังเข้าร่วมโครงการต้นทุนลดลงร้อยละ ๑๓.๒๙ เหลือต้นทุนเฉลี่ย ๓,๐๐๐ บาทต่อตัวต่อการขุน ๓ เดือน

๕.๒ การเพิ่มผลผลิต แนวทางการดำเนินงานในการเพิ่มผลผลิต กลุ่มแปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลรามะลัก ใช้เทคโนโลยี การผสมเทียม เพื่อปรับปรุงพันธุ์แพะในฟาร์มของตนเอง และการปรับระบบสืบพันธุ์ให้แพะแม่พันธุ์โดยใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์ที่เหนี่ยวนำการเป็นสัด ให้เป็นสัดพร้อมกันเพื่อเตรียมรับการผสมแบบ Fixed time AI คือ กำหนดชั่วโมงที่จะปล่อยน้ำเชื้อผสมเทียม และใช้พ่อพันธุ์แพะหนุ่มใส่ผ้ากันเปื้อนป้องกันการผสมจริง ตรวจสอบการเป็นสัดของแม่แพะ การผสมเทียมแม่พันธุ์ และปรับระบบสืบพันธุ์ให้แม่พันธุ์แพะเป็นสัดพร้อมกัน

๕.๓ พัฒนาคุณภาพผลผลิต

สมาชิกแปลงใหญ่แพะเนื้อ ได้ทำการคัดเลือกพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ ที่มีลักษณะดีในการผสมพันธุ์ เพื่อให้ได้ลูกแพะที่แข็งแรง และการปลูกสร้างโรงเรือนในระบบฟาร์มปิดที่ได้รับมาตรฐานฟาร์มปลอดโรค布鲁เซลโลสิส และผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มจากกรมปศุสัตว์ GFM (GOOD FARMING MANAGEMENT) จำนวน ๖๒ ฟาร์ม โดยแบ่งเป็นฟาร์มปลอดโรค布鲁เซลโลสิสระดับ A จำนวน ๒๐ ฟาร์ม และฟาร์มปลอดโรค布鲁เซลโลสิส ระดับ B จำนวน ๔๒ ฟาร์ม

๕.๔ การตลาด

ปัจจุบันการตลาดของกลุ่มแปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลรามะสัก ได้ทำสัญญาซื้อขายแพะให้กับสมาคมแปลงใหญ่แพะ-แกะ แห่งประเทศไทย เดือนละ ๕๐ ตัว ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และจากโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด กลุ่มได้รับการสนับสนุนงบประมาณจัดซื้อลูกแพะเพิ่มอีก ๓๐๐ ตัว คาดว่ากลุ่มจะเพิ่มกำลังการผลิตลูกแพะส่งขายได้ เดือนละ ๘๐ - ๑๐๐ ตัว

๕.๕ การบริหารจัดการ

กลุ่มมีการประชุมวางแผนการผลิตเป็นประจำทุกเดือนๆ ละ ๑ ครั้ง เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม การวางแผนจำหน่ายแพะขุน การจัดวัสดุทำอาหารผสม TMR แลกเปลี่ยนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่ม

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมายการพัฒนา

๖.๑ การลดต้นทุนการผลิต

- จัดตั้งกองทุนลูกแพะเพื่อเป็นทุนตั้งต้นให้กับสมาชิกกลุ่ม
- จัดทำแปลงปลูกหญ้ารัฐซี่ หญ้าเนเปียร์ และจัดหากระถินเป็นพืชอาหาร
- จัดหาวัตถุดิบทำอาหารผสม TMR

๖.๒. การเพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพ

- ใช้การผสมเทียมเพื่อปรับปรุงพันธุ์แพะในฟาร์ม

๖.๓ การเพิ่มมูลค่า

- นำแพะเข้าประกวดเพื่อเพิ่มมูลค่า

๖.๔. การบริหารจัดการ

- วางแผนการผลิตให้แพะเนื้อ จำหน่ายได้ตลอดทั้งปี เดือนละ ๕๐ ตัว
- จัดตั้งกองทุนลูกแพะสำหรับสมาชิกรายใหม่ และยารักษาโรค
- ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนอาชีพ
- มีการจัดประชุมกลุ่มเป็นประจำ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงแพะเนื้อ
- คณะกรรมการร่วมกันตรวจฟาร์มสมาชิก เพื่อยกมาตรฐานฟาร์มปลอดโรค
- คณะกรรมการร่วมกันตรวจประเมินฟาร์ม และจัดทำวัคซีนป้องกันโรคสัตว์

๖.๕. การตลาด

- ทำสัญญาตกลงซื้อขายแพะเนื้อของกลุ่มให้กับสมาคมแพะ แกะ แห่งประเทศไทยมีตลาดรับซื้อแน่นอน และในราคาที่เป็นธรรม โดยในแต่ละเดือนกำหนด การจับแพะจำนวน ๕๐ ตัวต่อเดือน ที่น้ำหนักไม่เกิน ๔๐ กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ ๑๓๐ บาท และหักเงินเข้ากลุ่ม กิโลกรัมละ ๑ บาท จากสมาคมฯ เพื่อเป็นค่าบริการจัดการกลุ่ม

๗. ผลที่เกิดขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ (การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้)

- ใช้เทคโนโลยีการผสมเทียม เพื่อปรับปรุงพันธุ์แพะในฟาร์มของตนเอง และการปรับระบบสืบพันธุ์ ให้แพะแม่พันธุ์ โดยใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์เหนี่ยวนำการเป็นสัด ให้เป็นสัดพร้อมกันเพื่อเตรียมรับการผสมเทียมแบบ Fixed time AI คือ กำหนดชั่วโมงที่จะปล่อยน้ำเชื้อผสมเทียม และใช้พ่อพันธุ์แพะหนุ่มใส่ผ้ากันเปื้อนป้องกันการผสมจริง ตรวจสอบการเป็นสัดของแม่แพะ

- นำงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้จากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอ่างทองและสำนักงานเกษตรอำเภอโพธิ์ทองตลอดจนสถาบันการศึกษา โดยการใช้เทคโนโลยีการผสมอาหาร TMR ลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพแพะขุนใช้เทคโนโลยีการผสมเทียม เพื่อปรับปรุงพันธุ์แพะในฟาร์มของตนเอง และการปรับระบบสืบพันธุ์ให้แพะแม่พันธุ์โดยใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์เหนี่ยวนำการเป็นสัด ให้เป็นสัดพร้อมกันเพื่อเตรียมรับการผสมเทียมแบบ Fixed time AI คือ กำหนดชั่วโมงที่จะปล่อยน้ำเชื้อผสมเทียม และใช้พ่อพันธุ์แพะหนุ่มใส่ผ้ากันเปื้อนป้องกันการผสมจริง ตรวจสอบการเป็นสัดของแม่แพะ

๘. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

๘.๑ มีการจัดทำข้อมูลในการใช้ยาปฏิชีวนะควบคุมโรคภายในฟาร์ม การเก็บข้อมูลต้นทุนการผลิตจากอัตราการใช้อาหารผสม TMR ร่วมกับอาหารสำเร็จ การเก็บข้อมูลลูกแพะแรกคลอดที่ได้จากการผสมเทียม

๘.๒ สามารถวางแผนการผลิตแพะขุน ให้ตรงตามความต้องการของตลาด และมีแนวโน้มขยายกำลังการผลิตมากขึ้น

๘.๓ เกษตรกรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ในการพัฒนาการผลิต

๘.๔ การใช้เครื่องตัดสับวัสดุผสมอาหาร TMR และหมักอาหารในถังเพื่อลดเวลาและน้ำมันเชื้อเพลิงในการออกไปตัดต้นกระถิน

๘.๕ การเพิ่มช่องทางการค้าผ่านระบบ e-commerce มีการโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์ เพื่อนำเสนอผลงานของกลุ่มส่งเสริมการขาย

๘. ปัญหาอุปสรรค

อาหารเลี้ยงแพะไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลให้กลุ่มต้องสั่งซื้ออาหารสำเร็จซึ่งทำให้มีต้นทุนการเลี้ยงที่สูงขึ้น แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ กลุ่มได้เข้าร่วมการฝึกอบรมการผลิตอาหารผสม TMR ลดต้นทุนการผลิต และสามารถเก็บไว้ได้นาน สำหรับเลี้ยงแพะ และการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงแพะขุน

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้

๑. สมาชิกทั้งหมดทำการผลิตตรงตามแผนการผลิตของกลุ่มอย่างชัดเจน
๒. สมาชิกทั้งหมดผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มปลอดโรค布鲁เชลโลซิสรระดับ A ทุกฟาร์ม
๓. มีผู้รับซื้อที่สามารถทำข้อตกลง (MOU) กับกลุ่ม อย่างน้อย ๑ ราย
๔. สมาชิกสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ ๑๐
๕. ให้บริการความรู้ ปัจจัยการผลิตราคาถูกแก่สมาชิก โดยการระดมทุนจากสมาชิกและเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ

๑๐. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

๙.๑ การที่กลุ่มแปลงใหญ่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานได้ ต้องเกิดจากความร่วมมือกันของสมาชิกภายในกลุ่ม

๙.๒ กลุ่มต้องกำหนดการประชุมสมาชิกกลุ่มให้ชัดเจนในแต่ละปี เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทราบถึงความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการพัฒนากลุ่ม

๙.๓ มีการวางแผนการตลาดล่วงหน้า เพื่อรองรับกำลังการผลิตของกลุ่มที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากความต้องการของตลาด

กลุ่มประมง

กลุ่มประมง				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
5260	นครราชสีมา	แปลงใหญ่กลุ่มเลี้ยงปลานิลบ้านวังม่วง ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา	ปลานิล	AA
5643	สุราษฎร์ธานี	เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ตำบลบางมะเตี๋ย อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ปลานิล	0C

แปลงใหญ่กลุ่มเลี้ยงปลานิลบ้านวังม่วง ตำบลธารปราสาท อำเภอนोनสูง จังหวัดนครราชสีมา

1. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาบ้านวังม่วง หมู่ที่ 3 ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา เดิมส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ซึ่งประสบปัญหาหลายด้าน อาทิ ลักษณะของดินเป็นดินเค็ม การเพาะปลูกข้าวบางปีพบปัญหาดินเค็มมากในปีที่มีฝนตกน้อย หรือปัญหาอุทกภัย เนื่องจากมีลำน้ำสาขาหลายสายไหลผ่าน เช่น ลำสวายเรียง ลำสะแทด ลำธารปราสาท และการขาดทุนจากการทำการเกษตรเป็นอย่างมาก จนเมื่อปี พ.ศ. 2554 นายทองอยู่ ไหวพริบ ดำรงตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้น และทำหน้าที่เป็นประมงอาสาให้กับกรมประมง ได้รับมอบพันธุ์ปลานิล จากผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ในโอกาสที่ไปตรวจราชการในพื้นที่ อำเภอนोनสูง เพื่อนำไปเลี้ยงในบ่อ โดยการปรับเปลี่ยนจากที่นามาเป็นบ่อเลี้ยงปลานิล บนพื้นที่ 2 ไร่ 2 กระชัง และได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ การเลี้ยงปลานิลในบ่อดิน โดยไปดูงานการเลี้ยงปลานิลในพื้นที่อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำความรู้ มาปฏิบัติเป็นแบบอย่างการเลี้ยงในหมู่บ้าน และเมื่อเลี้ยงปลาได้ขนาดที่ตลาดต้องการแล้ว เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2554 จึงได้เริ่มต้นจับปลาจำหน่ายให้กับพ่อค้ารับซื้อ โดยได้เชิญหน่วยงานราชการ และราษฎรในหมู่บ้านมาดู ผลผลิตปลานิลจากการเลี้ยง เพื่อกระตุ้นให้ราษฎรหันมาเลี้ยงปลาให้มากขึ้น ซึ่งจากการทดลองเลี้ยงได้ผลผลิตกระชังละ 1,000 กิโลกรัม ได้กำไรกระชังละ 20,000 บาท ต่อระยะเวลาการเลี้ยง ๔ เดือน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ปรับเปลี่ยนมาเลี้ยงปลานิล ในปี 2561 เกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มกัน โดยมีกรมประมง และกรมส่งเสริมการเกษตร ได้สนับสนุน และส่งเสริมให้เกษตรกรจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลานิลบ้านวังม่วง และเข้าร่วมโครงการระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำและผลผลิตมากขึ้น โดยยึดหลักตลาดนำการผลิต จนสมาชิกเกิดความเข้มแข็ง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือกันแก้ปัญหาภายในกลุ่ม ในช่วงแรกมีสมาชิก 49 ราย จำนวนการเลี้ยง 338 กระชัง บนพื้นที่ 139.75 ไร่ ผลผลิตได้ปีละกว่า 500-600 ตัน มีการจำหน่ายปลานิลสดวันละ 500 – 1,000 กิโลกรัม ปัจจุบันในกลุ่มมีสมาชิก 63 ราย มีพื้นที่ 181 ไร่ จำนวน 440 กระชัง ผลผลิตได้ปีละกว่า 700-800 ตัน มีการจำหน่ายปลานิลสดวันละ 1,500 – 2,000 กิโลกรัม และกลุ่มได้พัฒนาระดับจดทะเบียนในรูปแบบนิติบุคคล ประเภทบริษัท จำกัด มีชื่อว่า “บริษัท ปลานิลแปลงใหญ่วังม่วง จำกัด”

2. สถานการณ์

การรวมกลุ่มของเกษตรกร เป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเพราะการรวมตัวกันเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรอง ทั้งด้านการซื้อปัจจัยการผลิต การขายผลผลิต ยังนำมาซึ่งความร่วมมือกัน ซึ่งกลุ่มมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การแก้ปัญหา สามารถพึ่งตนเองได้ และนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเกษตร โดยมีแนวทางดังนี้

1) มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลง ข้อบังคับของกลุ่ม กลุ่มมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกลุ่ม โดยมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่กลุ่มตั้งไว้

2) มีการประชุม กลุ่มมีการกำหนดจัดประชุมกลุ่มทุก 2 เดือน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน บริหารจัดการโดยเกษตรกรต้นแบบและชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ หากมีกรณี ปัญหา หรือข้อหาหรือ หรือหากเกิดปัญหาภายในกลุ่มเกิดขึ้น จะมีการประชุมเร่งด่วนเพื่อแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิเช่น การแก้ไขปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ การแก้ไขปัญหาด้านผลผลิตขาดตลาด การแก้ไขปัญหา ด้านภัยธรรมชาติ ปัญหาด้านการผลิตต่าง ๆ

3) การถ่ายทอดความรู้และการศึกษาดูงาน สมาชิกได้ไปศึกษาดูงาน การส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปสัตว์น้ำแบบลดต้นทุน การส่งเสริมและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรปลอดภัยได้มาตรฐาน

แนวทางการพัฒนากลุ่ม

1) บริหารจัดการวางแผนการจัดหาปัจจัยการผลิต วางแผนการผลิต เพื่อหาแนวทางการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลผลิต รวมทั้งวิเคราะห์และวางแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง ภัยคุกคามต่าง ๆ

2) พัฒนาสมาชิกกลุ่มรายใหม่ให้เพาะเลี้ยงปลาตามหลักวิชาการและได้รับการรับรอง GAP ทุกราย

3) เพิ่มช่องทางการตลาด และการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขายผ่านช่องทางออนไลน์ , Social media ฯลฯ

4) ศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปลานิลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ตามความต้องการของตลาด พัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อยืดอายุการเก็บให้นานขึ้น สามารถผลิต

5) ปรับปรุงอาคารผลิตเพื่อขออนุญาตผลิตอาหาร และขอเลขสารบบอาหาร จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ภายในปี 2565

6) ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

3. เป้าหมาย (5ด้าน) มีเป้าหมายและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

3.1 ด้านลดต้นทุนการผลิต

ลดต้นทุนการผลิตจาก 47 บาทต่อกิโลกรัม เป็น 42 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 10 โดยการ ปล่อยปลาลงกระชังเลี้ยงให้มีขนาดใหญ่ขึ้น จาก 10 ตัวต่อกิโลกรัม มาเป็น 3 -4 ตัวต่อกิโลกรัม รวมกลุ่มต่อรองราคาซื้ออาหารเม็ดสำเร็จรูป ควบคุมการอัตราการปล่อยปลา 800-1000 ตัวต่อกระชัง ปรับลดจำนวนกระชัง จากปกติ 4 กระชังต่อไร่ ลดเหลือ 2-3 กระชังต่อไร่

3.2 เพิ่มผลผลิต

เพิ่มผลผลิตจาก 800 กก.ต่อกระชัง เพิ่มเป็น 960 กก.ต่อกระชัง คิดเป็นร้อยละ 20 โดยการ ควบคุมคุณภาพน้ำ ตรวจวัดคุณภาพน้ำก่อนเข้าบ่อและระหว่างการเลี้ยง ใช้น้ำหมักจุลินทรีย์ ปม.1 บำบัดน้ำ การเปลี่ยนถ่ายน้ำตามความจำเป็นล้างบ่อทำความสะอาดทุกรอบการผลิต

3.3 ด้านพัฒนาคุณภาพผลผลิต

สมาชิกทุกรายเลี้ยงปลานิลตามหลักวิชาการ และขอรับรองมาตรฐาน GAP

3.4 ด้านการตลาด มีช่องทางการตลาดมากกว่า 2 ช่องทาง หาช่องทางการจำหน่ายสินค้าเพิ่ม ได้แก่ ขายสินค้าออนไลน์ ทาง Facebook, Website, line, ตลาดนัดในและนอกพื้นที่, หน้าบ่อ, ร่วมออกบู๊ทกับหน่วยงานภาครัฐ ฯลฯ

3.5 ด้านการบริหารจัดการ

วางแผนการผลิตและส่งมอบสินค้าให้ทันกับเวลาที่ลูกค้ากำหนด คิดเป็นร้อยละ 80 ของการส่งมอบ วางแผนการผลิตสินค้าโดยเวียนกันผลิต และเรียงลำดับการจับปลาหมุนเวียนกันไปแต่ละฟาร์ม ประสานงานกับลูกค้าเพื่อกำหนดเวลาและช่องทางในการส่งมอบให้ชัดเจน

4. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

- มีการประชุมต่อเนื่อง กลุ่มมีการจัดทำแผนการประชุมโดยกำหนดจัดประชุม 6 ครั้ง/ปี โดยหากมีระดับความจำเป็น หรือปัญหาเร่งด่วน สามารถเรียกประชุมได้ทันที และมีการจัดทำรายงานการประชุม

- มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหา หากมีกรณี ปัญหา หรือข้อหารือ หรือหากเกิดปัญหาภายในกลุ่มเกิดขึ้น จะมีการประชุมเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิเช่น การแก้ไขปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ การแก้ไขปัญหาด้านผลผลิตขาดตลาด การแก้ไขปัญหา ด้านภัยธรรมชาติ ปัญหาด้านการผลิตต่าง ๆ

- กลุ่มมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกลุ่ม โดยมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่กลุ่มตั้งไว้ โดยกำหนดเป็นระเบียบระเบียบวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลานิลบ้านวังม่วง ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง

- ร่วมประชุมกับคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่ อำเภอโนนสูง เพื่อขับเคลื่อนและวางแผนการดำเนินงาน การเชื่อมโยงการดำเนินงานเครือข่ายด้านการผลิต การตลาด และองค์ความรู้ต่าง ๆ ร่วมกับนักส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ และเป็นกลไกส่งเสริมการเกษตรในการบูรณาการวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร ของหน่วยงานต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาการเกษตร ในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแปลงใหญ่กลุ่มเลี้ยงปลานิลบ้านวังม่วง ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง เป็นศูนย์เครือข่าย ศพก.

- การวางแผนการพัฒนากลุ่มร่วมกับ ศพก. และแปลงใหญ่ อำเภอโนนสูง ในการขับเคลื่อนวางแผนการดำเนินงาน การเชื่อมโยงการดำเนินงานเครือข่ายด้านการผลิต การตลาด และองค์ความรู้ต่าง ๆ โดยมีประธานแปลงใหญ่คือ นายทองอยู่ ไหวพริบ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

- มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิก และการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มตลอดตามแผนความต้องการของสมาชิก

- มีการจัดทำฐานเรียนรู้ และแปลงเรียนรู้ ณ ศพก. หลัก อำเภอโนนสูง และศูนย์เครือข่าย แปลงใหญ่ กลุ่มเลี้ยงปลาในบ่อบำบัดน้ำ เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการประมงของอำเภอโนนสูง เกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่ รวมทั้งผู้สนใจสามารถเข้ามาศึกษาดูงานได้

- จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและความก้าวหน้าของแปลงตามที่กำหนดและครบถ้วนของข้อมูลที่บันทึกเข้าระบบให้เป็นปัจจุบัน มีการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

๕. การสนับสนุน

มีการประสานงานกับหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน ๔ หน่วยงาน ได้แก่

1) กรมส่งเสริมการเกษตร

2) กรมประมง

3) กรมพัฒนาที่ดิน

4) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการบริหารจัดการบัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนอาชีพ จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา โดยส่งเสริมให้สมาชิกมีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ครัวเรือน การทำบัญชีของกลุ่ม การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ โดยสมาชิกทุกรายได้รับการถ่ายทอด และสามารถบันทึกบัญชีต้นทุนอาชีพได้

มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ จำนวน 5 หน่วยงาน ได้แก่

1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ถ่ายทอดองค์ความรู้ วิชาการ นวัตกรรม และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งในการเลี้ยงปลาและแปรรูปผลิตภัณฑ์

2) สำนักงานพัฒนาชุมชน ให้การสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปปลา การรับรองผลิตภัณฑ์ OTOP

3) องค์การบริหารส่วนตำบลธารปราสาท และกรมการปกครอง ให้ความร่วมมือ และประสานงานในการจัดงานตลาดประชารัฐ กิจกรรมเชื่อมโยงตลาดสินค้าปลาแปรรูปใหญ่

4) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา ถ่ายทอดความรู้การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

5) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาดอนหวาย ถ่ายทอดความรู้เรื่องการรวมกลุ่ม และการจัดตั้งสหกรณ์ และให้คำแนะนำในการจัดทำแผนธุรกิจ

6. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

6.1 การลดต้นทุนการผลิต ลดต้นทุนการผลิตจาก 47 บาท/กิโลกรัม ลดเหลือ 42 บาท/กิโลกรัม ลดลงร้อยละ 10

6.2 การเพิ่มผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก 800 กก.ต่อกระชัง เพิ่มเป็น 1,200 กก.ต่อกระชัง เพิ่มขึ้นร้อยละ 50

6.3 การพัฒนาคุณภาพผลผลิต ร้อยละ 100 ได้รับการรับรองทั้งหมด (63 ราย)

6.4 การตลาด ช่องทางการตลาด 4 ช่องทาง ได้แก่ จำหน่าย ณ ที่ทำการกลุ่ม จำหน่ายที่ตลาดท้องถิ่นจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ และออกงานจำหน่ายของภาครัฐและภาคเอกชน

6.5 การบริหารจัดการ วางแผนการผลิตและส่งออกสินค้าทันกับเวลาที่ลูกค้ากำหนด ร้อยละ 100

7.ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ มีการปรับใช้นวัตกรรม การนำงานวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาการผลิต เกษตรกรรม แม่นยำสูง และเกษตรกรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม การใช้เครื่องจักรกล สมัยใหม่ในการพัฒนาการผลิต

- การทดลองการใช้เครื่องให้อาหารปลากระชังระบบอัตโนมัติ โดยการนำเอาพลังงานจากธรรมชาติอย่างพลังงานแสงอาทิตย์มาแปลงให้เป็นพลังงานไฟฟ้า เพื่อลดต้นทุนการใช้พลังงานไฟฟ้า และเพื่อลดปัญหาการให้อาหารปลาที่ไม่ตรงเวลาและการให้อาหารปลาในปริมาณที่มากจนเกินไป โดยมุ่งเน้นการลดต้นทุนให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งมีทีมงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เป็นผู้สนับสนุนการทดลอง โดยผู้ใช้งานสามารถดูข้อมูลและบริหารจัดการได้จากทุกที่ตลอดเวลาผ่านสมาร์ทโฟน ในปัจจุบันกลุ่มอยู่ระหว่างดำเนินการของงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องให้อาหารปลากระชังระบบอัตโนมัติ

- การใช้เครื่องให้อากาศในกระชังปลา โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องภัยแล้ง น้ำเสีย และคุณภาพน้ำในด้านต่างๆ ที่ผันผวน ซึ่งกระทบต่อสมาชิกผู้เลี้ยงปลาในกระชัง การใช้เครื่องให้อากาศในกระชังปลาเพื่อช่วยเพิ่มปริมาณออกซิเจนให้กับน้ำ ทำให้การเลี้ยงปลามีประสิทธิภาพมากขึ้น ปลาเติบโตได้ดีขึ้น และมีความต้านทานโรคดี โดยเฉพาะในกรณีที่ปริมาณน้ำลดลงมากซึ่งทำให้ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำน้อยลง เกษตรกรยังมีความจำเป็นต้องเพิ่มออกซิเจนในน้ำด้วยการติดตั้งเครื่องให้อากาศในกระชัง ที่จะช่วยลดความเสียหายได้เป็นอย่างดี และมีการตรวจวัดออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (Dissolved Oxygen : DO) อย่างสม่ำเสมอ

- การใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ (ปม.1) สำหรับบำบัดสารอินทรีย์ในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ
ปม.1 Probiotics เป็นจุลินทรีย์ธรรมชาติที่เป็นประโยชน์พบได้ในธรรมชาติทั่วไป สามารถนำมาขยายพันธุ์เพื่อใช้สร้างสมดุลของจุลินทรีย์ในสิ่งแวดล้อม โดยมีกลไกในการช่วยย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำ ลดปริมาณเชื้อก่อโรคในสิ่งแวดล้อมและในระบบ ทางเดินอาหารของสัตว์น้ำ เป็นการลดความเสี่ยงในการเกิดโรคและลดการใช้ยาปฏิชีวนะ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้กันอย่าง กว้างขวาง โดยเฉพาะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแบบหนาแน่น **สูตรการใช้** ปม. 1 นำหัวเชื้อจุลินทรีย์จำนวน 1 ของ (100 กรัม) มาผสมกับน้ำสะอาด (น้ำจืดหรือน้ำกร่อยที่สะอาด) จำนวน 250 ลิตร อาหารปลาจำนวน 0.5 กิโลกรัม และกากน้ำตาล 0.5 ลิตร ทำการคนให้หัวเชื้อจุลินทรีย์อาหารกุ้งและกากน้ำตาลผสมให้เข้ากัน ทำการปิดฝาถัง จากนั้นเป่าอากาศเบาๆ ติดต่อกันเป็นเวลาประมาณ 36 ชั่วโมง จะได้จุลินทรีย์ขยายที่จะนำไปบำบัดสารอินทรีย์ในบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

อัตราการใช้น้ำจุลินทรีย์ขยาย (ให้ควบคุมพีเอชน้ำบ่อเลี้ยงอยู่ในช่วง 7.5-8.0)

- 1) ใช้บำบัดสารอินทรีย์ในการเตรียมบ่อ: 100 ลิตรต่อไร่ ทุก 5-7 วัน
- 2) ใช้บำบัดสารอินทรีย์ระหว่างการเลี้ยง: 50 ลิตรต่อไร่ ทุก 5-7 วัน
- 3) ใช้ป้องกันโรคระหว่างการเลี้ยง: 50 ลิตรต่อไร่ ทุก 2-3 วัน

- การสร้างสินค้าที่เป็นนวัตกรรม เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าวัตถุดิบ ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม การสร้างแบรนด์ของตนเอง และการเพิ่มช่องและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce แปลงใหญ่กลุ่ม

เลี้ยงปลานิลบ้านวังม่วง ตำบลธารปราสาท ได้มีการสร้างสินค้าที่เป็นนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าวัตถุดิบไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม ภายใต้แบรนด์ “วังปลานิล” (ปลานิลน้ำกร่อย อร่อยหายห่วง ต้องวังม่วง ของแท้) โดยมีนวัตกรรมการแปรรูปจากเนื้อปลานิลที่เป็นวัตถุดิบคุณภาพนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย อาทิเช่น ขนมปั้นสิบไส้ปลานิล, ลูกชิ้นปลานิล ปลาเส้นแดดเดียว และอื่นๆ สินค้าและผลิตภัณฑ์มีการจำหน่ายตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ณ ที่ทำการกลุ่ม และผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์, page facebook: วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านวังม่วง, การจำหน่ายออนไลน์ ผ่าน www.coastalaqua.fisheries.go.th หรือ Scan QR code และ www.afarmmart.com

8. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

8.1 ความสามารถของประธานองค์กรเกษตรกรในการเป็นผู้จัดการ นายทองอยู่ ไหวพริบ ประธานแปลงใหญ่กลุ่มเลี้ยงปลานิลบ้านวังม่วง ตำบลธารปราสาท และนายพิทักษ์ แก้วเมืองกลาง ผู้จัดการแปลงใหญ่กลุ่มเลี้ยงปลานิลบ้านวังม่วง ตำบลธารปราสาท ได้เข้ารับการอบรม พัฒนาทักษะในด้านการประมง และการบริการจัดการกลุ่ม เข้าร่วมประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภาคี เครือข่าย อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งนายทองอยู่ ไหวพริบ ประธานแปลงใหญ่ เป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล การันตีด้วยรางวัลเกษตรกรต้นแบบมากมาย ยังเป็นประมงอาสาของกรมประมง นอกจากนี้ยังคิดค้นและสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาควบคู่กับการสังเกตเพื่อหาเทคนิคและวิธีการเลี้ยงที่ทำให้ได้ปลาขนาด 8-10 ซีด/ตัว และมีความสม่ำเสมอเท่ากันทุกตัว

8.2 ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร การรวมกลุ่มของเกษตรกร เป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเพราะการรวมตัวกันเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรอง ทั้งด้านการซื้อปัจจัยการผลิต การขายผลผลิต ยังนำมาซึ่งความร่วมมือกัน ซึ่งกลุ่มมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การแก้ปัญหา สามารถพึ่งตนเองได้ และนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเกษตร โดยมีแนวทางดังนี้

- มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลง ข้อบังคับของกลุ่ม กลุ่มมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกลุ่ม โดยมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่กลุ่มตั้งไว้

- มีการประชุม กลุ่มมีการกำหนดจัดประชุมกลุ่มทุก 2 เดือน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานบริหารจัดการโดยเกษตรกรต้นแบบและชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ หากมีกรณี ปัญหา หรือข้อหาหรือ หรือหากเกิดปัญหาภายในกลุ่มเกิดขึ้น จะมีการประชุมเร่งด่วนเพื่อแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิเช่น การแก้ไขปัญหาด้านผลผลิตตกต่ำ การแก้ไขปัญหาด้านผลผลิตขาดตลาด การแก้ไขปัญหาด้านภัยธรรมชาติ ปัญหาด้านการผลิตต่าง ๆ

- การถ่ายทอดความรู้และการศึกษาดูงาน สมาชิกได้ไปศึกษาดูงาน การส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปสัตว์น้ำแบบลดต้นทุน การส่งเสริมและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรปลอดภัยได้มาตรฐาน

8.3 การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ประหยัด/การทำการเกษตรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ/ลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียกับสิ่งแวดล้อม/การนำวัสดุเหลือใช้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (Zero Waste) การจัดการน้ำทิ้งจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับระบบนิเวศ โดยการ

- การเลือกใช้อาหารคุณภาพดี มีความเข้มข้นและโภชนาการเหมาะสมกับชนิดสัตว์น้ำ
- สิ่งสำคัญในการเลี้ยงปลานิลคือ คุณภาพน้ำเป็นหลัก โดยจะตรวจวัดคุณภาพน้ำในรอบวันทั้งช่วงกลางวันและช่วงกลางคืน เพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการใช้เครื่องให้อากาศ ทำให้ลดการใช้พลังงานไฟฟ้า
- การใช้น้ำหมักจุลินทรีย์ ปม.1 ปรับปรุงคุณภาพน้ำภายในบ่อเลี้ยงให้มีค่าคุณภาพที่เหมาะสมอยู่เสมอ การเลี้ยงสัตว์น้ำ ถ้าคุณภาพน้ำภายในบ่อเลี้ยงมีคุณภาพที่ดีก็จะทำให้การเลี้ยงสัตว์มีประสิทธิภาพโตเร็ว ทำให้ไม่เกิดโรคกับตัวสัตว์น้ำ สามารถลดการใช้สารเคมีที่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมได้
- การใช้เครื่องให้อาหารปลากระชังระบบอัตโนมัติ และการใช้เครื่องให้อากาศ เป็นการนำเอาพลังงานจากธรรมชาติอย่างพลังงานแสงอาทิตย์มาแปลงให้เป็นพลังงานไฟฟ้า เพื่อลดต้นทุนการใช้พลังงานไฟฟ้า
- การนำเศษปลา ไปผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ นำไปใช้ในการเกษตร

9.ปัญหา อุปสรรค -

10.แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

- ผู้จัดการแปลงภาคเกษตร มีการร่วมประชุมเพื่อ ติดตาม กำกับ ดูแล และแก้ไขปัญหาของกลุ่มแปลงใหญ่ ทุกครั้ง และผู้จัดการแปลงภาคราชการร่วมกับสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ทุก 2 เดือน
- มีการประชุมกรรมการแปลงใหญ่เป็นประจำทุก 2 เดือน หรือหากมีเรื่องด่วนสามารถเรียกประชุมได้ และมีการบันทึกการประชุมทุกครั้ง นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ กลุ่ม LINE : ปลาแปลงใหญ่วังม่วง, ทางเสียงตามสายหอกระจายข่าวหมู่บ้าน, ทางโทรศัพท์ เป็นต้น
- การจัดหาทุนสนับสนุน (เงินและ/หรือปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่ เช่น ทุน แรงงาน ความรู้วิชาการ ต่าง ๆ การตลาด) หน่วยงานภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถอดบทเรียนแปลงใหญ่เกษตรกรกลุ่มผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ตำบลบางมะเตือ อำเภอบึงพินิจ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

ก่อนหน้านั้นเกษตรกรมีการทำการเกษตรปลูกยางพาราแต่เนื่องจากราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำเกษตรกรจึงมองหาแนวทางประกอบอาชีพอื่น ๆ เพื่อเป็นรายได้เสริมภายในครอบครัวด้วยตำบลบางมะเตือมีพื้นที่ทางด้านทิศเหนือติดกับลุ่มน้ำคลองพุมดวงซึ่งเป็นการเอื้อให้เกษตรกรได้ใช้พื้นที่ในแม่น้ำคลองพุมดวงเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชังและมีการเลี้ยงกันมารุ่นต่อรุ่นเป็นระยะเวลา ๑๕ ปี แต่เป็นการเลี้ยงแบบครัวเรือนต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ได้มีการออกกฎหมายพระราชกำหนดการประมง ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นการจัดระเบียบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดินจึงมีการสำรวจและรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำเกิดขึ้น แต่ยังเป็นกรรวมกลุ่มเพื่อการช่วยเหลือกันในด้านกรเพาะเลี้ยงเท่านั้น

จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ กรมประมงได้รับนโยบายดำเนินการโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สัตว์น้ำจืด) ภายใต้แผนยุทธศาสตร์พัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นและลดต้นทุนเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ด้วยจัดการการเลี้ยงตามมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต ในการนี้ทางสำนักงานประมงอำเภอบึงพินิจได้ลงขับเคลื่อนงานในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงปลานิลในกระชังเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มใช้พื้นที่ให้ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นระเบียบ นี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดตั้งแปลงใหญ่เกษตรกรกลุ่มผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง หมู่ที่ ๑ ตำบลบางมะเตือ อำเภอบึงพินิจ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ต่อมาในปี ๒๕๖๒ ทางกลุ่มได้ให้สมาชิกดำเนินการขอรับรองระบบการผลิตและผลผลิตสัตว์น้ำตามมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ GAP/CoC และระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสมาชิกทั้ง ๓๐ ราย ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี GAP จากกรมประมง

๒. สถานการณ์

ปัจจุบัน แปลงใหญ่เกษตรกรกลุ่มผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ตำบลบางมะเตือ อำเภอบึงพินิจ มีสมาชิก 30 ราย มีพื้นที่รวม 5.01 ไร่ ให้ผลผลิตรวมประมาณ 900ตัน/ปี สมาชิกแต่ละรายที่เข้าร่วมกลุ่มต้องมีความสมัครใจ และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บนพื้นฐานความถูกต้อง โดยในการบริหารจัดการกลุ่มมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ ดังนี้

๓. เป้าหมาย

เป้าหมายในการรวมตัวกันของสมาชิก โดยมีการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต เพิ่มมูลค่าผลผลิต การหาตลาด และการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ประเด็นพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนา
๑.ลดต้นทุนการผลิต	๑ ลดอัตราค่าจ้างแรงงานและปริมาณอาหารที่ใช้ลดน้อยลงด้วย ๒๐% ๒ การให้ปริมาณอาหารในแต่ละวันให้เหมาะสม ศึกษาสภาพอากาศก่อนให้อาหารในช่วงหนาว ชั้บเวลาการให้อาหารที่อุณหภูมิสูงขึ้นและลดจำนวนอาหารลงโดยสังเกตจากการกินอาหารของปลาเพื่อป้องกันการ

	อาหารสูญเสียอาหารในระหว่างการเลี้ยง ๓. ซื้ออาหารปลาได้ในราคาที่ถูกลง
๒.เพิ่มผลผลิต	๑. หาแหล่งลูกพันธุ์ปลาชนิดแปลงเพศที่มีคุณภาพ โตดี มีความต้านทานโรคสูง ช่วยให้มียอดการรอดสูง ๒. มีการใช้วิตามินและอาหารเสริม ร่วมกับอาหารเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของปลา ๓. ใช้อาหารปลาที่มีโปรตีนสูงในช่วงก่อนจับปลาเพื่อการจำหน่าย ๒๐ วัน
๓.พัฒนาคุณภาพผลผลิต	๑. ได้รับการรับรองระบบการผลิตและผลิตผลสัตว์น้ำตามมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ GAP/CoC และระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ๒. มีการคัดคุณภาพก่อนจำหน่าย ๓.มีการดำเนินการตรวจสอบยาและสารเคมีตกค้างในปลานิล
๔.การตลาด	๑.มีการทำสัญญาซื้อขายกับบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ ๒.มีการซื้อขายปลาสดหน้าฟาร์มจากผู้ค้าทั่วไป ๓.มีการจำหน่ายในรูปแบบการแปรรูป
๕.การบริหารจัดการ	๑.กลุ่มมีการวางแผนปล่อยปลาตามฤดูกาล เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากสภาพอากาศ ๒.กลุ่มมีการวางแผนจัดลำดับในการลงลูกพันธุ์ปลา เพื่อให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง สมาชิกจะอนุญาตและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (กรมเจ้าท่า,กรมประมง) โดยจะมีการขออนุญาตสร้างกระชังหรือสิ่งล่วงล้ำลำน้ำจากกรมเจ้าท่าและขออนุญาตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำซึ่งเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินประเภทกระชังจากกรมประมง โดยมีแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการผลิตปลานิลในกระชัง

การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๑. สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี
๒. สำนักงานประมงอำเภอ
๓. สำนักงานเกษตรอำเภอพุนพิน
๔. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี
๕. สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี
๖. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โรงไฟฟ้าสุราษฎร์ธานี
๗. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาพุนพิน
๘. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๑๙ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๙. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๑๐. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๘

๕. การสนับสนุน

ในการสนับสนุนด้านต่างๆ ของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในกระชัง จะเน้นหนักในด้านการให้ความรู้ในการรวมกลุ่มและการผลิตสัตว์น้ำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของกลุ่ม

การสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานเกษตรอำเภอพุนพิน

ประสานงาน/สนับสนุนให้กลุ่มมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งสมาชิกบางคนเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ รวมถึงการประชาสัมพันธ์และนำสินค้ามาออกบูธจำหน่าย

การสนับสนุนจากกรมประมง

สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่งเสริมมาตรฐาน GAP ๓๐ ราย

สำนักงานประมงอำเภอพุนพิน

แจกพันธุ์ปลาในล จำนวน ๒,๐๐๐ ตัว/ราย

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โรงไฟฟ้าสุราษฎร์ธานี

ควบคุมปริมาณน้ำให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ด้านการลดต้นทุนการผลิต

ก่อนการรวมกลุ่มและยังไม่มีการทำสัญญาซื้อขาย เกษตรกรมีการซื้อลูกพันธุ์ปลาอยู่ที่ ๘ บาท/ตัว หลังการรวมกลุ่มทำให้มีอำนาจการต่อรองซื้อขายและมีบริษัทเข้าทำสัญญาสามารถซื้อลูกพันธุ์ปลาได้ในราคา ๖ บาท/ตัว

๖.๒ ด้านการพัฒนาการเพิ่มผลผลิต

เกษตรกรมีการจดบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการเลี้ยง

ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์/รุ่น

วิเคราะห์การเลี้ยง

ระยะเวลาการเลี้ยง	๑๕๑	วัน
ผลผลิต	๓๔.๒๐	กก./ลบ.ม.
อัตราการรอด	๗๔.๒๑	%
FCR	๑.๕๖	
ADG	๗.๓๗	กรัม/ตัว/วัน

๖.๓ ด้านคุณภาพผลผลิต

กลุ่มมีการวางแผนจัดการทั้งด้านระยะเวลาในการเลี้ยง อาหาร เพื่อควบคุมคุณภาพผลผลิตให้ได้ตามความต้องการของตลาด

๖.๔ ด้านการตลาด

- มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าจากปลาที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ ปลาต้มและปลาต้มหยอง
- บริษัทมารับซื้อปลาสดหน้าฟาร์ม

๖.๕ ด้านการบริหารจัดการ

- สมาชิกในกลุ่มจะมีการจัดบันทึกการบริหารจัดการลงในสมุดบันทึกการเลี้ยงสัตว์ โดยมี ข้อมูล วันที่ปล่อย จำนวนที่ปล่อย (ตัว) แหล่งเลี้ยง แหล่งที่มาของพันธุ์สัตว์น้ำ

๑. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง มีรายได้ที่แน่นอนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน

ด้านสังคม เมื่อมีการบริหารจัดการแบบแปลงใหญ่ ส่งผลให้สมาชิกมีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้สมาชิกกลุ่มมีมุมมองต่อสมาชิกด้วยกันดีขึ้น เกิดความสามัคคีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง

ด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากกลุ่มมีการเพาะเลี้ยงปลานิลในแหล่งน้ำธรรมชาติ จึงมีความจำเป็นต้อง หมั่นดูแลรักษาความสะอาดของกระชังปลา เพื่อให้ให้น้ำไหลผ่านได้สะดวกมีออกซิเจนที่เพียงพอ ลดค่าใช้จ่าย ในการติดตั้งเครื่องให้ออกซิเจนในแหล่งน้ำและลดการเกิดเชื้อแบคทีเรียที่จะเป็นสาเหตุนำเชื้อโรคมารูปลาก

๒. ๑) ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

๑. มีตลาดรับซื้อที่แน่นอน
๒. มีการประสานงานเรื่องการจัดสรรน้ำเพื่อเพียงพอต่อการใช้ในการเลี้ยงปลาจากเขื่อนรัชชประภา
๓. มีการวางแผนการผลิตเพื่อไม่ให้เกิดวิกฤตสินค้าการตลาด

๒) ปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาลดลง

๑. ปัญหาการเกิดโรคระบาด
๒. ปัญหาราคาปลานิลตกต่ำ ขาดเสถียรภาพ

๓. ปัญหา อุปสรรค

๑. ภัยธรรมชาติ
๒. การทำงานเป็นทีม กลุ่มต้องมีการวางแผนที่ดีเพื่อให้ผลผลิตได้ตามสัญญาการซื้อขายกับบริษัท

๔. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

๑. การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมทางด้านการเกษตรมาช่วยยกระดับกระบวนการผลิต
๒. ส่งเสริมเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังนำซากปลาไปแปรรูปเพื่อเป็นอาหารสัตว์ชนิดอื่น
๓. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมแก้ไขปัญหาและวางแผนเพื่อพัฒนาให้สมาชิกภายในกลุ่มมี

รายได้ตลอดทั้งปีผลิตสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ

สิ่งที่กลุ่มแปลงใหญ่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล มีข้อเสนอแนะ และคำแนะนำฝากไว้สำหรับกลุ่มแปลง ใหญ่ที่ในอนาคตจะต้องดำเนินการเองโดยไม่พึ่งงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานราชการนั่นก็คือ กลุ่มควรมี การบริหารที่เข้มแข็ง ในช่วงระยะเวลา ๓ ปี ที่มีการสนับสนุน และผลักดันกลุ่มให้มีตลาดรองรับที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มสามารถต่อยอดและดำเนินกิจกรรมต่อไปได้

กลุ่มแมลงเศรษฐกิจ

กลุ่มแมลงเศรษฐกิจ				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
5177	นครศรีธรรมราช	แปลงใหญ่ฝั้่ง หมู่ที่ 1 2 3 6 7 8 10 ตำบลทุ่งสง หมู่ที่ 2 5 6 8 9 10 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช	ฝั้่งโพรง	BB

แปลงใหญ่ฝ้ายโพรงไทย ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

เนื่องจาก ตอนนั้นสภาวะสินค้าทางการเกษตรตกต่ำมาก ทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย เกษตรกรจึงจำเป็นต้องรวมตัวเพื่อประกอบอาชีพเสริมในสวนปาล์ม น้ำมัน และยางพารา โดยมีสมาชิกกลุ่มเล็กๆ ที่เริ่มเลี้ยงฝ้ายโพรงไทยตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ และเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำกับสมาชิกใหม่ โดยการกระบวนกรเรียนรู้ และผ่านการรับรองที่ทางกลุ่มได้กำหนดไว้

แปลงใหญ่ฝ้ายโพรงไทย ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก ในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งยังมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกรอินทรีย์ ในพื้นที่อำเภอนาบอน และเป็นตัวอย่างให้กับอำเภอใกล้เคียงที่ต้องการเลี้ยงฝ้ายโพรงไทย ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นประจำทุกปี

ชื่อแปลงใหญ่	แปลงใหญ่ฝ้ายโพรงไทย ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนสมาชิก ๓๕ คน มีจำนวนรังทั้งหมด ๖๐๕ รัง ปริมาณการผลิต ปี ๒๕๖๓ ได้ผลผลิตน้ำฝ้ายทั้งหมด ๒๙๘.๖ กิโลกรัม
ที่ตั้งสำนักงาน	เลขที่ ๑๒๖ หมู่ ๓ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ดำเนินการ ตำบลนาบอน ทุ่งสง และแก้วแสน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วัตถุประสงค์	เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีอาชีพเกษตรกรร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และช่วยเหลือสร้างโอกาสส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมให้สำเร็จ

๒. สถานการณ์

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานเกษตรอำเภอนาบอน ได้เล็งเห็นความสำคัญและศักยภาพของกลุ่มดังกล่าว ประกอบกับความต้องการของกลุ่ม จึงได้จัดตั้งแปลงใหญ่ฝ้ายโพรงไทย ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ขึ้น จำนวนสมาชิก ๓๕ คน มีจำนวนรัง ทั้งหมด ๖๐๕ รัง

๒.๑ การสร้างความเข้าใจเกษตรกรสมาชิกและการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

ทางกลุ่มมีการกำหนดระเบียบ ดังนี้

- มีการประชุมประจำเดือน
- ในการประชุมมีการปรึกษาหารือ แก้ไข ปัญหา ซึ่งคณะกรรมการบริหารมีการทำงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ

๒.๒ คุณสมบัติและลักษณะของสมาชิก สมาชิกเกษตรกรต้อง

- ๑. เป็นบุคคลธรรมดา มีสัญชาติไทย และบรรลุนิติภาวะแล้ว
- ๒. เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก และมีกิจการ หรือมีภูมิลำเนาในท้องที่ที่กลุ่มเกษตรกรนี้

ดำเนินการอยู่

- ๓. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- ๔. ถือหุ้ยน้อย ๕ หุ้่น แต่ต้องไม่เกิน ๑๐๐ หุ้่น (หุ้่นละ ๑๐๐ บาท)
- ๕. สมาชิกต้องถือหุ้่นแรกเข้า ๑,๐๐๐ บาท
- ๖. ค่าธรรมเนียมสมาชิก ๕๐ บาท

๒.๓ การรับเข้าเป็นสมาชิก

ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิก ต้องยื่นใบสมัครตามแบบที่กำหนดไว้ถึงคณะกรรมการดำเนินการ

๑. ผู้สมัครจะต้องเข้าสังกัดหน่วยหรือกลุ่มกิจกรรมเกษตรที่มีอยู่ ทั้งนี้ให้ยื่นใบสมัครดังกล่าวในวรรคแรกผ่านประธานกลุ่มหรือกลุ่มกิจกรรมนั้นๆ

๒. เมื่อคณะกรรมการดำเนินการได้สอบสวนพิจารณาเป็นที่เห็นชอบว่าผู้สมัครนั้น มีคุณสมบัติและลักษณะถูกต้อง และเข้าใจในข้อบังคับของกลุ่มเกษตรกรโดยตลอด และเห็นสมควรรับเป็นสมาชิกได้ ก็ให้แจ้งผู้สมัครนั้นๆชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า และค่าหุ้นดังกล่าวแล้ว จึงถือว่าได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร

๓. ช่วงเวลาระยะรับสมาชิกเข้าสมัครใหม่ให้ถือกำหนดปีละ ๑ ครั้ง ช่วงเวลารวมถึงการเพิ่มหุ้นของสมาชิกในช่วงตั้งแต่ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ถึง วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ของทุกปี

๔. สมาชิกไม่สามารถถอนหุ้นคืนได้หากฝากหรือลงทุนไว้ไม่ครบ ๑ ปี ไม่ว่ากรณีใดๆ

๔.๑ สมาชิกแรกเข้าผู้ถือหุ้นแรกเข้าที่ได้รับการส่งเสริมอุปกรณ์ และรังผึ้งจากกลุ่มจะต้องนำมาส่งคืนให้กลุ่มทั้งหมดก่อนจึงลาออกได้แต่หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มสามารถลาออกและได้รับสิทธิตามปกติ

๔.๒ การประเมินราคาอุปกรณ์ และรังผึ้งให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการ

๔.๓ สิทธิการรับสนับสนุนให้เรียงลำดับของผู้สมัครรายถัดไป ให้คณะกรรมการดำเนินการเสนอเรื่องการรับสมาชิกเข้าใหม่ให้ที่ประชุมใหญ่คราวถัดไปทราบ

การใช้สิทธิในฐานะเป็นสมาชิก สมาชิกจะต้องลงลายมือชื่อในทะเบียนสมาชิกกับทั้งชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า และค่าหุ้นให้เสร็จตามที่คณะกรรมการดำเนินการกำหนด เมื่อได้ปฏิบัติดังนี้แล้ว จึงจะใช้สิทธิในฐานะสมาชิกได้ และสมาชิกสามารถตรวจสอบ และยื่นฟ้องคณะกรรมการได้ในกรณีที่พบว่ามีกรทุจริต

๒.๔ สิทธิของสมาชิก มีดังนี้

๑. การเข้าร่วมประชุมใหญ่ เพื่อเสนอความคิดเห็น หรือออกเสียง ลงคะแนน

๒. เข้าชื่อเรียกประชุมใหญ่วิสามัญ

๓. เสนอ หรือได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการดำเนินการกลุ่มเกษตรกร หรือผู้ตรวจสอบกิจการ กลุ่ม

เกษตรกร

๔. สิทธิอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและระเบียบของกลุ่มเกษตรกร

๒.๕ หน้าที่ของสมาชิก

๑. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติ และคำสั่งของกลุ่มเกษตรกร

๒. เข้าร่วมทุกครั้งในกลุ่มเกษตรกรนัดหมาย

๓. ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรเป็นองค์กรกลุ่มที่เข้มแข็ง

๔. สอดส่อง ดูแล กิจกรรมของกลุ่มเกษตรกร

๕. ร่วมมือกับคณะกรรมการดำเนินการพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้เจริญรุ่งเรือง มั่งคั่ง และยั่งยืน

๒.๖ การเปลี่ยนชื่อ สัญชาติ หรือที่อยู่

สมาชิกคนใดเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนชื่อ สัญชาติ หรือที่อยู่ จะต้องแจ้งให้กลุ่มเกษตรกรทราบโดยเร็ว

๒.๗ การขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ

สมาชิกจะขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ ด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้

๑. ตาย

๒. ลาออกจากกลุ่มเกษตรกร

๒.๘ การลาออกจากกลุ่มเกษตรกร

สมาชิกไม่มีหนี้สินอยู่ต่อกลุ่มเกษตรกร โดยแสดงความจำนง เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อพิจารณาอนุญาต และให้ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพในวันที่คณะกรรมการดำเนินการอนุญาต

๒.๙ การให้ออกจากกลุ่มเกษตรกร

สมาชิกอาจถูกให้ออกจากกลุ่มเกษตรกร ด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้

๑. ได้รับโทษจำคุกคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีกำหนดชั้นลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

๒. จงใจฝ่าฝืนข้อบังคับ หรือระเบียบ หรือมติที่ประชุมใหญ่ของกลุ่มเกษตรกร หรือของที่ประชุมหน่วยซึ่งตนสังกัด หรือประพฤติ หรือกระทำการใดๆ อันเป็นเหตุให้เห็นว่าไม่ซื่อสัตย์ สุจริต หรือเสื่อมเสียต่อกลุ่มเกษตรกร หรือหน่วยงานไม่ว่าโดยประการใดๆก็ตาม

เมื่อคณะกรรมการดำเนินการสอบสวนพิจารณาประกาศว่า สมาชิกมีเหตุใดดังกล่าวข้างต้นนี้ และได้ลงมติให้สมาชิกออกโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนกรรมการดำเนินการทั้งหมดแล้ว ก็เป็นอันถือว่า สมาชิกนั้นถูกให้ออกจากกลุ่มเกษตรกร

๒.๑๐ การจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนสมาชิก

ในกรณีสมาชิกออกจากกลุ่มเกษตรกรไม่ว่าเพราะเหตุใดๆ ให้คณะกรรมการดำเนินการจัดการให้จำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนสมาชิก แล้วเสนอเรื่องสมาชิกออกให้ที่ประชุมใหญ่คราวถัดไปทราบ โดยเฉพาะให้ออกต้องชี้แจงเหตุผลด้วยให้กลุ่มเกษตรกรแจ้งเรื่องสมาชิกออกให้หัวหน้าหน่วยหรือกลุ่มกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว

การชำระหนี้สินของสมาชิกซึ่งออกจากกลุ่มเกษตรกร สมาชิกซึ่งออกจากกลุ่มเกษตรกรไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีหนี้สินของตน ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อกลุ่มเกษตรกรโดยตรง ต้องจัดการชำระหนี้สินนั้นโดยสิ้นเชิงทันที ในกรณีนี้กลุ่มเกษตรกรมีอำนาจ หักจำนวนเงิน ซึ่งกลุ่มเกษตรกรจะต้องจ่ายแก่สมาชิกนั้นเพื่อชำระหนี้สินดังกล่าวได้

๒.๑๑ คณะกรรมการดำเนินการ

การเลือกตั้ง และการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการในที่ประชุมใหญ่สามัญ เลือกตั้งสมาชิกเป็นคณะกรรมการดำเนินการคณะหนึ่งจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน และไม่เกิน ๑๕ คน โดยเลือกตั้งจากสมาชิกให้คณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งในระหว่างกันเองขึ้นดำรงตำแหน่งประธานกรรมการคนหนึ่ง รองประธานกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคน เลขานุการ ๒ คน และเหรัญญิก ๒ คน นอกนั้นเป็นกรรมการ และปิดประกาศคณะกรรมการดำเนินการทั้งหมดให้ทราบโดยทั่วกัน ณ สำนักงานของกลุ่มเกษตรกร และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการดำเนินการบางคน หรือทั้งคณะ ให้กลุ่มเกษตรกรประกาศคณะกรรมการดำเนินการทั้งคณะที่บริหารกลุ่มเกษตรกรให้ทราบโดยทั่วกัน ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

ให้มีการเลือกประธานทุกๆ ๓ ปี โดยให้คณะกรรมการลงมติในทางลับว่าประธานดำรงตำแหน่งอยู่หรือสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งโดยยึดมติไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ หากแต่มติให้สิ้นสุดการดำรงตำแหน่ง ให้คณะกรรมการคัดเลือกประธานคนใหม่ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับจากวันที่ลงมติ

คณะกรรมการดำเนินการ อาจแต่งตั้งที่ปรึกษา หรือกรรมการสมทบฝ่ายต่างๆ เพิ่มขึ้นอีกได้ เพื่อช่วยในการศึกษา และการดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มเกษตรกร

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

แผนการดำเนินงานกลุ่มในปี 2563			
ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	แผนการปฏิบัติ	หมายเหตุ
1. ลดต้นทุนการผลิต	ไม่ใช้สารเคมี 100% การลดต้นทุนในการผลิตดั้งเดิม	ส่งเสริมให้สมาชิกเลี้ยงผึ้งแบบปราณีต และ ทำเลี้ยงเองโดยใช้วัสดุเหลือใช้ในพื้นที่	
2. เพิ่มผลผลิต	ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นทุกๆปี	ส่งเสริมให้สมาชิกเลี้ยงแบบปราณีต	ผลผลิตปี 2562 และ ปี 2563
3. พัฒนาคุณภาพการผลิต	ความชื้นในน้ำผึ้งต้องไม่เกิน 20%	ถ่ายทอดองค์ความรู้การเลี้ยงผึ้งให้มีคุณภาพ	ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำผึ้งปี 2563
4. การตลาด	ทำการตลาด 2 แบบ คือ 1. ออฟไลน์ 2. ออนไลน์	1. ออกบูธทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น งานมหกรรมสินค้า ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ 2. ในเพจกลุ่มผึ้งโพรงแปลงใหญ่ของกลุ่ม และ Shopee	รายงานการบัญชีของฝ่ายการตลาด
5. การบริหารจัดการ	มีการประชุมกลุ่มร่วมกัน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา	จัดให้มีการประชุมกลุ่มทุกๆเดือน เช่น ช่วงโควิดไม่สามารถออกบูธขายสินค้าในตลาดได้ จึงได้มีการขายเฉพาะในเว็บไซต์และแอปพลิเคชันขายสินค้าต่างๆ	

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

คณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่มีการประสานงานหน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมบูรณาการการทำงาน โดยมีความร่วมมือจากหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

๑. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
๒. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๓. การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอนาบอน (กศน.นาบอน)
๔. หน่วยงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาบอน (พช.)
๕. องค์การบริหารส่วนตำบลลำนาว อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
๖. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองดี ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
๗. องค์การบริหารส่วนตำบลบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
๘. โรงเรียนร่วมพัฒนา
๙. สำนักงานเกษตรอำเภอบางขัน

๕. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

การจัดทำบัญชีต้นทุน :

บริหารจัดการต้นทุนอย่างเป็นธรรมตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

- มีการกำหนดราคาซื้อขาย รวงฝัสดจากสมาชิกที่ ๒๐๐ บาท ต่อ ๑ กิโลกรัม (กำหนดราคาปี ๒๕๖๒-๒๕๖๓)

ตารางการคำนวณต้นทุน กลุ่มจะกำหนดราคาซื้อขายจากสมาชิก

การคำนวณต้นทุนราคาน้ำฝัสดพร้อมขายในปริมาณ 1 กิโลกรัม												
ปี	รวงฝัสด (Kg.)	ราคารับซื้อจริงจากกลุ่ม ต่อ 1 กิโลกรัม (บาท)	หักปณ.เกิน 10% (Gram.) น้ำหนัก คงเหลือ	หักความชื้น 20% (g.) น้ำหนัก คงเหลือ	ราคาจริงต่อ น้ำฝัสดจริงที่ได้ ต่อขวด	น้ำฝัสด คงเหลือ (Gram.)	บวกค่าแรง (บาท)	ค่าบรรจุภัณฑ์ (บาท)	ค่าการตลาด 25% ของราคาขาย	ราคาขาย (บาท)	กำไร กองทุนกลุ่ม (บาท)	จำนวนขวดที่ได้
Test	1.2	240	1,080	960	168	792	25.00	20.00	100.00	400.00	15.00	1.0
2563	145.45	29,090	130,905	116,360	20,363	95,997	3,030.21	2,424.17	12,120.83	48,483.33	1,818.13	121.2
2564	298.6	59,720	268,740	238,880	41,804	197,076	6,220.83	4,976.67	24,883.33	99,533.33	3,732.50	248.8

หมายเหตุ ปริมาณที่ใช้คำนวณคือ ๗๐๐ ม.ล. ต่อ ขวด หรือ ราคาขายประมาณ ๐.๖ บาทต่อมิลลิลิตร

- สมาชิกทุกคนได้รับการอบรมให้องค์ความรู้เกี่ยวกับบัญชีครัวเรือนและการบริหารจัดการต้นทุนที่ตนเองมีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- สมาชิกมีการวิเคราะห์ และทำบัญชีต้นทุนในการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย โดยทุนต้นครั้งแรก คือ การลงหุ้น คนละ ๑,๐๐๐ บาท หลังจากนั้นจะเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแล เช่น ค่าตัดหญ้า ค่าซ่อมบำรุง ค่าแรง โดยประมาณ ๓๐ % ของผลผลิตน้ำฝัสดวางสดตั้งแสดงตัวอย่างในตาราง

ทุนของกลุ่ม : (เงินและหรือปัจจัยการพัฒนาแปลงใหญ่)

แหล่งทุน

- สมาชิกคนละ ๑๐๐๐ บาท สนับสนุนสะสมในกองทุนน้ำผึ้ง
- ทุนกรรมการ สนับสนุนจำนวน ๑๖,๐๐๐ บาท จาก ๒๐ % รายได้ของ คณะกรรมการ
- กองทุนสมาชิก สนับสนุน ๒,๐๐๐ บาท จากการเก็บค่าสมาชิก และการสมทบจากผลกำไรปี ๒๕๖๒ ของกลุ่มจะถูกรวมเข้าในกองทุนนี้ จำนวน ๓,๖๗๐ บาท
- กองทุนประกอบการ ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๗,๐๐๐ บาท

สำนักงานเกษตรอำเภอนาบอน สนับสนุนตามงบรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓

๒๕๖๑ = โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ จำนวน ๒๔๐,๐๐๐ บาท

๒๕๖๒ = โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ จำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท

๒๕๖๓ = โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ๖๐,๐๐๐ บาท (แปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง คือ สบู่ น้ำผึ้ง และโลชั่นบำรุงผิว)

การดำเนินการและผลตามกิจกรรม :

มีการดำเนินการตามแผนที่และกิจกรรมที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งผลกิจกรรมในด้านต่างๆ มีทั้งหมด ๕ ด้าน ดังนี้

๑) ลดต้นทุนการผลิต :

- ทางกลุ่มได้ออกแบบอุปกรณ์เลี้ยงโดยเฉพาะ และวิเคราะห์จุดคุ้มทุน และผลิตในจำนวนมาก
- สมาชิกกลุ่มเป้าหมาย ไม่มีการใช้สารเคมีในการทำเกษตร (ไม่ใช้ยาฆ่าหญ้า/แมลง ๑๐๐ %)

ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนในการผลิตโดยตรง และอย่างความมั่นคงทางด้านสุขภาพให้เกษตรกรเอง

ตัวอย่าง ในการทำสวนยางพาราจะมีการใช้จ่ายการกำจัดวัชพืช ๘๐๐ บาท/ไร่/ปี เมื่อเกษตรกรใช้วิธีแบบอินทรีย์ จะเหลือค่าใช้จ่าย ๔๐๐ บาท/ไร่/ปี และยังมีรายได้เพิ่มจากผลผลิตน้ำผึ้งอีกด้วย.

๒) เพิ่มผลผลิต:

- ทางกลุ่มมีการกำหนดเป้าหมายการผลิตชัดเจน โดยผลผลิตต้องเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนที่กำหนดทุกปี
- ส่งเสริมให้สมาชิกเพิ่มจำนวนรังเลี้ยง
- เพิ่มทักษะการดูแลและการเก็บผลิต (การเลี้ยงผึ้งแบบปราณีต)
- มีการเก็บข้อมูลจากปริมาณการรับซื้อน้ำผึ้งในปี ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๓ (เพิ่มขึ้น ๑๐๕%)
- เป้าหมายสำหรับปี ๒๕๖๔ ที่คาดการณ์รับซื้อไว้ที่ ๕๐๐ Kg. (จะเพิ่มขึ้นเป็น ๑๖๘%) เมื่อเทียบกับ ปี

๒๕๖๓

๓) พัฒนาคูณภาพการผลิต :

๔) การตลาด: ตลาดหลากหลายทั้งออฟไลน์และออนไลน์

ด้านการตลาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ผึ้งโพรงไทยอำเภอนาบอน
บรรจุภัณฑ์ของน้ำผึ้ง

ขนาด ๑๘๐ cc ขวดแก้วชนิดหกเหลี่ยม ราคาขาย ๑๐๐-๑๒๐ บาทต่อขวด

๕) การบริหารจัดการ

กลุ่มได้แนวทางการดำเนินงานดังนี้

วิสัยทัศน์กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่เลี้ยงผึ้งโพรงไทยอำเภอนาบอน

- ๒๕๖๒: ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน ช่วยรัฐ พัฒนาตน มุ่งเกิดผลสังคมดี
นโยบายแนวความคิดกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่เลี้ยงผึ้งโพรงไทยอำเภอนาบอน

- ๒๕๖๓: ร่วมกันคิด ร่วมกันเรียนรู้ แยกกันทำ รวมกันขาย
นโยบายเชิงปฏิบัติการกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่เลี้ยงผึ้งโพรงไทยอำเภอนาบอน

- ๒๕๖๔: ปรับลดปลดหนี้ เน้นที่สวัสดิการ พัฒนารฐานการเรียนรู้ตลาดสู่สากล
นโยบายเพิ่มสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่เลี้ยงผึ้งโพรงไทยอำเภอนาบอน

๖. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๖.๑ ลดต้นทุนการผลิต :

- แปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง เป็นสบู่ น้ำผึ้งและโลชั่นบำรุงผิว ซึ่งได้การตอบรับเป็นอย่างดีจากสมาชิก
กลุ่ม และบุคคลทั่วไป อ้างอิงได้จากผลสรุปผลบัญชีฝ่ายแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง ปี ๒๕๖๓ จะสะท้อน
ค่าใช้จ่ายของสมาชิกผู้อุปโภค ออกมาในเชิงการลดต้นทุนการผลิต

- สมาชิกแปลงใหญ่ฝักรงไทยอำเภอนาบอนสามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีกำจัดวัชพืช และสารเคมีกำจัดแมลง ๑๐๐% เป้าหมาย ๓๐ ครัวเรือนของสมาชิกที่ร่วมโครงการ ซึ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมหากมีการส่งเสริมขยายผลในวงกว้าง

๖.๒ เพิ่มผลผลิต เป้าหมาย ตารางผลผลิตน้ำฝักร ปี๒๕๖๓/๒๕๖๔

๖.๓ พัฒนาคุณภาพการผลิต : การส่งตัวอย่างตรวจสอบคุณภาพน้ำฝักร ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร

๖.๔ การตลาด

- วัตถุประสงค์กำไรผลประกอบการ และเงินสมทบเข้ากองทุนสมาชิกและกองทุนน้ำฝักร

๗. ปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ และยั่งยืน(แปลงที่ยังคงรักษาคุณภาพได้เกรด A เท่าเดิม)

(AA/แปลงที่มีทิศทางการพัฒนาเพิ่มขึ้น)

๗.๑ การสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกในแปลงโดยได้รับการพัฒนาความรู้จาก ศพก.

- มีการปรึกษาหารือ---> ช่วงสถานการณ์ โควิด ๒๐๑๙

- ทางกลุ่มมีการวางแผนปรับตัวทางด้านการตลาด เนื่องจาก ยอดขายในการออกบูชและกลุ่มลูกค้าต่างชาติซื้อน้ำฝักรของทางกลุ่มลดลง จึงมีการปรับแผนการตลาดโดยมุ่งสู่ตลาดภายในพื้นที่ โดยมีการเสนอโครงการ ผลิตและแปรรูปสินค้า สบู่ และ โลชั่นน้ำฝักรบำรุงผิว

๗.๒ ทีมผู้จัดการแปลงมีการกำกับ ดูแล และแก้ไข้ปัญหาของแปลงใหญ่

การบริหารงานที่เป็นทีมและแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบที่ชัดเจน เช่น ด้านการเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ การตลาด การแปรรูป การบริหารจัดการ

๗.๓ การลดความเสี่ยงจากการผลิตสินค้าเชิงเดี่ยว (การผลิตและรายได้) : การทำเกษตรผสมผสาน

เช่น

การเลี้ยงฝักรในสวนยางเลี้ยงเป็ด ไก่ แพะ โค และชันโรง

๗.๔ การลงเยี่ยมแปลงสมาชิก

๗.๕ มีการประชุมประจำเดือนพร้อมทั้งบันทึกรายงานการประชุมทุกเดือน

๗.๖ ไลน์กลุ่มเป็นช่องทางการสื่อสารของสมาชิกกลุ่ม และช่องทางที่สะดวกในการสื่อสารเรื่องเร่งด่วน

๗.๗ การขยายตลาด การประชาสัมพันธ์ เปิดต้อนรับคณะศึกษาดูงาน การถ่ายทอดองค์ความรู้

การบริหารจัดการกลุ่มผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ NBT,รายการ หลงรักยิ้ม, กรมส่งเสริมการเกษตร

๘. ปัญหา อุปสรรค

ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน

๙. แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิตในอนาคตมีการวางแผนให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน ส่วนด้านการตลาดมีการเพิ่ม ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตให้มากขึ้น ผ่านช่องทางออนไลน์

๑๐. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

การรวมกลุ่มให้มีความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่ มีความร่วมมือกันในระดับดีและมีแนวโน้มที่ดีมากขึ้น คาดว่าอนาคตทางกลุ่มจะมีความเข้มแข็งและยั่งยืน

กลุ่มหม่อนไหม

กลุ่มหม่อนไหม				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
3033	อำนาจเจริญ	แปลงใหญ่ไหมหัตถกรรมตำบลคึมใหญ่และเครือข่าย อำเภอมือเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ	ไหม	AA

แปลงใหญ่ใหม่หัตถกรรมตำบลคึมใหญ่และเครือข่าย อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

๑. ความเป็นมาก่อนเป็นแปลงใหญ่

แปลงใหญ่ใหม่หัตถกรรมตำบลคึมใหญ่และเครือข่าย อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่บ้านโนนขี้เหล็ก หมู่ ๙ ตำบลนาวัง อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

ปี ๒๕๖๐ กลุ่มแปลงใหญ่ใหม่หัตถกรรมเป็นการรวมตัวของกลุ่มผู้เลี้ยงไหมในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ โดยมีการเชื่อมโยงจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ อุบลราชธานี ในการส่งเสริม สนับสนุน ถ่ายทอดความรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เพื่อสร้างอาชีพเพิ่มรายได้ ไม่ต้องเดินทางไปทำงานในเมือง ซึ่งก่อตั้งครั้งแรกที่บ้านนาคำ ตำบลคึมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ชื่อกลุ่ม “ไหมหัตถกรรมตำบลคึมใหญ่และเครือข่ายอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีบ้านนาคำและเครือข่ายตำบลคึมใหญ่ และบ้านโนนขี้เหล็ก ตำบลนาวัง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

ปี ๒๕๖๓ จึงได้ย้ายสถานที่ตั้งมาที่หมู่บ้านโนนขี้เหล็ก ตำบลนาวัง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ เดิมทีหมู่บ้านโนนขี้เหล็กเป็นชนเผ่ากุลาเป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้ค้าขายเครื่องเงินจากพม่า รวมทั้งเครื่องนุ่งห่ม มีความรู้ในด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ได้รับการถ่ายทอดอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจากบรรพบุรุษสืบต่อมาสู่จนถึงปัจจุบัน และต่อมาทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่เชื่อมโยงตลาด จังหวัดอำนาจเจริญจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำให้เกิดสินค้าแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตเพิ่มรายได้ให้กับทางกลุ่มและยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและเป็นที่ต้องการของตลาด ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

๒. สถานการณ์

แปลงใหญ่ใหม่หัตถกรรมตำบลคึมใหญ่และเครือข่าย อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีสมาชิก จำนวน ๔๒ ราย พื้นที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ จำนวน ๒๖.๐๐ ไร่ ผลผลิตหม่อน ๒,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี เลี้ยงไหมจำนวน ๗ รุ่นต่อปี สามารถผลิต รังไหมได้ ๑,๔๐๐ กิโลกรัม/ปี, ผลิตเส้นไหมได้ ๑๐๐ กิโลกรัม/ปี, ผลิตสบูโปรตีนไหม เซรั่มโปรตีนไหม และผ้าไหม สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเป็นจำนวนมาก

การลดต้นทุนการผลิตร้อยละ ๕ จากการบริหารจัดการผลิตเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาสินค้าเข้าสู่การรับรองมาตรฐานที่ตรงตามความต้องการของตลาดได้ จึงต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการให้ความรู้ในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความหลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพ ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการแปลงใหญ่

การเพิ่มผลผลิตร้อยละ ๑๐ มีการใช้ปุ๋ยตามการวิเคราะห์ดิน การคัดเลือกพันธุ์หม่อนให้เหมาะสมในพื้นที่ การมีระบบน้ำใช้ได้ตลอดทั้งปี

๓. เป้าหมาย ๕ ด้าน

๓.๑ ลดต้นทุนการผลิต

- เลี้ยงไหมพันธุ์ดอกบัว อายุหม่อนไหมสั้น ได้ผลผลิตรังไหมมากกว่าพันธุ์ไทย สามารถสาวเครื่องได้ ซึ่งย่นระยะเวลาการสาวไหมเร็วขึ้น สามารถนำมาทำเส้นยืนได้
- ลดการใช้สารเคมีในการเลี้ยงไหมโดยการใช้ดินขาวหรือแกลบเผาแทนยาโรยตัวไหม
- ใช้ใบหม่อนในแปลงตนเองเลี้ยงไหม แทนการซื้อใบหม่อนในกลุ่มเครือข่าย
- นำรังไหมที่เหลือจากการจำหน่ายนำไปใช้ในการผลิตเส้นไหมมาตรฐาน มกษ. ๘๐๐๐-๒๕๕๕ และเป็นเส้นไหมที่สาวด้วยเครื่องยู่ปี ๒ ใช้ (by product) ทำสบูและเซรั่มโปรตีนไหม

๓.๒ เพิ่มผลผลิต

- การปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มผลผลิตใบหม่อน โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยพืชสด
- สมาชิกเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยลูกผสม เพิ่มการผลิตรังไหม โดยเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยลูกผสม (พันธุ์ดอกบัว) เพื่อให้ได้ผลผลิตมากกว่าไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน
- สมาชิกสาวไหมด้วยเครื่องสาวไหม ยูบี๒ ซึ่งย่นระยะเวลาในการสาวและสาวได้เส้นไหมจำนวนมาก เพิ่มปริมาณเส้นไหมด้วยเครื่องสาวไหม ยูบี๒
- สมาชิกสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากรังไหม ได้แก่ สบูโพรตีนไหมและเซรั่มโพรตีนไหม นำ (by product) ที่เหลือจากการเลี้ยงไหมมาเพิ่มมูลค่าโดยการทำสบูโพรตีนไหมและเซรั่มโพรตีนไหม

๓.๓ เพิ่มคุณภาพผลผลิต

- ขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมตรานกยูงพระราชทาน ชนิดนกยูงสีเงิน นกยูงสีน้ำเงิน
- ขอรับรองมาตรฐาน GAP หม่อนใบ เพิ่มปริมาณผู้ขอรับรองมาตรฐาน GAP หม่อนใบให้มากขึ้น
- ขอรับรองผลิตเส้นไหมมาตรฐาน มกษ. ๕๙๐๐-๒๕๕๐
- ขอรับรองผลิตเส้นไหมมาตรฐาน มกษ. ๕๙๐๐-๒๕๕๐
- ผลิตสบูโพรตีนไหมและเซรั่มโพรตีนไหมให้ได้มาตรฐาน อย.

๓.๔ การตลาด

- สร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์หม่อนไหม นอกจากจะจำหน่ายในประเภท รังไหม เส้นไหม ผ้าไหม ใบหม่อน ยังแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น สบูโพรตีนไหม เซรั่มโพรตีนไหม น้ำผลหม่อน ข้าวเกรียบผลหม่อน-ใบหม่อน
- เพิ่มช่องทางการตลาด จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ จำหน่ายโดยตรง งานแสดงสินค้า
- สร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ น่าสนใจ

๓.๕ บริหารจัดการ

- จัดทำกฎระเบียบ แต่งตั้งคณะกรรมการให้เหมาะกับงาน
- เตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ได้แก่ อาคาร สถานที่ เครื่องมืออำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น
- เปิดรับสมาชิกและระดมหุ้น

๔. การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

กรมหม่อนไหม ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ อุบลราชธานี ได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน สนับสนุนพันธุ์หม่อน พันธุ์ไหม องค์ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การดูแลบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว การสาวไหม ทอผ้า และแปรรูปผลิตภัณฑ์หม่อนไหม ติดตามให้คำแนะนำกลุ่มแปลงใหญ่ฯ

กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนให้ความรู้และติดตามงานเพื่อให้คำแนะนำ

กรมพัฒนาที่ดิน สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ ให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ แนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

กระทรวงพลังงาน สำนักงานพลังงานจังหวัดอำนาจเจริญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดอำนาจเจริญ ให้การสนับสนุนเกษตรกร สมาชิกแปลงใหญ่ คือ บ่อบาดาลพลังงานแสงอาทิตย์ และ

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน

๕. การสนับสนุน

๕.๑ ได้รับงบประมาณ จำนวน ๓ ล้านบาท จากโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่ และเชื่อมโยงตลาด ในการจัดหา จัดซื้อจัดจ้าง เครื่องจักรกลใช้ในกลุ่มเพื่อการผลิตและกิจกรรม เช่น บ่อบาดาลพร้อมโซล่าเซลล์, โรงเลี้ยงไหมพร้อมอุปกรณ์, เครื่องสาวไหมพร้อมเครื่องควตี่เกลียว, เครื่องอบรังไหม (อบลมร้อนระบบแก๊สคึมหรือใช้ไฟฟ้า), เครื่องบรรจุโปรตีนไหม, เครื่องซังดิจิตัล ๒ ตำแหน่ง, เครื่องปั่นผสมโปรตีนไหม, อาคารศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์หม่อนไหมพร้อมอุปกรณ์

๕.๒ การบริหารจัดการเครื่องจักรกลใช้ในกลุ่ม

- ดูแลการจัดทำบัญชีการใช้เครื่องจักรกล
- รับผิดชอบดูแลรักษา ความสะอาด และตรวจเช็คอุปกรณ์เมื่อใช้งานเสร็จ
- ดูแลกำกับติดตามจัดหาช่างซ่อมบำรุงในกรณีเครื่องจักรกล วัสดุอุปกรณ์ได้รับความเสียหาย
- จัดทำบัญชีการใช้จัดตั้งกองทุนการใช้งานวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ
- มีการเก็บค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักร เพื่อใช้สำหรับบำรุงรักษา

๕.๓ การตลาด มีศูนย์จำหน่ายสินค้าในหมู่บ้าน เพิ่มช่องทางการตลาด จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ จำหน่ายโดยตรง งานแสดงสินค้า

๖. ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

๖.๑ ลดต้นทุนการผลิต

- เลี้ยงไหม ๗ รุ่น/ปี ผลผลิตรังไหม ๑๒ – ๑๕ กิโลกรัม/แผ่น
- มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากรังไหม (เซรัมโปรตีนไหม และสปูโปรตีนไหม) อยู่ระหว่างขั้นตอนขอรับรอง มาตรฐาน ออย.

- การทอผ้าไหมได้รับรองมาตรฐานผ้าไหมตรานกยูงพระราชทาน

๖.๒ เพิ่มผลผลิต

- ผลผลิตใบหม่อน ๓,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่/ปี
- ผลผลิตรังไหมเพิ่มขึ้น ๒,๘๐๐ กิโลกรัม/ปี และผลผลิตเส้นไหมเพิ่มขึ้น ๒๐๐ กิโลกรัม/ปี

๖.๓ พัฒนาคูณภาพผลผลิต

- แปลงหม่อนที่ได้รับมาตรฐานหม่อน GAP
- มีเพิ่มปริมาณผู้ขอรับรองมาตรฐาน GAP
- ผลิตเส้นไหมมาตรฐาน มกษ. ๘๐๐๐-๒๕๕๕
- ผลิตผ้าไหมมาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน
- ทำสปูโปรตีนไหมและเซรัมโปรตีนไหมให้ได้มาตรฐาน ออย.

๖.๔ การตลาด

- มีตลาดรับซื้อเส้นไหมมาตรฐาน มกษ. ๘๐๐๐-๒๕๕๕ และเป็นเส้นไหมที่สาวด้วยเครื่องยूपิ ๒ โดย MOU กับกลุ่มผ้าไหมไทยเทพารักษ์
- ตลาดจำหน่ายสปูโปรตีนไหมที่ตลาดประชารัฐจังหวัดอำนาจเจริญ และตลาดในชุมชน งาน OTOP ต่างๆ

- จัดทำศูนย์จำหน่ายสินค้าในหมู่บ้าน เพิ่มช่องทางการตลาด จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ จำหน่ายโดยตรง งานแสดงสินค้า

- สร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ น่าสนใจ

๖.๕ การบริหารจัดการ มีการบริหารจัดการ ตามกฎระเบียบของกลุ่ม

๗. ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๗.๑ ด้านเศรษฐกิจ สร้างอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน ให้กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่และเครือข่าย รวมทั้งเกษตรกรในชุมชน

๗.๒ ด้านสังคม เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม สร้างความสามัคคีและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม ก่อให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพ และเป็นการสืบสาน และอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านหม่อนไหม เกิดอาชีพในชุมชน และสมาชิกในครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน

๗.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนของแปลงใหญ่ มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การพอกย้อมโดยใช้วัสดุธรรมชาติ, การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยพืชสดแทนปุ๋ยเคมี และการนำเศษรังไหมไปแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่มได้ เช่น เซอร์มิโปรตีนไหม, สบูโปรตีนไหม

๘. ปัจจัย

๘.๑ ปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จ และยั่งยืน

เกษตรกรเกิดความเข้มแข็งสามัคคี เข้าใจถึงการบริหารจัดการกลุ่มมากขึ้น รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม มีผู้จัดการที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารแปลงใหญ่ได้อย่างดี กลุ่มเกษตรกรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านต่างๆ ได้แก่ คณะกรรมการพัสดุและครุภัณฑ์ซึ่งมีหน้าที่การจัดการ จัดซื้อ การเบิกจ่าย การเก็บรักษา การซ่อมแซม และบำรุงรักษา การทำบัญชีทะเบียนพัสดุ การเก็บรักษาใบสำคัญ หลักฐานและเอกสาร เกี่ยวกับพัสดุ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่พัสดุที่ซื่อสัตย์ การทำสัญญา การต่ออายุสัญญาและการเปลี่ยนแปลงสัญญาซื้อขายสัญญาจ้างคณะกรรมการด้านบัญชีทำหน้าที่บันทึกข้อมูลทางการเงินตามระบบของการบัญชีทำบัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย ให้กับกลุ่ม ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารทางบัญชีบันทึกการจ่ายเงิน การรับเงิน และธุรกรรมทางการเงินทางบุคคล และรวบรวมรายงานการเงินตามระยะเวลาที่กำหนดจัดแสดงรายรับรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของกลุ่ม

๘.๒ ปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาลดลง

ความไม่ชัดเจนเรื่องบัญชีรายรับรายจ่าย อาจเกิดความไม่โปร่งใส แนะนำให้แจ้งรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับรายรับรายจ่ายให้แก่สมาชิกทุกครั้งที่มีการประชุม แต่ปี ๒๕๖๔ มีการจัดตั้งเป็นนิติบุคคล ปัญหาด้านบัญชีจะลดน้อยลง

๙. ปัญหา อุปสรรค

ปัญหาการเบิกจ่ายเงิน ต้องทำเอกสารหลายอย่าง ซึ่งผู้ที่ดำเนินการด้านเอกสารไม่ได้จบการเงินโดยตรง ทำให้เกิดปัญหาในการทำเอกสาร วิธีแก้ไขเข้าไปขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ด้านการเงิน หรือธุรการเพื่อช่วยในเรื่องดังกล่าว

๑๐ แผนการพัฒนาที่กลุ่มได้วางไว้ต่อไป

การพัฒนาต่อยอดจากเครื่องจักรกลที่ได้รับการสนับสนุน กลุ่มจะมีการจัดทำกองทุนเครื่องจักรกลเพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนในการจัดทำโรงเรือน บำรุงรักษา และขยายผลไปสู่เทคโนโลยีสมัยใหม่ในด้านอื่นๆ ที่จำเป็นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าเพื่อลดต้นทุนเพิ่มผลผลิตให้เพิ่มขึ้นต่อไป การพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มที่ได้รับมาตรฐาน และพัฒนาเป็นแบรนด์ของกลุ่ม

๑๑. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ

อยากให้จัดกฎระเบียบให้ชัดเจน และประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรึกษาหารือแนวทางการดำเนินงาน ด้วยตนเอง

สิ่งที่จะฝากไว้สำหรับกลุ่มแปลงใหญ่ที่ในอนาคตจะต้องดำเนินการเอง โดยไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ

ภาคผนวก

แนวทางการจัดชั้นคุณภาพแปลงใหญ่ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

๑. วัตถุประสงค์

- ๑.๑ เพื่อประเมินผลเบื้องต้นในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่แต่ละแปลง
- ๑.๒ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของแปลงใหญ่แต่ละแปลง

๒. เป้าหมาย ดำเนินการประเมินเพื่อจัดชั้นคุณภาพแปลงใหญ่ปี ๒๕๖๑ ๒๕๖๒ และปี ๒๕๖๓

๓. วิธีการประเมิน

๓.๑ คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด (Chief of Operation) ชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจและวางแผนการดำเนินการประเมิน

๓.๒ ผู้จัดการแปลง เป็นผู้รวบรวมหลักฐานการดำเนินงานต่างๆ เสนอให้กับคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด เพื่อเตรียมการในการประเมิน

๓.๓ คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่ ร่วมกับผู้จัดการแปลง และคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่แต่ละแปลง โดยพิจารณาและให้คะแนนตามแบบประเมินแปลงใหญ่เพื่อจัดชั้นคุณภาพ

๓.๔ ผู้จัดการแปลง ร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่แต่ละแปลง จัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน และส่งให้กับคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด

๓.๕ คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด รวบรวมผลการประเมินการจัดชั้นคุณภาพแปลงใหญ่ และแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน เสนอต่อฝ่ายเลขานุการ(กรมส่งเสริมการเกษตร)

๓.๖ สำนักงานเกษตรจังหวัดดำเนินการบันทึกผลการจัดชั้นคุณภาพประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ลงในระบบ <https://co-farm.doae.go.th/rank> โดยใช้ Username และ password เดียวกันกับระบบทะเบียนเกษตรกร (ระดับจังหวัด)

๔. การให้คะแนน แบ่งเป็น ๕ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ : การรวมกลุ่มเกษตรกร	๒๐	คะแนน
ส่วนที่ ๒ : การบริหารจัดการ	๒๐	คะแนน
ส่วนที่ ๓ : ผลการดำเนินงาน	๔๐	คะแนน
ส่วนที่ ๔ : การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้	๑๐	คะแนน
ส่วนที่ ๕ : ความยั่งยืนของกลุ่ม	๑๐	คะแนน
รวม	๑๐๐	คะแนน

๕ การจัดแบ่งเกรด

เกรด A	คะแนน ๗๕ - ๑๐๐
เกรด B	คะแนน ๖๐ - ๗๔
เกรด C	คะแนน น้อยกว่า ๖๐

แบบประเมินแปลงใหญ่เพื่อจัดชั้นคุณภาพ

จังหวัด.....

ประเภทแปลง/ปี.....

ชื่อแปลงใหญ่.....ชนิดสินค้า.....

ตำบล.....อำเภอ.....

ประเด็นการตรวจประเมิน	คะแนน เต็ม (คะแนน)	เกณฑ์การให้คะแนน			คะแนน ที่ได้ (คะแนน)	หลักฐานประกอบการ พิจารณา
		ดำเนินการแล้ว/ เสร็จสมบูรณ์/ ตามเป้าหมาย	ดำเนินการ แล้ว/ ไม่สมบูรณ์	ยังไม่ดำเนินการ		
ส่วนที่ ๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร	๒๐					
๑.๑ การรวมกลุ่มที่เป็นทางการ ได้แก่ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และ วิสาหกิจชุมชน	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- ใบแสดงการขึ้นทะเบียนกลุ่มเกษตรกร
๑.๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- รายชื่อคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่
๑.๓ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- รายละเอียดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่
๑.๔ การกำหนดกฎระเบียบกลุ่ม	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- รายละเอียดของกฎระเบียบกลุ่ม
ส่วนที่ ๒ การบริหารจัดการ	๒๐					
๒.๑ การทำแผนธุรกิจในระดับกลุ่มและรายบุคคล	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- แผนธุรกิจระดับกลุ่มและแผนรายบุคคลที่ชัดเจน
๒.๒ การจัดหาปัจจัยการผลิตและการใช้เครื่องจักรกลร่วมกัน	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- แผนการจัดซื้อปัจจัยการผลิต - แผนการใช้เครื่องจักรร่วมกัน
๒.๓ การจัดการเงินทุนและทรัพยากรของกลุ่ม	๑๐	(๑๐ คะแนน)	(๕ คะแนน)	(๐ คะแนน)		พิจารณาจาก - แผนการลดต้นทุนที่ชัดเจน - แผนการใช้ทรัพยากร - แผนปฏิบัติงานของกลุ่มและรายแปลง
ส่วนที่ ๓ ผลการดำเนินงาน	๔๐					
๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต	๑๐	(๑๐ คะแนน)	(๕ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- ตรวจสอบข้อมูลเปรียบเทียบกับเป้าหมาย
๓.๒ การเพิ่มผลผลิต	๑๐	(๑๐ คะแนน)	(๕ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- ตรวจสอบข้อมูลเปรียบเทียบกับเป้าหมาย
๓.๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต	๑๐	(๑๐ คะแนน)	(๕ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- ตรวจสอบข้อมูลเปรียบเทียบกับเป้าหมาย

ประเด็นการตรวจประเมิน	คะแนน เต็ม (คะแนน)	เกณฑ์การให้คะแนน			คะแนน ที่ได้ (คะแนน)	หลักฐานประกอบการ พิจารณา
		ดำเนินการแล้ว/ เสร็จสมบูรณ์/ ตามเป้าหมาย	ดำเนินการ แล้ว/ ไม่สมบูรณ์	ยังไม่ดำเนินการ		
๓.๔ การบริหารจัดการ	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- ตรวจสอบข้อมูลเปรียบเทียบกับเป้าหมาย
๓.๕ การเพิ่มช่องทางการตลาด และ/ หรือการทำเกษตรพันธะสัญญา	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- ตรวจสอบข้อมูลเปรียบเทียบกับเป้าหมาย
ส่วนที่ ๔ การนำเทคโนโลยีและ นวัตกรรมมาใช้	๑๐					
๔.๑ การประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและถ่ายทอดเทคโนโลยี สู่เกษตรกร	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- มีการประสานงานและ ถ่ายทอดเทคโนโลยี
๔.๒ เกษตรกรได้นำเทคโนโลยี/ นวัตกรรมมาปรับใช้	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- รายงานความก้าวหน้า
ส่วนที่ ๕ ความยั่งยืนของกลุ่ม	๑๐					
๕.๑ ความเข้มแข็งของกลุ่ม	๓	(ทำ ๓ ข้อ) (๓ คะแนน)	(ทำ ๒ ข้อ) (๒ คะแนน)	(ทำ ๑ ข้อ) (๑ คะแนน)		- ความร่วมมือของสมาชิกใน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ - มีการประชุมและมีกิจกรรม อย่างต่อเนื่อง - มีการระดมทุนของสมาชิก และกองทุนหมุนเวียน ภายในกลุ่ม
๕.๒ ความสามารถและความพร้อม ของผู้จัดการแปลง/ประธาน แปลงในการบริหารงานในอนาคต	๒	(๒ คะแนน)	(๑ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- มีการประสานงานกับสมาชิก ภายในแปลง - รายงานความก้าวหน้าในการ ดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่
๕.๓ มีตลาดซื้อ ขายที่แน่นอน	๕	(๕ คะแนน)	(๓ คะแนน)	(๐ คะแนน)		- สัญญาซื้อ ขาย - แผนการผลิต และจำหน่าย
รวมคะแนน	๑๐๐					เกรด =

แนวทางการพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน

ประเด็นการพัฒนา	แนวทางการพัฒนา (ระบุ)
ส่วนที่ ๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร	
๑.๑ การรวมกลุ่มที่เป็นทางการ ได้แก่ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน	
๑.๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแปลงใหญ่	
๑.๓ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ บริหารแปลงใหญ่	
๑.๔ การกำหนดกฎระเบียบกลุ่ม	
ส่วนที่ ๒ การบริหารจัดการ	
๒.๑ การทำแผนธุรกิจในระดับกลุ่มและรายบุคคล	
๒.๒ การจัดหาปัจจัยการผลิตและการใช้ เครื่องจักรกลร่วมกัน	
๒.๓ การจัดการเงินทุนและทรัพยากรของกลุ่ม	
ส่วนที่ ๓ ผลการดำเนินงาน	
๓.๑ การลดต้นทุนการผลิต	
๓.๒ การเพิ่มผลผลิต	
๓.๓ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต	
๓.๔ การบริหารจัดการ	
๓.๕ การเพิ่มช่องทางการตลาด และ/หรือการทำ เกษตรพันธะสัญญา	
ส่วนที่ ๔ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้	
๔.๑ การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร	
๔.๒ เกษตรกรได้นำเทคโนโลยี/นวัตกรรมมาปรับใช้	
ส่วนที่ ๕ ความยั่งยืนของกลุ่ม	
๕.๑ ความเข้มแข็งของกลุ่ม	
๕.๒ ความสามารถและความพร้อมของผู้จัดการ แปลง/ประธานแปลงในการบริหารงานในอนาคต	
๕.๓ มีตลาดซื้อ ขายที่แน่นอน	

ตารางผลการถอดเรียนแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๑ ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ แยกตามรายจังหวัด

กลุ่มหม่อนไหม				
รหัสแปลง	จังหวัด	ชื่อแปลง	ชนิดพืช	เกรด
4829	กระบี่	กลุ่มแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลเขาหิน อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่	ปาล์มน้ำมัน	BA
5938	กรุงเทพมหานคร	แปลงใหญ่ตลาดโกพื้นเมืองไทย๔.๐ มูลค่าเพิ่มเชิงการค้าเพื่อการส่งออกแขวงทวายกอนดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร	โกพื้นเมือง	AA
2834	กาญจนบุรี	แปลงใหญ่เมล่อน หมู่ที่ 9 ตำบลอนตาเพชร อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี	เมล่อน	AA
5565	กาฬสินธุ์	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ 6 ตำบลนาโก อำเภอกุฉินารายณ์ (กลุ่มข้าวเกษตรอินทรีย์เป็นสุข) จังหวัดกาฬสินธุ์	ข้าว	BA
3055	กำแพงเพชร	แปลงใหญ่ผัก หมู่ 7 ตำบลระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร	ผัก	AA
5525	ขอนแก่น	แปลงใหญ่ประจักษ์(อ้อย) หมู่ที่ 4 ตำบลโคกงาม อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น	อ้อย	BA
3088	จันทบุรี	แปลงใหญ่มังคุด หมู่ 5 ตำบลแสลง อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	มังคุด	AA
3093	ฉะเชิงเทรา	กลุ่มแปลงใหญ่ไผ่ หมู่ 9 ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	ไผ่	AA
4047	ชลบุรี	แปลงใหญ่ข้าว ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี	ข้าว	AA
3097	ชัยนาท	แปลงใหญ่พืชผัก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี2561	ผัก	BA
3106	ชัยภูมิ	กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ 3 ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ	มันสำปะหลัง	BA
5147	ชุมพร	แปลงใหญ่มังคุด (วิสาหกิจชุมชนหาดยาย) ตำบลหาดยาย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร	มังคุด	AA
5333	เชียงราย	แปลงใหญ่ลำไยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มลำไยบ้านชัยฤกษ์ บ้านชัยฤกษ์ หมู่ 5 ตำบลดอนศิลา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย	ลำไย	BA
3138	เชียงใหม่	แปลงใหญ่ลำไย หมู่ 4 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	ลำไย	AA
3160	ตรัง	แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน หมู่ 3 ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	ปาล์มน้ำมัน	AA
5635	ตราด	แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลท่ากุ่ม - เนินทราย อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด	ทุเรียน	AA
	ตาก	แปลงใหญ่มันสำปะหลังบ้านเด่นวัว ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก	มันสำปะหลัง	
3166	นครนายก	กลุ่มแปลงใหญ่มะยงชิดตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก	มะยงชิด	AA
2962	นครปฐม	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม	ข้าว	AA
3212	นครพนม	แปลงใหญ่สับปะรด ตำบลนาโน อำเภอโพธิ์สวรรค์ จังหวัดนครพนม	สับปะรด	AB
5260	นครราชสีมา	แปลงใหญ่กลุ่มเลี้ยงปลานิลบ้านวังม่วง ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา	ปลานิล	AA
5177	นครศรีธรรมราช	แปลงใหญ่ฝักรวม หมู่ที่ 1 2 3 6 7 8 10 ตำบลทุ่งสง หมู่ที่ 2 5 6 8 9 10 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช	ฝักรวม	BB

7996	นครสวรรค์	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ 6 ตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์	ข้าว	BA
4313	นนทบุรี	แปลงใหญ่ข้าว ตำบลบางแม่นาง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	ข้าว	AA
5455	นราธิวาส	แปลงใหญ่ยางพารา สหกรณ์ชาวสวนบ้านโคกเคียน จำกัด หมู่ ๘ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส	ยางพารา	BA
4325	น่าน	แปลงใหญ่ข้าวบ้านคอนแก้วตำบลพระธาตุ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน	ข้าว	AA
3259	บึงกาฬ	กลุ่มแปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนยางพาราเหล่าทอง หมู่ 10 ตำบลเหล่าทอง อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ	ยางพารา	AA
4350	บุรีรัมย์	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ 10 บ้านสี่เหลี่ยม ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	BA
5257	ปทุมธานี	แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ 13 ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	ข้าว	AA
2520	ประจวบคีรีขันธ์	แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน หมู่ 7 ตำบลกำเนิดนพคุณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	ปาล์มน้ำมัน	AA
5272	ปราจีนบุรี	แปลงใหญ่มะม่วง หมู่ที่ 10 ตำบลหนองโพรง อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี	มะม่วง	AA
3182	ปัตตานี	แปลงใหญ่ยางพารา ตำบลตะโละไกรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี	ยางพารา	AA
3200	พระนครศรีอยุธยา	แปลงใหญ่พืชผัก ตำบลสองห้อง อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ผัก	BB
3281	พะเยา	แปลงใหญ่ลำไยตำบลเชียงแรง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา	ลำไย	AA
3283	พังงา	แปลงใหญ่ยางพาราตำบลท่าอยู่ หมู่ที่ 2 ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา	ยางพารา	AA
5407	พัทลุง	แปลงใหญ่ปาล์มน้ำมัน ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง	ปาล์มน้ำมัน	AA
5221	พิจิตร	แปลงใหญ่มะม่วง ตำบลคลองทราย อำเภอสามโก้ จังหวัดพิจิตร	มะม่วง	BA
4452	พิษณุโลก	แปลงใหญ่ข้าว กลุ่มบึงคล้าย - ชัยพัฒนา อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก	ข้าว	AA
3296	เพชรบุรี	แปลงใหญ่กล้วย หมู่ 2,3,6 ตำบลกัลลหอง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี	กล้วย	AB
3304	เพชรบูรณ์	แปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	ผัก	AA
3305	แพร่	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	AA
3312	ภูเก็ต	แปลงใหญ่มะพร้าว หมู่ 2 ตำบลปากคลอง อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	มะพร้าว	BC
5930	มหาสารคาม	กลุ่มแปลงใหญ่ผักปลอดสารพิษ หมู่ 13 บ้านโพธิ์เงิน ต.นาสีนวล อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ผัก	BA
5498	มุกดาหาร	แปลงใหญ่โคเนื้อสหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด ตำบลหนองสูงเหนือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร	โคเนื้อ	AA
2382	แม่ฮ่องสอน	แปลงกาแฟ บ้านแม่ฮอดหลวงหมู่ 5 ตำบลแม่ฮอด อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน	กาแฟ	AA
5403	ยโสธร	แปลงใหญ่ถั่วลิสง หมู่ 6,11 ตำบลภูจาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร	ถั่วลิสง	AA
2436	ยะลา	แปลงใหญ่ทุเรียน หมู่ 1 ตำบลตาชี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา	ทุเรียน	AA
4694	ร้อยเอ็ด	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ 4 ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด	ข้าว	AA

3354	ระนอง	แปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ หมู่๑ ตำบลเกาะพยาม อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง	มะม่วงหิมพานต์	AA
3358	ระยอง	แปลงใหญ่ทุเรียน วังหว่า 1 ตำบลวังหว่า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง	ทุเรียน	AA
3373	ราชบุรี	แปลงใหญ่เห็ดหูหนูบ้านเชิงสะพาน ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	เห็ดหูหนู	AA
2987	ลพบุรี	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทุ่งท่าช้าง อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี	ข้าว	AA
3383	ลำปาง	แปลงใหญ่โกโก้ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง	โกโก้	AA
3385	ลำพูน	แปลงใหญ่ลำไย ม.2 ต.หนองยวง อ.เวียงหนองล่อง จ.ลำพูน	ลำไย	BA
3403	เลย	แปลงใหญ่ไม้ หมู่ 2 ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย	ไม้	AA
5785	ศรีสะเกษ	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ 13 โนนสัง ตำบลโนนสัง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ	ข้าว	AA
2850	สกลนคร	แปลงใหญ่หวาย ตำบลวาริชภูมิ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร	หวาย	AA
5488	สงขลา	แปลงใหญ่แพะอำเภอระโนด ม.4 ต.วัดสน อ.ระโนด จ.สงขลา	แพะ	AA
3416	สตูล	แปลงใหญ่จำปาตะ ตำบลวังประจัน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล	จำปาตะ	BB
3418	สมุทรปราการ	แปลงใหญ่มะม่วงน้ำดอกไม้ หมู่ 5,7,9,10 ต.บางโฉลง อ.บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	มะม่วงน้ำดอกไม้	BA
3419	สมุทรสงคราม	แปลงใหญ่มะพร้าว หมู่ที่ 7 ตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม	มะพร้าว	AA
4371	สมุทรสาคร	แปลงใหญ่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงแพะแปลงใหญ่สมุทรสาคร ปี 2561 ตำบลคลองตัน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร	แพะ	AA
5350	สระแก้ว	แปลงใหญ่สมุนไพรทับทิมสยาม 05 หมู่10 ตำบลคลองไถ่ถ่อน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว	สมุนไพร	AA
6226	สระบุรี	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 61 ตำบลซับสนุน อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	BA
4518	สิงห์บุรี	ข้าว ม.1,2,3,6 ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	ข้าว	AB
4521	สุโขทัย	แปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมาต จังหวัดสุโขทัย	ข้าว	AA
3437	สุพรรณบุรี	แปลงใหญ่ผัก หมู่13 ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	ผัก	AA
5643	สุราษฎร์ธานี	เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในกระชัง ตำบลบางมะเดื่อ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ปลานิล	OC
5447	สุรินทร์	แปลงใหญ่สหกรณ์โคนมสุรินทร์วากิวยางสว่าง จำกัด หมู่ที่ 4 ตำบลยางสว่าง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์	โคนม	AB
3459	หนองคาย	แปลงใหญ่สับปะรด ตำบลหนองปลาปาก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย	สับปะรด	BA
4592	หนองบัวลำภู	แปลงใหญ่ข้าว ตำบลวังปลาบ่อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู	ข้าว	AA
4594	อ่างทอง	แปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง	แพะ	AA
3033	อำนาจเจริญ	แปลงใหญ่ใหม่หัตถกรรมตำบลคึมใหญ่และเครือข่าย อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ	ไหม	AA
5136	อุดรธานี	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ 5,7,9 ตำบลน้ำพัน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี	มันสำปะหลัง	AA
5251	อุดรดิตถ์	แปลงใหญ่ข้าว วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรอินทรีย์พัฒนาชุมชน ตำบลบ้านโคก อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์	ข้าว	AA

6148	อุทัยธานี	กลุ่มแปลงใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานบ้านทุ่งมน-ทุ่งยาว หมู่9 ตำบลไผ่เขียว อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	อ้อย	BA
877	อุบลราชธานี	แปลงใหญ่ม้าดอก หมู่3 ตำบลโนนผึ้ง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี	ม้าดอก	AA

